

PRACTICA CRIMINALIS D. P. FOLLERII I. V. D.

CELEBERRIMI, DIALOGICE *contexta, secundùm dispositionem Capitulorum, Constitutionum, Pragmaticarum, & Rituum Regni Neapoli= tani.*

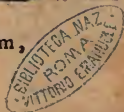
Non omissis eiusdem fragmentis, quibus summatim recensentur quæ addita, correcta, & de nouo in criminibus per ius municipale statuta sunt.

Ex innumeris quibus scatebat mendis purgata, & pristino candori restituta.

Adiectis Summarijs ac Indice omnium copiosissimo.

VENETIIS,
Apud Dominicum Lilium,
1 5 5 8.

INDEX RVBRICARVM PRACTICAE D. P. FOLLERII.

INDEX

INDEX ET LOCVPLEX
ET FIDELIS IN PRACT. CRIM.
D. PETRI FOLLERII.

De litera B.

Bla-

compa-

E.

F.

Notorij

Punitus

S.

Seditiosus

T.

FINIS.

PARS PRIMA.

¶Studeat se ornare bene uiuē di moribus. Rub.

FISCVS.

Aepenvmero domine Iudex deside rio desideraui sub cō pendio scire, in quibus uersari debeat officium recti boniq; iudicis: & qualiter debeat se habere, quibusque moribus debeat esse imbutus, ut sic scire possem, ī quibus malè se habeat, & in quibus non. Et tamē hucusq; nullum reperire potui, qui mihi hoc explanaret: quocirca te rogo, ut si possibile est, hoc mihi declares. Scio enim te semper elaborasse re, & uerbo in bono regimine officiorū, quæ pro tempore tibi commissa fuere.¶†Ivd. Satis mihi placet domine Fisce ꝓpositio tua, etsi mihi aliquid oneris afferat: id circò scire debes, ꝙ in iudice quatuor principalia debent concurrere. primū, ꝙ habeat authoritatem, cum aliàs non diceretur iudex. secundum, quòd habeat bonam uitā. Nam ait tex. in c. forus. in fin. extra de uerb. sign. ꝙ non potest iustitia cum scelerato habere commerciū. Et alicubi dicit Cic. Cupiditatibus principum, & uitiis infici solet tota ciuitas: sic emendari, & corrigi continētia. Et paulò post ait: Nec enim tantum malum est peccare principes (quanquam est magnum hoc ꝑ seipsum malum) quantum illud, ꝙ permulti etiam imitatores principum existunt. Nam licet uidere, si uelis refricare memoriam temporum, qualescunque summi ciuitatis uiri fuerint, talem ciuitatem fuisse. quæcunq; mutatio morum in principibus extiterit, eandem in populo. fuisse sequutam. Et rursus ait: Quo perniciosius de rep. merentur uitiosi principes, ꝙ non solum uitia concipiunt ipsi, sed ea etiam infundunt in ciuitatem. neq; solū obsunt ꝙ illi ipsi corrumpuntur, sed etiam ꝙ corrumpunt. plus exemplo, quā peccatur, peccant, atq; nocent. Ait etiam Sapiens in lib. ecclesi. c. x. Rector sapiēs erudit populum suum & principatus cordati est compositus, qualis rector ciuitatis est, tales & ministri eius. qualis item princeps urbis, tales & omnes eius incolæ. Rex imperitus perdet populum suum: at prudentia procerum urbs incolis frequentabitur. Et idem in lib. prouer. c. xxix. ait: Cognoscit sapiens miserorū causas: impius uerò nihil prudētiæ aut cognitionis habet. illusores illaqueāt urbē: at sapiētes auertūt irā. princeps qui animū aduertit ad res uanas, atq; mēdaces, huius ministri oēs impij sunt. Et ibidē: Quū ꝑsunt impij, crescit trāsgressio: at iusti causam eorū intuebuntur. Debet enim qui aspirat ad regimen ciuitatis, ante oculos semper habere id, quod scribitur per Sa

pien. in li. Eccl. c. xxxij. dum inquit: Si rector cōstitutus es, ne efferaris, sed cæteris te præbeas æquabilem. habe curam eorū, & sic demum resi de. fac omni tuo fungaris officio, & quiesce cum laude, ut læteris nomi ne eorum, decorisq; gratia coronā
2 accipias. ¶ † Tertium requisitum, quod requiritur in iudice, est scien tia, licet illud tertium non in omni bus requiratur, cum administrato res prouinciæ, & alij officiales pos sint creari illiterati, dum tamen ha beant penes se assessores peritos, ut dicit tex. in authen. de iud. & ut nul la. uer. nostris enim. col. vj. ut docet Mar. j. §. occurrunt. nume. 3. uersic. tertio: si uis. in praxi. cri. In assesso ribus autem, & aliis officialibus, qui nō habent assessores, requiritur con cursus istius tertij requisiti, cum iu dex habere debeat duplicē salem, uidelicet, scientiæ, & consciētiæ in mente sua, ut dicit Bal. in l. ij. C. de senten. ex breui. reci. ꝙ sine scientia esset insipidus, & sine cōscientia es set diabolicus. Iudex enim debet habere notitiam boni & æqui, ut di cit tex. in l. j. in prin. ff. de iu. & iur. & ita propter administrationem iu stitiæ, quæ est notitia separationis iusti, ab iniquo, & iniusto, uocātur sacerdotes. Ad declarandum enim quid uelit lex, non sufficit, ꝙ sit iu dex, sed etiam quòd sit peritus.
3 ¶ † Quartum requisitum est experi entia, ut dicit tex. in d. auth. de iudi. & ut nulla. post prin. uer. non enim existimauimus. ubi Imperator dete statur etiam eorum iudicum nomi na, qui carent peritia legum, & illo rum, qui causarum nō habent expe rientiam, & sic nō solum requiritur uita, sed uita cū scientia, & nō suffi cit uita cum scientia, sed etiam re quiritur causarū experientia in iu-
4 dice. ¶ † Præcauere enim debet iu dex, ut non sit partialis, sed commu nis. Nā, ut dicit Bar. in tra. de Geb. & Guelf. non decet honestum uirū aliquod dictorum nominū partiali tatis assumere. maximè uerò in eo, qui ius reddere debet, est abomina bile. cum sicut lex est cōmunis, ita etiam debet esse iudex. unde dolen dum de eo, qui per partialitatem, & pecuniam, atq; fauores, & insuper absq; eo, quòd in sufficientia sit ap probatus, ut decet, ad tribunal, ubi ius reddi debet, se intrusit. Intentio enim iudicis debet esse in utilitatē communem: hoc est: quod in iudice non debet esse particularis cōsidera tio unius personæ, sed nulla habita consideratione ad personam debet legem effectui tradere. aliàs non di ceretur legis exequutor, sed potius legis transgressor. unde iudex euita re debet omnem occasionē, ne eius intentio in alteram partem decline
5 tur. ¶ † Nec debet fauere uni parti magis quàm alteri. aliàs recusari posset, secundum Innocē. in c. acce dens. ut lit. nō conte. & Bal. in Mar ga. uersi. iudex. Taliter enim se de bet habere, ut apud eum non sit ex cep. personarum, secundum Specu. in titu. de deleg. uersic. viij. Item ꝙ est odio, & proinde debet carere passionibus animi, ꝙ non debet mo ueri præce, prætio, & odio uel amo re. Cle. 1. Glo. & ibi Cardin. de hæ
6 re. xj. qō. iij. quatuor. ¶ † Debet e nim iudex prospicere antequā ius partibus reddat, nequid durius, aut remissus constituat, quā in causa ex poscit. nec enim aut seueritatis, aut clementiæ gloria affectanda est, sed perpenso iudicio, prout quæque res expostulat, statuendum est. Pla nè in leuioribus causis proniores ad lenitatem iudices esse debent: in grauiori-

grauioribus seueritatem legum, cũ aliquo temperamento benignitatis subsequi.l.respiciendum,&.l.hodie ff.de pœn.& debet habere respectũ ad id,ꝙ fieri solet secundùm Gloss. d.l.respiciẽdum.&.l.si finita, ĩ prin. ff.de damno infect. punireq; debet coniunctum,sicut extraneum, & magnum,sicut paruum. cauereque debet ab exceptione personarum.l.si. & ibi Gl.ff. de re. di. neq; fauorem impietati pro iuribus impartire debet.c. qui potest obuiare.xxiij.q.iij. aliquando enim secundum iura utetur mera iustitia, quandoq; rigore iuris,quandoque æquitate,secundũ personas,causas,loca & tempora,ut c.sicut dignum in prin.extrà, de homi. quinimò etiam æquitatem præ oculis habere debet.l. ꝙ si Ephesi. ff.de eo ꝙ certo loco.

7 ¶†Dicit enim Glo.ad splendidioris .C.de diuer. offic. & appa. iudi. lib. xij.Discite ergo iudices finium terræ,præbete aures,qui cõtinetis multitudines,& placetis uobis, ĩ turbis nationum, quoniam data est à Domino potestas uobis,& uirtus ab altissimo, qui interrogabit opera uestra,& cogitationes scrutabitur.Qm̃ cum asfetis ministri, regni illius nõ recte indicastis, nec custoditis legẽ iustitiæ,neq; secundum uolũtatem Dei ambulastis horrẽdè, & citò apparebit uobis. Quoniam iudicium durissimum in his qui præsunt fiet. Custoditio legum consummatio in corruptionis est, incorruptio facit esse proximum Deo,ut sapien.c.vj.

8 †Debet etiam iudex habere fidelitatem,ut dicit text.in procem.insti. §.cumq;.hoc ibi, circa nostras iussiones fidẽ,& hæc est fi lelitas, quã iudex debet habere circa iussiones principis, quæ sibi committuntur, hoc est,ut leges,quas facit princeps obseruet eas ad unguem.Si enim iudex discrepat in aliquo à lege,infidelis est, siue hoc faciat malitia, siue ignorantia,& perdit effectum iudicis,& hoc est,ꝙ dicit tex. in.c.iudicet.iij.q.vij.Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit,& ex proposito domesticæ uoluntatis, sed iuxta leges,

9 & iura pronunciat. ¶ † Item Iudex debet esse mitis,& placidus omnib. & habens paternam affectionem, uẽ in auth.de manda.prin.§. præcipue.

10 ¶†Licet in examinando reos criminis debeat se ostendere terribilem, ut in authen.de mãda.prin .§.talem uero not.in.l.obseruãdum.ff.de of-

11 fic.præsi.¶ † Non tamen debet esse nimis crudelis, alias remoueri posset,sicut si esset nimis negligens.l.j. & ibi Bar.C.de offi.præfe.urb.

12 ¶†Imo debet subditos ex dilectione,& non ex odio corrigere. xxiij. quæ.iiij.ca.ita, & quanto maius est peccatum, tanto seuerius est uindicandum,ut.j.q.iij.c.ex multis.

13 ¶†Et in cognoscendo neque excãdescere aduersus eos, quos malos putat,neque pręcibus calamitosorũ illachrymari oportet, id certè non constantis,& recti iudicis est, cuius animi motũ uultus detegit, & summatim ita ius reddere,debet, ut authoritatem dignitatis suo ingenio augeat.l. obseruandum .ff. de offi. præsid.&.l.quisquis.C.de postulan.

14 ¶†Benignè auscultet subditos uenientes ad eum, & iustitiam petentes,& prouideatq; indemnitati eorum,eosque non repellat, alias teneretur de iustitia denegata,& puniretur criminaliter, ac parti teneretur ad interesse.l.j.ff.de ua.& extraord. cog. & quot modis dicatur iustitiã denegare, uide Par. de Put.in lib. sindi.in titu.de quin.sindi.offi.uers. qualiter autem probabitur.

15 ¶†Sed nec admittat de facili om-
nes accusationes, & querimonias,
nec eis statim credat, sed moneat, &
examinet deferentes, cuius existi-
mationis sint cuiusve qualitatis, &
famæ, & qua intentione accusent
quasve probationes afferant, &
non statim irascatur contra dela-
tos, eos prosequendo odio, ut solẽt
facere quidã proterui Iudices, qui
statim habita accusatione irascun-
tur contra miseros accusatos, & eos
odio ingenti prosequũtur, ut de his
omnibus habetur per Spe. in tit. de
iudi. præpara. uersi. circa iudicem. So
lent enim frequenter per calumniã
fieri quærelæ, ut aliquid extorquea-
tur à delegatis, ut dicit Par. à Put.
in lib. sindi. in fi. sui tractatus uersic.
quidam uir. multos casus in facti cõ
tingẽtia referens. Consideret etiam
si delictum de quo fit accusatio, po-
terat impunè fieri, uel secundũ for-
mam statuti, uel aliter, ut sic non ad
mittat, nec recipiat dictã accusatio-
nem secundùm Bar. in. l. si seruus. C.
de his, qui ad eccl. confu. uideatque
si accusare uolens tacitè, uel expres
sè renũciat accusationi, quòd repel
lendus est. l. accusationem, & . l. si ea
quæ. C. qui accu non poss.
16 ¶†Similiter redigi ĩ actis faciat no
men, & cognomen querelam produ
centis, alias querela non teneret se
cundùm Bal. in. l. pen. C. de accu. &
Alex. in. l. libellorum. ff. eod. titu.
17 ¶†Caueat ut ab igne, ut uiolentas
manus in suæ iurisdictionis subie-
ctos nõ imponat, uerberãdo, uel eos
alijs iniurijs afficiendo, qa teneret̃
actione iniuriarũ. l. j. §. iniuriã autẽ
uer. quotiẽs manus ĩferunt. ff. de in-
18 iu. ¶†Nec ĩferat eis metũ, ut ipsos
reducat ad compositionem, sed in
causis procedat seruato iuris ordine
cum aliàs committeret concussio-
nem, & teneretur criminaliter, & pu
niretur, secundùm Par. de Put. in li.
sindi in titu. de qui. sindi. off.
19 ¶† Audiat, & recipiat allegationes
partium, & eas non recuset uidere,
& audire, & cum aduocatis partium
discutere, alias puniretur per. l. argẽ
tarius. §. cum autem. ff. de edendo.
quod dicit Bald. in. l. nec quicquã.
§. proficisci. xvij. q. ꝑcedere potius
de allegationibus facti quam iuris,
ut dicit etiam Par. à Put. in lib. sin-
di. in uerbo, allegationes.
20 ¶†Temerè allegantibus silentium
imponat, cum ad id teneatur secun-
dùm Bald. in. l. prima. C. de lega. stu
deatque partes ad concordiam redu
cere, cum etiam ad id teneatur. l.
æquissimum. ff. de usufr.
21 ¶†Appellantibus ab eius sententijs
aliquam iniuriam non inferat, alias
puniretur. l. minimè. C. de appe.
22 ¶† Et quia iudicare est munus pu-
blicum. l. quippe. & . l. iudicare, & de
iudi ideò oportet iudices cuncta ri-
mare. c. cum Ioannæ extrà, de fi. in-
stru. c. super quæstionum de offi. de
le. §. intentionis, & debet à seipso
iudicare, & nõ habere consilium cũ
aduocato partis aduersæ, secundum
Glo. in. l. proximè. ff. de his quæ in
test. delen. potest tamen cum aduo-
cato partis aduersæ disputare, & ip-
sum reducere ad inconueniens. l. Of
fidius. ff. de lega. iij. & potest emen-
dare libellum ab aduocato formatũ
& ꝙ pronunciauit defendere. c. dile
23 ctus extra, de rescrip. ¶ † Maleficia
puniat, inuestiget, & inulta nõ sinat
pertransire, nam dissimulantes ma-
lefficia, & nõ puniẽtes acriter debẽt
puniri. l. prima. de desert. secundum
Barto. ibi. & . l. fina. C. de publi. læti.
lib. xij. & ibi. Bar. & punientur, sicut
ipsi. scelerati, ut. l. fi. C. ne sanct. bap.
& . l. si quis in hoc genus. C. de epis.
&

24 & cleri. ¶ † Et boni iudicis est uti gratificatione in pœnis, & absoluere, uel condemnare. tamen recta uia est condemnare, & uti seueritate, & non pietate in enormibus. l. diuus. ff. de re iud. in uerbo, sentire, & Bal. in. l. ea, quæ. C. de condi. inde. & si gratia, uel dissimulatione non punit maleficia, ipse debet puniri male ficia, ipse debet puniri, secundum Barto. in. l. prima. de defer. lib. xij.

25 ¶ † In arbitrarijs non sit nimis fauorabilis, quia cui datur laxior habena magis præ oculis habere dēt æquitatem. l. quòd si Ephesi. ff. de eo, quod certo loco, & in authen. de iureiurā. quod præsta. ab ijs. secundum Bald. in. l. fina. de pe. iudi. & Inno. in. c cū æterni. de re iudi. in. vj.

26 ¶ † Sit diligens in recipiendis querelis seruatis prædictis, & ipsis receptis procedat ad examen testium, & ad diligenter inuestigandum, & celeriter de expositis in querelis quærendo indicia, coniecturas, & præsumptiones, ex quibus, animus suus meritò moueri, & informari potest ad credendum, uel non credendum ea, quæ exposita fuerunt ĩ querelis, alias diceretur negligens, & faceret litem suam. l. argentarius §. cum autem. ff. de eden. in uerbo, iudice, & l. mancip. & ibi Bald. C. de ser. fugi. & non admittens querelas iustas, & non examinans testes super eis, quomodo puniatur, uide Ange. de Aret. in lib. malefi. in uerbo, nec hoc ad querelam colum. xxiiij.

27 ¶ † Similiter in casibus in quibus ex officio potest inquiri, & procedi, attendat cum omni diligentia ad inquirendum alias teneretur de negligentia, secundùm Bald. in. l. Gal. in princip. ff. de lib. & post. & ibi Imo. Tenetur enim ex necessitate officij purgare prouinciam malis hominibus. l. congruit. ff. de offic. præsi. & facit, quod not. Bald. & Ange. in. l. mancip. C. de ser. fugi.

28 ¶ † Occurrat cum diligentia rixis, tumultibus, & armorum terroribus & obuiare uideat maleficijs, alias posset ab officio remoueri, secundū Bald. in. l. prima. §. quies. ff. de offic. præfe. urb. & Bald. in. l. prima. C. de sum. trini. & fid. cathol. & in. l. nullus. C. eod. titu. & Cyn. in. l. seruus. de noxa. quod limitat Par. à Put. in lib. sindi. in uerbo, negligentia uers. qualiter autem arguatur officialis uidens. nisi esset rixæ cum armis, quæ non posset sedari absque periculo suæ personæ.

29 ¶ † Prospiciat insuper iudex, ne quid per calumniam petatur, ut. l. secunda. C. de fal. & non audiat calūniose petentes, sed ad anterioræ procedat, secundum Innocē. in capitu. post electionem extrà de concess. præben. quem Bald. refert in. l. per emptorias. C. senten. rescin. nō po. debet autem obstantia amouere, & ad rem, de qua agitur, uenire, & non debet pati, quòd per cauillationem causa protrahatur. l. ita nobis cordi pudor. C. de adulter.

30 ¶ † Sed inuestiget ueritatem, & de hoc conetur totis uiribus. l. is, apud quem. ff. de eden. & l. fi. de proba. & l. si actor. malit. eo. titu. & l. comprobatio. ff. de proba. & l. per hanc de temp. app. & ob id, dum supplicatur de falsitate testium, debet ipsos interrogare, si starent, uel sederent tēpore eorum depositionū, & de multis alijs qualitatibus, secundū Bal. & Saly. in. l. testium. C. de testi. Imò debet laborare, ut intercipiat testes, si ei suspecti uidebuntur secundum Bald. in margarita in uersi. iudex laborare debet, & dicit ita uelle Inn. ĩ c. cum causam in fi. de testi. interro-

gando testes de circunstātijs, & eos inuoluendo in multis circunstātijs in quibus etiam non consistat substantia negotij, secundùm Dec. in regul.ea,quæ.de ragu.iur. nume.4. cum sequen.& plene hētur per do. Thom.Grama.uoto.ij.nume. 16.

31 ¶ † Audiat cum magna attentione iura utriusq; partis,& illa diligenter examinet ipsis præsentibus,uel con tumaciter absentibus,quia cum magno strepitu,& conflictu est danda sententia definitiua.l.j.C.comminatio uel epi.secundùm Bal.in.l.ab eo. C.quo.& quan.iu.nec aliquid faciat ad clamorem, quia legibus magis, quàm clamoribus debet adhærere. l.decurionum.C.de pœ.& ibi Bald.

32 ¶† Nec extendat se, nisi ad ea quæ sunt à se petita, & nō ultra.l.j.ff.ut in po.lega.& no.ī.l.uinum.ff.si cer. pet.&.l.fi.de fide.liber. nisi ueniant in consequentiam petitorum. l. si quis.§.iudex.ff.de dam. infec.

33 ¶†Debetq; casus dubios per argumenta, & rationes legum determinare.l.qui filium.§.fi.ff. ad Trebel. &.l.diui.de iure pat.procedendo ēt de similibus ad similia, non derogā

34 do legib.¶† Boni.n.iudicis est controuersias dirimere per sententiam uel concordiam.l.j.§. & post de no. op.nuntia, argu .l. æquissimum de usu.& in.l.quidam existimauerunt. ff.si cer.pet.faciat omnia per regulas artis idest leges, & constitutiones alias puniē, nec eū excusat prætensa conscientia, quia iniuriam faciunt legibus, qui uolunt se meliores uideri,quā ipsæ leges,ut ī auth. de indi.§.oportet. & in eius mente dēnt esse duo sales.c.cum æterni de iu.ſm Bal.in.l.ij.C. qūo, & qñ iud.

35 ¶†Caueat ne patiaē illicitas extorsiones, sed ex officio eas repellat.l. ubi pactū de trāsa.&.l.illicitas .ff.de

36 offi.psi.¶†Nec quē grauet in plus, quā lex, quia mens iudicis psumiē esse sformis menti legis.l.& puto. ff.fami.her.§.j.&.l.nā & ipsum.ff. de iust.& iur.ſm Bal.in.l.ij.C.si pē.

37 appel.¶†Nec debet grauare comitatenses angarijs, seu perangarijs, mandando, ut eū bestijs portent ei uictualia,uel xenia,ut in authē.ut iu di.fine quo. suffra.§. nō permittas,

38 & ibi An.†Habeat puras,& mūdas manus, ut in auth.ut iud. fine quo. suff.§.si quis autē.quia deus præcipue quærit omniū sacerdotū puritatē,ut in auth. quo. opor. epis.§.si quis autē talis,& ī.§.oportet.de mā da.prin.extra,de ui.& hone. cleri.c. ab omni.unde,& præses iubetur cō siliarium assumere uirū optimū,purū undiq;,& cōtentum ijs, quæ à fisco sibi danē,ut in auth.de man.prī. §.festinabis alias satisfactione parti quā læsit puniē,ut in auth. de armis.§.si quis autē.&.l.j.de extraor. crimi.& in.l.j.C. in quibus cau.colo.Iudices.n.maculāt iudiciū octo modis timore, cupiditate, odio,& amore.xj.q.iij.quatuor.& qñ paupe rū nō miserenē in iudicio. xxiij.q. iiij.c.est iniusta, & Exodi. xxiiii.& nimia seueritate.& nimia remissione.xlv.distinct.disciplina, & ignorā tia.insti. de obliga. ex quasi deli.in prin.& si ipsi iudices se furtis,& sceleribus deturpant, omni dignitatē priuanē,insignibus,ornamentis, nobilitatibus, honoribus, quæ omnia ex dignitate iudiciali, si bene se gerunt, consurgunt.l.iudices de dignita.&.l.pen.de uetera. Nam cùm à iustitia deuiant, quia dicuntur ius dicentes.c. forus de uerbo. signifi. perdunt nomen iudicum.xj.q. iij.c. ipse.Nam debent esse iusti. & quasi immobiles,ut colūnæ.ij.q.ix. c. reuera. ut non se flectant contra legem

gem, sed iuris integritatem custo-
diant,vt in authē. de trien. & semis.
§.si quis autem ideo debent sic suas
administrationes gubernare, ut nul-
lus eorū aut cupiditati sit deditus,
aut violentias aliquas vel ipse infe-
rat,uel iudicibus,aut eorum officiis,
aut quibuscūque aliis inferre per-
mittat.de offic.præfect. præt. Afri.
l.i.§.optimus.& dicitur in dict. cap.
forus.ꝙ iudex debet esse vt neruus,
qui non frangitur, sed plicatur,
aliâs non est iudex,est enim Dei mi
nister in terris.xv.q.j.nec is xxiij.q.
v.non solum.pronūciabit igitur ve-
lut de vultu Dei iudicium. qui est
via, veritas, & vita.c.vt nostrum. de
39 ap. & c.j.vt eccle.benefic. ¶ † De-
bet cōformare iudicium suum cum
veritate,& ipsam summopere ad lu-
cem producere.l.fin.ff de probat. &
l.illicitas.§.veritas. ipsiusque verita
tis probationes omnes ampliare, &
eis fauere,ut saluæ sint.l curetur.ff.
de testi.& l.ne quid.ff.de incen. rui.
nau. qui si seruata legis litera repu-
gnantis conscientiæ ueritatem sup-
plantet,animam occidit,& eius iudi
cium sordescit in cōspectu supremi
iudicis. quia ab ipsis legibus damna
tur. quia uerba legis nō sunt calum
nianda,sed qua mente dicta sunt, cō
sideranda. l.exhibere. ff. de exhibe.
40 ¶ † Nec debet propitiis auribus au
dire iniusta petētem l.si extraneus.
ff.de iur.do.§.j.ubi glo. auribus au-
dio, ore loquor, sic ore locuta est.
41 ¶ † Sed debet iniustitias remouere,
præsumptiones abscindere,laborāti
bus succurrere, opprobriis locum
non præbere, & ei,qui calumniam,
vel opprobrium patitur, adiutoriū
ferre.l.j.C.de nu. & iij.q.j.c.deus.
42 ¶ † Debet etiam tueri subiectos,
nec illatas illis iniurias inultas per-
mittere l.ij.in fi. de luc. aduo. quia
scelestorum grassatur iniquitas, si
trāsit impunè eorum præsumptio.
nam rigide in eos est exercēda iudi-
cialis authoritas, ne amplius crescat
spes eis talia committēdi. xxiij.q.v.
relegātes. pœna quippe sapientem
facit, quem culpa ostēdit insipien-
tem. xxxviij. dist. quia ea. & l.con-
gruit,de offic.præsi. & per indulgē-
tiam datur iterata occasio iterata fla
gitia committēdi L.di.c. de ijs cleri
43 cis.el.j. ¶ † Nam iudicis officio in-
cumbit violentias prohibere, & pur
gare prouincias malis hominibus, se
cūdum Spec.in tit.de offic.omnium
iud.§. vij. & l. congruit. ff. de offic.
44 præsby. ¶ † Debet etiam lites diri-
mere secundum Spec. in titu.de ad-
uo.§.vj.uersicul. vel sic in qualibet.
45 ¶ † Officio enim iudicis incumbit
partes releuare à grauaminibus, &
expēsis,& emendare cuncta, quæ li-
tes impediunt, & exactiones officia-
lium,& notariorum refrenare. secū-
dum Spec.in titu.de salar.§.ij.versi-
cul. sed quid erit. Curare enim de-
bet ne processus friuolis exceptioni
bus proteletur.c.cum cessante.& ibi
Docto. de app.& l.non ignorat. C.
46 de fruct. & lib. expen. ¶ † Debet
etiam iudex ostendere vultum ter-
ribilem delinquētibus. vt in authē.
de mandā.princip.§.tale.non autem
contra innocentiam, nisi ad prælu-
dia, & principia inueniendi verita-
tem.vt l.fi.C.ad Syllania.sm Alexā.
in l.j. in princip. ff. quod met. cau.
47 ¶ † Cùm cōtigerit aduocatos cau-
sarum ad iudicem uenire pro allegā
dis iuribus clientulorum,debet sede
re, & nō stare, vt dicit Spe. in tit.de
sen.§.iusta.versic. item est nulla ra-
tione,& diligēter inuestiget,& intel
ligat, quæ dicātur, & quæ ad instru-
ctionem causæ faciant interrogādi,
respōdendi, abiiciendiq; præbita fa-
cultate

cultate eis, donec actio ambarũ partiũ sit pleniter luminata. vt xxx. q. v. iudicãtem. extrà de off. dele. super quæstionũ. §. intẽtionis l. iudices. C. de iudic. Quia veritas exagitata magis splẽdescit in lucem xxxv. q. ix. c. graue. nec motũ animi sui multum aperiat, sed dissimulet nunc pro hac parte, nũc pro alia allegando, & respõdendo, vt C. ad l. Cor. de fal. l. j. Nec vlla interloquutione diuulget, quid sentiat, postrema sentẽtia, quid sibi liqueat proditurus l. obseruandum. ff. de off. præsi. ibi. cuius animi
48 motũ vultus detegit. ¶ † Nec nimium debet dictum unius aduocati extollere, ne alteri honorẽ detrahat, dum alteri nimium impẽdit honorem. ut xcix. c. dist. nullus in fi. & c. ecce. nec quicquã vni honorabilius exhibeat, vñ alter scrupulosos corde mouerereetur. xvj. q. vij. c. decimas. Cum enim nimium unum cõmendat, alium uituperat. arg. extrà. de præs. c. nõne, & xxv. dist. c. qualis.
49 ¶ † Item patienter audiat aduocatos, nec etiam subito eis silentiũ imponat, ut ad lõgũ ponit Spec. in tit.
50 de dispu. & alleg. §. vj. ¶ † Caueat iudex, ut nimiam familiaritatẽ cũ subditis nõ contrahat. sed stet semper in maiestate officij, secreta eorundẽ nemini subditorum pãdat, parce loquatur. Ait enim Salomõ. in lib. prouer. c. xx. Ne ineas amicitiam cũ eo, qui secretũ reuelat, aut qui ut mercator circuit, & blãdiloquus est. Sit tardus ad iram, & in furorẽ ne se ponat. Nam dicit sapiens in eo. lib. prouer. Ne cõtrahas amicitiam cum homine iracũdo, & cum homine furioso ne uerseris. c. xx. Non accedat cœnarũ foràs cum subditis, ſm Aul. Gel. li. ij. c. xxiij. Parce cõuersetur, & caueat nimium circuire per plateas. Nimia enim familiaritas parit contemptũ. Sit iustus, æquus, æquabilis, medius, & cõmunis, nõ declinans ad dexteram, vel sinistram, secundum Spec. in tit. aduo. §. v. uersi.
51 commendet autem. & §. vj. ¶ † Cuncta diligẽter inspiciat, & rerum ordinem inquirat, & alteram necessitatẽ suam existimet, & delinquentes canonicè puniat, vt docet Spec. in tit. de off. om. iudi §. fi. versi. secundo videndum. Debet enim fungi officio boni, & innocentis viri. l. cæteræ. §. mala. ubi Bald. ff. fam. hærc. ubi dixit, ꝙ sunt iudices, tanquam iustitia animata, & ideo obscura eorũ arbitrio committuntur Quia iudex bonus uir vocatur, legis authoritate
52 fulfultus. per dict. §. mala. ¶ † Aduertat etiam iudex, ut antequam incipiat officium ei decretum exercere. omnino conetur de omnibus seipsum à precessore suo informare, quia ad hoc tenetur, secũdum Bal. in l. j. C. an se. ex suo fa. ut sit ad plenum instructus, & informatu s tam de gestis in officio, & de ijs, quæ remanent expedienda de cõtumacijs, forbannitis, & alijs causis, quàm de moribus ciuitatum, consuetudinibus, statutis, & de omnibus ijs, quæ quoquo modo pertinent ad decorem officij, bonum laudabile, & per
53 fectum regimen ipsius. ¶ † Et in diebus festiuis debet uisere carceratos, & exquirere, an aliquid eis desit, & prouidere, ut eis alimenta non desint. & negligentes iudices in hoc puniuntur in xx. lib. auri. l. iudices.
54 C. de epi. audient. ¶ † Caueat inquantum potest, ut non accedat ad terras, ubi sunt diuisiones in populo. quia non potest salua conscientia pertransire, sed oportet eum sequi partialitates & incidere in pœnam. c. cum æterni. de re iud. in vj. & in constit. regni. si damna clandestina.

¶ † Nec

55 ¶ † Nec assumat officia, vt quæstui & pecuniæ deseruiat, contra text. in l. ad spendidioris. de diuer. offic. unde Ambro. ij. de offic. ait, Decet omnes censura frugalitatis, continentiæ, authoritatis, & maximè eum, qui honori præest. ne præeminentiæ virum thesauri possideant sui, & pecuniæ seruiat, qui præest liberis. Illud magis decet. vt super thesaurũ sit animo, & infrà amicũ obsequio. Humilitas enim auget gratiam, hæc plena laudis, & digna primario uiro. Contrarium uerò munera affectare. quod malum facile imponere iudicum animis consueuit. l. properandum. §. fin autem utraque. C. de iudi. undè ob id Par. à Put. in li. syndica. in verbo. offic. exclamat, ꝙ hodiè in regnis satis cupiditas abundat, quia aurum imperat, aurum iudicat, argentum remouet. passio promouet affectionem, silent leges, & canones, ratio & æquitas proscribitur, mendicat bonæ fidei literatus. Abundat malæ fidei exaltatus. ibi nullus quantum mereatur, sed omnis quãtum dare potes, æstimat. ibi omne tribunal pecuniis expugnatur. ibi nulla integritas, nulla fides, nullus humilis, mundusve magistratus eligitur, non iustitia Dei quæritur, sed magis pecuniæ venerantur, & nobilissima officia sordes reputantur, postquam iusta secundum libitum pretio comparantur. Quid ergo faciunt leges vbi sola pecunia regnat? aut ubi paupertas uincere nulla potest?
56 ¶ † Insuper non sit deditus mulieribus, & scortis. Ait enim Salomon in lib. prouerb. Vinum, & mulieres apostatare faciunt sapientes. Personam pauperis non consideret, & vultum potentis nõ honoret, vt habetur in li. Leuit.
57 ¶ † Debetque esse totaliter alienus ab auaritia, & eam euitare. Nam dicit text. in capit. cum in iuuentute. de præsum. quòd auaritia in Iudice est deterrimum vitium.
58 ¶ † Nec sit facilis ad capturam eorum, qui deferuntur, sed potius conetur summatim inuestigare, an uera sint, quæ delata fuerunt, & an factum se habuit, prout in accusatione dictum est, & an crimen sit commissum, vel saltem sit suspicio fore commissum, vt docet Bald. in leg. quod euitandi, in fin. C. de conditio. ob turp. cau. & per Fran. Aret. in l. siquis post. ff. de test. ij. col. solent enim ut plurimũ offensores recurrere ad iudices, maximè cum sunt potentes, & querulare offensos, & eos in carceribus detrudi faciunt, & sic eludunt curiam, & Iudices non absque ignominia erunt in ore uulgi. Statim enim populares, & vulgus prorumpunt ad uulgare dictum: *O bella iustitia haue ha-uuto le maze, & le Cepolle.* Et id quod per negligentiam euenit in non informando seipsos iudices de prædictis, dicetur factum corruptione. Et ita intelligitur id, quod dicitur, quòd in criminalibus est permissa captura, & ab ea potest inchoari indicijs non præcedentibus, & licèt non sit capta informatio, secundum Bald. & Alexand. in l. consentaneum. C. quo. & quã. iu. & Bald. in l. ij. C. de ijs, qui latro. & Alex. in l. fin. ad l. Iul. pecu. & Angel. in authe. de defens. ciuita. §. audiant. uersicul. item dico. colum. tertia. Procedit enim facta dicta diligentia præhabita aliquali informatione summaria. ut docet Franc. Bru. in tra. de indic. & tormen. in fine sui tract.
59 ¶ † Et aduertas etiam, ꝙ iudex tenetur visitare carceratos, vt suprà dixi, & si reperierit aliquẽ absque

absque causa carceratum, ex officio tenetur illum dimittere, vt not. Bar to. in l. si quis vxori. §. si fugitiuum.
60 ff. de furt. ¶ † Item iudex debet esse fortis, & firmus, & equus, vt libra: nec declinans, nec claudicans ad dexteram, nec sinistram, sed æqua lance debet esse medius inter partes. & debet habere truncum fortitudinis, corticem veritatis, medullam æquitatis, quam quilibet iudex antè oculos habere debet, vt nota. ff. de eo, quod cer. loco l. ꝙ si Ephesi. Debet etiam habere frondes humilitatis, folia sagacitatis, flores honestatis, fructus bonæ operationis, & sic dici poterit de eodem, quod in canticis dicitur, iustus vt palma florebit, vt dicit Iaco. de Belui. in sua praxi crimi. in titu. de quæstion. colum.
61 xxxviii. ¶ † Item est aduertẽdum, ꝙ licet à iure multa relinquantur arbitrio iudicis, non tamen ex hoc cogitet habere liberam potestatem faciendi quæcunque voluerit. Quia dictum arbitrium debet esse regulatum à iure, & æquitati consonum, secũdum Lud. Ro. in cõsil. ccclxxvi. incipit. quæstio est nunquid, in pen. colũ. vbi pro hoc allegat Gloss. in l. eas causas. ff. de condi. & demon. & sequitur Marsil. in sua praxi crim. in
62 §. diligẽter. nume. 24. ¶ † Est etiam aduertendum per iudices maleficiorum, vt benignè, & patienter audiant, & auscultent reos inquisitos in eorum iuribus, & eorum consanguineos, amicos & procuratores. Nam benigna audientia iudicum ui detur quodammodo præstare tolerantiam pœnæ impositæ, vel imponendæ ipsi reo. & è contrà impatientia, & arrogantia iudicis in audiendo reum, & agentes pro eo, sæpius reducunt. ipsum reum, & affines suos in desperationem, & ad effundendas infinitas querimonias, vt docet optime Marsil. in §. occurrunt. nume. 2. in praxi crim.
63 ¶ † Et si vis lector amantissime esse rectus iudex, abstineas te à muneribus. nam sæpissimè munera euertunt iustitiam, & excæcãt oculos sapientum, & mutant verba iustorum, vt scribitur Deutero. cap. xv. facit text. in cap. qui recte. xj. quæst. iij. refert Angel. & post eum Iason in leg. non dubium. in princ.
64 C. de test. ¶ † Et insuper habeas antè oculos id, quod scribitur in c. cum æterni. in princ. de re iudi. lib. septimo vbi alloquens iudicem ait: Caueant iudices, & prudenter attendant, vt in causarum processibus nil uendicet odium, vel fauor vsurpet, timor exulet, præmium, aut expectatio præmij iustitiam non euertat, sed stateram gestent in manibus, & æquo liberamine procedant, vt in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præsertim in cõcipiendis & ferendis sententiis, præ oculis habeant deum. & similiter apud iudicem lachrymis nullus locus sit. Quia solent secum ferre insidias, maxime, si à mulieribus proueniunt. & ideo lachrymæ non prosint cadenti. Quia iustitia lachrymis non regitur, nec officia lachry-
65 mis gubernantur. ¶ † Debet etiam iudex semper inclinare in mitiorem partem, & minorem pœnam amplecti sequens iuris regulam, ꝙ semper in obscuris in mitiorem partem debemus inclinare. vt regula, in obscuris. ff. de regul. iuris.
66 ¶ † Et quomodo, & qualiter debeat officialis facere ingressum in officio, uide formam traditam per dominum Par. de Puteo in libro syndica. in titul. de mo. & for. syndica. in principio.

SVM.

SVMMARIVM
secundæ partis.

per Seium, si rixabatur cum Titio, qui postea repeiritur mortuus.
64 *Testes deponentes, quod Titius occidit Seium gladio, uel claua, an probent.*
65 *Testes possunt examinari impuberes, quando aliter nō potest ueritas haberi.*
66 *Indicium sumitur ex uita praecedēti.*
67 *Fama mala inducit indicium.*
69 *Adulterium quomodo probetur.*
70 *Vulneratus debilis praesumitur ex uulnere mortuus.*
71 *Testes citati, & condemnati ad poenā in mandato contentam, si adhuc nō ueniant, quid sit faciendum, & qualiter condemnentur.* 72.

PARS SECVNDA.

¶ Capiat informationem. Rub.

FISCVS.

IN supiori parte adeò benè, & eleganter sub cōpendio dñe Iudex votis meis satisfecisti, vt audeā maiori onere & taedio te onerare. Quoniam ergo dixisti mihi, qūo debeat se iudex gerere circa mores, & formam viuendi, nūc rogo te, ut mihi particulariter, & p extensum declares, qūo debeat se habere in capiendis, & formandis informationib. criminalib. qualiterq; debeat se gerere in maleficiis puniendis. Scio me eq̄dem grande onus humeris tuis imposuisse, sed tanta est facundia, & in talibus experiētia tua, ut facilis redda tur petitio mea. ¶ IVDEX. Fretus euangelica authoritate: quod qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cęlorum, non dissentio petitionib. tuis. Arrige igitur aures, & in singulis, quae te dubitantē reddunt, quaeras, & me interroges, quia pro uiribus conabor tuae volūtati satisfacere. ¶ † INQVISITVS. Vtilem materiam uideo praeparari, sed utilior erit, si nō solum, quae ad fisci utilitatem facere uidentur, pertractes, sed etiam quae ad reorum defensionem uidebuntur conuenire.

1 ¶ † Quia ait Iureconsultus in l. Arrianus ff. de act. & oblig. quod proniores debent esse iudices ad absoluendū, quàm ad condemnandum.

2 ¶ † Imò dicit Spec. in tit. de aduo. §. sequitur uidere. in prin. & in tit. de test. §. postquàm. uersic. sed quid si tot. & in tit. de pro. §. iij. ver. sed pone, & do. Bar. Soz. in consi. 102. inci. in praesenti consultatione. circa me. in . ij. colum. in j. par. & Bonifa. in tract. male. in fin. j. col. quod tutius est absoluere, q̄ cōdemnare. ¶ IVDEX. Libenter faciam, & satis mihi placet desiderium tuum. & quia te uideo satis argutum, & legum peritum, q̄ras, & moueas dubia, & ego ea resoluero. ¶ FISCVS. Placet mihi, ut & ea quae ad defensionem tendunt differantur. Quo circa quaero primò domine iudex, quid debeat per iudicem fieri habita querela seu denūtiatiōe delicti.

3 ¶ † IVDEX. Antè omnia debet praecedere, vt diligenter iudex capiat informationem de delicto. & primò debet conari, vt constet delictum, de quo quaeritur, fore commissum in genere, iuxtà practicam traditam per text. in l. i. §. Illud autem. ff. ad Sylla. & ibi habetur. & communiter habetur per criminalistas, & per Mars. in sua praxi cri. in §. j. & ad hoc uide omnino Mar. Ant. Blan. in repe. l. fi. ff. de quaestio. nume. 16. 17. 18. & sequen. qui optimè declarat. Ibi enim distinguit, quòd aut delictū, de quo quaeritur, subiici potest oculis, vt corpus mortuum, vel quid simile, & tūc iudex

iudex non procedit etiam ex inquisitione generali, nisi viderit cadauer, aut res non potest oculis subiici, prout est de homine proiecto in mari, uel in igne consumpto, uel res furto subtracta, tunc si fama est de certa persona, & in indiuiduo, iudex procedat, aut incerta est persona et incerta res, tunc iudex non poterit
4 procedere per inquisitionem. ¶ † Ideò si quæratur de homicidio commisso, faciat redigi in actis, ꝙ accersitis magnificis dominis, potestate, & iudice ad locum dictum, & iuxtà suos fines, sub tali die unà cum actuario fuerit, ibiq; inuento cadauere talis recogniti, & uiso per infrascriptos, qui ibidē fuerunt examinati, ꝙ fuerint reperta talia, & talia vulnera in dicto cadauere, & describantur particulariter ipsa vulnera, & super recognitione ipsius cadaueris, & vulneribus ipsis examinentur testes. & sic dicetur cōstare de delicto in genere commisso, vt docent omnes. ¶ Fiscus. Sed quid si non potest apparere de corpore mortuo: ut, quia diu est, ꝙ quis occisus fuit, & eius corpus reperiri non potest, quid faciendum est eo casu? Iudex.
5 † Eo in casu, quādo de corpore mortuo non potest apparere, debēt examinari testes de fama, qui deponēt ꝙ publica vox, & fama est, ꝙ talis interfectus, & occisus fuit, & quòd eius corpus nunquàm potuit apparere, fortè quia dicitur esse interfectus propè flumen, vel mare, & in aquas esse proiectus: vel in loco nemoroso, & occulto esse sepultus. & hoc sufficiet, vt plene dixi in prima parte tertię partis principalis huius praxis. nu. 34. cum sequen.
6 ¶ Inquisitus. † Sed nunquid aduersus hanc probationem reo inquisito competere possit aliqua defensio, & quō? ¶ Iudex. Certe sic, probando primò, posito casu, ꝙ cadauer reperiatur cū vulneribus ꝙ fuit occisus a feris syluestribus, & ꝙ ibi nonnullæ reperiuntur feræ syluestres. item ꝙ aliàs ibidem acciderit aliis, uel probando, ꝙ seipsum interiit tædio uitæ, uel ob aliā causam, probādo hoc per efficaces coniecturas, uel ꝙ scoppetū, quod gestabat, in ipsum ictum proiecit, vt multotiens solet euenire, vel ꝙ ex arbore cecidit, vel aliter probando. quia vna probatio. vel coniectura tollit aliam, ut per Bar. in l. fi. C. fami. herc. is. in tantum, ꝙ si sunt probationes contrariæ, neutri standum est. c. imputari. de fi. instr. l. scripturæ. & ibi Bar. & Doct. C. eo. tit. & si sunt inæquales hinc inde, non ualent, quia faciunt rem dubiam, secundū Bal. in l. fi. in v. q. uer. vij. qualiter. C. de edi. di. Adr. tollen.
7 ¶ † Si uero, ut suprà dixi, ponatur non cōstare de corpore mortuo specifice, sed tantum per famam publicam, potest probari de contraria fama per ualidiores probationes, ꝙ mortuus fuit propter febrem, & infirmitatem, uel alia de causa, quia probatio famæ contrariæ per meliores probationes officit probationi alterius famæ pro fisco, ut plene deduxi infra in uerbo, itē suffocauit eius uxorē. in cap. de fama, uel aliter probando, ex quo uero similiter possit coniecturari ita esse, quod circūspectus iudex perpendere potest. ¶ Fiscus. Sat concludēter utrique domine iudex satisfecisti in hoc delicto homicidii, sed quomodo cōstabit in crimine furti, furtū fuisse in ge
8 nere commissum? ¶ Iudex. † Pluribus modis pōt furtum cōmitti, aliquādo subripit aliqd de arca, capsa uel camera. & tunc debet cōstare de fra-

fractura ostii domus, arcæ, vel capsæ vndè furtum est commissum, & de quantitate, & rebus ibi existentibus paulo ante, & ꝙ ex post facto fuerunt reperta subtracta, & ꝙ ibi fuit inuentum de bona fama, & legalitate domini furtum passi, & de lamentationibus, quas statim cũ multis fecit de iam dicto furto, & de aliis signis, & coniecturis indicantibus uerè furtum cõmissum, de quibus ad longum per Marsi. in con. 8. & ĩ praxi cri. §. principium. nu. 6. & in §. cõ
9 stante. nu. 78. ¶ † Et licet verum sit debere constare uerè, & non præsũptiuè de delicto in genere cõmisso, & plenè. ut l. si quando. in verbo, patefacta. C. vndè ui. vbi Bal. & Ias. in iiij. no. & Ang. in l. certum. ff. de cõfe. & Alex. in con. xxxiij. col. j. lib. j. & con. 19. li. 7. & Deci. in conf. 410. col. ij. & Panorm. in c. j. & ibi Deci. col. fi. de offi. deleg. & habetur per Haimo. Crauet. con. 244. in ij. lib. & con. 260. in ij. li. id tamen procedit regulariter. Fallit tamen, vbi cõcurrit difficultas nimia probationis, quia eo casu constando per coniecturas validas, & a iure approbatas, sufficit, vt habetur in prædictis locis: maximè in casibus, qui secretò committi solent, & ubi de facili nõ potest constare de delicto in genere commisso, nisi per probationes super ipso delicto, vt videbimus in pluribus exemplis.

10 ¶ † IN QVI. Quæ nam defensiones possunt cõpetere inquisitis aduersus prædicta? ¶ IVDEX. Dixi suprà, ꝙ vna coniectura tollit aliã, & vna probatio elidi tur per aliam. idcirco in hoc casu circũspectus aduocatus uideat, per quas coniecturas conetur uerificare fiscus suã intentionem, furtũ fuisse commissum: & tunc è contrario formet exceptiones, & probet cõtrarias coniecturas: uel elidẽtes, probãdo ꝙ nulla reperta fuerunt signa fracturæ, sed apertionis, & ꝙ ita quilibet expertus iudicasset. item probando malam famã furtum passi. Item ꝙ non est uero simile eã quãtitatem ibi fuisse reconditam, stante nimia paupertate ipsis. Itẽ ꝙ paulo ante ibi nulla bona fuerunt uisa, vt quia inde ipse idẽ dominus sustulerat. & alia, quæ curiosus aduocatus secundum contingentiã facti studeat inuenire.

11 ¶ † Aliquando uero solet committi furtũ in equo, uel aliis aĩalibus, & tunc ꝓbabitur dominium equi: item ꝓbabitur, ꝙ fuit uisus, & repertus equus in posse alicuius, quia contra eũ oritur suspicio, maximè si solus uisus est, & si est homo non bonæ famæ. per l. iu ciuilem. C. de fur. item, ꝙ equus fuit uisus paulo ante in stabulo furtum passi, & demum ibi minimè repertus fuit, & ꝙ fuit repertũ stabulum equi fractum, & aliter, ut iudici circũspecto uidebitur, & pro ut qualitas facti exposcet.

12 ¶ † Aliquando etiam committitur furtum in personam in stratis, quod latrocinium uulgo dicitur, & tunc non possunt haberi indicia, & probationes contrà aliquem, quin non probent etiam furtum in specie cõmissum: sed probabitur, ꝙ fuit uisus paulo ante, exire de ciuitate furtũ passus cũ tali quantitate pecuniæ, & demum fuit statim uisus redire plorans, & flebili, ac lamentabili uoce dicens, se esse disrobatum. item quòd fuit uisus exire cum chlamyde, uel cum ense, demum redijt sine: item quòd rediit cum vulnere, uel cum percussione aliqua in eius persona. item ꝙ ibi solet disrobari: vel probando, ꝙ fuit repertus ligatus in loco furti, & latrocinii, uel

uel aliter, ut natura facti exposcet. item redigatur in actis eius depositio cum iuramento. Illis.n.probatis constabit in genere de delicto. ¶ F I S C V S. Sū etenim plenè informat⁹ domine iudex, qualiter debeat constare delictum in genere cōmissum in crimine furti. quid ī stupro?
13 ¶ I V D. † in crimine autem stupri commissi in fœminā per masculū, uel per marem in marē, ut constet delictū in genere cōmissum, debent examinari matronæ, & obstetrices, uel alij experti, quibus tradatur fœmina inspicienda, uel masculus, eis prius delato iuramento de ueritatē dicendo, & facta inspectione curiæ referant, an sit mulier stuprata, an non: uel masculus an sit stupratus an non, ut docet Abb. in c. proposuisti. extrà de probatio. nu. 3. & Alberi. de Rosa. in l. j. §. ex hoc rescripto. nu. 8. ff. de uen. inspi. & examinētur testes, qui fortè uiderunt linteamina sanguinolenta, uel camisiam sanguinolentam: & super alijs adminiculis, quæ haberi possunt, ex quibus meritò iudex possit se informare, stuprum fore cōmissum. itē examinetur mulier stuprata. quia ei creditur, ꝙ antea fuerit uirgo, ut dixi in prima parte tertiæ partis principalis huius praxis, sub nume. 146. & si nulla potuerit apparere fractura ani in puero, ut quia diu est, ꝙ fuerat cognitus carnaliter, tunc, quia similes fornicationes, & stuprū, & adulterium, probantur, per coniecturas. c. præterea. de testi. l. cum probatio. de proba. l. quæro. §. fin. ff. de ædil. edic. similiter delictum esse commissum in genere in similibus probatur per eas coniecturas, quæ haberi possunt: & ea indicia, quæ inducuntur ad probationem ipsius stupri, probant etiam delictum in genere. Imò probari non possunt, quin probetur delictum in specie, ut dicit Marsil. in consil. v. in pri. li. nume. 1.
14 ¶ † Et hoc etiam procedit in adulterijs, & incestis, alijsq; fornicationibus, in quibus nō potest constare delictum in genere commissum de per se, nisi per eas coniecturas, & indicia, quæ inducuntur ad probationem delicti, ut quis torqueatur, uel condemnetur, quia benè dicetur probatum, & concludenter. ¶ I N-
15 Q V I. † Audiui iam formam probandi delictum fore commissum in genere in crimine stupri, uel adulterij, & similium, nunquid ad defensionem aliquid probari ualeat aduersus dictam probationem? ¶ I V D E X. † Sæpè tibi dixi, ꝙ una probatio tollit aliam, si fortior est ea: & ꝙ una coniectura tollit aliam. similiter tibi in hoc dico, ꝙ si coniecturæ inducuntur ad probationem delicti in genere, inducantur coniecturæ contrariæ, & contraria indicia: ut si probatur de camisia, uel linteaminibus sanguinolentis, potest probari, ꝙ erat mēstruum, & hoc per expertas, uel ꝙ erat sanguis ibi studiosè aspersus. & similibus modis.
16 ¶ F I S. † Memoriæ mandaui quātum dixisti in crimine stupri, adulterij, & similiū, & optimè: quid ergo erit fiendum in crimine suffocationis uxoris, uel alterius mulieris, aut uenenationis? ¶ I V D. Si potest haberi corpus uenenatum, uel suffocatum, debet inspici per iudicē unà cum expertis, ut uideātur signa suffocationis in gutture, & redigatur in scriptis particulariter, & si est sepultum cadauer, dissepeliatur ad effectum prædictum. & si dicatur uenenatum, accedat iudex cum medicis. & si sine apertione corporis sciri poterit, bene est: sin autem sciri

aliter non potest, quin aperiatur, debet aperiri ipsum cadauer, & p peritos inspici, & postea præcedente iuramento referant, & fiat actus per extensum apertionis, & inspectionis, ut habetur per Marsil. in l. j. §. præterea. ff. de sicar. nume. 37. & per Afflic. in cōst. mala noxia. & ar. tex. in l. stigmata. de fabri. lib. xj. quòd p stigmata, & ligaturas in brachiis probatur torturam illatam fuisse, ita per signa suffocationis in gutture probatur suffocatio. uenenatio autē probatur, & cognosciur ex liuoribus in toto corpore, & spumis ore fluētibus, & si cremetur corpus, cor illæsum remanet à ueneno præseruatum, secundùm Sueto. in Caligula in principio. & habetur per Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, tortura. & si corpus haberi nō potest, examinentur testes qui uiderunt corpus antequam fuisset sepultū, super signis, quæ fortè uiderunt in corpore: & si hoc apparere minimè potest, probetur fama publica, ut plenè dixi infra in uerbo, item suffocauit eius uxorem: quia hæc proba-
17 tio sufficit, ut ibi dixi. ¶ IN. † Quid ergo probabitur ex aduerso aduersus prædicta ad defensionem? ¶ IUDEX. Plenè dixi infra, in uerbo. item suffocauit eius uxorem. & in uerbo, item uenenauit eius sororem. ad ibi dicta te remitto. ¶ FI-
18 SCUS. † Exempla hæc, quæ mihi disseruisti in supradictis generibus delictorum, reddunt me in aliis delictis ancipitem, quid debeam facere ad probandum delictum in genere commissum. rogo te igitur, ut ultra procedas. ¶ IUDEX. Libenter faciam, & ideò scias, quòd constito de delicto in genere commisso, celeriter, & cum exactissima diligentia summatim inuestiget delinquente, interrogando affines, amicos, & consanguineos offensi, & ipsum offensum, si fortè uiuat, de indiciis, & coniecturis, quæ haberi possunt quomodolibet, ut sciatur delinquens, & offensor. Nec mireris, quòd dixi tales interrogandos, cùm ad effectum inuestigandi delinquentem, & ut detur materia inquirendi, et habendi ueritatem, possint examinari testes omnino non integri, & penitus inhabiles, ut habetur per Blan. in l. fi. ff. de quæsti. nu. 322. Et si fortasse quæratur, seu inquratur de homicidio, quod est cōmissum intra ciuitatē, & penitus ignoratur offensor, uideat iudex, in qua uicinia ciuitatis fuerit commissum delictum, & examinētur uicini, qui præsumuntur scire facta uicinorum melius, quam alij. l. si ita. in fi. ff. de fid. instru. & not. in l. iij. circa princip. ff. de testi. & extra, de præsu. c. quosdam. & c. quanto. & est practica tradita per Barto. in l. fina. ff. de quæstio. & in tantùm hoc procedit, quòd ipsi uicini ob hoc possunt capi, detineri, carcerari, & etiam torqueri, ut indicent delinquētem. per text. in l. dominus horreorum. ff. loca. et ibi not. Barto. et uoluit Ang. & Salyc. in l. fi. C. de quæstio. & Barto. in d. l. fin. ff. de quæstio. & sequitur Bru. in tracta. de indi. & tor. in iij. q. princip. circa princi. & habetur per Marsi. in sua practi. cri. in §. diligenter. numer. 97. post Iasō. in l. actionibus. col. pen. ff. de in litē iura. et per Blan. in repeti. l. fi. ff. de quæ-
19 stio. num. 413. ¶ INQUISI. † Sed nunquid hoc procedit indistinctè, ut uicini possint capi, detineri, et etiam torqueri ad inuestigandum delinquentem? ¶ IUDEX. Placet mihi dubitatio tua: et ideo scias, quòd non est uerum indistinctè id, quod

quod ego superius dixi, sed procedit, & habet locum in uicino malæ famæ, non, si esset bonæ famæ, ut est de mente Barto. in dic. l. dominus horreorum. & uoluit idem Bru. in dic. tra. de indi. & tor. in iij. q. princip. circa princip. & sequitur Blan. in loco suprà allegato. Verùm si cōtigerit aliquem examinari ut testē super homicidio commisso in sua præsentia, uel antè eius apothecam, stationem, uel domum, & tempore quo ibi erat, et neget se aliquid scire, probantur prædicta. item probatur, quòd uero similiter hic scire potest ueritatem, & uelle eam occultare: nec ex aduerso allegatur iuxta, aut rationabilis causa, ex qua iudex possit dubitare, an sciat, uel non sciat, sed omninò apparet eum debere scire ueritatem, tunc etiam, quòd sit bonæ famæ, puto posse torqueri ut testem, non ut principalem, ut dicat ueritatem,
20 per ea, quæ infrà nunc dicam. ¶ † Si autem homicidium, uel aliud delictum fuerit commissum intrà domum, tunc examinentur omnes de domo, quia ipsi præsumuntur scire ueritatem eorum, quæ in domo fiunt. l. fina. C. de sicar. & l. in adulterij quæstione. C. de adulteriis. & ibi Bald. nisi probetur fuisse absentes tempore commissi delicti, quia non præsumuntur eo casu scire ueritatem l. prima. §. hoc autem senatus. ff. ad Sylla. intantum, quod pro inuestiganda ueritate dicti delicti possunt dicti de domo torque-
21 ri. ¶ † Adeò, quòd si quinq; sunt in domo, & unus ipsorum reperiatur interfectus, & nescitur à quo, licet non possint ex hoc condemnari pœna capitali, possunt tamen torqueri, ut optime concludit Aret. in li. male. in uerbo, fama public. uersic. quid autem si quinque. & sequitur Blan. in repe. l. fin. ff. de quæstio. nume. 299. & Par. de Pu. in lib. syndi. in uerbo, mandauit. circa fin. uersicu. si reperiatur corpus. & si unus ipsorum est malæ famæ, ab eo debet incipi tortura, secūdum Ber. Landri. in addi. Angel. ubi supra.
22 ¶ † In. Sed nunquid indistinctè procedat hoc dictum tuum? ¶ Iud. Si fuerint examinati ut testes, & negant se aliquid scire, nec allegant aliquam rationabilem causam, ob quam possint excusari à præsumpta scientia, torquebuntur modo, & forma, ut infra citò dicam. si uero fuerint examinati uti principales in se, & testes in alio, ut fieri adsolet, tunc, ut possit ad torturam procedi, requiritur, ut seruentur, quæ seruari debent in tortura, quæ
23 infertur reis inquisitis. ¶ † Proceditur autem ad torturam primo casu, quando examinantur ut testes illi, qui interfuerunt facto, & negant, uel aliter habent notitiā ipsius facti, & similiter negant, & per alios conuincuntur, quòd interfuerunt facto, uel quòd habeant notitiam facti. et sufficit, quòd conuincatur quis etiam per unum testem, qui sit dignior ipso negante, secundum Barto. in l. unius. §. testes. & l. is, cui. ff. de quæstio. quem sequitur Bru. in loco supra allegato. uel si extraiudicialiter quis cōfessus fuit, quòd interfuit facto, uel ꝙ habet notitiam facti, et nunc negat. Nam probata dicta confessione extraiudiciali præsumitur scire ueritatem, et uelle eam occultare. Quare tunc torquetur secūdum Bru. in loco supra alleg. nu. 13. & habetur per Alex. in consil. lxiij. in li. j. & uide do. Ludo. Ro. in consi. cccccv. incip. cū testis. & Marsi. in l. ex libe. homi. in fi. col.

ff.de quæst. & Angel.de Aret. in li. male.in uerbo, fama publi. col.viij.
24 ¶ † Est tamen notandum, q nō torquetur quis ut testis contra eum, in quem inuitus testimonium non cogitur ferre, ut est tex.in l.j.§. si seruus bona fide. in fin.ff.de quæst. de quibus habetur in l.iiij. & v.ff.de testib. Item non torquetur domesticus in eum, cuius est domesticus. ut l.maritus.ff.de quæst. & l.j.§. ad quæstionem.eo.tit. & qui dicantur domestici, notatur in l. etiam.C.de testi.& l.pridem.C. de quæst. Item est aduertendum, q si contra dictos testes obstarēt aliquæ exceptiones, ut ipsorum fidem infringant dictæ exceptiones debent examinari, & discuti antequàm testes ipsi superuacuè torqueantur.casus est secundum Bar.in l.j. si quis dicatur.ff.de quęst.& sequitur Bru.ubi suprà ubi infert, q si est unus testis, qui sciret ueritatem rei, & non esset omni excep. maior, & sic non faceret indicium, non torquebitur. Sed hoc puto procedere, quando iudex solum uellet fundare intentionē, & inquisitionem super dicto illius testis. secus si super alijs indicijs. Item est aduertendum, q non omnes testes ad informationem curiæ torquebūtur, sed sufficit duos, uel tres magis factum scientes torqueri. secundum Bru.ubi.s.secundum Bal. in l. data opera.C.qui accus.non pos. Est etiā notandum, q cautè debet procedi ad dictam torturam: uidelicet, q appareat in informatione antè omnia constare de delicto in genere commisso, ſm Bru.ubi.s. per l.j.§. item illud.ff.ad Sylleia. Item debēt apparere in actis probationes, q testes negantes sciunt, uel scire debēt ueritatem facti. ſm prædicta, ut latè docet Bru.ubi suprà. ¶ I N Q V I.
25 † An prædicta procedant, ut non seruetur solennitas .l. custodias.ff. de pub. iud. ut debeat disputari super indicijs contra testes habitis, sicut disputatur de indicijs contra aliquem, qui torquetur in seipsum? ¶ I V D. Dic, q non, ut habetur per Bar.i d.l.unius.§.testes.ff.de quæst. & habetur per Bru. in loco suprà
26 allegato. ¶ † Et similiter, si procedatur ad examen aliquorum testiū, & aliqui reperiantur uacillare, possunt torqueri ad habendam ueritatē. ut l.ex libero.ff. de quæst. quod non procederet, si essent clerici, sed alias de falso puniūtur. ut l. præsbyteri.C.de epis. & cle. & ibi per Bal. & habetur per Inno.in ca.quoniam contra falsam.de prob. & melius in c.cum in contemplatione. de regu. iur.& per Pau.de Elea. in c.grauis. de deposi. Alij uero testes positi in quacunque dignitate torquentur, si uacillāt, ut l.nullum.C.de testi. nisi sint testes, qui ex priuilegio. iuris, uel aliter sunt priuilegiati, ut non possint torqueri. dicit Bar. in d.l.ex libero.& sequitur Brun. in tract.de indi.& tor.iiij q.ij.partis. & ibi dicunt, q quando testes uacillant, iudices debēt omnia scribi facere per notarium actorum, & notarius debēt scribere sub hac forma, uidelicet: Et mandauit mihi magnus iudex, q scriberē: dicti testes uacillabant, mutabant colorem in facie, & ita mihi uisum fuit. & hoc præsentibus ipsis testibus, audientibus, &
27 intelligentibus. ¶ † Si uerò homicidium fuerit commissum in aliqua strata, seu constrata, forte extra ciuitatē, iudex debet inuestigare, & perquirere frequētantē illam stratam, quia cōtra eum oritur præsumptio, & indicium, q ipse fecerit secundū Ange.in l.iusto errore.ff.de usucap. & se-

& ſequitur Marſ.in d.§. diligenter. nu.108. ipſumq; diligenter examinet,quia uel ipſe apparebit ꝙ fece-
28 rit, uel ꝙ ſciat. ¶ I n q v. † Sed nunquid hoc indiſtinctè ſit uerum? I v d. Ita tamen procedit id,quod dixi,ſi erat ſolitus talia perpetrare, ſecundũ Lud.Ro.in l.j.§. hoc reſcriptum.ff.ad Syllania.nõ aliter, & ita
29 procedat. ¶ F i s. † Solent domine iudex ut plurimũ nõnulli teſtes recuſare de nõ ſe examinando,dicẽtes, ꝙ ex priuilegio, uel aliter non coguntur teſtificari. qualiter ergo debent in hoc iudices prouidere? ¶ I v d. Libenter dicã. ſcias ergo, ꝙ quædã perſonæ enumeranẽ in l. lege Iulia.ff.de teſti. quæ inuitæ ad teſtimoniũ ferendum non coguntur,ut gener aduerſus ſocerũ,& ecõtra, priuignus aduerſus uitricum,& ecõuerſo, agnati aduerſus agnatos, affines aduerſus affines, collaterales uſque ad tertium gradũ,liberti contra patronos,& eorũ liberos,& ecõuerſo,uxor contra uirũ.Iſtæ.n.perſonæ non poſſunt per iudices cogi, ut ſe examinari ſinant. Verum ſi aliter ueritas haberi nõ poſſet,poſſũt cõpelli ad teſtificandum, ſecũdum Spec.in ti.de teſt.uer. nunquid frater.& ibi per Io.An.in addi. uer.ſupra.excipit tamen ipſe Io.An.libertũ,p l.libertorũ C.de teſti. & ſocerũ,qui habetur loco parẽtis .l. quia. ff.ſol.ma. & ſic etiã ubi aliter ueritas haberi nõ poteſt,libertus,filius, & gener non compelluntur teſtificari contra ſuos. ſed communis eſt ſentẽtia canoniſtarum, ꝙ ubi aliter ueritas haberi non poteſt, priuilegiati cõpelluntur teſtificari.ut in c. j.& c.cum peruenit. extra de teſti. cogen.ſecundũ Albe.in l.inuiti. de teſti. & firmat alter Albe. in tracta. de teſti.in c.qui teſt.non coga.teſti. & eſt (ec.ſi. ca. toloſa. ſub nu.354. Imo.& Anto.& Andreæ Sicul. in c. delictorum.de teſti.cogen.Bar.poſt Glo.in d.l.inuiti. & idem procedit in clerico, ut non cogatur teſtificari,ſi aliter ueritas haberi nõ poſſet, ſecundum Gl.in c.ſuper eo. de teſt. cogen.& in c.ſtatuendũ. ij. q.vj. & Hoſtien.in ſumma,de teſti.§.j.Goffre.in ſumma eiuſdem tit. Inno. in d.c.delictorũ.de teſtib.cog.& Abb. in c.j.eo.tit.& ꝙ ueritas aliter haberi non poteſt, tenetur probare ille, qui eos producit. ſecundum Anto. Gemi.& Imo.in d.c.delictorum. & Abb.in d.c.ſuper eo.eo.ti.& quãdo teſtes dicantur inuiti,reſponde quãdo citati ad deponendum uenerũt, & allegauerunt eorũ priuilegium, petendo non eſſe cogẽdos ad deponendum, quo non obſtante iudex compulit eos teſtificari,non quãdo fuerunt tantũ citati, & eis fuit factum mandatum,ꝙ deponant,& illi depoſuerunt non allegantes priuilegiũ.ſecundum Albe de Roſ. in d.
30 l.lege Iulia.ff. de teſti. ¶ † Quidam ſunt teſtes, quos iudex non poteſt compellere ad ſe uenire, ſed ad eos debet accedere,uel mittere, ut ſunt ſenes, ualetudinarij: ut ſunt maiores lxx.annis,& alij notati in l.inuiti.de teſti. Quando autẽ ueritas haberi non poteſt, & eo caſu cogũtur deponere,non aũt uenire perſonaliter ad iudicem,ſecundũ Albe. &c. Doct.in d.l.inuiti.& Alber Berg.in d.tra.de teſti. in loco ſuprà citato. Sunt & alij teſtes, qui cogi nõ poſſunt teſtificari,ut ſunt magiſtratus. qui tamen,ſi publica utilitas ſuadet ẽt teſtificari coguntur, quando aliter ueritas haberi non poteſt. ſecundũ Alber.in d.loco per l. gradatim.
31 § quoties.ff.de mune.& ho.¶ † Nõ cogitur teſtificari mulier prægnãs,

secundum Bald. & Floria. in d.l. inuiti. facit l.ij. §. si uerò. propter. ff. si quis cau. Idem Bal. in l. imperator. ff. de sta. ho. Quod facit pro uulgari opinione mulierum dicentium, quòd non licet mulieri prægnanti iurare, & ad id cogi non posse: quia si non coguntur testificari ergo, nec iurare, cum debeant testes esse iurati. Sed illud intelligi debet secundum Barto. in d. §. si uerò. quòd non tenetur mulier prægnans personaliter in iuditio comparere: sed iudex debet mittere actuarium, ut iuret, & deponat, per l. ad egregias. ff. de iureiurã. & idem, si non sit prægnans. ut in c.

32 mulieres. de iud. li. vj. ¶ I N Q. † Nũquid indistinctè testes possint euocari, de una ciuitate in aliam ferendi causa testimonium? I V D. Optimam rem tetigisti, & ideò aduertendum est per iudices quo ad testes conuocandos: quia debent explorare quæ consuetudo in ea regione sit, in qua iudicant. Nã si probabitur sæpè in aliam ciuitatẽ testimonij gratia plerosq; euocatos, non est dubitãdum, quin euocãdi sint, quos necessarios in ipsa cognitione deprehenderint, qui iudicãt. l. iij. §. fi. ff. de testi. Aliàs ipsi accedant, uel ad eos examinandos actuarium mittãt, uel eorum receptionem alteri cõmittant. quod raro debent facere iudices, & propè solum ĩ criminalibus arduis. ¶ F I S.

33 † Quonam ordine, & de quo debẽt interrogari testes? ¶ I V D. Debent interrogari de singulis circunstãtijs, uidelicet de causis, personis, loco, tẽpe, uisu, auditu, scientia, credulitate, fama, & certitudine. c. cũ causam extrà de test. de qualitate tñ temporis, an nubilum fuerit, an serenũ tẽpore cõmissi delicti, maximè quando sunt suspecti testes. Quia tũc ẽt deminutissimis circunstãtijs: de uestium colore, uestitu, cæterarumq; rerum exactissima qualitate indagabit, ut uidelicet explorare possit nũ suspectorum testium fides adstipuletur, ar. l. is apud quem. C. de eden. Iudicantem enim oportet cuncta rimari, & ordinem rerũ plena inquisitione discutere. xx. quæstio. v. secũdum glo. ĩ uerbo. ex tempore. §. in testibus considerandum. Debent ẽt interrogari, quo genere teli sit facta percussio. Nam animus occidendi probatur ex qualitate percutiendi. Debet inspici, quo gladio, baculo, aut lancea: & si talis percussio fuerit facta in capite, aut alia parte corporis. Quia cum graue sit instrumentum, non solet leuem plagam infere. Debent etiam testes moneri, ut uerum dicant, prætermissis prece odio, & amore, habentes respectum ad Deum, qui summa ueritas. & ob id de ueritate dicenda debent iurare tactis sacrosanctis euãgelijs. ut. l. iusiurandum. C. de testib. & c. quàm quàm. xiiij. q. ij. & xxxv. q. vj. de parentela. ut quæ in ueritate rerũ nouerint, professione suæ testificationis aperiant, & non admisceant falsitatem testimonio. c. hortamur. iij. q. ix. & l. præsbyteri. C. de epi. & cle. Debent designari nomina testium, & eorũm cognomina, ut quid, & à quibus dictum sit appareat. ut c. qualiter, & quando. de accu. Debent ẽt annotari qualitates testium in eorũ depositionibus: quia eorum fides approbatur ex illorum dignitate, ut in

34 auth. de test. §. sancimus. ¶ † Et si petierint testes exhiberi eis hominẽ, de quo deponunt, exhibendus est, ut eum recognoscant. & hæc exhibitio fieri debet cũ indumẽtis, & qualitatibus eius secũdũm Bar. in l. si cũ exhibuiscent. §. antè aũt. nu. 2. ff. de pu. & uect. & l. stigmata. de fabr. li. xj. &

xj.& probatur in l.iij.§. si quis noxali. Nec debet ad oculum demonstrari, quia daretur materia fabricandi falsum. sed constituto reo inter duos, uel tres, interrogentur testes, quis eorum uideatur. & sic ille, de quo deponnnt in eorum depositionibus. & ita seruat magna curia uic.

35 ¶ F I S. † Nunquid ætas testium debeat designari, & apponi in depositionibus eorum? ¶ I V D. Certè sic, ut talis testis est annorum xxxj. & hoc fit, quia in testibus requiritur, ꝙ sint maiores xxv. annis. ut l. in testimonium in fi.ff.de testi. Impuberes ergo, & paruuli testes non possunt in causis criminalibus examinari. Quia omne quod testibus adstipulatur, id iurationis adiectione affirmare debent. ut in c.j.xxij. q.j.& cap.quanquam. xiiij.q.ij. Sed paruuli, siue pueri antè annos quatuordecim non coguntur iurare: quia sine ætate rationabili sunt. ut c.paruuli.& c. pueri.xxij. q.v. Igitur non possunt esse testes, quia iuramento debet adesse iudicium. ut iiij. q.iij. c.j. & hæc ætas nescit, quid agat.ut.C.de fal.mone.l.j.nec potest impubes periurare unde sacramentum calumniæ præstare non potest.l.qui iurasse.ff.de iureiuran. Quæ omnia non procedunt, ubi aliter ueritas haberi non potest. quia tunc infans, & impuberes admittuntur, non ad plenam probationem, sed saltem ad faciendum indicium. per ea, quæ latè scribit Hyppol. de Marsi.in l.infans.ff.de sicar. Item dictum istorum ualidatur, si adest depositio alterius testis omni exceptione maioris idem deponentis. secundùm.Bal.in l. si quis .§. quid.n. in prin.ff.de eden. & Iaf. in l. cunctos populos.C.de sum.tri. & fi.catho.& posuit Io. Mill. in pract.cri.

36 in gl.ætatis.fol.25. ¶ F I S. † Quid si sunt aliqui testes, qui in eorũ depositionibus asserunt, se non cognouisse offensorem per nomen, & cognomen, & tamen dicunt, ꝙ si uiderent, cognoscerent, & offensor ipse non est in fortijs curiæ, ut posset exhiberi testibus secundum supradicta, quid est faciendum? ¶ I V D. Debẽt designari signa, quę habebat offensor: qualitas personæ: quæ indumenta, & uestimenta portabat: quam faciem habeat: & si est iuuenis, uel senex. secundum Bar. in l.j. C.de mendi.ualid.li.xj. Nam per caput, cuius sit imago, cognoscimus. l.cum in diuersis.ff.de reli. & sum. fu.& l. item apud Labeonem.§.cũ quis.ff.de iniur.& Io.Mil. in d.pra. cri.in glo.prolixa. Barba. fol.20. & Ang.de Are.in lib.malefi.in uerbo, hæc est quædam inquisitio, in fine. ubi quærit an possit formari inquisitio, quãdo nescitur offensor. & per Marsi.in practica.§.principium.nu. 17.in fi. & nu. 18.

37 ¶ F I S. † Quid si accusator paucos testes produxerit, an malè faciat iudex, si ex officio alios examinauerit à querulãte non productos? ¶ I V D. Dicas, ꝙ non, secundum Bar.in l.j.§. si quis ultra.ff.de quæs. & not. per omnes scriben. in l. idem si ob stuprum.§. si tibi.ff. de condict. ob.tur.cau. & in authent. de tabellio.§.j. col.iiij. cum sequen.cum sua Glo. & extra. de calum. detergen. cap.j. & Glo.

38 ¶ I N Q V I S I. † Sæpe uidi in capiendis informationibus examinari inimicos, & pro parte inquisiti instari, ꝙ non recipiantur, quia sunt inimici, & hoc non obstante recipiuntur, an benè fiat? ¶ I V D. Si tempore, quo examinantur testes, cõparcat quis, & dicat non procedi ad examẽ testiũ, quia sunt ei capitales

 inimici,

inimici, de qua inimicitia in promptu offeratur uerificari, quia ita debet exponi, certè impeditur examen, & debent iudices ipsi summatim cognoscere de allegata exceptione inimicitiæ, secundum Bart. & Marsil. in l. j. §. si quis dicatur. ff. de quæst. & habentur per Gram. deci. xxxiiij. nu. 47. ubi dat modum obijciendi de inimicitia. ¶ F I S.

39 † Quid ergo seruabunt iudices, si procedendo ad examinationem aliquorum testium aliàs fortè super eodem facto examinatorum, & nolũt ipsi testes sigillatim deponere, sed dicũt, se referre ad eorũ examẽ aliàs factum. ¶ I V D E X. Dicas, ꝙ si iudicibus uidebuntur testes ipsi suspecti, possunt cogere ipsos ad iterum sigillatim deponendum, nec tenentur admittere responsionem eorum, ꝙ se referant ad aliàs dicta, secundum Bal. in l. j. §. editiones. in fi. j. col. ff. de eden. & in l. fi. C. de testi. in fin. Est enim in arbitrio iudicis admittere talem responsionem, uel non admittere, secundum Bart. in l. eos. ff de fal. benè uerũ est, ꝙ Bart. ibidem dat cautelam ipsis testibus, ut petant exhiberi, & legi eis depositionem alias per eos factam, & ad hoc iudices tenentur, ut etiam per Marsi. habetur in loco suprà alleg. de quo per Boer. in decisi. cviij. pri. parte. Et est aduertendum, ꝙ quãdo testes dixerint, se referre ad eorum examen, tunc tu Fisce debes comparere, & instare, ac petere, ꝙ iterũ examinentur per extensum, & uarijs interrogatorijs interrogentur, ex quo ipso ipsos habes suspectos, ut docet Gra. in deci. xxxiiij. nu. 40. Tunc. n. iudices licitè procedunt ad eos examinandos, ut cõsuluit Alex. consil. xc. in iiij. lib. & consil. cliiij.

40 v. col. in v. li. ¶ F I S. † An iudex teneatur admittere illam protestationem, quam sæpe testes faciunt dici: prout dixi in alia depo. & si aliter dixero, uel deposuero. i. ex obliuione, & semper intendo perseuerare in prima depositione. ¶ I V D. Dicas, ꝙ sic, secundum Bart. & Marsil. in l. eos. ff. de fal. & operaẽ ista protestatio, si aliter dixero in secunda quàm in prima. ꝙ non erit uarius testis.

41 ¶ F I S. † Quia suprà mihi dixisti, ꝙ testes, qui cogi non possunt priuilegio iuris, uel aliter: si aliter ueritas haberi non potest, possint cogi deponere, an id uerum sit ut et per torturam cogantur? ¶ I V D. Amode. de Caste. in tract. syndi. in glo. in eo, ꝙ potest officialis plures capere detinere, ĩ fi. dicit, ꝙ sic. quẽ sequitur Bru. in trac. de indi. & tormen. in v. q. ij. partis. nu. 18. & Mar. in l. j. §. si seruus bona fide. ff. de q. & Rom. in si. cccxciij. inci. tu habes. Sali. in l. ex confen. C. de rep. ¶ F I S.

42 Quid faciant iudices, quãdo testes examinati noluerint fortè corrigere eorum dicta, an admittãt dictam correctionem, & eam scribi faciant. ¶ I V D. in continenti licet testibus corrigere eorũ dicta, non ex interuallo, ut est casus in c. præterea. extra, de testi. cogen. & Gl. in auth. de testi. §. quia uerò. & sic quando in continenti corrigunt, debet admitti, & scribi talis correctio, si iustam causam correctionis allegẽt. & hoc ipsis iudicibus uidebitur. Quando autem simpliciter corrigũt dictum eorum, nec dicunt priorem testificationem se corrigere uelle, tũc puniuntur ut uarij, per l. eos. ff. de fal. & ibi no. Bar. in tertio contrario. & quando dicatur incõtinenti, omnes Doct. in d. c. præterea. tenent, ꝙ antequam sint locuti cum parte, & è conspectu iudicum exeant, ut tãgit

pulchre

pulchrè Tinda. in tract. de testi. discor. seu uar. in iiij. c. dicti tracta. ubi dicit sibi uideri, ꝙ si testis sit nobilis, & ueridicus, erit arbitrarium iudici admittere correctionem ex interuallo, uel nõ admittere: & si sint aliqui testes, qui dixerint se nescire, eos posse etiam ex interuallo dicere, se scire, uel se recordari, licet non indistinctè, ut per Doct. in d. l. eos. & habentur per Tind. in d. tracta. in
43 loco suprà alle. ¶ F i s. † Quid uerò, si testis obscurè deposuit, uel diminutè absque causa scientiæ, uel aliter, an quandocunque potest iudex ipsum repetere, ut declaret dictum suum? I v d. Certè sic. quia in eo cessat timor subornationis. ut extrà, de testi. c. cum clamor. & ibi per Gl. & Doct. & c. per tuas. eo. tit. & facit l. repeti. ff. de quæst. in prin. & ibi not. Bart. Sed hoc est uerum, quando testis dictum est adeò obscurum, ꝙ nullum habet intellectũ, sed si posset uarijs modis intelligi, tunc iudex non deberet testem repetere, sed eius dictum interpretari secundùm cõsuetudinem, si posset. alias in partem benigniorem. & ijs cessantibus stare debet uerborum significationi, omnibusq; deficientibus debet dictum testis cõtra producentem interpretari, per c. in præsentis. extra, de probat. & refert Inno. extra, de testi. c. cum clamor. in Gl. ult. in fi. & sequitur Tinda. in d. tract. de testi. uaria. in iiij. ca. ¶ F i s.
44 † Dixisti mihi paulò antè, ꝙ testes uacillantes possunt torqueri ad habendam ueritatem. nunquid testis deponens prima uice per uerbum credo, & secunda uice per uerbum assertiuum ueritatis, dicatur uacillare? ¶ I v d. Dicas, ꝙ regulariter non, imò creditur dicto ipsius ita deponentis, secundùm Gl. ordi. ab omnibus approbatã, in l. tutela. C. de in inte. restitu. in ij lectu. facit l. peregre. in princ. ff. de acqui. poss. & hoc uult expressè Iac. de Aret. in l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. cal. & Bal. in x. col. de not. feu. c. j. §. notandum. & uerum hoc intelligitur, quando iudici licitum est hunc testem examinare, & repetere: & quãdo testi licitum est dictum suũ corrigere, quod quando fit suprà dixi. Item id procedit, quando causam nouæ credulitatis assignat: quia alias diceretur uacillans, & eius dicto non staretur. Item id uerũ est, præterquam in casibus, in quibus statur testi deponẽti de credulitate, ut plenè per Tindar. in trac. de quo suprà,
45 in c. v. in princ. ¶ F i s. † Sed quid si testis non uult corrigere dictum suũ, sed uult addere, an debeat scribi eius additio? ¶ I v d. Dicendũ est, ꝙ sic. & hoc antequam testis exeat conspectum iudicis: quia uidetur una depositio cũ prima. argu. ff. de test. l. hæredes palam. §. fi. l. continuus. in prin. ff. de uerbo. oblig. & ff. de duo. reis. l. duos reos. & l. quod ait lex. §. fi. de adulter. Si autem adderet postquàm loqui potuit cum partibus, tũc quidem audiri debet, sed minor fides ei datur. arg. not. in authen. de testi. §. quia uerò. & uoluit hoc Io. And. in ca. præterea. extrà. de testi. & ibi Ioan. de Imol.
46 ¶ F i s. † Quid si testis prima uice dicit sibi uideri, demum iterum examinatus deponit per uerbum ueritatis assertiuum, an hic uarius dicendus est, uel uacillans, ut possit torqueri? ¶ I v d. Dicas, ꝙ non dicetur uarius, nec uacillãs. imò statur secundo dicto, per tex. cum Gl. in l. qui bona. §. si quis stipulaturus. ff. de dam. infec. & l. iij. §. duæ causæ. uer. finge. ff. ad Carb. quod intelligitur,

ligitur, secūdùm quod supra proximè dixi, quando deponit per uerbū
47 credo. ¶ Fis. † Sed an sit idem, si prima uice testis deponit dubitando, & deinde iterum examinatus deponit affirmando? ¶ Iud. Per omnia idem est. per tex. in l. sed si quacunque. in fin iuncta l. item quæritur. §. idem Iulianus. ff. loca. Nam in l. sed si quacunque. in fi. Iurisconsultos super illo casu dubitat. sed in d. l. item quæritur. §. idem Iulianus, illum casum sine dubitatione decidit, & tamen non dicitur uarius: sed prædicta intelligas, quando contingunt hæc in diuersis dispositionibus diuersis temporibus factis, secus, si eodem tempore, quia tunc diceretur testis uacilians, & ita procedant, quæ supra dixi secundùm Tindar. in dicta practica de testi. ua.
48 in cap. septimo. ¶ Fis. † Quid si testis dicit una uice, se nescire, deinde iterum examinatus dicat, se scire, an & hic, dicatur uarius testis? ¶ Iudex. Distingue, aut testis, qui prima uice dixit se nescire, producitur iterum in eodem iudicio super eodem, & ab eadem parte, quæ prius eum produxerat, uel ab aduersario, & hoc casu si dicat se scire, ei non creditur, quia hic testis per hāc uiam non potest iterum produci, & præsumitur subornatus, ut est casus in l. produci secundùm unam lecturam. ff. de testi. Interdum reuertitur testis, qui prius dixit, se nescire, proprio motu ad corrigendum eius dictum, dicens fortasse se rememoratum. & est idem, si illud facit ex interuallo propter timorem subornationis. & ita procedat decisio Do. de Ro. xxij. Interdū testis, qui prima uice dixit se nescire, uocatur a iudice ex eius officio ad eius informationē, quia forsitan persensit testem esse rememoratum, uel ad declarationem aliquam, uel ad aliquā additionem, quod potest facere iudex. vt extra, de testi. c. cū clamor. & hoc casu statur secūdo dicto, nec dicetur uarius, ut optime concludit Tind. in tract. de test. uaria. in viij. c. & uoluit Ang. in l. quidam tabularū. ff. de fur. & Ia. de Are. in l. ij. §. qđ obseruari. C. de iura. cal. & Bar. Io. de Imo. & Ang. in l. qui bona. §. si quis stipulatus. ff. de dam. infe. qđ est uerum, nisi prima uice deponeret per uerbum nescio, postea uerò affirmatiue, uidelicet, scio tantùm, & nō plus, vel quid simile. quia tūc dicetur uarius, ut plene dicit Tin-
49 dar. ubi supra. ¶ Inqui. † Nūquid testes domestici familiares producti per accusatorem debeant recipi & examinari? ¶ Iudex. Dicas, ꝙ non. cap. in literis extra, de testi. Testes igitur eos, quos accusator de domo produxerit. interrogari non placuit. l. pen. ff. eo. titu. de testi. cū de iure ciuili domestici testimonij fides improbetur. l. ij. C. eo. titu. & familiæ appellatione omnes, qui in seruitio sunt, continentur, etiam liberi homines, qui bona fide alicui seruiunt, uel alieni accipe eos quoque, qui in potestate eius sunt. l. ad des etiā. §. familiæ. ff. de ædi. edi. & l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de uer. sig. Domestici dicuntur colonus. seruus, ascriptitius, familiaris, libertus. l. vlti. §. sane. C. de ijs, qui ad eccle. confug. item domesticus est mercenarius, q. operas alicui locat. l. respiciendū. §. furta domestica. ff. de poe. Domestica quoque est uxor, & coniunx, cum appellatione familiæ cōprehendatur. l. quicunque. C. de re militari. lib. xj. sed ubi aliter ueritas haberi non potest, & domesticorū, & familiarium iuris interpretes testimonium

ſtimonium admittũt, ſecundùm Panor.in c.ult.uerſ. ſed quia ſupra dixi.de ijs,quæ ui met.cau.fiunt.Proinde ſi quid nocturno tempore paterfamilias amiſerit, probare hoc poterit per ſuos domeſticos, ſi dicant,pridie eas res ſe uidiſſe, & nocte furem fuiſſe in ædibus, illuceſcẽte die ſe illas res amplius non uidiſſe,uel ſi paterfamilias dicat ſibi datam,ſeu factam eſſe uim, nocturno tempore effracta eſſe fores,ſeu quid ſimile,teſtimonium domeſticorum fidem faciet.arg.l.conſenſu.C.de repu.Quoniam(ut ait tex.) non facile quæ domi geruntur per alienos poterunt ſciri.

50 ¶ FIS. †Qui nã proprie dicuntur teſtes uarij, uacillantes,& contrarij? ¶ IVD. Dicas,quòd teſtis uarius dicitur,qui primò dicit unum,poſtea aliud dicit cõtrarium nullam uariationis cauſam aſſignando.ita dicit Io.And.in c. propterea, de teſti.coge. Contrarius dicitur, q. dicit duo incompoſſibilia, ut ſi teſtis dixerit,quòd interfuiſſet tali die & hora celebrationis talis contractus,& poſtea dicat eodem tempore ſe fuiſſe in alio loco multum remoto. nam talem appellamus contrarium,eò,quia duo ſimul incompoſſibilia teſtificatur. Vacillans autem dicitur,qui dubitando,& timẽdo loquitur.de quo per Bal.in l.eos ff.de fal.ubi plene.& per Spec. in ti. de teſt.§.j.uerſ. quòd autem teſtes. & hanc declarationem Io. Andr. in c.præterea.ſequutus eſt But.ibi.Poteſt tamen aliter dici teſtis uarius, ſecundùm Imol.ibi.quando quis dicit Titium emiſſe eadem die domũ Sempronij, deinde teſtificatur Titium emiſſe domum Sempronij vna cum uxore ſua. Nam hic proprie dicitur uariare,ex quo primò dixit Titium ſimpliciter emiſſe domum,dehinc dixit Titium cũ uxore.Et hæc expoſitio uariationis, magis placet Alberic.de ro.Bergo.in trac. de teſti.in v.& ul.par.in prin.

51 ¶ FIS. Quo modo†cogentur teſtes teſtificari? ¶ IV. Dicas,quòd compellet eos mulcta indicta,& captis pignoribus, ſecundùm Bal.& Io.de pra.in l. qbus diebus.in princip.uerſic. nota iſtud principium.ff.de conditio.& demõ. & per Inno.in c.j.in glo.in uerſicu. compellas.de teſti.cogen.

52 ¶†FIS. An iudex licite poſſit aſſecurare teſtes,ut ueniant tuti ad deponendũ? IVD. Dicas,quòd ſic,ſecundũ Spec.in ti.de teſt.§.qualiter aũt.uerſi. debet quoque.num.13.per c.hortamur.iij.quæſtio.ix.

53 ¶ IN. †Nũquid iudices debeant prouidere,ut teſtes habeant ſumptus a querulante producẽte? IVD. Dicas.quòd ſic.l.quoniam liberi.C.de teſti. & in authen. de teſt.§ & quoniam. iuncta gloſ.in uerſicu.obſeruationibus . colum.v. & c.ſtatutum.§.proferẽdo.de reſcr. li.vj.& procedit etiam,ſi dicti teſtes coacti depoſuerint,ſecundùm Spec. in tit.de recu.§.effectus.uer. ſed qs.

54 ¶ IN. † Indies uideo iudices in capiendis informationibus,ſi uiderint teſtes aliquid deponere in fauorem inquiſitorum,id ſcribi non faciunt, & aliqui ſcribi faciunt aliter, quòd teſtes dixerint, nunquid licite hoc machinantur? IVD. Caueant iudices, ut dictis teſtium non addant, nec diminuant, ſed eorum materna uerba, & prout dicta ſunt per eos, extendi faciant, & non aliter, alias rei erunt gehennæ, & tenebuntur reddere rationem in die iudicij, cum tractabitur de uita hominis, & punientur pœna reſeruata, illuſtriſſimo Proregi huius Regni. Debent enim dicta teſtium, tam facientia pro inquiſito,

to, quam contra inquisitum extendi,& scribi sub pœna reseruata Proregi,ut caueur per regiã prag. editam per Cæs.maiest. incip. item quia nobis datum est intelligi.

55 † Item debet caute procedi ad capiendam,& formandam inquisitionem,ut ante omnia examinentur testes de fama, quia non præcedente fama,inquisitio corruit, ut habetur in c.qualiter.& quando.ij. de accus. & late examinat Marsi.in praxi. cri. §.constante.nu.12.Verum si probãtur indicia propinqua,licet nõ probetur fama,sufficit,ut ibl. Et id qđ dixi,ꝙ fama debet præcedere, hẽt locum,quando proceditur ad petitionem,& querelam alicuius, secus, si proceditur ex mero officio, ut ibi late habetur cum alijs casibus,in q̃bus non procedit id, quod dixi, ꝙ habeat constare de fama, licet in hoc ultimo fortiter arguat contra Ang.ꝙ etiam si proceditur ex mero officio,debet constare de fama.

56 ¶†Item ad hoc, ut inquisitio procedat,necesse est taliter esse probatum delictum, ut actio ciuilis oriatũ parti.alias si actio ciuilis non oriretũ parti,nec etiam oriretur actio reipublicæ,& sic non posset formari inquisitio,ut firmat satis Marsil. ubi sup. nu.34.cum sequentib. & ibi dat plu

57 ra exempla. ¶†Item si forte inquiritur contra aliquem de auxilio præstito, debet ante omnia capi informatio de ipso delicto principali, & de principali offendente, seu delinquente:aliàs non posset procedi cõtra auxiliantes auxilio cooperatiuo præstito delinquenti,secundũ Petr. de ancha.in consi.217. inci.nos *Bartholomæus* de Sali.refert, & sequit Marsil.in d.§.constante.nu.40.Nec sufficit constare per fictam confessionem habitam uirtute contumaciæ,& uigore,ut per eundem Marsil.idem nume.53.& per eundem in l si in rixa.num.31.& 32.ff. de sicar.

58 ¶ † Et eodem modo si proceditur contra mandantem, debet constare de mandatario,alias procedi nõ potest secundũ eundem Marsi.in con

59 sil.xlix.& l.primi lib. ¶†Item ulterius debet constare, quando proceditur contra aliquos de auxilio præstito ad delictum committendum, ꝙ ad hoc principaliter fuerint coadunati,& ꝙ auxiliabantur assistẽdo ut habilius, & commodius fieret delictum per principalem delinquentem,per l.iij.§. homines .ff. ui bon. rapto.& firmat Marsil. ubi sup. nu.

60 45.& 42. ¶†Item debet constare, ꝙ delictum non poterat fieri sine auxilio illius, & ꝙ si ipse non interuenisset auxiliando, non sequutum fuisset delictum, uel si nihilominus patrari potuerit,non tamen ita facile & cõmode,ut ibi per Marsi.n.61.

61 prope fin. ¶†Item debet probari, ꝙ scienter, & non ignoranter fuit præstitum auxilium,secundũ Bar.in l.omnes.C.de agric.& censi.li.xj.& Alex.in l.is qui opem.ff.de fur. & p Marsil.in d.§.constante.nume. 64.

62 ¶ † Item debet constare delictum fuisse consummatum, & non attentatum tantum.Quia quis non tenetur de auxilio, nisi delicto consummato,secundũ glo.& ibi. Dyn. in l. sed & diuortij.ff.rer.amo.& Marsil.

63 ubi sup.nume.65. ¶†Et nota,ꝙ si non constat,quis occiderit,uel uulnerauerit Sempronium,tamen si cõstet fuisse uisos Sempronium,& Seium adinuicem rixantes, & ex post fuisse uisum Sempronium mortuũ, licet non probetur dictum homicidium,attamen probatur dictum homicidium,secundũ Saly.in l.fi.C.de prob.& Sozi.consil.liiii. incip. uisis te-

testibus.pen.col. iij.uolu. refert,& sequitur Franc.bru. in trac. de indi. & tor.v.char. iij. colum. & Marsil. consil.cxv.ij.uolū.nu.28. & in casu istius incertitudinis potest adhiberi tortura, ut habetur per Marsil. in l.j,§.diuus Adrianus.ult.colum. ff.
64 de sicar. ¶†Et nota, ꝙ si accusatur Titius,ꝙ occiderit Seium, & testes deponunt, ꝙ Titius Seium gladio, uel claua percussit, licet uideantur incerte deponere, tamen quia uterque intellectus concludit homicidium,recte probant, secundū Alex. in l.inter stipulantem.§.j.ff. de uerbo.oblig. & refert, & sequitur Fel. Sande.in c.ex parte prima, de rescr.
65 colum.xiij.circa medium.¶†Est et notandum, ꝙ ubi ueritas aliter haberi non potest, possunt examinari impuberes,& infantes, & saltem faciunt indicium ad torturam. Debet tamen prius constare,aliter ueritatē haberi non posse,habitum, & actum probando,ꝙ fuit de nocte, ubi non erant,uel adesse poterant alij testes, quā illi infantes, uel fuit in domo, ubi non erant, nec esse poterant alij testes,ut ex multis firmat Hippo. a Marsi.in l.infans.nume.33. cum sequen.ff.de sicar. Vbi autem habitu, & actu alij testes potuerint haberi, licet actu non habeantur, tunc non probarent, ideo scias practicare.
66 ¶†Item capiat informationem, cuius uitæ fuerit prius inquisitus, & an talia,uel similia facere consueuerit,per l.desertorem.§.is, qui .ff. de
67 re milita.¶†Item inuestiget, cuius famæ sit in ciuitate, quia secundum famam iudicatur,ut l.de minore .§. tormenta.ff.de quæstio. ¶FISCVS
68 †An, & quando procapiendo informationem, & pro examinandis testibus possit iudex concedere saluum conductum aliquibus bannitis,& contumacibus, ut tutò ueniāt ad ipsum examinandum.¶IV Vide Ang.de are.in li.male. in uerbo, fa-
69 ma publi.xj. colum. ¶†Et si est capienda informatio de adulterio,debet probari,& examinari, ꝙ illa mulier adulterata,erat uxorata cum ta li.item quòd communiter, & generaliter tenebatur,tractabatur, & reputabatur tanquam uxorata,et liga ta uxor dicti talis. item quòd ad inuicem se tenebant,tractabant,et reputabant uir,et uxor habitantes, et dormientes in simul, ut concludit Angel.aretin.in lib. male. in uerbo. *che me hai adulterata la mia donna*, v.colum.et Afflic.in constit. legum asperitate. in ij.notab.et ponam latius in forma capitulorum de adul-
70 terio.¶ †Item quando aliquis uulneratus fuerit, et demum mortuus illinc ad aliquos dies, capias informationem, quòd ille sic uulneratus erat debilis, infirmus, delicatus, et paruæ uitæ, quia tunc ex quolibet indicio,etiam leui,pręsumitur mortuus,ut docet Angel. ab Are.in lib. male.in uerbo,qui iu.ad pro.suę inquisitionis,ij.colum. uer.quanto u-
71 tile est. FISCVS. †Quid si accusator dedit testes iudici,ut ipsos ad ꝓbationem suæ querelæ examinet, nunquid si citati non ueniant depósituri,procedi debeat ad liberationem accusati? ¶IVDEX. De hoc est in indiuiduò ritus magnæ curiæ uicariæ incip.item seruat ipsa curia quòd citatis.uolens, quòd si citati testes,et effecti contumaces et condemnati ad pœnam in mandato contentam adhuc non uenerint, proceditur in causa ad ulteriora,uidelicet ad liberationem accusati, ut uoluit Afflic.in constitu.in pecuniarijs, in
72 xiij.nota. ¶†Et quādo testes citati non comparent in termino ad depo-

ponendum, condemnantur ad pœnam tertiæ partis bonorum mobilium, & ad reficiendum parti læsæ expensas litis probandas, & suo iuramento taxandus, & nihilominus si possunt cogi, captis pignoribus ad deponendum cogi debent, secundùm Affli. in constitu. in pecuniarijs, ubi supra.

PRIMA PARS secundæ partis.

¶Notatus capiat de persona. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Captura est permissa præcedēti aliquali informatione.*
2 *Captura est arbitraria antè contumaciam, sed potest est necessaria.*
3 *Captura est permissa in alieno territorio.*
4 *Iudex potest frangere ostia domus pro capiendo delinquentem.*
5 *Captura an quolibet tempore permittatur.*
6 *Et an in quolibet loco.*
7 *Resistens nunquid occidi possit.*
8 *Saluus conductus an delinquentibus seruandus sit.*
9 *Delinquens nunquid perquiri possit in domo aliena.*
10 *Vasalli nunquid teneantur ad iurare officialem in capiendis delinquētibus.*
11 *Officialis tenetur de eo, ꝙ fit per uassallos conuocatos ad capturam delinquentium, &c. 12.*
13 *Officialis requisitus ab alio officiali, ut ei adiutorium ferat in capiendo delinquentem, num teneatur.*
14 *Captura non debet concedi inimicis capiendi.*
15 *Appellari an possit à licentia de capiendo.*
16 *Iniurijs, & contumelijs captos affici non decet.*
17 *Resistentia est permissa, ubi captura est iniusta.*
18 *Mulieres an possint capi, & carcerari.*
19 *Mulier an luat in corpus, si non potest in ære soluere pœnam ad quam fuit condemnata.*
20 *Captura est permissa cum causa cognitione, & cum qua.*
12 *Captus per familiam potest consignari uniuersitati uel sindico, donec maior familia uenerit.*

FISCUS.

QUUM optimè, latissimè, & subtilissimè disserueris nobis de forma, & modo procedendi ad capiendam informationem, delictorum, celeberrime iudex, rogo te insuper, ut mihi declares, quid faciēdum sit per iudicem capta informatione, & in quo eius uersetur officium.

¶Iv. Dicam uobis libenter, & succinctè omne id, quod petijstis.

1 † Et ideo scias, quod capta informatione, & apparentibus indicijs contrà aliquem debet procedi, uel ad citationem realem, uel uerbalem, sed quia dubitatur sæpius de fuga, ideò ut plurimum solet procedi ad citationem realem, & sic ad capturā & ob id de hac primò disseramus, & primò scias, ꝙ recolo aliàs tibi dixisse in prima parte, quòd non est uerum simpliciter id, quod communiter à scribentibus traditur, quòd potest procedi ad capturam in quātitate, etiam non præcedentibus aliquibus indicijs. intelligitur tamen id procedere, ut suprà dixi, præcedente aliquali informatione, non
2 aliter, & ita serues. ¶ INQVIT † Est ne arbitrarium iudici procedere ad

capturam

capturam, uel ad citationem uerbalem, uel arctabitur potius procedere ad capturam, quam ad citationē? ¶IVDEX. Bart. in. l. consentaneum C. quomodò, & quando iu. dicit, ꝙ iudices semper possunt procedere ad capturam delinquentis, si uelint etiam antè contumaciam contractā tamen ad id faciendum cogi nō possunt per querulantem, nisi constituto delinquentem in contumacia solenniter, sed post contumaciam contractam tenentur iudices ipsi, si denegauerint ad capturam procedere ut ibi per eum, & sequitur Par. de Put. in lib. sindi. in uerbo, captura. uersi. quia plerunque, & quando dubitatur de fuga, semper potest procedi ad capturam, ut per Marsil. in pract. crimi. §. constante. nume, 5. in fine. ¶FISCVS. † An captura
3 permittatur solum in proprio territorio iudicis, an etiam in alieno. ¶IVDEX. Barto. in. l. quid sit fugitiuus. §. idem. ff. de edil. edict. & in l. sicuti. §. Aristo. ff. si ser. uendi. & l. requirēdum de ser. fugi. dicit, quòd permittitur in proprio territorio, tātum, nisi persequutio esset cœpta in proprio territorio, & delinquens continuata fuga se cōtulerit ad alienum territorium, & ibi potest capi. argumen. l. quid ait lex. ff. de adul. & est hodiè decisum in regno, quia licitum est officialibus insequi delinquentes intra territorium alienū per. xv. miliaria, & illum capere, ne delicta remaneant impunita, ut in. c. incip. dictam & pluries. ¶FISCVS.
4 † Nunquid, si quis clausit ostia domus suæ, ut ibi non capiatur, possit iudex pro ipsum capiēdo licitè frāgere ostia domus? ¶IVDEX. Gloss. in. l. plerique ff. de in ius. uoca. in indiuiduo decidit, quòd sic. quam sequitur Par. de Pu. in lib. sindi. in uerbo, captura. uersicu. captus illicitè.
5 ¶FISCVS. † Nunquid quolibet tēpore potest permitti captura, etiam tempore feriato? ¶IVDEX. Dicas. quolibet tempore permittitur, etiā feriato, secundùm Bald. in. l. fi. C. de exhi. re. & Alexan. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de no. oper. nun. ¶FISCVS.
6 † An in quolibet loco permittatur captura? ¶IVDEX. Dicas, quòd nō, quia intra ecclesiam non permittitur, nisi pro atrocioribus delictis, ut habetur in authen. de man. princi. §. neque autem, & ibi Glo. & in. l. ij. & ibi Cy. Bar. & doct. C. de ius, qui ad ecle. confu. Imò etiam si sumus in delictis atrocioribus, requiritur, ꝙ prius requiratur episcopus, qui concedat licentiam capiendi, secūdùm Sali. in authen. si quis ei. C. de adul. te. & Ange. in uerbo, fama publica, in materia capturæ. ij. col. colum. & habetur per Par. in tracta. sindica. in uerbo, captura. uersi. an ualeat captura facta ī ecclesia. quod etiam ꝓcedit etiam si deliquens sit in ostio domus, uel cæmiterijs ecclesiarum, secundùm Ange. de Are. ubi supra, & Barto. in. l. præsenti iu princip. C. de ijs, qui ad eccle. confu. sed hodie in regno statur consti. inçi. Item statuimus, quòd ecclesiæ. ubi cauetur, quòd non licet reos confugientes ad ecclesiam capere, nisi in casibus
7 a iure permissis. ¶FISCVS. † Quid si fiat resistentia per delinquentem? ¶IVDEX. Licitè potest offendi, & etiam occidi, si resistentiam facit secundùm Ang. de Are. in lib. male. in uerbo. familiaris seu familia, & in uerbo. resistentia, & Iser. in consti. terminum uitæ. & Gram. decisio. xlj. ꝙ procedit, si familia capiēs trahebat signa familiæ curiæ, quæ ī illa regione ferre solet, ſm Aug. in addi. Ange. ītellige tñ si captura est licita.

¶INQVI.

8 IN QVI. † Nunquid capi possint illi, quibus est concessus saluus cōductus, uel fidantia, ipsis non obstātibus, uel debeant ei seruari? ¶ IVD. Bal. post Guliel. in l. j. §. non fuit au tem. ff. de dol. dixit, ꝙ aut saluuscōductus est concessus causa cognita, & cum rationabili causa, & est seruandus adeò, ꝙ non permittitur captura: aut absque causæ cognitione, & permittitur captura, & saluus conductus non est seruandus: & istā doctri. Bal. sequitur Aug. ibidem. & Ang. de Are. in lib. male. in uerbo, fama publica, in materia capturæ in v. q. u. de tamen in quibus consistat hæc causæ cognitio, per Ange. in l. utimur. ff. de sepul. uiol. ubi pulchrè loquitur. uide tamen Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, saluus conductus. & Marsi. in praxi cri. §. aggredior. nu. 104. & in §. quoniam. nu. 15. & §. constante. nu. 101. & Afflic. in const. pœnam eorum. xj. nota. & in const. Clemētiæ. in vj. q. & in vij. not. & Signo. de Home. in consi. cj.

9 ¶ FIS. † Nunquid malefactor possit perquiri in domo aliena in uito domino domus? ¶ IVD. Dico, quòd sic. & hoc propter utilitatem publicam, & hoc nisi dominus pateretur damnum, ut l. uenditor. in fi. ff. com. præd. & l. fluminum. §. fi. ff. de damn. infect. & l. j. §. denique Marcellus. ff. de aqua pluuia. arcen. ¶ IN QVI. Videtur posse dici, ꝙ non. argu. l. quosdam de meta. lib. xj. C. & l. i j. ff. de acqui. re. do. imò ingrediens uidetur teneri actione iniuriarum. l. iniuriarum. §. fin. ff. de iniur. ¶ IVD. Dicas, ut supra dixi, propter utilitatem publicam.

10 ¶ FIS. † Prosequere materiam capturæ domine iudex in ijs, quæ tibi uidentur utilia, & necessaria: nec expectes nostram interrogationē, cum tu melius scis ea, quæ conueniunt, quam nos quætere. ¶ IVD. Dabo operam, ut tuo desiderio satisfaciam. & ideò scias, quòd si iudices pro capiendo delinquentem habuerint insufficientem familiam, licitè possunt mandare incolis, & ciuibus, ut eos adiuuent ad capiendum dictum delinquentem, & illi tenentur obedire. per not. in l. ij. & j. C. de ijs, qui latro. & l. j. de Nili aggerib. non rumpen. & ita dicit And. de Iser. in constit. regni, pœnā eorum. & in constit. regni, humanitatem. adeò, quòd isti, qui conuocantur ad auxilium curiæ, habentur loco familiæ curiæ intantùm, quòd resistens eis, uel eos offendens, habetur ac si familiam curię offendat, & ita punitur, ut latè habetur per Par. de Put. in li. synd. in uerbo, familiaris, seu familia potestatis. in prin. uide Luc. de Pen. in l. j. C. ut rusti. ad milita. offic. lib. xij. & Iaco. de Ayello in tra. de iure adhoæ.

11 num. 39. † Et aduertant officiales, ut non permittant quid inhonestum, & illicitum fieri per dictos ciues conuocatos: quia ipsi officiales tenerentur de eo, ut per Par. de Puteo, in loco de quo supra. uersi. quia supra pluries est dictum. & adde, quod isti conuocati ad capiendum malefactorem, tenentur capere malefactorem, si possunt absque periculo suæ personæ, ut habetur per And. in d. constit. pœnam eo-

12 rum. ad fin. ¶ IN QVI. † Durū mihi uidetur id, quod mihi nunc dixisti domine iudex, cùm & hoc sit angariare subditos, quod non licet, ut cautum reperitur per regias nouell. pragm. incip. Audiuimus etiā, ꝙ cōplures. & ad nostras etiam aures peruenit, præterea conuocare uassallos, & subditos ad capiendū

malefa-

malefactorem, nō est dubium, quin sit seruitium personale. l. j. §. fi. & l. fi. §. defensores. ff. de mu. & ho. & si cùt quælibet res præsumit libera. l. si quis ædes in princ. ff. de ser. urba. præd. multò magis habens, & sic huiusmodi seruitium personale nescio quo iure possit ita indistinctè ĩponi ciuibus, & subditis, & aliàs recolo, quòd in sac. regio consi. fuit hæsitatum, an uniuersitas teneatur dare camerarium, seu exactorem reddituū baronis, & tamē post multa fuit decisum, non teneri, ut refert Capy. in deci. cxviij. inci. in causa magni Frãcisci. ergo tantò fortiùs nō possunt adstringi ciues, & incolæ ad capiendos malefactores, & habetur p Gra. in consil. xcviij. in ciuilibus, & in cō sil. cxlvij. ¶ F I S. Parùm facit id, ꝙ allegasti in contrarium eius, quod decisum extitit per dominum Iudicem, si rectè inspiciantur. l. j. & ij. C. de ijs, qui latro, & regia prag. incip. Nos Ferdinandus, &c. assiduo pensantes, &c. expressè cauet, ut ciues teneantur capere malefactores, & idem, si benè recolo, cauetur in. c. nuper apud Trani. nimirum si indices possunt conuocare in auxilium ipsos ciues ad capturam malefactorum, cum & sine conuocatione tenentur eos capere, & si non possunt capere, tenentur saltem ipsi acclamare, adiutorium, adiutorium, ut in d. c. nuper apud Tranum cauetur, licèt loquaẽ de proditoribus regis. ¶ I V D. Placent mihi hæsitationes uestræ, & si benè considerentur ambo benè dixistis, & ideò sub distinctione utriq; uestrum satisfaciã. Nã aut indifferenter, & semper pro quibuslibet condematis, & contumacibus officiales uolunt grauare subiectos ad capturã ipsorum, & ex hoc euitare expensas, & salarium, ꝙ debent præstare sufficienti familiæ, q̃ teneñt apud se retinere, & tunc eis defalcabiẽ salarium pro rata. arg. l. Seia de annu. leg. quam ad hoc allegat Bal. in. §. phcisci, & firmat Par. de pu. in lib. sind. ubi. s. in fi. & isto casu credo, ꝙ benè dicat inquisitus aut uolunt cōuocare ciues, quia fortè ad eorum notitiam peruenit bannitos contumaces, & rebelles cuiꝰ latitare in aliquo nemore, uel domo & quia sunt in magno numero & familia quam habent, sit insufficiens. & hoc casu procedat decisio, & de-

13 terminatio mea. s. allegata. † Aduertant etiam iudices, & officiales, ꝙ si fuerint requisiti ab alio iudice, ut ei concederent familiam eorum pro ꝑquirendo delinquente, ꝙ tenentur illam concedere, etiam ad literas alterius iudicis, aliàs tenerentur per no. in. l. j. de ser. fugi. & habetur per Par. de Put. in li. sindi. in uerbo familia uersi. an ex eo, ꝙ fecerunt fa-

14 milliares. in. iij. col. † Item caueant, ne unquã concedant licentiã, & potestatem capiendi delinquentes inimicis eorum, & querulãtibus, ut cō muniter fieri adsolet quia si contigerit fieri aliquem excessum, teneñt in sindicatu. ut est text. in authẽ. de colla. §. j. & l. j. ff. fur. aduer. nau. & insti. de oblig. ex quasi delict. §. fi. & Bar. in. l. j. §. fam. ff. de pub. & firmat Par. de Put. in loco suprà allegato. uer. an ex eo. iij. col. circà medium.

15 ¶ I N Q V I. † Quid si appellatur à captura, uel à licentia de capiendo, utrum debeat supersederi. ¶ I V D. Dicas, ꝙ non, secundum Bar. in. l. ab executione. C. quo. appel. non recipia. & l. j. ff. de cust. reo. & ponit Io. Mil. in sua pract. cri. in glo. prisone-

16 rios, num. j. fol. 63. † Nec permittat iudex seruiẽtes, & iudicũ exequutores in capiendo reos contumelijs

aut uexationibus afficere, & ullis eos interesse conuitijs, aut corporalibus iniurijs fatigare. Talia enim perpetrantes puniuntur, ut.l.omnes §.præterea nullus.C.de epis.& cle.
17 †Et si mandat inquisitos capi, aduertat, ut licitè, & in casu permisso mandet. aliàs ipsi inquisiti possent se defendere, & euadere manus familiæ, nec dicentur curiæ resistere, sed se defendere .l.j.§.si ideò .ff. ne uis fiat ei, qui.&.l.j.§. Offidius, ne quis eum, qui. & possent inquisiti cõuocare amicos, & uicinos ad resistendum.l.prohibitum.ff.de iur.fis. &.l.contrà.C.de executo.li.xij.nec est procedendum ad capturam, nisi præhabita aliquali informatione, ut dicit Bru.in tract. de indi. & tor. in
18 ulti.q.& dixi suprà.¶ Fis. †An mulieres possint capi, & carcerari?

¶ Inqui. Videtur dicendum, ꝙ nõ per tex.l.j.C.de offi.diuer.iud.& in authen.sed nouo iure.C. de custo. reo.& in corpore, undè sumitur in authe.ut nulli iudic.§. necessarium uerò.ubi habetur, ꝙ iudices carcerãtes mulieres honestas, etiam de crimine inquisitas puniuntur pœna capitali. ¶ Iudex. Tu autem concludendo dicas, ꝙ in regno aut mulier inquiritur de tali delicto pro quo secundùm terminos consti.regni, etiã offerens dare fideiussores, non est liberanda, sed in uinculis debeat se defendere, & hoc casu etiam mulier est carcerãda, est doctri.Bal.in l.j.ff. qui satisda cog.ubi dicit, ꝙ contrarium seruant statuta locorũ, & sunt seruanda etiam in mulieribus. Cùm ergo constitu.regni, humanitatem. in certis casibus, ut ibi non obstante oblatione fideiussorum, debeat quis carcerari, & generaliter loquatur, non distinguens inter fœminas & masculos sequitur, ꝙ generaliter intelligatur, cum in masculino nomine etiam in pœnalibus comprehendatur fœmininum, ut.l.si quis id quod.ff.de iurisdict.om.iud.& ibi latè per Docto.aut sumus in casibus, in quibus quis admittitur ad oblationem fideiussorẽ extrà carceres, & tunc seruatur id, ꝙ dicitur in.d. authen.sed nouo iure, & ità hodiè seruatur in magna curia uicarie, ut refert Gram.in decisio. 33. ¶ Fis.
19 †Sed quid si mulier est condemnata ad aliquam pœnam pecuniariam, & eam non potest soluere, an luat in corpus? ¶ Iud. Et dicas, ꝙ sic, ut est text.in.d.l.si quis id, quod.ff.de iuris.om.iud.& potest detineri, & carcerari, donec soluat. quia ꝙ est in d.authen.sed nouo iure. habet locũ in principio causæ antè condemnationem, & illi, qui in principio causæ admittuntur ad faciendas defensiones extrà carceres, post condemnationem carcerantur, & non sunt amplius priuilegiati, cũ nihil aliud remaneat faciẽdum, ut decidit Bal. in.l.neque.§.qui in ius uocatus.ff. de in ius uoc.nec obstat, quòd text. in.d.authen.sed nouo iure. dicat, ꝙ etiã pro pecunia fiscali quis nõ carceratur, quia non loquitur de pœna descendenti ex delicto, sed functionibus fiscalibus debet tamen haberi consideratio ad carcerem, in quo donantur mulieres, secundùm Gra. in loco suprà allega. ¶ Fiscus.
20 †Quæ nam causæ cognitio debeat interuenire antequàm procedatur ad capturam? ¶ Iud. Dicas, quòd debet esse causa criminalis, pro qua secundùm formam constit. regni, parati dare fideiussoriam cautionẽ non liberantur, aliàs non debet procedi ad capturam, maxime si uult cauere, ut cauetur in.c.statuimus, ne nullus. item non potest procedi ad

capturam

capturam absque consilio iudicum, & assessorum, ut in capitu. item caueant iusticiarij, item quòd expediatur ordo, & licentia de capiendo, aliàs stipendiarij non possunt ad capturam procedere, ut in.c. item stipendiarij. item quòd præcedat aliqualis informatio, ut supra sæpe dixi. item, quòd committatur captura in proprio territorio, non alieno nisi, ut suprà dixi. item, quòd non cõmittatur, q̃ fiat in Eccle. ut.s. dixi. item, quòd sit subditus capiendus ipsi iudici committenti capturam, ut dicit Par. de put. in lib. de sindic. in uerbo, captus illicitè, per.l. sed & 21 is.ff. de in ius uoca. † Et est aduertẽdum, quòd si aliqui famuli curiæ cã perint aliquem bannitum, possunt eum consignare alicui officiali, seu, sindico uniuersitatis, ut ipsum cautè teneant, donec ipsi redierint cũ maiori familia ad ipsum capiendum, ut est tex. in authen. si quis ei, C. de adulte. & not. etiam Ange. ab Aret in libro maleficior. in uerbo, qui iu. dict. Gaium, &c. & Car. iu. in prin. quod nota pro alguzerijs, magnæ curiæ, & prouinciarum.

¶ Vel eos verbaliter citari faciat. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Citatio debet fieri uisa prius informatione per iudicem.*
2 *Citatio nunquid debeat continere cãm.*
3 *Citationis forma quæ nam sit.*
4 *Citatio debet continere nomen iudicis.*
5 *Itẽ debet cõtinere peremptorium & 6.*
7 *Et an debeat continere locum.*
8 *Citatus ad informandum debet personaliter comparere, &c. 9.*
10 *Mulier si uult declinare forum, debet personaliter comparere.*
11 *Maritus an possit comparere pro uxore absque speciali mandato.*
12 *Pupilli an possint in criminalibus comparere per procuratorem.*
13 *Procurator non legibus cõstitutus per mulieres coniugatas admittitur saltem ad allegandas causas absentiæ.*
14 *Vniuersitas in criminalibus comparet per sindicum leg. instructum.*
15 *Procurator an, & quando in criminalibus admittatur.*
16 *Citatio debet habere datã diei, & anni, & mensis.*
17 *Citatio debet committi nuntio.*
18 *Sed non aduersæ parti.*
19 *Citari potest quis per iudicem ore proprio.*
20 *Et etiam per tabellionem.*
21 *Banniti ex alio delicto perdunt priuilegium comparendi per procuratorem.*
22 *Citatio debet continere congruũ tẽpus.*
23 *Vniuersitas qualiter constituatur in contumacia.*
24 *Vniuersitas potest compelli ut constituat sindicum.*
25 *Citatio an sit in scriptis semper facienda.*
26 *Citatus an teneatur comparere ubicũque accesserit iudex.*
27 *Citari an quis possit per iudicem loci delicti extra territorium.*
28 *Citatio facta domi nunquid ualeat nõ facta perquisitione, si citandus est in ciuitate.*
29 *Citatio facta domi, ubi nullus habitat quando ualeat.*
30 *Carceratus an possit citari.*
31 *Citatus ad pœnam arbitrio iudicis inferendam, quomodo condemnabitur.*
32 *Bannitus an possit citari.*
33 *Vagabundus ubi debeat citari.*
34 *Citatio facta die feriato nunquid ualeat, 35. 36.*
37 *Citatio per edictum quando permittatur.*

38 *Citatio an ualeat, si est erratum in nomine.*
39 *Citari an possint delinquentes, si non constat de nomine eorum, sed de signis.*
40 *Citatio sine assignatione diei nunquid ualeat.*

FISCVS.

ENARRASTI nobis qualiter debeat procedi ad capturam personalem, & quia non semper potest haberi persona, & procedi, ad capturam, sed est necesse, ut deueniatur ad uerbalem citationẽ, idcirco iuxta initiatum ordinem prosequere, qualiter in ea iudex debeat uersari.

1 IVDEX. † Si uerò contigerit reos criminis reali citatione nõ posse obstringi, iudices uisa informatione, percunctatisq; diligenter indicijs, iubeant ipsos uerbali citatione apprehendi. Debent enim uidere, & p̃cunctari citationem, licet delictum sit eis notorium, undè habetur in Genesi, ꝙ Dominus, cui nihil est absconditum, dixit, Descendam, & uidebo, utrum clamor qui ad me peruenit, sit ita, an nõ, ut sciã, ut c. Deus omnipotens. §. fi. & c. sequen. ij. q. j. Sic enim docet Ioan. Mil. in praxi. cri. in gl. uisis, nu. j. fol. 29 & ita docet esse practicandum Bru. in tract. de indi. & tor. in ult. q. & ita nouissimè cauetur per regiã nouell. prag. condi. per Cæs. Maie. incip. quoniã huc. usque ubi cauetur sub pœna falsi, ut nulla citatio ad informandum expediatur, nisi uisa informatione
2 p̃ iudices ¶ FISCVS. † Illud primò quæro, nunquid in citatione sit inferenda causa, ob quam quis citatur. ¶ IVD. Bald in. l. nullus. C. de exhiben. reis arg. illius text. dicit, ꝙ non est necesse, ꝙ in citatione exprimat causa, & crimen, pro quo quis uocat in iudicium, sed sufficit, ꝙ citetur ꝙ compareat coram Iudice ad se excusandum à quadam accusatione porrecta contrà eum, licèt in ea nõ exprimatur ad quid, remittit se tamen ad Gl. in. c. ij. de dilatio. & ibi Anto. de But. tenet idem, quod Bal. & idem uerè sequi. Afflict. in const. humanitatem, in. xvj. nota. idem uidetur uelle Bart. in. l. inter accusatorem, uersicu. pro declaratione quæro. ff. de pub. iud. & ibi uide Imo. & idem tenet Saly. in. l. absentem. C. de accu. uersicu. quæro tertiò an in schedula, & rectè intuenti idem uidetur uelle Ange. de Are. in lib. male. in uerbo, iudex commisit, quod Caius. & Mari. Soz. in tract. de cita. in. xx. artic. nu. 9. post multa hincinde distinguit, quòd aut nos loquimur in iudice delegato, & est inferenda causa, aut loquimur in ordinario, & hoc casu, aut quæritur, utrum citatio ualeat quo ad finem, ut citatus teneatur comparere, aliàs posset puniri de inobedientia, & contemptu, & potest puniri, aut quo ad hoc, ut in aliqua causa reputetur contumax ita ꝙ in illa possit procedi cõtra eũ tanquàm contrà contumacẽ, & erit secùs, quia requiritur causæ expressio. Abbas. in. c. licet extrà, de accusa. dicit, quòd si de longinquo sit citatio, inferenda est causa, si de propinquo, de necessitate non est inferenda causa. Cardi. in clemen. ij. ut lite pen. tenet, ꝙ est exprimẽda causa, & firmat Pet. de Mo for. in constit. edictorum, sed Affic. in consti. si quẽ nostrorum in. v. not. tenet distinctio. Maria. Sozi. quicquid tamẽ sit, quotidiè practicatur, quod infe-
3 ritur causa. ¶ FISCVS. † Edissere nobis formam citationis. ¶ IVD. Libenter faciam, & ideò satis, quòd. forma citationis erit hæc, uidelicet

D:

cet. De mādato magnifici Straticoti Salerni citetur, moneatur, & requiratur peremptoriè talis de tali qualit. prima curia regenda hora solita causarum in iudicio compareat, & coràm dicto Domino Straticoto ad ipsum, & eius curiam informandum de nonnullis tangentibus seruitium curiæ coadiutoris, & signanter super querela contra eum exposita per talem, de homicidio cōmisso in personā talis, sub pœna unciarum auri quinquaginta, aliàs ipso citato relato, & non cōparente procedetur, ut iuris est, contra eum eiusq; bona, & referetur, &c. Datum Salerni, &c. sub die, &c. Demū fiat altera citatio contrà eundem ad recipiendum copiam capitulorum, & erit forma talis: Citetur, moneatur, & requiratur T. quali. prima curia regenda compareat coram nobis in nostra curia, hora solita causarum, recepturus copiam capitulorū specialis inquisitionis contrà eum formatæ ad querelam T. de homicidio commisso in personam T. de anno, &c. de mense, &c. regnantibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. in loco, &c. aliàs ipso citato, relato, & non cōparente procedetur, qua-
4 li. iuris datur, &c. ¶ FISCVS. Auditu percepi formam citationis, declares modo paticulariter, & simpliciter in ea apposita, ut sciam undè, & ad quid debeant ea proponi. ¶ IVDEX. Audistis, quia dixi de mandato magnifici Straticoti, &c. hoc iō dixi, quia exprimi debet nomen iudicis, ad cuius instantiam emanatur citatio, ut in c. præterea. de dila. & probatur in cōsti. regni, edictorum.
5 † Dixi: & requiratur peremptoriè, quia hoc uerbum peremptoriè, semper in citationibus debet exprimi, aliàs nullæ essent, ut habetur in constit. edictorum. & ibi per Afflic. per quam constit. est correcta l. ad peremptorium. ff. de iudic. qua cautum erat, quòd tribus citationibus præcedentibus peremptorium mittere tur: hodiè uerò in toto regno fit una citatio cum peremptorio pro tribus, quæ habet uim trinæ citationis, ut latè per Afflic. ubi supra. in
6 primo nota. † Vnum scias, quòd licet non ponatur peremptorium in citatione, si tamen cōtinet æquipollens, ut si dicat: mandetur tali, quòd ad primam iuris compareat, aliàs elapso termino in citatione comprehenso ulterius nō expectabitur, sed contrà eum procedetur, quali. iuris. idem est, ac si peremptorium contineret, secundùm Afflic. in d. consti. edictorum. per doctri. Abba. Sicu. in c. causam, quæ ij. col. de rescrip. quia non refert, quid ex æquipollentibus fiat c. licet ex quadam. de testi.
7 † Et si est iudex ordinarius, qui citauit, ualet citatio. & si non exprimatur locus, in quo debet comparere, quia intelligitur de solito secundum Affli. ubi suprà. in vij. not. se-
8 cus, si non est ordinarius. ¶ † Dixi: personaliter ad informandum, eo, quia citatus pro causa criminali, ubi uenit imponenda pœna mortis ciuilis, uel naturalis, uel alia corporis afflictiua, debet personaliter comparere, ut l. seruum quoq;. §. publicè. ff. de procu. & in l. accusatore. §. ad crimen. ff. de pu. iu. & probatur per
9 illam constitu. ¶ † Limitatur tamen hoc pluribus modis: primò in mulieribus coniugatis, quæ in quibuscunque causis capitalibus citari nō possunt, ut in iudicio personaliter compareant: sed possunt comparere per suos procuratores legitimè, & specialiter instructos ad sic respondendum capitulis, & ad sic se exanunandum

dum per constitutio.regni, incipiẽ. generalia iura.& licet illa constitutio loquatur tantũ in mulieribus cõiugatis,extenditur tñ ad uirgines,& uiduas honestas,nõ aũt ad meretrices: secundùm Andræ. & Afflict. in d.constit. debent tamen ipsæ mulieres tempore prolationis sententiæ personaliter comparere,quia sententia proferri non debet in personam procuratorum, sed ipsis mulieribus præsentibus,secundùm Afflic. in d. constit. octauò not. & priuilegium dictæ consti. habet locum etiam in mulieribus inhonestis cõiugatis, ut
10 per Afflict.ibi.in ix.nota. ¶†Vnum tamẽ scias, quod si mulier uoluerit declinare forum iudicis citantis,debet personaliter comparere,ut cauetur in ritu magnæ curiæ uicariæ,incipien.item,ꝙ si qua mulier.¶F i s.
11 † Quid si maritus comparet pro uxore absq; speciali mandato, an admittatur?¶I v d.Pet.de Mo. for.in dicta consti.edictorum. dicit, quòd non:sed requiritur,ꝙ in hoc habeat speciale mandatum, nec sufficit generale,quod habet à iure:per l. maritus.C.de procurato. sed Bartolo. de Cap. ibidem uidetur tenere, ꝙ maritus admittitur,licet non habuerit speciale mãdatum, per tex.illius constit.sed mihi placet magis opin.
12 Pet.¶F i s.† Nunquid dictum priuilegium comparendi per procuratorem extendatur ad pupillos?¶I v d e x. Dominus Petrus de Mo.for. in ea.constitu.decidit, quòd sic.per consti. minorum iura.& idem tenet
13 ibi Bartolom.de Cap. ¶† Et si pro mulieribus cõiugatis comparuerit procurator nõ legitimè cõstitutus, admittiẽ saltem ad allegandũ causas absentiæ,ut in c.fi.extrà,de dila. & firmat Bart.de Cap.in dic.constitu.
14 nume.21.¶†Limitatur secundò,ut non procedat in uniuersitatibus ciuitatis pro causis capitalibus, qa possunt comparere per syndicum legitimè constitutum,& specialiter instructum ad ipsum crimen cum speciali mandato iurandi corporaliter, ut est in regno prouisum per d. consti.generalia iura. & ibi per Afflict.
15 ¶†Tertio limitatur, ut non procedat,quando citantur speciales personæ ad minus numero decem,quia possunt comparere per syndicum in quibuscunq; causis capitalibus, exceptis criminibus hæresis,& læsæ maiestatis, ut est text. in ca. statuimus,ut quoties personæ. Alios uerò casus,in quibus potest in criminalibus constitui procurator, uide per Specu.in tit. de procu.§.j.uersi. sed fallit præcedens regula. Adde tamen,quòd per c.incip.idem studio. erat prouisum ad hoc, ut speciales personæ possent constituere syndicum,quòd fuissent ultra decem:sed præualet id,quod dicitur in d.c. statuimus,ut quoties. tanquam poste-
16 rius.¶†Dixi etiam:datum sub die, qa in mandatis debet esse data diei, & anni, & mensis, aliàs nono ualerent, ut l.si qua beneficia. C. de diuer.re.& Gloss. in capitu. quoniam
17 contra falsam,extrà,de pro.¶†Debet autem citatio cõmitti seruienti curiæ, ut in c.cum parati. extrà, de appella.& c.quoniam cõtrà falsam. extrà,de proba.& Specu.in titu. de cita.§ sequitur.& non obstat si committatur nuntio alterius curiæ, & superioris, ut tenet Bart. in extra, ad reprimendum.in uerbo, per nuntium.quo. in læ.ma. cri. pro. & hoc est uerum, quando dictum est in citatione:tibi iurato nostræ curiæ,uel alteri seruienti cuiusuis curiæ, & sic præcedente citatione, & commissione,ut latè per Ioã.Mil.in praxi.cri.

cuiusuis

18 cuiusuis alio rogato.† Sed non potest parti aduersæ committi citatio, ut cauetur in constit. regni, edicto-
19 rum. & ibi per Affli. in ij. no.† Potest tamen ore proprio per iudicem citari, ut l. ij. C. quomodo, & quan-
20 do iudex.† Item potest citari per tabellionem, & ipse tabellio potest testificari de citatione per se facta, ut habetur latè per Ioã. Mil. in sua praxi. cri. in glo. præsens. nu. 40. fol.
21 xliiij.† Addas tamen iis, quæ supra dixi, quòd licet aliquæ sint personę, quæ possunt per procuratorem cõparere, id procedit, nisi aliàs ipsæ personæ essent bannitæ ex alio delicto, quia perdunt dictum priuilegiũ comparendi per procuratorem, tam in criminalibus, quàm ciuilibus, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ,
22 incip. Itẽ si aliquis, uel aliqua.† Debent etiam esse aduertẽtes iudices, ut in citationibus apponãt tempus congruum secundùm distantiam locorum in accessu, in comparatione. alias reddũtur nullæ, quia factę sunt infra angusta tempora, secundùm Spec. in tit. de cita. §. j. uersi. item, ꝙ facta est intra nimis angusta tempora. & in eo. tit. §. secundo. uersic. sed nunquid. dicit, quod iudex considerata distantia locorum, & qualitate personarum, uiarum, & negotij, moderatum tempus citatione ponere debet, ut probatur in c. quo ad consultationem. de re iudicata. & extra, de appellationibus. c. pastoralis. & dicit Bald. in l. aut qui aliter. ff. quod ui, aut clam. quòd si citatio fiat tempore tali, quo citatus non potest uenire, citatio erit nulla. & latissimè ultra omnes prosequitur Afflić. in consti. causas alias. in quarto no. & in constit. si quem no-
23 strorũ. vij. no. ¶ Fis.† Dixisti mihi paulò antè, quòd uniuersitas citata potest per procuratorem comparare, quomodo ergo citabitur, ut in contumacia cõstituatur? ¶ Iudex. Bald. in l. j. §. quibus. ff. quod cuiuſ. uni. nomine. dixit, ꝙ si uniuersi. non habet syndicum, tunc dicitur personaliter citata, quando citatur congregata in loco solito cõgregari. ut dicit Glo. in l. non potest dolo. ff. de reg. iur. itẽ dicit An. in l. ut pfectus. C. de anna. exce. ꝙ potest affigi citatio in locis publicis, ita ꝙ in publicam notitiam deueniat. & Bald. sequitur in d. §. quibus. non tamẽ uniuersitas constituitur in contumacia, si non fuit congregata secundùm eum. Luc. de Pen. in l. fin. iij. col. C. de re mi. lib. xij. dicit, quòd quando citanda est uniuersitas sufficit citare primates, uel rectorẽ eius. Nõ enim est citatio singulorũ auribus inculcanda. Et sequitur Alexan. in consi. cvj. iij. lib. incip. magnifi. Prætor. & tunc citabitur uniuer. per rectores, & eorum officiales, quãdo noluit se congregare in loco solito. secundũ Inn. in c. humilis. de maio. & ad hoc Afflić. in constitu. dubitationẽ iuris peritorũ. in ij. no. refert opiniones, & tandem dicit, quòd sufficit, quòd executor legat citationem in platea, & hoc dicit tenere Luc. de Pen. in l. prouincialiũ. C. de ero. mi. anno. lib. xij. & Bal. in l. etiam. C. de execu. re. ind. dicit, quod si uniuer. non est congrata, ponitur citatio in loco, ubi consueuit congregari, & si clauditur porta ciuitatis, ponatur citatio in porta ipsius. Sed Io. Mil. in d. pract. cri. in glo. præconio. fol. lv. nu. 42. tangendo quæstionem distinguit, ꝙ aut uniuer. delinquit in rebꝰ, & negotiis uniuer. aut extra res, & negotia ipsius uniuersitatis. primo casu si deliquit in rebus uniuer. sufficit regri, & citari rectores uniuersitatis.

uersitatis, uel maiorem partem, uel syndicũ, uel præsidentes uniuersitatis. ꝑ l. municipibus. ff. de condi. & demon. secundo uerò casu, qñ uniuersitas deliquit extrà res, & negotia uniuersitatis, tunc debet citari ꝑ tubam, uel campanam uoce præconia, edicto solenniter facto, & in albo proposito, ita ut possit in eius notitiam peruenire per l. j. §. item cum ex edicto perẽptorio. ff. quæ sen. si. appel. rescin. & ita pertransit. & hãc opinionem ego tenerem cum sit tu-
24 tior in practica. ¶ † Et si uniuersitas non habet syndicum, potest per iudices cõpelli ad ipsum creandũ, ut est tex in l. ergo. §. creditoribus. ff. de fideicommis. liberta. & Bar. in l. solent. in fi. ff. de alimẽtis & cibar. lega. & l. j. ff. de cura. bo. da. &. ff. de administr. tuto. l. iij. §. sed non erit.
25 ¶ Fiscvs. † Nunquid citatio de necessitate requiratur fieri in scriptis? ¶ Ivd. Dicas, quòd constit. regni. edictorum, prouti ibi not. Afsli. in vj. no. uidetur uelle, quòd potest fieri etiam sine scriptis. & sic iudex solo uerbo potest ordinare nuntio, quòd citet tale, dummodo citatio sit certa, & dicit hoc procedere, ubi illa commissio de citando non negatur: quia tunc debet per testes ꝓbari. Item dicit non habere locum, ubi ciuitates, uel loca haberent priuilegium, quòd non possent citari solo uerbo, nisi facta commissione in scriptis. Item dicit non procedere, ubi persona citãda esset illustris. Item, nisi citatio fieret extra prouinciam: quia istis casibus est omnino fienda in scriptis. Adde quòd erat regia nouel. prag. edi. per Cæs. ma. incip. quoniam huc usquequa ca uetur, quod citationes extrà ciuitatem Neapo. non expediantur, nisi prius uisa informatione per iudicem, & subscribatur per eum. Fi-
26 scvs. † Nunquid si tempore expeditæ citationis officialis fuerit in una terra, & tempore comparitionis sit in alia, teneatur ibi comparere citatus? ¶ Ivdex. Afflict. in constitu. edictorum. in vij. not. mouet difficultatem. tandem dicit, ꝙ si officialis consueuit in illis locis iudicare, debet in illis locis, ubi residet, citatus cõparere non tñ debet uagari: quia non licet ei uagari cum
27 detrimẽto alterius. ¶ Fiscvs. † An ratione delicti quis possit citari extrà territoriũ? ¶ Ivdex. Io. Andr. in c. Romana. §. contrahentes. de foro compet. libr. vj. tenet, quòd sic, etiam non requirẽdo iudicem illius territorij, & talis citatio afficit citatum, & idem dicunt Iacob. de Are. & Cyn. in l. fin. ff. de iuris. omn. iudi. & Ioan. Mona. in d. §. cõtrahentes. sed Ange. in l. fi. ff. de iuris. omnium iudi. dicit, ꝙ opus esset Cæsarea decisione. nam nonnulli Doct. tenent, ut refert Inno. in c. fin. de foro com peten. quòd aut quæritur, an possit citari quo ad hoc, ut possit procedi contrà bona existentia in territorio citantis, & potest: aut ut possit procedi contrà personã, & non potest: alij dicunt, quòd etiam potest citare quo ad personã, ut ibi refert Inn. Ioã. de ligna. in cle. pastoralis. de re iudic. dicebat, ꝙ iudex delicti debet committere iudici, ubi degit delinquens citandus, ut citetur ad hoc, ut possit afficere personam: & idem tenet do. Anto. in c. fi. de foro compe. nam hoc casu si talis non cõparebit, uerè esset contumax in loco, ubi iussus fuit cõparere per suũ iudicẽ domicilij. argu. l. si ut proponitur. ff. de fideiu. & hoc placet Ioã. de Ligna. & Ioan. Andræ. in clemẽ. pastoralis. Ioan. Calderi. ibidem di-

cit, quod

cit,quòd quando ignoratur, ubi delinquens esset, potest citari tanquã uagabundus per iudicem delicti, in quo delinquens citatus est, & non comparens potest contumax reputari per iudicem loci delicti,& in loco delicti, sed si delinquens alibi facit copiam sui,tunc iudex delicti debet prius requirere iudicem, sub quo degit,ut moneat, uel citet delinquentem,quo casu non comparens potest contumax reputari subdit tamen Calderi. ꝙ si uellet quis tenere opinionem, quod iudex delicti possit per se citare delinquẽtem extra territorium non requisito iudice ipsius, posset, quia eam tenent Pet.Iac.de Are.& Cyn.in l.omnes §.uerum si apparitor.C. de episc.& cleri.sed Barto.in l.j.ff.de requi.re. dicit,quòd quando sunt plures iudices habentes iurisdictionem separatam, omnes tamen dependent ab uno principe,tunc potest uerbo citari in alieno territorio:si uerò sunt iudices habentes separatas, & distinctas iurisdictiones,quia sunt sub diuersis principibus,ut unus Papæ,alter Imperatoris, tunc unus non potest citare in territorio alterius, cui non subest.bene tamen uerum est, dicit Barto.ibidem,quòd iudex loci delicti non potest citare in loco maioris iudicis, a quo habet iurisdictionem,quia non potest tunc propter eius reuerentiam. argu.not, in l.iiij.§.si tam uicinum.ff.de dam. infect. aliqui tamen tenent opi. Bart. non esse tenendam,& ponunt aliam opin.ut per Maria.Sozi.latè in cap. postulasti. de foro compet. nu. 13. quem uideas.sed Afflic.in constitu. edictorum. in xij. not. prima quæstio ponit quæstionem.tandem relatis opiniõibusdicit.quòd opinio tenentium quòd iudex ratione delicti potest citare extra territorium, nõ est usquequaque tuta, & dicit, ꝙ ex hoc per regem Ferdinandum primum fuit factum.ca.incip. cùm nulli liceat edictum, quo statuit, quòd nullus iudex ꝓ quauis causa audeat citare aliquem extra regnum existẽtem in territorio, qui non sit de iurisdictione regis, & quòd ille nuntius,qui citabit, punietur pęna publicationis omnium bonorum,& alia reseruata arbitrio regis subdit tamẽ ibi Afflict.quòd si ille,qui uult citari,habet domũ in regno, potest in domo citari,& ita resider,sed parcat mihi reuerentia sua, non soluit quæstionẽ, quia prouisio regis Ferdinandi loquitur, quando citandus degit in loco nõ subdito regi, & sit diuersæ iurisdictiõis. & sic remanet quæstio in soluta,quando sunt officiales dependentes ab eodem rege, & citandus delinquẽs degit in loco subdito ipsi regi. Ego autem saluo semper meliori iudicio, tenerem illam opinionem in casu proposito, quòd potest citari delinquẽs existẽs in loco subiecto superiori, à quo officialis illius loci, & officialis delicti dependent, requirendo iudicem illius loci, ut citari permittat, secundum opi.supra relatam.& ille iudex requisitus tenetur ad hoc,motus authoritatibus supra relatis, & ex regia noue.Prag. edita per Cæsa.maie.inci. renouamus etiã aliam qua cauetur,quòd uicerex regni Siciliæ tenetur ad requisitionem huius uiceregis capere delinquentes in hoc regno,& ibi degentes.& remittere ad eum,& sic è cõuerso,unde si hoc procedit in citatiõe reali, in qua est maius dubium, fortius hoc debet procedere in citatione uerbali. sic etiam statuitur per aliam Pragma seque. incip. item quòd officiales.

qua

qua similiter statuitur, quòd officiales regij huius regni tenentur capere delinquentes extrà territorium, & illos remittere ad officiales territorij, in quo deliquerunt. & ita firmat Ange. in lib. malefici. in uer-
28 bo iudex commisit. ¶ Fis. Vtrum citatio facta domi non facta perquisitione per ciuitatem, si citandus reperitur in ciuitate, ualeat? ¶ Iud. Afflict. in constitu. citationis literæ in pri. no. per illũ tex. firmat quòd non ualet, quia debet perquiri in ciuitate, si adest citandus, & personaliter citari. & si eius copia haberi nõ potest, tũc fiat citatio domi. & hæc est opinio Bar. in l. iiij. §. prætor ait. ff. de damn infect. approbata nunc per d. constitu. citationis literæ, & quando facta dicta diligentia fieret citatio domi, non audiretur citatus, dicens citationem ad eius notitiam non peruenisse, ut per Afflict. in d. constitutio. citationis literæ. in fin. Bald. tamen in l. consentaneum. col. pen. in fin. C. quo. & quando iu. dicit, quòd sufficit, quòd nuntius de directo uadat ad domum citandi non facta perquisitione, & ita seruatur ubique. & hæc expositio Bald. uidetur approbata per regiam pragmati. incipien. quilibet. quæ loquitur alternatiuè, quòd quis citetur personaliter, uel domi. & ita tenet Maria. in sua practica, in titu. de ci-
29 tatio. nu. 103. ¶ Fiscus. † Quid si in domo solitæ habitationis nullus habitat, an ipsi possit citari. ¶ Iudex. Afflict. in d. consti. in iij. not. dicit, quòd sic. & ualet citatio si seruetur forma dictæ constitu. ut. s. citatio in limine domus affigatur, sub testimonio duorum, uel trium, & elapso termi. xxx. uel xl. dierum, & non comparente citato, reputabitur contumax: & sic citabitur ut uagabundus, ut ibi per Afflict. in iiij. nota. & scribatur ad cautelam, per quot dies steterit citatio affixa in limine domus: secundum Afflict. ibi in. v. nota. & quãdo affigitur citatio in limine domus, debet legi coràm testibus, & publicari, ut per Afflic. ibi. secundo quæro, & hoc si seruatur, non audietur, si postea comparet, & allegat non peruenisse ad sui notitiam, ut ibi. & notandum est quòd tunc demum tempus. xxx. uel xl. dierum est de substantia in citatione, quando nullus est in domo citandi, alias deberet poni tempus arbitrio iudicis statuendum, ut per Afflict. ibi. in vj. nota. & an ualeat citatio facta ad hospitium terræ, uide Bartol. in l. j. §. permittit uersi. quæro nunquid sufficit citari. ff. de lib. agno. & an possit fieri ad domum conductam, dicas, quòd sic. secundum Cardin. in cle. pri. x. no. de for. compe. & an citatio ad apothecam ualeat Barto. in l. iiij. §. prætor ait. ff. de damn. infec. ij. colum. in fin. uersicu. item quæro. & in l. j. §. habitare. ff. de ijs, qui deiece. uel effud. & Lanfran. in cap. quoniam cõtra. in uersicu. citationes. de probatio. uide Marsil. in practi. crimin. §. attingam. nume. 20. ubi plenè.
30 ¶ Fiscus. † Nunquid citatio facta carcerato ualeat? ¶ Iudex. Barto. in l. ij. ff. de in ius uoc. per illum textum dicit non posse citari. quod est uerum, si iudex sciat illũ esse carceratũ. sed Glos. & post eam. Ioan. de Imol. in l. is qui reus. ff. de pub. iud. tenet, quòd potest citari, & quòd tenetur mittere procuratorem, si illum facere, & habere potest, & hoc procedit in carcera to propter culpam suam. tu uero ui-
13 deas Maria. Sozi. in tracta. de citati. articu. v. in xxv. quæ. ¶ † Est notandum

tandum, quòd si quis citatur ad pœnam iudicis arbitrio inferenda, talis citatio tenet, & si non comparet, condemnatur ad tertiam partem bonorum mobilium, secundùm Afflict. in constitu. pœnam nouem unciarum. in iij. no in. ij. quæstio.

32 ¶ Fiscus † An bannitus, exulatus, aut deportatus possit citari ab eo iudice, qui eum banniuit, exulauit, aut deportauit? ¶ Inqui. Videtur dicendum, quòd non possit citari, quia non potest tutè accedere ad illum locum, ergo cum non teneatur comparere, non uidetur ibi posse citari, ut in capitu. accedens. extrà ut lit. non contest. & hoc uidetur sentire Cyn. in terminis alterius quæstionis: an bannitus possit iterum banniri. in l. ij. C. ut intra cer. temp. & per Barto. in l. aut damni. §. denique. ff. de pœn. & per Alber. de Ros. in quæ. statutorum. quæst. xxvj. pro qua conclusione facit. l. ij. §. penulti. ff. si quis cau. & quod nota. in l. Fulcinius. § quid sit autem latitare. ff. qui. ex ca. in po. ea. idem voluit Bal. in l. decernimus. C. de sacrosanct. eccle. ver. uenio ad secundum. ¶ Fiscus. Sed mihi uidetur distinctè posse citari, & quòd sibi debeat imputari, ex quo propter suum delictum se posuit in tali necessitate, & ideo sibi non est succurrendum. l. si fideiussor §. necessaria. ff. qui satisd. cogan. & ff. ex qui. cau. maio. in l. qui data. ¶ Iud. Ioan. And. in addi. Specu. in tit. de accusa. §. sequitur. uers. quid si bannitus. in tertia parte dicit, quòd si scitur, vbi sit bannitus, debet requiri, & dari sibi securitas ueniendi. de quo latissimè tractat Nellus in tra. banni. in prima parte primi temporis, in iij. quæstio. pro quo est Glo. in l. is, qui reus. ff. de pu. iu. & ibi Alber. de Rosa. nu. 6. & Gl. in l. ij. ff. de custo. reo. & ibid. Alber. de Ros. Sed idem Alber. in l. præsenti. C. de ijs, qui ad eccles. confu. latius tangendo quæstionē post multa hinc inde distinguit, quòd aut iste bannitus accusatur de crimine, quod imponit pœnam relegationis maiorē, & in qua per procuratorem se defendere nequit, nec in absentem ferri sententia, & isto casu procedant prædicta. verum isto casu debet carcerari bannitus comparens ex secundo delicto, ex quo propter fugam primi criminis effectus est fugitiuus, & suspectus. aut accusatur de crimine, quod imponit pœnam relegationis minorem. & in quo potest per procuratorem se defendere, & in absentem ferri sententia: & non debet concedi isto casu securitas, sed dubium facit ca. regis Roberti. incip. regenti curiam vicariæ. & ad quod dicit Afflict. in constitu. clementiæ. in ij. not. uer. an aūt bannitus. in fi. ubi hr̄, q̄ bānitus pro uno crimine ad instantiā unius, nō pōt ad instantiā alterius banniri. sed cōtrarium uoluit ritus magnæ curiæ uicariæ, incip. itē si aliquis bānitus, aut bannita.

33 ¶ Fis. † Quid si uagabundus commisit delictum, & statim recessit, ubi nam est citandus? ¶ Iud. Dicas, q̄ ibi potest citari, ubi reperitur: sed si non reperitur, potest citari ad domum, ubi aliquando se reducere in ultimis cōsueuit, secundùm Zaba. in clemen. j. de for. compet. & habetur per Maria. Sozi. in tra. de cita. arti. xvij. numer. 57. & si nescitur domus, citabitur ad modum edicti, & affigitur in palatio curiæ, secundùm Baldum in l. si accusatoribus, colum. fina. C. de accusatio. & in l. consentaneum. C. quo. & quando iud. & in l. ut perfectius

fectius colum.j.C. de anna. excep.
34 ¶ Fis.† An citatio facta die feriato ualeat? ¶ Iudex. Licèt hinc inde sint opiniones, uerior uidetur opinio, quod non ualet, secundùm Specu. in titu. de fer. versicu. item quòd est facta. & Barto. in l.j.§.nunciatio.ff.de no.ope.nuncia. & Bald. in l.ij.C.in qui. cau. in integ.restit. non est ne. & in l.j.ff.de fer. & Moder.in c.fi.eo.tit. & latè per Maria. Sozi.in trac.de citatio.artic.xix.sed in regno sunt duo ritus, unus incipit item seruat dicta curia, quòd citatio. qui uult quòd ualet citatio die feriato, ut cõpareat citatus die non feriata: alter ritus incipit; item prælibata curia uult, ꝙ data citatio nis fit etiam die feriata, tamen cita-
35 tur die non feriata. † Et si citatur quis, & citationis terminus cadit in diem feriatam, licet uideatur posse dici prima facie, ꝙ citatus non tenetur comparere. arg.text.in l.Celsus.ff. de arbi.§. idem ait per quem text.ita dicit Barto.de Capu.in singu.23.& dicit esse casum ĩ l. & post adictum.ff.de iudi.tamen in regno est ritus incipien.item quòd tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. qui dicit, quod die sequenti, tenetur comparere, & ualet citatio. & alius ritus est idem dicens, & eo-
36 dem modo incipiens. † Et si in curia, unde emanatur citatio, non sunt feriæ, sed in loco, ubi quis citatur, sunt feriæ celebratæ à populo, & clero, non ualet citatio, quia attenditur locus, ubi quis citatur. ¶ Fi-
37 scus. † In quibus casibus permittatur citatio per edictum. ¶ Iud. Dicas, quòd permittitur in casu necessitatis, uidelicet quando alio modo quis citari non potest, puta propter eius absentiam, uel latitationẽ, & quando quis nõ habet habitatione. aliàs non permitteretur, secundùm Bartolum in extraua. ad reprimendum. in uersi. per edictum, post principium, & Bald. in l.si accusato rib.col.fina. in princip.C. de accu.
38 ¶ Fiscus. † Quid si erratum fuit in ipsa citatione in nomine, ualebit ne citatio? ¶ Iudex. Distingue, aut fuit citatus Petrus Ioannis, qui uocabatur Petrus Francisci. uerum cõstat, quod ipse, qui citatus fuit, est idem corpus, quòd fuit citatum, sub hoc nomine Petrus Ioannis, quia est ipsemet homo, q̃ inculpabatur, & infamatus erat de delicto, de quo agebatur. & quia constat, quòd de illo corpore sensit iudex, & etiam nuntius, ualet processus in contumaciam factus, licèt sit erratũ in nomine arg.l.congruit.ff.de offi. præsi.&.ff.de bo.eo. qui.mo.fi. consci. Si uerò cõstat hunc hominẽ fuisse citatũ a nuntio sub hoc nomine Petrus Ioãnis, cũ erat Petrus Francisci, ne constat iudicem sentijsse de eo, quo sentijt nuntius in citando, nec est aliqua uerosimilis coniectura, ꝙ iudex sensit de illo corpore, hoc casu falsa demonstratio uitiat citationem, quia licèt nuntius sense rit de certo, tamen iudex non cõmi sit de illo, & sic citatio nõ arctat eũ, ex quo reperitur facta absque commissione iudicis, ut l.j.ff. de requiren.reis. Si uero constat citationem fuisse factam, non tñ constat, quod corpus nũtius citauerit, pone exemplum, apparet tum fuisse dictũ nuntio, ut citaret Petrum Ioannis, & nũtius refert se citasse, prout in mãdatis habuit, & non apparet aliter, quis fuerit citatus, certè hoc casu, si citatus fuerit bannitus, non poterit fieri executio cõtrà Petrũ Ioannis. si nuntius non citauit eum, qui erat diffamatus, sed citauit Petrum Francisci

cisci. Vide tamē latius de ista q. Maria. Sozi. in tracta. de citati. articu. xx. nu. xv. ubi plenè. ¶ FISCVS.

39 †Sed quid in informatione cōstet de delinquentibus per signa non tñ de nomine quomodo citabuntur?

IVDEX. Dicas, quòd si sit cōmissum iurato, & seruiēti, ut citet infra scriptos, uidelicet: unum habentem barbam longam, quadratum, iuuenem, monoculum, alium uero uestitum pallio rubro: senem, longum, & claudum: alium uerò uestitum colore nigro, gibbosum, cum praua barba bifurcata, & sic de singulis. ualet talis citatio secundùm Angel. Aret. in. §. quadrupli. institu. de actio. Bal. in l. si quando. C. de testib. & l. si dictum. §. si prȩsente. §. simili. ff. de euictio. nec curandum est de nomine, dummòdo constet de corpore. ut l. si quis in fundi uocabulo. ff. de leg. j. adiecta enim aliqui demonstratione, fungitur uice proprij nominis, ut si specificata sunt signa, ut latius per Io. Mil. in pra. cri. fo. 39. & citabuntur per edictum lectum, & affixum in palatio, uel uoce prȩconia loco publico denuntiatū, ut ibi per

40 Ioan. Mil. †Et an citatio facta sine assignatione diei, uel termini ualeat an non tractatur plenissimè p Boer. in deci. ccxxxv. in secunda parte.

¶Fiat relatio nuntii. Rub.

SVMMARIVM

1 *Relatio nuntij est de substantia citationis. 16.*
2 *Relationis forma.*
3 *Citatio committitur seruienti curiæ.*
4 *Relatio debet continere diem, quo quis citatur.*
5 *Relatio debet fieri actuario.*
6 *Relatio quomodo fiat, quando quis domi citatur.*
7 *Et quid, quādo nullus habitat in domo.*
8 *Citatio debet notificari alicui de domo, & debet recipi iuramentum ab eo, cui notificatur. 9.*
10 *Citatio debet fieri in præsentia testiū.*
11 *Nuntius debet exequi iuxtà formam sibi commissam.*
12 *Nuntio referenti an indistinctè credatur. 13.*
14 *Relatio nuntii debet esse certa, & clara.*
15 *Nuntius falsè referens an puniatur.*
16 *Nuntius regius an possit in terra baronis citare absque licentia. 17.*
18 *Nuntius regius delinquens in terra baronis, an per eum possit puniri.*
19 *Nuncio extrà territorium citanti an sit credendum.*
20 *Nuntius potest per uim intrare in domum citandi.*
21 *Nuntius laici citans clericum, an puniatur.*
22 *Nuntius tenetur parti ad interesse, si non refert citationem.*

FISCVS.

ADEO abunde enucleasti, quæ in materia citationis dubitari ut plurimum possunt, ut nihil ulterà restet dicendum: nunc autem te rogo, ut mihi des formam ueræ & realis relationis nuntij.

1 ¶IVDEX. † Libenter inseruiam, & ideò scias, quòd optimam rem proposuisti, cū relatio nuntij sit de substantia citationis, & in actis debet scribi seriatim, ac in pede citationis, sm Bar. in l. multū interest. ff. de cōdi. & demō. & in l. hæc aūt. §. j. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & optimè probatur per tex. cōstit. citationis literæ.
2 ibi, & seriatim. & ibi no. Afflic. † Et forma relationis est. Ioannes iura-

tus,

tus,& seruiēs curiæ magnifici Straticoti ciuitatis Salerni,retulit mihi actuario publico dictæ curiæ hodiè, prædicto die citasse dictū Franciscū in domo suæ solitæ habitationis, ubi eius familia cōmoratur,& commorari soles, eāq; notificasse eius uxori,& ab ea recepisse sacramentū de ea notificando dicto Francisco, quàm primùm potuerit, præsentib. pro testibus Petro de Iulianis, & Antonio Caputo,modo,& forma sibi commissis.

3 †Dixi:iuratus, & seruiens curiæ magnifici Straticoti,ob id,s.dixi,quòd citatio committitur seruienti curiæ,per tex.c.cum para ti.ex de appella.licèt possit cōmitti alteri nuntio,siue seruienti alterius curiæ,& superioris.imò ille, cui cōmittitur citatio,potest alteri cōmittere,quòd citet,ut est tex.not.in d. constitu. citationis literæ.& ibi, tā per se quàm per aliū.& ibi not. Afflic.in viij.not.quem tex.dicit alibi non uidisse, sed debet nominari,qs iuratus citauerit.

4 †Dixi: hodiè prædicto die,ex eo, quia tempus executionis commissionis sibi factæ de citando,debet apponi in relatione,ut dicit Maria.Sozi.in tra.de cita.arg. xiij.nu.5.

5 †Dixi:retulit mihi actuario publico dictæ curiæ:quia relatio fieri debet actuario,ut habetur in l. eos.§.super ijs C.de appel.ibi dum tex.dicit ad scrinia. & ibi per Gl.& Bal. facit autem, si appellatione. C. de temp.appe. & ita tenet Bar.in l. si finita.§.iulia.ff.de damn. infec.& sic interpretata fuit consuetudo secundum Io.de imo.in d.§.Iulianus licet Ange.ibidem uoluerit dictam relationem fieri debere ipsi iudici, & nō sufficere fieri notario. qd̄ reprobat Mar.Sozi.in tract.de cita.in art.xiij.in ij. q. & ita firmat Grā. in cōsi.j.post decis.sacri regii cōs. sub

6 nu.14.†Dixi:ī domo suæ solitæ habitationis,qui ita referri debet,nec sufficeret, si diceret in domo sua,p doct.Bar.in l.iiij.§. prætor ait.ff.de damn.infec.& probat per cōsti.regni,incip.citationis literæ.& ibi per Ise.& Luc.de Pen.in l.i.C.de cu.& statio.lib.xij.ubi s.nu.3.

7 † Dixi:ubi eius familia cōmoratur,ex eo, quia qn̄ nullus habitat ī domo,citatio debet affigi in limine domus cū solēnitatibus,de quibus p d.consti.citationis literæ.& s.dixi

8 †Dixi, eamq; notificasse uxori, ob id, quia debet alicui de domo citati notificari citatio,ad hoc,ut ad notitiam citatio ꝑueniat,ut dicit An.de Bu.in c.fi.ex. de eo,qui mit.in pos.refert,& sequitur d.Ma.Sozi.ī tra.de cit.arti.xvij, uersi.circa septimā speciē.viij.co.& idem dicit seruare magnā curiā uicariæ in d.suo cōsi.nu.4.

9 † Dixi: & ab ea recipisse iurm̄, quia de substātia citationis requiritur hoc iurm̄ p̄stari,ut habet in d.consti.citationis literæ.ergo id seruari debet aliàs nō teneret legis forma non seruata.

10 †Dixi:etiam: p̄sentibus pro testib. quia ad esse de substātia citationis, & relationis nuntij,requiritur p̄sentia duorū testiū ad minus,qui interueniat tpe dictæ citationis,ut dictat regia prag.incip.quilibet agere uolens.quæ procedit, qn̄ citatio fieret extrà ciuitatē ut dicit Afflic.in consti.edictorum.in quarto not.in fin.

11 †Dixi:modo,& forma sibi cōmissis,quia nuntius debet citare iuxtà formā sibi à iudice cōmissam,qm̄ fines mandati diligenter sunt seruandi,ut in c.uenerabili.ex, de officio delega.& c.cū dilecta ex,de rescrip. & l.diligēter.ff.māda.& si nūtius exprimit citationem aliter q̄ iudex cōmiserit,nō arctat citationem. secundùm Gloss.fin.in Clemen.ij.ut lite

pen.&

pen.& sequitur Archidia.xxiiij.q.
iij.cap. de illicita. ¶ FISCVS.
12 †An autem credatur indistinctè nũ
tio referenti? ¶ IVDEX. Hæc quæstio
est satis difficilis,& intricata,& eam
latè tangit Maria.Sozi.in tract.de ci
tatio.articu.xij.& sunt consideran-
da plura membra. nam quandoque
est contentio inter partem & nun-
tium: quandoque inter nuntium,&
actuarium: quia nuntius negat retu-
lisse,& notarius scripsit nuntium re
tulisse.quandoque est contentio in-
ter partem & nuntium, non super
nuda citatione,sed super uerbis ꝓ-
latis à citatio.Primo casu secũdùm
Ioann.Andr.in addi.Specula.in tit.
de citatio.§.sequitur.uersi.sed nun
quid crederetur, quòd secundùm
qualitates personarum, & quantita-
tem præiudicij iudex arbitrabitur.
nam quãdoque potius credatur sim
plici assertioni partis, quàm uerbo
nuntij:utputa,quia nuntius est uilis
persona,& pars est in dignitate cõ-
stituta: quandoque exiget iuramen
tum contrà assertionem nuntij quã
doque plenam probationem, ut te-
net idem Ioa.And.in c.cum parati.
extrà,de appel.& Saly.in l.tres de-
nuntiationes.C.quomo. & quando
iu.Secundo casu principali commu
nis cõclusio est hæc,ut inspecta qua
litate & notarij,& nuntij,iudex arbi
tretur, cui magis sit credendum,ut
not.Cyn.in l.si quis decurio.in fin.
C.de fal.& Bar.in extraua. ad repri
mendũ.uer.per nuntiũ.si autẽ nota
rius est suspectus ex anteà gestis,
non credetur notario,sed nũtio.sed,
cessante præsumptione contra nota
rium, magis credetur ipsi notario,q̃
nuntio.nã plus credit notario acta
scribẽti, seu scripturæ ipsius,quàm
iudici,cum ipse notarius sit iuratus
ad hoc c.qm̃ contra falsam.ex.de ꝓ.

Tertio casu non creditur nuntio di-
centi,citatum dixisse,se non uentu-
rum:uel,quòd ei iniuriam intulerit,
quia nuntio tantum creditur in ijs,
quæ spectant ad eius officium,quod
uersatur circà citationem in alijs,ut
no.Glo.& Doctor.in c.cum parati
extrà,de appel.& l.magis puto.§.il-
lud.ff.de reb.eo.& l.j.§.& sanè.ff.
de offic.præfec.urb.& ideo ad tollẽ
dum omnem dubitationem dicebat
Spe.quem sequitur Bar.in extraua.
ad reprimendum.in uerbo,per nun
tium.ꝙ cautela esset mittere duos
nuntios,ut in ore duorum, uel triũ
stet omne uerbum.& sic non imme
ritò rex Ferdinand.statuit ĩ pragm.
ob istas opiniones,& dubitationes.
in prag.si quis agere uolens, quòd
nuntius debet citare in præsentia
duorum testium.quæ habent locũ:
ut dixi suprà,quando citatio fit ex-
trà ciuitatem,ut per Afflic.in cõsti.
13 edictorum in quarto notab.†Et est
notandum,quòd creditur nuntio re
ferenti maleficium, secũdùm.Ang.
de malefi.in uerb.Petro publico &
14 iurato nuntio.†Est etiam animad-
uertendum,ꝙ relatio nuntij debet
esse certa,& clara,non incerta,& ob
scura,ita quòd tollat defensionem.
& ideò si nuntius referat, se citasse
modo, & forma sibi commissis,
non sufficit, secundùm Domin.de
Rota in decisio. xx. in nouis deci-
sionibus. quod est notandum pro
relationibus, quæ communiter fiũt
in istis partibus. nec etiam suffi-
cit, si dicat, & referat nuntius, se
citasse talem personaliter, uel do-
mi, quia licèt respectu commis-
sionis iudicis committentis citare
in personam, uel ad domum, in-
telligitur secundùm ordinem, &
inquantum natura apta est uerba
comprehendere. non tamen sic præ
sumitur

sumitur in uerbis nuntiis, secundũ Bar. & do. Anto. in c. fina. de eo qui mitti. in pos. per l. j ff. de usur. uide Alexan. in l. quarta. §. prætor ait. ff. de damn. intec. iij. colum. Et nun-
15 tius falsè referẽs † debet puniri, quia debet priuari officio, & alius subro gari loco illius. & etiam corporali macula potest puniri, ut l. ij. & ibi no. Bal. C. de spor. Item potest puniri pœna falsi. per text. & ibi not. Bald. in l. qui nomine. ff. de fal. In-
16 superſest notandum, quòd relatio nuntij est adeo de substantia, & est talis effectus, quod iudex non potest ad aliquem actum procedere contra citatum, nisi prius constitu. de dicta relatione, & ea in actis apparẽte, ut est tex. in l. ij. C. de spor. & ibi Bal. & per Bar. in l. multum interest de condi. & demonstra. idem tenet Ang. in repeti. l. j. §. hæc stipulatio. ff. si cui plus, quã per l. Fal. & Bar. in l. hæc autem. §. non defendi. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & Ang. de ate. in lib. malefi. in uerbo, qui iudex ui uens, & late Maria. Soz. in tracta. de citatio. artj. xv.
17 FISC. † Nunquid nuntius regius, qui accedit cum prouisione regia ad citandum aliquem in terra baronis, debeat accedere ad baronẽ seu eius officialem pro licentia, antequã citet? INQVI. Videtur, quod sic. in terminis decidit Iaco. Rebuf. in l. j. in fin. C. de execu. & exa. libr. xij. per illum tex. pro quo dicit facere l. contra, eo. ti. & quod no. in simili, in l. cum unus. §. is, qui. ff. de bon. auth. iud. pos. & in c. unico. §. si iudex. de pa. teneud. & idem dicit ibi Io. de pla. IVD. Sed dicas contrarium, ut late decidit Boer. in decis. viij. in prima parte. nec obstant contraria, quia habent locum in seruiente alterius curiæ, quã regalis, quia regalis non tenetur requirere, ut uoluit Bal. in l. prohibitum. C. de iur. fis. li. x. & est decisio Tholosa. 423.
18 † Et an baro posit punire nuntiũ regium delinquentem in terra sua, uide Boer. in decis. nona. in princip.
19 parte. † Et est notandum, quod nuncio citanti extra terram sine literis non est credendum, licet portet signum publici nuntij, & sit notus, & publicus, ut in authen. de colla. §. eos. & Bar. in l. palatinos. C. de collat. fun. lib. xj. & in extraua. & ad reprimendum. uers. per nuntium. & communiter nuntius debet portare signa consueta, uel literas, ut cognoscat, alias sibi non creditur. secundũ Bartol. in l. prohibitum. C. de iure fisc.
20 lib. x. † Et nuntius potest per uim intrare in domum citandi in criminalib. secundũ Bald. in addi. Specu. in tit. de cita. uersicul. sed nunquid reo. in additio. incip. an nuntius. & Angel. in l. plerique. ff. de in ius uo-
21 can. † Et si nuntius citat clericum coram iudice laico, priuatur officio, & potest carcerari, secundũ Angel. in authen. apud quos opor. cau.
22 dicere colla. sexta. † Et si non refert citationem, uel actum sibi commissum, tenetur parti ad interesse, ut l. sancimus. C. de iud. c. & l. secunda. C. de sport. & Bald. in l. si mensor. ff. si men. falsum mo. dixer.

¶Accusentur contumaciæ. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia quomodò, & qua ordine in regno accusetur. 3. 12.*
2 *Contumacia debet accusari die iuridico.*
4 *Contumax non potest reputari primo die,*

die iuridico post ferias, sed debet expectari.
5 *Dies termini nõ cõputatur in termino.*
6 *Contumacia debet continere diem, quo fuit accusata.*
7 *Contumacia ultima, debet accusari curia pro tribunali sedente.*
8 *Contumacia nõ potest accusari, nisi uocato citato.*
9 *Contumacia debet accusari per querulantem, seu inquirentem.* 10.
11 *Cõtumax ad quam pœnam puniatur.*
12 *Testes qualiter reputentur contumaces, &c.* 14. *&c.* 15.
16 *Citatus ad publicandum, an condemnetur ad tertiam partem bonorum mobilium, si non comparet.*
17 *Inobedientia nunquàm punitur, ubi ius aduersarij non efficitur deterius, sed ius non comparentis læditur.*
18 *Pœna tertiæ partis bonorum mobiliũ quando habeat locum.*
19 *Condemnari utrum possit ad pœnam tertiæ partis mobiliũ ille, qui fuit sub fideiussoribus liberatus, & demum citatus ad præsentandum non comparet.*

FISCVS.

HVCVSQVE docuisti nos, qualiter iudex se debeat habere usque ad relationem nuntij, prosequere, pro Deo alios actus, quia adeò mihi placent ea, quæ dicis, ut alia audire tædio me afficiant præter ista.

1 ¶IVDEX. †Facta citatione, & secuta relatione nuntij, solent accusari contumaciæ, idcircò scias, quòd in regno peruenitur ad contumaciã hoc modo, si citatus est intrà ciuitatem, ubi curia regitur, citatur, quòd die sequenti compareat, & sic una die pro alia, & in illa die sequenti hora causarum accusatur sibi prima contumacia, si non comparet, hoc modo uidelicet. Die hodiè, &c. accusata extitit prima contumacia cõtra Petrum relatum citatum, & nõ comparentem, & deinde expectatur per tres alios dies continuos, in quibus curunt etiam dies feriati, & demum quarto die sequenti iuridico accusatur sibi ultima contumacia, si non comparet, & illud est ultimum peremptoriũ ut est ritus magnæ curiæ uicaræ sub nume. 224. incipien. item seruat ipsa curia in primis, & regia nouell. pragma. incipien. relatione. Et scribitur hoc modo contumacia prædicta, Die hodiè, &c. curia pro tribunali sedente uocato in banco iuris, dicto Petro citato relato, & non comparente per se, uel alium, qui eum excusaret per publicum nuntium, & seruientem dictæ curiæ alta, & intelligibili uoce, more præconis, ut iuris, & moris est, & quia non comparuit, nec aliquis pro eo, qui ipsius iustam excusationem proponeret, & allegaret, ideò instantæ curiæ coadiutore fuit dictus Petrus reputatus contumax, & condemnatus ad pœnam in mandato contentam. Et hoc fit in mandato ad informandum, sed in mandato ad recipiendum copiam capitulorum debet dici, & condemnatus ad tertiam partem bonorum mobilium commodis curiæ applicandam, & decretum fore ponendum in publico banno, & capiendum esse de persona, & bona eius annotanda esse fisci commodis.
2 † Et contumacia prædicta debet accusari die iuridico, etiam si illo die curia non regeretur, hoc est de prima contumacia dummodo non sit dies feriatus, & potest accusari dicta prima contumacia in præsentia actorum magistri, & etiam absente iudice, ut de hoc est alius ritus incip. item seruat ipsa curia, ut si die, & alius ritus

incip. item nota, quòd in omni. Cōtumacia uerò ultima debet accusari curia ipsa pro tribunali sedente, ut dixi supra. & si ille dies quo debuit accusari prima contumacia esset feriatus, debet accusari die sequēti, & debet fieri mentio, ꝙ non fuit accusata die præcedenti, quia fuit festū, ut sciatur, qua de causa illo die non fuerit accusata contumacia, & idem erit, si plures erunt dies feriati continui, quia illis elapsis primo die iuridico accusatur, ut est ritus de hoc sub nume. 304. incip. item nota, ꝙ ubicunque, & si nō accusatur prima contumacia dicto die secūdùm prædicta, citatio expirat, & circunducitur citatio, ut dictat alius ritus inci.
3 item nota, ꝙ tales. † Si autē citatio fit extra ciuitatem in qua degit curia si quidem est intra regnum, ubi degit citandus, debet in citatione inseri tantum tempus, infrà quod posset commodè comparere, ut dixi in materia citationis; & in illo die ultimo comparitionis accusatur prima contumacia, & posteà ꝑ triduum expectatur, & deinde accusat ultima contumacia, ut suprà dixi, & colligitur per pragma. incip. relatio nem. si uerò citandus degit extrà regnum, debet in citatione apponi terminus sexaginta dierum ad comparendum, ut in cōsti. edictorum, in fi. & in sexagesimo die accusatur prima contumacia, deinde triduo expectato, ut suprà, condemnatur ad tertiam partem bonorum mobilium; ut est ritus incipiē. item seruat dicta curia in citatione, & si in ultimo peremptorio curia non regeretur propter absentiam iudicis, uel aliter, nō dicetur reus contumax non comparens, ut est Gloss. in. l. ex quacunque in Gl. fi. ff. si quis in ius uo. non ier. per. l. arbiter Calendis. ff. de arbi de bet tamen comparere die sequenti reuerso iudice absque alia citatione secundùm And. de Iser. in. j. col. pe. de contro. inter uass. & alium de in ui. in regno autem sequēti curia cōdemnatur, & contumax reputatur, quia possum elapso triduo expectare aliquod tempus, & non facere cō demnari citatum, ut est ritus magnæ curiæ uita. incip. item nota, quòd si feci te citare, & hoc casu, si die, quo debuit accusari ultima contumacia, nō fuit accusata, potest reus comparere, accusari facere contrà me contumaciam, & licentiabitur, & ipse condemnabor, ut est cautum in dicto ritu. item nota, quòd si feci, & accusata prima contumacia potest expectari ꝑ mensem in ciuitate Neapolis, & per duos extra ciuitatem, & demùm accusare ultimam contumaciam aliàs expirat citatio, ut in. d. ritu. item nota, quòd si feci. † Itē est
4 aduertendum, quòd si aliquis uenit condemnandus post aliquas ferias, puta, messium, uel resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, uel natiuitatis, uel aliàs, quia fortè est accusata prima contumacia, & est elapsum triduum, non potest, nec debet condemnari primo die iuridico post dictas ferias, sed expectabitur, & hoc de æquitate, ut dictat ritus eiusdem magnæ curiæ incipien. item seruat ipsa curia, quod primo die iuridico in sequenti curia postea condemnabitur. ¶ † Item est aduertendum, ꝙ
5 ille dies, quo quis fuit citatus, non computatur in termino, ut dictat ritus magnæ curiæ, incip. obseruat ipsa curia. ¶ † Dixi supra in formula. ul
6 timæ contumaciæ, die hodiè, ex eo, quia debet apponi dies, quo quis reputabitur contumax; ut dictæ alius ritus eiusdem magnæ curiæ incipiē. item seruat dicta curia, ꝙ illa dies.

Dixi,

7 † Dixi, curia pro tribunali sedente quia hæc ultima contumacia nō potest nec debet accusari, nisi curia ꝑ tribunali sedente, & die, quo regitur curia, ut dictis ritibus cauetur. licèt prima contumacia fiat extra bancam, ut supra dixi.

8 ¶ † Dixi, uocato in bāca, ex eo, quia nemo citatus potest banniri, & contumax reputari, nisi ipso uocato alta uoce per tubictam curiæ, uel aliū loco eiusdem in defectum ipsius, ut caueretur per ritum eiusdem magnæ curiæ incipien. item seruat ipsa curia in sero. ¶ † Dixi, instante curiæ coadiutore. Et hoc, quia in ultimo peremptorio debet accusari ultima contumacia per querulantē, seu curiæ coadiutorium, alias non diceretur reus contumax, secundū Andre. de Iser. in constitu. in pecuniarijs colum. tertia. & Barto. in l. consentaneum, in fi. C. quomodo, & quando iudex, & est text. in l. properandum. §. & si quidem. & ibi Bal. prima colum. C. de iudi. & si non cōpareret accusator in ultimo peremptorio, & accusaret contumaciam, esset circunducta citatio, etiam reo non comparente, & deberet de nouo citari, ut est text. in l. & post edictum. §. primo. ff. de iud. & not. Bar. in l. ex quacunque in prima lectu. ff. si quis in ius uoc. nō ier. licet in hoc ultimo in cōtrarium sit ritus magnę curiæ uicariæ incip. item nota, ꝙ si feci. ubi non circunducitur citatio comparente reo in ultimo peremptorio, nec comparente actore, quia post triduum potest actor expectare aliquod tempus, ut supra dixi, & uide Affli. in consti. pœnam nouem unciarum in. vij. & ultima quæsti. & in consti. pœnam nouem unciarum uersic. quartò requirit post. ij. quæ.

10 ¶ † Prædicta autem de accusanda cōtumacia procedunt, & habent locū, quando proceditur ad quærelam, secus, si proceditur ex officio, quia tunc sufficit reum non comparuisse in termino, secundùm Alexā. in cōsil. cxx. in fi. in. vij. lib. sed considera, si in regno etiam ubi proceditur ad querelam, requiratur accusatio contumaciæ, cum ad sit statutum, quòd citatus non comparens habeatur ꝑ confesso, ut in consti. pœnam eorum. quo casu non requiritur accusatio contumaciæ, secundùm Bald. in l. si tutor. C. de inter. matr. quem sequitur consulendo Alexand. in cōsil. præallegato. † Dixi ad tertiam

11 partem bonorum mobilium, ob id, quia hæc est pœna in quam incurrit contumax in regno, ut habetur in consti. pœnam nouem, unciarum, & ibi And. de Iser. & est ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item seruat ipsa curia ab eo tempore, & alius ritus incip. item seruat dicta curia in citatione: & plenè dicam infra in mate-

12 ria annotationis bonorum. † Dixi, & decretum fore ponendum in banno, quia requiritur, quòd iudex expresse interloquatur, quòd eum ponit in banno, & declaret eius bona annotanda esse fisci commodis, ut habetur in constitu. grandis, & decidit Afflict. in constitu. pœnam eorū

13 in. vj. requi. † Et similis obseruantia circa accusationem contumaciæ seruatur, quando condemnantur testes, nam proximo die, quo ipsi debuerunt comparere, accusatur prima contumacia, deinde expectantur triduò semper, & demum condemnantur, ut habetur in ritu incip. Item seruat ipsa curia, ꝙ contumacia sci

14 licet prima. † Et si testes erunt contumaces, condemnantur ad tertiam partē suorū bonorū mobilium, nisi in mandato esset adiecta pœna, quæ

excederet tertiam partem mobiliū quia eo casu illa pœna potest exigi, ut habetur in text. consti. in pecuniarijs, iuxta Gloss. & ibi not. Affli.
15 in.x.nota. ¶F I S. † Quid si pars, ad cuius instantiam sunt citati testes, non compareat ad accusandum contumaciam contrà eos non comparentes, an fiscus ex se possit accusare contumaciam, & ex se exequi facere pro pœna? ¶I V D. And.de Iser.quem sequitur Afflict in.d.cōsti.in pecuniarijs in prima quæstio, post.x.nota. Afflict. dicit, quòd non sed pars debet accusare, & hoc procedit etiam, si pars compareret in ultimo peremptorio, & tamen non accusat contumaciam, nam fiscus non potest instare, ut condemnētur ibi per Affli.in.ij.q.& sufficit, quòd sola pars accuset contumaciam sine eo, ꝙ fiscus instet, ut ei acquiratur pœna, ut ibi per eundem Afflic.in iij.q. & dato, quòd testes uenerint quidem, sed facultate nondum facta recesserint: nihilominus tamen adhuc tenentur ad pœnam, quia nōn sufficit uenisse, nisi steterint, ut in l.si quis decurio. C. de decurio lib. x.& firmat Andre.de Iser.& Affli.in d.constitu.in pecuniarijs.
16 ¶F I S. † Quid si aliquis citatus ad publicandum, uel ad uidendum iuramenta testium, uel ad dicendum, non comparet utrum condemnetur ad pœnam tertiæ partis bonorum mobilium? ¶I V D. Dicas, quòd non sed si est contumax, fit ille actus, ad quem fuit citatus, in contumaciam per.l.fi.in fi.ff. quod ui aut clam, & firmat Affli.in.d.consti.in pecuniarijs in.xj.not.in uersic.item quærit
17 hic idem And.† Confirmatur, quia ubicunque propter inobedientiam alicuius citati, & non comparentis aduersarius damno non afficitur, & ius ipsius non efficitur deterius, sed ius ipsius non comparentis læditur nunquam illa inobedientia est punienda, ut dicit Castrens. in.l.j.§.is non uidetur. ff. si quis ius dicen. non obtemp. quem refert, & sequitur Alexan.ibi.& Iaso.& dicitur esse notabilissimum dictum, ibiq; dāt exemplum de eo, qui citatur ad uidendum iuramenta testium, quæ citatio cùm sit inducta ad commodū citati, ut ualeret opponere contra ꝑsonas testium, si non comparet, non punitur, & hanc opinionem dicit Ale.in colū.fi.fuisse approbatam in Rota, ut in decisio.279.& refert, & sequitur Gemi.in.c.j.§.fi.de electi.
18 in.vj.† Item quia pœna tertiæ partis bonorum mobilium in regno habet locum solùm in primis citationibus antè litem contest. ut benè ꝑpendit Glo.& ibi Affli.not.in constitutio.pœnam nouē unciarum in fi. sed in cōtrarium facit ritus magnę curię uicarię ĩci.itē seruat ipsa curia ĩ primis. ubi sentit, & uelle uidetur, ꝙ etiam in citationibus, quæ fiunt post litem contestatam, habet locū condemnatio ad tertiam partem bonorum mobilium & ponit exemplū in citatione ad publicandum. sed Salerni alias cōtra ritum obtinui, cogi
19 ta tamē. F I S. ¶Quid de eo, qui prę stitit fideiussores de iudicio sisti, & fuit liberatus, demum citatur, quòd compareat ad respondendum capitulis, & non comparet, an hic possit ad tertiam partem bonorum mobilium condemnari? ¶I V D. De hoc est glo. & eam sequitur Affli. in consti.clementiæ, ubi deciditur, ꝙ sic, ac si non præstitisset fideiussores, & ut poterat condemnari a principio, si non comparuisset, uel possunt citari fideiussores, ut ipsum præsentent. & utraque practica approbatur.

¶Audiantur

¶Audiantur excusatores. Rubrica.

SVMMARIVM.

annũ, ex quo fuit carceratus apud Turcas, restituitur in integrum.

63 Barones habentes iurisdictionẽ priuatè in suos uassallos, possunt petere remissionem uassallorum.

64 Furtum alibi committens, an possit puniri per iudicem eum capientem cum re furtiua.

65 Remissio delinquentis in territorio Baronis habentis iurisdictionẽ cognoscendi in delinquentes eius territorio, priuatiuè, & annullatiuè, an debeat fieri ad baronem, et dominum delinquentis similiter habentis priuilegium cognoscendi in suos uassallos alibi delinquentes. & nu. 69. & 70.

Iudex loci d. licti an sit competens.

66 Iudex loci originis, uel domicilij an possit inquirere de delictis alibi commissis.

67 Iurisdictio omnis est pœnes principẽ.

Iurisdictio quando dicatur priuatiuè, uel cumulatiuè concessa.

68 Et quis sit effectus, quando priuatiuè, uel cumulatiuè conceditur.

69 Priuilegia principum debent intelligi, ut tertio non inferant præiudicium.

71 Rex non potest plus iuris in aliũ transferre, quàm ipse habet.

72 Priuilegium conforme cum iure communi fauorabilius est, & latissimè interpretandum.

73 Priuilegiatorum sub eadem consideratione consideratur maior ratio priuilegiati.

74 Priuilegia duo habens præfertur habenti unum.

75 Domicilium an sortiatur quis ex sola habitatione, ut efficiatur de illo foro.

76 Iudex præueniẽs in captura præfertur iudici præuenienti. in citatione uerbali. & 81.

77 Vidua habet electionem fori.

78 Priuilegia quando duo cõcurrũt æquales potentiæ, recurritur ad ius cõmune.

79 Clericus, et laicus simul delinquentes, an omnes debeant remitti ad iudicem ecclesiasticũm.

80 Iudex originis uel domicilij an possit inquirere de delictis alibi cõmissis circunscriptis priuilegijs.

82 Remissio uassalli delinquentis in territorio baronis, & ibi contumacis, et banniti, & demum capti per iudicem superiorem, an habeat locum.

83 Baro nõ tenetur capere uassallum suũ bannitum per superiorem, sed tenetur ipsum expellere.

84 Barones an licitè possint præcipere uassallis, ne agant in regijs tribunalibus.

85 Clericus coniugatus an, et quãdo debeat remitti ad iudicem ecclesiasticum.

86 Et quib. priuilegijs gaudeat. ibi. et 87.

88 Excusatio absentiæ, uel infirmitatis, uel captiuitatis non admittitur post latam interlocutoriam.

89 Latrones stratarum an debeant remitti ad barones eorum patronos.

90 Latrones sunt diffidati à lege in eorũ præiudiciũ, & nõ in præiudiciũ tertij.

91 Latro ibi debet furca suspendi, ubi capitur.

92 Baro habens iurisdictionẽ ciuilem an habeat mixtum imperium. 93.

94 Baro in ciuilibus an possit cognoscere de damnis datis, & de minimis furtis.

95 Et an possit punire inobedientes.

96 Et an cognoscat de præsentationibus instrumentorum, & de obligationibus. 97. 98. 99.

100 Meri, & mixti impeeij quæ sint.

INQVISITVS.

LIBENTER admodùm, audiui remedia, quæ cõtra miseros inquisitos adinuenta uidentur: sed nũquid ediuerso aliquod remedium reperiatur, quo citatus, & non comparens possit (adeò, ut fisco in omnibus satisfactũ sit) excusari, ut contumax
1 nõ reputetur? IVD. † Optimam, & lauda-

laudabilem materiã proposuisti, & ideò scias, q̃ regulariter in criminalibus nullus admittitur uti procuratore, ut dixi supra in materia citationis. & habetur in c. ueniens. de accu. & in l.pe.§.ad crimen. ff. de publi.iud.& iura sunt uulgaria. admittitur tamen in casibus suprà in materia citationis notatis.

2 Itẽ admittitur procurator in criminalibus ad proponendũ omne id, quod proponi posset per simplicẽ excusatorẽ, ut habet in d.c.ueniens.& l.absens.

3 ff.de procura.† Item admittitur procurator in criminalibus, quando petitur, q̃ sententia declaretur nulla, ut est Gl.notabi.in ca. hæc quippè. iij.q.vj.q̃ ad hoc magni facit Fran. de Are.in c.ueniens.xxv.col.uersic. & adde extrà.de accu. & hanc partẽ tenet Bal.in l.reos pen.col.C.de ac-

4 cusa.† Item admittitur procurator sufficienter instructus in criminalibus, quando nõ sunt probata iudici ordine iudiciario indicia contrà reũ citatum, siue sit locus torturæ, siue simplici interrogationi: si autẽ sunt probata ipsi iudici indicia contra ipsum reum, tunc nõ admittitur procurator, secundum Bal.in l.fi.C.de procura. ij. col.uersi.tu dic,& idem Bal.in l. seruum quoq;.§.publicè.ff. de procur. ij.col.uersi.tu dic.& do.Alex.& Iaso.in d.l.fi.C.de procura.& Mar. in sua pract.crimi.§.sequitur.nume.7. quod quidem dubito in regno non procedere per decretũ reginale, de quo infrà dicã.

5 ¶ † Item põt procurator cõparere, & opponere nõ posse procedi contrà citatũ, quia licitè potuit offendi, & occidi occisus stãte statuto. secundum Bart.Cepol.in caute. lxviij.incipien.in causa criminali.& Bar.in l.ubi pactũ, per glo.ibi.C.de transact.& sequitur Marsi. in dicta sua pract.cri.in d.§.sequitur.nu. 19. & 28.& in consi. c. incipl. Spiritum

6 sapientiæ in fi.¶ † Item potest comparere procurator, & opponere, q̃ accusatiò est notoriè calumniosa, ut dixit notabiliter Cy. in l.reos.C. de accusa. quem refert, & sequitur Bal.in l.ij.C.ut ne priua.& sequitur

7 Mar.in d.§.sequitur.nu.29. † Item admittitur ad opponendum de ineptitudine inquisitionis, uel accusecundum Mar.in d.§.sequitur.nu. 30.& dicit hoc uoluisse Bal. in consil. cvj. pri.li.incip. uerba accusationis. sed uoluit allegare Bald.in consil.ccxxxviij.in ij.li.¶ Fis. In omnibus prædictis exemplis,& casibus licet sit ita de iure communi, tamen obstat decretum reginale positum in uolumine rituum incipi. die xxj. mensis Iulij, pri. indi. &c. quo cauetur, quòd nulla exceptio admittitur pro parte inquisi. seu accusati, citati, nisi absentiæ infirmitatis, & captiuitatis, præterquàm in duobus primis casibus suprà notatis, cum in eis fateor, quòd non obstat dictum decretum. ¶ Iudex. Subsisto in hoc, & relinquo uobis cogitãdum. Inqu. Prosequere domine Iudex præincep. ¶ Iud. Fa-

8 ciam, & ideo ulterius scias, † q̃ indistinctè procurator in criminalibus admittitur, q̃n inquisitus est carceratus. secundum An.per illum text.in l.eos.§.super iis.circa fi. C. de app. & dicit hoc etiam tenere Odofr. in l.minime.C.eo.tit.& Cy. in l. reos. C.de accu.& Bar.ĩ l.pe.§.ad crimẽ. ff.de pu.iud in antepe.col.uersi.dic ergo sic.alios uerò casus, in quibus procurator potest comparere, relin-

9 quo prronunc. † Dicam solum, in quibus casibus admittatur simplex excusatór absq; mandato. & distinguẽdi sunt quatuor casus: aliqñ enim uult allegare causas causæ simpliciter:

citer: aliquando uult allegare causas causæ resultantes ex actis in eadem causa factis: aliquando causas innocentiæ in causa, in qua ad definitiuam sententiam deueniri potest: aliquando causas absentiæ tantum. primo casu excusator non admittitur ad allegandum causas causæ simpliciter in criminalibus inferentibus pœnam a relegatione. secundum Specu.in tit.de excu.in fi.aliis tribus casibus admittitur, et differt allegare causas resultantes ex actis, & allegare causas innocentiæ: quia primo casu admittitur excusator in omni casu: secundo admittitur solum in eo casu, in quo potest ad definitiam sententiam deueniri contra absentem, ut latissimè firmat domi. Anto.de Cana.in suo pul.tracta. de excusatio.et sequitur Barto. de Cap. in constitutio. pœnam eorum. numero. 11. ¶ Fiscus. Sed uidentur prædicta procedere de iure communi, sed in regno habemus reginale decretum, de quo supra. ex quo uidetur dicendum, non posse per procuratorem allegari causas causæ resultantess ex eisdem actis. ¶ Inquisitus. Ego dico minimè obstare dictum originale decretum iis, quæ supra dicta sunt. sed ipso non obstante dicendum est, ꝙ potest comparere excusator pro absente citato in criminalibus, & allegare causas causæ resultantes ex eidem actis existentibus in eadem curia, saltem per implorationem officij iudicis, ut docet Ang.in l.planè. ff.de peti.hæred. in tantùm, quòd si ex forma statuti in criminalibus nemo debeat admitti ad aliquas exceptiones proponendas, nisi personaliter compareret: tamen implorari potest officium iudicis, & opponi notorietas actorum, uel ꝙ occisus potuit impunè offendi uigore statuti, secundum eundem Ange. in l.filiusfami.§.ueterani.ibi, aliud est.ff. de pro.et Bal.in l.iij.col.vij.uer.sed quæro tunc.C.de accusa. et ita uoluit Iaso.in l.ubi pactum.j. colū.C. de transac. et latissimè prosequitur Gram.in consi.j. post regias decisi. nu.24.imo plus dicit ibi, ꝙ admittitur, excusator ad opponendum exceptionem declinatoriam, et incompetētiam iudicis, de qua ex actis apparetur. secundùm Bal.in l. reos.C. de accu.et sequitur Franc.de Are.in c.ueniens.x.col.extra, de accusa. et ibi Maria.Soz.in.xlv.col.uer.iij.no. de causis. et hoc habet locum non obstāte statu. ꝙ nulla exceptio possit opponi, quia non intelligitur de exceptione notoria. ¶ Fis. Sed in contrarium concludit And.de Iser. in consti.edictorū. quē ibi sequitur Affli.in xiij.not.in iij.q.ex authoritate Inn.in c.ueniens.extr.de accu. ubi dicit, ꝙ causas causæ ex actis apparentes non potest excusator allegare, ut sunt exceptiones dilatoriæ, pereptoriæ, et declinatoriæ, sed debent allegari per procuratorē. ¶ Iv. Laudo pro nunc sentētiam Fisci, et eam sequitur do.Bart. de Cap. in d. consti.edictorum.nu. 14. nullus tñ doctorū facit mentionem de dicto decr.reginali. & sic cōcludas, ꝙ causas causæ ex actis resultantes debēt opponi per procuratorē et non per
10 simplicē excusatorē. ¶ In. † Nunquid per quencūq; alllegetur absentia? ¶ Iv. Hæc excusatio absentiæ, per quencunq; allegetur, admittenda est, ut est text.in l. scire oportet. §.sufficit.ff.de excu.tuto.in l.cōtumacia.ff.de re.iu. & uoluit Bar. in l. ij.§.si quis in iudicio.in fi.ff. si quis cautio.et uoluit An.et Affli.in consti.edictorū.in xiij.nota.et extat decretum

cretum reginale, de quo supra dixi. & intantum hoc procedit, quod etiam mulier,& infamis admittuntur, secundùm Innocen.in c. ueniens. extrà,de accusa. quem sequitur Affli.
11 in d. constit.edictorum.†Et allegata absentia officium iudicis erit nõ procedere durante dicta absentia, si erit ex causa reipublicæ; secundùm An.de Iser. quem sequitur Affli.in d.constitu.edictorum.in d.13.no.in uer. si uero allegatur absentia ex causa uoluntaria,ut iuit ad sanctum Iacobum, uel ad studendum in studio generali,&officium iudicis erit, quòd statuet huic excusatori terminum ad denuntiandum, & compa-
12 rendum †Sed inoleuit communis practica,& forma prouidendi in allegatione dictæ absentiæ, ut dicatur, quòd per curiam fuit d.T. cõdemnatus, & contumax reputatus (ut & aliàs in materia contumaciæ dixi) uerum si comparuerit infrà mensem,deleatur à contumacia,& interim in libro non scribatur. ¶ I N-
13 Q V I. † Sed pone, quòd excusator pro absente ex causa uoluntaria citato in domo, allegat ipsum absentem, sed dicit ignorare locum absentiæ,& producit testes, qui dicãt, quòd audiuerunt,antequam citaretur,ipsum dicentem, se iturum peregrè,quòd tempus dabit illi iudex ad notificandum,& comparendum. ¶ I V D E X.And.de Iser.quem sequitur Afflic.d.consti.edictorum.in nona quæ.dicit,quòd arbitrio suo statuet tempus. & si minus statuet respectu loci. ubi est absens, lex supplebit.arg.l.iiij.§. si q.s.ff. de re iud. licèt Affli.ibi ponat aliam practicã. Sed procedit id, quod ipse dicit, quando ex fama potest sciri,ubi sit, & sic simus extra dubium. quæstio uero Iser.procedit, ubi nullatenus sciri potest, ubi sit. & ita firmat etiam Anto. de Cana. in tracta. de
14 execu.in 22.quæs.†Et si elapso termi. statuto per iudicem compareat idem excusator, & dicat se diligenter perquisiuisse, & non potuisse inuenire, ubi foret citatus, & petat prorogari, seu de nouo concedi alium terminum, tunc iudex procedat contra citatum tanquam contrà contumacem.nam post illam dilationem siue ueniat,siue mittat,audietur.alias secus,per text.in auth. qua in prouincia. ubi de crimi. agi opor. secundùm Barto. in extraua. in uerbo,per edictum.& per do.Anto.de Cana.in d.trac.de execu.in 23.
15 quæstio.¶ F I S C V S.†Sed nunquid excusatio absentiæ ita simpliciter erit admittenda, uel sit necesse probari?¶ I V D E X.In hoc passu dicit Spec.in tit.de accu.uer. sed quid si iste,quod debet probari,& probabitur per famam:sola enim fama, & uulgi opinio sufficit tali probationi,ut dicit Bart. in extraua.ad reprimendum.in uerbo,per edictum.per tex.in auth.de exhi. & intro. re.§.si uero.colla. v. Itẽ iudex se debet de fama informare, & id examinare,in quam terrã abijsse dicitur, summatim, & parte non citata, secundùm Barto.in d.uerbo, per edictum.potest & probari per discussionẽ fiendam per nuntium, seu nuntios nam sicut de bonis, ita fit de personis, secundùm Barto. in l.iiij §. prætor ait.ff. de dam.infect. & habetur per dominũ Anton.de Canar.in d.trac. de execu.q.xx. sed in regno sufficit probari per iurm excusatoris, ut in cõsti.edictorum. & ibi per Nico. Ruff.& do.Griso.in addi.& ita quo
16 tidie seruatur.†Et absentia allegari non potest cõtra uoluntatem inquisiti, quia per allegationẽ absentiæ, excluditur

excluditur contumacia, quæ non potest excludi reo nolente, ut late habetur per do. Anto. de Canar. in d.
17 tra.de excu.in xxxij.q.† Et allegãs causam absentiæ non tenetur cauere de præsentando reum, per c.ueniens,extra,de accu.& no.in l.in eo. ff.de reg.iur.& hr per Nicol.Ruf.& Gri.in addi.in consti. pœnam eorũ.
18 & edictorum.† Et dicitur absens ille, qui abest a ciuitate merum imperium habente, sicut olim a prouincia.l.absentem.ff.de pœn. & l.absentem.C.de accu.&plene habetur per do.Ant.de Canar.in supra allegato
19 tra.in xix.q.†Et allegatio absentię operatur, ut si admitti debebat, & fuit repulsa, id quod fit nulliter fit, ut not.l.quæsitum.ff. de re iud. ſm Bar.in l.pe.§.ad crimẽ.ff.de pub.iu. & in l.ij.§. si quis in iudicio.ff. si qs cautio.& habetur per Afflic. in constitu.pœnam eorum. in nono requi
20 sito,quem uideas. ¶Fis. †Quid si fuit uisus tempore delicti commissi,uel post, an tunc admittatur excusatio propter absentiam?¶Iud.Dicendum est,ꝙ si fuit uisus tempore delicti cõmissi,repellitur excusator, & contumax reputatur non cõparẽs ut est tex.in ca.regni,incip.post cõmissum a delinquente flagitium. de quo ad propositum mentionem facit do.Pet.de Mo.for. in consti.pœnam eorũ, cõstabit.n.ad propositũ fuisse uisum ꝑ informationẽ de delicto captã,si ibi sint de uisu testes, uel aliter deponẽtes,ꝙ eũ uiderunt tẽpore delicti, cõmissi, uel uno die, aut duobus añ,secundũ Pet.de Mo. for.ibi.& d.cap. est in uirdi obseruantia in regno.¶Inqui. Sed pone,ꝙ delictum,de quo quæritur, est antiquum, saltem per duos menses, an tunc etiam, quòd fuerit uisus tẽpore delicti commissi, admittatur excusator.?¶Iudex. Ego semper practicaui in diuersis partibus, & practicari uidi, ꝙ quando delictũ est antiquum, non procedit dispositio.d.c.post commissum a delinquẽte flagitium.sed admittitur excusa-
21 tor.¶Inquisitus.†Plura dixisti in materia excusationis propter absentiam,trãseamus,ergo nunc ad aliquam aliam excusationem. Iud. Probè dixisti, & ideo scias, ꝙ alia potest próponi excusatio, uidelicet hostica exceptio, quæ quidem exceptio est maximi momenti.nam si citatus fuit ante,uel post submonitionem,quòd uadat ad exercitum, allegata tali exceptione corã iudice citante, habet xv. dies de termino ad iter arripiendum ad dictum exercitum,& donec est in exercitu,&post reditum per xv. alios non potest in causa procedi contra eum, sed debet in dicta causa supersederi,ut cauetur per regni constitu. incip. hosti.exceptio.de excep. hosti.propo.
22 ¶Fis.†Sed utrum, ut competat dicta hostica exceptio,requiratur submonitio,uel habeat locũ in eo, qui absque submonitione, sed proprijs expensis uult accedere ad exercitũ? ¶Iudex.Distinguendum est secũdùm And.de Iser.in d.consti.hostici exceptionem. quem sequitur ibi Afflict.ꝙ aut quærimus utrum gaudeat dilatione quindecim dierum, quæ datur ad iter arripiendum, & tunc est citatus, & non gaudet non præcedente submonitione,aut non præcessit submonitio, sed postquã fuit citatus cum effectu accessit ad exercitum suis expensis proprijs,et tunc siue citatus fuerit domi, siue personaliter, non gaudet exceptione hostica, quia istud fuit uoluntarium impedimentum, ut euaderet pœnam ei inferendam. si uero ante

citationem

citationem quis reperitur in exercitu, seu per uiam, & demũ citatur in domo, & non præcedente submonitione accessit suis expensis, si loquimur de iure cõmuni, ille qui est in exercitu sponte, & non uocatus, nõ dicitur absens causa reipublicæ, ut in toto titulo.ff.de leg. sed si loquimur ſm terminos consti. prædictæ. hostici exceptionẽ. siue uoluntarie reperiatur in exercitu, siue submonitus, competit ei exceptio hostica, si tẽpore citationis ibi reperiebatur, uel erat in uia causa eundi, & sic ha-
24 bes ueritatem. ¶FIS. †Vtrũ si quis cõmisit delictum post submonitionem, gaudeat hostica exceptione? ¶IVD. Dicas, quòd non, ut est in c. regni inci. si comites, uel barones. de quo mentionem faciunt And. de Iser. & Afflic. in d. consti. hostici ex
24 ceptionem. †Et põt hæc exceptio opponi per procuratorẽ, & excusatorem ſm Affli. & Iser. in ea. con-
25 sti. in xiiij. q. ¶FIS. †Audiui, quę dixisti in materia hosticæ exceptiõis, sed dico, ꝙ si quis tẽpore delicti cõmissi fuerit uisus, uel saltem ꝑ duos dies, ante unũ, uel duos, aut unum post, & deinde uadit ad exercitum, non gaudebit hostica exceptione, ꝑ tex. in supra alle. c. post cõmissum. & hoc uidetur uoluisse do. Pet. de Mo. for. in d. cõsti. hostici exceptionem. dum dicit hæc formalia uerba. c. de excusatione absentiæ etiã isto casu, uide c. regni, post commissum. & uide c. regni, comes. quasi dicat, ꝙ ille tex. limitetur per illud c. regni, post cõmissum. sicut ẽt limitatᵉ per c. regni, comes. ¶IV. Certè doctrina Pet. de Mo. for. quam allegasti, innuit, & apertè dicit id quod di
26 xisti. & ita pro nũc teneo. †Ad unũ tamen aduertas in hoc, quòd ista exceptio debet ꝓbari, ut habetur per do. Mari. de Cara. in consti. pœnam eorum super testi. ibi, & probãtem, & habetur per Afflic. & Iser. in d. cõsti. hostici exceptionem. ¶INQVI.
27 †Quid si allegetur excusatio infirmitatis, an admittatur, & quod sit officium iudicis in ea? ¶IVD. Hæc excusatio est satis iusta, & admittenda est, per quemcunque opponatur. secundùm Inn. & post eum Abb. in c. ueniens. extra, de accu. per l. si prætor, §. fi. ff. de iud. & idẽ dicit Salyc. in l. reos. ix. col. uer. ex prædictis. cõtrarijs. C. de accus. & Bal. in l. seruũ. quocunque. §. publice. ff. de procu. in xj. col. uers. reuoco in dubium. & est decisum in regno ꝑ reginale decretũ, de quo suprà mentionem feci. & habetur per Affl. in d. cõsti. edictorum. in xiij. no. in prin. ¶FISC.
28 †Sed quomodo probabitur hæc infirmitas, & excusatio? ¶IVD. Afflic. in d. cõsti. in xiij. not. in vj. q. mouet difficultatem, & dicit, ꝙ Abb. in ca. quærelam. de procu. dicit probari ꝑ testificationẽ medicorũ. idem dicit Bar. in l. contumacia. §. fi. ff. de re iu. di. allegat. l. semel. C. de re mili. li. xij. demũ dicit, ꝙ Ioã. de Imo. in l. quæsitũ. ff. de re iud. refert tres opiniones, qualiter probeᵗ impedimentũ, & finaliter tenet. ꝙ totũ hoc remitteᵗ iudicis arbitrio: & ꝙ in magna curia seruatur, ꝙ debet ꝑntari instrm publicũ, ꝙ talis est in tali loco infirmus, & ibi medicus debet attestari curiæ uerbis, ꝙ ille, q. citaᵗ, est infirmus, & ꝙ ibi nõ põt cõpare re absq; suo periculo. & ita residet. sed Par. de Pu. i. l. synd. in verbo. negligẽtia. i. v. col. dicit, ꝙ ritᵘ magnæ curiæ uicariç requirit testificationẽ per instrm duorũ medicorũ: quẽ ritum secũdùm eum intelligit, si in illa ciuitate poterant haberi illi duo medici, aliàs sufficiat unus, uel suffi

ciat

ciat ille, qui deputatus est à commu ni, ut ritus intelligatur, & interprete tur secundùm ius commune. & pro hoc dicit facere Glos. in constitu. in causa depositi. ubi dicit Glo. ꝙ illa consti. requirens in deposito fore adhibendos tres testes, intelligitur, si sint in loco, in quo haberi possēt. & dictus ritus magnæ curiæ uicariç, item si aliquis, uel aliqua . dicit idē quod Par. ubi supra. uide Par. de Pu teo ī lib. synd. in uerbo. tortura. uer sic. officialis posuit ad chordam. ij.
29 col. † Et hæc excusatio potest proponi per excusatorem simplicem, absque mandato, secundùm Luc. de Pen. in l. semel. C. de re milit. libro xij. Et si est infirmitas non latens, sed manifesta, & patens, probari per alios, quàm per medicos, secundùm Luc. de Pe. ubi suprà. ¶ I N-
30 Q V I S I. † Quid si citatur aliqua mulier prægnās, an possit excusari, ut non teneatur comparere? ¶ I V D E X. Dicas, ꝙ sic, ut ꝓbat ritus su
31 pra allegatus. † Vnum tamen non omitto, ꝙ quando ille, qui allegatur infirmus, est in eadem ciuitate, ubi est tribunal, admittitur excusatio, etiam quòd non præsentetur instrumentum infirmitatis, sed sufficit ꝙ dicat excusator: accedat actuarius cum medico in domum, & iudex si dubitat tenetur mittere. secundùm Goffr. Hostiē. & Io. And. & doct. in c. tenor. de re iud. & Bar. in l. quæsitum. ff de re iud. & ego testor uidisse practicam millies in magna curia
32 uicariæ. ¶ I N Q V I. † Quod erit officium iudicis. quando allegatur infirmitas, & in promptu docetur de ea? I V D. Dicas, ꝙ eius officium erit non procedere, sed supersedere durante dicto impedimento, per not. in l. quæsitum. ff. de re iud. secūdùm Afflic. in consti. edictorū, in xv. no. in v. q. & ideo solent iudices decernere, ꝙ quàm primū conualuerit, se præsentet ī curia, aliàs, ꝙ remaneat contumax, & hoc, ne cogantur iterum eos citare. aliqui solent decernere sub hac forma, & per curiam fuit condemnatus, & contumax reputatus, verùm si quāprimum conualuerit, se prę sentauerit, deleatur à cōtumacia, & interim in lib. nō scribatur. & hæc practica datur per Barto. in l. quęsitum. de re iud. colum. j. & Doctor Moder. de Campa. in ca. post commissum. & ita uidi centies practicari in magna curia uicariæ, & ego ipse practicaui. ¶ F I S C V S.
33 † Ego puto, quòd exceptio infirmitatis, & absentiæ, & alia quæcunque, quæ præsumitur malitiose proponi, non debeat admitti per iudicem, ut est ritus magnæ curiæ uicariæ, incip. Item si aliquis ciuiliter, uel criminaliter. ¶ I V D E X. Optimè dixisti, sed non sufficit sola præsumptio, ut non admittatur excusatio, sed aliud requiritur, ideo inoleuit practica in magna curia uicariæ, quòd proposita excusatione iudex eam admittit, si est admissibilis, subiungendo, quòd si fuerit conuictus dictus excusatus, non gaudeat, & tunc incipiunt iudices se informare utrum excusatio sit uera, an non examinandæ testes, & uidi practicari millies, & ego ipse practi
34 caui. ¶ I N Q V I S I T V S. † An infirmitas uxoris, & filiorum citati excuset, ut non teneatur comparere durante dicto impedimēto. ¶ I V D E X. Ioan. de Firmo. in suo aureo speculo, & repertorio. in uerbo. infirmitas, dicit, quòd excusat, & allegat ad propositum. xxiij. dist. c. communis filius. cum Glos. & sequitur Afflict. in decisio. ccxxxix. in xj. columna, & facit secundùm eum, quia necessitas,

sitas adiuuandi carnem suam facit licitum, quod erat aliàs illicitum.c. quantò.extrà de consue. & plura alia allegat confirmationem pdictorum.

35 ¶FISCVS. †Milies uidi allegari impedimentum infirmitatis p nonnullos,& demum secura reconualescentia non comparent, sed fugam arripiunt, quod erit remediũ? ¶IVD. Cautela est, quòd accedat iudex, quando factum est arduum, & est timor,quòd non comparebit, & procuret ab eo capere fideiussores de se præsentando secuta conualescentia,& si non poterit præstare, apponat custodes ĩ domo, & ipsum cõsignet in domo sua alicui sub mãdato:& possunt astringi excusatores ad indicandam domum,in qua residet infirmus.& etiam possunt examinari testes, qui testificantur etiã cum alijs,qui super hoc haberi possunt.solent enim infirmi per diuersas domos occultari,ut euadant istã cautelam,ut mihi multoties factum

36 fuit, ¶FISCVS.†Pone,ꝙ in ciuitate fuit facta magna briga inter plures,& aliqui fuerunt occisi,aliqui uerò uulnerati,qui exierunt de ciuitate,sed occulti in aliqua domo curantur, & medicantur per medicos,& chirurgos ꝺ ciuitate,an iudicès possint emanare bannum, quòd nemo chirurgorum,aut physicorum audeat medicare aliquem absque expressa licentia iudicis,& antè notitiam datam de infirmo,& de qualitate infirmitatis & etiam de alijs qualitatibus?IVD.Ego pluries practicaui,ꝙ sic,& ab alijs uidi practicatũ.& potest roborari per id, quod dicit Bar. in l.iij.ff.de condi. ob tur. causam. ubi quærit,an quis teneatur,& cogatur indicare malefactorem: & dicit, ꝙ parti non tenetur, nec etiam iudex coget ad petitionem partis,sed iudex ex suo officio potest cogere quem,ut sibi indicet malefactorem, & sic hac rõne potest sustineri hæc

37 utilis practica.FIS.†Sed pone,ꝙ nec excusator,nec medicus uolunt indicare,ubi nam sit infirmus:apparet tamen instrumentum infirmitatis:uel indicant,ĩ qua domo eum uiderunt, & ibi facta perquisitione nõ fuit inuentus,an possit licitè nõ obstante instrumento infirmitatis producto respuere dictam excusationẽ, eamque non admittere? IVD.Videtur,quòd sic,quoniã nec posset credi testificationi istius medici dicentis aliquem fuisse infirmum,nisi præcedat diligẽs iudicis inquisitio,tex. est multum notabilis in l.semel.C. de re mili.li.xij & ibi Bart.multum notat illũ tex.pro singulari, & subdit,quòd ideò debet esse cautus assessor.quò in actis faciat scribi,& registrari,quòd iudex diligenter ĩquisiuit,& examinauit, utrum sit infirmus.& ipso diligenter examinante, & inquirente medicus hæc retulit. quod dictum sequitur,& cõmendat Alex.post Bart.in proœ.ff.orum.iij. col.in fi.& Anto. Cors.in suis no,in uer.medicus incip.denuntiatio facta per medicum. undè si facta perquisitione non inuenit eum infirmũ,nõ modica suboritur suspicio,ꝙ excusatio prædicta infirmitatis proponatur maliciosè.& sic potest eam non admittere,ut est ritus magnæ curiæ uicariæ,incipiens:Item si aliquis ciuiliter,uel criminaliter. de quo suprà dixi,quæ notes in actu practico.

38 ¶¶INQVI.† Prosequere ultrà domine iudex,& si aliqua alia excusatio potest competere citatis ut nõ teneanẽ comparere coràm iudice citante, nobis eodem ordine retento declares.¶IVD.Alia ĩsuper pro parte eiusdẽ quærulati allegatur excusatio,

satio, & exceptio, uidelicet, clericatus. quæ quidem exceptio, & excusatio est maximè importantiæ, cùm clerici, & eorum bona sint exempti à legibus imperialibus, &, à laicali iurisdictione, ut dicit Bal. in auth. item nulla in communitas. C. de episc. & cle. & no. in c. quanquã. de censi. in vj. Panor. in c. ij. extrà, de immu. eccl. & in tantum hoc procedit, ꝙ si clericus citatus per iudicem laicum nõ declinaret eius forum, puniri deberet pœnà extraordinaria, quasi sit transgressor canonis secũdùm Bal. in l. j. in fi. C. de iud. & subdi. procedere etiam si statutũ prohiberet declinare forum sub pœna, & quod tale statutum non ualeret. refert, & sequitur Berta. in suo tracta. de epi. in v. parte quarti libri. uersi. xlix. in fi. dicti uersi. iuxtà præmissa sciendum est. nec etiam tenetur clericus comparere coràm seculari iudice, & si non comparet, contumax reputari non potest, secundùm Ioann. Andr. Ant. de Bu. & Abb. in c. si diligenti. de fo. compe. in pe. col. nec potest iudex secularis pœnam contumaciæ in clericum inferre. c. j. extrà, de cleri. coniu. in vj. Bald. in l. generaliter. ij. C. de epis. & cler. & in l. si quis ex aliena. ff. de iud. & consuluit Bart. in con. ccxxv. clericus notat sub nomine clericali. & plenè Deci. in consil. ccxlj. in ij. li. scripsi aliàs. Iacob. de san. Geor. in l. non uidetur. ff. de iud. col. ij. prout refert & sequitur Grã. in suo. j. con. post regias decisiones. nume. 36. & Aegid. de Man. in sua disp. quæstio talis est, quæ est inter disputationes. Pau. de Leaz. dicebat ꝙ clericis coràm iudice seculari nõ est licita comparitio, nec possibilis prorogatio. per c. si diligẽti. s. de foro. competen. & ideò cum cõstet citatum non esse de iurisdictione citãtis, non tenetur comparere, ut not. in c. fi. extrà, de appella. & consuluit Alex. in consi. xxxvij. in iiij. libro. & faciunt optimè no. Andr. de Iser. in c. j. §. pterea. iiij. colũ. quæ sit prima cap. bene. amitt. & Guido. pa. in deci. cccc l. an multæ declaratæ. & in particulari Ioan. Aud. in regula, sciẽti. in mercuria. tenet, ꝙ non. ualet. ꝓcessus iudicis secularis contra clericum citatum per se ipsum, & nõ cõparentem ad allegãdum priuilegiũ clericatus. & latè. prosequitur Grãma. ubi suprà

39 ¶ Fis. † Sed licèt ꝑdicta sint uera in se de iure communi, tamen in regno non procedunt, eò, quia habemus ritum magnæ curiæ uicariæ, incipi. Item seruat pſa curia, quòd nullus. quo cauetur, ꝙ si clericus citetur sub nomine laici per secularem, non potest suum priuilegium allegare per procuratorẽ, aut simplicem excusatorem, sed debet ipse clericus comparere personaliter cum instrumento clericatus, & allegare suum priuilegium. aliàs potest reputari cõtumax, contrà eũ proceditur, tanquàm contra contumacem. ¶ In qui. Ego dico ꝙ clericus non tenetur comparere ad allegandum suum priuilegium. secundum Archi. in c. ij. xx. q. iiij. sup Gl. & facit Glo. in uerb. congrueret. & ibi Dom. ĩ c. cõuenior. xxxiij. q. viij. & Specu. in titu. de cita. §. contrà citantem. in fi. & plenè per Fely. in c. cum ordinem. v. j. colũ. de resc. & ita etiam concludit Affict. ĩ consti. priuilegia. in iiij. nota. hinc est secundum eum, ꝙ exceptio incompetentiæ iudicis in causa capitali opponi potest per procuratorem, secũdùm Inno. in c. ueniens. ad ap. se. s. de test. & sequitur Bal. ĩ l. etuum quoque. § publicè. ff. de procura. & idẽ consuluit Cassa. in con. pri. uersi. sed

nec in

nec in totũ. Nec obstat ritus suprà allegatus. quia ritus licèt det formã comparationis clerici coràm iudice laico citante, & aliquo modo proponat declinatoriam: non tamen ultrà procedit, quòd si clericus non comparet secundùm prædictam formã possit reputari cõtumax. ¶ F I S. Nõ bene inspexisti ritum, quia si bene inspiciatur, dicit ritus, ꝙ aliàs nõ audiatur. ergò necessariò sequitur, ꝙ remanet contumax. ¶ I N. Cum hæc responsio tibi non satisfaciat, dabo aliam, uidelicet, ꝙ rex nõ potuit, nec potest imponere legem personis ecclesiasticis, cùm nõ sint, nec esse possunt de iurisdictione ipsius. nec aliquid potest imponi eis, quòd sit cõtrà libertatem ecclesiæ: secundum Panor. in. c. grauem de senten. excõmu. & per alia, ut ibi per eũ. & sequitur Gram. in d. con. j. post regias decisiones. & dicit ita fuisse decisum ꝑ iudices mag. cur. uica. ¶ I V D E X. Et ità notauit idẽ Grã. in uoto. xxvij. ubi subdit, ꝙ etiam si clericus distulit opponere exceptionem clericatus, quòd posteà opponendo annullat bannum, & contumaciam. & nõ tenetur soluere etiam pœnam pecuniariam pro pœna contumaciæ. & idem dicit fuisse decisum per Guid. Pa. in decis. cccel. & per Cappe. Tholosa in deci. clxv. inci. item fuit quæsitum bannum. & ita refert fuisse decisum per magnã. cur. uica. non obstante ritu prædicto. pro quibus et uide Fely. in ca. si duob. §. de appel. iij. col. & ita mihi uĩ concludendum. propter istam ultimam rationẽ Grãma. quam etiam approbat Cap. in decis. clxj. inci. in cã Jerusioni. licèt continuo reputẽtur cõtumaces clerici non comparentes coràm iudice laico citante, seruatã forma dicti ritus, sed semp posteà clerico capto annullantur. ¶ F I S. † Sæpè uidi

40 hanc exceptionem clericatus, & excusationem repelli per iudices factis replicationibus ex aduersario, quòd clericus sit incorrigibilis, non incedens cum habitu, & tonsura, perpetrator grauium, & plurium facinorum, excommunicatus, illegitimus, & uilium artium exercitor. idcircò, si placet, de quolibet istorum dispiciamus. I V D E X. Per quàm gnauiter patres fisci tueris, & uigilanter studes, ne decipiaris & ideò scias, quòd incorrogibilis dicitur ille, qui aliàs fuit depositus, & reuertitur ad priora delicta, uel in illis perseuerare, secundùm Abb. in ca. cum non ab homine. de iudi. col. penulti. uersi. quæro qualiter. post Anto. qui uoluit aliter, ꝙ dicitur incorrigibilis, si committit alia delicta, etiam si non sunt similia, uel etiam minora, quem sequitur Deci. ibi col. fi. dicitẽ etiam incorrigibilis, qui detrusus in monasterium ad pœnitentiam peragendam, ea nondum peracta capit fugam, & occultat se, uel aliter de facto impedit, ut non posset eũ iudex arctare: licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, ut in tex. secundùm Abb. ubi suprà. in fi. & sequitur eum Dec. & habetur per Mod. Hispa. Io. Ber. Diaz. ĩ prac. cri. cano. ĩ uerbo, data ĩcorrigibilitate.

41 † Et ĩcorrigibilis clericus deposit' per iudicẽ ecclesiasticũ, si adhuc incorribilis fuerit, excõicari debet, deinde cõtumacia crescẽte, anathematis mucrone feriri: & si in ꝓfundum malorum ueniens contẽpserit, cũ ecclesia nõ habeat ultrà, ꝙ faciat, & ꝑ secularẽ iudicẽ ꝯprimat. ita ꝙ ei deputetur exilium, uel alia legitima pœna inferatur. & sic notãdum est,

quòd

quòd nullus casus datur à doctoribus,qui succedat post depositioné. ꝙ is solus sufficiat,ut clericus tradatur curiæ seculari, nisi præcedente contemptu excõmunicationis,uel anatematis:nunquam clericus etiam depositus puniri potest per iudicem secularem,nisi declaretur per ecclesiasticum qualitas ĩcorrigibilitatis, quia clericus depositus adhuc est đ foro ecclesiæ,ut per Abba.in c.Ioã. & in c.ex parte.de cleri. cõiu.iudex enim ecclesiasticus debet ipsum declarare incorrigibilẽ,etiã ipso nõ citato,ne fugiat,ut per Abb.post Cardi.in d.c.cũ non ab homine.& Inn. in c.j.de ho.li.vj.quos refert Areti. in d.c.cùm non ab homine.colũ.v. & clarius ibi per Fely.in iiij.colũ.& tunc ipso declarato incorrigibili punitur per iudicem secularem, non proüt iudici ecclesiastico uidebitur sed proüt iudici seculari, secundum Abb.in d.c.cùm non ab homine,ultimo no.& plenè habere per Mod. Hispa.ubi suprà.hoc autẽ intelligiẽ secundum Bonicon.in.tract.de priuileg.cleri.nu.6.ad requisitionẽ iudicis ecclesiastici,non ex se,& ex of

42 ficio.†Quo uerò ad aliud:non incedere cum habitu,& tõsura, sciendũ est,quòd tam clerici in sacris constituti,quàm in minoribus debent deferre habitum honestum, ut habeẽ in cle.fi.§.dignitatẽ.de uit.& hone. cler.cle.ij.eo.titu.& in c.omnis.xxi. q.iiij.& ibi Archi.& ratio ẽ, de qua per Doct.in dictis locis.& habitus clericalis debet esse condecens clericis à capite usque ad pedes, nec debent portare ĩ capite pileum lineũ, nec de serico,ut in d.cle.fi.§.dignitatem.& ibi Gloss.& Cardi. qui intelligit de birreto:quia clerici non debent portare birretum lineum, uel sericum. non autem intelligitur de pileo seriti, qui portatur propter pluuias. item clerici non debent uti ueste uirgata, uel partita diuersorum colorum,ut d.cle.fin.& Matthe.de Afflict.in consti. regni,apostatantes. colum.iiij. item talis uestis, & habitus debet esse clausus, nec nimis breuis, nec nimis longus,sed moderatus.cap.clerici officium.extra,de ui.& hone.cleri.consistit etiam habitus clericalis in caligis,& calciamentis:item in cingulis,seu corrigijs, & fibulis: item in manibus circà portationem annulorum,in cappis,& mantello: & talis uestis debet esse talaris,id est,lõga usque ad talos pedis.xxiij. dist. c.non liceat.uersatur etiam honestitas habitus in coloribus uestium: quia pannis rubeis uti non debent d.cap.clerici.ut latè,& benè declarat Modern.de Campa.in extra.de ui.&hone. cleric.in Gloss.habitus. & est aduertendum secundum eum, quòd non est statutus certus,& decertus,& determinatus habitus pro clericis, secundùm Gloss.no.in cle. j.in fin.extrà de electio.& Gloss.& Docto.in c.pen.de ui.& ho.cleri.& tenet Alex.in consi.viij. uidetur super primo.in j.lib.& in consi.clxix. in causa inquisitionis, col.ij.in fi.in vj.lib.& Abbas in c.j.col.j.in ij.no. extra,de aposta.ubi dicit quòd clerici seculares non habent certum,& determinatum habitum, sed solum quidã habitus sunt eis ĩterdicti:& ꝙ non habent certam formam,sed uestes debent esse honestæ: undè sufficit, si clerici portãt habitũ honestũ, & conuenientem clericis secundùm cõsuetudinẽ,ut tenet Ale.in d.cõs. ubi dicit,ꝙ oĩs habitus honestus,& cõueniẽs,dr̃ habitus clericalis, dum mòdo nõ sit a iure, uel ꝯsuetudine reprobatus.& ꝯclusiuè dicendũ est,

quòd

quòd spectanda est consuetudo regionis, secundùm Bene. capr. in ca. penul. in glo. in uerb. deauratis. extra de uita, & hone. cleri. ubi dicit, ꝙ in tantum est attendenda consuetudo regionis, ꝙ si consuetudo nõ haberet diuersitatem aliquam inter habitum clericorum, & laicorum, ipsa
43 consuetudo esset attendenda. † Et ex hoc infero, ꝙ male faciunt iudices hodierni, qui statim cum capiũt clericum, redigi faciunt in actis, ꝙ eum ceperunt non incedẽtem cum habitu & tonsura, debent. n. particulariter describi habitus, & uestes, quas deferebat, ut uideri posset, si sunt honesti, & condecentes, & sic probandum est per fundãtem se in eis, ut iuribus uulgaribus, nec enim statur dicto simplici ipsorum, quòd incedebat absque habitu, & tonsura. ad quod facit id, quod dicit Inn. in c. super literis. extra de rescrip. & Archid. & Ioan. andr. in c. Romana. §. contrahentes. extra de foro competen. in vj. & per Barto. in l. ij. ff. si quis in ius uoc. non ier. & ibi ꝑ Ale-
44 xan. colum. quarta. & Ias. † Incedere ergo cum tonsura, est incedere cum capillis tonsis in capite ex parte inferiori ad releuationem sensuum. scilicet uisus, & auditus, super aures, & oculos, & potest esse minor, quàm tonsura clericorum monachorum, secundũ glo. in cle. ij. de ui. & hone. cleri. clericus enim debet habere clericam, uel tonsuram, in signum futuræ coronæ, et regni quod expetat in altero seculo. quæ clerica debet esse rasa in signũ depositionis temporalium, ut in c. duo sunt genera. xij. q. j. & uide Fely. in c. contigit. extra de senten. excom. & plene habetur per Cæpol. in consi. xj. inci. casus talis est, Aloisius colum. vj. uers. de tonsura. & quid sit prima tonsura, uide Imo. in c. clerici officia. extra de uit. & hone. cleri.
45 colum. ij. in fi. † Opponiẽ ẽt, ꝙ est perpetrator pluriũ, & grauiũ facinorum, & in hoc sciendũ est, quę sint delicta grauia, & quæ leuia. de quo per Bar. et Ale. in l. leuia. ff. de accu. in l. aut facta. de pœn. et habetur per gl. in l. auxilium. ff. de mino. et dicit gl. in c. cum illorum. in uerbo, mutilationem membri. de sent. excõ. q̃d relinquitur arbitrio iudicis. de quo per Augu. in addi. Ange. de are. in li. male. in uerb. hæc est quædã inquisitio. in addi. v. in fi. & delicta atrocia, & grauia in clericis sunt adulteriũ, homicidiũ, sacrilegium, falsum testimoniũ, et similia, ut l. dist. c. si eps. & c. apostolis. lxxxj. di. et Car. in cle. j. de offi. or. Itẽ uiolentia cũ armis dicitur delictũ graue, secundũ gl. l. iij. ff. de ui et ui arma. et Alex. in d. l. leuia. itẽ omnis cã sufficiẽs ad exhæredandũ ſm Bart. in l. solo. C. de lib. cau. et Alex. in d. l. leuia. et dicit Card. in cle. j. in v. no. de offi. ord. ꝙ delicta enormia inducunt irregularitatem. & ibi subdit, ꝙ si clericus enormia delicta sæpius consueuit committere, perdit priuilegium. c. si quis suadẽti. extra de sen. excõ. et est sciendũ, ꝙ clericus committens quantumcunque delictum graue, & enorme, etiam qualificatum, non debet actualiter degradari, et tradi curiæ seculari, nisi secuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, ut dicit Are. in c. cum non ab homine. col. ix. in fi. de iudi. licet Abb. in c. at si clerici. in princ. de iudi. col. antepe. post Pe. de anch. in quadam dispu. sua. et in repet. regu. ea quæ. xix. q. de regu. iur. et consi. clviij. ex narratis in facto. col. ij. teneat contrarium, ꝙ debet deponi, & tradi statim curię seculari non expectata in-

E cor-

corrigibilitate. & idem dicit Abb. in d.c.cum non ab homine.vij. col. & ibi etiam Bal. & idem Abb. in c. j.in fi.de homi.& in c.nouimus. de uerbo.signi.& Barba.consi.lxv.col. iij.lib.j.et Fely.in c.j.xvj. colum.de consti.& idem Fely.in c. inquisitionis.col.ij.in princ.de accu. & secundum istam opi.pluries fuit practica tum,ut refert ibi Ioann. Ber.in sua pract.crim.cano.in c. xc. licet postea subdat primam opinionem eẽ cõmunem,& tantum opinionem procedere in clericis primæ tonsuræ,& non in alijs in sacris constitutis.unũ tamen est aduertendum, ꝙ etiam in clericis delictum reiteratum plus debet puniri,ut xxv.q.ij.c.item nos.& xxvij.q.j.c.peruenit.& l.iij.§.si plures.ff.de re mili.& extra de hære. c.
46 ad abolendam.§.illos. †An autem ista impediant remissionem, & loquendo pri. de clerico incorrigibili sciendum est,ꝙ si clericus esset pronunciatus incorrigibilis, modis, & forma,ut supra demonstraui, nõ est dubium,ꝙ illa incorrigibilitas esset tantæ potentiæ,quòd impediret remissionem,& excusationem propositam,per ea quæ supra dixi intelligendo secundùm Bonicõ.quem su-
47 pra retuli.†Alia uero duo,non incedere in habitu,& tonsura, & immiscere se enormitatibus, non impediunt excusationem propositam, & remissionem petitam, ut late consuluit Hyppo.de Marſ.in consi. lxvij. colum.viij.nu.59.& Lauren.calcan. consi.lxx.incip.pro dicto Nicolao, & in consi.vij.incip.quia a me quæsitum.xix.col.uerſ.in contrarium,& est tex.& ibi Io.and.in ca.nullus.de temp.ordi.in vj.Inno.in c.j.de apo. & c nouit.de iud.& Bal. in margar. uer.clericus.Car.in cle.ij.§.fi. de sepul. imò & si clericus reperiatur in fragranti crimine,absq; habitu & tõsura,non perdit priuilegium, & ita post multa firmat Gram.uot.xxxiij. & ibi refert nonnullos casus in facto contingentes.& ita fuisse decisũ per magnam curiam uicariæ, & sacrum regium consilium. & quo ad hoc,ut clericus perdat priuilegium fori,quatuor requiruntur, secundũ Ant.de but.in ca.j. extra de aposta. primum ꝙ non incedat in habitu, & tonsura,secundũ,ꝙ ingerat se enormitatibus:tertium,ꝙ in illis frequentauerit:quartum,ꝙ in illis deprehendatur:quintum,ut fuerit tertiò monitus,ut late per Bar. Cæpo. in consſ.xj.inci.casus talis est, Aloisius,& Ant.capi.in decisſ.clxj.inc. in causa Cruſconi.col.ij.cum sequẽ. & Mat.de affli.in const.regni,apostatãtes.col.iij.& Alex.cõsi.viij. uidetur super pri.in j.li.& est optima decisſ. Gramma.lxxxj.in causa Illuſ.P. Salerni.ubi concludit,quòd sola possessio habitus clericalis, & tonsuræ sufficit quo ad fori priuilegium, & sic probando,ꝙ alias incedebat, licet nunc non incedat, & si clericus possidet beneficium,hoc solum sufficit ad remissionem obtinendam,et ita pluries obtinui per dictam decisionem,non obstantibus nonnullis obiectionibus in regia prouinciali
48 audientia.† Hoc tamen non procedit in clerico constituto in minoribus,qui fuerit effectus miles,et exercet arma,et sic facit actum omnino contrarium ordini clericatus, quia eo casu perdit priuilegium,secundũ Inno.in c.j. de aposta. quem ibi sequitur Panor.et Ioan.de Mill.ĩ suo repert.in uerb.clericus eo ipso.et idẽ Pan.in c.fi.de cler.cõiu.et firmat Steph.aufre.in d.tract.in xx.fallen.
49 †Itẽ non procedit in clerico arma militaria deferẽte, qui si tertio monitus

nitus a suo prælato non destiterit, perdit omne priuilegium clericale, ut in c.in audientia.extra de senten. excõ.et ibi Panor.et doct. ubi subdunt, ꝙ non est opus alia degradatione, quia per dictam trinam monitionem, si non deposuerit, est exutus omni priuilegio clericali, et relinquitur iudicio seculari, ut plene habetur per Steph.aufre.in d. tract.
50 in xxj.fallen. ‡ Item fuit oppositũ ꝙ est excommunicatus. circa quod sciendum est, ꝙ excommunicatio ē separatio a qualibet licita cõmunione, et legitimo actu.xj.q.iij. ca.nihil sic debet, alibi uero uocatur æternæ mortis damnatio.xj.q.iij. nemo episcoporum.alibi dicitur aĩæ, et corporis detrimentum.ij.q.j.de manifest. item deijcit de ecclesia, et tradit diabolo.xj.q.iij.audi. et habetur ꝙ excommunicatio quæ dicitur alio nomine anathema, non est nisi a Deo separatio, xxiiij.q.iij. c. certum est. et hoc est pœna magna. nam quando quis excommunicatur, statim desinit esse membrum Dei, et incip.esse membrum diaboli.xj.q.iij.excellentissimus, moxque ut ab ecclesia repellitur, rapido ore dæmonum de
51 uoratur.xj.q.iij.c.absit. †Sunt autē duæ species excommunicationis, una, quæ separat a sacramentis ecclesiæ, et a participatione fidelium, et ab ingressu ecclesiæ, et hæc dicitur maior, seu anathema, alia est, quæ separat solum a sacramentis, ut est qđlibet peccatum mortale, et hæc dicitur minor. de utraque habetur. iij. q.iiij.Engeltrudam. a prima nõ absoluunt simplices sacerdotes, sed a secunda in casibus tantum ipsis ꝑmissis a iure, unde sciendũ est, ꝙ quatuor sunt genera excommunicatorum, ut colligit̃ xj.q.iij.c. ad mensam.primò, qñ quis peccat, et Deus recedit ab illo, secundo, qñ quis de consilio sacerdotis abstinet ab eucharistia, tertiò, quando est excõmunicatus minori excommunicatiõe, ut quia communicauit excõicato in locutione, uel cõmisit sacrilegium, uel est simoniacus. quartò, qñ quis est excõicatus excommunicatione maiori, et tunc propriè dicit̃ excommunicatus, et ēt euitandus, ſm Io. de Deo, qui ita notauit in d. cap.ad mensam.et ibi Archid. post eum.
52 †Effectus excommunicationis est, ꝙ excommunicatus maiori excommunicatione non potest eligere, neque eligi, neque beneficium ecclesiasticum acquirere, nec de beneficijs suis aliquid percipere, ut extra de appella.c.pastoralis.in fin. et hoc quando est in mora petendæ absolutionis, ut extra de concessio. præbē. c.quia diuersitatem.item nemo debet sibi participare loquendo, orando, salutando, bibendo, et comedendo.xj.q.iij.c.sicut apostoli. item nõ potest constitui procurator, neque procuratorem constituere ad agendum.item si impetrat aliquod rescriptum præterquam super articulo excõicationis, nõ ualet, ut extra de re.c.ipso iure.lib.vj. item si confert aliquod sacrm̃ cum solennitate, aut se ingerit diuinis, irregularis est, ut extra de cleri.excom.mi.c.apostolicæ. nec potest cum eo dispẽsari, nisi ꝑ papã, ut extra de sentē.et re iud. ca. cũ ęterni.li. vj. item excõicatus est suspensus tã ex officio, quã ex beneficio, ut in gl.ult.c.cum bonæ.extra de ætа.et qual.xj.q.iij.c.rursus. et qui citatus pro crimine non comparuit, talis enim habetur pro conuicto, et pro confesso, et priuatur beneficio post annũ, et ut hæreticus condemnatur, ut extra de hæret. ca. cum contumacia.libr. vj. et plene

habetur per d.Nicol.Plo.in trac. de excom.in tit.de effect.excom.& sic, ut uides inter effectus.quos parit ex communicatio,non reperitur, quòd ex ea subijciatur coerctioni iudicis
53 secularis.†Et notandum est,ꝙ in regno exceptio excommunicationis non admittitur,nisi in promptu doceatur per legitima documenta, ut est ritus magnæ curiæ, incip.item, quod in quibuscunque causis.
54 †Item si excommunicatus perseuerauerit per annum in excommunicatione,debet denuntiari curiæ seculari,ut per eam debita pœna ei imponatur,ut est cap.regni incip.item statuimus,ꝙ si contingat, & p eandem curiam secularem imponitur pœna,de qua in c.regni incip.siquis in excommunicationem. sub rubr. de mora in excommunicat.item qd seruetur in regno, quando opponit exceptio excommunicationis, aduersus accusatorem de spolio, uel de uiolentia,uel aliter,uide c. regni inci.pro bono statu. sicut materiam criminum libenter elidimus.et uide And.de Iser.in tit.de statu. et cō.cōtra liber.eccle.in c.j. in uerbo, post annum.et Matth. de Afflic. in consti.pœnam eorum.col.ij.in fin. & p d.c.pro bono statu. est cautum, ꝙ quando opponitur exceptio excommunicationis coram iudice seculari,non datur terminus dierum octo ad probandum, sicut fit in regno in alijs exceptionibus, sed proceditur pari passu super accusatione intentata,et super dicta exceptione excommunicationis proposita,ut etiam dicit Matthæ.de affli.in consti. si ciuiliter agens.col.fi. uide etiam de exceptione excommunicationis. cap.
55 frequens in auribus nostris. †Opponitur etiam,quòd est illegitimus et est ille, qui non est natus ex iustis,et legitimis nuptijs,et ob id nō potest promoueri ad ordines sacros per c.cum in cunctis. et de electi. c. ut filijs.extra de filijs præsbyte. sed debet prius dispensari circa defectū natalium, alias non potest retinere beneficia, et quando dicatur dispensare,& quando nō,uide Abb. & scriben.in c.ueniens.extra de fil.præsb. & Ioan.And.& Io.de ana.in c.ij. de schisma.& plene per Doct.in l.quidam consulebant.ff.de re iu. & in l. Barbarius.ff.de offi.præto. nec sufficit ad impediēdum remissionem dicere,ꝙ sit illegitimus, ut plene per
56 Gramma.in decis.lxxxj. †Opponitē etiam, ꝙ est uilium artium exercitor,quod est uendere sal,oleum, & similia,secundùm Bart. in l.ne quis. C.de digni.lib.xij.item exercere tabernam,& macellum, ut in cle.j.de ui.& honest.cleri.item esse lenonē, balnearium, uel custodem publicū, uel pellipariū,secundùm gl. & Car. in cle.j.de ui.& hone.cle.& clericus non debet exercere similia, nec per se tabernam,aut artem macelli,licet per alium possit,secundū gl.& doc. in c.significante.de appel. & Specu. in tit.de cleri.coniu.in ij. col. uersi. sed quam dicas, & ibidem omnino Ioan.And.in addi.& si exercet, debet trina monitione moueri ad desistendum.d.cle.j.alias non pdit priuilegia, ut ibi per Cardin.in pri.oppo.& plenius in xvij. q. & habetur per Fel.in cap.si constiterit. de accu.circa princip. nec etiam clericus potest esse negotiator.cap.fi.de uit. & honesta.cleric.xiiij.quæst.iiij. clerici.& c.fornicari.lxxxviij. distin.c. te quidem.xj.q.j.c.Cyprianus. xxj. q.iij.& xlvj. distinc. c. clericum negotiatorem.& per Gemi. in c.quanquam.ij.col.in fin. uersicu. sed quis proprie. & non habet priuilegium

in

in ijs,quæ negotiatur d.c.quanquã. de censi.in vj.cle.fi.& ibi doct. eod. tit.& ex ijs habes ueritatem de omnibus. ¶ INQVISI. † Multifariã multisque modis hic fiscus tædio te afficere non cessat, & conatur omnia infringere, & ad suum libitum leges transportare.quare postpositis istis quæro,nunquid alia excusatio possit proponi. IVD. Alia insuper proponi potest excusatio, uidelicet carcerationis, circa quam est sciendum,ꝙ est legitima,et iusta excusatio ad excusandum contumaciam inquisiti,et ad eam proponendam quilibet admittitur, et ea stante iudex non potest procedere contra dictum carceratum.l.si quis insti tuatur.in fi.ff.de hære.instit. et plene per Inno.in c.ueniens.de accusa. & habetur in regno per reginale decretum,de quo supra sæpius mẽtionem feci.imò officium iudicis erit, cum proponitur.hæc excusatio, nõ procedere durante dicto impedimẽto,per no.in l.quæsitum.ff. de re iu. et plene habetur per Afflic. in constit.edictorum.in xiij.not.in v. q. & in decis.cclxxxviij.colum.pe. & Alexan.et alij,in l.ij.§. simili modo. ff.si quis cautio.et Bart. in l. pen.§.
57

58 ad crimen ff.de pu.iu. †Et hoc nedum procedit, quando detinet̃ per uiam iustitiæ, sed etiam si per uim detineretur ab aliquibus forascitis, uel aliter.quia competit excusatio. per ea,quæ habentur in c.bonæ.extra de electio.& Gem.in c.j.de cler. non resi.in vj.& Matth. de afflic. in decis.cclxxxix. colum. pen. faciunt quæ habẽtur in l.j.ff.de eo, per quẽ

59 fa.erit.& ibi doc.†Item procedit,si post citationem,& ante comparitionem fuisset captus ab hostibus, seu Turcis,ut habetur in regia prag. incip.pro serenissima regina Ioanna.

sub rubr. ꝙ ea, quæ fa. sunt per re. Al.quam refert Campa.in cap. reg.

60 post commissum.†Et intantum est uerum hoc,ꝙ etiam si quis fuerit reputatus contumax, & infra annum, quem habet ad purgandum contumaciam,captus fuerit ab hostibus, realiter,quòd non ualuit comparere,& processum fuit ad sententiam foriudicationis, secundùm formam consti.regni,pœnam eorum.& licet cucurrerit ei dilatio,datur ei nihilominus restitutio in integrum,ut admittatur ad probandum causas causæ.& sic causas iusti impedimenti, quare comparere non potuit, non obstante,quòd sit elapsus annus, & lata sit sententia foriudicationis, ꝑ ea,quæ notabiliter tenent Inn. Bal. & Fel.in cap.ultra tertiam. colũ.iij. in princ.extra de testi. & Albe.bru. in tra.de con. decre. stat. in uerbo, confessio.colum. v. & vj. & firmat Campa.in ca.regni,siue quis. in fin. ubi dicit sibi euenisse de facto, & ego dico,ꝙ etiam ego habui in facto in causa nobilis Ioannis Iacobi Hebuli foriudicati,qui tandem fuit li-

61 beratus.¶FIS. †Licet prædicta ꝓcedere possent,ut dixisti, non tamẽ procedere puto ita indistinctè, sed ita demum, nisi reus citatus malitiose arripuisset iter,ut aufugeret, aliter, quòd impedimentum capturæ superueniens sibi potest imputare, quia non intendebat comparere coram iudice citante, & sic non debet excusari, quia arripuit iter, ut non compareret,& si detinetur,uel quomodolibet capiatur postea, sibi imputetur.per not.in l.si is, qui rei .ff. ex quib.cau.maio.& no. per Bald.in l.ea quæ.C.quomo. & quando iud. & quæ not.in clem.j. de do. & contuma.& quod not.in ca. contra morem.c.distin.& per Archid.xj. quæ-

stio.iij.c.eorum. et pleue per Mari. Sozi,in c.proposuisti. extra de foro competen. nume.12. prope finem.
62 †Secundo puto intelligenda prædicta,nisi captura fuisset affectata,& procurata per ipsum citatum,quia tunc non excusat.arg.l.ij.in fi.uer.neque. ff.si quis cautio.secundum Ioan.de pra.& pro hoc facit id,quod no. per Bal.& Ange.in l. seruus plurium.§. ii.ff.de lega.j.& in tex.l.spadonem. §.fi.ff.de excus.tut.& instit.eod.tit. §.item tria onera.et quod tenet Barto.et Alex.et doc.in l.si uero.ff. qui satisd.cogan.ꝙ si quis data opera affectaret,et procuraret, ꝙ ab aliquo accusaretur coram alio iudice affectum impediendi inquisitionē, tunc talis actus affectatus, et procuratus sibi nō prodest,et talis accusatio procurata nō impediet inquisitionem.
63 ¶Ivd. †Recte dixisti, et ideo laudo facundiam tuam. ¶Inqvi. Solent Barones petere remissionē uassallorum suorum coram alijs iudicibus carceratorum, et aliquando petere remissionem causæ eorum uassallorum coram seipsis carceratorū, uerum ab alia curia inquietant pro eadem causa,idcirco rogo te, ut aliquātisper de ijs differamus. ¶Ivd. Libenter faciam,et ideo scire debes ꝙ si baro habet iurisdictionem in suos uassallos priuatiue, ad alios iudices cum clausula annullatiua, uel abdicatiua,potest petere remissionem causæ,& ei fieri debet, nec pōt uassallus in sui præiudicium prorogare iurisdictionem alterius iudicis,& de hoc extat decisio sac. regij consilij, relata per Capit.sub num. nona.
64 ¶Fisc. †Sed quid si aliquis commisit furtum Capuæ, & illud furtū alibi asportat,ibique capitur, an iudex illius territorij, ubi est commissum furtum,possit petere remissionem dicti uassalli,& ei sit fienda? †Ivd. Dicas,ꝙ non.bis.n. fuit decisum in sacro regio consilio, ut testatur Capic. in decis. ciiij. in causa do.comitis Montellæ.¶Inqvisitvs. Putarem uera prædicta, nisi dominus illius loci, ubi est commissum furtum,haberet priuilegiū cognoscendi de delictis alibi commissis cum clausula annullatiua,et abdicatiua,quia si posset cognoscere, et si delictum alibi patraretur, quanto magis,quando delictum patratur in suo territorio,licet alibi contractetur? & pro hac opinione facit text. in regia pragmatica. in capi. licet ut uniuersis. ¶Ivdex. Ego ipse putarem ita dicendum, sed cogitandū
65 relinquo.¶Inqvisitvs. †Quid si uassallus alicuius baronis deliqt in territorio baronis habentis priuilegium cognoscendi contra delinquentes in eius territorio cum iurisdictione priuatiue ad alios iudices, & dominus,ac baro dicti delinquentis similiter habet priuilegium cognoscendi contra eius uassallos alibi delinquentes, an possit petere remissionem sui uassalli carcerati in loco delicti? Ivd. Optimam quæstionem proposuisti,et eam habui in facto semel, cum eram iudex in terra sancti Seuerini, & allegaui in scriptis in fauorem Principis Salerni,in fauorem cuius ego determinaui cōtra illustrissimum Ducem Nuceriæ & decretum meum fuit confirmatum in magna curia uicariæ. idcirco eas allegationes per ordinem inferius ponā.& sunt hæ,uidelicet, Spiritus sancti gratia adsit,indubitati iuris esse dinoscatur,iudicem loci,ubi delictum patratum esse dicetur, posse cognoscere, et in delinquentem animaduertere,ubi enim quis deliquit, illic iuri subiacere debet, ne

Cubi

C.ubi de crimi.agi oportet. authē. qua in prouincia.& l.j. & l. si cui.§. penul.ff.de accus.& .ff. de re milita. l.desertorem auditum,in princip.& l.tertia.ff.de offic.præsi. & l. uenditor.ff.de iudic. quocunque priuilegio non obstante, ut in dicta authē. qua in prouincia.hinc scribentes dixerunt delinquentem remitti debere ad iudicem loci delicti,non obstāte contraria consuetudine per text. in l.prima,& ibi Bar.& docto.C.ubi de cri. agi opor. & tenent Iacobus de Bello uisu,& Angel. in §. si uero quis comprehensorum. in authent. ut nulli iud.colla.nona.& Ioann. de ana.in c.primo,de rap. glo.in clem. pastoralis,in uerbo,de more. & ibi Ioan.de imol.& Zabar. de re iudic. & Ioan.fab.in d.authēt.qua in prouincia,& Cyn.Barto. Bald. Salyc. & Ias.in l.j.C.de summa trinit.& Bal. in consi.lviij.& Paul.de cast. consil. cccvij. incip. de iure communi,in nouis.Fely.in cap.licet ratione delicti.colum,quarta.uersic.ex dictis doctorum,cum pluribus sequ. de foro compe.& plene Boer. in deci.xxix. in prima parte,& ubique per docto.

66 †Hinc etiam dixerunt iudicem loci,originis, uel domicilij non posse inquirere de delictis alibi commissis,& patratis, cum spectet ad iudicem loci delicti, ut plene prosequit̃ Gandi.in ulti.quæstio.posita in fine tracta.& tenuerunt Odo. & Iacob. de bello uis. in d.l. prima.C.ubi de crimi.agi opor.& Ioan.Andr.in additio.Specu.in titu.de compet. iud. ade.§.j.licet Cyn.in dicta l.j. teneat contrarium. & opin. Cyn. sequitur Ang.de are.in lib. malef. in uerbo, hæc est quædam inquisitio.in xij.columu.& alias in contingētia facti dubitatum fuit,& decisum in sacro regio consil.ut refert Modern. colle. Gramma.in decis.xxvj.inci.Michael.ex quibus inferri posse puto, q̃d de iure communi iudex loci delicti, est iudex ordinarius, & competens, & licet concessa sit iurisdictio iudici loci originis,uel domicilij etiam ꝓ delictis alibi commissis, non uidetur tamen derogatum iurisdictioni iudicis ordinarij de iure communi, & sic iudicis loci delicti,ut dicit Bal. in l.j.uers.extra quæritur.ff.de offic. con.& late Roma.in consil. ccxciij. incip.præsens consultatio. & Deci. in consi.iij.in ij.colum.& diligenter pro tenui facultate. & probatur in authenti. qua in prouincia. ibi,non obstante quocunque priuilegio. & ibi per Docto.maxime Salycet. ubi habetur quòd etiam si quis habeat priuilegium,ne possit conueniri,nisi sub tali iudice,tamen in loco delicti,uel contractus istud perdit.Item

67 †aduertendum est,quòd omnis iurisdictio est penes regem, & ipse dat omnes iurisdictiones,ut l. prima ff.ad leg.iul.de ambi. & ab eo iurisdictiones ipsæ fluunt,& refluunt,sicut flumina ad mare, secundū Bald. in l.prima.§.ad hæc.v.colū. de pac. iur.firm.& aliquando, & semper in dubio,concedit iurisdictionem cumulatiuè,ut late probat Ludoui.de Roma.in consil.cccxciij. in ca.præsens consultatio.& Fely. in c. cæterū.de iudi.iij.col.& ibi Ant. de but. in ult.uerbis suis,& And.Sicul.in c. studuisti,de of.dele.& Ang.are.in l. i.§.si quis appellatione.in pe.col.ff. de app.& Bar.in l.studentibus.C.de offi.præfe.ur.& regulariter inferior cum superiore habet iurisdic. cumulatiuè,ut per prædicta patet. aliq̃n concedit iurisdictionē priuatiuè,q̃d cognoscitur ex uerbis priuilegij s̃m Fely.in d.c.cæterū.in iij. col. & firmat Lud.Ro.in supra allega.consil.

& Ange.in l.testamenta.C. de testa. uerbi gratia,si in priuilegio diceretur, quòd solus talis iudex cognoscat.nam per hoc uerbum,solus,uidetur adempta iurisdictio aliis, secũdum Ang.in l.j.C.ubi,& apud quẽ. & per gl.ibi.Item quando in uerbis priuilegij esset apposita clausula decreti annullatiua,ut significatur, si secus actum fuerit, sit irritum, & inane.tunc etiam uidetur priuatiue iurisdictio concessa, & de consensu partium non posset tunc renunciari secundum glo.in c.statutum, ad finem principij,in uerbo, committatur.& in c.dispendia.in uersicu.pro-
68 cessus.de rescrip.in vj.†Item aduertendum erit,quod effectus est maximus,si iurisdictio fuerit concessa cumulatiue,uel priuatiue. nam primo casu etiam respectu inferioris ad superiorem,habet locum præuentio, secundum Ang.in d.l.j. §. si quis in appellatione.in pen.col.ff. de appe. & firmant doct. supra allegati in ca. pastoralis.de offic.ordi. in princ.secundo uero casu, quando priuatiue est concessa,nõ habet locum prorogatio,etiam de uoluntate partium, ut in auth.habita.C.ne fi. pro pa. & ibi per Bal.in viij.col.uersic. super hoc distingue,& adempta est iurisdictio totaliter,etiã a superiore,nisi in certis casibus,ut per Fel. in d.ca. pastoralis.& habetur per Capi.in de
69 cisio.nona,in fine. †Item aduertendum est,ꝙ priuilegia per principes concessa,ita intelligi debent,ut non inferant iniuriam, nec præiudicium tertio.secundum glo.in l.beneficiũ. ff.de consti.princi. & ibi Doctor. & est tex.in l.impuberi .ff.de admini. tuto.& in c.super eo.de offic.deleg. & ideo dicit Bal.in d.l. beneficium. in ij.colum. ꝙ princeps concedẽdo priuilegium,& beneficium nõ uult cooperire unum altare, & aliud discooperire.l.assiduis .C. qui pot. in pig.habe.facit etiam text. in c.quãuis.de rescrip.in vj.ideo dicit magistraliter Innocẽ.in c.cum dilecti. de donatio.quòd priuilegia principum dum tangunt iura concedentium, debent latissime interpretari, sed quando respiciunt damnum, uel p̃iudicium tertij,debent stricte interpretari. ut ubique habetur per Doct.Istis sic præmissis condescendẽdo ad principalem decisionem casus nostri reperitur concessa iurisdictio prædecessoribus moderni illustrissimi domini P.Salerni per regẽ Ferdinandum per multum temporis spatium ante priuilegium I. D. Ducis Nuceriæ, ut ex data priuilegiorum apparet,in contrahentibus, uel quasi delinquentibus,uel quasi, in eius terris,ciuitatibus,castris, locis,& territorijs, nõ obstante,quòd sint familiares regij,armigeri,& alij quicunque etiam priuilegiati, non obstantibus quibuscunque priuilegiis,& literis familiaritatis, & alijs quibuscunque cum clausula abdicatiua,& priuatiua.Ibi ita,quòd de huiusmodi præmissis causis, & primis, & secundis appellationibus.nullitatibus,reclamationibus, supplicationibus,retardatis,& denegatis iusticijs omnium prædictorũ,& aliorum quorũcunq;,nec debeat, nec possit se intromittere,nec iurisdic.uti,nec iurisdic.habere, nec alio quouis modo se intromittere alius, quã p̃fati princeps,& mr,& fratres, & cũ clausula,seu decreto annullatiuo, &c.
70 †Demũ reperit̃ cõcessa iurisdictio illustri dño D. Nuceriæ ĩ eius uassallos delinquẽtes extra territoriũ, & districtũ ciuit.Nuceriæ, & aliorũ locorũ,& ꝓ qbuscũq; delictis alibi patratis,& cõmissis,cũ clausula, ꝙ nõ possint

possint, neque debeant coram alijs iudicibus trahi, citari, molestari, aut aliter uexari, sed solum corã dicto illustri D. D. Nuceriæ cum clausula abdicatiua, seu decreto annullatiuo, prout in priuilegio prædicto latius continetur. Dubitatur modò, an uassallus dicti illustris D. Ducis Nuceriæ delinquens in territorio illustrissimi D. Prin. Salerni, & per officiales eius captus, & carceratus, debeat remitti ad dictum illustrissimum D. Ducem. & intrepidè dico, ꝙ nõ, considerando primò, ꝙ iurisdictio concessa dicto illustrissimo D. Principi, priatiuè est concessa, ut per prædicta satis ostensum est. quo fit, ut à rege totaliter iurisdictio sit ab dicata, nec in ea posset se ulterius intromittere, nisi in certis casibus, ut habetur per Feli. ubi suprà. & tenet Panor. in ca. cæterum. in ij. col. de iudi. & Bal. in l. j. xliij. q. ff. de re. diuisio. & Marti. Laude. in tracta. de priui. in prima rubr. conclu. cxlv. & tenet Afflict. in prælu. feu. colu. vij. circa me. & Io. Fab. in stit. de autho. tuto. in princ. iiij. col. & Bal. in l. fi. C. si a non compe. in. col. fi. & Gramma. in decisio. xxx. nu. 10. & Alber. Bru. in cõsi. xlvij. uisis dubijs. j. col. & abdicata ab eo iurisdictione in præmissis casibus, quatenus postea secundo loco sit cõcessa iurisdictio dicto illustri Duci, quantumcunque priuatiuè sit concessa, nõ officit, neque officere debet dicto illustrissimo D. Principi, neque præiudicat priuilegio prædicti illustrissimi D. Principis, cum esset derogare iuri tertio competenti, quod nõ est fiendum, ut supra dixi. & est tex. in indiuiduo in l. fi §. & ideò uersi. exce-
71 ptis. C. qui pot. in pi. habe. † Nec rex potuit plus iuris transferre in alium, quàm ipse habeat. ut l. nemo plus. ff. de regu. iur. et in c. nemo potest. extrà. eo. titu. lib. vj. et ibi per Dy. Io. And. et Io. Mo. et ubique habetur. et si ponatur, ꝙ uassallus regius deliquerit in territorio dicti illustrissimi Principis, certè si peteretur remissio, non esset fienda. minimè ergo concedetur illustri Duci, ut per prædicta patet. et quatenus per priuilegium dicti illustris Ducis sit abdicata iurisdictio, intelligi debet, ubi alteri competeret iurisdictio de iure communi, uel priuilegio non abdicatiuo, et æqualis temporis: non si per priuilegium amplissimum, et per multum temporis spatium anteà concessum. ad quæ facit doctrina Bar. in l. uiros. j. no. C. de diuer. offi. lib. xij. dicentis, ꝙ si statutum disponit scholares posse conueniri coram episcopo tã tum, et tamen de consuetudine sit, ꝙ rector etiam posset cognoscere, per istud statutum non est derogatum iurisdictioni, quam tribuit consuetudo: secùs, si ius commune tribuit. per no. in c. j. de const. in vj. facit l. militis. §. militia. ff. de milita. testa. quam doctrinam inducit Fel. in d. c. pastoralis in iij. limit. ad declarationem, et intelligentiam clausulæ abdicatiuæ: tu solus cognoscas &c. et per dictum priuilegium inducitur, ut licèt quis ratione delicti posset, et deberet conueniri coràm ordinario loci delicti, quocũq; priuilegio nõ obstante, ut d. authen. qua in prouincia. tamen stante dicto priuilegio, ꝙ etiam in specie derogat, et dicit, ꝙ etiam ratione delicti, uel contractus nõ posset alibi conueniri: non potest, nec debet conueniri in loco delicti: ut est tex. in l. ij. C. ubi quis de curia. uel co. et tenet Ias. in l. beneficium. ff. de constitu. prin. nu. 50. in ij. limit. et tanto magis

gis prædicta procedũt, cum dictum priuilegium illustrissimi D. P. sit conforme cum iure communi. † Et sic fauorabilius est, & latissimè interpretandum. & quod sit conforme cum iure communi, satis per prædicta, & præmissa patet. & quod sit fauorabilius, tenet d. Anto. de Butri. in c. olim tibi. extrà, de uerb. signific. per illum tex. in fin. & firmat Iaso. in d. l. beneficium. nu. 39. immò in hoc concurrit duplex priuilegium, secundùm ius commune & secũdùm ius singulare priuilegij. & fortiora sunt duo uincula, quàm unum. §. affinitatis. institu. de nup. & authen. itaque. C. communia de successio.

73 † Et quando sunt plures priuilegiati sub eadem consideratione consideratur maior ratio priuilegiati, secundùm Bald in authent. habita.

74 C. ne fil. pro patre. † Et ubi quis habet duo priuilegia, præfertur habenti unum, secundùm Afflict. in constitu. statuimus. ij. in vij. not. in

75 ij. q. in fin. † Prætereà non debet remitti alia ratione, quia tempore quo dictus nassallus deliquit, habitabat in territorio D. I. D. P. & per duos annos antè habitauerat, ibi exercens artem, & commorans ibi, ut ciuis, & ibi duxit uxorem. quo fit, ut licèt de iure incolatum, & domicilium non sortiatur quis per habitationem solam, ut efficiatur de foro, in quo habitabat, nisi appareat habitantem ex uero animo, uel præsumpto ibi habitare, ut ibidem incolatum contraheret: quod probaretur de uero, si ibi per decennium habitauerit, ut dicit Gl. in l. j. C. de incol. lib. x. & in l. lex Cornel. §. domum. & ibi Bar. ff. de iniur. de præsumpto, si probatur, quod cum maiori parte fortunarum suarum ibi habitarit, ut. ff. de iudi. l. hæres absens. in Gl. magna. & l. ciues. C. de incol. li. x, & latè. exorditur Ange. in consil. xxvij. inci. quidam uictor de castro Sicardo: tamen stante priuilegio. I. D. P. concedente iurisdictionem nedum in incolatum, & domiciliũ habentes, & habitantes, sed in quouis modo commorantes, ut cantant uerba latissima priuilegij. D. I. D. P. iurisdictio comprehendat istã & talẽ commemorationẽ, ut uerba priuilegij aliquid operentur. nam licèt priuilegiũ debeat restringi, illud esset uerum, quando uerba priuilegij patiuntur illam restrictionẽ: secus, si essent ita pura, & lata, quod restringi non possent. secundùm do. Ant. de But. in c. olim. de uerb. signifi. & Iaso. in d. l. beneficium. Sed cui dubium dicta uerba priuilegij ita ampla non solum se referre ad incolatum, & domiciliũ facientes, secundùm dispositionẽ iuris communis, sed etiam ad alios cõmorantes quomodolibet, & qualitercunque? cùm aliàs dicta uerba nobis seruirent de uento. tãtò uerò magis, quod probatum sit, quod ibi com-

76 morabatur, ut ciuis. † Præterea alia ratione præfertur. I. D. P. in cognoscendo contrà dictum Liombrunum, quia præuenit in captura dicti Liombruni, & ipsum habet in fortijs: & stante præuentione reali præfertur alteri iudici æquè ordinario, & habenti æqualẽ iurisdictionẽ. per ea, quæ habentur per Bart. & Alex. in l. sepulchri. ff. de sepu. uiola. & Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & per Ang. de Are. in li. male. in uerbo, iudex commisit, quod Caius, & plenissimè congerit Mar. Sozi. in c. proposuisti. extrà. de fo.

77 compe. † Itẽ præfertur ratio querelæ expositæ per uiduã uxorem occisi, quæ elegit tribunal D. I. D. P. & iurauit perhorrescere potentiam

aduer-

aduersariorum in ciuitate Nuceriæ. hæc enim uiduis, & miserabilibus personis permissa sunt l. unica. C. quando imperat. inter pupi. ni. & misc. perso. & habetur in consti. regni, statuimus, la secunda. & ibi per Afflict. nec dici potest elegisse tribunal iudicis omninò incompetentis, sed omni respectu competentis, ut per prædicta satis latè ostẽsum est.

78 † Sed posito sine ueri præiudicio, ꝙ ambo tam D. I. D. P. quàm I. D. D. essent æquali priuilegio sub eadem cõsideratione priuilegiati, tũc dico, ꝙ recurrendum est ad ius commune conquassatis priuilegijs. per ea, quæ not. Docto. in authent. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & habetur per Bar. in l. sed & milites. §. j. ff. de excu. tuto. & est text. de hoc in l. fin. §. exceptis. C. qui po. in pig. habea. & habetur per Afflict. in consti. statuimus, la ij. in vij. no. in ij. q. & habendo recursum ad ius cõmune per suprà dicta patet de solutione præsentis quæstionis. & ita dico iuris esse ego Petrus Follerius, saluo semper meliori consilio, cui me subijcio. & ita decreui, & decretum fuit. confirmatum in magna curia uicaria. & tormentaui dictũ Liombrunum, qui tandem non fuit confessus, & fuit per me absolutus: qui demum falsum testimonium reddidit contrà me, ꝙ ego receptassem Ferdinandum Roncam insignem latronẽ, & steti carceratus in magna curia uicaria per sex menses, & demum tanquam innocẽs absolutus, & non ualui tantum cantare, ut puniretur de falso, quia erat testis fisci. & sic nota fructus officiorum,

79 ¶ F I S. † Quid si clericus, & laicus simul delinquant, & clericus petat se remitti ad suum iudicem ecclesiasticum, an etiam debeat remitti laicus? ¶ I N Q. Videtur ꝙ eodem remitti, ut latè concludit Marsil. in sing. clxxx. & Ferra. in caute. decima. & Maria. Sozi in cap. ij. de mutuis petitionibus. & Fely. in ca. placuit. de præscript. ¶ F I S C. Sed cõtrarium uidetur cõcludere Capi. in decisio. clxxiij. quando sunt plures. & Aymo. craue. in consi. ccxxxij. dominus Nauizanus per totum in ij. parte. ubi plenissimè. ¶ I V D. ego semper in hoc fauerem, & adhærerem opinioni fisci, licèt quandoque uiderim seruari contrariũ. ¶ F I S C.

80 † An circunscriptis priuilegijs iudex domicilij possit inquirere de delicto alibi commisso, uel teneatur remittere delinquentem ad locũ delicti? ¶ I V D. Puto esse remittendum ad locum delicti, ut refert fuisse decisum in sac. regio consil. Gramma. in decisio. xxvj. incip. Michael Hebræus. ubi concludit, ꝙ per magnã curiam uicariam fuit remissus reus ad locum delicti, & pronunciatum, iudicẽ domicilij non posse inquirere de delicto alibi comm. sso. ¶ I N Q V I. Satis confert ad hanc tuam opinionẽ regia prag. edita per Cæs. ma. inci. item, ꝙ officiales regij. & alia regia prag. inci. licèt, ut uniuersis Italiæ pax. ¶ F I S. † Pone, ꝙ

81 unus iudex præuenit in citãdo uerbaliter. alter uerò cepit reũ, & carceribus mãcipauit, & petit sibi remitti causam: econtra uerò, qui citauit uerbaliter, petit sibi remitti carceratũ, quid iuris? ¶ I V D. In hoc passu licèt s. aliqđ dixerim, tñ altius exordiendo puto distinguẽdũ, ꝙ aut citatio realis præcessit citationẽ uerbalẽ, uel facta sit eodẽ tẽpore aut citatio uerbalis præcessit citationem realem. primo casu præualet citatio realis, & est maioris potẽtiæ, & efficaciæ, q̃ uerbalis. q̃a ꝑ capturã præuenitur

uenitur iurisdictio, ſm Io. And. in c. j. de obli. ad ratio. & Bald. in l. ſi quis. ff. de iuriſd. om. iud. & in l. ſenatus conſulto in fi. C. qui accuſ. non poſ. per tex. in l. ij. ff. de cuſto. reo. & ponit Bal. in authen. ſed nouo iure. C. de ſer. fugit. ſecundo uerò caſu, quādo uerbalis præceſſit, Ang. Are. in lib. maleſi. in uerbo, iudex commiſit. decidit, ꝙ non obſtante, ꝙ præceſſit uerbalis, nihilominus realis eſt potētior, & ſic ille iudex præfertur, qui cepit malefactorem. maximè, quia poteſt ad ſuum libitum ſententiam exequi. quod nō poteſt ille qui uerbaliter tantum citauit. ſed Bal. in d. authen. ſed nouo iure, uidetur ſentire contrarium, dum dicit, ꝙ per citationem realem præuenitur iuriſdictio, niſi aliter prius uerbaliter citaſſet, & ſic à cōtrario Bal. tenet, ꝙ ſi præceſſit uerbalis, præualet, & præfertur reali. Mari. Sozi. in cap. propoſuiſti. extrà, de foro competen. in viij. q. nu. 22. altiùs exorditur, & dicit eſſe diſtinguendum, ꝙ aut ambo iudices, ſeu officiales in eodem loco habent æqualem iuriſdictionem, & poteſtatem reſpectu negotij, de quo quæritur eò, ꝙ uterque poteſt cognoſcere, nec alter ab altero recognoſcit iuriſdictionem. exemplum in poteſtate Senenſi, & capitaneo, qui ambo à republica illa iuriſdictionem recognoſcunt, & idem, ſi ab eodem domino: aut ambo recognoſcunt iuriſdictionem à diuerſis. primo caſu dicit, ꝙ ſi oritur contentio inter ipſos officiales. ille præualebit, qui præuenit in citatione uerbali. quia cum ad præuentionem ſufficiat ſola uerbalis citatio, meritò, cum præuenta ſit iuriſdictio alterius, non poteſt amplius ſe ipſe impedire, & realis citatio nō tenet effectualiter, & poteſt iudex, qui præuenit in citando uerbaliter, præcipere alteri, ut illum remittat, uel ad ſe dimittat uenire; aut iudices, & officiales iuriſdictionē recognoſcunt à diuerſis. exemplum in poteſtate Senenſi, & Florētino. uerbi gratia ratione delicti commiſſi initi per Lapum Florentinum in ciuitate Senenſi, & poteſtas Senenſis citat uerbaliter Lapum exiſtentē Senis, qui citatus diſceſſit, & petijt Florentiam, & ibi capitur pro eodē negotio. & hoc caſu dicit ipſe, ꝙ aut ipſe captus opponit de præuentione facta poteſtate Senenſi, & debet audiri, & relaxari: & ſi non audiretur, grauaretur, & poſſet appellare, & ſi officialis Florentinus non obſtante appell. procederet, & puniret, & pœna nō eſſet reiterabilis, deciſio eſſet clara. quia eadem pœna ueniret imponenda à iudice Senenſi. & hoc caſu dicit procedere opin. Ang. demum diſtinguit, ꝙ ſi ipſe citatus malitioſè arripuit iter, ut non cōpareret coràm iudice Senenſi citante, & fuit poſteà captus illud impedimentum capturæ ſibi non prodeſt: ſed ualebit proceſſus, qui in ipſius contumaciam fabricatur per iudicem citantem, per allegata per eum. & ſit, ut uides relata opi. Mari. Sozi. mihi uidetur, ꝙ relinquit inſolutam quæſtionē in iſto ſecundo caſu, quādo præuentio nō allegatur per citatum, ſed per officialem, dum eſt contentio inter ipſos officiales, & ſic in iſto ſecundo caſu tenerem opinionem Ange. de Are. in loco ſuprà citato, ꝙ præferatur, & præualeat citatio realis, quia potentior: per allegata per eū. licèt in contrarium uideatur facere deciſio Gram. ſub nu. 26. incip. Michael Hebræus. de qua ſuprà mentionem feci. ¶ F I S. † Sed quid

82 dicendum,

dicẽdum, si iudex loci delicti de homicidio commisso per suum uassallum in territorio suo inquisiuit, citauit, & ad contumaciam processit, & omni conatu suo fuit nixus, ut eum præ manibus haberet, & nõ potuit, tandem uerò captus fuit per magnam curiam uicariam, an petente, & instante patrono, & barone dicti delinquentis, ꝙ sibi remittatur, debebit remitti? ¶ IVD. In hoc casu habemus decisionem Gram. xxx. incip. in causa excellentis. ex qua potest colligi distinctio, ꝙ aut baroni apparet concessa iurisdictio in suo priuilegio in suos uassallos priuatiuè, & cum clausula abdicatiua, & annullatiua, ut dixi suprà. & non est dubium, quin illi remittendus sit: aut accumulatiuè iurisdictio est cõcessa cũ superiore, quod præsumitur. & sic non uidetur sublata iurisdictio ab ipso principe cõcedente, sed ubique competit. per tex. in c. dudum. de præben. in vj. & est tex. in l. j. in fi. C. de offic. præfe. urb. & per alia, ut ibi per eum. & sic est locus præuentioni, ut dicit Angel. Aret. in l. j. §. si quis in appellatione. pen. col. ff. de app. & Fran. de Are. in consi. cj. spectabilis domine. & Do. de san. Gem. in c. per hoc. de hær. in vj. Io. de Ana. in c. excommunicamus el. j. §. uolumus. de hære. Bart. in l. studentib. C. de offi. præfe. urb. & sic quando magna curia præuenit per citationem realẽ, præfert iudici inquirenti per prius, ut dicit Bar. in l. iij. ff. de custo. reo. & in l. j. de pœ. & Bald. in l. j. C. ubi de cri. agi opor. & in authen. sed nouo iure. C. de ser. fugi. sed istis non obstantibus in isto secundo casu contrarium deciditur in d. decisi. nec obstat, ꝙ quando conceditur iurisdictio per principem, maior iurisdictio residet pœnes ipsum principẽ, & ꝙ sic ipse præfertur, quia hoc uerum est, quando ipse princeps concurrit cum barone. sed hic est magna curia uicaria, quæ, ut dicit ipse, nõ potest pro principe reputari, nec de præuentione per capturã est fienda nis, cum appareat baronem nixũ fuisse pro ipsum capiendo, & usum fuisse omni diligentia cõtrà ipsum delinquentẽ. præterea, quãdo baroni cõpetit iurisdictio uirtute priuilegij, non est locus præuentioni magnæ curiæ uicariæ: secùs, si esset iurisdictio, quæ ad plures ptineret, quia tunc haberet locum præuentio allegata. c. ut debitus. extrà. de appel. c. ij. de offi. archid. & in proprijs terminis decidit Federicus de Sen. in c. irrefragabili. extrà. de offi. ordi. j. col. tantò magis, ꝙ hodiè barones regni omnes uidentur habere iurisdictionem priuatiuè, & non cumulatiuè, licèt expressè non dicatur, quia in quolibet priuilegio dicitur, ꝙ causæ criminales, & ciuiles agitẽtur coràm dicto barone inter suos uassallos. per quæ uerba uidetur fuisse de intentione concedentis, iurisdictionem ipsam cõcedere priuatiuè, secundum Lud. Ro. in consil. cccxciij. incip. præsens consultatio. & in sing. xxj. uiget pactum. præterea concurrente pragmatica regis Ferdinandi primi, ꝙ in primis causis tam ciuilibus, quàm criminalibus, cognoscãt iudices ordinarij in locis sibi ascriptis, & causæ ipsæ à ꝓprio foro non extrahanẽ, etiã per magnam curiam uicariam, satis uidetur baronib. concessa iurisdictio priuatiuè, concurrente etiam capitulorum Neap. concesso, ut priuilegia concessa baronib. inuiolabiliter obseruentur: & sic dicit fuisse decisum, quæ decisio est satis pulchra.

& prædicta

& prædicta etiã possunt confirmari per regiam prag. incip. item, ꝙ officiales regij. qua cauetur, quòd officiales regij huius regni debēt capere malefactores, qui deliquerint ēt extrà territorium, & ꝙ illos debent mittere ad locum delicti, & est cōsimi. pragmatica inci. licèt uniuersis Italiæ. sub rubr. deli. remi. ad iu. cō-
83 pet. ¶ † Vnum tñ non admitto, ꝙ si iustitiarius, uel magna curia uicaria posuit in banno aliquem uassallum baronis propter eius cōtumaciam, baro non tenetur ipsum capere, & ponere in manibus iustitiarij, uel magnæ curiæ uicariæ, ut per Bal. in c. j. §. si iudex. extrà, de pa. tenen. & refert, ac sequitur Affli. in constit. pœnam eorum. in ulti. nota. tenetur tamen ipsum expellere, & non rece
84 ptare in territorio suo. ¶ Fis. † Sæpè solent barones præcipere suis uassallis, ne præsumant alibi, & in alijs tribunalibus regijs ciuiliter, uel criminaliter agere, an licitè hoc possunt facere? ¶ Ivd. Dicas, ꝙ sic, ꝙ possunt præcipere, ne in præiudicium eorum alibi agant, secundùm Io. Fab. in l. j. antè fin. C. de offic. præfe. urb. per tex. in c. transmissa. de fo. compe. & uoluit Par. de Put. in lib. syndi. in ti. de exce. baro. c. ultimo in prin. & sequitur Boer. deci.
85 cxiiij. ĩ prima parte. ¶ Fis. † An clericus coniugatus debeat remitti ad iudicem ecclesiasticum? ¶ Ivd. In hoc est sciendum, ꝙ clericus coniugatus duplici gaudet priuilegio, primum immunitatis personæ, ut si cū unica tantum uirgine contraxit, & tonsuram, & habitum deferat clericales, inijciens in eum manus uiolētas, ipso facto sententiā excommunicationis incurrit. de quo xvij. q. iiij. c. si quis suadente. item gaudet priuilegio fori, ut scilicet nō possit coram iudice seculari conueniri, uel per ipsum astringi, iudicari, uel puniri. quo uerò ad omnia alia, nullo gaudet priuilegio, sed est subiectus coerctioni iudicis secularis. ut in c.
86 unico. de cleri. coniu. lib. vj. † Præmissis autem duobus priuilegijs in sex casibus tales clerici coniugati ipso iure sunt priuati. pri. est, si habitum, & tonsuram non deferat clericales, ut in d. c. unico. secundus est si sint bigami, ut extrà. de biga. ca. unico. lib. vj. in ca. ulti. de cleri. non resi. tertius, si tonsurā, & uestes clericales etiam deferentes officiū carnificum, & macellariorum, uel tabernariorum exercentes, moniti infrà terminum præfixū non destiterint, cle. j. de ui. & hone. cleri. quartus, si moniti intrà annum nō destiterint ioculatorum uel buffonum artem exercere: uel quando nulla monitio ne præmissa exercent illam artē per annum, proũt de istis duobus habetur in d. c. unico. de uita & ho. cler. lib. vj. sextus, si est degradatus, siue exutus ordine, & priuilegio clericali, relinquitur seculari iudici puniendus. c. nouimus. extrà de uerb. sign. & de ijs omnibus plenè habetur p domi. Bonicon. intra. de priuileg.
87 cleri. in prin. † Sed prædictis quæsitis, dictum fuit, ꝙ clericus coniugatus in criminalibus gaudet priuilegio fori. ¶ Fis. Obstat ritus magnæ curiæ uicariæ inci. item ꝙ si aliquis citatus. sub rubr. cleri. coniu. nō admi. ad priui. nu. 148. ubi disponitur, ꝙ si aliquis citatus cōparet, & dicit se clericum coniugatum, & ꝙ gaudeat priuilegio clericali, huiusmodi priuilegium clericale per curiā non admittitur. ¶ Inqvi. Sed in contrarium est ueritas, quando clericus coniugatus cum unica, & ea uirgine contraxit, & tonsuram, & uestes

defert

desert clericales,ut in d.c.unico. de cleri coniu.lib.vj. & plenè p Alex. in consi.viij.uidetur super pri.lib.j. & consi.cxlix.in vj.li. & plenissimè habetur per Campa.in extrauag.de ui.& hone.cleri. nu.152. ubi pluribus modis respondet ad ritum magnæ curiæ uicariæ.pri.quia dictus ritus tanquam editus à principe seculari disponens super ecclesiasticas personas,non ualet,quia assumit uires à potestate condemnata à lege. l.fi.ff.de iurisdi. omn.iudic. sed rex non habet potestatem super clericos.c.cum ad uerum.& c.si imperator.xcvj.distin. facit c. ecclesia sanctæ Mariæ.extrà,de consti. & in authen.cassa.C.de sacrosan.eccle.secūdò respondet,ꝙ ille ritus est correctus per regiam prag. regis Ferdinandi incip.Ferdinandus, &c. mag. uiro Garsiæ.sub rubr.ꝙ clerici coniugati.ubi probatur,ꝙ clerici coniugati gaudent priuilegio fori in criminalibus, & etiam priuile.capitulo siquis suadēte.xvij. quæstione quarta, & illa pragmati. concordat cum dicto capitulo unico, de cleri. coniu.in vj.tertio modo responderi potest,ꝙ ille ritus intelligitur de clericis coniugatis non incedentibus in habitu,& tonsura. Quarto dicit posse responderi,ut intelligatur ille ritus de alijs priuilegijs, præter illa duo, scilicet canonis,si quis suadente. & fori in criminalibus.& sic cōcordaret cum d.ca.unico, de cleric. coniug.in vj.& quilibet intellectus potest stare iudicio meo. & uide Barthol. Cæpol. in consil.x. incip. non putet. & in consil. xj. casus talis est,Aloisius. & pleniùs per Guido Papa decisio.cxxxviij.& ibi etiā uideas, num clericus cōiugatus gaudet priuilegio clericali, si contraxit cum muliere corrupta, quā credidit uirginem: uel cum illa,quam deflorauit: & quid de clerico coniugato, qui uxorem,quæ erat adultera,notoriè,& palàm recōciliauit, uide Cappe.Tolosa.in decisio.lxiiij.& an perdat priuilegium ex inualido matrimonio cum adultera, cuius priorē uirum interfecit,uide Boer. in decisio.cclxij.nu.2.in ij.parte.& an clericalis tonsura probetur per unum testem,& per indicia, uide Boer. in decisio.clxxj.num.23.cum sequen. prima parte.¶ Ivd. Plenissimè, & optimè casum propositum expleuisti, & tecum concurro in hoc.

88 † Vnum tamen non admitto, ꝙ si datur petitio excusationis propter absentiam post latam interlocutoriam contumaciæ, etiam ꝙ sit eodem die,non admittitur dicta excusatio, nisi uerbotenus curiæ constiterit, quòd excusator non potuit intrare in curiam ea hora ante latā interlocutoriam uel quòd non fuit auditus tempore quo allegauit oretenus absentiam, & offerebat petitionem,ut dictat ritus magnæ curię uicariæ, incip. item seruat ipsa curia, quòd petitio excusationis.

88 ¶ Fisc. † Nunquid si aliquis uassallus baronis latrocinium commiserit in alieno territorio alterius baronis, et petatur remissio per illum baronem iurisdictionē habētē in eius uassallos cognoscēdi de delictis et alibi cōmissis,et patratis priuatiuè,ut.s.ostēsum est,debeat fieri? et uidetur dicendū, ꝙ non, non obstante regia prag. incip. item, ꝙ officiales regij.qua cauetur non debere fieri remissionē in latrocinio. et idem uidet esse de iure cōmuni rectè intuenti: nam latrones sunt a iure cōmuni diffidati,et banniti.l.j. et ij.C.de ijs,qui latro. adeò, quòd tanquam diffidati a lege possint

quocunque

quocúque occidi impunè, ut l.j.C. quando.lice.unicui.Sine iu.uin.& l. iij.§.transfugas. de sicar. & de fur. nam diffidati à lege sunt extrà protectionem, contra quos notoriè bellum est indictum.l.reos.C. de accu. & si isti latrones stratarumq; disrobatores possunt tanquàm diffidati à priuatis quibuslibet occidi, multò magis per iudicem, arg. Gl. in §. in multis.insti.de liber. & hoc argumento utitur Paris de Put. in lib. syndica. in uerbo, latro. item latro, ubi deprehenditur, ibi debet furca suspendi.l. capitalium.§. famosos, ff.de pœ.& l.j.C.ubi de cri. agi op. & tamen debet intelligi, Vt furca suspendantur ibi per iudicem capiẽtem, & nõ per iudicem illius capti. quia aliàs sequeretur absurdum, ꝙ quis possit uti iurisdictione in loco ei non subdito, & extrà iurisdictionem, contrà tex. in l. extrà territorium.ff.de iurisdi. om. iudi. ¶ I N-SVI. Ego tamen præmissis non obstantibus puto contrarium esse dicendum. & primò moueor ex nota.doct.Bal.in c.j.de natu. feu. ubi uoluit, ꝙ si princeps cõcessit alicui iurisdictionem, nõ potest alteri eandem concedere, & dixi suprà; undè si semel concessa est iurisdictio baronibus regni in uassallos delinquẽtes extrà territorium, ergo non potuit, nec potest denuò eandem iurisdictionem concedere capiẽti dictos uassallos, & sic alteri, item statutorũ interpretatio debet sapere æquitatem, & non iniquitatẽ, secundùm Bal.in l.cum allegas, ad fin.& in authen ad hæc.ij.colum.C.de usur.& Alex.in l.omnes populi.x.col.ff.de iusti. & iur.etiam si recedatur à proprio significatu, secundùm Bart.in d.l.omnes.vj.q.princip. sed cui dubium, quia uidetur iniquum, ꝙ intelligatur hæc pragmat. tollere iurisdictionem aliàs baronibus concessam, suadetur hæc mea opinio, quia uidemus plures prouisiones fuisse factas super remissione delinquentium ad eorum barones.& primò per regiam pragma.inci.discordias. secundò per regiam prag. regis Ferdi. incip. licèt, ut uniuersis Italiæ pax. quæ in specie loquitur super remissione latronum, & furum, & aliorum delinquentium in maioribus, & atrocioribus criminibus. item extat capitulum obtentũ ad instantiam Neapo.quo fuit prouisum, ut priuilegia baronum inuiolabiliter obseruentur, de quo commemorat Gramma. in decisio.x.ergo uidetur manifestè constare, ꝙ non fuit de intẽtione principis præiudicare baronibus regni habentibus iurisdictionem, maximè cum expressè non dicatur. non obstantibus priuilegijs quibusuis baronibus concessis. accedat prædictis, quia dicta regia prag. licèt ut uniuersis. loquitur in specie de fienda remissione uassallorum delinquentium ad eorum barones ratione priuilegiorum primarum, & secundarum causarum: & plenius prouidet, quàm dicta nouissima prag. item ꝙ officiales regni. quo casu succedit doctri. Bal.in l.si ita scriptum.ff. de hære institu. ubi uoluit, ꝙ quando reperiuntur duo statuta contraria, illud attenditur, quod in specie, & specifice. & plenius loquitur, & ꝙ illud seruari debet. præterea d. regia prag.licèt ut uniuersis. si benè inspiciatur, est derogatoria uoluntatis: & uult non posse contradici super dicta remissione fienda, non obstantibus quibusuis priuilegijs, & gratijs cum quibusuis clausulis factis ex certa scientia, & motu proprio,

prio, quo casu succedit doctri. Bar. in.l.omnes populi.in.iiij.quæ.prin. ff.de iusti. & iure. ubi uoluit, quòd quando plura statuta reperiunt con traria, si primum est derogatorium uoluntatis, & secundum simplex, at tenditur primum, nec censetur reuocatum per secundum, si non est facta expressa mentio de reuocatione. item confirmatur hæc mea opinio, quia primum statutum, uidelicet dicta regia pragma. licèt est con firmata per dictum capitulum Nea politanis concessum, de quo suprà dixi, & mãdauit illud seruari, & prin ceps dixit se illud seruare uelle, & sic uidetur transiuisse in quasi contractum, quo casu non potest reuocari in præiudicium baronum quasi cõtrahentium cum eo, ut uoluit idẽ Bal.in.d.l.omnes populi in.d.iiij.q. & ibi plenissimè per Alexã.in addi. quem uideas, & plenissimè Alex.in consi.l.in.iiij.parte per totum quibus, & illud proximum est, ꝙ licet princeps aliàs possit tollere, innouare, & modificare priuilegia, quę à iure, uel ab eo cõceduntur, ut.c.decet de regu.iur.li.vj.& posuit Spe.in titu.de instru.edi.§.nunc autem propè fi.tamẽ quãdo in cõtractum transeunt & nõ sunt indulta proprio mo tu principis, illa non possunt reuocari, quia non sine iniuria beneficium sua prouisione quæsitum, alicui potest tolli.c.j.de proba.& ibi per do. Anto. Abb.ubi princeps obligatur cõtractu inito, cum subdito, & Bal. in.l.j.ff.de pa.qui refert Magistrum sentẽtiarum dicere ꝙ Deus obligatˀ ex promissione, & ideò Bal.in l.pe. C.de dona.inter uir.& uxo. dicit ꝙ princeps nõ potest reuocare contra ctum initum cũ subdito, nisi ex cau sa, ꝙ sibi non adimpleant promissa, & latè per do.Abb.in.c.nouit.iij. col.de iu.& Alex.in.d.cõsi.l.in.iiij. parte imò data, ꝙ potuisset tollere, non tamen cum honestate, ut dicit text.in epist.inter claras.C. de sum. tri.& fi.catho.ubi est, ꝙ nihil luce clarius præfulgeat quam recta fides in principe, & tunc stat regula, ꝙ il lud nõ dicimus posse, ꝙ cum honestate nõ possumus.l. Nepos Proculo.ff.de uerb.sig.& per Bar.in.l.j.v. col.C.de sac.sanct.eccle.& sic dicere debemus, ꝙ uolũtas principis in hac secũda prag.non uidetur fuisse, ut præiudicetur baronibus, & eorũ priuilegijs, quia uoluntas talis esse præsumitur, qualis esse debet Bald. in.l.j.v.col.C.de sacro. san.eccle.& in.l.præcibus. xvij. col.C.de impu. & al.sub.& plenissimè in specie disputatur per And.de Iser.quem sequitur Affl.in cõst.ea, quæ ad decus in pri.no.ubi, an, & quãdo princeps posset reuocare priuilegia concessa baronibus, & post multa hinc indè dicit, ꝙ quãdo priuilegia sunt concessa taliter, ꝙ transierunt in contractum, uel quasi (ut quia per contractum concessit merum, & mixtum imperium propter bona, & accepta seruitia) tunc reuocari non possunt, & hoc firmat pluribus authoritatibus, nisi quãdo barones malè, & pes simè uterentur mero, & mixto imperio, & publica suaderet æquitas, ꝙ reuocarentur priuilegia meri, & mixti imperij baronibus concessa. tunc legem cõdendo generalem ex presse potest reuocare, si tamen ex certa scientia diceret, ꝙ id faciat cã publicæ utilitatis, ut ibi latè per Af flict.

90 †Et tenendo istam partem nõ obstant allegata in contrarium, ꝙ latrones sunt diffidati à lege, quia uerum est quo ad respicientia eorũ personas, & eorum priuilegiata, & ut ipsi non possint petere remissio-

nem, nec aliquam exceptionem declinatoriam opponere, sed non ex hoc excluditur baro, ut propter suũ præiudicium non possit petere re-
91 missionem. † Nec obstat, quòd ibi debet latro furca suspendi, ubi deprehenditur. quia respondeo, ꝙ uerum est, & sic etiam est in quolibet alio delicto, ut ibi puniatur ubi patratum est, tamen loquitur de tempore, quo merum, & mixtum imperium erat pœnes regem, & non erat coutumaciã baronibus regni prout hodiè communicatum est per regẽ Alfonsum primum de Arragonia, qui per specialia priuilegia communicauit comitibus, & baronibus regni, ut refert Afflic. in consti. ea, quæ ad decus, in primo nota.

¶I V D. Equidem satis ad propositum mi. Inquisite in medium attulisti, quæ facere uidentur pro baronibus, & ob ista per te allegata pro nunc teneo hanc tuam opinionem, saluo semper saniori consilio, & intelligo nouissimam pragma. procedere in officialibus regijs de uno ad alium, non autem in officiali regio ad baronem, uel de barone ad baronem, quia in eo casu seruatur alia pragma. licet ut uniuersis, & ita testor Deum millies obtinuisse tempore quo officialis olim, & p. Salerni, & demum eius auditor in toto statueram. ¶ Et quia aliquando in aliquo castro sunt duo iudices, seu duo barones, unus habens iurisdictionem in ciuilibus, alter in criminalibus, & idcircò quæratur de quibus cognoscat baro in ciuilibus, & de quibus baro in criminalibus, & de quæstione aliàs, allegationes feci quare eas infrà subuectam, Contingit dubitari, si ĩ uno castro unus habet iurisdictionem ciuilem, & alius crimiualem, an habens iurisdictionem ciuilem possit cognoscere de damnis illatis, & de minimis furtis, & an possit punire inobedientes & renitentes ad parendum eis fieri executionem, & nunquid pœnæ accusati obligationum pœnes acta, uel instrumentorum ad ipsum spe-
92 ctent. † Circà quod operæ prætium esset primò inuestigare, an iste, qui habet iurisdictionem ciuilem, dicatur habere mixtum imperium, uel tãtum simplicem iurisdictionem, & uidetur, ꝙ non habeat mixtum imperium nam antiquitus in regno in priuilegijs concessionum cuiusuis castri cõuenit exceptuari iurisdictio criminalibus, ut dixit Andr. de Iser. in. l. imperialem in. §. prætereà, si inter duos in fi. de prohi. feudi. alie. p. Fede. barones in regno non uidentur habere mixtum imperium, & id uidetur sentire capitulum reginæ Iohannæ, quod incipit, item, quòd iustitiarij. dum uult, quòd iustitiarij in principio suorum officiorum debeant mandare comitibus, & baronibus regni, ꝙ non exerceant merũ & mixtum imperium in terris ipso-
93 rum. ergo, &c. † In contrarium tamen facit consti. regni, quæ incipit, ea quæ addẽs. dum sentit, quòd merum imperium spectat ad principes, & non ad barones, quod etiam uoluit Gloss. in proœ. constitu. regni, in uerbo, gladij, & sic tacitè uidetur ĩnuere, secus esse in mixto imperio. Istud etiam clarius uidetur uoluisse And. de Iser. in. c. si uerò uiolator. in uerbo, hæreditarium de pace tenẽ. dum uult. quòd cõdemnationes pecuniariæ sunt baronis, & quòd ipse non habet merum imperium, & subdit, quòd barò in regno uasallo contumaci imponit pœnam unius augustalis, ex quo baiulus terræ nõ plus, potest allegare const. regni, pœnam

eorum

eorum,sed uoluit allegare constitu. regni,pœnam nouem, & idem etiã est prouisum per constit. regni. ad officium,& ad hoc bene facit, ꝙ uoluit Gloss. in consti. regni locorum baiuli. ubi expressè dicunt,ꝙ baiulus dicitur habere mixtum imperium,pro eo,quia habet cognitionẽ causarum ciuilium, & causæ ciuiles dicuntur esse mixti imperij. facit,ꝙ uoluit Bald.in.l.fi.col.pen.C.de peda.iudi.qui dixit, ꝙ si conceditur tum imperium,& iurisdictio in castro,non ueniunt causæ uniuersales per ꝙ patet aliud esse habere mixtũ imperium, & aliud habere cognitionem causarum criminaliũ,& generaliter uidetur,ꝙ sub criminalib. causis ueniat merum imperium, & sub ciuilibus ueniat mixtum imperium,& simplex iurisdictio.

94 † Hoc præmisso uenio ad decisionem prædictorum dubiorum, & primò quo ad id, quòd dictum est de damnis illatis, & minimis furtis. opinor enim de huiuscemodi eum, qui habet iurisdictionem ciuilem, posse cognoscere, ꝑ eo,quia,& de ijs potest cognoscere baiulus, qui solum habet cognitionem causarum ciuilium,ut patet in dicta constitu.locorum baiuli,& hoc,si agitur ciuiliter, secus, si criminaliter, prout sentit And.de Iser.in.d.consti.locorũ baiuli,& clarius in consti.de quãti. Et ꝓpterea uidemus,ꝙ iustitiarius regionis,qui cognoscit de omnibus, in quibus uenit imponenda pœna corporis,uel mutilatio membri,uel etiã de magno furto, ꝙ debet esse ultra uiginti augustales,ét si agatur ciuiliter, potest cognoscere de furto minoris quantitatis,si agit̃ criminaliter,ut patet in consti. iustitiarij nomen,& normam per ꝙ apparetꝙ de furto magno non potest cognoscere baiulus,etiam si agat̃ ciuiliter, cum eius cognitio spectet ad iustitiariũ. sed de furto minimo sic,nisi agat̃ criminaliter, quia tunc similiter talis cognitio spectat ad iustitiariũ.

95 † Quo ad ſm, similiter opinior, ꝙ is,qui habet iurisdictionem ciuilem possit mulctare,& punire,ac coercere cõtumacẽ,ac inobedientem resistentem executioni, quæ fit ex mandato ipsius iudicis, tum per id, ꝙ uoluit And.de Iser.in.d.c.si uerò uiolator.in uerbo.hæreditatem dũ, dicit,ꝙ in regno Siciliæ baro nõ habens merũ imperiũ imponit pœnã unius augustalis contumaci,nisi aliter esset consuetum,quia in hoc debet extendi cõsuetudo, ſm eum.tũ etiam,quia modica coerctio,quę fit ꝫ.cõtumaces per denegationẽ audientiæ,uel per condemnationẽ expensarum,uel aliter,dicit̃ esse mixti imperij,prout est cõmunis conciliatio Docto.in.l.imperiũ.ff.de iurisdictio.omni.iudi.& fit,cũ sub iurisdictione ciuili ueniat mixtũ imperiũ, ut prædictum est,uidet̃ ꝙ ueniat huiusmodi coerctio uerbalis,& ad hoc facit.d.c.reginæ Ioannæ dũ uult,ꝙ baro,qui nõ habet mixtũ imperiũ, nõ possit suos uasallos mulctare,neque ab eis aliquas pœnas exigere in maiori quãtitate,quã eis permittat̃ à iure per cõstitu. & capitula regni & sic innuit,ꝙ usq; ad dictã summã põt eos mulctare. & istud clarè disponit̃ per.c.regis Caroli primi, ꝙ incipit,tertij.in uersi.item ad inquisitionem ubi determinat̃,ꝙ non possit imponi pœna in banno ultrà augustale,& eodem modo dicit ibi gl. Lucæ de pen.ꝙ communis sentẽtia peritorũ in regno estꝙ baro nõ possit aliquẽ pœna pecuniaria punire ultrà augustale,& subdit ꝙ comites, & barones non pñt de cã criminali

 cognoscere

cognoscere, illamq; punire, ex quo istud dicitur esse de mero imperio, quod solum à lege datur, & idem etiam in baiulo, qui solum habet cognitionem causarũ ciuilium, & potest imponere dictam pœnam, ut in d.constitu. ad officium baiulorum.

96 †Quo ad ultimum de pœna pecuniaria obligationum, & instrumentorum, uidetur prima facie huiusmodi pœnas spectare ad habentem iurisdictionem criminalem pro eo, quia ubi pœna pecuniaria uenit applicanda fisco, dicitur esse criminalis, ut notat Gl.in.l.iij.§.si nemo.ff. de sepul.uiola.in.l.agraria.ff. de ter mi. moto. Abba. & Cano. in rubri. extra de iudi.in fi. In contrarium tamen facit id, quod uoluit Andr.de Iser.in.d.c.si uerò uiolator. dum dicit, quòd condemnationes pecuniariæ sunt baronis, licet non habeat merum imperium, & ad hoc etiam benè facit, ꝙ uoluit Bald.in.d.l.imperium, col. vij.& in.l fi.ff.de offic. præfe.uigil.qui dixit, ꝙ pœnæ pecuniariæ, quæ non continent publicationem bonorum, non dicuntur meri imperij, & quòd propterea ueniunt sub concessione castri in quo quis sibi reseruat merum imperium subdens satis ad propositum, ꝙ istæ pœnæ pecuniariæ redactæ ad instar ciuilium, & infrà trecentos aureos, competunt iure magistratus, & sic per similitudinem magis, quàm per speciem accedunt simplici iurisdi-

97 ctioni.† Et licèt ista respon.sit cõmuniter reprobata, prout referunt Pau.de Cast. Alex.& Iaso.in.d.l.imperium. attamen contraria opinio procedit, quando talis pœna pecuniaria imponeretur pro aliqua causa criminali ad publicam utilitatem ut delicta puniantur, ex quo tunc conuenit definitioni meri imperij, quæ est gladij potestas, & animaduersio in facinorosos homines, cùm istud possit intelligi nedum de gladio materiali, & ferreo, sed etiam de gladio legali, & punitiuo in ære. maximè tamen, cùm etiam leuis mulcta dicatur esse meri imperij, prout communiter dicunt Doct.in.d.l.imperium, sed ubi talis pœna pecuniaria descendit ex causa ciuili, tunc rectè potest procedere opinio Bald. cùm non militet ratio suprà dicta, nec Docto. Bald. impugnantes loquuntur in hoc casu, sed solùm, quãdo pœna imponitur pro causa criminali ad punitionem delinquentem, ut prædixi, & quòd aliud si dicendũ ubi pœna pecuniaria imponitur pro causa ciuili, adduco ꝙ uoluit Bald. in.d.l.fi.de peda. iudic. col. pen. qui dixit, ꝙ licèt concessio mixti imperij, & iurisdictionis in castro non cõtineat causas criminales, & pecuniarias condemnationes, quòd tamen secus est, ubi talis pœna pecuniaria uenit incidenter in ciuili processu, quia tunc non dicitur esse meri imperij, ex quo incidentia regulatur secundùm principale, cui incidunt, & ad hoc facit, quod uoluit Bald.in.l. si qua per calumniam.C. de episc.& cleri. qui dixit, quòd si papa concedit alicui omnes pœnas ciuiles in quo castro, quòd ueniunt pœnæ pe-

98 cuniariæ.† Nec obstat id, quod dictum est, quòd ubi pœna uenit applicanda fisco, dicitur esse causa criminalis, nam istud procedit ubi talis pœna imponeretur ꝓ aliquo delicto, alias secus, ut est de mẽte Bal. in.l.fi.C.de litigio.& clarius uoluit Alex.in.d.l.iij.de sepultu. uiola. in addi. Nam sub ista consideratione dicitur causa criminalis, ubi pœna applicatur fisco. quia agitur ad uindictam publicam, & sic ad punitionem

nem delicti, prout declarat Moder. Papiens. in rub. C. de iudi. & ad hoc facit, quod uoluit Bar. in d. l. iij. de sepul. uiola. dum dicit quod tunc causa dicitur criminalis, ubi pœna applicatur fisco ex accusatione: & sic ex delicto: & per consequens sentit aliud esse, si pœna applicaretur fisco aliter quàm ex accusatione. uel de-
99 licto. † Præterea dato, quod dicta causa esset criminalis, tamen cum istæ pœnæ pecuniariæ sint redactę ad instar ciuilium, ut prædixi, huiusmodi pœnarum exactio spectaret ad habentem iurisdictionem ciuilem, cũ magis per similitudinem quàm per speciem accedat iurisdictioni ciuili, ut dixit Bal. in d. l. fin. ff. de offic.
100 præfe. uigil. † Et ad declarationem etiam prædictorum subnectam aliqua, quæ sunt ad declarationem meri, & mixti imperij, & simplicis iurisdictionis. & de gradibus meri imperij dicuntur esse ista, uidelicet: ademptio uitæ naturalis in totum, uel in partem per abscissionẽ membri: item ademptio uitæ ciuilis, ut quando per deportationem perditur ciuitas & libertas: item relegatio, & tortura, quæ fit ad pœnam delicti: item ad leuia crimina modica coërctio corporalis, & leuis mulcta, prout est communis conclu. Docto. in d. l. imperium. mixti uerò imperij, & iurisdictionis dicuntur esse ista, uidelicet: modica coërctio uerbalis, quæ fit coercendo contumaces per denegationem audientiæ. condemnatio in expensis dicitur esse mixti imperij, ut dicunt Docto. in d. l. imperium. tortura in causis ciuilibus ad ueritatem eruendam, puta, ut testes uiles torqueãtur, dicitur eẽ simplicis, iurisdictionis, ut dixit Albe. & Bald. in d. l. imperium. item carceratio, si non fiat ad punitionem delicti, est mixti imperij, uel simplicis iurisdictionis, ut dixit Ange. in d. l. imperium. & in l. magistratibus. eo. titu. item excommunicatio contrà contumaces ad instantiam partis dicitur esse simplicis iurisdictionis, ut dicit Abb. in c. cùm contingat. col. vj. de fo. compe.

¶Annotentur bona contumacis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Annotatio bonorum contumacis fieri debet uel post contumaciam contractam, uel antè. & 3. & in quibus casibus fiat.*

2 *Baro si est contumax, eius castrum confiscatur quo ad administrationem iustitia.*

4 *Bonorum mobiliũ appellatione, an contineantur uuæ maturæ.*

5 *Contumax an intrà annum possit alienare de bonis annotatis.*

6 *Annotatio bonorum qualiter fieri debeat, & quæ bona debeant inuentariari, & annotari. & 7.*

8 *Debitorũ nomina an contineantur sub appellatione bonorum mobilium.*

9 *Molendinæ, quæ super aquis meant, atque ambulãt, an sint mobilia, et quid de molis. nu. 10.*

11 *Bonorum mobilium appellatione an ueniat pecunia destinata ad emptionẽ prædiorum. & quid de pecunia redacta ex uenditione rei stabilis. num. 12. & quid de pecunia deposita in bãchis. nume. 13. & quid de columnis affixis in domo, an sint inter mobilia censenda. nume. 14.*

15 *Bonorũ mobiliũ appellatione an ueniant ascriptitij, asini, & boues.*

16 *Rei uendicatio potest intentari per filios contumacis ad recuperandum partem bonorum.*

17 *Debitoribus contumacis potest mandari per iudicem, ne soluant contumaci.*

18 *Bona contumacis, quæ seruando seruari non possunt, an possit alienari.*

19 *Peculium castrense, & quasi castrense an confiscetur.*

20 *Fiscus in totum succedit contumaci mortuo patre contumacis non habentis filios.*

21 *Exhæredari potest filius ex sola causa foriudicationis.*

22 *Fiscus an succedat foriudicato solùm in ea parte, in qua institutus est foriudicatus à patre.*

23 *Vxores foriudicatorum an recuperent iura dotalia. & 25.*

24 *Mater foriudicati quid habeat in bonis ipsius. & 25.*

FISCVS.

SAT prata biberunt in materia excusationis à contumacia, adeò, ut nihil, aut parum remaneat dicendũ. sequitur, ut uideamus quid aliud debeat facere iudex post contumaciam reorum contractam. prosequere igitur domine iudex, licet agnoscam calores æstiuos satis te tædio afficere. ¶ Iv. Timor classis Turcarum, quæ nunc aduenit in iis partibus, & calores æstiui, cùm sit dies undecimus mensis Iulij, & quędam alia maioris importantiæ, quæ nũc taceo, adeò me conturbant, ut melius esset tacere, quàm alloqui: sed ne uidear otio deditus, aliqua fragmenta in medium afferam: rogo aũt ut si in aliquo deficiã, mihi id non imputetur: & ideo scias, ꝙ reputato aliquo contumace, debeat iudex procedere ad annotationem bonorum, & confectionem inuentarij: licet multoties, & ut plurimum iudices timentes de non cõparitione citati, antè contumaciam cõtractam, solent procedere ad dictã confectionem inuentarij, quod quidẽ permititur, ne res fisco defraudentur, & occultentur. secũdum Bar. in l. post contractũ. circà fi. ff. de dona. & firmat Afflic. in consti. grandis. in vij. not. in fi. maximè, quia in regno cõtracta contumacia, statim irremissibiliter est acquisita fisco tertia pars bonorum mobilium, ut habetur in constitu. grandis. de quo plenè per Afflic. in consti. pœnam nouẽ unciarum. in iiij. no. & hæc annotatio bonorum etiam de iure communi debet fieri ut l. j. & sequẽ. ff. de requi. re. & l. j. C. eo. tit. & hodiè in regno est confirmatum per consti. grandis utilitas. qua etiam statutum est, ꝙ non requiritur, ꝙ annotatio bonorum præueniat in notitiam citati: sufficit enim ꝙ fuerit legitimè citatus. & ulterius per d. consti. grandis. est statutũ, ꝙ omnia bona mobilia, & immobilia contumacis debeant annotari, & describi, & ꝙ bonorum mobilium tertiam partem in sui cõmodum fiscus conuertat, ei irremissibiliter acquisitam propter contumaciam accusati. alia uerò bona sic annotata, & descripta conseruabuntur, ut si contumax intra annum cõparuerit, & suam contumaciam purgauerit, recuperet dicta bona: quòd si minimè intra annum comparuerit, bona ipsa fisco uendicantur, nisi habuerit contumax filios, quia tũc, si contumax unicũ filium habuerit, bona ipsa æqualiter diuidentur inter fiscum, & illum filium: et si duos filios habuerit contumax, fiscus habebit tertiã partẽ bonorum contumacis: et sic si plures habebit, uel si habuerit partẽ, quia succedet præter quam in bonis feudalibus, ut habetur in consti. foriudicatorũ bona.

alia

alia uerò bona mobilia contumacis elapso anno irremissibiliter sunt fisco acquisita,taliter, ꝙ nõ sit distinctio,habeat ne liberos,an nõ,ut habetur in d.constit.foriudicatorũ. et ibi per Gl.et Afflic. Distinctio autẽ an habeat filios,an non,sit solum in bonis stabilibus,ut ibi habet: si aũt contumax habebat bona feudalia, et tunc si sint quaternata,quæ possidentur in capite a rege,et tũc si habet filios impuberes,regia curia ꝓuidet eis de balio, ac si mortuus eẽt eorũ pater,et uiriliter diuidenẽ fructus duorum inter fiscum , et dictos pupillos durante uita ipsius contumacis:eo uerò mortuo oẽs fructus percipientur ꝑ balium constitutũ: et finito baliatico , et mortuo dicto contumace, naturaliter oẽs fructus redintegrantur dictis filiis.si autem contumax habet feuda nõ quaternata,sed ea,quæ tenentur a barone, siquidem nõ habet filios,neq; parentes,illa feuda reuertuntur baroni , a quo tenentur,et non regiæ curiæ. si uerò habet filios,fiscus regius habebit ratam fructuũ feudorũ prædictorum tanquã unus filius uiuente tñ ipso foriudicato. quos quidem fructus habebit fiscus,queadmodũ habet omnia bona mobilia contumacis,ut plenè habetur in cõsti. regni, inci.si qñ.

2 † Et notandũ est, ꝙ si aliquis baro efficeretur contumax, ultrà pœnã tertiæ partis bonorum im mobilium infiscantur castra,& casalia quo ad iustitiæ administrationẽ, ut refert fuisse decisum in sacro regio cõsi. Capi.in decis.151.incip.in cã nonnullorũ baronum . ¶ INQV.

3 † Sed quæro in quibus casibus fieri debeat annotatio bonorum? ¶ IVD. Dicas, ꝙ debet fieri in delicto , pro quo uenit imponenda pœna mortis naturalis, uel ciuilis , ut habetur in d.consti.grandis.& ibi not.per Docto. sed per capitulum regni incip. siue quis sit forbannitus.additur ẽt: ubi uenit imponẽda pœna abscissionis membri , quia pro eo casu dicit posse procedi ad sententiam foriudicationis.ergo habet locum annotatio. ¶ FISCVS. Prædicta dicerem procederè de annotatione solenni omniũ bonorum ad effectũ,ut possit perueniri ad sententiã foriudicationis , sed non procedunt quo ad inuentarium simplex bonorum mobilium,quia potest fieri in quolibet delicto, cum propter contumaciam fiscus lucretur tertiam partem bonorum mobilium.imò plus dico, ꝙ tale inuentarium nedum in quolibet delicto potest fieri de bonis mobilibus ad effectum confiscandi tertiam partem , sed etiam potest fieri de omnibus bonis etiam stabilibus. quia elapso anno,in quo quis perlistit in contumacia , licet in multis delictis non possit foriudicari , tamen omnia bona talis contumacis propter suam contumaciã applicantur fisco,ut habetur in d.c. siue quis sit forbannitus.de quo suprà mẽtionem fecisti. ¶ IVDEX. Vtiq; iuri cõsonam censeo opinionem tuam , & ideò transeo cũ ea. FIS. † Vtrum in 4

tertia parte bonorũ mobilium contineantur uuæ maturæ? IVD. Dico, quòd non, quia sunt pars soli.l.fructus pendentes.ff.de re uen.l. fin.§. fina. ff. quæ in frau. cre. fa. sunt. & plenè per Tiraquell. intra.de utro. retra. fol. lxxxiij.nu. 37. ¶ FISCVS.

5 ¶ † An cõtumax possit intra annum alienare de bonis annotatis? ¶ INQVISI. Videtur dicendum . quòd sic, quia est dominus bonorum usque ad finem anni: & sub conditione sunt fisci,uidelicet,si non comparet,& purgat contumaciã intra an-

num:& quã dó aliquid debetur sub conditione potest alienari, arg. l. & post. §. res. ff. famil. hercis. ubi habetur, ꝙ id, quod debetur sub conditione, potest diuidi ergo permittitur alienatio, quia alienatio, & diuisio idem uidetur l. j. C. communia utri. iud. item, quia post cõtractum capitale crimen non prohibetur alienatio l. & post contractum. ff. de dona. ¶ Fis. Mihi uidetur totum cõtrarium posse dici, quia nec ei põt solui à debitore suo, ne fuga eius fiat instructior. l. fi. in fin. ff. de requi. re. item, quia & post contumaciam contractam, & post annotationem, est ei interdicta administratio bonorum, ergo alienare non potest, ut dicit Barto. in l. post contractum. ff. de dona. item, quia distribuuntur, & annotantur bona post bannum, & infiscantur lapso anno, & sic fiscus alienata ante annum recuperabit l. fi. C. communia de leg. ¶ Ivd. Hanc ultimam opinionem approbant Andr. de Iser. & Afflict. in constitu. grandis utilitas, in antepe. colum. in iij.

6 q. & eam sequor. ¶ Fis. † Qualiter debeat fieri huiusmodi inuentariũ? ¶ Ivd. Dicas, ꝙ hoc describit particulariter text. l. si quis intra. C. de bo. proscripto. ubi dicitur si quis intra prouinciam pro qualitate delicti sententiam proscriptionis. s. cõfiscationis incurrerit, per ordinarij officij solicitudinem bonorum eius indago diligentissimè celebretur, ne quid priuatæ rei commodis per gratiam, atq; colludium furto subducatur, & plena descriptio comprehendat quod spatium, & quod sit ruris iugerum: quid aut incultum sit, aut colatur: quid in uineis, oliuetis, aratoriis, pascuis, syluis fuerit inuentum: & quæ gratia, & quæ amœnitas sit locorũ: quis in ædificiis, aut possessionibus sit ornatus: quæue mancipia in prædiis occupatis, uel urbana, uel rustica, uel quarum artium generibus imbuta teneantur: quot sine cẽsuarij, uel coloni: quot boum exercitiis terrarum, atq; uomeribus instruentium: quot pecorum, atque armentorum greges: & in qua diuersitate sint dinumerati: quantum auri, & argẽti: uestium, ac moniliũ, uel in specie, uel pondere, & in quibus speciebus: quidue in apothecis sit repertum. & hæc sunt uerba formalia tex. d. l. si quis intra. & sic habes formam conficiendi inuentariũ.

7 ¶ Fiscvs. † Quæ bona debent describi, & inuentariari? ¶ Ivdex. Dicas, ꝙ debeat describi insti. debitorum, & creditorum, ut habetur in l. fin. C. de bo. uacanti. lib. x. Item debent describi omnia ea, quæ malefactor possidebat tempore maleficij cõmissi, etiam si nõ constet esse sua: & si alius prætendat ius in eis, sibi incumbit probatio, ut. C. ne uxor pro ma. l. ob maritorum culpam. & ibi Glo. & ponit Alber. de Rosa. in d. l.

8 si quis intra. ¶ Fis. † An nomina debitorum contineantur sub appellatione mobilium, ut sic de eis debeatur tertia pars fisco? & uidetur dicendum, ꝙ sic, ut est Glo. in l. mouentium. ff. de uerbo. signifi. argu. l. ij. §. mobilis autẽ. C. quando, & qui. quar. pars. & pro hoc uidetur text. in l. unica. §. exactio. C. de rei uxo. actio. iuncta Gloss. in uerbo, in corporalibus. & ibi etiam Bald. & text. in l. potest. ff. de author. tuto. & ibi Gloss. ¶ Inqvis. Sed in contrariũ tenet Glo. in l. ulti. C. in qui. cau. in integ. restitu. non est ne. argu. l. ait prætor. §. j. ff. de iure delibe. & Glo. in c. ij. in uerbo. de re. eccle. nõ alie. lib. vj. dum not. ex eo tex. iura. atq; omnia incorporalia poni inter immobilia.

mobilia.& facit l.j.C.de lon. temp. præscri. ubi incorporalia præscribũtur,ut immobilia.¶I v d. Hanc ultimam opinionem, quòd non sint computanda nomina debitorum inter immobilia,tenent Spec.in tit.de fructi.& inte.§.scias igitur.uers.sed pone prælatus. ibi secundò quæritur. & Bart.& Raphael Fulgo.in l. quam Tuberonis.§.ultimo.ff.de pecul.& Bar.in l.si conuenerit.la.ij.in princip.ff. de pigno.actio. & Gand. in suo opere male.in tit.omniũ postremo.colum.antepen.uersic.item pone in statuto. & Alber. de Rosa. in l.mouentium.ff.de uerbo.sign.& ultrà omnes plenissimè per d.And. Tiraquell.in trac. de utro. retra.fol. 73.nu. 9.§.j.Gloss. vij. ubi finaliter concludit,neque mobilia,neque immobilia censeri nomina debitorũ: & hanc opinionem uideo esse communem, & ubique seruari. ¶F i s.

9 †An molendina,quę ad instar nauiũ super flumina meãt, ac ueluti ambulant,sicut sunt in Tiberi, & Capuæ, ut tradit Pau.de Ca.in l.fluminum. in prin.ff. de dã.infec. sint mobilia, an immobilia?¶I v.Fran.de Ripa in l.quominùs.nu. 126.ff. de flumi.dicit,ꝙ sunt mobilia: sed molendina, quæ tanquam domus in terra,aut in ripis fluminũ fiunt, illisq́; adhærẽt, sunt immoblia, ut plenè habeť per And.Tiraquell. in tract.de utroqne retra.fol. 101.nume.92.in glos.vij.

10 §.j.†Et etiã molæ ipsius molendini,quandiu illi sunt applicitæ, non dicuntnr mobilia,ſm Bal. in.c.contingit.col.pen. uer. quæro nunquid molæ. extrà, de do. & contu. & est ratio,quia est una contignatio.l.eũ, qui ædes.ff.de usuca.& habetur per

11 Tiraqu.ubi sup.¶ F i s c v s.†Nunquid pecunia destinata ad emptionem prædiorũ, dicatur res mobilis, uel immobilis? & uidetur dicendũ, ꝙ sit res mobilis, cũ simpliciter pecunia est res mobilis, ut uoluerũt con.Bal. Alber.in l.ea demum.C.de colla.& Specu.in fi.de fru.& intere. §.j.uersi.quid de libris.& Bal.cons. ccccxvj. ꝑmittẽdũ est.col.ij.li.ij.& apertè probat tex.in §.&quia parũ. in auth.de nup. imò non solum est mobilis,sed est de rebus, quæ seruãdo seruari non possunt, ſm Bart.in l.si ex legati causa.& ibi.Ro.& Frã. Are.& latè Barba.ff.de uerb.obli.ꝑ text.in auth.ut hi, qui obli.se hab. perhi.res mino. & in l.Arist.§.ulti. cum l.seq.ff. de iure deliberan. & in §.constituitur. institu. de usufruct. hinc est,ꝙ potest alienari sine decr. curiæ per minorem, ut habetur per Bar.in d.l.si ex legati causa uersicu. quid ergo,si debet.& Bal.in l.si curatorem habens.col.ij.uersi. hic adde unum.C.de in integ.resti. mi. & idem de pecunia ecclesiæ uoluerũt Panor. Pe.Anca.& Barb.in ca.cum constet de pigno.& Alex.cons.xcij. lib vj. ¶I n q v i s i t v s. Licèt pecunia sit res mobilis, & quæ seruando seruari non potest, & quæ ideò possit à minore, & prælato alienari absque solemnitate, tamen si ea destinata sit ad emptionem prædiorũ, uicem rei immobilis obtinet,ut dicit Raph. Cu.in l.a diuo Pio.§.ult. per illum tex.ff.de re iudi.& in l.cætera.§. sed si separauit.ff. de lega.j. ideo nec ea sine decre. iudicis alienari potest, sicuti nec alia ĩmobilia ipsius minoris.per l. q̃d ergo.§. usuras.uersic.quid ergo.& ibi Ro.ff.de cõtra.& uti actio. tute.& uoluit idẽ Roma.in d.l.si ex legati cã.col. iiij. & ibi post eum Fran.Are. colũ.iiij. uer.addit etiam dñs meus.& Barba. col.xiij. & Rom.singul. ciij. tu habes, ꝙ pecunia. & ibi ad hoc adducit

cit tex.in d.§.usuras. Fis. Sed in cõtrarium tenẽt in hoc Iac.Raph.Cy. Ray.Bal. & Ange.Imol.Flor.Alex. Fran.Are.& Iaſ.in d.l.cætera.§. ſed ſi ſeparauit.ff.de leg.j.ubi dicũt nõ haberi pro re immobili pecuniã deſtinatam ad emptionem prædiorũ. ¶Ivd. Huius cõtrouerſiæ cardo in eo uertitur, an deſtinatio habeatur pro re perfecta. de quo per Sozi. in conſi.ccxlix.col.pe.uer. circà quartam.li.ij.& Alber.in ij. parte ſtatu. in q.ccv.Bar.& alij in d.§. ſed ſi ſeparauit.& Alex.con.xcviij. aliàs de facto conſultus.verſi.& non obſtat, ꝙ deſtinatio.lib.iij.& Fran.Are.cõſi.vj.uiſo inſtrumento diuiſionis.in ij.dubio.& latiſſimè per Fel.in c.cũ adeò.col.ij. uerſi. de deſtinato. extrà,de reſcrip.in quibus locis de ſolutione quæſtionis latè habebis.ui-
12 de eos. ¶Fis. † Quid de pecunia, q̃ redacta eſt ex uenditione rei ſtabilis,an mobilis,an immobilis cenſenda ſit?& uidetur dicendũ,ꝙ ſit connumeranda inter mobilia.ſm Iaco. Raph.Cy.Alber.Bal,& Pet.Philip. Corne.in l. ea demũ.C. de colla.& tenuit Firmia. in ſuo repert. in uerbo,bona mobilia.uer.iiij. ¶Inqv. Sed uidetur dicendum,quod ſit immobilis.nam eius naturæ cenſeri debet,cuius res erat,ex cuius uẽditione confecta eſt, & quæ ſit ſubrogata in locũ illius, ut hr̃ per Maſſuer. in tit.de ſociet.§.item nomina, ſeu debita. & id uidẽtur uoluiſſe Raph. Fulg.Alex.& Frã. Are.in d.l.ea demum. ¶Ivdex. Prima opinio uerior eſt,& tenenda eſt, ut dicit Tiraquell.in tract.de utro.retra.fo.108.
13 nu.112.§.j.in gl.viij. ¶Fis. † Quid de pecunia repoſita in bancis, an inter mobilia connumeranda ſit? & uidetur dicendum,ꝙ ſic, per ſupra allegata. ¶Inqvi. Sed contrariũ tenet Bal.in c cum cauſa.extra, de re iudi.ad fi.vbi uoluit,quòd cõnumeratur inter immobilia. ¶Ivd. Et hanc opinionem approbat And. Tiraquell. in tract. de utro. retra.in gl.vij.§.j.fo.108. nu.113. eamq; ſe-
14 quor. ¶Fis. † Quid de columnis affixis domui,& de ſtructuris factis ex tabulis,quæ æſtate tolluntur,& hyeme ponũtur, an inter immobilia cõputentur?& uidetur dicendũ, quòd aut ſunt ædibus affixa, & dicentur immobilia:aut ſunt ſeparata,& dicentur mobilia.ſecundũ Afflict.in trac. protomixeos. col. xiij. uerſi. ſubſequenter quæro. & poſt eum Caſſa. in conſuetu. Burg.in titu. de retra. §.j.uerbo,*font heritage*. col.penult. uerſi.quæro ulterius. & hoc dicunt notari a Gloſſ.in d.l.fundi.ff. de act. empt. ¶Ivd. Hanc opinionem ſequitur Tiraquel in tract.de utro. retr. in loco ſæpius allegato. nu.114. ſed dicit illam Glo. nihil dicere de hoc,ad quod allegatur per ſupra al-
15 legatos doctores. ¶Fis. † Quid de aſcriptitijs bobus,& aſinis, & alijs ſimilibus fundo inſtruendi gratia illius additis? Ivd. Quo ad aſcriptitios, quandiu glebæ inſiſtunt, inter immobilia computantur. ſm Bald. in l.j col.vj. uer. tertiò oppo. C.de ſer. fugi. per l.iubemus.C. de ſacr. ſanc.eccle. & l.ſi quis inquilinus. ff. de leg.j.& ſequitur Afflic,in conſtitu.errores,col.j.in ij.no.& ſequitur Tiraquel.in allega.trac.fol.109.nu. 118.Gloſ.vij.§. ſed ſecus eſt in bobus,& aſinis,licet additi ſint gratia inſtruendi fundi, quia inter mobilia connumerantur, ut ibi per Tira-
19 quel. habetur. ¶Inqvisi. † Sed quia ut plurimum fiſcus ſolet inuadere omnia bona contumacis, qua actione ergo agunt filij contumacis pro recuperatione partis eis cõ-

tin-

tingentis? ¶ I v d. Dic, quòd possunt intentare rei uendicatio. secundùm And. de Iser. et Afflic. in constitu. foriudicatorum bona. quia illa consti. diuidit bona inter filios, &
17 fiscum. ¶ F i s. † An iudex possit mãdare debitoribus contumacis, ne soluant contumaci, uel alteri pro eius parte? ¶ I v. Dicas, ꝙ sic, ut est tex. in l. fi. §. fi. ff. de req. reis. ¶ F i s.
18 † Quid si ĩ bonis cõtumacis sint bona, quæ seruando seruari nequeũt, quid faciet iudex? ¶ i v d e x. Dicas, ꝙ iubebit ea uendi, & quod pretiũ reponitur penès tertium, ut l. fin. ff.
19 de requ. reis. † Et est notandum, ꝙ si filiusfamilias est contumax, non confiscabitur peculium castrense, & quasi castrense, nec profectitium. ut est tex. l. si filius. C. de bo. pro. &
20 ibi Bald. † Item mortuo patre contumacis, & foriudicati ab intestato fiscus in totum succedit, si non habebit alios filios, ut est cautum per regni constitutio. incipien. ob filiorum culpas. sub rubrica, ut pa. for. ne ex delic. fi. pro conde. & ibi per
21 Afflic. primo nota. † Et si pater foriudicati fecisset testamentum, & exhæredasset filium foriudicatum, sola foriudicatio fuit iusta causa exhæredandi filium, & sic fiscus nihil debet habere secundùm Iser. & Afflict. in constitutio. ob filiorum culpas. ubi And. dat pro cautela, ut pater exhæredet filium foriudicatum quia sic excludetur fiscus. ¶ F i-
22 s c v s. † Sed qui si pater foriudicati facit testamentum, & relinquit certum quid filio, ut in eo tantum succedat fiscus, an fiscus possit petere partem uirilem cõtingẽtem ipsi filio? ¶ I v d e x. Afflict. in constitutio. ob filiorum culpas. in secũdo notabi. uersic. item quæro decidit, quòd succedit fiscus solum in ea partes, in qua filius ille est insti-
22 tutus. ¶ I n q v i s i. † Sed quid de uxoribus contumacium an aliquam patiẽtur molestium super dotibus, & iuribus dotalibus, donationibus propter nuptias, quarta, & dotarijs constitutis? ¶ I v d e x. Dicas, quòd non, ut habetur in constitutio. regni. pœna carere. quæ concordat cum l. ob maritorum. C. ne uxor pro mari. & non obstante, quòd uiuant eorum mariti, possunt tamen petere eorum iura dotalia, quia si sunt foriudicati, habentur pro mortuis quo ad istum effectum recuperandi dotes, ut in constitu. pœnam eorum. & habetur per Aflict. in d. constitutio. pęna carere
24 in principio. † Similique modo potest mater recuperare dotes, & iura dotalia super bonis filij contumacis, & foriudicati, si filius est hæres patris sui, & si contumax non habeat liberos, habebit etiã medietatem omnium bonorũ ipsius contumacis filij, deductis dote, & omnibus iuribus dotalibus, ut bene declarat Afflict. in d. constitu. pęna ca
25 rere. iij. notab. † Nec fiscus potest opponere uxoribus, & matribus contumaciam, quòd habent instr. confessionum de recepto tantum, & non probant uerè solutse, ut habetur late per Afflict. in constitu. causas. et in d. constitutio. pęna carere. quod puto uerum, quando con fessio esset facta ante delictum com missum.

Banniantur. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Bannum quid sit.*
2 *Bannitus etiam in causa ciuili non potest*

63 *Bannitus, qui ex forma statuti, si non comparet, infrà decē dies potest impunè occidi, an possit occidi in decimo die.*
64 *Vniuersitas an puniatur de receptatione.*
65 *Statuta si sunt contraria, attenditur illud, quod plenius prouidet.*
66 *Vniuersitas de iure ciuili non punitur de delicto, nisi quando congregata ad sonum campanæ delinquit.*
67 *Statuta contraria debent ad concordiam reduci, si fieri potest.*
68 *Rex in indultu generali an uideatur remittere ius partis.*

FISCVS.

HVCVSQVE uidimus usq; ad actum annotationis bonorum contumacis: uideamus nunc, si placet, quid posthac restet fiendum contrà
1 ipsum contumacem.¶IVD. † Quia post annotationē bonorum debet perueniri ad bannimētum reorū, idcircò primo sciendū est, q̄ quādo reputatur quis contumax, debet in decreto contumacæ decerni, dictū cōtumacem banno esse supponendū, quod nihil aliud est, nisi extrà ꝓtectionem citatis eū ponere. ſm Bal. in d.c.j.in prin.in vj.col.de pa.tene. allegat Cy.in l j.C.de natu.libe.inde dicit Bal.in l.j.C.de hæredi.inst. quòd bannire in foro seculari, est ad similitudinem excōmunicationis in foro ecclesiastico, quia sicut excommunicatio eijcit excommunicatum à communione fidelium: ita bannum in foro ciuili separat bānitum à beneficijs, quæ competant
2 personis secularibus.†Hinc emanauit ritus mag.cur.uicariæ incip.itē si aliquis, uel aliqua.qui uult, quòd si bannitus citetur ad instantiam alterius, etiam pro causa ciuili, non potest cōparere per procuratorē, nisi prius contumaciā purgauerit: & q̄, si intra mēsem non purgauerit cōtumaciā, post mensem pōt capi de ꝑsona, ut optimè declarat Afflic.ī cōsti.grandis.in ij.no.de quo ritu īfrà
3 latius dicā.†Et postq̄ in decreto cōtumaciæ decretū fuerit, reum contumacē esse banniendū, & banno supponendum, ut suprà dixi, banniri debet curia pro tribunali sedente: demum ipsum bannū debet publicari per ciuitatē in locis solitis, & cōsuetis: multis astantibus, & sic, ubi solent cōuersationes gentiū cōgregari, ut habetur in d.cōsti.grādis.& ibi not.Afflic.in viij.no.pro quo facit c.statuimus, de male, dētq; tale bannum ſm eundem Affli.ubi suprà di uulgari uocæ præconia, & alta uoce ut ī auth.de leno.§. præconizamus. licet hoc nō requiratur in bāno magnæ curiæ uicariæ, quod sufficit publicari curia pro tribunali sedente: nec requirit publicatio, diuulgatio per ciuitatem, sed in alijs officialibus, & gubernatoribus prouinciarum remanet id, quod suprà dictum est, quòd requiritur publicatio, & diuulgatio. aliàs si admitteretur, posset allegari bānum nullum. arg.l.cū ij.§.si prætor.ff.de transac. & eorū, quæ no.Abb.in c.cum dilecta.j.co. extrà, de rescri.& ita firmat Afflict.
4 ubi suprà.¶FISCVS. † Quæ debet contineri in banno, & cuiusmodi erit forma? IVDEX. Forma banni erit hæc: Nos Franciscus Antonius Straticotis ciuitatis Salerni, &c. qui busuis iuratis, & seruiētibus nostræ curiæ, & alterius cuiuscunq; ad īfrascripta requirēdo scire facimus per ꝓsentes, qualiter formata inquisitione, & informatione ꝑ nos, & nostrā curiam ad querelā Ioānis de Lādulfo super homicidio patrato in ꝑsonam quondā Ludouici de Lādulfo eiusdem

eiusdem ciuitatis de mēse Octobris ꝓximi preteriti anni 1545.tertia. īdi. regnante Cæs.maiestate, & dominā te in dicta ciuitate,in pertinētijs,& territorio dictæ ciuitatis , & ꝓpriè, ubi dicitur,ala carnalia,iuxta suos fines,sub præsidatu,quo x̄,fuerunt super dicto homicidio reperti culpabiles Ioan.Angelus,& alij infra scripti dictæ ciuitatis,qui citati p nos, & nostram curiā ad ipsam informādum super dicto homicidio sub die iiij.Martij anno 1546.cōparere recusauerunt in primo,& ultimo perēptorio , fuit propterea eisdem prima contumacia accusata sub die.v. prædicti mensis,& aduenente ultimo perēptorio fuit eidem accusata ultima contumacia,& per curiā fuerunt condemnati ad pœnam in mandato contentā.sub die uerò eodem iiij.Martij fuerūt similiter citati ad recipiendum copiam capitulorū.q similiter comparere recusauerūt in primo,& ultimo peremptorio , sub die nono eiusdem fuit eisdem instāte querelante , & curiæ coadiutore accusata ultima contumacia, & fuerunt condemnati ad tertiam partē eorum bonorum mobilium,& decretum,cætera bona fore annotāda necnon eosdem fore supponendos banno,mediante decreto ipsius curiæ lecto,& lato sub die, quo suprà. & quia processum est ad annotationem bonorum,& nobis nouiter instatum fuit, prædictos contumaces publicè banniri, ut iuris ; & moris, est,& agnoscentes iustum petì,propterea dicimus,cōmittimus , & mādamus uobis,quibus suprà , ad pœnam unciarum auri uigintiquinq;, nobis,& uostræ curiæ in casu cōtrarij applicandam,quòd receptis præsentibus ad omnem instantiā dicti querulantis,& curiæ coadiutoris de beatis publicum bannum alta, & intelligibili uoce more præconio ī locis publicis,& consuetis , in quibus nniuersitas dictæ ciuitatis, & maior pars ipsorum congregari solet,emanare,ꝙ nemo de dicta ciuitate ex nunc in antea cuiusuis gradus,conditionis,& status,audeat,seu præsumat receptare,nec receptari facere prædictos contumaces inquisitos,ut suprà,nec eis ferre auxilium, fauorem,& cōsilium,nec cum eis loqui, cōuersari,potum & esum dare similiter nec locum,nec ignem:sed illos capere,& capi facere acclamādo adiutorium & nobis ; & nostræ curiæ impartiri auxilium ad ipsos capiendum:ipsique teneantur ; tradentur, & habeātur ꝓ rebellibus nostræ curiæ homicidiarijs,& delinquentibus sub pœna contenta in regia pragmatica:& caueat unusquisque,ut cōtrarium nō facit.datum, &c.referatur.

5 †Et notandum est,quòd ideò posui nomen gubernatoris, & causam ob quam quis bannire,& alia,ut suprà: quia bannum debet esse certum,& in scriptis:quia debet continere personam gubernatoris , & iudicis: itē causam,pro qua quis bannitur:item nomen & cognomen illius qui bannitur:itē annū,& mensem:& sic debet in actis registrari. aliàs si secus fieret,bannū esset nullū,ut in cōsti. grādis.& ibi notat per Affli.in' nono no.bannū.n.sine causa nō obligat,ſm Bal.ī margarita,uers.termi-

6 nus.†Itē in dicta forma , & tenore bāni posui,& narraui contumaciam contractā particulariter,& distinctè eò,quia aliàs nō ualeret,nisi sic contumacia exprimeretʳ,ſm Bald. in l. si quis in fi.C.de fideicō.lib.& Ale. in l.ij.§.ignominiæ.de iis , qui not.

7 inf.†Itē dixi , ꝙ publicetur in locis publicis,& consuetis,ex quo banno fieri

fieri debet in multis partibus ciuitatis consuetis, nec sufficeret fieri,& diuulgari in uno loco tantum.secũdum Bald.in c.j.in v.colum. uersic. quæro ubi quis citatur.de mil.uassa.qui contu.est.facit c.cum in tua. de ijs, qui matri.accusa.po.xvj.q.j. c.illa.Ioann.Andr.in cle.grauis.uersicu.uoce præconia.de senten.excõ. Ange.in l.j.§.hæc uerba stipulatio-
8 nis.ff.si cui plusquàm pro l.Fal.†Et est aduertendum,quòd bannum nõ debet publicari ĩ diebus dominicis. & feriatis:& publicatum talibus diebus non tenet, secundum Bald.in l. fin.C.de fer.iij.not.& in l.si ea.in fi.
9 C.qui accu.non possunt.†Item dixi, bannitos non esse receptandos, nec eis dari auxilium,fauorẽ,& consilium posse,ob id,quia ita cautũ est in l.ij.C.de ijs qui latro.& prama.in cip.nos Ferdinandus.& c.assiduo pẽsatis.& hoc ideò fit,ut ipsis bannitis non remaneat locus, ubi possint moram trahere, ut dicit text.in l.iij.in prin.C.de summa trin. & fide cath.
10 †Et licèt de iure cõmuni receptator bannitorum esset puniendus eadem pœna,qua deberent puniri ipsi banniti,ut l.j.ff.de recepta.& l.j.C. de ijs,qui latro.quæ regula de iure communi in pluribus casibus non habebat locum,ut per Afflic.in cõsti.paternorum.in cõl. tamen in regno plures pragmaticæ, & capitula super hoc prouident,& in primis p̃ c.regis Caroli incip.dudum contrà proditores,char.viij statutum est,ꝙ receptans bannitum incurrit in pœnam unciarum centum.demum hoc est sublatum per c.regis Roberti in cip.receptatores malefactorũ.char. 33.quo cauetur,quòd si barones receptant bãnitos post sex mẽses sciẽter,possessio.& domus, uel prædia, ubi sunt receptati ipsi delinquẽtes, sunt fisci per quinque annos:alij uerò puniantur illa pœna, qua debet puniri ipse delinquens.& si uniuersitas receptauerit punitur pœna pecuniaria ibi statuta,ut refert Afflic.in d.const.paternorum in ij.rubr.in ij. not ij.q.Nouissimè autem superuenit dicta regia pragmatica regis Ferdinandi renouata,& confirmata per sacram Cæs.maie.Caro.v.Imperatoris:qua statutum est,quòd tales receptatores puniuntur pœna mille unciarum,& alia pœna reseruata regi. &est ius nouissimum in regno,& habet locum tam in baronibus, quàm personis priuatis,& uniuersitatibus, ut ibi habetur,& ita ubiq; seruatur in hoc regno ius nouissimum.
11 ¶ FISCVS.†Sed quid si bannitus est affinis,uel consanguineus receptantis,an nõ obstante dicta pragmatica debeat minorari pœna i eo? IVDEX.Dicas,quòd sic.per l.fin.ff. de receptator. & firmant Andre.de Iser.& Afflict.in d.constit.paternorum.in ij.rubrica.& idẽ uoluit Iser. in c.i.§. receptatorib.de pa.iur. fir. post Gloss.& Iacob.de Belui.& noluit Ioann.de Ana.in c.ij.de delict. puero.v.colunm.& Alexand. consi. cxliiij.in fin.ij. libr. & hoc uerum, nisi receptasset agnatum, uel cognatum uiolatorem pacis, & hostem publicum, uel condẽnatum de rebellione contrà principem, secundùm Andre.in d.§. de receptatoribus.& Barto.in d.l.fin.nisi per ignorantiam receptasset, nesciens eum esse uiolatorem pacis, & hostem publicum, uel condemnatum de rebellione contrà principem. secundùm Andre. in d.§ de receptatoribus.& Barto.in d.l.fina.per l.pri.C. de iis qui la.& prosequitur latè Afflict.in d.constit. paternorum.in ij. q.ij.nota.et adde Afflict.in consti.

pœna

pœna carere viij.no.& iCarrer.in practica crimi.§.homicid ũ.fo.l vij.nu.
12 40.¶ I N Q V I.† An dicta regia pragmatica habeat locum in uxore receptante uirum contumacem, & foriudicatum?¶I v.Alexã.in d.l.fin. arg.l.si cum dotem.§.fin autẽ in nouissimo.ff.sol.mat.tenet quòd impunè potest ipsum receptare. & idem firmat in l.j.C.de diuor.& in c.ĩter alia extrà,de senten.excom. & not. And.de Iser.in consti. pœna carere uolentes,motus,quia hodiè non fit separatio matrimonii ex aliquo delicto ut in c.i j.& c.gaudemus.de diuor.& xxxij.q.j.c.in coniugio.& tenet idem And.in c.j.§.siquis hominem.de pa.tene.in c.j.§.porro,quæ sit pri.cau.bene.amittẽ.& dominus Nell.in tra.bannito.q.xxij. nec ex hoc debent perdere suas dotes.secũdum And.in d.consti.pœna carere. & Saly.in l.j.C.de repu.& habetur in c.regia Caroli secundi incipi.itẽ statuimus.& refert,ac sequitur Afflic.in d.consti.de paternorum.& in d.consti.pœna carere. in vij.& viij. not.in consti.patiem pro filijs in v. no.post And.ibi,in iij.no.& Carre. in sua practica.§.homicidium. autẽ, dicit Gloss.nu.41.uersicu.viij.fallit.
13 ¶I N.†Sed utrum ignorans eum esse bannitũm,si receptauerit, teneaẽ ad pœnam.¶I v.Si loquimur de iure cõmuni,dicendum est, quòd nõ. secundum Bar.in l.j.C.de colo.Illyrica.li.xj.& Bar.in l.omnes.C.de agri.& censi.li.xj.ut l.j.de deserto.li. xij.& in l.fin.C.de fabricen.li.xj.& dicetur sciens,si publicum erat, eũ esse bannitum.de quo per Ange.de Aret.in li.male.in uerbo,dicto maleficio semper astitit. quod intellige,ut per Bal.in l.ij.C.de iis qui latro.occul.& habeẽ p Afflict.ubi s̃. hodie tamen est prouisum in hoc per dictam regiam pragmaticam,ꝙ ad hoc,ut nemo sub prætextu ignorantiæ posset eludere dictam pœnã, statutũ est, ꝙ nullus exterus possit receptari ultrà binas noctes, quin denuntietur curiæ: & ꝙ si receptatus fuerit ultrà binas noctes,& fuerit posteà repertum esse bannitum, teneatur receptator ipse ad pœnã, etiam si alleget ignorantiam.¶I N-
14 Q V I.†Quid si aliquis receptasset bannitum tolleratum à superiore in ciuitate,an receptator ipsius teneaẽ ad pœnam?¶I v D.Dicas,quòd non secundum Saly.in l.nullus.C.de Iudæis.& habetur per Marsi.in practi. cri.§.aggredior. nu.28. qđ uerũ intelligo,quando talis patiẽtia,& tolerantia fieret palàm,& publicè ab ipso superiore.aliàs si fieret clã,& occultè,non posset dici tolerantia, & patientia superioris.& hoc puto ꝓcedere,siue esset superior qui banniuit,siue superior ipsius receptatoris.
15 I N Q V I S I.†Sed an pœna dictæ regiæ pragmaticæ habeat locum in hostolanis,& tabernarijs receptantibus contumaces,uel eis dãtibus potum,& esum per transitum?¶I v D. Dicas quòd non.secundùm Bart.in l.omnes.C.de agri.& censit.li.xj.facit l.Seiæ.§.idem quæsijt.ff.de fun. instru.& Alex.in l.j.ff.de recepta.& per Afflic.in cõstitu.paternorum. in ij.nota.in uersicu. septimo fallit. I N Q V I.Et an receptans bannitũ propter inueteratam amicitiam, debeat in eo mittigari pœna?¶ I v D. Dicit Salyc.in l.nullus.C.de male. quòd amicitia reproborum est repellenda, & sic non debet excusare. & sequitur Afflict. ubi supra. in secundo nota.in septima.queſtio.
17 ¶ F I S C V S. † Nunquid pœna dictæ regiæ pragmaticæ habeat locũ in receptãte,uel aliter fauẽte delinquenti

linquenti tantum, etiam si non sit bannitus, vel contumax? ¶ Iudex. Certè verba dictæ regiæ pragmaticæ sunt clara, & loquuntur de receptantibus delinquentes, latrones, homicidas, vel bannitos. & sic loquitur de receptante delinquentem tantum, uel bannitum. & optima ratione videtur hoc statutum, quia licet non sint banniti, receptatores tamen ipsorum dicuntur operam præstare dictis delinquentibus, secundum Bart. in l. furtum in fi. ff. de fur. & non procedit dicta regia pragma. si ignorabant receptatores, fures vel latrones fuisse. secundùm Bald. in l. si furti. C. de iis qui no. infa. & semper dicuntur habuisse notitiã, quando est publicum, & notorium maleficiũ, vt l. si tutor. ff. de peri. tuto. & ibi Bald. & habetur per Rot. in decisio. ccccxv. & Bald. in c. conuenticula. col. v. de pa. iur. firma. Sal. in l. j. in fine. C. de iis, qui la. imò plus dicit Bald. in d. l. j. ꝙ ad imponendã pœnam pecuniariam, vt est in dicta regia prag. sufficit probari, ꝙ erat fama, & rumor de delicto. & de ista regia pragmatica mentionẽ facit Carre. in sua praxi crimi. §. homicidium autẽ vt dicit Glo. nu. 42. vbi enumerat, & recolligit omnia capitula, & pragmaticas regni loquẽtes de receptatoribus delinquẽtiũ, vbi videas.

18 † Non tamen dicta regia pragmatica habet locum in eo, qui per vim receptauit delinquentem, nõ valens prohibere, vt habetur per Afflic. in cõstitu. patarenorum. in ij. no. in iij. ca. & habetur in terminis dictæ regiæ pragmaticæ, vbi supra nu. 42. in fi. quos allegat ad hoc Ioã. de Arno. in dialogo. 45. ¶ Inqvisitvs.

19 † Sed an habeat locum in aduocato, & procuratore postulantibus pro bannitis, & foriudicatis?

¶ Iud. Ange. de Are. in lib. male. in verbo, Andreani auxiliatorẽ. ij. col. tenet, ꝙ sic. quia postulando pro eis auxilium, & fauorem videntur dare, & præstare: per doctrinam Bart. in l. post legatum. §. sunt qui putant. ff. de ijs, qui. vt indi. sed ibi Aug. de Ari. in addi. tenet contrariã opinionem. & opinionẽ Ang. saluat. in bannitis pro crimine læsæ maiestatis, ut in casu l. quicunq;. C. de epis. & cleri. & idem in hæreticis, ut plenè per Afflic. in constitu. inconsutilẽ. xxv. nota. quia pro talibus nõ potest postulari absque mandato iudicis: pro aliis uerò licitum est absq; metu pœnæ. & idem firmat Nell. in tra. banni to. in iij. parte ij. temp. in xxvj. quæstio. ubi dicit, quòd clarum est posse absq; metu pœnæ postulari pro bannitis per viam iustitiæ, allegãdo bannum nullum, vel petendo, ꝙ rebanniantur, præter in bannitis pro crimine læsæ maiestatis. sed vbi postulatur non in causa, pro qua sunt banniti: sed ad defensionem alterius causæ, tunc est distinguendum: aut ex forma statuti pro illa causa, pro qua postulatur, est permissa defensio ipsis bannitis: aut non. primo casu licita est postulatio pro eis. secundo verò casu tenentur ad pœnam de auxilio, vt ibi habetur, & ibi etiam ponit in xxvij. quæstio. de allegãte causas absentiæ pro bannitis, ꝙ licitũ est, & permissum, vt ibidẽ. & in xxviij. q. ponit de testificante pro bannito; & ibi dicit, ꝙ si in illa causa, pro qua quis testificatur, erat permissa defensio ipsi bannito, licitè potuit testificari, alias non. & est aduertendum, ꝙ cum habemus ritũ magnæ curiæ vicariæ, quo cauetur, ut nemo pro bannitis loquatur, potest dici, quòd pro eis non possit postulari. secundùm distinctionẽ Nelli de sa. Gemi.

20 ¶ Fis.† Vtrum pœna dictæ regiæ pragmaticę habeat locum in eo, qui scienter receptauit bannitum pluribus vicibus, & diebus in domo sua, & demum ipsum prodidit, & cepit, & curiæ tradidit? ¶ Iudex. Hanc quæstionem posuit Nell. de san.Gemi.in tra.bannitorum, in iij. parte ij. tempor. in xxiiij.q. vbi dicit, ꝙ Alber.in tracta.statu.q.lxviij. ponit istam quæstionem, & decidit, ꝙ debeat puniri, licèt sit mitiganda pœna, & ꝙ ita fuit determinatum Bononię. ipse tamen Nell. vbi suprà distinguit, ꝙ aut constat, ꝙ ab initio retinuit eum animo receptandi, & posteà mutato proposito deliberauit eum iudici præsentare. vt iam fecit, & tunc punitur. si verò hoc nõ constat, non debet puniri, sed debet præmiari: quia præsumitur eum receptasse, & tenuisse, vt curiæ traderet. & ita cum hac distinctione per-
21 transit.† Et an mandando nuntiũ, vel literas contumaci, uel foriudicato incidat quis in pœnam banni, ꝙ nemo loqnatur cum bannitis, dicas, ut per Ioan.de Arno.in commentar. 191. & uide Bonifa.in tit. quid sit accusatio. xxiij.col.circa medium. & in l.j.§. fi.ff.ad l.Iul.maie.
22 ¶ Fis.† Sed quando propriè dicatur quis receptare? ¶ Iud. Dicas, quòd is dicitur receptator, qui malefactorem abscondidit: non qui dedit ei potum, uel cibum l.j §. quod antem.ff.de ser.corrup.l.j.§.j.& ibi Bart.ff.de recep.l.qui vas.§.qui furem.ff.de furt.per Bal.Ange.& Sali. in l.j.C.de ijs, qui latr. Item qui recepta mercede, uel parte rerũ ablatarum à fure, furem dimisit, quem capere potuerit l.j.in fin.& ibi Doctor.de recepta item, & qui cohabitat c.j.§.si clericus, ĩ prin.& ibi Bal. in pri.no.de pa.teuen.in usi.feudo.

23 † Dixi etiam in forma banni, ꝙ bannitus capiatur, &c. ob id, quia ad id tenetur vnusquisq;, si potest, ut l.ij. C.de ijs qui latro.& in d.regia pragma. est expressum, & quia bannitus potest à quocunq; capi.l.fin.C. de malefi.& mathema. & Bald.in l.j.x. col.uer.ex ijs apparet. C.de summa trinita.& fi.catho.& capi põt quocunq; tempore, etiam die feriata, secundum Bald.in l.qui bonis.C. qui
24 bon.cede. po.† Dixi etiam, ꝙ impartiatur auxilium curiæ ad capiendum bannitos, quia ad id tenent̃ subditi, vt dixi suprà in uerbo, captura.
25 † Dixi etiam, ꝙ habeantur pro rebellibus curiæ, ob id, quia licet eo ipso, ꝙ quis sit contumax, & bannitus, non dicatur rebellis curiæ (quia non dicitur hostis, qui impunè offendi non potest) secundùm Bart. in l.amissione, in princ.uersic.aduertendum tamen est.ff.de cap.dimi.& per do, Pet. Philip.Cor.in consi.lv. incip.reperio in litera l, in ij.par.tũc enim dicetur rebellis curiæ, quando est foriudicatus, ut habetur in constitut.pœnam eorum. benè tamen dicitur inobediẽs iudici. secundum Bal.in l.j.vij.colum.uersic.sequitur uidere, qualiter banna.C.de hære.instit. sed largo modo dicitur rebellis curiæ, qui est inobediens: non tamen taliter, ut possit offendi.
26 ¶ Fiscus.† An statim, ac quis est contumax, possit publicari, & diuulgari, ut bannitus? ¶ Inquisitus. Videtur, quòd non. ex quo habemus in regno consti.incip.clementiæ. sub rubri. vt bãni.lib.intrà duos menses re.&c. qua statutum est, ꝙ cõtumax capi non potest infra duos menses, licet per ritum magnæ curiæ sit statutum, quòd per mensem capi de persona non potest, ut in ritu incipien.item si aliquis, uel ali-

qua

qua bannitus.& est alius ritus incip. Item, quòd nullus bannitus qui est conformis cum constit.clementiæ. & sic siue per mensem, siue per duos menses, capi non potest, & si capi non potest, minimè banniri potest, licet publicari pro bannito : quia si statim bannum posset publicari, ut supra dixi, posset capi de persona contra mentem dictorum iurium.& in tantum hoc est uerum, ꝙ si caperetur infra mensem, deberet relaxari præstitis fideiussoribus. secundũ Andr.& Afflic.in d.consti.clementiæ.quod non procederet, si constaret de crimine, quia deberet se defendere in vinculis. per l.humanitate suggerente.& habetur per Afflic. in d.constitu.clementiæ.sed in hoc est aduertendum, ꝙ si quis esset bannitus pro crimine, pro quo, si comparuisset sponte à principio, potuisset carcerari, etiã si afferret fideiussores, tunc comparendo, siue intra duos menses, vel unum, siue post, carcerabitur. quia bannum latũ per contumaciam, non debet ei præstare immunitatem.argumen.l.relegatorum.§ fina.ff.de interdict.&.ff.de noxa.l.non solum.& l.iij.C.de. pat. pote.& ita intelliguntur dictæ constitutio.& ritus secundùm Afflic.& Andr.in dicta constit.clementiæ. & ex hoc credo, ꝙ inoleuit consuetudo in aliquibus partibus, & curijs, quia in aliquibus curijs uidi expectari per mensem, & demum bañũ publicatur, & in aliquibus publicatur statim contracta contumacia : & in aliquibus expectantur duo menses.seruanda est igitur consuetudo regionis, & curiæ in hoc,& consuetudo illorũ,qui expectant per mensem,uel duos, confirmatur per doctri. Bar.de Cap.in dicta constit.clementiæ. ꝙ intra dictum mensem secundùm ritum,uel duos menses secundùm constit.contumax nõ amittit ciuitatem, & si nõ amittit ciuitatem,sequitur,ꝙ interim non est publicandus pro bannito:quia alias amitteret. & dicit Bart.de Cap.in c.siue quis sit forbannitus. ꝙ intra dictos duos menses nõ punitur receptator cõtumacis,ergo bannũ nõ publicatur.¶ Ivd. Laudo sententiã tuam.

27 ¶ Fis.† An pro quolibet crimine possit quis banniri, & ut bannitus publicari,& diuulgari?¶ Inqvis. De hoc habemus constitut. regni. grandis utilitas.qua cauetur, quòd bannum nõ datur,nisi pro causa,pro qua venit applicanda pœna mortis naturalis, uel ciuilis. & idem dicit Bald.in ca.j.in prin.in vj.col.de pa. tenend.& notatur per Afflict.in d. constit.¶ Ivd. licet id procedat, & uerum sit secundùm ius constitu. regni, tamen tantum ius capitulorum aliter cauet; ut habetur in ca. siue quis sit forbannitus. quod cauet, ꝙ etiam pro crimine, ubi uenit imponenda pœna abscissionis membri, potest banniri ad effectum, ut possit perueniri ad sententiam foriudicationis. item statuit, quòd pro alijs minoribus criminibus habeat locum etiam bannum, sic tamen,ut nõ possit perueniri ad foriudicationẽ. sed bene potest quis banniri pro dictis criminibus, licet non ueniat imponenda pœna capitalis. & ita dicit ibi Bar.de Capua.& si ita bannitus ꝑsistit per annũ, bona eius uendicantur fisco, facta distinctione liberorum secundum regni consti.

28 ¶ Fisc.† In quantum se extendit effectus bannitionis?¶ Ivd. Dicas, quòd protenditur,& extenditur per territorium bannientis, non extra. secundum Bald.in l.j.iij.col.uer.& circa primum.C.de hære.insti.& in

l.executorem.x.co. ver. modo ego quæro de vno.C.de excep.rei iudi. Glo.in c.j.in prin.in ver.guerram. hic ſi.lex Corra.& habetur per Bar. Cepo.in l.in itinere.ff.de ver.ſigni. & plenè per Nel.in tra.bãnito.in.j. par.ij. tempor.q.lvij.vbi videas.

29 ¶† Et eſt ſciendum, ꝙ bannitus de vno loco, videtur bannitus de alio adiũcto.ſecundũ Bald.in l.etiã.C. de iure dot.& Alexan.in l.ſi conuenerit. §. ſi nuda.ff.de pign.actio. & bannitus de caſtro adiacente ciuitati,intelligitur etiã bannitus de ciuitate.ſecundũ Bal.in d.l.etiã,& Alexan.in d.§.ſi nuda.& ideò ſi quis eſt bannitus de caſtello ſubdito ciuitati,non poteſt ſtare in ciuitate:ſecundum Bal.in d.l.executorẽ.nona col. uer.ſed pone, eſt cuidam nobili.

30 † Item ſi reperiuntur duo Titij de vna caſata, & reperitur vnus bannitus, ille cenſendus eſt, qui aufugit, ſecundũm Bal.in l.voluntatis in vlti.col.ver.te cõtra.C.de fidei cõmiſ.

31 † Et ſi aliquis eſt bannitus ab vno iudice,poteſt capi ab alio iudice extrà ſuam iuriſdictionem, & hoc per regiam pragma.incip.item ꝙ officiales. & per aliam pragmati.regis Ferdinandi incipiẽ.licet vt vniuerſis Italiæ pax.quibus cauetur, ꝙ iudex vnius territorij tenetur capere bannitum ad requiſitionem alterius iudicis per ſolas literas ſuas, licet Afflic.in conſti.clementiæ in.x. quæſtione arguat pro & contrà.

32 † Et bannum poteſt remitti à quolibet officiali,qui ipſum dedit,ſecundum Afflic.in conſti.clementiæ. in

33 vij.q.¶ Fiscvs.† Quid ſi vniuerſitas eſt citata, & effecta contumax, quænã erit pœnã contumaciæ in ea? ¶Ivdex. In hoc regno eſt ſopita hæc quæſtio per cõſtit.regni incip. dubitationẽ iuriſperitorum.vbi habetur, ꝙ eſt medium auguſtale pro quolibet foculari,& ꝙ fiet exequutio à tota vniuerſitate ſecundum facultates:& ſic in pœna contumaciæ inferenda uniuerſitati collecta imponenda non eſt in ſubſidium,quando non habet bona in cõmuni, ſed principaliter pro pœna contumaciæ debet imponi collecta pro modo facultatum, vt ibi not.per Afflic.in vij. not.ſed extrà regnum,ſi vniuerſitas citata nõ comparet, nec defenditur per ſyndicum, quia fortè non vult creare, obſeruabitur id,quod habetur in titu.ff.ſi quis in ius voca.non ier.& tunc ſiquid habebit in cõmune, poſſidebitur ex primo decreto: & ſi admonita vniuerſitas non excitetur ad ſui defenſionem,prætor faciet vendi bona cõmunia illius ciuitatis,vt.l.j.§.ꝙ ſi nemo.iuncta Gl.ff. quod cuiuſ.uni.no.& l.cùm proponas.C.de bo.autho.iu.poſſi.ſi verò vniuerſitas condemnata non habet crumenam cõmunem,tunc cogetur imponere collectam l.j.§.quòd ſi nemo.ff.quod cuiuſ.vni.no.ſi autẽ illi de vniuerſitate nollẽt imponere collectam, iudex poterit imponere ipſis primò vocatis.vt l.ſin.C. de mune.patri.lib.x.ibi, præſidibus ſignificamus. & poterit idem imponere onus exigendæ collectæ alicui, vel aliquibus de vniuerſitate intrà certum tempus:quo elapſo exactor,ſeu exactores poterunt conueniri,& capi.l.j.circa prin.ff.de muner.& ho. de quo ad longum per Ioan.Mil.in ſua praxi.cri.fol.57.nume.71.

34 ¶Fis.† Et an vniuerſitas poſſit banniri? Ivdex.Hanc quæſtionem poſuit do. Nell.de ſan.Gemi.in tract. bãnito.in.j.par.j.tempo.in N.q.vbi finaliter dicit,ꝙ poteſt banniri,quia poteſt delinquere, & condemnari, vt habetur in l.metum autẽ præſentem.

tem. §. animaduertendum. ff. quod met.cau.& l.sed & ex dolo.§.j.ff.de do.& pleniſſimè per Bart.in l.aut fa
35 cta.§.fin.de pœ.¶ Fis.† An valeat bannum contrà filios Titij non expreſſis nominibus?¶ Iudex. Dicas ꝙ ſi ex forma accuſationis, ſeu inquiſitionis poterit comprehendi, de quibus filiis dicatur, ſi ſunt plures, validum erit bannum. quod ſecus eſt, ſi nõ poterit comprehendi, quæ ſint ex aliqua parte actorum, vt habetur per do. Nell.de S. Gemi. vbi ſuprà in j.par.j.temp.vj.q.
36 ¶Fis. † An bannitus poſſit iterũ banniri?¶ Iud. Hæc quæſtio habet plura capita, & eam latè examinat do. Nel.in tract.bannito.in j.par.j. temp.in iij.q.vbi poſt multa diſtinguit, ꝙ aut quæſtio habet, an poſſit banniri in eodem loco, in quo ſemel bannitus fuit.& dicẽdum eſt, quòd nõ l.licet.§.pen.ff.nau.caupo.& ſtabu.an autem poſſit in alio loco banniri, puta, quia fuit bannitus in loco maleficij, puta, Bononiæ, inquiritur nunc in loco originis, puta, Florentiæ, vel econtrà, & iterum banniri poteſt.in pri.enim loco non fuit punitus effectiuè, & ideò poteſt banniri.ſi verò quæritur, vtrum pro alio delicto poſſit banniri, dicendum eſt, quòd aut commiſerat illud crimen, de quo nunc proceditur, antequàm fuit bannitus, & poteſt banniri: quia poteſt citari, & ibi conueniri: ſi verò commiſit poſtea delictum, tunc aut illud commiſit in loco, à quo bannitus erat: & eſt idem, quia ſiue ſit locus originis, ſiue alius ratione delicti, ibi ſortitur forum, & ibi poteſt cõueniri, & ſic banniri. ſi autem fuit bannitus in loco domicilii ratione originis, vel incolatus, & alibi nunc delinquit, & contrà eum proceditur non in loco delicti, ſed in loco originis, vel incolatus, maior eſt dubitatio: & tunc eſt dicendum, ꝙ ſi bannitus ex primo banno non perdit domicilium illius loci, à quo bannitus extat, ibi poteſt conueniri, & banniri: aut perdit ex primo banno domicilium, & non poteſt.
37 ¶ Fis.† An bannitus perdat domicilium, & deſinat eſſe ciuis ſuæ ciuitatis.¶ Iudex.Nellus de ſanc.Gemin.in eod. tractat.in j. par.ij. tem. xlv.q.in effectu concludit poſt multa, ꝙ quo ad ſui cõmodũ perdit domiciliũ, & deſinit eſſe ciuis ſuæ ciuitatis: ſed quo ad ſui ĩcõmodum, & odium retinet, maximè ſi eſt ciuis
38 origine.¶ Fisc.† An poſſit iudex bannire cõmittentem delictum contrà ſe, vel ſuã familiam?¶ Iud.Dicas, ꝙ aut delictum eſt notorium, & reperitur pro eo ex forma iuris cõmunis, vel ſtatuti impoſita certa, & determinata pœna, & tunc, quia ceſſat omnis ſuſpicio, poteſt bannire. ſi verò non eſt determinata, & certa pœna, ſed eſt arbitraria, verum arbitrium eſt declaratum per conſuetudinem, idem erit.quia tenetur ſeruare conſuetudinem, vt habetur in l.athletas. §. calumniator. & l.quid ergo.§. pœna grauior.ff.de iis, qui not.infa.ſi verò nec eſt certa pœna, nec declarata per conſuetudinem, non poteſt bannire: ſi verò delictum non eſt notorium, & tunc aut offenditur principaliter dignitas ſeu officium, vt quia offenditur officiũ exercendo, tunc poteſt cognoſcere, bannire, & punire: ſi verò offenditur principaliter perſona, tunc non poteſt cognoſcere, nec bannire, vt habetur per Nell.in trac.bãnito.in prima parte pri.tẽpo.in nona q.de quo latè per Capyt.in deciſio.cxxiiij.
39 ¶Fis.† Quid ſi aliqs notarius reperitur bannitus pro aliquo magno, &

famoso crimine, an interim possit conficere instrumenta, ita, ut ualeāt & an facta possit reassumere? ¶Iv d. Hanc quæstionem posuit idē Nell. in j. par. secundi temporis in q. clj. ubi post relatas plures opinion. dicit hanc quæstionem sibi uideri dubiam, & nihilominus adhærendo opinioni aliorum cōcludit, quòd aut notarius est bannitus ex crimine extra officium notariatus commisso, & ualent instrumenta ab eo confecta, tamen uetera magis quàm noua, si uero est bannitus ex delicto cōmisso in officio notariatus, puta, q̄ fecit instrumentum falsum, & tunc aut simpliciter est bannitus, & ualent instrumenta per eum postea cōfecta. arg. l. iij. §. quæsitum. ff. de suspe. tuto. donec priuatus & exauthoratus fuerit, & ita loquitur dictum Innocen. in c. fraternitatis. de testi. si autem pronunciatur, q̄ debeat abradi de matricula, tunc non dicitur exauthoratus donec abradat. ¶F i s.

40 † Quid si aliquis est bannitus pro homicidio, & post duos menses se uoluntarie præsentat, & iudex eum ponit in quadam camera, cum fideiussione de inde non recedendo, an effectualiter debeat carcerari instante querulante? ¶Iv d e x. Dicas, q̄ potest tenere eum in camera cum custodia, quæ tantum teneatur de dolo, & culpa, & non grauabit pars, si etiam fuit data cautio de inde nō recedendo, ut late habetur per Ca-
41 pi. in deci. cliiij. ¶F i s c. †Subsequenter quæro, quas pœnas patiantur contumaces in regno. ¶Iv d. In hoc sciendum est, quòd primo in regno contumax condemnatur ad tertiam partem bonorum mobilium, ut supra sæpius tibi dixi, & si intra annum non comparet, & est delictū capitale, foriudicatur, & omnia eius bona a fisco uendicantur, & impune potest a quocunque occidi, ut dicam in materia foriudicationis, si uero non est delictum capitale, condēnatur ad tertiam partem bonorum mobilium, & si intra annum non comparet, perdit omnia bona sua, & fisco applicantur, reseruato iure liberorum, ut supra dixi in materia inuentarij, & si postea uoluerit reuerti ad se defendendum, debet dicere causam in uinculis, & etiam si ueniret absoluendus in causa principali, adhuc tamen debebit stare tanto tempore carceratus, quanto tempore durant in contumacia, ut habetur per c. regni, siue quis sit forbannitus, & hæc procedūt in accusato.
42 †Sed in accusatore non comparente ultra condemnationem expensarum ad sextam partem mobiliū, ut est consti. regni incip. accusatorum
43 temeritas. & ibi Andr. de Iser. †Itē reus contumax debet reficere expēsas accusatori, antequam audiatur. l. sancimus. & ibi do. & Bald. in j. not. C. de iud. & Bald. in l. ij. in ij. colum. uersicu. in secundo exemplo. C. de eden. & authen. qui semel. & ibi Barto. j. colum. iij. not. C. quo. & quan.
44 ind. †Item contumax in loco delicti, potest inquiri in loco originis, non obstante præuentione facta in loco delicti, quia non potest se fundare ex processu, in quo fuit contumax, secundùm Bart. in l. sepulchri. in j. colum. uersicu. item est ar. ad q. ff. de sepulc. uiola. & in l. quamuis. uer. ultimo ex hac l. ff. de dam. infe. & Alex. in l. de die. §. tutor. ff. qui satisd. cogan. & Bartol. in l. j. in iij. q. C. ubi de cri. agi opor. & in q. accusatus de ui turbatiua, in v. articu. & Bar. in l. ubi cœptum, circa medi. ff. de iu. & ibi oīno Alexan. de Imo. & omnino p̄ Bal. in l. j. de leg. j. & Bar. in l.

in l.& si amicis.§.j. ff. de adulter. & Ang.de are.in lib.male.in uerb.Florentiæ.in fi.ubi dicit,q pro tractatu homicidij potest inquiri in loco tractatus,licet fuerit inquisitus in loco delicti consummati, in quo tamen fuit contumax,pœna homicidj non potest habere effectum, & in uerbo, inquisitio.in ult.colum.item potest banniri de utroque loco, secundùm Bal.in l.j.ij.col.C. ubi de cri. agi o-
45 por.de quo supra dixi.†Item contumax,& bannitus ex solis banno, & contumacia potest torqueri, sed quomodo procedat, dicam in tertia
46 parte tertiæ partis principalis. †Itẽ persistentibus in contumacia oportet iudicem esse seuerũ, ut ij.q.iiij. c.quanto.& c.ea,quæ.de sta.mon.in gl.in uerbo,rebellibus. quæ allegat bonum tex.in c.j.circa fi. de post.p̃la.& est de hoc text.in c.j.de appel.
47 in vj.†Itẽ,quia contẽptor mandati regij in facto arduo potest capitaliter puniri, ut habetur plene per gl. in pro.sacri regni constit. & ibi per
48 Affli.qui optime declarat.†Itẽ contra contumacem,& bannitum p iudicem potest procedi in suum dedecus, & uituperium ad ereptionem furcarum in domo sua,& ibi mandari affigi,& suspendi imaginem suam cum fune in collo,qñ delictũ habẽt pro confessato, ut habetur per do. Par.de Pu.in li.synd.in uerbo, con-
49 tumacia,qđ intellige,ut ibi. †Item pp contumaciã põt procedi ad deuastationem domorũ, & suorũ bonorũ, non tñ in præiudicium creditoris,& coloni, & uxoris pro iurib. dotalibus.de quo ad longũ p Pari. de put.in li.syndi.in uerbo, contumacia.uersi.an iudex propter cõtu-
50 maciã quod intellige,ut ibi. †Item si pars appellata fuerit contumax, propter dictam contumaciam parte instante potest iudex determinare in causa intra decem dies, a die receptiõis,pcessus numerãdos,sine alio ordine iudiciario,ut probatur in cõsti.hac lege.& ibi not.per Afflic. in vj.not.quod dicit esse notandum.
51 †Item contumax perdit declinatoriam fori.secundùm Ang.in l. eum, qui.ff.de priuileg.cred. & Angel. & Imol.& in l.si finita.§. item uideamus.ff.de dam.infec.& Alexan.in l. quidam consulebant ff. de re iudic. in fi.colum.& Afflic.in loco,de quo supra,& per Innoc. in c. ad petitionem.j.colum.in fi.de accu. Imol.in cap.si duobus.j.colum. in fi. de appella.& Bal.in l. si qui ex consensu. iij colum.uersi.deinde not. C. de episc.audien.& Innoc.in c.præterea. de dila.& Alex.in l.si quis ex aliena. ff.de iud.nisi iudex sit omnino incõpetens,quia tunc,quandocunque cõparet, potest declinare forum, nisi iudex pronunciasset se competentẽ, secundùm Innoc.in d.ca. præterea. & Fely.in d.c.si duobus.xv.colum. & Barto.in l.ij.in iij.colum.in fi.uersi.sed quæro,quid si processum.ff.si quis in ius uoc.non ierit. & ibi per Alexan.& uide per Afflic. in consti. pœnam nouem unciarum. in vj.q. ubi tenet illam opinionem, quòd pdit declinatoriam fori,si est talis psona,quæ potest renuntiare suo pri
52 uilegio,alias secus. †Item contumax,& bãnitus perdit priuilegium dandi fideiussores iuxta beneficium introductum per regni constit. humanitate suggerente. quod nõ procedit,si est rebannitus, & extractus a banno, ut firmat Petr.de Mon. for.in d.constitu.humanitate. & ibi per Bar. Cap. de qua tunc admittitur oblatio fideiussorum si natura criminis non repugnat, ut late
53 firmat Affli.ibi.in xxiij.nota. †Sed

istud procedit, quando contumacia est contracta coram iudice eodem, uel quando coram alio iudice, si am bæ curiæ dependent ab eodem rege secus si tribunalia sunt diuersa, quia tunc illa contumacia non obstat ipsi contumaci ad effectum prędictum, ut late & optime declarat Affl. in d. const.regni, humanitate. in xiij. nota. uersic. sed iuxta præmissa quæro.
54 †Et est notandum, ꝙ ex dictis Pet. de Mon.for.& Bar.de Cap.& Affli. in d.constitu.humanitate.cum quæstiones concludunt, quod bannitus purgata contumacia, & absolutus a banno reducitur in pristinum statũ, si sponte comparuit, nec perdit beneficium dandi fideiussores, infero, ꝙ nec remanet indicium sufficiens ad torturam contra eum propter cõtumaciam purgatam, quod procederet maxime, si appareret fuisse absentem ex probabili causa, quod est no
55 tandum. †Item contumax, & bannitus in regno nõ admittitur ad comparendum per procuratorem, etiam in causa ciuili, donec non purgauerit cõtumaciam, & sic denegatur ei audientia, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item si aliquis, uel aliqua bannitus, &c. & refert, & sequtur Affli. in constitu. grandis. in vij. not. & in consti. clementiæ. iij. colũ. uers. & scias, & in consti. pœnam no uem unciarum. ij. colum. in fi. cuius ritus uidetur fuisse illa ratio, quia contumaci denegatur audientia, ut est glo.sing.in l.sed & si prætorem. §.sed & si dum decreto. ff. ex quibus causis maio. quam facit singul. Bald. in c.j. de rapto. refert Ias. in l.ij. iiij. colum. C. de eden. facit l. contumacia. in princ. ff. de re iudicat. & ibidẽ per scribentes, licet Afflic. in proœ. consti. in glo. in uerbo, immortalitate, dicat hoc procedere ad tempus, non in perpetuum. facit pro ritu, q̃a contumacia interpretatur in id, qđ deterius est contumaci, & utilius aduersario. secundùm Bartol. in l. quandiu. la ultima. j. col. uersicu. uenio ad ultimam glo. ff. de acqui. hære. facit l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interro. actio. & in l. ij. §. actor. uersi. si reus. de iura. calum. licet posset dici cõtra ritum, quia habemus, quòd contumacia in uno, non nocet in alio, ut no. in c. consuluit, de offi. dele. gl. & doct. in c. ij. de dolo & contu. lib. vj. & in c. cum olim. de testi. l. generaliter. §. j. & ibi doct. C. de rebus cred. l. iij. §. Stichus. & ibi Iac. de are. ff. de sta. libe. sed in regno dictus ritus est in uiridi obseruantia. & est notandum, ꝙ iste ritus est cõtra ius commune. secundùm Bald. in l. si cũ dotem. §. si pater, in iij. no. ff. soluto matri. & ibi Dyn. & not. in l. quarta. §. si communem. ff. fini. regun. Bald. in c. j. in j. colum. in fi. uersicu. an autem admittatur bannitus. hic si. lex Corra. Ioan. andr. in cap. ueniens. de accusatio. in nouella. Pau. de cast. in l. sed & si quis, ff. si quis cautio. no. in l. Papinianus. li. ij. responsorum ait, exuli. ff. de minorib. & Ludo. Rom. in singu. in uerb. bannitus. uersi. iiij. de quo ad longum per Nell. de san. Gem. in tracta. bannito. in j. parte. ij.
56 temp. q. lxxiij. †Potest tamẽ bannitus non obstante isto ritu comparere per procuratorem, & petere cancellari a banno, secundùm Paul. de ca. in l. si fideiussor. §. fina. ff. qui sa-
57 tisda. cogantur. †Et potest causam inceptam ante bannimentum finire & prosequi per procuratorem, secũ dùm Barto. & Angel. in rubri. C. de delatori. lib. x. & Barto. in l. Vranius in princip. ult. colum. uersicu. deinde quærit Dyn. ff. de fideiussorib. & Bald. in l. leges. la prima. ultima colum.

lum.uersicul.aduerte, quia formo. C.de legib. licet Cyn.in consilio, caueatur lege municipali, dicat contrarium; sed latius prosequendo quæstionem domi. Nel.in tracta.bannit. in j.par.ij.tempo.in quæst.lix, dicit, quòd aliquando statutum dicit, ꝙ bannitus non admittitur ad accusandum, seu agendum, & tunc potest ꝓsequi accusationem ante bannum datum, seu agere, & hic est casus noster retentis terminis nostri ritus. quandoque dicit statutum, ꝙ querelæ bannitorum non recipiantur, & quia statutum notat receptionem querelæ, si querela est recepta ante statutum, sibi locum non uendicat. prosequitur ergo iudex ad instantiā partis, quia querimoniam iam receptam, non autem nouam recipit. l.in delictis. §. si damnum extraneus, ff. de noxali. cum similib. & istis duobus casibus loquitur Dyn. quandoque dictat statutum, ꝙ querelæ, & iura bānitorum non audiantur, & idē secundùm Bar.in d.l.Vranius. aliqñ dicit statutum, quòd bannitus non audiatur, uel ꝙ nō fiat ei ius. & hoc casu decisiones parti non procedūt. certum est enim quòd in quacunq; parte iudicij dicitur accusator audiri, & ei ius fieri. l.j.ff. si quis ius dic. non obtemp. §.j. & ideò cum reperiatur bannitus, cum uult aliquem actum agere, audientia ei denegari

58 debet, & ita resides. ¶Fis. †Sed utrum dictus ritus procedat, & habeat locum, si pater de iniuria facta filio accusaret, & pendente processu filius fuerit ex aliquo maleficio bannitus, & sic an ubi filius repelleretur, repelli debeat ipse pater?

¶Iudex. Dicas, quòd si apparet patrem querulasse de iniuria facta filio, tunc ubi filius repelleretur, repellitur pater, si autem ex forma accusationis appareret, eum accusasse de iniuria facta sibi patri per personam filij, per l.j. §. usqueadeò .ff. de iniur. & per not. per Bar. in l.ambitiosa.ff. de decretis ab ordine faciendis, tunc pater non repelleretur licet deberet repelli filius. ex libello enim, qui attenditur, ut l.cum quædam puella.ff. de iur. fdic.om. iudic. apparet, quòd de sua, non filij iniuria satisfactionem quærit. cuius iniuriæ actio sibi fuit orta tali tempore, quo agere poterat, quia filius bannitus non erat, & sic ei filius auferri non potest. l.si quis seruum.ff. de iniurijs. l.contra iuris. §.si filius .ff. de pactis. ut late habetur per Nellum, in loco supra sæpe citato, in j. parte

59 primi temp. in q.lx. †Potest etiam bannitus non obstante ritu excipere de pretio nō soluto. si conueniatur ad rem uenditam tradendam. per doctrinam Salyc. in l.fina. C.de pericu. & commo. rei uend. & ibi Bald. j.colum. uersi. dicunt etiam Doct. contra Barto. in l.bona fides.ff. de actio. emp. sed Barto. non loquitur de bā-

60 nito. †Et ad hoc, ut ritus iste procedat, & habeat locum, necesse est, ꝙ a parte opponatur. secundùm Ang. in l.uenditioni. C.de usucapioni. ꝓ

61 empto. †Nec bannitus retentis terminis dicti ritus, potest suo creditori per procuratorem opponere cōpēsationem, nisi bannitus probaret, se ante bannum etiam extra iudiciū compensasse. tunc enim cum ipso iure sit sublatum debitum, ut not. in l. si constat. C.de compensa. non dicitur impugnare, sed ostendere agenti ius non competere, quod ei non est interdictum, aut ergo de nouo compensationem opponit, & non admittitur, quia dicitur petere, uel agere, aut alias oppositam allegat, & tunc admittitur, quia dicitur exclu-

clusiue, unum tamē aduertas, quòd isto casu dicens, se alias opposuisse in iudicio, haberet necesse probare, quòd illā iudex approbauerit l. qđ in diem. §. si rationem. ff. dc compē. secundùm Iaco. butr. quod non habent necesse probare, si allegat oppositam extra iudicium, secundùm Bar. in rub. de compen. & ita residet do. Nell. in tracta. bannito. in j. par.
62 ij. temp. in lxvj q. †Bene tamen fideiussor banniti potest opponere talem compensationem, secundū eundem do. Nel. ubi supra. in lxviij. q. & de multis pertinentibus ad materiā ritus uide per eundem, sequen. q. & in ij. par. ij. tempo. in ij. q. Et aduer-
63 tas, †quòd si aliquis est bānitus seu foriudicatus, si non comparuerit intra decem dies, ut est hodie in regno emanatum bannum, seu proclama regium, quod ego commentaui, datur licentia, quòd possit occidi, an si occidatur in x. die, impune occidatur? dicas, ꝙ non, sed debet esse lapsum totum tempus decem dierū, ut dicit pulchre Ang. de are. in libr. male. in uerbo, qui iu. uid. ꝙ inqui. non compa. & in sua. con. per si. com mi. titu. præco. ꝙ ipsos h. si. col.
64 ¶Fiscus. †Vtrum uniuersitas teneatur, & puniatur de receptatione bannitorum? & uidetur quòd sic, ut in specie est decisum in regno per regiam prag. regis Ferdin. incip. licet ut uniuersis. ¶ I N. Sed in cōtrarium allego tibi c. regni incip. ad in iusta remouenda grauamina. quo cauetur, ꝙ uniuersitates terrarum nullatenus teneantur, nec componi possint de receptatione bannitorum, illa quidem ratione, quia ij nonnunquam efficiuntur pœnæ participes, qui culpæ penitus sunt expertes. Nec obstat dicta regia prag. quia licet sit nouissima: & d. c. sit antiquū, ut sic uideatur tollere dictum capitulum, tamē quia capitulum ipsum est derogatorium uoluntatis, & plenius prouidet, non uidetur sublatū per dictam regiam pragmati. ut per multa dixi supra in uerbo, audiantur
65 excusatores, prope finem. † Item quando reperiuntur duo statuta cōtraria, illud attenditur, quod æquus est, ut plene habetur per Alex. in cō sil. l. in quarta parte, sed nō est dubium, quoniam æquius sit statutum d. c. ad iniusta. cum sit fundatum super æquitate, ut non puniantur innocentes. argum. l. Arrianus. ff. de actio. & obliga. Pręterea, & fortius statutum debet interpretari secundùm ius commune, secundùm Bart. in l. omnes populi. in vj. q. princip. Bal. in l. maximum uitium. iij. colū. C. de lib. præter. & in l. milites. in ij. colum. in uers. & ex prædictis pōt argui. C. de testam. milit. & in l. fi. ij. colum. uers. sed hic quæro. C. de suc
66 ce. edi. †Sed de iure ciuili uniuersitas non tenetur de aliquo delicto, nec delinquit, nisi quando leuato uexillo, & pulsata campana & præcedente deliberatione concilij committat delictum, & non aliter. secundum Barto. in l. aut facta. §. fin. quarta colum. uers. ulterius quæro. ff. de pœ. gl. in l. aliud. §. refertur. ff. de regu. iur. l. semper. §. ij. ff. quod ui, aut clam. l. metum. §. animaduertendū. ff. quod met. causa. Barto. in l sed & ex dolo. §. sed an municeps. ff. de do
67 lo. † Et ex hoc infero, quod cum clarum sit, quòd ubi reperiūtur duo statuta ad inuicem contraria, si possunt per quandam distinctionem reduci ad concordiam, reduci debent, et utrum quæ seruari debet, ut per Bartol. in l. omnes populi. ff. de iust. et iur. colum. undecima, in princip. quòd dicta regia pragma. & dicto c. debent

debent reduci ad concordiam, ut pragma. intelligatur, quando universitas receptauit bannitos communicato consilio, & in casibus, in quibus de iure communi potest incidere in pœnam.c.uero prædictum intelligatur in casu, quo non apparet de communicato consilio. & si dicatur, ꝙ hoc modo intelligendo esset de indubitabili,& de eo, quòd erat per ius commune statutum, respondetur,ꝙ satis erat dubium propter aliud capitulũ editum per eundem regem Robertum prius in ordine incip. licet contra receptatores: quo prouidebatur, ut uniuersitates tenerentur de receptatione. item erat dubium ex alio, quia de consuetudine,& ex quodam ab usu uniuersitates componebantur de receptatione, unde ad tollendum dictum abusum conuenienter fuit cõpilatum illud cap.ad iniusta. & ex prædictis teneo hanc opinionem. ¶IVDEX. Benè, & diligenter casum quæstionis propositæ tetigisti, & pro nunc sequor hanc opinionem, ut non aliàs puniantur universitates de receptatione,nisi communicato consilio receptassent: uel nisi syndici, & electi receptassent, & potuissent illi de uniuersitate expellere, seu monere conciues, ut expellerent, & non fecerunt: & receptatio non fuit momentanea, ut uidetur considerasse d. capit. licèt
68 contra receptatores. † Et an statutum concedens abolitionem criminum, & indultum capientibus bannitum, uel occidentibus(ut est in regno hodie) intelligatur etiam remittere ius partis offensæ: dicas, ꝙ sic secundùm Paris de Pu. in lib. syndi. in uerbo, compositio. uersi. quia plures, in fi.

¶Foriudicentur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Foriudicatur contumax elapso anno, & non comparens, si est delictum, pro quo ueniat imponenda pœna capitalis.*
2 *Accusator qualiter petat contumacem foriudicari.*
3 *Accusator an debeat ultima die anni accusare contumaciam, ut quis possit foriudicari.*
4 *Citationis forma, quando peruenitur ad foriudicationem.*
5 *Contumacia prima,& secunda debeat ne accusari in citatione ad foriudicandum.*
6 *Decreti forma, quo procedatur ad sententiam foriudicationis.*
7 *Minor ætas an impediat sententiam foriudicationis.*
8 *Captura penes Turcas, an impediat sententiam forindicationis proferri.*
9 *Impedimenta, quæ fuerunt tempore citationis ad informandum, impediũt foriudicationem, & nu.28.*
10 *Foriudicatus an licitè occidatur.*
11 *Foriudicatus potest furca suspendi per priuatum.*
12 *Foriudicatus an possit per pecuniam occidi.*
13 *Foriudicatum dum est in fortiis curiæ,an liceat occidere.*
14 *Pater foriudicatus an liceat occidi.*
15 *Foriudicatus rebannitus an possit occidi.*
16 *Exceptio impunitatis delicti, an per quemlibet possit opponi.*
17 *Præscriptum esse querelæ,nunquid opponi possit, & quanto tempore præscribatur.ibidem.*
18 *Crimen suppositi partus per quantum tempus præscribatur.*
19 *Adulterium,stuprum,& lenocinium per*

per quantum tempus præscribantur.
20 *Præscriptio non habet locum in foro spirituali, quando agitur ad pœnitentiam peragendam.*
21 *Actio iniuriarum prætoria, anno finitur.*
22 *Excipi de falso perpetuò potest.*
23 *Præscriptio debet allegari, & opponi, aliàs procedit iudicium.*
24 *Præscriptio non currit in criminibus impedientibus executionem ordinis uel beneficij retentionem.*
25 *Præscribitur iuri inquirendi per xx. annos.*
26 *Præscriptionis exceptio, an poßit opponi per agnatos, & cognatos.*
27 *Nullitas citationum, contumaciarum, & banni causat nullitatem foriudicationis, & identitatem.*
29 *Sententiæ foriudicationis forma quæ sit.*
30 *Fiscus an succedat foriudicato, & nu. 31. 32.*
33 *Foriudicari non potest mulier.*
34 *Foriudicatio redditur nulla, si tempore primæ citationis fuerunt allegata iusta impedimenta, & non fuerunt admissa.*

FISCVS.

LATISSIME materiã banni in unum congessisti, adeò, ut parum sit, quod ultra dici possit. nunc autem publicato banno quid ultrà est per iudicem faciundum? ¶IVD.
1 † Emanato, & publicato banno, siquidẽ fuerit quis accusatus pro crimine capitali, pro quo ueniat imponenda pœna mortis naturalis, ciuilis, uel abscissionis membri, uel carceris perpetui, quia in istis casibus habet locum foriudicatio, ut habetur in consti. regni. pœnam eorum, & in c. regni. siue quis sit forbannitus. excepto crimine periurij, quia licèt pro eo imponatur pœna abscissionis membri, ut in constit. eos qui scienter. tamen pro eo non habet locum foriudicatio, ut dicit ritus magnæ curiæ uicariæ inci. item seruat ipsa curia, ꝙ pro periurio, facta citatione contra ipsum accusatum secundum formam traditam in materia citationis, secutaq; nuntij relatione ut dixi, accusatisq; contumacijs eo modo, & forma, ut suprà demonstraui, non comparente excusatore, uel comparente elapso termino ad comparendum dato, uel aliter prouiso super excusationibus, ut dixi in materia comparitionis excusatoris, & remanente firma contumacia, facta annotatione bonorum, uel non, cùm non sit de substantia de generali cõsuetudine Italiæ, publicatoq; banno per loca publica. ut demonstraui suprà in materia banni, elapsoq; anno à die publicationis dicti banni, secundum formam, quã supra tradidi, cùm ab eo die incipiat currere annus, secundùm And. de Iser. & Afflict. in constit. pœnam eorum. in vij. requisito. ac uiuente accusatore, ad cuius instantiam fuit processum, cùm aliàs eo mortuo non posset procedi ad sententiam foriudicationis contrà inquisitum. secundùm And. de Iser. in d. constitu. pœnam eorum. & ibi Affli. in x. requisito. & hoc, quando esset processum per uiam querelæ. sed si ex officio esset processum, dato, ꝙ primus iudex esset mortuus, uel mutatus, successor posset procedere ad foriudicationẽ, ut per And. de Iser. & Afflict. ibidem. quod intellige, ut per eos. tunc comparente accusatore, & petente foriudicari.
2 † Cuius comparitionis forma erit. Coram uobis magnifico Domino Straticoto Salerni comparet Tit. querulator infrà scriptorũ, & dicit

mensibus

mensibus præteritis per eundẽ fuisse expositam querelam cõtrà infrà scriptos de homicidio commisso in personam Tit.sui quondam filij in uestra curia,in qua fuit contrà eosdem processum post captam legitimam informationem de dicto homicidio,& cõstit.contrà eosdem ad citationem eorundem ad informandum,& ad recipiendum copiam capitulorum,& seruatis seruandis fuerunt reputati contumaces, banniti, & annotati iuxtà formam sacrarũ regni constit. & quia à die publicationis dicti banni iam elapsus est annus, & hodiè est ultima dies anni,& nullus ipsorum cõparuit, nec aliquis pro parte eorundum legitimam excusationis causam proponendo,sed perseuerauerunt, & perseuerant in dicta eorũ contumacia, contemnendo uos cum reuerentia, & uestram iurisdictionem.quare cõtrà eosdem accusat dictam contumaciam,& eorum perseuerantiã, & maxima cum instantia instat, & petit per uos,& uestram curiã procedi ad sententiam foriudicationis cõtrà eosdem,seruatis seruandis,isto, & omni meliori modo,&c. ¶ F I S.

3 † Quoniam dixisti in cõparationis forma:quia iam elapsus est annus,& hodiè est ultima dies anni, quæro, an de necessitate debeat accusator in ultima die anni comparere,& instare pro foriudicatione, ac accusare contumaciam ipsius banniti, uel sufficiat quãdocunque instare post annum? ¶ I V D. Reperio And. de Iser.in repertorio suo.in uersi. feudatarius bannitus ob maleficiũ, qui uidetur uelle,ꝙ de necessitate requiratur, ut in ultima die anni accusetũ contumacia: & sic antequam ex toto integer labatur totus annus. de quo dicto meminit Carre. in repet. l.obseruare curabis.nu.72. ubi dicit ꝙ licèt hoc requisitum nõ ponatur per Afflict.tamen tutius esset,ꝙ interueniat: licèt dicat, ꝙ nunquam uiderit seruari. & de hoc etiam ego testor, ꝙ nunquam uiderim seruari huiusmodi dictum And. de Iser. & si benè inspiciatur, in constit.pœnã eorum,non dicit id,quod dicitur in repertorio. hodiè uerò subdit Carre.aut instatur per accusatorem ultima die anni,& tum accusetur contumacia, & perseuerantia: aut antè per aliquot dies, aut post citantur agnati, ut infrà dicam, & accusata contumacia in ultima die anni,proceditur ad sententiam foriudicationis,secundùm Afflict. in d. constit. pœnam eorum.viij.& xj. requisitis. & sentit expectari, ꝙ labatur integer annus: & eo elapso expeditur citatio: & inde nemine in termino citationis cõparente proceditur ad foriudicationem, in ultimo tamen peremptorio huius citationis accusatur contumacia banniti, & instat, ꝙ foriudicetur, & ita seruatur intelligas tamen,ꝙ antè citationẽ expediendã instetur per accusatorẽ procedi ad foriudicationem:& hoc siue post annum,siue antè finitum, siue ultima die anni:citatio autem expeditur elapso toto anno. & hæc est practica omnium curiarũ de regno.

4 † Forma uerò citationis expedienda antequàm foriudicetur,erit hęc: Nos Tit.Straticotus gubernator Salerni tibi iurato.& seruienti nostræ curiæ, & quibuscunq; alijs alguzerijs, & seruientibus quarumuis curiarum,scire facimus, ꝙ perquisitis actis reperimus infrà scriptos fuisse accusatos anno præterito de homicidio commisso in personam Tit.filii.Tit.accusatoris, super quo homicidio capta informatione fuerunt

reperti

reperti culpabiles infrà scripti, qui fuerunt citati per nos, & nostrā curiam ad informandum: & accusata contrà præfatos prima contumacia sub die tali. ac expectatis usque, & per totum ultimū peremptoriū, & minimè ipsis comparentibus, contrà eosdē fuit accusata ultima contumacia sud die tali. & fuerunt reputati contumaces, & condemnati ad pœnam in mandato contentam, fueruntq; etiam citati ad recipiendum copiam capitulorum dictæ inquisitionis formatæ super dicto homicidio, & contrà eos fuit accusata prima contumacia sub die tali. deinū expectatis de æquitate per triduum, & minimè ipsis comparentibus, nec aliquibus ipsorum nomine iustam excusationis causam proponentibus, fuit contrà eosdem accusata ultima contumacia sub die tali. & condemnati ad tertiam partem bonorum mobilium, fuitq; decretum, cætera bona fore annotanda iuxta formam regni constitutionū, & decreto fore supponendos banno: demum per eandem curiam cōtrà eosdē sub die tali ꝓcessum fuit ad annotationem bonorum, & sub die tali publicè fuerunt banniti, & præconizati alta, & intelligibili uoce more præconis, idq; in locis publicis, & consuetis, & à die dicti banni promulgati elapsus est integer annus datus per regni constitutiones contumacibus pro termino ad comparendum: & infra scripti perseuerantes in eorum duritia, & cōtumacia minimè comparuerūt, nec aliquis pro eis ad proponendam aliquam legitimā causam excusationis: & quia nouiter sub die tali, cōparuit dictus querulator, & quàm maxime institit contra eosdem citatos, & cōtumaces procedi ad sententiam foriudicationis, accusando contra eos dictam perseueratā contumaciam: & quia iustum petijt: & iusta petentibus nō est denegandus assensus, fuit per nos prouisum fore expediendas debitas prouisiones ꝯ agnatos, cognatos, affines, & amicos, ac uicinos, ac ipsos cōtumaces: quo circa uobis, quibus suprà, mandamus, quatenus receptis. præsentibus ad omnem instantiam, & simplicem requisitionem dicti querulātis, uel curiæ coadiutoris, uos, uel alter uestrum se conferat ad domum propriæ habitationis infra scriptorum, ipsosq; nostri parti citet, & requirat, quatenus ad primam iuris compareant corām nobis, & nostra curia ad dicendum, & allegandū causam, quare ad dictā sententiā foriudicationis contra eos procedi nequeat: & ad allegandum causas iustæ absentiæ prout tunc erant: ipsamq; citationē notificet infra scriptorum affinibus, agnatis, cognatis, amicis, & uicinis, & etiam præconizet in loco uiciniæ alta, & intelligibili uoce, more præconis, prædicta omnia notificando, ut nemo possit ignorantiam prætendere: & qui ipsorum uoluerint causas iustæ absentiæ, prout tunc erant, allegare, uel aliter proponère, & opponere, ꝙ ad sententiam foriudicationis procedi non debeat, comparere ualcāt intra eundem terminum datum, &c. & referatur, &c. hanc citationem docet Afflict. licet non ita particulariter, sed succinctè in d. constitu. pœnam eorum. in xj. requisito. uersic. sed quæro quomodo fiat hæc citatio.

5 † Expedita uerò hac citatione, & facta relatione nuntij in pede ipsius ordine successiuo accusetur prima contumacia, & triduò post secunda instante querulante, & accusante contumaciam

contumaciam contra contumaces, & petente prouideri super foriudi-
6 catione. † Porrò deinceps curia ipsa nemine comparente pro parte contumacis prouideat sub hac forma. & per curiam uisis banno, & contumacijs accusatis contra prædictos citatos, relatos, & non comparentes: uisisq; annotatione bonorum, publicatione banni, & perseuerantia ipsorum in contumacia per annum unum integrum a die publicationis ipsius banni: uisisq; instantijs factis nobis, & nostræ curiæ per querulantem: uisisq; citationibus expeditis cōtra dictos contumaces, eorumq; affines, agnatos, cognatos, amicos, & uicinos ad allegandum causam iustam impedimentorum, prout tunc erant, & ipsarum nuncij relationibus: uisisq; contumacijs accusatis prima, & ultima, expectato ultimo peremptorio: & quia nemo comparuit, fuit per eandem curiam prouisum, & decretum, fore procedendum, prout procedi mandatur contrá prędictos ad sententiā foriudicationis seruata forma iuris. hoc suum, &c. hoc facto poterit proferri sententia foriudicationis, uel tunc, uel quando iudici uisum fuerit. & ita seruatur in magna curia uicaria, ubi facto dicto decreto non profertur sententia tunc, sed in uigilia natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, & in ultima curia aliarum feriarum, quæ fiunt. ¶ I N Q V I.
7 † Quænam possunt allegari ad impediendam sententiam foriudicaiionis per affines, & amicos foriudicandi? ¶ I V D. Plura sunt, quæ possunt allegari ad impediendam probationem sententiæ foriudicationis. & primò potest opponi de minori ætate, quæ obstat in tantum, ꝙ minor foriudicari nō potest, ut est doctri. Bal. in l. clarū. C. de autho. præstan. & sequitur Marsi. in l. de minore. in princ. nu. 41. ff. de quæstio. & decidit Afflict. in consti. minorum iura. in v. no. & habetur per Bal. in l. unica. C. de confe. ueru. iuxtà hoc quæro, an adultus. qui uidetur tenere contrarium in adulto, sed non in pupillo. & habetur per Boer. in decisi. lxiij. in prima parte. & habetur per Nel. de sa. Ge. in tra. banniti. prima q. primi tempo. & habetur per Bartol. Cæpol. in consi. xxxj. unde cogetur iudex dare terminū ad probandum de minori ætate. Aliquando facta hac oppositione uide processum ad sententiam foriudicationis, ita, ꝙ quandocunque peruenit ille foriudicatus in fortijs curiæ, ꝙ habeatur ratio de minori ætate allega-
8 ta. † Secundò opponitur impedimentum captiuitatis penes Turcas de quo dixi ad plenum suprà in mi-
9 sericordia excusationum. † Vnum tamen est notandum tanquam principale in materia, ꝙ ex impedimēta allegata impediunt foriudicationē, quæ fuerunt tēpore citationis ad informandū: nō ea, quæ ex post facto superuenissent, ut habetur per Affli. in d. consti. pœnam eorum. in xj. requisito. & ibi per And. de Iser. in ij. col. & in cōsti. edictorū. in ij. col.
10 ¶ I N Q V I. † Nunquid possit opponi, quod licitè potuit committi homicidiū, quia ille, qui occisus fuit, erat foriudicatus? ¶ I V D. Hæc quæstio habet plures difficultates. prima an sit uerum indistinctè, ꝙ licet potest occidi foriudicatus. & quomodo procedat secunda, an per agnatos, affines, cognatos, & amicos, posset id opponi. & quo ad primam quæstionem dicendum est, ꝙ homicidium commissum in personam foriudicati, est impunibile, ut

le,ut habetur in consti. pœnā eorū, & ibi not.per Afflic.in xj.& xij.not. ubi dicitur,ꝙ tanquam hostis publicus potest foriudicatus occidi, ut habetur per Bar.in l.ꝑ amissione.§. qui deficiunt. ff. de capit. dimi. & Marsi.in consi.ij.& lvij.lxxxvj.& c.
11 †Et intantùm hoc est uerum,ꝙ potest suspendi foriudicatus per priuatum, dummodo non faciat animo usurpandi iurisdictionem, ut habet
12 per Affli.ubi supra.¶F i s.†Sed nūquid liceat occidere foriudicatum per pecuniam proditoriè, uel ueneno?& uidetur dicendum,ꝙ non. nā legis minister occidendo malefactorem licitè facit, si facit non odiose, nec malo zelo,sed cōpassione.xxiij. c. Sed differentiæ. hic aūt quum nō bono zelo,& zelo iustitiæ, sed priuatæ uindictæ præsupponatur occidere,non est legis minister habendus,sed ultor alienæ uindictæ: ergo non potest dici excusatus:item, per legē,qua delicta puniuntur,non debet delictis uia aperiri.l. ij. C. unde ui.ne unde iura nascunt̄,inde nascantur iniuriæ.l. meminerint. C. unde ui.sed intelligendo, ꝙ præmissa essent permissa ꝑ consti. pœnā eorū. aperiretur uia maleficiis, quod est ꝯ iura.l.nullus.C.de iudæ.item aperiretur uia ad trucidandum homines per pecuniā,quod est detestabile crimen.c.j.lib.vj.extrà de homi. ergo non excusatur.item probatur tali ratione,quod fit licitè,si fit gratis,efficitur illicitū,et uidetur esse delictū, si fiat recepta pecunia.l.j.in fi. ff. de recepta.sic ergo erit in ꝓposito nostro.¶I n q v i.Sed contrariam opinionē tenet Bald. in l.Gracchus.C. de adulter.etiam in consil.fina.in fi. in pri.lib.ubi consuluit, quòd licet etiam ueneno occidere. & idem tenet Deci.in consi.cccxxvij.& Marsi. in.l.j.ī pri.ff.de fal.¶I v d. Hanc eādem quæstionem examinat Nel. de san.Geni.in tra.bāni.in.ij. parte.ij. tempo.in,xij.q.& finaliter,dicit, ꝙ licet de stricto iuris rigore prima opinio esset uerior,tamen ipse uiderit seruari secundam opinionem,ꝙ qualitercunque foriudicatus occidatur, impunè occidetur: ad quam quæstionem addo Bartol. Cepol.in consil. quinto. & consil. xxxiiij. & Angel.post Bartol.in.l.fi.C. de delator lib.x.& Alexād.post Barto.in.l. respiciendum.§.delinquunt in principff.de pœn.Mar.in singu. xvj.in cip.proditores, et Ioā. de Arno. in solilo.il.et Marsil.in consil.cxxj.et Ioā.de Arno.in dialo.xvj. et solilo. xl.& in sing lxxj. post Bald. in.l.decuriones in fi.C.de infa.ego autem saluo semper meliori iudicio loquēdo in terminis dictæ constitutionis pœna in eorum quicquid dicant Doctō. qui in contrarium loquuntur, dico, quòd attenta dicta consti.sumus in claris,cùm,si rectè inspiciatur dicta cōstitu.mandat occidi foriudicatum per pecuniam, dum promittit dare præmium occidendi:et sic nō curat legislator committere assassinium,quia id facit ad uindictā malorum undè sicut legislator mādat per pecuniam occidi foriuditū, ita pari modo licet minist.legis,qui erit quilibet.qui occidit, uel occidi facit foriudicatum, cum uere hoc faciat uelut minister legis et sic quocunque modo id faciat,siuè per pecuniam, siue ueneno, siue ꝓditoriè licite facit tanto magis,cum consti stitutio dicat impune occidi. quod enim impune fit,maleficium nō est secúndùm Bald. in.l.decuriones in fi.C.de infa.quod ponderauit Ioā. de Arno.in.d.singu.lxxj. incip.meminimus,et si bene inspiciat̄ Afflic. in

In.d.consti.pœnam eorum in.iij.co. in prima quæstio.uidetur tenere hãc opinionem, cùm facit oppositum contrà constitu.quia uidetur per eã permitti homicidium cũ assassinio, & tamen postea tenet cum consti. & ita tenendum puto.

13 ¶Fiscus.†Sed an liceat occidere foriudicatum existentem in fortijs curiæ? ¶ Iudex. Dicas, ꝙ non,ut ꝑ Bar. & Ange.in.l.iij.§.transfugas. ff.de siccar.& ita concluditur per Iser.in constitu. pœnam eorum, & ibi Affl.xij.nota.in.ij.q.& in ꝯstitu. pacis multum.xx.& ulti.col.& ideò alias bene consului interrogatus, si quidam cepit foriudicatũ, ut curiæ præsentaret,& tenens ipsum in manibus,ut duceret, socius eiusdem capientis de retro eum interfecit, an teneatur?& dixi quòd sic ꝑ præsenta.quæ notes,sed contrarium, & melius postea dixi in prag.de foriu.oc

14 cide.uide,q̃ ibi dixi.†Et an liceat occidere frẽm foriudicatũ uel uirũ foriu.uel patrẽ,uide Nel.de san.Ge. in tract.bannito in.iij.par.ij.tempo. in.q.liiij.& Ioan.de Arno.in solilo. 66.& in caute. v. & in epito. 62. & Carre.in pract.cri.fol.94.num.197.

15 †Et quid de occidẽte foriudicatum qui erat rebannitus, non tamen ad huc erat cancellatus? ibi per Carre. num. 204. & plurimi sunt modi in quibus limitat non procedere dictã consti.in dicto casu. uide per eundẽ Carre.& quid de occidente foriudicatũ toleratum à superiore, qui cõmuni existimatione nõ habebatur pro foriudicato ibi nume. 117.&.118.

16 † Redeundo modò ad propositum nostrum,an agnati,cognati, affines, amici uel procurator possint allegare istud,ꝙ homicidium commissum fuit in foriudicatum, & sic,ꝙ impunè potuit committi. Ioã. de Arno. in commenta.clviij.dicit,ꝙ sic Nel. de sancto Gemi.ĩ tra.sæpius alle.in ij.par.ij.temp. in.xiiij.q. latius tangit quæstionem, & finaliter dicit ꝙ aut foriudicatio est notoria, & per quemlibet potest opponi, aut non est notoria, puta, quia non concordant qualitates, siue demonstrationes mortui in processu nominati cũ demonstrationibus foriudicationis & sic esset necesse probari de indemnitate, & tunc opponi non potest. demum subdit se uidisse seruari, ꝙ producta foriudicatione iudex ex se debet informare de ueritate, & idemnitate foriudicati occisi,& si reperit demonstrationes foriudicationis multum uarias, debet repellere quencunque opponentem excepto principali.uide Maria.Sozi. in cap. ueniens.extrà de accusatio. nu. 53. cum sequen.uide Marsil. in pra.cri. in.§.constante nume. 30. ubi dicit, ꝙ quilibet de populo potest hoc

17 allegare.¶Inquisitus.† Nunquid possit opponi, esse præscriptũ querelæ,& actioni?¶Iud.Duo sunt uidenda in hoc passu,unum per quãtum tempus, & quomòdo præscribantur querelæ homicidij, & quid in alijs delictis,secundùm,an hæc oppositio possit fieri per quemlibet. circa primum sciendum est,quòd accusatio crimiualis regulariter tollitur spatio.xx.annorum,ut est casus notabilis in.l.querel.C.de fal.quem Bald.& Ange.ibi dicunt singularẽ, & habetur per Ias.in.§.pœnales insti.de actio.colum.v.& Alexan.in.l. honorarijs,in posti.ad Bartolum.ff. de actio.& obligatio.& per illam.l. querela.Gl.in.l.ĩ cognitione in Gl. magna,circa fi.ff.ad Sylle. in specie dixit, quòd de homicidio non potest quis accusari post uiginti annos,quia regula illius.l. est genera-

lis in omni crimine publico, ut sonant uerba text.quam Gloss.allegat Angel.in.d.l.querela in fi. & sic per eam determinat Panormi. in.c.cũ haberent.iij.not.extra.de eo qui du xit in matri.quam po. per adult.& sic,ut uides,regulariter in omni delicto præscribitur per.xx. annos.

18 † Limitatur primo, ut non procedat in crimine suppositi partus,quia nunquàm præscribitur, ut firmat Fran.Bald.in tra.de præ.in.iiij. parte.iiij.partis principalis in.ij.q.

19 †Secundò fallit in crimine adulterij,stupri, & lenocinij,quia pscribitur quinquennio tãtùm.l. mariti.§. hoc quinquennium.ff.de adulter.& l.adulter.C.eod.titul.nisi adulteriũ esset incestui mixtum, uel ècontrà. tunc enim non præscribitur quinquẽnio.l.uim passam.§. præscriptione eod.titu.nam crimẽ incestus est perpetuum,& non præscribitur,nisi per.xx.annos,secundùm Ange.in.d. §.præscriptione, & sic licet adulterium duret per quinquennium, tamen mistum cum incestu durat.xx. annos quia quando delicta sunt inuicem permixta,illud,quod est magis perpetuum,reducit ad sui perpetuitatem minus perpetuum, ut dicunt Bald.& Saly.in.l.adulter.ff.de adulter.colum.j.uers.ex Glo. tamẽ not.& hoc probatur etiam per tex. in.d.l. mariti.§.fi.ff.de adulter. ubi adulterium per uim commissum nõ tollitur quinquennio ob rationem unionis,licet contrarium uelit Ioã. Berber.in suo iuris uiatorio. in tit. de adulte.in.iiij.col. circa medium, & plenè habetur per Boer. in deci.

20 26.in.j.par.nume.12.†Tertio fallit ut non procedat in foro spirituali ad pœnitentiam peragendam, & sic in foro cõscientiæ,quia ibi nullum tempus est præfinitum, & nũquam præscribitur in delictis, ut est Glo. singula.in.c.admonere. xxxiij.q.ij. quam refert Panor.in.c.fi.col. iij.& ibi Fely.col.ij. de præ. & Panor.in c.cum haberet.iij.not.extra, de eo, qui diu in matri.& plenè per Fran. Bal.in tract.de præscrip.in. iiij. parte.ij.quæ.nume.4.

21 † Quartò fallit in actione iniuriarum prætoria,quia finit finito anno.l. si non conuitij. C.de iniur.quia tunc actio criminalis,quæ nõ oritur ex eodem delicto iuxta.§.ĩ summa insti. iniur. pariter finit anno.& idem procedit in alijs delictis, ex quibus regulariter oriẽ duplex actio,ciuilis, & criminalis.l. fi.ff.de priua.delict.&.l.fi.ff. de fur. ista fuit singul.doctrina.Iacob.But. quam sequitur Ange. in.d.l.querela.in prin.& Saly.in fi. qui latius declarat faciens notabilem conclusionem, ꝙ de crimine non potest criminaliter quæri ultra tempus, intra quòd potest de eo ciuiliter agi & sic extincta ciuili,erit extincta,& criminalis,cũ crimina sint odiosa,& ideò eorum metu regulariter minori tẽpore coarctanẽ,quàm ciuiles actiones,quæ durant triginta annos,& in ijs sunt uiginti,d.l.querela.ubi ergo extinguitur ciuilis minori tempore tantò magis debet exigui criminalis.ex quo infert Saly.post Iac.But. ꝙ cum actio de dolo ciuilis hodiè coarctetur biennio continuo.l.fi.C. de dol.non poterit agi de dolo criminaliter puniendo pœna stellionatus ultrà bienniũ,& pariter in actione iniuriarum prætoria,sed quando actio iniuriarum est ciuilis, ut in tribus casibus positis in.l. lex Cornelia ff.de iniur.tunc quia hæc ciuilis durat.xxx.annis in illis casibus secũdùm ueram opinionem, ut uolunt Gloss.& docto.in.d.l.si non conuitij eius criminalis durabit.xx.annis,

&

& sequitur Fran.Bald.ubi suprà.
22 †Quintò fallit,ut nō procedat quo ad excipiendum in crimine falsi, quia potest perpetuò excipi de falso,licet accusatio sit temporalis, & post uigesimum annum. ita tenet Gloss.in dicta.l.querela per regulā, quæ habet,quòd temporalia ad agēdum,sunt perpetua ad excipiendū. l.purè,in fin.ff.de exceptio. doli.& l.licet. cum Gloss. C. de exceptio. quam copiosè examinat Fely. post Panormi.in capitu.si autem colum. quarta cum sequen.usque ad finem uersicu.temporalia ad agendum de rescrip. latè tractans, an perempto iure agendi sit peremptum ius exci
23 piendi.†Sextò fallit,ut procedat dicta regula,quando opponitur per accusatum, ut tunc obstet exceptio præscriptionis,alias si non opponatur,tenet iudicium, secundum Bartol. in.l. prima.§. accusationem.ff. ad Turpilia.& in.l.absentem.ultim.
24 colum.ff.de pœn. † Septimò fallit ut non procedat de iure canonico in criminibus impedientibus executionem ordinis, uel beneficij retentionem, etiam post peractam pœnitentiam,quia in eis nō currit præscriptio,ut per Abba. & Fely. in capitu.licet causam.colum. xviij.uersicu.tertium remedium de proba.& per Aufrer.in decisio.Cappe. Tolosa.quæst. clxxxviij. de quibus criminibus habetur in capitul.inquisitionis de accusa.in alijs uerò tollitur directa accusatio spatio. xx. annorum,& sequitur Boer.in dicta decisio.xxvj.in prima parte.alias uerò limitationes ad dictam regulam uide per Fran.Bald.in loco supra al-
25 legato. †Idem tamen procedit quo ad ius inquirendi.nam ei præscribitur per.xx.annos,secundùm Angel. in.l.si uacantia in fin.C.de bo.uacā. lib.x.ubi refert se audiuisse Bart.in salis allegantem per hoc text. cum Gloss.in.l.filiusfamilias.§. ueterani ff.de pro.& Ioan.Imo.in.l.diuus.ff. de re iudica.sequitur Petrus de Ancha.in consi.cxc. uolens, ꝙ sublato iure quærulandi,sit etiam sublatum ius inquirendi,secundùm Alexand. in.l.ita demum colum.ulti.uersicu. & ideò facit hæc Gloss.& idem Ias. ibi colum.secunda uersic.xiij. limita.C.de procurato. & Boer.in.d.decisio.xxvj. & an terminus ad accusandum, uel inquirendum currat à die scientiæ,uel delicti commissi,uide de Marsi.in pract.crimi.in.§.constāte,nume.85.ubi tenet, ꝙ à die com
26 missi delicti.† Quo uerò ad secūdā quæstionem,an hæc exceptio possit opponi per cognatos,& agnatos,& uidetur dici posse,ꝙ sic.argu. eorū, quæ nota per Gloss.in.l. qui cū maior.§.libertus,&.§.sequē.ff.de bon. liber.ubi habetur,ꝙ potest opponi per procuratorem,ꝙ querela est calumniosa, præterea dicunt Iaco.de Bel.& Fran.de Tigrinis,de Pisis,ut dicit Barto.in.l.accusatore.§. ad crimen.ff de pub.iud.& Barto.& Saly. in.l.reus.C.de accu.quòd in criminalibus non admittitur procurator ad opponendum exceptionem peremptoriam, nisi esset notoria,quia tunc iudex ex suo officio debet supersedere in processu, & reijcere accusatorem,ne reus, & ipse fatigentur super inani processu.per Glo.singu.in.l.qui cum natu maior.§. si libertus.ff.de bo.libe.sic ergo in isto casu,quia de exceptiōe ista apparet ex actis,& sic est notoria.est tū cogitandum super hoc, quia non pono
27 pro constanti.† Potest etiam opponi de nullitate citationum,& contumaciarum,quæ nullitas est tāti momenti,ꝙ reddat processum nullum

contrà contumacem, taliter, quòd non potest subsequi sententia foriudicationis, & hoc est, quando non sunt seruata ea, quæ supradicta sunt in materia citationis, relationis nunctij contumaciæ, & banni, ut habetur per Afflic. in consti. pœnam eorum
28 in. iij. iiij. vj. &. vij. requisitis. † Possunt etiam allegari impedimenta captiuitatis, carcerationis, infirmitatis & absentiæ, prout tunc erant, ut su-
29 prà dixi. † Sin autem aliquid allegatum non fuerit, quòd impediat plolationem sententiæ foriudicationis, tunc iudex proferat sub hac forma dicendam sententiam. Nos Stratioticus gubernator ciuitatis Salerni, &c. receptis literis nostræ commissionis, quarum tenor est, &c. nobiscum assessore T. pro tribunali sedēte, &c. uiso præsenti processu in nostra curia agitato in contumaciam infrà scriptorum querulatorum, & inquisitorum de homicidio commisso in personam T. quum in eo referantur citatio, relatio Titij, cōtumaciæ, annotatio bonorum, publicatio banni particulariter, prout ī forma banni dictum fuit, referāturque lapsus anni, in quo perstiterunt in contumacia, instantia querulantis, pro foriudicatione citationes expeditæ, cōtumaciæ accusatæ per decretum īterpositū demū oībus relatis subdat, uisis uidendis, &c. ꝯsideratis que ꝯsiderādis, Christi, beatæq; Mariæ uirginis nominib. piè inuocatis, de quorum uultu recta prodeunt iudicia, & oculi iudicantium respiciūt ueritatem, considerantes dictos T. & T. olim per nos nostraniq; curiā citatos per annum integrum expectatos fuisse, minimeq; comparuisse adeò, ꝙ se contumaces nequeant negare, in tantum, ꝙ merito sunt, & esse debent extrà omnem aditum iudicij cōstituti eisque limina iudicij præcludi debet ipsos foriudicamus ita, quòd eis nulla appellationis seu supplicationis remedia superesse cognoscant, & quo ad omnia ferè pro mortuis habeantur, & hostes publici reputentur, ita, ut ab omnibus offendantur impunè eorumq; offensores præmia consequantur, secundū terminos constit. regni pœnam eorum bonaq; eorum omnia fisco nostro publicamus, applicamusq; irremissibiliter, seruata tamē distinctione regiæ constitutionis foriudicatorum bona taliter in ijs scriptis decernentes isto, & omni alio meliori mo-
30 do. ¶ Fis. † Quid si moriatur pater foriudicati intestatus, superstitibus alijs fratribus foriudicatus ne etiam succedet, quia primogenitus sit, an ipsius loco fiscus? ¶ Iudex. Afflic. in consti. ob filiorum culpas in. iij. nota. dicit, quòd succedet secundò-
31 genitus excluso fisco. † Sed si moriatur pater foriudicati superstite ipso foriudicato, & sorore in capillo, tunc succedet ei fiscus cum onere dotandi sororem, & si soror sit maritata, & dotata, tunc in totum succedit fiscus, ea in totum exclusa, ut ꝑ eundem Affl. in. d. constitu. ob filio-
32 rum culpas in. v. not. † Et si pater foriudicati mortuus sit, tēpore quo filius foriudicatus erat mortuus, superstite solum filia maritata, quæ renuntiauit bonis paternis, succedunt eo casu in alij agnati proximiores in gradu, ut per eundem Afflict. ubi suprà in. v. nota. uersicu. quid si
33 uiuo patre. † Adde, quòd mulier nō potest foriudicari, sicut non potest minor. secundùm Paulum de Cast. in. l. ubi exigitur in fi. princip. ff. de eden. pro quo faciunt optimè dicta per Angel. & Bald. & Alexand. in. l. secūda col. j. ff. si quis in ius uoca.

non ier.& per Marſi.in practica cri.
34 §.poſtquàm.nu.60.† Debet etiam uidere iudex,ſi tempore primę citationis ad informandum aliquis cõparuit,& propoſuit excuſationem: quia ſi erat admittenda, & non fuit admiſſa, non põt procedi ad ſnĩam foriudicationis:aliàs erit nulla, ut ꝑ Afflic. in conſti. pœnam eorum. in nono requiſito.

¶Captis foriudicatis recognoſcantur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Foriudicatus cùm captus fuerit, debet fieri recognitio ipſius.*
2 *Foriudicato debet dari terminus ad dicendum cauſam,quare ſententia foriudicationis exequi non debeat.*
3 *Nullitas aduerſus ſententiam foriudicationis allegari poteſt.*
4 *Nullitas quæ poßit allegari aduerſus ſententiam foriudicationis.& nu.5.*
6 *Sententia foriudicationis exequitur ſine alia pronuntiatione.*
7 *Sententiæ foriudicationis an præſcribantur per xxx.annos.*
8 *Sententia foriudicationis an poſt decẽ annos poßit allegari nulla*

FISCVS.

VT nihil remaneat intactum,
1 quæro,† quòd ſi contingat capi foriudicatos, quid debet iudex facere? ¶IVD. Si euenerit, ꝙ foriudicati capiantur, tunc iudices confeſtim ipſos examinent interrogando,ubi, & quomodo in forcias curiæ peruenerint:quòd nomen habeant, quòd cognomen:& de qua caſata, ciuitate,terra,caſtello,uel caſali ſint:quãto tempore fuerint abſentes ab eorum domibus : qua de cauſa, & ubi fuerint : quo tempore ſe abſentauerint : ſi in caſata, & cognomine ipſorum ſint & alij,qui uocentur nominibus, quibus ipſi uocantur:ſi habeant patrem, uel matrem : & quomodo uocentur, uel uocabantur : ſi non habent, ſi habeant bona ſtabilia,& domos in ciuitate , & cũ quibus confinentur : ſi fuerint inquietati de homicidio in perſonã Tit. commiſſo:ſi fuerint citati , banditi, & ultimo loco foriudicati:& aliter, ut natura cauſę expopoſcerit,& reorum confeſſiones , uel negationes fuerint : & ideo interrogandi ſunt ſuper omnibus iſtis circunſtantiis, & qualitatibus , ut uideatur,ſi concordent cum qualitatibus exiſtentibus in proceſſu : & ſic fiat recognitio:& hoc, quando non ſtatim confiterētur ſe eſſe illoſmet , de quibus in ſententia foriudicationis : demũ in faciem ipſorum examinentur aliqui teſtes ſuper ipſorum recognitione,ipſos interrogando de omnibus circunſtantiis , & demonſtrationibus, de quibus in proceſſu, & ſententia ; ut ſic uerè appareat eſſe eoſdemmet, de quibus in ipſa ſententia.& hanc practicam docet Bartol.in l.diuus.colum.ij.uerſic.& ſic diuus pius.ff.de cuſto.reo.& in l. j. ff.de requir.re. & approbat , & eam ſequitur Ioan.Mil. in ſua praxi cri. fol.lxij.num.21.in Gl.publicandos docet.Ange.de Are.plenius, quàm alibi, in li.malefi. in uerbo , Caium Sempronij.in princi. & ita ſeruatur
2 in regno † Facta autem recognitione, & conſtito curiæ eſſe illoſmet, de quibus in ſententia , tunc iudex ſtatuat eis breuem terminum ad dicendum cauſam , quare contrà eos exequi non debeat ſententia foriudicationis: eiſq; prouideat de aduocato , & procuratore: & petentibus

copiam sententiæ foriudicationis, banni,& cōtumaciarum, iubeat eis consignari. & ita seruandum est, quicquid dicant Ange. in l.inter sti pulantem.§.j.ff.de uerbo.obliga.& Ioan. de Anio. in epito. 87. & in commen. 42. post Fely.in c.ad abo lendam in fin. de hære. quos refert Carre. in repeti. l. obseruare cura- bis. C. quo.appe. num.64. & quic- quid dicat Afflic. in consti. pœnam eorum.in xvij. not. quæstiones con cludunt,ꝙ constito, ꝙ est illemet, qui fuit foriudicatus,cōfestim mit- titur ad furcas. hoc autem intelligi tur, ut procedat dato dicto breui termino, & ita seruatur, & seruari
3 uidi.† Et est ratio, quia licet à sen- tentia foriudicationis non possit ap pellari, & non possit doceri de in- nocentia, tamen potest dici de nul- litate sententiæ,ut habetur per Af- flic. in consti. pœnam eorum. in v. q.prin.in fi.& sequen. cum ergo ha beat foriudicatus defensionem ad- uersus sententiam, audiri debet:& est allegāda nullitas per ipsum prin cipalem,nōn autem per procurato- rem,ut ibi ꝑ Afflic.licet posset pra- cticari, quod non detur terminus prædictus, nisi petatur, & nisi alle- getur tale quid, in quo conueniat termini datio: tamen tutius est, ꝙ
4 detur. ¶INQVISI. † Quot ergo modis potest dici sententia foriudi cationis nulla? ¶IVD. Dic, ꝙ plu- ribus modis: aliquando enim respe ctu personæ, in quam est lata: ut, quia clericus, quia tunc erit nulla: uel quando fertur per errorem. de quibus ad longum per Gram.in cō-
5 sil. j. post regias decisiones. † Ali- quando est nulla, quotiescunque ci tationes,relationes nuntij, contu- maciæ, & alia, quæ per ordinē suis in locis posuimus, non ita interue- nerunt, ut dixi.& ꝑ Afflic. in d.con stit.pœnam eorum.in omnibus suis requisitis, & per Gram. ubi suprà.
6 † Si uerò nullitates allegatæ non subsistunt, tunc iudex poterit di- ctam sententiam executioni,deman dare: secundum prællegatos Do- cto. & ita practicandum puto, sine eo, ꝙ alia sententia condemnatoria feratur, nisi quòd mittitur ad fur- cas,uel inciditur caput à spatulis ui gore sententiæ foriudicationis, ut dicit Afflict. in d. constitu. pœnam
7 eorum.in xvij.not. ¶INQVI.† Po ne, quòd quis stetit foriudicatus ꝑ spatium xxx. anno. quibus elapsis captus est,an sententia foriudicatio nis contra eum executioni deman- detur? & uidetur dicendum. ꝙ nō, quia sicut cuicunq; actioni etiam ex sententia præscribitur spatio xxx. anno. l. omnes.& l. sicut.C.de præ scrip. xxx.anno.ita in proposito no stro, ¶IVDEX.Sed contrarium de- cidit Bald.in l.data opera.C.qui ac- cusa.non possunt. & sequitur Nel. de sanct.Gemi. in tra.bannito.in ij.
8 par.ij.temp.in q.lxiiij.¶FIS.† Sed pone,quòd lata est sententia foriu- dicationis contra aliquem, & ab ea iam sunt elapsi duodecim anni, & demum captus est ille foriudicatus, & opponit de nullitate sententiæ, an audietur? & uidetur dicendum, quòd non, quia sententia ipsa tran- siuit in rem iudicatam. iam enim sunt anni xij. cum ab ea non fuit ali ter reclamatum, seu aliter de nulli- tate dictum: maximè,quando ex te nore. & uerbis sententiæ liquet ō- mnia solenniter de more iudicij ꝓ cessisse: & citationes, & probatio- nes, & contumacias, & bannum, ac cætera incumbentia, ob quod uer- bis ipsius sententiæ cuncta narran- tibus standum est: pro quo facit,

quia licet petens executionem sententiæ debeat ultra sententiam producere acta, tamen si transactum est biennium post sententiam, non tenetur acta producere, secundũ Bal. in l.j.uersic.extrà quæro ne lic. ter. pro. ¶Ivdex. Hæc quæstio requireret altiorem indaginem, sed quia reperio eam decisam in sacro regio consi. Neapo. ut refert Gram. in decisio.xxiiij.incipit Andreas de Maxi.& tandem deciditur, ꝙ si ex uerbis sententiæ apparet omnia solenniter processisse, & sunt elapsi saltē x.anni, non potest amplius de nullitate dici, quia sat est, ꝙ constet de corpore fori iudicati.

SECVNDA PARS secundæ partis.

¶Verũ si citati comparent, & purgant contumaciam, audiantur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Citatus cõparens recta curia usque ad primum sonum, non dicitur contumax, & in sequēte curia debet personaliter instare, ꝙ procedatur. nu.2.*

3 *Fideiussor citatus ad præsentandum principalem, si comparet in ultimo peremptorio sine principali recta curia est contumax.*

4 *Fideiussor contumax, an repræsentando reum purget moram.*

5 *Contumax si comparet intrà duos menses, & purgat contumaciam, an debeat sub fideiussoribus liberari.*

6 *Contumacia contracta per præsidem prouinciæ an purgetur, si contumax comparuerit in magna curia uicaria.*

7 *Contumax an dicatur, qui accessit ad superiorem, et non comparuit coràm citante ex probabili causa.*

8 *Contumax an purgans contumaciam, si non habet fideiussores, statim incarcerabitur.*

9 *Contumax in criminibus, pro quibus aliàs debet sub fideiussoribus liberari, non liberabitur propter contumaciam.*

10 *Contumax an possit allegare declinatoriam fori.*

11 *Contumacia purgata an faciat indicium sufficiens ad torturam.*

12 *Contumax si purgauit contumaciam, & dedit fideiussores de stando iuri, & iterum citatus ad contestandum litem, si non compareat, quid faciet iudex.*

13 *Fideiussor condemnatus ad pœnam, quia non præsentauit principalem, an si post aliquot dies præsentet, euitet pœnam.*

Fiscvs.

Video iam primam partem secundæ partis principalis completam, in qua plenè edoctus sum qualiter procedatur contra contumaces, & non comparentes: uerũ quia
1 aliqñ inquisiti comparent post cōtractam contumaciã, & eam purgãt offerentes se stare iuri: aliqñ etiam antè contumaciam contractam, sed in ultimo peremptorio. idcircò si placet de iis differamus, ut aliàs recolo te spopondisse. ¶Ivd. Aequissimam rem postulas, & iusta petentibus non est denegandus assensus: maximè, quia cornu bos capitur, uoce ligatur homo. idcirco scire debes, ꝙ sunt quidam, qui comparēt cōtracta cōtumacia recta curia: & tunc etiam si comparent usq; ad primum sonum, nõ erunt contumaces, sed scribitur eorum comparitio: uidelicet, ꝙ talis cõparuit dicto die contumaciæ, adhuc curia ipsa pro tribunali sedente. & licet reuera cu-

ria non sedebat, quãdo comparuit, scribitur tñ ita: & non remanet contumax, ut dictat ritus magnæ curiæ uica. incip. item seruat ipsa curia, ꝙ si aliquis bannitur. & debet personaliter comparere, & non per procu-
2 ratorem. † Et si eo sero non fuerit detentus, & carceratus, debet in sequenti curia personaliter compare re, & instare, uel ꝙ liberetur, uel ꝙ procedatur in causa: aliàs remanebit contumax, ut dictat ritus magnę curiæ uica. incip. item ꝙ plerunque contigit. & nihilominus in omnem euentum debet præstare fideiussores de stando iuri, ut in dicto ritu: & hoc intra tres dies, ut in alio ritu incipien. item ꝙ illi, qui sunt banniti.
3 † Hoc autem non procedit in fideiussore citato, ut præsentet principalem, quia licet compareat eodem die, quo remansit contumax, nõ purgat cõtumaciam, nisi dicto die præsentauerit principalem, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ, incip. itẽ ꝙ si condemnatus est fideiussor. & in ritu incip. item seruat ipsa curia,
4 ꝙ si aliquis. † Et intantum hoc procedit, ꝙ si fideiussor uoluerit moram purgare intra septẽ dies iuxtà æquitatem traditam per l. & si post tres. ff. si quis cautio. & c. legem ueterem, nõ potest, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ, incip. item non possunt moram. sed aduertendũ est, ꝙ in contrarium fuit decisum in sacro reg. consi. benè aduertatur, nulla facta mentione de ritu prædicto, ut refert Gram. in decisi. xcv. incip. in causa magnifici. & recolo, dum tunc tẽporis essem in ciuitate Neapolis, fuisse patronum causæ magnificum Federicum Longum: ubi tandem dicitur, ꝙ fideiussor repræsentando reum congruo loco, & tempore, purgat moram. quod nota.

5 ¶ INQVISITVS. † Sed an si quis comparuerit eodem die, uel intra duos menses, secundùm terminos constitutio. regni, clemẽtiæ, debeat carcerari, uel admitti cum fideiussoria cautione extra carceres? ¶ IVD. Dicit Afflic. in prædi. constit. in ij. no. uer. sed quid si personaliter. ꝙ si constat de crimine, nõ liberabit, sed defendet se in carceribus, iuxtà terminos consti. regni, humanitate. & hoc quando sumus in casu, quo etiam si à principio cõparuisset, deberet facere defensiones in carceribus: sed si essemus in casu, quo si à principio cõparuisset, deberet sub fideiussoribus liberari, tunc comparens intrà duos menses etiam liberabitur fideiussoribus: sed si post duos menses cõparuisset, tunc perdit priuilegium, si constat refertum esse expensis: et si non constat, propter spontaneam comparitionem admittiť extra carceres: sed si post duos menses capitur defendet se in carceribus, etiã si esset casus, in quo à pricipio non debebat carcerari, si sponte compareret. & hoc propter suam contumaciam, ut optimè declarat Afflic. in constitutio. clementiæ. in ij. notab. uersicu. sed quando post duos menses. adde hic Pet. de Mo. for. & Barth. de Capu. in constitutio. humanitate. quòd illa constitutio. quatenus uoluit bannitum nõ liberari fideiussoribus, procedit, quando contumacia non est purgata: sed si est purgata contumacia, non habet locum, si modò natura criminis nõ repugnet. ¶ FI-
6 SCVS. † Quid si aliquis reputatur contumax per iustitiam, an comparẽdo in magna curia uicaria purget contumaciam? ¶ IVD. Hanc quæstionem posuit Afflic. in d. const. clemen. in iiij. not. & decidit, ꝙ non, etiam

etiam si magna curia, uel alius supe
rior admisisset ad purgandum suam
contumaciam: nisi esset rex qui di-
spensasset.contra constitu. clemen-
tiæ.cum clausula, ꝙ non obstante.
& not. quia sæpè euenit in facto.
7 ¶In qv. †Quòd si citatur quis, qui
ob aliquam iustam causam partiali
tatis cõtrariæ, aut inimicitiæ, aut fa
uoris iudicis in partem contrariam
discessit,& accessit ad superiorẽ iu-
dicis citantis, qui postea remisit eũ
ad iustitiam, an hic dicat contumax?
¶ivd. Dicas, ꝙ si constat, ꝙ expro-
babili causa recessit post citationẽ,
& accessit, ad superiorem, non erit
contumax, & illa fuga nullum præ-
iudicium sibi infert, ut dicit idem
Afflic. in d.consti.clementiæ, in iiij.
not.uersi.quid dicendum de citato.
8 †Et est notandum, ꝙ quando quis
purgauit contumaciam in casu, quo
debet admitti ad fideiussoriam cau-
tionem ex carceres, si non habet fi-
deiussores, etiam si nihil constet de
delicto, carcerabitur; & antequã ad
mittatur ad faciendas eius defensio
nes, debet reficere expensas & dam
na, ac interesse querulanti ſm con-
stitutio. regni.clementiæ. quæ ha-
bet concomitantiam cum iure com
muni, ut refert.ibi Afflic. in ix.not.
& non requiritur alia citatio super
condemnationem expensarũ, & ibi
item istæ expensæ taxantur per iu-
dicem delato iuramento ipsi queru
9 lanti, ut ibi in x.no. ¶Fis. †Quòd si
aliquis contumax in minoribus cri
minibus, pro quibus foriudicari nõ
potest, stetit in contumacia per an-
num, an propter tantam contuma-
ciam debeat se defendere in uincu-
lis, non obstante, ꝙ uelit dare fide-
iussores, & reficere expẽsas? ¶Ivd.
Dicas, ꝙ sic, ut statuit rex Caro. se-
cundus, in ca. siue quis. & Afflict. fir
mat in d.const.clementiæ. in xij. &
10 ulti.q. ¶Fis. † An purgata contu-
macia possit allegari declinatoria
fori? ¶Ivd. Dixi supra in uerbo,
11 bannum. ¶Fis. †An purgata con-
tumacia remaneat iudiciũ sufficiẽs
ad torturã? ¶ivd. Marsi. in l.j.ff.de
quæst.nu.3.vr dicere, ꝙ sic. sed ple-
ne dixi in tertia parte, tertiæ partis
principalis, & aliq̃d tetigi ĩ materia
12 banni s. ¶Fis. †Quòd si aliqs pur
gata contumacia, & datis fideiussõ-
ribus de stando iuri, & solutis expẽ
sis, ac dãnis aduersæ parti intra sta-
tutum sibi terminũ ad respondẽn-
dum capitulis non compareat, accu
satore tũ multũ instãte qũo proce-
det? ¶iv. Glo. in const i.clemẽtiæ.di
cit, ꝙ iudex iterũ citabit eũ; & si, nõ
comparet, condẽnabit ad tertiã par
tem suorũ bonorũ mobilium. & ite
rum bãniet, & annotabũtur sua bo-
na, & ita dicit seruari in magna cu
ria uicaria. & hanc practicam sequit
Affli. ibi in fi. & aliam dat ipse. ꝙ ci
tentur fideiussores ad præstandum,
si non præsentent exigetur pœna, &
procedet iudex ad exactionem pœ-
næ sine libello, & sine ordine iudi-
ciario, quia est contractus factus in
13 iudicio ¶Fis. †Quod si fuerint ci-
tati fideiussores ad præsentandum
principalem, & quia non comparue
runt, fuerunt reputati contumaces,
condẽnati ad pœnã fideiussionis; &
post aliquot dies fideiussores præ-
sentarint principalem, uel principa
lis ex se sponte se præsentet, & sit
carceratus, an teneantur ad pęnam?
¶Ivd. Dicas, ꝙ expectabit finis cau
sæ, ut si principalis ueniat absoluen
dus, non teneantur ad pęnam, si au
tem uenerit condẽnandus, teneant
ad pœnam, ut fuit decisum in sacro
regio con. ut refert Gramma. in de-
ci.xcv. incip. in causa magnifici.

¶Et si

¶ Et si comparent ante contumaciam, examinentur. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Comparitio spontanea est maximum indicium innocentiæ.*
2 *Comparens reus debet statim examinari.*
3 *Torqueri potest reus nolens respondere inquisitioni, & condemnari ad pœnam pecuniariam.*
4 *Reus pluribus, et reiteratis uicibus debet examinari.*
5 *Notarius actorum de mandato iudicis debet scribere omnes actus, & motus, quos facit reus in examine.*
6 *Minor se maiorem asserens an sibi præiudicet.*
7 *Conuersatio cum participantibus in delicto facit indicium.*
8 *Reus debet interrogari super quolibet indicio.*
9 *Clericus nolens respondere in examine, cogendus est.*
10 *Reus est interrogandus, nunquid testes examinati contra eum sint amici, an inimici.*
11 *Reus est interrogandus de omnibus illis, quæ uiderit iudex tergiuersari.*
12 *Principalis excusatur à pœna uarietatis, & periurii.*
13 *Principalis reus est ante omnia examinandus.*
14 *Conuersatio mala est malæ operationis indicium.*

INQUISITUS.

QUOD si aliquis citatus ante cōtumaciā in ultimo peremptorio cōparet, qūo debet procedi? ¶ IUD. †Si quis citatus non expectata contumacia, sed in ultimo peremptorio comparet sponte, spontanea illa cōparitio est maximum indicium illius innocentiæ. ſm Bart. Cæpo. in consi. 31. inci. super homicidio. iiij. col. uers. decima, & ulti. & plene per Marsi. in praxi. cri. §. diligenter. nu. 204. & uoluit Gram. in cōsi. lxj. nume. 4. & in consil. xxix. nume. 32.

2 † Atque tunc omnia solet procedi ad examinationem ipsius, ut docet Io. Mil. ī sua praxi. crimi. fol. 64. Glos. interrogādorum. nu. 1. in terrogando ipsum, quomodo, qualiter, & ex qua causa reperiatˀ captus, uel in curia (si uidelicet fortasse inquiritur de homicidio commisso in personam Tit. de mense Maij sub die 26. de anno 1546.) tunc interrogabitur, si conoscebat Titium: ubi, & quomodo: si erat ei amicus an inimicus, qua amicitia erat astrictus, aut inimicitia: ex qua causa: si aliquo tempore cum eo fuerit in rixa, si ab eo fuerit offensus: ubi, & quomodo: si cum eo solebat loqui, cum ei obuiam fortè ueniret, quibus præsentibus, & a quanto tempore, ubi sit nūc dictus Titius, quid feratur de eo, quis ei talia retulerit, quibus præsentibus, de mēse Aprilis an: 1545. ubi fuerit, & si fuerit absens aliquo tempore à ciuitate: & ꝑ quot dies, & ubi fuerit, & cum quibus commoratus fuerit, cum quibus dormiuerit, quis eū uiderit in illo loco, cū quibus cōuersatus fuerit, si aliquo die dicti mensis, quo dicit se fuisse absentē, reuersus fuerit in ciuitatē, uel semꝑ stetterit absens, & deinde descēdāt ad mēsem Maij, quo fuit crimē cōmisſū, & similia interrogatoria faciat, & alia, prout matura facti expoposcerit, demū descendat ad uerū annū, & mēses cōmissi criminis, & faciat similia iterrogatoria, qa sic ītercipiet

eum,

eum, quia in primis interrogatorijs in anno, & mensibus non commissi criminis ponet, omnes eius defensiones credens esse illum annum, & mensem: in anno, & mẽse commissi criminis succinctè pertransibit: ipsoque examinato confestim uideat examinare illos, quos nominabit, ut sic ualeat intercipere eũ in mendacio, & uarietate, & examinet alios, qui forte dicant, se eum uidisse in ciuitate eo die & mense quo asserit se fuisse absentẽ. Et si in informatione fuerint aliqui testes, qui dicant se ipsum non agnoscere per nomen, & cognomen, sed ad uisum tã tum, tunc constituto eo in medio aliquorum demonstretur testibus, eos interrogãdo, si inter illos est ille, de quo in depositionibus eorundem. de qua affrontatione habetur plenè per Io. Mill. in sua praxi crimi. fol. 83. in glo. commissus. num.
3 5. in litera b. † Et si fortè reus ipse noluerit in aliquo interrogatorio ei facto respõdere, tunc factis ei trinis monitionibus sub pœna ipsum multabit, & condemnabit ad pœnã in mandatis contentam, iuxta text. l. de ætate. §. qui tacuit. & §. sequ. ff. de interroga. actio. & ibi Barto. hæc enim contumacia in non respondẽdo punitur, ut ibi. & habet per Cassa. in consu. Burgu. in titu. *lamende de simple rescorisse*. §. vij. fol. 74. in rubri. j. num. 11. pluribus enim modis potest reus arctari ad respondendũ: uno modo multa ĩdicta, vt. ff. de uẽ. inspi. l. j. §. quid ergo, si interrogatã. alio modo captis pignoribus. argu. ff. de re iud. l. debitoribus. & idẽ fieri potest, si obscurè respondet. ut l. de ætate. §. si cum esset. & §. nihil interest. ff. de interrog. act. & habetur per Glos. in l. certum. ff de cõfe. nec enim vr respondere, qui ad interro gata formaliter non respondet, vt d. l. de ætate. §. quod autem. & l. j. §. si quis simpliciter. ff. de uerb. oblig. Ideò qui præsens est, & iussus est respondere, & recusat absque rationabili causa, contumax est, ut plenè per Ioann. Mill. in sua prac. crimin. fol. 69. in Glo. noluit respõdere. nu. 4. Imò plus dico tibi, q̃ non respondens potest torqueri, ut certum respondeat; de quo plenè dixi in tertia parte tertiæ partis, ubi uideas.
4 † Examinetque iudex, dictum reum pluribus, & diuersis uicibus, & semper faciat eius responsiones in acta redigi per notariũ: uideatque, si loquitur pauidè, & trepidè: & hoc faciat scribere, cũm notarius debeat scribere de mandato iudicis. id fin Bar. in l. de minore. §. tormen. ff. de questio. uideatque quem motum faciat labijs, & tota persona. nam si iudex ex dictis rei uiderit aliquem uariationem, trepidationem, & uultus pallorem, (quod relinquitur eius arbitrio) omnia scribi faciat. † Et tene-
5 tur notarius id scribere sub hac forma: Iudex mandauit mihi, q̃ scriberem, q̃ dictus mutauit colorẽ in facie: loquitur pauendo, uel tremendo, uariando, uel uacillando, & ita mihi uisum fuit. de quo per Parisiũ in c. quoniam contrà, extrà, de probatio. nu. 159. & ibi Abbas. & Bal. in l. presbyteri. C. de episco. & cleri. ex ijs enim sumitur indiciũ, ut optime docet Fran. Brun. in tract. de indic. & tor. in nona, & ultima parte. ubi seriatim omnia docet. & habet per Marsi. in sua pract. cri. §. diligenter, nũ. 74. & nu. 98. & in §. quoniã. nu. 4. & nu. 27. & habetur per Ioan. Mill. in sua pra. cri. fol. 65. nu. 11. & ita etiam docet Ang. de Are. in lib. malef. in uerbo, fama publica. antepenul. col. ix, quæstio. † Bonum est
6 etiam,

etiam, ut interrogetur inq.situs de ætate sua,& ad hoc respődere tenetur.ut l.de ætate.in prin.ff.de interrogat.actio. & est maxi. momenti istud interrogatorium; quia si minor se maiorem dixerit,sibi præiudicat,nisi restituatur; quod potest,ut est Glos.in d.l.de ætate. in princ.in uerbo,respondere.& l.certum.§.penul.ff.de confes.nisi dolo fecerit.qa tunc non restituitur. ut ff.de minori.l.si ex causa.§.nunc uidendum.& sequitur Io.Mil.in sua pract.crimi. fol.65.in Glos. uti asserebat.nu.17.
7 ¶† Debet etiam interrogari inquisitus, si habuerit conuersationem cum illis, qui forte fuerunt participes in delicto. nam rőne cőuersationis cum ijs,qui maleficium cőmiserűt,iudex potest suspicari de maleficio, ut l. dñs horreorum.ff. loca. &
8 ibi per Bart.†Debet etiã interrogari sigillatim super quolibet indicio, ut l.unius.§.cogniturum.ff. de quæstio.& Bal.in l.custodias.ff. de pub. iu.quia si reperitur in mẽdacio, erit maxima præsumptio cőtra eum, ut d.l.unius.§.testes.& c.literas.extra,
9 de præsumptio. †Si uero examinari contigerit aliquem, qui prætendit se clericum, & ob id noluerit respődere,iudex potest eum cőgere ad respondẽdum,etiam si esset sacerdos, quia fieri potest, quòd priuet iure clericatus; maxime, quia oneratus, & suspicatus est enormitatibus se immiscuisse,item,quia inuentus est in non decenti habitu. & q teneatur respődere,fuit decisum Parisijs sub die xv. Aprilis.1529. vt refert, & sequitur Io.Mill.in sua pract.crimi.fol.83.in Glos. fori præscriptio.
10 nu.9.quod est notandum. †Interrogabitur etiam,nűquid testes examinati contra eum, sint ei amici,an inimici, num reputet pro bonis, an pro malis,& iniquis, non autem dicat iudex esse examinatos cőtra eű, sed in genere interroget, imo bonű est,quòd ei nőminet testes. qui non sunt examinati contra eum, & deinde nominet testes examinatos in causa, ut sic non ualeat prçiudicare, qui sint examinati contra eum. & hæc interrogatio est maximi momenti, quid deprehẽdet iudex quæ obijci possunt contra dictos testes, & demum potest se summarie informare, an uerum sit id, quod obijcitur, ut sic postea reus non possit falso modo obijcere cőtra testes
11 deponentes contra eum † Finaliter circunspectus iudex studeat interrogare inquisitű de omnibus illis, in quibus uiderit posse tergiuersari eum, & eludere curiam inquirentem, ut ex ijs ualeat rescindere omnes cauillationes, calumnias falsas negatiuas,&,quælibet alia obstacula: quia sic extorquebit ab eo, quas defensiones poterit facere: & quæ ueræ sint, & quæ falsæ: & remouet materiam fabricandi falsum,& decipiendi curiam.caueat autem,ut si uiderit uerè inquisito competere aliquas defensiones ueridicas, & non falsas, ut p multiplicia interrogatoria ab eo ipsas nő remoueat, qa hæc
12 faciens reus erit gehennæ. †Et est notandum, quòd principalis examinatus excusatur a pœna uarietatis, & periurij. tamen si iudex prçceperit ei,quòd habeat respondere,& dicere ueritatem sub pœna aliqua, & respondit, & demum cőuincitur de mendacio,tenetur ad pœnã ſm Bal. notabiliter loquentem in l. ius alimẽtorum.ff.ubi pu.edu.de. sed pondera bene Bald. in ultima solutione contrarij de l.interlocutio. quia iudicio meo uidetur se limitare.
13 †Est etiam amãtissime lector notãdum

dum, quòd omninò de necessitate debeat reus examinari, antequàm formentur, & dentur capitula: aliàs ualeret inquisitio, si primò dentur capitula, & sic formetur inquisitio, & demum examinatur reus. ut in c. qualiter. el. ij. uersic. debet igitur. de accusat. & refert, & sequitur Ang. de Aret. in lib. malefi. in uerbo, haec est quaedam inquisitio. in viij. co. in uer
14 sicu. requiritur etiam. †Item bonũ est, ut interrogetur ubi, & in quibus locis solitus sit cõuersari eius inquisitus, quia mala cõuersatio, est malae operationis indicium l. si plures. §. quamuis. ff. de admi. tu. Itẽ inspiciat constãtiam, uel uocis trepidationẽ, uel membrorũ pallorem: & omnia in acta redigi faciat. quia ex ijs sumerè potest iudiciũ. ut l. de minore §. tormenta. ff. de quaestio.

¶Examinati liberentur sub fideiussoribus. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Carcerari non debent offerentes dare fideiussorem cautionem si sumus in delictis, in quibus ueniat imponenda poena infrà relegationem.*

2 *Confessus non debet sub fideiussoribus relaxari, etiam quando uenit imponenda poena pecuniaria.*

3 *Carcerabitur quis pro poena pecuniaria stipulata apud acta curiae.*

4 *Fideiussoribus quando, & in quibus casibus carceratus non liberetur. & 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.*

20 *Fideiussoribus, si reperiantur illi fideiussores non idonei, potest iterum capi, ut alios praestet idoneos fideiussores.*

INQVISITVS.

1 ET †quia post examinationem, & comparitionem reorum solet multipliciter instari pro ipsorum liberatione sub fideiussoribus, & sup hoc fiunt fulminatae petitiones, instantiae, ptestationes, & appellationes, & ut plurimum minus benè iudices in hoc puident, cõsiderãtes satis iuri, & iustitiae esse satisfactum p carcerationẽ reorum: idcircò rogo te, ut aliqua summatim de ijs nobis dicas.

¶IVDEX. Placet mihi postulatio tua, & ideò scias, quòd quaedã sunt delicta infra legationem, pro quib. non habet locũ tortura iuxtà dispositionem cap. regni, incip. tormenta. & in istis indistinctè nunquã peruenitur ad carcerationem oblata fideiussoria cautione, ut dictat tex. in c. ab illo inchoandum. & ita intelligit, & firmat Afflict. in cõsti. humanitate. in v. not. uers. item quaero an si p delicto. colũ. & hoc procedit etiã si constaret: & est statutum ĩ capit. itẽ statuimus, ut nullius iusticiarius, nullq;, &c. quòd incidentes in poenam pecuniariam, seu bannũ, dantes fide
2 iussores carcerentur. †Quod quidẽ dico limitandũ, ut non procedat, si inquisitus esset cõfessus. quia eo casu, etiam si ueniret imponenda poena poecuniària, nõ esset relaxãdus qs sub fideiussoribus. sm Bal. in l. nullus. C. de exhiben. re. & habetur per Mars. in l. unius. §. cogniturum. in ij.
3 col. ff. de quaestionibus. † Item non procedit in poenis pecuniarijs stipulatis penès acta curiae, qa ĩ eis absq; ordine iudiciario fit executio de persona, ut habetur in ritu magnae curię uicariae incipien. item seruat ipsa curia, quòd quandocunque.
4 †Quaedam sunt delicta ultrà relegationem, pro quibus habet locũ tortura, ut in d. cap. tormẽta. & tunc de iure cõmuni, donec conficitur pcessus, accusatus de causa capitali debet

bet stare carceratus. ut l. diuus Pius. ff. de custo. reo. & l. j. C. eo. tit. & declarat Saly. i l. ij. C. de exhib. re. post Bald. ibi. & Alex. in l. si seruum. ff. si ex no. ca. aga. superuenit nouiter in præsenti regno benignitas constitutionis, humanitate. qua cautum est, quòd inquisiti de criminibus imponentibus pœnam ultrà relegationem, parati dare fideiussoriam cautionem, non carcerentur, nisi in decem casibus ibi positis: & hæc est generalis regula, quòd exceptis dictis decem casibus indifferenter offerens dare fideiussores, etiam si sit crimen capitale, liberatur: & quòd extrà casus cōprehensos in dicta regni constitu. nemo potest carcerari offerens dare fideiussores. & est cap. regni incip. item caueant iustitiarij, ne aliquos. ubi iudicibus contrà facientibus imponitur pœna medietatis gagiorum unius anni, & alia pœna arbitrio regis: nec officiales aliquos de persona capere possunt absque consilio iudicum, uel de mandato regio, si sunt parati dare fideiussores: & iudices malè consulentes tenentur, ut ibi.

5 ¶ † Primò fallit hæc generalis regula, ut non procedat quotiescunque de delicto constaret per confessionem illius, qui petit se liberari sub fideiussoribus. quia eo casu non liberatur, ut in constitu. humanitate. quam fallentiam intelligit domi. Petr. de Mo. for. magnus practicus in d. constitu. procedere, ubi confitens perseuerat in confessione secus si eam reuocat: & admittitur ad probandum contrarium, quia eo casu offerens fideiussores deberet liberari. Afflict. autem nullam mentionem facit de hoc dicto, & simpliciter sequitur fallentiā prædictā. ego credo esse distinguendum, quòd aut quis cōfesionem reuocat, & uult ꝓbare de errore, & ideò petit terminū. & si interim, donec de errore ꝓbet, petierit sub fideiussoribus liberari: isto casu dicerem non liberari aut quis fuit admissus ad probandum contrarium, & ꝓbauit errorē isto casu admittetur ad fideiussoriā cautionē. & ita loquitur dom. Pe. de

6 Mo. for. ubi. s. si rectè ponderet † Et prædicta limitatio habet locū in cōfessione extraiudiciali, & in facta coràm actuario, non corā iudice, & nō in formam iudicij, ut firmat And. de Iser. ibi. & refert & sequit Afflict. in v. not. uersi. sed quid si esset cōfessus & sic non habet locū oblatio fideiussorum, ut liberet in dictis casibus, et si dictæ confessiones reuocet in iudicio. & ex hoc cōfirmatur id quod proximè dixi: & ꝓcedit hoc dictū, etiamsi testes deposuerint non citatā parte sup dicta extra iudiciali cōfessione: licet cōtrariū dixerit Affli. ubi suprà. & hoc ꝑ c. ab illo inchoandū. de quo plenius. ī .. dicam.

7 † Secūdo fallit in captis in fragranti crimine, ut habetur in d. consti. humanitate: nam non liberantur sub fideiussoribus. & qui dicantur capti in fragrāti crimine, uide per Iser. & Affli. ibi.

8 & dicā suo loco & tēpore. † Tertiò fallit, ubicunq; delictum esset notorium, aut publicum: & persona inquisita esset infamata, & leuis uitæ, ut habetur in d. constit. humanitate. & ibi per Iser. & Afflic. dicitur autem crimen publicum secundū eos quando corām populo, uel maiori parte populi factum fuit: & testes examinati deponunt de crimine facto ꝙ patratum fuit corā populo, uel multis astantibus. item dicitur crimen publicum, ubicunque sit factum in iudicio, ut ibi latè per eos declarantur, & dicam infrà. subdit tū Afflict.

unū

unũ notabile, quòd si uerè ꝓbatur fama publica de delicto. idest cum omnibus circunstantijs debitis,& à iure requisitis,quòd neutiquàm ad mittitur oblatio fideiussorum de publico,& notorio delicto: subdit etiã Afflict.in viij.not.ꝙ licèt delictum sit notorium,si tamen per inquisitũ allegatur legitima exceptio, uel excusatio,non debet causam defensionis in uinculis dicere. quod quidem quomòdo procedat,infrà dicemus.
9 †Quartò fallit,si sit crimen læsæ maiestatis quia in eo debet inquisitus in uinculis se defendere,& hoc procedit,etiamsi nisi penitus constaret, sed tantummòdo esset suspicio de crimine,ut probatur in d.consti.humanitate.& ibi Afflict.in x.nota.& hoc secundùm Bar.de Capua,ibidẽ procederet in crimine læsæ maiestatis.uidelicet in offensione regis,uel suorum collateralium,non autem in alijs casibus,in quibus etiam cõmittitur crimen læsæ maiestatis. quòd quidem uidebatur Afflicto non procedere, sed habere locum generaliter ĩ omnibus casibus,in quibus crimen læsæ maiestatis committitur licèt posteà dicat,esse cogitandum ꝓpter authoritatem domini Bart. de Cap.& infero ex hoc, quòd isto casu procedit, & habet locũ id, quod dicitur in c.nuper apud Tranum,ut
10 suo loco & tẽpore dicemus.†Quintò fallit,si culpatus fuisset bannitus pro alia causa,ut ibi, quod quidem procedit,nisi purgasset contumaciã & extractus esset à banno, qui tunc admittitur extrà carceres sub fideiussoria cautione,ut ibi habetur per domi.Barthol.de Cap.& dominum Pet.de Mon.for.& ibi dicit Afflict. & dicta fallẽtia ꝓcedit,etiamsi fuisset bannitus per aliã curiam, & non per curiam non procedentem,dummodò ambæ curiæ dependeant ab eodem superiore,ut ibi dicit Afflic. in xiij.not.uersic.sed iuxtà præmis
11 sa quero.†Sextò fallit, quãdo quis non potest dare fideiussores, quia tunc debet in carceribus stare,ut in d.constitu.humanitate.& licet dare uelit extrà locum iudicij in terra sua,non auditur, ut ibi dicit Afflic. in iiij.nota.uersic.item uidi dubitari,ubi refert ita uidisse practicatum.
12 †Septimò fallit,si sit quis commonitus,nam tunc quãtuncũque offerat fideiussores,nõ auditur, ut dicit Gl. in d.consti. humanitate. & habetur in l.ij.C.de executi.rei iudi.& C.de cust.reo l.siquis in ea. & concordat c.ab illo inchoãdum,ut infrà dicã.
13 †Octauò fallit, si quando quis est deportandus per præsidem, donec princeps rescribat. per text. in l.inter pœnas.§.præsides.ff. de inter.&
14 rele. † Nonò, si quando exactor plus recepisset, quam esset ei concessum, quia carcerabitur, ut authẽti.ut li.ma.& aui.§.hoc quoque.
15 †Decimo, si mittitur delinquens carceratus,& non sunt præsentes accusatores, quia detinebitur in carceribus, donec accusantes ueniant.
16 †Vndecimò fallit, si iudice pro tribunali sedente quis deliquit, quia non liberatur sub fideiussoribus, ut habetur in di.constitu. humanitate. & ibi per Afflict.& Iser.
17 ¶ † Superuenit posteà cap.ab illo inchoandum. quo cauetur, quòd cum statim ac plenè constat de delicto, potest procedi ad capturam, & carcerationem, & oblata fideiussio reijcitur, & dicitur constare de delicto,etiamsi processus non sit legitimatus, ut ibi latè habetur per Petrus de Mon.for.& Luc.de Penna, & Bartho. de Capua.& per Afflict.in constitut. humanitate. in.v. not.

not. uersic. quæro pro declaratione demum superuenit ius nouissimum rituum magnæ curiæ, quo cauetur, quòd licèt non constet plenè de delicto, sed semiplenè tantum, procedi-tur tamen ad carceratione͂ & capturam. & defendet se inquisitus in carceribus, ut habetur in ritu inci. it e͂ si accusator aliq̃s uel ex officio, &c. quem ritu͂ refert Afflict. in d. consti. & dicit fuisse cassatum. & non seruari in v. no. uersi. rursus quæro. sed dictum ritum dicunt seruari Luc. de Pen. & Ioan. Chrip. epi. teati. i͂ addi. ad ca. illud. ab illo inchoandu͂. ut habetur in opere Barth. de Cap. & ita quotidie in regno seruatur.

18 †Vno tame͂ non pu͂tto admittendu͂, ꝙ in casu, quo secundùm prædictas determinationes aliquis esset libera͂dus sub fideiussoribus, & cerca͂dus, si alias aufugisset de carcere non debeat liberari. secundùm Glo. in uerbo, uinculis. & Lud. Ro. in l. lege. ff. ad Sylle. & Ange. Are. in li. male. in uerbo, fama public. in materia carcerationis, prima col.

19 †Item in crimine falsi non esset quis libera͂dus sub fideiussoribus, etiam si pro ex forma statuti ueniret imponenda pœna pecuniaria, ut habetur per Nell. in tract. banni. in iij. par. ij. temp. xij. q. & per Mars. in prac. cri. in. §. attinga͂. nu. 8. licèt loquat̃ ꝑ uerbu͂, fortè.

20 †Et est aduertendum, quòd iudex alique͂ sub fideiussoribus liberauit, si posteà uidentur fideiussores non idonei, potest iudex iterum capi facere illum reum relaxatum: & cogere eum quòd alios præstet fideiussores. quibus præstitis illi primi fideiussores sunt liberati, secu͂dùm Bal. in l. j. j. col. ff. si quis in ius uoca. no͂ ierit. & refert & seq. Mars. in d. practi. cri. §. attingam. nu. 10.

Vel carcerentur. Rub.

SVMMARIVM.

1 Carcer non datur ad pœnam.
2 Carceratio est prohibita in durissimo loco.
3 Carcerati no͂ debent ferreis manicis ossibus inhærentibus granari, sed ita debent custodiri ut non fugiant, non ut perimantur. & nu. 4.
5 Nobilis non ita debet duriori carceri mancipari, sicut plebeius.
6 Carcerari non ita debent senes, sicut iuuenes
7 Item no͂ ita proximo libera͂di, sicut alij.
8 Carcer qualis esse debeat.
9 Fœminæ non sunt carcerandæ in loco masculorum.
10 Carcer est triplex.
11 Carceratus an dicatur, si quis stat in palatio cum custodibus.
12 Iudex tenetur uisitare carceratos. Et quid debeat facere. & nu. 14. 15.
13 Accusator an teneatur subministrare expensas carcerato.
16 Carcerati infirmi debe͂t curari. et quid petant se liberari.
17 Carcerari an debeat quis pro delicto antiquo.
18 Pœna ubi uenit minoranda, debet esse pecuniaria.
19 Contractus initus per carceratum, an ualeat, necne.
20 Vassalli an teneantur ad custodiam carceratorum.
21 Capiens homines propria authoritate, an puniatur de usurpata iurisdictione & nu. 22.
23 Carceratus omni die dicitur grauari, & semper poterit appellare.
24 Carcerati sunt sub protectione curiæ.
25 Carceratam mulierem cognoscens carnaliter qua pœna puniatur.
26 Carceratus an in carceribus pôssit reco͂mëdari an instantia͂ alterius curiæ,

Fia.

FISCVS.

1 Ecce † iam uidimus, quãdo & qualiter inquisitus debeat sub fideiussoribus liberari: quia verò aliqui sunt casus, in quibus dixisti debere inquisitũ carcerari, dices, si uisum erit, iam nobis aliqua in materia carceris.

¶ IVDEX. Carcerationis materia est satis manifesta, & pauca ueniunt dicenda: solũ ergo quædã ad instruendum iudices dicam. ac primò sciendum est, quòd carcer non datur ad pœnam, sed ad custodiam de iure ciuili. l. aut damnum. §. solent. ff. de pœn. & l. incredibile. C. eo. titu. nisi in casu l. j. §. fin. ff. de aleato.

2 † Et ideò prohibita est carceratio in durissimo carcere, in quo uero similiter intra paucos dies carceratus mori posset: imò prælati hoc facientes, reputantur homicidæ, & irregulares. secundũ Car. in clemen. j. vij. q. de pœ. & remissio. ubi damnat ingabiationem clericorum.

3 † Nec mittere debent iudices reis inquisitis, & captis ferreas manicas inhærentes ossibus: sed prolixiores cathenas, si modò criminis qualitas etiam cathenarũ acerbitatem postulauerit: & ut cruciatio desit: & permaneat sub fida custodia: nec uerò sedis intimæ tenebras pati debebunt inclusi: sed usurpata luce uegetari, id est, subleuari: & ubi nox geminauerit custodiam, in uestibulis carcerum esse ipsis, & in salubribus locis permittatur: ac reuertẽte iterum die ad primum solis ortum illico ad publicum lumen reducantur, ne pœnis carcerũ perimantur, quod innocentibus satis miserum noxiis non satis seuerum esse dignoscitur, ut l. j. C. de custo. reo.

4 † Debet tamen quis carcerari in eo loco, unde exire nequeat l. succurrit. ff. ex qui. cau. maio. & Bal. in l. fi. C. de cap. uer. collige, quis. & Angel. in l. qui in carcerem. ff. quod me. cau. & debet haberi respectus ad causam, & qualitatem personæ. nam pro graui delicto inquisitus debet cautius detineri. secundũ Doc. in l. minimè. C. de appella.

5 † Et nobilis non ita debet duriori carceri mancipari, sicut plebeius. secundũ Ange. in l. si à bonæ fidei. ff. de rei uendi. & sequitur Affli. in cõstit. castellani. in 4. not. in 4. q.

6 † Item nõ ita carcerandi sunt senes, sicut & iuuenes. secundũ Glo. in l. si ut certo. §. custodiã. ff. cõmo. & sequit Affli. ubi suprà. in ij. q. in fi. & firmat. Hip. de Marsi. ĩ praxi. cri. §. attingam. nu. 14. cum sequen.

7 † Item nõ ita de proximo liberandi, sicut alij, qui non ita de proximo. secundùm Bart. in l. si pecuniam. §. sed si acceperit. ff. de condi. ob cau. & sequitur Afflict. ibi in 4. not. 2. q.

8 † Carcer autem custodiæ non debet esse subterraneus, sed liberũ lumen debet habere: nec debet esse cum cathenis uel ferreis manicis sed taliter debet esse, ut nõ sit carceratis pœnale, ut dixi suprà, & pulchrè exorditur Pet. Philip. Cor. in cõsil. cccxxv. in iiij. parte, nu. 4. nec debent carcerati ligari: quia nõ pertinet id ad simplicem custodiã, sed potius ad pœnam. quare si carcerati custodiri ualent sine ligamine, ligari nõ debent, ut plenè per Pa. de Put. in li. syndica. in verbo. carcer. versi. an si plures. col. iiij. & si criminis atrocitas est talis, q̃ requirat ligamen, & cathenarũ acerbitatẽ, debent esse cathenæ prolixiores, ut suprà dixi: & totum hoc iudicis arbitrio cõmittitur, qui cõsideret criminis, carceris cõmunis, & personarũ qualitatem: secundũ Io. Fab. in d. l. j. C. de custo. reo. nam si uiderit locũ carceris cõmunis esse benè

munitum, fortem, & custoditum, ut inde de facili carcerati nequeant euadere, nō debet permittere, ꝙ habeāt ligamina, compedes ferreos, vel ligneos: aut cathenarū, & manicarum ferrearum acerbitatē, ut plenè congerit Boer. in deci. ccxvj. nu. 3. cum sequen. in j. parte. & ibi plenè habetur qualiter, & quomodo debeāt esse custodes carcerum, & quando teneantur de negligentia. & habetur per Bar. de Cap. in l. ij. C. de exhi. re. & in singu. cxlj. inci. ponuntur ergo.

9 ¶ † Item fœminæ non sunt carcerandæ in carceribus masculorum, secundum Gl. in c. quāuis. de pœn. li. vj. & sequitur Affli. in cōsti. baiuli locorū. in iiij. no. uer. quarta opinio ē. & plenè per Gram. in deci. xxxiij. ubi habetur, ubi debeant fœminæ carcerari.

10 † Est enim carcer quo ad materiam nostrā triplex. primus carcer est terminus pœnæ: & imponitur à iure canonico, & de iure regni in pluribus casibus. primo, si medicus medicatur absq; approbatione & licentia, per annū carceratur, ut in constit. siquis amodo. & sequen. constit. secundo si qs dederit amatoria pocula, si mors non sequatur, per annum carceratur, ut in constit. amatoria pocula. Item proijciēs lapidem ex alto, aut ramū, aut se ipsum præcipitans, si incautè, & in loco habitabili contingat facere, & hominē occiderit, pœna carceris annalis punitur. ut in constit. pœnam præcedentem. Item si aliquis iudex iniustè torserit aliquē, si ex tortura minimè fuerit mortuus, pœna carceris biennalis plectitur. in c. si iuste quis. sunt & alij, quibus de iure regni carcer datur ad pœnam, quos pronunc omitto. Secūdus carcer est, quando quis retinetur pro criminis inuestigatione. ut l. ij. de exhi. re. Tertius est carcer, quando quis est iam cōdemnatus, & detinetur in carcere, ut soluat condemnationē, uel donec de eo fiat executio, ut cōgerit Ang. de Are. in li. male. in uerbo, fama publica. in materia carcerationis. & uide Cassan. in cōsue. Burgu. in tit. des iustices rubri. prima. fo. 20. num. 99.

11 † Et ibi dicit Ange. ꝙ si quis stat in palatio cum custodibus, non dicitur carceratus. allegat tex. cū Glo. & ibi Bart. in l. fin. C. de cur. & sta. lib. xij.

12 † Et aduertat iudex, ꝙ tenetur uisitare carceratos, & curare ꝙ habeant necessaria eis. ut C. de episc. audie. l. iij. & in hoc est prouisum per regni cōsti. humanitate. ꝙ si inquisitus est adeò pauper, ꝙ nō potest sibi ministrare expensas, curia tenetur ei subministrare.

13 † Et an accusator teneatur subministrare, uide Boer. in decisio. cccxxv. in ij. par. ubi etiā habetur, an teneatur subministrare sumptus, & expensas in litē accusato per eum, si est adeò pauper, ꝙ se defendere nequit, & dicit, ꝙ sic. & ꝙ ita in pluribus causis fuit iudicatum.

14 † Debet etiā iudex, dum uisitat carceratos, uidere, an aliquis sit carceratus sine causa, uel sine delicto ad nullius petitionem, ut eum ex mero officio excarcerari faciat. ut no. Bar. in l. siquis uxori. §. si fugitiuū. ff. de fur. & Pau. de Cast. consi. xliiij. in prima impress. & sequitur Ange. de Are. in lib. male. in verbo, fama publica. in materia carcerationis. sed benè aduertat iudex, qualiter mandet quem captum relaxari, ne postea teneatur parti, uel fisco, ut ibi monet, & docet Ang. & Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, captura. uer. licèt dicatur.

15 † Et de hac uisitatione carceratorū benè fuit prouisum per sac. Cęs. ma. Caro. v. Imper. in pragm. incip. mandamus insuper. qua cautum est, ꝙ singulis hebdomadis unus ex regenti-

bus cancellariam regni, cum uno ex consiliarijs sacri consilij in castro Capuano uisitet magnam curiam ui cariã, & causas carceratorũ audiat, & earũ celeri expeditioni uacet, ne diutius in carcere macerent: sed noxij dẽt pœnas legibus debitas, in noxij indebitas nõ luãt. & ita hodiè seruat. Et quid debeat facere iudex, quando aliquis carceratus est infir mus, & petit ob hoc se liberari, uide Par. de Pu. in li. fyndi. in uerbo, tortura. uersi. officialis posuit ad chor-
16 dam. col. iij. † Debent etiã carcerati infirmi curari: nec permitti debet, ut stent absq; regimine, ut sic moriantur: quia iudicibus imputaretur & ideò benè statuit Imp. noster Ca ro. v. in prag. inci. pro cura pauperũ. ꝙ de publico salarientur duo medici, unus Physicus, alter chirurgicus, qui habeant uacare circa curã carce ratorũ: & etiã deputetur aliquis, qui habeat uacare circa curationẽ eorũ: & si aliquis est carceratus, & cõmodè in carcere nõ potest curari, & infirmitas est grauis, habita fide medici de hoc, debet sub fideiussorib. liberari de redeundo habita reconua-
17 lescentia. † Considerare etiã debẽt iudices circa qualitatem, modum, & formã carcerationis: & etiam circa ipsum carcerẽ, an dari debeat: & an delictum sit antiquum, an nõ. per l. si diutino. ff. de pœn. quia si & per leges diminuitur pœna, quanto magis diminuendus est carcer, uel totaliter tollendus, ut iudici uidebit? carcer. n. dependet à pœna. l. diuus Pius. ff. de custo. reo. hinc est, ꝙ in regno, ubi uenit imponenda pœna ultra relegationem, habet locũ carcer. ut in cap. tormenta. & latè per Afflic. in constit. humanitate. & sic est sequela, quia nõ potest esse maior suo principali. l. iustissimè. §. j. ff. de ædi. edi. §. fideiussor. in fin. institu. de fideiusso. l. si in emptione. cum Glo. uersic. accessio. ff. de contra. emptio. sed immediatè sequitur naturam sui principalis. l. fin. & ibi Bartol. C. per quas per. no acqui. & cle. ij. & ibi Car de prabend. Fran. Aret. in l. ex duobus. §. etiam. col. iij. circa princ. uersi. Bald. tamen. ff.
18 loca. † Et ex hoc infero, quòd etiã si pro delicto ueniret imponenda pœna mortis, & ex diutino tempore esset minoranda, quòd ubi minoratur ex dispositione iuris, uel aliter, debet esse pecuniaria, uel alia, quæ corpus non affligat, ut latè Gramma. consil. xxxvj. crimi. in fin. & sic in proprijs terminis ex diuturnitate temporis cõsuluit Gramma. in consi. xxxix. cri. in fin. & cum redigatur ad pœnam pecuniariam, non debeat quis pro eo carcerari: & quòd ubi delictum est antiquum, non habeat locum carceratio. est de hoc ritus in regno Siciliæ, ut refert Capyt. in decisio. cliiij. incip. in causa domini comitis. & ita alias obtinui in facto Salerni. sed nunc aduertas, quòd prædictæ considerationes procedunt, & habent locum, quo ad factum principale: non autem circa inuestigationem criminis, & detentionem personæ: quia in ijs consideratur natura delicti, non dispositio iuris alterans, seu diminuens pœnã. hinc uidemus multos casus, in quibus pœna uenit minoranda ex dispositione iuris: & tamen habet locum tortura. bene tamen fateor, quòd mitius est carcerandus delinquens ex delicto antiquo, quàm ex delicto de recenti. & totum cõmittitur iudicis arbitrio. ¶ INQVISITVS.
19 † Vtrum cõtractus initus per carceratum ualeat, necne? ¶ IVDEX. Aut est carceratus in priuato carcere, &

clarum est, quòd non ualet. ut consuluit Bal. in consil. ccxlvij. in ij. lib. & Fran. Aret. consi. xiiij. colum. xij. si uerò est carceratus in iudicio, & tunc aut fit contractus in utilitatem carcerantis, & non ualet. secundum Bald. in l. vnica. C. de confes. in vij. colum. & de utroq; dicto est decisio Afflic. in decisio. cxlix. sed dubium stat, an ualeat, si contrahit in utilitatem alterius, quàm eius, qui eum carcerari fecit. & de hoc est decisio Affli. in deci. ccxlvj. ubi dicitur, quod ualet. uide pro hoc Marsi. in praxi. cri. §. attingam. nume. 22. ubi plenius. & quid de cautela, qua utuntur notarij facientes exire carceratum extra carceres, ut sic contrahant, uide ibidem nume. 24. & sequentibus. ¶ Fisc.

20 † Vtrū possint subditi astringi per officiales ad custodiam carceratorū. ¶ Ivd. Dicas, quod non, ut habetur in capitulis regis Caroli secundi, & firmat Affic. in constitutio. castellani. in j. nota. in ver. nec compellant.

21 ¶ Fisc. † Quod si aliquis priuatus propria authoritate capit, arrestat, uel detinet homines: an is puniatur de usurpata iurisdictione? ¶ Ivd. † Dicas, quòd non: sed habet locum pœna statuta per c. regis Caroli primi, quod incipit. contra effrenatas.

22 ¶ Fis. † Sed quid si quis unum hominē tantū ceperit, arrestauerit, vel detinuerit, an sit pœna corporalis? ¶ Ivdex. Affli. in constit. duram & diram. in iiij. not. dicit, quod Neapo. in d. c. contrà effrenatas. dicebat, quòd erat pœna legis Iuliæ de ui pu. si cū armis: & si sine armis, de ui priuata. ut l. v. in prin. ff. ad l. Iul. de ui pu. & quòd poterit etiam puniri de priuato carcere. & dicit esse tex. in c. ter rerij. & in c. quòd nulli. vbi expressè dicitur, quòd si priuatus hominē ceperit authoritate propria, ubi nō est magistratus; & tenuerit ultrà per duos dies, incidit in pœnam priuati carceris: & sic hodie in regno quis non incidit in pœnam priuati carceris, retinendo quem carceratū per duos dies, ut etiàm firmat ipsemet Affli. in constit. pœnam eorū in xviij. no.

23 † Sciendum tamen est, quòd carceratus omni die dicitur grauari: & ideò tanquàm à nouo grauamine potest omni die appellare. secundum Spec. in ti. de appell. §. restat. ver. & quid dices. Bal. in l. ij. in. ij. col. in fi. versi. ij. quæro. C. de epi. audien. & in l. j. C. sen. rescin. nō po. plenè per Mar. in praxi. cri. §. attingam. nu. 19.

24 † Item sciendum est, quod carcerati dicuntur esse sub protectione curiæ, adeò, quòd occidi non possunt stante statuto, quòd banniti possint occidi, secundum Bart. in l. in laqueum. ff. de acqui. re. do. & probatur in l. fi. C. de custo. reo. & firmat Marsi. in l. j. nu. 5. ff. de sicar.

25 † Et adeò est uerum, quod carcerati sunt in protectione curiæ, quod si aliqua meretrix publica reperiatur carcerata, cognoscens eam carnaliter punitur, ac si cognouisset mulierē honestā. secundum Par. de Pu. in lib. syndic. in uerbo, adulteriū. & per Mar. in sing. cl. inci. accessus ad meretrices. & in d. l. j. num. 8. in fin.

26 ¶ Fis. † Quòd si aliquis carceratus reperiatur in carceribus magnifici Straticoti Salerni pro uno delicto, & magna curia vicaria, seu regia prouincialis audientia rescribat, quod eundem habeat inquisitū super nonnullis alijs delictis: & idcircò præcipiendo mandet, quod tutè ipsum detineat: quid faciet Straticotus ut non incidat in pœnā? ¶ Ivd. Nō est dubitandū, quin alius officialis possit recōmādare in carceribus carceratū per aliū iudicē pro alijs delictis. ut uoluit

luit Ang. in li. malef. in uerbo, fama publica. in duodecima colũ. de quo plene per Marſ. in praxi. crimina. §. attingam. num. xxxiij. debet tamen primus iudex procedere in cauſa uſque ad ſententiæ prolationem, & demum proceditur ad inſtantiam alterius iudicis pro delicto recommendato. & hoc, quando recommendatio fit ad proceſſum, ſed ſi primus iudex condemnauerat carceratum ad pœnam mortis naturalis, non impeditur executio propter illam recommendationem, ſi uero condemnauerat ad minorem pœnam, & facta eſt recommendatio propter delictum, in quo cadit maior pœna, tunc facta condemnatione in prima, tradetur alteri iudici, ut tenet Bart. in l. ſecũda. § fina. ff. de custo. reo. & hoc uerum intelligas ubi primus iudex nõ habet poteſtatem in carceratum cognoſcendi de illo delicto, de quo ꝑ magnam curiam uicariam, uel aliũ iudicem facta ſit recommendatio, uel ratione priuilegiorum nõ deberet cauſa ad ipſum remitti.

¶Audiantur exceptiones proponendæ per eos. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur declarare, an procedat ad querelam, an uero ex officio, et edi debet copia querelæ.*

2 *Accuſator tenetur declarare, ſi intendit facere partem in iudicio.*

3 *Accuſator an teneatur ſe inſcribere ad pœnam talionis.*

4 *Filiusfamilias ſi accuſat, tenetur ſe obligare de conſenſu patris.*

5 *Clericus ſi accuſat, tenetur praſtare aliquos, qui principaliter ſe obligent.*

6 *Accuſator tenetur praſtare fideiuſſores de ſoluendis expenſis.*

7 *Accuſatore non præſtan. e fideiuſſores, uel non ſe obligante in caſu, quo tenetur, an procedatur.*

8 *Accuſatori non proſequenti accuſationem, an poſſit imponi perpetuum ſilentium.*

9 *Accuſatio debet continere ſubſtantialia libellorum, & nu. 10. 11. 12.*

13 *Accuſator debet legitimare perſonam ſuam. & nu. 14.*

14 *Exceptio illegitimitatis perſonæ poteſt opponi contra accuſatorem.*

15 *Mulier, an & quando accuſet. & nume. 16.*

17 *Mulier poteſt accuſare de morte filii ſpurii.*

18 *Vxor poteſt accuſare de morte mariti.*

19 *Mater, an poſſit accuſare de morte filii.*

20 *Pater præfertur matri in querela de morte filii.*

21 *Patre remittente querelam de morte filii, an mater accuſet.*

22 *Soror an poſſit accuſare de morte fratris, ſi frater remiſit.*

23 *Mulieribus competit ius uindictæ per uiam iuſtitiæ.*

24 *Commater poteſt accuſare de morte ſui compatris.*

25 *Accuſari an liceat alieno nomine. & nume. 26.*

27 *Accuſare an poſſit, qui ſemel deſtitit a querela, & nu. 28.*

29 *Accuſator quando uideatur deſiſtere. & nume. 30.*

31 *Tranſactio in criminalibus, an ſit permiſſa.*

32 *Accuſare alius an poſſit, ſi eſt tranſactum cum parte, & quid ſi cum parte, & curia.*

33 *Accuſatore deſiſtente in crimine uſurarum, an iudex poſſit procedere.*

34 *Accuſari an quis poſſit perempta inſtantia.*

Inquisitus.

1 Et † quia carcerato reo solent opponi nonnullæ exceptiones per eum ad impediendum litis ingressum, & processum ad ulteriora, & ne possit procedi super querela, uel inquisitione, idcircò, si placet, de eis aliqua dicamus. ¶Iud. Votis utique tuis satisfaciam. Arrige aures, & attende ijs omnibus, quæ tibi dicam: sciendum est, quòd ante omnia solent inquisiti petere, quòd declaretur, si proceditur ad querelam, uel ex officio, quod quidem declarare debet iudex, & facta declaratione, quòd ad querelam proceditur, solet peti copia querelæ, ut super

per ea disputetur, & edi debet. per l.edita .C. de edend.cum similibus.
2 †Qua edita solet peti, quòd mandetur querulanti, quòd declaret, si intendit facere partem in iudicio. ad quod tenetur iudex, quia per solam querelam, instigationem, & sollicitationem non intelligitur querulantem facere partem in iudicio, sed oportet declarari, ut dicit Mara. in suo Specul. aureo, in sexta, & ultima par. principa. nume. duodecimo, qđ
3 est notandum. †Facta autem declaratione per querulantem, quòd intendit facere partem in iudicio, solet similiter instari, quòd accusator non aliter admittatur, nisi se inscribat ad pœnam talionis, & det fideiussorem de lite prosequenda, ut tenetur facere de iure communi quod si non faciat, monendus erit, & ex contumacia extra ordinem puniendus, & cōdemnabitur aduersario in expensis, ut est tex. in l. qui crimen. C. qui accus. non pos. & ad hoc, ut sciatur, quando requiratur inscriptio, dicit Bald. ibi, quòd de maleficijs cognoscitur quatuor modis, uidelicet, per accusationem, & tunc est necessaria inscriptio. quod fallit in crimine adulterij, ut l. quamuis. C. de adulter. secundùm Salycetum ibi. Item fallit in crimine abigeatus. l. prima .C. de abig. proceditur etiam per uiam inquisitionis, & tunc non est necessaria inscriptio, quia non ad paria debet iudicari iudex, & malefactor, aliquando proceditur per uiam denunciationis, & tunc etiam non est necessaria inscriptio. l. diuus Hadrianus. ff. de custod. reorum. aliquando per uiam exceptionis cognoscitur de crimine, & etiā non est necessaria inscriptio. dicta l. diuus. & ita dicit Bald. post Glos. sed ibi Salycet. in ultimo casu, quādo proceditur per uiam exceptionis latius exorditur, dicens, quòd aut excipiens stat in meris finibus exceptionis, & tunc non debet fieri inscriptio. per Glossam ibi, rationibus. de quibus per Salycetum, aut excipiens, non stat in meris finibus exceptionis, quia non tantum excepit, sed etiam puniri petit, & tunc se inscribere debet, quia ex eo capite, quo puniri petit, agit, & accusat: aut proceditur per uiam contradictionis, non enim est contradictio, propriè exceptio, sed est alicuius actus impeditio, puta, si opponatur alicui crimen, ut excludatur a promotione alicuius beneficij, honoris, & dignitatis, & tunc distinguitur, aut ante confirmationem, & inscriptio, non est necessaria, aut post confirmationem, ne electus in episcopum confirmetur, seu consecretur, uel ne literæ confirmationis transeant: uel ne alius actus necessarius fiat, & tunc est necessarium, quòd se inscribat ad prædictam pœnam extraordinariam, nam similitudo supplicij non potest habere locum, & est ratio, quia non tantum ab obtinendo, sed ab obtento repellitur. & ita dicit Salycet. ubi suprà. & cum hac opinione transit etiam Angelus, & ibi subdit, quòd licet obijcienti crimen ad meram, & inexpugnabilem repulsam, non incumbat se inscribere, tamen potest contra eum agi actione iniuriarum, si obiecit crimen contra parentem, uel patronum, secus, si contra alium, dummodò non probauerit, per potentiam aduersarij, quòd deceptus fuit a testibus, &

tunc apparet, ꝙ non animo iniuriãdi obiecit, & ideo iniuriarum non tenetur. similiter punitur excipiens ad meram repulsam in causa electio nis prælati, & dicunt etiam omnes Docto. ꝙ d. l. qui crimen. licet uideatur uelle inscriptionem necessariam in publico crimine, tamen idẽ esse in crimine priuato. & dicit etiã Bal. in d. l. ꝙ aut accusator in totum desistit sine punitione, & tunc punitur pœna Turpili. l. j. C. ad Turpili. aut accusator tantum distulit, ꝙ instantia est perempta lapsu biennij, & tunc punitur quarta parte bonorum, & efficitur infamis, ut. C. ut intra certum tem. l. j. aut accusator est contumax intra tempus instãtiæ differendo processum, ut quia cũ possit procedere, tamen contumaciter non uult procedere, & tunc punitur arbitrio iudicis per qualitatem delicti, & contumaciæ, & ita loquitur supra ca. lex. sed an admissio inscriptionis uitiet processum? dicunt Docto. ꝙ non. & an, si non est data fideiussio de lite prosequenda, uitietur ꝓcessus? dicunt etiam ibi Doct. quòd non. forma enim inscriptionis erit, quòd iurabit accusator non animo calumniandi querelam se proposuisse, item iurabit, se subiturum eandẽ pœnam, si nõ probat, quam reus pateretur, si probaret, & præstabit fideiussorem de lite prosequenda, ut pulchre tangit Angel. de are. in libr. male. in uerbo, nec non ad querelã j. colum. sed Ang. in d. l. qui crimẽ dicit. quòd inscriptio prædicta non est in usu hodie. & Spe. in tit. de accusa. §. ulti. uersi. item quòd non recte, dicit, quòd hodie de consti. multarum regionum non fiunt inscriptiones, & ista constit. ualet, & dicit etiam Gandi. in tit. quis possit accusare, quòd hodie recesserunt ab aula istæ inscriptiones. sed tu regnicola aduertas, ꝙ de iure regni est introductum, quòd accusatores se obligent ad certam pœnam pecuniariam de probando, ut dicit ritus magnæ curiæ uicariæ incip. Item ꝙ curia ipsa. & in alio ritu inci. item curia ipsa cognoscit, & est sublata inscriptio ad pœnam talionis, ut firmat Afflic. in consti. pœnam calumniæ. et aduertas etiam, ꝙ tpe meo nunquam uidi seruari dictos ritus

4 de obligatione accusatorũ. †Sed si est filiusfamilias ille, qui denunciat seu accusat, tenetur se obligare, cui quidem obligationi, est necesse, ꝙ pater consentiat. uerum si habuerit bona castrensia, uel quasi castrensia, tenetur se similiter obligare, & obligationi consentiat pater, uel est necesse, ꝙ aliquis principali nomine sese obliget, & non per modum fideiussoris, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item seruat ipsa curia, quòd quando, & seruatur. Et

5 simili modo, †si est clericus ille qui accusat, seu denunciat, tenetur aliquos præstare, qui principali nomine se obligent de non se concordãdo absque curiæ licentia, & de probando, & clericus non se obligat, sed illi solum principaliter se obligant si clericus est miserabilis persona, uel eccelsiastica, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ inci. item seruat ipsa curia, quòd quando cle-

6 ricus. †Et si querulator est aduena, & non possidet in loco iudicij, tenetur præstare fideiussores de soluendis expensis, quia tenetur ad expensas absoluto accusato, secundũ Barto. in l. cum satis. j. col. uersi. ꝙ moderator. C. de agrico. & censi. lib. xj.

7 †Fis. Sed pone, ꝙ in casibus, ĩ quibus accusator tenetur se obligare, uel præstare fideiussoriam cautionẽ de

de soluendis expensis,id facere non potest,nunquid ulterius procedetur contra accusatum, an absoluetur ab instantia iudicii? ¶ IVD. Dicas, ꝙ si est casus, in quo ex officio potest procedi,procedetur ad ulteriora ex officio,quia uidetur pars desistere, qua desistente curia procedit. ut est ca.regni, incip. Robertus Dei gratia, &c. Ad consultationem. IN-
8 QVI. †Sed utrum isto casu ad petitionem inquisiti possit, et teneatur iudex imponere perpetuum silentium accusatori,an non? IVD. Dicas,ꝙ sic,quia qui non instat quotidie accusationi,non dicitur accusasse.secundùm Bart.in l.eum.§.j.ff.de iure patro.item est aduertendum,ꝙ de iure municipali huius regni est satis prouisum in hoc, per constitu. incip.accusatorem.qua statutũ est, ꝙ si accusator lite contestata in accusatione criminali non comparet in termino præfixo a iudice sibi ad aliquem actum faciendum in lite, ob eius contumaciam punitur in tertia parte bonorum mobilium, et si iterum citetur ad prosequẽdã accusationem,et fuerit contumax,punietur pœna centum augustalium. idẽ erit,si renunciat expressè post litẽ contestatam accusationi institutæ, in qua constitu.not.ibi Afflic. in iij. not.quòd si iudex condemnauit accusatorem ad tertiam partem bonorum mobilium,quia post litem contestatam fuerit contumax,et iterum fuerit citatus,ut intra certum terminum compareret persequuturus accusationem,et non comparuit,licet superfit instantia,ulterius non auditur super accusatione,et sic imponetur silentium,et nihilominus condẽnabitur ad pœnam centum augustalium.fallit in minoribus, et mulieribus accusantibus. est etiam alia constitu.incip.accusatorum temeritas qua statutum est, ꝙ si accusator est contumax ante litem contestatam. dicitur desistere ab accusatione, et punitur in vj. par. bonorum mobilium, ut optime ibi not. Afflict.in iij. nota. et nihilominus in expensis condemnatur aduersario, et nihilominus potest imponi silentium ad petitionem accusati, secundũ Bald. in l.peremptorias. pen. col. in prin. uersi.quæro,utrum reus. C. sen. rescin.nõ po. debet tamen præcedere duplex monitio,ut in authen.de hære.et fal.§.si quis autem.cum glo.in uer.admonitus.et ibi Ange.j.col.et de eccle tit.§. si quis autem. et an non obstante, quòd sit impositum silentium,aliquo casu audiatur, uide Boer.in decis.cclv.ij. parte, uide etiam Ange. de are. in lib.malef. in uerbo,nec non ad querelam. in xv. colum.ubi plene.
9 †Solet etiam similiter opponi, quòd querela deficit in substantialibus positis per l.libellorum.ff.de accusa. quæ substantialia debent interuenire,alias querela
10 esset nulla. †Et intantum est uerũ hoc, quòd si sit accusatio de crimine ciuiliter, debet continere in se annum,locum,et mensem, secundũ Bar.in l.prætor edixit.in princ.ff.de iniur.et in l.item exigit.ff.de do. et Ang.de Are.in §.ex maleficiis. insti.de actio. Alex.in l. edita. colũ. v.x.annor.et Bertrã.cõsil.ccxvij.nume.v.in li.j. & quid si unus est percussus in uno loco, & in alio mortuus,quis locus cõsinabitur? dic, ꝙ locus percussionis,ut l. sit lex. ff. ad l.Aquil.et habetur plene per Ang. de Are.in lib.malef.in uerbo, in platea communi.ij.col.& no.quod ubi cõstat de iniurijs dictis ꝑ cõfessionẽ iniuriantis, non requiritur appositio loci,& temporis, secundũ Bertran.

11 tran.in consi.ccxj.in pri.lib. †Item intantum est uerum, quòd accusatio nedum debet esse certa respectu loci, sed etiam respectu territorij, ubi est locus, secundùm Bartol. in l. de minore. §. plurium quoque. & ibi Marsil. septima colum. uersicu. dicit
12 tamen. ff. de quæstion. †Tu uero regnicola scias quòd hodie parũ seu nihil curetur de istis substantialibus. l. libellorum. sed si constet de facto, ipsis non obstantibus, ac non obstantibus quibusuis nullitatibus, ineptitudinibus, procedatur ad ulteriora, ut cauetur per ritum magnæ curiæ uicariæ incipien. Isabella Dei gratia. & dicitur litera de supplen. defecti. post literam, detestantes. quod
13 quidem notandum est. †Item similiter potest inffari & peti, quod legitimetur persona querulantis, ut est tex. in l. non ignorat. C. qui accusa. non possunt. ubi habetur, quòd si aliqua mulier accusat aliquem de homicidio commisso in nepotem, debet probare se esse amitam. & tenet Bald. in l. uxor. j. col. in medio. C. qui accusare non po. & plene habetur per Felyn. in c. j. de accusa. & debet opponi, & peti hoc ante litem conte-
14 statam. ¶ Item successiuè potest opponi exceptio illegitimatis personæ querulantis, ut ibi dicit Felyn. & debet opponi, ut dixi, ante litẽ contestatam, nisi superuenisset post litem contest. & ante litem contesta. non erat in rerum natura, secundùm Bart. in l. inde Neratius. ff. de fideiusso. & est text. in l. is, qui reus. ff. de publi. iudi. & habetur per Fel. in d.
15 c. j. †Et primò potest opponi, quod est mulier, quæ accusat, quæ repellitur ab accusando, ut l. de crimine. C. qui accusa. non possunt. & hoc propter sexus fragilitatem. hoc tamen non procedit si suam suorumque iniuriã persequitur. l. j. ff. de accu. & l. ij. & l. uxor. & l. senatusc õsulto. C. qui accusare non possunt. & ibi per Doc. Item fallit in crimine simoniæ, quia in eo admittitur, licet non respiciat proprium interesse, uel suorum. itẽ fallit in crimine hæresis, & læsæ maiestatis. item in crimine dilapidationis prælati, uidelicet, sui superioris. item accusat de falso testamento. l. senatusconsulto. & uide Aym. Craue. in consil. ccxxx. in secunda part. 8
16 †Et intantum est hoc uerum, quòd quando mulier accusat prosequendo suam, uel suorum iniuriam, præfertur omnibus accusare uolẽtibus, qui non prosecuntur suam, uel suorum iniuriam, ut est casus in d. l. uxor. uersicu. nisi ad te. & ibi Salyce. si autem in accusatione de iniuria suorum concurrunt mulier, & masculus, tunc etiam si masculus sit in ulteriori gradu, præfertur tamen mulieri. l. ij. ff. de libe. cautio. masculus enim admittitur ad accusandum de iure communi: fœmina uero de iure speciali. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testa. mili. secundùm Salyc. & Bald. in d. l. uxor. si uero nec fœmina, nec masculus prosequitur suorũ iniuriam, casu quo mulier admittitur, si masculus est habilis, ille præfertur mulieri, si uero sit inhabilis, erit locus gratificationi. l. quarta. §. sed & si mulier. ff. de liberis homi. exhibendis. secundùm Salycetum, in dicta l. uxor. & sequitur Angel. de are. in libro malefici. in uerbo, nec non ad querelam. in quinta colum. & sequitur Gandinus in libro maleficio. in titul. qui accusa.
17 possunt, uel non. ¶ † Item intantum hoc procedit, quòd mulier accusare potest de morte filij spurij, & filia sacerdotis de morte patris, secundùm Angel. in l. prima.
de

de accusatio.& sequitur Bar.ibidē.
sed Bal.in l.j.C.qui accus.non poss.
in primo casu distinguit, ꝙ aut de
filijs naturalibus,& potest indistin-
ctè: aut de alijs filijs, quos dignos
naturali ratione non censet lex: &
tunc si sunt nati ex certo complexu
potest accusare mulier, quia natura
lis dolor illos impellit:aut ex incer-
to complexu,ut uulgo concepti: &
tunc aut per respectum ad maternā
lineam,& admittitur: aut per respe
ctum ad lineam paternam,& nō ad-
mittitur. uide Fely.in c. nōnulli.de
rescript. Ange. Aret.in lib.malefi.in
uerbo,nec non ad querelam part.in
18 ij.col. † Item uxor potest accusa-
re de morte sui uiri, ut est Gloss. in
constitut. incip. summo periculo.
quam sequitur ibi Affli.in nono no
tabili. quia si potest de morte sui
consobrini accusare, ut d.l.uxor. &
l.sororē.C.de ijs quibus, ut in dig.
& in l.ij.ff.de accusatio. multo for-
tius de morte mariti. & hoc ꝓpter
suum interesse: non propter interes
se mariti,quia uxor non agit de in-
iuria facta marito.l. ꝙ si uiro.ff. de
iniurijs. nisi concernat etiam suam
iniuriam,ut not.in §.patitur. instit.
de iniu.& idem procedit in sponsa,
ut dicit Arc.in d.§. patitur. in Glo.
in uerbo,per uxorem.in fi. & Affli.
ubi suprà.uide Boer. deci.ccxxxiij.
19 secunda parte.†Item mater potest
accusare de morte filij.ut d.l. uxor.
& l.senatusconsulto.C. qui accusa.
non possunt.& l.de crimine.eo. tit.
& probatur in consti. regni summo
20 periculo.& ibi. not.gl. † Verùm si
concurrunt pater & mater, præfer-
tur pater ratione patriæ potestatis,
& ratione ordinis literæ, ut est tex.
in d. constitut. summo periculo. &
ibi not. Affict. in nono not. & nor.
21 Saly.in d.l.uxor. † Sed si pater re-
misit,mater potest accusare secun-
dùm Salyc.in d.l. uxor. & sequitur
Afflict.in d.constit. summo pericu-
lo.in nono no. & ita uidi iudicari,
22 † Et soror potest accusare de mor-
te fratris occisi. etiamsi frater remi
sisset,& fecisset pacem cum interfe-
ctore. secundum Afflict.in constit.
iustitiarij non per calendas. in fin.
23 col. † Nam fœminis competit ius
uindictæ iudicialiter accusando: &
ab eis debet etiā haberi pax.ut pul-
chrè cōcludit per plura Boer.in de-
cisio.ccxxj.in prima parte. nu.2. cū
pluribus sequen. pro quibus uide
Tiraquel.in tractatu,de legi.connu.
in prima lege. nu.58. Guliel.Bene.
in repe.c.Raynutius. in uerbo,duas
habens filias.nu.130.fol.xxix. & an
sororibus interfecti obstet sentētia
absolutoria lata pro reo citatis om-
nibus præter ipsas sorores,uide Bal.
24 consi.ccccxxx. in quinto li. † Item
commater potest accusare occiso-
res sui compatris. secundùm Boer.
25 in decisi.ccxxxiij. † Item secundò
principaliter potest opponi,ꝙ alie-
no nomine accusat: quod non est li
citum.l.ij.C. qui accus. non pos.&
procurator,tutor,curator, & actor,
administratorio nomine accus. non
possunt,ut dicit etiam ibi Saly.quā-
do ergo uolunt accusare, debent ac
cusare nomine proprio: ad utilitatē
tamen dominorum suorū. ut dicūt
Doct.& Bart. in l.ij.§.j.ff. de accus.
sed hanc cautelam impugnat Ang.
de Aret.in lib.malefi. in uerbo, nec
non ad querelam. in v.col. uersi.iij.
Gandi.in suo opere malefici. in tit.
qui accus.pos.uel non. secunda col.
uersic. item accusare prohibentur,
approbat dictam cautelam. dicit ta-
men Iacob. But. in addit. ad d. lo-
cum, quòd ad euitandum opinio-
nes potest cogi talis accusator, ut
declaret,

declaret, si accusat alieno nomine, an proprio.& hoc per l.si duo.ff.de solu.& l.qui.in princip.ff. de tutel.
26 † Prædicta tamen non habent locũ in fisco, illustribus personis, mulieribus honestis, & minoribus: nam omnes istæ personæ possunt ꝑ procuratorem, tutores, & curatores accusare.ut habet per Affli.in consti. beneficiũ.in secunda Glo.& in con
27 stitut.generalia iura.† Item potest opponi, ꝗ tacite uel expressè renũciauit accusator accusationi.l.accusationem.C.qui accus.nõ pos.& est ratio propter uarietatem euitandã. secundùm Aug.de Ari. in addit. ad Ange.de Aret.in lib.malefi. in uerbo, nec non ad querelam. in vj. col. in uersicu.iiij. dicit, ꝗ hoc procedit post querelam institutam: nõ antè: quia tunc, si querela non fuit proposita, potest proponi. per text.& ibi Bar.in l.ij.§.si ijs.ff.de sepul. uiol. & ibi Ber.de Landria. allegat Barb.
28 consi.lxij. † Hoc autem uerum est in tacita renunciatione, ut quo ad suum cõmodum accusationẽ prosequi non possit; sed tanquam unus de populo benè potest. sed secùs est in expressa renuntiatione, quia nec tãquam unus de populo potest, ut inquit Bal. in l. accusationem.j. col.C.qui accus. non pos. & sequitur Afflict.in constitut.accusatorẽ.
29 in fin.col. † Et est notandum, ꝗ si accusator post litem contestatam non comparet in termino sibi præfixo, uidetur tacitè desistere, & tacitè renuntiare accusationi institutæ. ut est tex.& ibi no. Afflict.in v. no.
30 in const t accusatorem. † Item est notãdum, ꝗ ille, qui tacitè desistit, si allegat iustam causam quare fuerit contumax, poterit prosequi accusationem, & illam probare. ut in l.si accusatoribus.C.de accusa.& in l.& si siue.ff. de minori. sed ille, qui expresse renuntiat accusationi, non poterit ulterius prosequi accusationem iam institutam. quia ad ius expresse renunciatum nõ datur egressus.l.si filius.ff.de minor.l.quęritur de ea.§.si uenditor.ff.de ædil.edi.&
31 firmat Affli.ubi suprà.† Et est sciẽdum, ꝗ de iure constit.regni in criminibus ingerentibus pœnam sanguinis, nullo modo licet desistere, et trãsigere, neque pacisci gratis in quacunque parte litis: et transactio, uel pactum factum non ualet, si curia ipsam, uel ipsum nõ acceptat ut habetur in constitu. post citationẽ. iuncta constitut. priusqaum citatæ partes. et procedit hoc indistinctè ante comparitionem partiũ, et post comparitionem; tam antè litẽ contestatam, quàm post et iudex non obstante transactione potest prosequi ex eodem processu: et non est necesse incipere processum de nouo, ex quo transactio non ualuit: et sic in regno est correcta dispositio legis, transigere.C.de transa. in eo, ꝗ permittit trãsactionem in pœnis sanguinis, et si fit transactio aliquo dato accusatori, ut à lite discedat, si quidem fiat antequam citatus accusatus compareat, punitur accusator ad duplũ eius, quod recepit: quam pœnã fisco ꝑsoluit: si uerò fiat post comparitionem accusati, et antè litem cõtestatam, punitur accusator ad decem augustales fisco applicandos: si uerò fiat post litis contestationem, tunc puniuntur ambo, scilicet, accusatus, et accusator ad duodecim augustales pro quolibet: et nihilominus iudex potest causam prosequi, ut probatur in dicta constitut.ibi, causa nihilominus suo ordine. sed secundum formam ritus, si partes se cõcordant sine licentia curiæ,

riæ, puniuntur ad x. tarenos tãtùm. ut est ritus in nu. 228. incip. item ꝙ si partes. benè tamẽ potest aliquid accipi per accusatorem ab accusato pro æstimatione damnorum, et expensarum, ut tamen non incidat in pœnas præfatas. ut probatur in §. j. illius constitu. nõ tamen intelligas, ut tunc ualeat transactio in præiudicium fisci. quia nunquam ualet, sed solum euitatur pœna. si uerò sumus in criminibus non ingerentibus pœnam sanguinis, non est permissa trãsactio, nisi in crimine falsi. et sic cõcordat cum iure cõmuni. sed in iniurijs leuibus permittitur transactio, et pactum, antequam partes compareant coràm iudice post citationẽ: sed post comparitionem nõ permittitur, ut colligitur ibi à cõtrario sensu, et bene declarat Mara. in sua prati. in vj. et ultima parte. nume. 63. per totum.

32 ¶ I N Q V I. † Quid si de delicto est trãsactum cum parte, an alius possit accusare? ¶ I V D. Dicas, ꝙ ubicunque fit transactio, et etiam si in casibus permissis, nõ excluditur ab accusando, nisi ille qui transegit: alius autẽ tertius non excluditur, sed admittitur ad accusandum, et si ita transactio non ualuit, potest ipse idẽ transigens prosequi. secundum Fely. in c. de ijs. de accu. col. j. uersi. ij. limit. et ibi Abb. et alij Doct. potest etiam fiscus inquirere, non obstãte trãsactione, in casibus, in quibus transactio fieri nõ potuit in præiudicium fisci: uerũ licet non obstante trãsactione, ut dixi, tertius admittatur ad querulandum: non tamen potest persequi eũdem processum, super quo transactum est. nec etiam iudex ex officio, sed oportet de nouo formare alium processum, & hoc in casibus, in quibus est permissa transactio: in casibus uerò nõ permissis potest accusator et iudex persequi eundem processum. secundum Bar. in l. transigere. C. de tran. col. j. in fi. et col. ij. in iiij. oppo. et sequitur Alex. ibi in iiij. col. et magis communiter scribẽtes. et plenè per Maran. ubi supra. nu. 48. Sed si est transactum cum curia, et parte in casibus permissis, ulterius non potest molestari, ut per Pau. Grillã. in tra. de rela. carce. in vj. quæst. ut quia facta sit compositio. quia tũc fit abolitio processus, ut per Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, compositio. et Pau. Grilla. ubi supra. quæ compositio fieri debet lite pendente, nõ lata sententia: quia tunc non posset fieri absque authoritate principis: item debet fieri compositio ex causa rationabili: ut quia non est solitus similia, uel alia delicta patrare: sed est honesta persona. item debet fieri, quando non plenè constet: alias crimine liquidato deberet ferri sententia: nisi de iure posset minorari pœna. ut habetur per Pau. Grilla. ubi suprà. in tit. de compo. in prin. sed in regno extat ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item ꝙ nullus. quo cauetur, ꝙ nõ ualet compositio, nec fieri debet, nisi crimine uerificato. item debet fieri compositio parte concordata, ut sunt plures ritus incip. item seruat ipsa curia nullum. item ꝙ dictus locum tenens. itẽ ꝙ ubi proceditur. item cõpositio non potest fieri in criminibus enormibus: et maxime ubi officiales non possunt cõmutare pœnas, ut est in regno per prag. inci. et quia facilitas. ubi tamen uenit imponẽda pœna corporis afflictiua: et non aliter.

33 ¶ F I S. † Quid in crimine usurarũ, si accusator desistit ab accusatione ante sententiã, an iudex possit procedere? I N Q. Videtur dicendum, quòd

quòd non, quia in crimine, in quo uenit imponenda pœna publicationis omnium bonorum(ut est crimẽ usurarum)permissa est transactio. secundum Mod. Per. in l. transigere. C. de trãsa. & ibi Lauce. Decisi. col. pen. & Alex consi. ix. in ij. col. in ij. uolu. sed dicit Bar. in d. l. trãsigere. col. ij. ꝙ ubi permissa est transactio, parte desistente, iudex cognoscere non potest. ergo, &c. ¶ I V D. In contrariũ est doctrina And. de Iser. in consti. usurariorũ. quem sequitur Afflict. ibi in Glo. in uerbo, deferendi. ubi dicit, ꝙ parte desistẽte, iudex procedit. argu l. iij. C. de abolitio. & de hoc est ritus magnæ curiæ uicariæ incip. si moritur. sub rubrica. ꝙ accusa. de curia potest procedere.

34 ¶ F I S. † Vtrum perempta instantia possit quis accusari? I V D. Dicit Saly. in l iij alias, ꝙ de crimine. in ij. col. iiij. oppo. de accusa. ꝙ aut perijt instantia culpa iudicis, & potest iterũ accusari: aut perijt culpa partis, & iterum non potest accusari. & ita in indiuiduo decidit Capi. in decisio. ccvj. incipien. in causa.

35 † Item potest opponi, ꝙ sunt de personis, quæ prohibentur accusare. de quibus per Ange. de Aret. in lib. malefi. in uerbo, necnon ad querelam. & per Gandi. in opere suo, in

36 titu. qui accusa. poss. uel non. † Et generaliter potest opponi, ꝙ non prosequitur suam, uel suorum iniuriam: & ꝙ in regno est sublata popularis accusatio, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incip. Itẽ ꝙ nul-

37 lus laicus. † Est tamen sciendum, ꝙ omnes illæ personæ, quæ prohibentur accusare, de quibus per Angel. ubi suprà, si prosequuntur suã, uel suorum iniuriam, possunt accusare: & non aliter repelluntur. l. ij tamen omnes. ff. de accu. in pri. si sunt iudicij, & discretionis capaces.

38 ¶ F I S. † Vtrum filiusfamilias possit accusare absque cõsensu patris? ¶ I N Q V I. Videtur, ꝙ non. secundum Spec. in titu. de accus. in princ. uers. sed quid si accusator sit filius. ¶ F I S. Contrariam opinionem tenent. Dy. Bar. & Ange & Imo. in l. fi. §. j. ff. de uerbo. oblig. & Bar. in l. inter liberas. §. j. & in l. filiumfamilias. ff. de adulter. ꝙ non requiritur patris consensus. & ita firmat Ang. de Are. in lib. malefi. in uerbo, necnon ad querelam. col. xxiiij. uersic. quæro, quando. ¶ I V D. Hanc ultimam opinionem ego tenerem, si nõ esset ritus magnæ curiæ uicariæ incipiens: item seruat ipsa curia, ꝙ quando. qui uult, ꝙ filiusfamilias non admittitur ad denuntiandũ, uel accusandum absque obligatione, cui interueniat consensus patris. &

39 sic cõgitate. ¶ F I S. † An laicus possit accusare clericum primæ tonsuræ? ¶ I V D. Dicas, ꝙ non. ut decidit Ant. Corset. in sing. in uerbo, accusatio. & uide do. Alex. in consi. viij. incip. super hac consultatione. in ij. col. j. lib. quod quidem credo nõ procedere, si prosequitur suam,

40 suorumq; iniuriam. † Item potest principaliter opponi, ꝙ ipse primò accusauit accusatorem suũ quo casu pendente accusatione nõ potest accusari: in quo dubio diuersimodè reperitur statutum de iure communi, & de iure regni. nam pri. dicit Angel. in lib. malefi. in uerbo, necnon ad querelã. nu. 16. distinguens, ꝙ aut nomẽ rei receptum est inter reos, aut non: aut usque ad conclusionem in causa, aut post conclusionem in causa: aut usque ad sententiam, aut post sententiam. primo casu post nomen rei receptum inter reos: & tunc aut uult inscriptionem

accusationis

accuſationis facere ad finem, ne ſibi currat terminus, & ut poſt ſententiam poſſit accuſator proſequi accuſationem, auditur. ut l. neganda. C. qui accu. nõ poſſ. ſiue accuſet ſuũ accuſatorem, ſiue alium dummodò non faciat in fraudem, ut tardet executionem ſententiæ ferendæ. [aut uult accuſare ad finem, ut procedatur ſuper ea: & tunc aut ſuam, aut ſuorum iniuriam proſequitur, auditur contrà quemlibet, ſiue de maiori, ſiue de pari, ſiue de minori. ut d. l. neganda. ſi autem ſuam, uel ſuorum iniuriam non proſequatur: & tunc aut uult accuſare de maiori crimine poteſt quemlibet ſiue accuſatorẽ, ſiue extraneum accuſare d. l. neganda. ſed in hoc eſt aduertendum, ꝙ iſte, qui reaccuſat, aut reaccuſat de maiori: quod quidem ſi eſt uerum, & probet, extinguetur ex toto crimen obiectum contrà ipſum nunc reaccuſantem: & tunc non ſolum non auditur, ſed imponitur ex toto ſilentium ipſi primo accuſanti ſuper ſua accuſatione, donec ſecunda accuſatio diſcutiatur. & ex euentu cauſæ procedatur poſtea, uel non. iſte eſt caſus l. j. C. qui accu. nõ poſ. aut delictum, de quo fit reaccuſatio poteſt eſſe tale, ꝙ ipſum poterit eſſe & etiam poterit eſſe crimen primo loco intentatum: & tunc audietur, ut ſuper ſecundo pariter procedatur, ſicut proceditur in crimine, qđ ſibi aſcribitur. iſte eſt caſus d. l. neganda. ſi autem uult accuſare de pari, uel minori: idq; poſt nomen ſuũ receptũ inter reos, nullo modo auditur. ut l. is, qui reus. ff. de pub. iud. ſiue extraneum accuſet, ſiue ſuum accuſatorem. fallit in uxore obijciente de lenocinio. ſecundo caſu principali nulli dubium eſt, ꝙ niſi a lege prohibeatur, ꝑmittitur ei reaccuſare ſuum accuſatorẽ, & quemlibet alium, ſiue de maiori, ſiue de minori, ſiue de pari: ſiue ſuã, ſuorumq; iniuriam proſequatur, ſiue non: etiã ad finem, ut ſuper ſua accuſatione procedatur. & iſto caſu, ſi accuſat ſuum accuſatorem, diſcutitur ſuper utraque: ſi autẽ accuſat extraneum, tunc quãdolibet poteſt procedere, ut ſolertior erit. ueruntamẽ citatus pro uno iudicio non cogitur cõparere pro alio tertio caſu principali poſt concluſum in cauſa, & antè ſententiam, & quarto caſu principali poſt ſentẽtiã: & tunc aut fertur abſolutoria, & clarum eſt, ꝙ accuſatus accuſare poteſt de quolibet crimine: aut fuit condemnatoria, & tunc aut fuit condemnatus de crimine priuato tantũ, & per conſequẽs nõ fuit effectus infamis, & poteſt quẽlibet de quouis crimine accuſare: aut fuit condemnatus de publico iudicio, & ſic eſt infamis: & tũc aut uult accuſare extraneũ de nouo, & nullo modo audit̃ de aliquo crimine, niſi pro crimine læſæ maieſtatis: aut uult accuſare ſuũ accuſatorẽ, & tũc aut per ſentẽtiam debet perdere uitam naturalem, & non poteſt: aut libertatẽ, & ciuitatem tãtũ, & poteſt. hæc ſunt uerba Ange. ubi ſuprà. ſed in regno ſunt iura municipalia, quæ obſeruantur in regno, ut in ritu incip. item ſeruat. ipſa curia. & in ritu incip. item ſiquis, uel ſiqua accuſatus. quibus cauetur, ꝙ accuſator nõ poteſt nec ipſe, neque mater, neque pater, filij, fratres, nec ſinguli familiares, niſi eodem die, & ex nouo delicto accuſari. & ſimiliter eſt cap. incip. legiſlatoris. ubi cauetur, ꝙ nullatenus accuſator poteſt per accuſatum reaccuſari, ſiue de maiori, ſiue de minori crimine: ſiue proſequatur ſuam ſuorumq; iniuriam, ſiue

siue non: sed si querela fieret, præstatur fideiussoria cautio de stando iuri determinata prima querela. uerũ potest accusari de nouo delicto. uerum si ambæ querelæ procedunt ex eodem fonte, proceditur super utraque. ut refert fuisse decisum in sacro regio consilio Gramma. in de
41 cisio. liij. ¶ F I S. † Quid si est facta querela à personis prohibitis? an si non opponatur, fit nullum, quicquid fiat? ¶ I V D. Dicas, ꝙ non: sed debet opponi, secundum Bart. in l. j. ff. ad Turpi. in §. accusationẽ. & ibi Alex. & habetur per Alex. in l. eleganter. §. siquis post. ff. de con
42 dictindeb. † Vnum tamen sciendum est in hac materia, quod est principalius, & sicut fundamentum in domo, ꝙ neglgentibus illis, quorum magis interest, accusare, admittuntur illi, quorũ minus interest, ut est Gl. not. in l. senatusconsul. C. qui ac cus. non poss. & ibi not. Saly. tamen illos, quorum magis interest, pœnitere potest usque ad contestationem litis exclusiuè, & admittuntur ad accusandum. ut est text. not. in l. iij. §. item si is, cuius interest. ff. de sepul. uio. ubi optime probatur. & not. Salyc. ubi suprà. & Alber. de Rosa. dicit in d. §. item is, cuius interest. ꝙ antè contestationem litis non dicitur perfectè ius quæsitum alteri accusanti. ita, ꝙ priores per pœnitentiam non admittantur. & de ijs omnibus est text. not. in l. sepulchri. ff. de sepul. uiolat. ubi dicit prius esse admittendos illos, quorũ magis interest: & illis cessantibus admitti, quorũ minus interest. qui si postea uelint accusare, & reperiatur in accusatione processum usque ad condemnationem, uel saltem usque ad contestationem litis inclusiue, secundum Glo. in d. l. sepulchri.

nõ debeant admitti aliquo modo ad accusandum. & quamuis sint primò citãdi illi, qui ad accusandum prius debent admitti, quàm alius admittatur: tamen dicit Boer. in decisi. ccxx. in prima parte nume. 8. ꝙ de stylo curiarum quilibet proximior admittitur, usquequò alius magis proximus apparuerit instigans. quæ omnia notes in actu practico: quia habui in facto Salerni, tempore quo ibi eram iudex, sub die vj. Nouembris. an. 1547. & seruaui, ut suprà.
43 † Et nota, ꝙ Boer. in d. decisi. ccxx. latè discutit, an pater præferatur in accusando de morte filij fratribus, & nepotibus ex ipso filio præmortuo. & plura dicit, tandem uero cõcludit, ꝙ pater præfertur, nisi pater colluderet, & componeret cum occisore. uerum si fratres, & nepotes ex filio uoluerint interesse accusationi, & simul concurrerint, tunc admittentur omnes simul de æquitate pro ipsorum interesse. & ibi habetur, an patre remittente admittantur fratres. adde etiam, quòd quilibet tertius potest comparere, & instare, si sua interest. secundum Aymo. Craue. in consil. ccxxx. in
44 secunda parte. † Et an, & quando pater possit remittere iniuriam factam filio, uide Boer. in d. decisio. ccxx. in prima parte. ubi ponit regulam cum pluribus fallentijs. & Iaco. de Bello uis. in sua praxi. cri. in uerbo, ꝙ dictus reus. in titu. de iniur. in vij. colum. ubi plenè. & adde, quòd si est facta iniuria filio per coniunctam personam, non potest pater eam remittere: licèt aliàs posset. ut habetur per Ludo. de Roma. in singul. xcij. incip. tu habes. quod & refert & sequitur Marsil. in l. diuus Adrianus. ff. ad l. Pomp.
45 de par. nume. 2. ¶ F I S. † Quod si filius

si filius alicuius effectus fuerit monachus,& fuerit occisus, qui præfe-retur in accusando, paterne ipsius, an abbas,seu prior monasterij?

¶IVD. Dicas,quòd uterque admittitur, pater, & abbas, quilibet pro suo interesse,& remissio unius non obstet alteri quominus agere possit ut habetur per Boer. in deci.xxij.in prima parte per totum. An uerò religiosus iniuriatus remittens iniuriam,possit demum agere contrà in iuriantem nomine monasterij, uide Iaco.de bello uis.in praxi.cri. in titu.de iniur. in uerbo, quòd dictus reus malitiosè in.x. col. ubi tenet,

46 quòd sic. ¶ INQVISITVS. † An sufficiat habere pacem à maiori parte?¶IVDEX. Dicas,quòd sic. ut uoluit Bart.quem sequūtur Docto. in l.iiij.§.Cato.ff.de uerbo. ob. & sequitur Boer.in decisio.ccxxj. prima

47 pa.nume.3. FIS. † Nunquid socius possit accusare de morte socij in mercatura,uel in aliquo artificio?

¶IVD. Dicas,quòd sic.ut dicit Masuer.in sua praxi. cri.in tit.de expēsis,inte.& damnis fol. cvij. colū.ij. uersi.item propter homicidium refert ac sequitur Nico. Boer.in deci.

48 ccxxxiij. in secūda parte.† Itē solet instari,ꝙ accusator falsitatisdeclaret in qua specie prætendatur falsum & ī quo loco,& in qua parte in quo Capy.in deci.lxxix.arguit ꝓ, & ꝯ tādē uero uī sentire,ꝙ nō teneatur.

49 ¶INQ. † Nunquid ad exigentiam accusati, uel inquisiti teneaē iudex inquirens, uel accusator declarare diem commissi criminis? & uidetur dicendum,quòd sic,per doctri.Bar. in.l.ij.§.si quis Ephesi.ff. de eo, ꝙ cer.loco.& in.l.is,qui reus uersi.sed quæro cum in accusatione.ff. de publi.iudi.ubi dicit,quòd æquum est, quòd declaretur, ne auferatur reo defensio,& ut libellus sit talis, per quem reus plenè instruatur,an uelit cedere,an uerò contendere, ut.l.j. ff.de eden.& facit pro hoc.l.pen.ff. de interro.actio. ¶FISCVS. Sed cōtrariam opinionem tenuit Imo. in d.l.is,qui reus motus,quia in.l.libellorum dicitur,quòd non debet cogi accusator apponere diem. Nec obstat.l.pen.ff.de īterro. actio.quia illa debet intelligi in casibus in quibus à iure non reperitur facta permissio ī specie specificata quia clausula generalis non refertur ad specificata,ut.l.doli clausula.ff.de uerbo. oblig.¶IVDEX. Ego puto opinionem Bar.esse ueriorem,& sic,quòd debet declarari, & hoc per id,quod ipsemet dicit in.d.l.libellorum uersicu.circa tempus in fi. quia accusator propter hoc non grauatur,quia licet cogatur apponere diem, non tamen probare, & si non probat,nō per hoc reus absoluetur, & ita firmat Ange.de Are. in lib. malefi.in uerbo,de anno præsenti,& hāc opinionem dicit Augu.de Arim.in addi.ibi.& Bald.in.l.j.C. de re iudi.& Roma.in.l.Pomponius.§.rei ꝑduellionis.ff.de acqui. hære. intelligēdo tamē opinionem Imo.in.d.l.is, qui reus procedere,quòd non possit iudex cogere querulantem ad instantiam partis,ut declaret diem, sed ex officio bene potest, & ita intelligaē opi.Bar.potest tamen pars implorare officium iudicis,ut declareē dies sed dicit Ange.ubi suprà, ꝙ ita demum cogitur apponere diē, si reus exprimat in iudicio diē,in qua uult facere defensiones secundum Saly.

50 in.l.pen.C.de accu. ¶FIS. † Nunquid accusans aliquem de uoluntate Titij ibidem præsentis, uideatur accusare de mandato Titij? ¶ IVD. Dicas,ꝙ non secundùm Bartol. &

secundùm constit. uarietates pœnarum æstimando iniuriam, libellus non procederet, ut ad longum congerit Rober. Venu. ubi supra nu. 51.

56 Fis. † Cui competat accusatio de pace rupta, quãdo ambo se offenderunt, nec constat, quis primo offenderit? ¶ Iud. dicas, quòd nulli competit in dicto casu, secundùm Bart. in l. cum pater. §. libertis in fi. ff. de

57 leg. ij. ¶ Fis. † An accusatio criminalis detur pro leuissima culpa? Iud. Dicas, ꝙ non, sed bene datur pro dãno dato iniuriosè alicui dolo, uel culpa etiam leui. secundum Bald. in c. iniuria. ij. col. uers. quæro, an sit dãnum de pac. iur. fir. quia pro leuissima non competit actio criminalis, secundum Cy. in l. si quis non dicã rapere. C. de epis. & cle. & Bal. ĩ d. c.

58 iniuria. ¶ In qui. † An & quando accusator dicatur in euidenti calumnia? ¶ Iud. Dicas, quòd olim, eo ipso, quòd non probabat, erat in calũnia præsumpta, nisi probaret contrarium, scilicet quòd non est in aliqua calumnia, ut quia probat esse famam publicam, uel aliter, secũdùm Bar. ĩ l. athletas. §. calumniator, uer. puto autem. ff. de infa. & Felyn. in c. fortis de calumniato, & ſm Bar. in l. ij. uersi. ulti. no. C. si ser. aut liber. li. x. & Ang. in l. cũ qdã. §. ꝙdr. ff. de acq. hære. hodiè aũt in regno per cõsti. pœnam calumniæ. de pœn. cal. cõ. calũ. istud est correctum, sed tũc quis punitur de calumniæ, quando probatur, ꝙ fuit accusator in euidẽti calumnia, & hoc ꝓbato debet iudex omnino ipsum condemnare ad pœnam calumniæ, quæ est similitudo supplicij, alias ipse iudex punit pœna infamiæ, & duarum librarum auri, ut in c. regis Roberti incip. accusatorum temeritas, & probatur in d. consti. pœnam calumniæ punitur autem hodiè accusator non probãs ad pœnam, ad quam se obligauit de probando, ut habetur latius per Afflict. in d. consti. pœnam calumniæ.

59 3. & 4. no. † Vnde in regno dicitur aliquis in euidenti calumnia, quando ex actis apparet, ꝙ est in calumnia euidenti, uel apparet ex legitimis præsumptionibus, ut. l. licet de lega. j. item dicitur accusator in euidenti calumnia, si accusatus probat, quòd accusator dixit, dabo ei magnam brigam. Item dicitur accusator esse in euidenti calumnia, si præter id, quòd non probauit suam accusationem, concurrat probatio, ꝙ accusator conuersatur cum accusato, uel si concurrat prohibitio accusationis à iure. item dicitur in euidenti calumnia in casu posito per consti. incip. pessimam, ut colligit hæc omnia Afflict. in consti. pœnam calumniæ. primo not. uersicu. iuxtà

60 hoc quæro. † Vnum tamen non admitto, quòd si accusator diu stetit ad accusandũ eius accusatio posteà redditur suspecta, & præsumitur esse in dolo, ut consuluit Bal. ĩ consil. xxxvij. j. lib. incip. quidam tabellio. in fi. in tantum, ꝙ Mars. in sua praxi. §. diligenter, nume. 201. adducit hãc doctrinam pro indicio faciente in fauorem reorum, licet in corruptè allegat Bald. in. iij. li. & est in. v. lib.

61 † Et nota, ꝙ accusans de insultu debet dicere, ꝙ stantem sub protectiõne Dei, & regis securum Tit. eum Ti. eo. tẽpore, & loco aggressus est, ut not. in consti. fidelium nostrorũ, & ibi per Afflict. in. ij. nota. & ideò debent apponi hæc uerba, quòd ex tali insultu non solum est offensus ipse insultatus, sed etiam Deus, & rex sub quorum protectione erat ipse offensus, nã rex studet dare securitatẽ ĩ regno suo, ut plenè cõgerit

Affli. in loco. §. allegato. ¶ IN QUI.
62 † Vtrum inquisitus possit petere, ꝙ interrogetur accusator super eo, ꝙ excludit delictum? ¶ IUD. Dicas, ꝙ sic, ut firmat Albe. de Ros. in. l. ubicunque. ff. de interro. actio. in fi. & ita dicit uidisse praticari, & obtineri, & ideò potest peti, quòd ĩterrogetur accusator, an uoluntate sua accusatus de furto rem accepit, & an testes producti sunt ei inimici,
63 uel similia. † Vnũ tamen non omitto, Vos scitis, quòd in regno mulieres coniugatæ, & uniuersitates possunt accusare per procuratores cum speciali mandato, ut cauetur in consti. generalia iura. ideò sciatis, quòd in mandato de querulando, ꝙ fit ꝑ mulieres, & uniuersitates, debent apponi omnes illæ solennitates, & requisita, quæ debent apponi in accusatione. aliàs mandatum non esset efficax, ut in indiuiduo cõsuluit Roma. in consi. lx. incip. mandatum mihi ostensum, & refert, & sequitur Bern. de Lãdr. in addi. ad Angel. de Are. in li. male. ĩ uerbo, hæc est quædam inquisitio. in addi. incip. locus & tempus. ꝙ est summè notandum
64 quia pauci aduertunt. † Vlterius aduertas, ꝙ exceptio, ꝙ non potest accusari, est dilatoria, & debet opponi ante litem contestatã, & nomen rei receptum inter reos, alias si non opponatur processus remanebit ualid⁹ ut. l. si maritus. §. præscriptiones. ff. de adulte. & ita dicit Bar. in. l. hos ac
65 cusare in pri. ff. de accusa. † Et si forte procedit ad denunciationem aliquorum ad id deputatorum, ut puta, istorum nunciorũ, seu baiulorũ curiæ, potest opponi, ꝙ denunciatores ipsi non iurauerant in principio eorum officiorum, quo casu non debet admitti eorum denuntiatio, iuxta doct. Angel. in. l. si uacantia. C. de bonis uacan. & Ang. de Are. in li. malefi. in uerbo, necnõ ad denunciationem. ij. col. in fi. & ibi uide, quæ alia possint opponi aduersus istos denũ
66 tiatores. † Et est notandum, ꝙ si aliquis fuit uulneratus à Titio, & contra eum ipse uulneratus fecit querulande simplicibus uulneribus, & ob id fuit formata inquisitio contra Titium, & ipse fuit captus, & carceratus, & fuerunt ei datæ defensiones, & processum fuit ad alios actus, demum, si uulneratus moriatur ex illis uulneribus, non potest procedi ex illo iudicio intentato, sed debet absolui obseruatione primi iudicij de simplicibus uulneribus, reseruato tamen iure procedendi de morte secuta ad uindictam, & pœnam corporalem imponendam, & sic ex integro debet formari ĩquisitio de morte, ut docet Ang. Are. in li. male. in uerbo, in platea communi in fi. sed cogita, si procedit in regno, ubi accusatore desistente proceditur cum coadiutore curiæ, per capitulum regni incip. Robertus, &c. spectat ad præsides, & sic nõ sequitur abolitio per mortem querulantis.

¶ Dentur capitula ꝙ suffocauit uxorem. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Inquisitio debet continere easdem solẽnitates, quas accusatio.*
2 *Inquisitio non potest alteri committi.*
3 *Pœna corporalis nunquam imponitur nisi ubi interuenerit dolus, nu. 4. 5. 6.*
7 *Maritus calce percutiens uxorem pœna mortis puniatur, si illa moriatur ex illa percussione, & nu. 62.*
8 *Tortura nõ habet locum, nisi delictum scelere*

72 *Uxor non tenetur ad uirum redire, si ei insidiatur gladio.*

73 *Maritus si uxorem uerberauit baculo taliter, quod sanguis exiuit, ex officio non potest procedi.*

74 *Maritus male tractās uxorem, perdit lucra dotis.*

75 *Uxor an possit maritum accusare, quod eam uulnerauit gladio.*

FISCVS.

SOLET oppositis exceptiōibus peremptoriis, & dilatoriis, & prouiso ipsis non obstantibus fore procedendū ad ulteriora, procedi ad editionem capitulorum: idcirco hunc ordinem seruemus. ego quidem formabo capitula, intentionemq; meā contrà inquisitos iuribus & authoritatibus coadiuuabo: econtrariò uerò tu inquisite studeas, quæ tibi contraria uidebuntut euacuare: tu autem iudex opiniones iuri consonas approbes, & non iuri consonas reiicias. ¶IVD. Incipe tu fisce: tu deinde sequere Inquisite: ego autē conabor pro uiribus meis Deum, & iustitiam præ oculis habendo, per tramites iuris lites uestras dirimere. ¶FIS. Præmittam prooemium, quod solet in principio capitulorū poni: in quo, quo animo delicta, quæ prætenduntur, per te inquisitū cōmissa sint, enarratur. ¶CAPITVLA specialis inquisitionis faciendę ex officio curiæ, magnifici Straticoti ciuitatis Salerni contrà & aduersus Tit. de nonnullis criminibus & delictis per eundem cōmissis, & signāter, quod suffocauit uxorem: item, quod fuit leno eiusdem uxoris: item quod commisit falsitatem: item, quod à pluribus repertus fuit in fragranti crimine: item, quod est notorius delinquens: item, quod cōmisit crimen læsæ maie-

statis: item, quod sororem uenenauit: & de aliis, ut in informationib. & actis dictæ curiæ latius continetur instante regio procuratore fiscali, & petēte per dictam curiam contrà eundem debitè, & diligente inquiri debere: & repertum culpabilem condigna pœna puniri, prout iura, sacræq; regni consti. & capitula uolūt & mandant: & in casu semiplenæ probationis prædictum Tit. cogi & compelli iuris & facti remediis oportunis ad eruendam ab eo de prædictis ueritatem, super quibus omnibus, &c. quæ omnia, &c. & protestatur, &c. non se astringens, &c. & infrà particulariter describetur, &c.

1 † Sciendū tamen est, quod illæ solennitates, quæ requiruntur in accusatione, requirūtur etiam in inquisitione. ut plenè per Afflic. in consti. ij. qui. in xiij. no

2 ta. † Et aduertendum est, quod officiales debent per seipsos inquisitiones formare, nec alteri possunt eas faciēdas committere. ut habetur in c. regni incipiē. item iustitiarij inquisitiōes. ¶IN primis inquirēdū est, quod de anno. 1550. regnantibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. de mense, &c. in loco, &c. dictus Tit. suis iuribus non contentus, sed animo diabolico instigatus, & spiritu nequam ductus, temere, dolosè, scienter, & appensatè, non aduertens, quàm graue scelus sit uxorem suffocare, Lucretiam suā uxorem sub protectione Dei, & Cæsareæ maiestā. cōstitutam, & secum in eodem cubili dormientem, suffocauit: taliter, quod mortua propè ipsum reperta fuit de mane, de qua morte fuit, & est publica uox, & fama inter homines, & per homines dictæ ciuitatis: quod inquirendū est, &c. quod fuit, &c. incipiendo in pœnā &c.

3 † Cū ministerio ponunt ur illa uerba in

ba in capitulo : temerè,doloſè, &c.
quia quoties imponenda eſt pœna
corporalis ex delicto, nunquam im
ponitur,niſi dolus interuenerit, ſe-
cundum Bart.in l.j.§.j.ff.ſi quis te.
li.eſſe iu.fuer. uerſi. iuxta hoc quæ-
ro.& habetur per Afflic. in conſtit.
4 terminũ uitæ. ¶†Occidẽs eñ caſu,
non punit̃ pœna mortis,ut latè per
Marſi.in conſi.lxxvij.nu.6. pri. lib.
& cõſi.xcj.nu.15.in ij.lib.& conſil.
cxxviij.nu.22.& cõſ.cxxxvij. nu.4.
in eo.uol.& Pet.de Anc.ↄſ.cclxxx-
iij.& habetur ꝑ Affli.in conſti. ter-
5 minũ uitæ. † Et intantũ eſt uerum
iſtud, ut ꝙ ſi quis aliquẽ occiderit
in ludo pugnorũ,uel alio ludo per-
miſſo,nõ puniatur pœna mortis,ut
latè cõſuluit deci.in cõſi.ix.& cõſi.
6 lxvij.nu.53. pri.lib. † Itẽ intantum
hoc procedit,ut ꝙ ſi rixantibus An
to.& Beradino, eis ſe interpoſuerit
ad ſedandum rixam uxor B. eamq;
percuſſerit A.propè renes, ac ob id
illa abortũ fecerit,non puniatur pœ
na mortis,ut latè habetur ꝑ Signo.
de Home.in conſi.j.incip.ſtatuto ci
7 uitatis. † Item intantum eſt uerum
iſtud,ut debeat apparere,ꝙ ſcienter
& doloſè. ꝙ ſi maritus percuſſerit
calce,nõ præſumitur dolus & uolũ-
tas occidendi . & ſic ſi moriatur ex
illa ꝑcuſſione,nõ debet pœna mor-
tis puniri, ut plenè habetur per Si-
gno.de Hom.in ↄſ.lxiij.Titius cal-
ce percuſſit.& Fran. Are.cõſ.cxlvij.
uiſa conſult.in ij.& iij.dubio,uerſi.
uenio nũc ad fin.col.pe. & antepe.
& Ang.cõſi.xxvij.inci.quidã uictor
8 de caſtro.† Itẽ intantũ eſt uerũ, ut,
niſi appareat delictum ſceleratè &
appenſate commiſſum , non habeat
locum tortura,ut eſt tex. unicus &
ſing.in l.j.§.itẽ illud,ff. ad Sylle. et
uide ad prædi.Boer.in deci.clxiij.j.
9 par.† Nunc uerò ad delictum prin-
cipale condeſcendendo dico, ꝙ ex
hoc ſolo,ꝙ reperta ſit uxor in lecto
mortua propè maritum , præſumit̃
occiſa ab eo.intantũ; ꝙ põt cõdem
nari,uel ſaltem torqueri . et hoc ex
pluribus:et primò,arg.tex.in l.fi.C.
ad l.Cor.de ſicar.et ibi not.per Bal.
ubi habetur,ꝙ qñ crimen nõ poteſt
probari per regularem modum ꝓ-
bandi, procedit probatio quodam-
modo irregularis. & ibi dicit Bald.
illam lege eſſe notandam cõtra ne-
cantẽ ſuum maritũ.et ibi etiam no.
Saly. ꝙ delictũ præſumitur factũ ꝑ
exiſtentes in domo. ſi domi ſit fa-
ctũ delictũ.ſecũdo probatur ꝑ tex.
l.ſi quis in grau. §. ſi maritus.ff. ad
Sylle.et ibi per Lud.Rom.et in l. j.
§.ſi uir,aut uxor,eo.ti.quia ſi in do
mo nulli ſerui ſunt,maritus per illũ
10 text.feciſſe uidetur.† Tertiò , quia
nos habemus,ꝙ ſi reperiatur mor-
tuus in domo aliquis homo , reſul-
tat indiciũ contra exiſtentes in do-
mo, ut præſumatur interfectus ab
illis,qui in ea erãt, & ex eo poterũt
torqueri:licet non cõdemnari, quia
poſſet eſſe,ꝙ eò aliquis eũ ſic mor-
tuum portaſſet,uel ibi interfeciſſet:
quod nõ poteſt dici in caſu noſtro,
ſecundum Dyn.per illum text. in l.
j.§.ſi quis in uilla.ff.ad Sylle. et ibi
Roma.et Moder.argu.tex. l.j.§. fi.
ff.de extr. et in l.j.in fi.ff.de iis qui
deie. per quæ iura idem uoluit Pa-
ris de Put. in lib.ſyndi.circa finem.
in uerbo, mandauit.colum.v. uerſi.
ſi reperitur corpus.et Angel. in lib.
maleſi. in uerbo,fama publica. nu-
mer.53.in caſu uerò noſtro non po-
teſt præſumi,ꝙ alius , quàm uir in-
terfecerit uxorem: nec ꝙ alius illuc
eã mortuã detulerit, poſtquã mor-
tua reperta eſt in lecto.ergo nedum
reſultat indiciũ cõtrà eũ ad torquẽ
dum, ſed etiã ad condemnandum.

¶Quartò,quia ex hoc solo, ꝙ quis mortuus reperiatur propè domum alicuius,resultat præsumptio cõtrà dominum domus: secundum Bart. in l.ædiles.ff.de uia pu.Roma.in l.j. §.si quis in uilla.in prin.ff. ad Sylla. de quo plenè per Marc.Anto. Blã. in repeti.l.fin.ff. de q.nume.298.& ibi habetur,quomodo intelligatur. quanto fortius debet resultare sufficiens probatio contra uirum,in cuius lecto eius uxor est reperta suffo

12 cata? † Quintò,quia repertus in loco delicti,& ubi quis iacet occisus, habet indicium contrà se taliter, ꝙ poterit torqueri.secundùm Angel. in li.male. in uerbo, fama publica. iiij.col.uersic. quæro an unum indicium. allegat Barto.in l.fur manifestus.ff. de fur. & est indicium propinquum.ut per Barto.in in l.fin.ff. de quæstio. & ibi per Marc. Anto. Blan.nume.295. cùm ergo maritus sit repertus, & reperiatur in eodem lecto,ubi eius uxor mortua iacebat, sequitur,ꝙ resultat indiciũ propinquum,ꝙ ipse fecerit: taliter,ꝙ sine dubio potest torqueri: imò fortè

13 condemnari.†Sextò,quia sumus in delicto de nocte commisso, & difficilis probationis. quo casu admittitur probatio per coniecturas.l. filiũ eũ definimus.ff.de iis, qui sunt sui, uel alie.iur.& l.si uicinis.C.de nup. l.consensu.§.super plagis.C. de repu.l.non omnes.§.à barbaris.ff. de re milita.c.ueniens.ij.in fi. de testi. in talibus enim lex est cõtenta probationibus,quæ haberi possunt,quãuis plenè nõ sint,secundùm Feder. de Senen.in cnnsi.cxix. incip. nulli dubium. ubi pro hoc allegat Inno. & Hostien. in c.super eo. quod me. cau. & idem uoluit Bart.in l.si quis ex argentariis. §. pe. ff. de eden. & tales probationes factæ per coniecturas in talibus casibus, dicuntur manifestæ probationes.l.licet.ff. de le.j.l.si qs locuples.ff.de manu.test. & not. Bart. in l.si quando.C.unde ui.ea enim quæ de nocte fiunt,probabiliter ignorantur.ut no.gl.in l.si cum exceptione.§.in actione.uersi. ignorantiam.ff.quod me.cau.quam ad hoc allegat Bal.in c.porrò. in ti. quæ fuit prima cau.bene.amitte. & plenè per Alex. in cõsi.xxiiij.alias. clxvj.in ij.lib.& per Sozi.in consil.

14 liiij.in iij.lib.†Septimò,quia à cõiter accidentibus uxores solẽt per uiros interfici uariis de causis: ergo ꝯ ipsos uiros resultat indiciũ, ut per Bal.in l.fi.in fi.ff.de hæredi.insti. & plenè per Mar. Ant. Blan.in repe.l. fi.ff.de quæstio.numer. 257.& 258.

15 †Octauò,hoc confirmatur ex notabili consi. Hip.de Marsil.in nu.5.in pri.lib.ubi in propriis terminis consuluit,ꝙ si reperta est uxor mortua in lecto mariti,& nõ constat eã mortuã morte uioleta, (quia fortè fuit sepulta antequã hoc perueniret in notitiã iudicis) sed constat de fama publica,eã esse mortuã morte uiolenta ab eius uiro, ꝙ ob hoc solum potest uir ille torqueri: & sic in indiuiduo casus iste deciditur per eũ: tantò magis, qñ reperta sunt signa suffocationis in uxore reperta mortua hoc procedit,ut in seq.c.patet.

¶Item inquirendũ est, qualiter reperta mortua Lucretia uxor dicti Tit.de mane fuit uisa, & recognita à pluribus & diuersis ꝑsonis: & qualiter in gutture ipsius fuerũt repta & recognita plura signa suffocationis,& mortis uiolentiæ: & ita uerosimiliter,& cõi iudicio expertorum uidebat.ꝙ inquirendũ est,&c.quod

16 fuit, &c. † Per hoc capitulũ ꝓpriè ꝓbat̃ delictũ in genere fore cõmissum,ꝓbãdo fuisse uisa & recognita signa

signa suffocationis in gutture, uel alijs partibus suæ personæ, & ante omnia hoc debet constare, ut inquisitio procedat; & hoc procedit, si hoc apparere potest: alias sufficit probare famam publicã esse, quòd mortua fuit, & ꝙ uiolenter per suffocationẽ, ut dicit Hip. de Marsi. in
17 dicto cõ. v. †Hęc enim signa in gutture probant suffocationem, sicut dicimus de tortura, quæ probatur ꝑ stigmata, & ligaturas, quæ in brachiis apparẽt post torturam. argu. l. stigmata ꝯ fabri. li. xj. & firmat Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, tortura uersi. quia sæpe ibi, & adde, quia poterit. ¶ IN Q. Prędictis non obstãtibus contrariam partem de iure ueriorem esse existimo, ꝙ prædicta sola de per se nedum non sunt sufficiẽtia ad condemnãdum, sed minime ad torquendũ, & hoc ex pluribus.
18 †Et primo quia licet mors regulariter duobus modis naturaliter contingat: primo propter infirmitatẽ, quæ multipliciter hoĩem grauat, ut ait Psalmista in persona humani generis, Psal. 37. Non est sanitas in carne mea. proprie uerò infirmitas dr̃ carnis, quã elementis, & humoribus turbatis caro ipsa afficitur, inficitur, & tandem dissoluitur: adeo autem reperitur caro humana infirma, ut uix reperiatur, qui non ab utero matris aliquam infirmitatem secum adduxerit, quæ eum frequenter molestet, & tandem perimat, ut indies uidemus. secundo modo mors contingit homini ex senectute. nam dicit Apo. ad Heb. viij. omne ꝙ antiquatur, & senescit prope interitum est, hæc autem senectus plena est miserijs, quæ annunciant domũ corporis cito ruiturã. unde Boet. lib. j. de conso. inquit, uenit properata malis inopinata senectus, de qbus plenè Eccle. c. fi. & sæpè ex senio sensus deficit. propter qđ dr̃ Psal. lxx. Ne proijcias me in tp̃e senectutis, cum defecerit uirtus mea, ne derelinquas me. & plene enarrat Guliel. Benedi. ĩ repeti. c. Raynutius. in uerbo, mortuo testatore. el j. nu. 9. fol. 94. taliter, ꝙ prima facie horũ duorũ altero nõ ĩteruenĩete præsumatᵣ, ꝙ sit mortua uxor morte uiolenta, & sic resultet indicium contra uirũ, apud quem reperitur mortua, tñ ẽt alio modo põt contingere mors naturaliter, ex improuiso casu, & subitaneo. iuxta illud Eccle. c. 9. Nescit homo finem suum, sed sicut capiuntur pisces hamo, & aues laqueo cõprehenduntur, sic capiuntur hoĩes in tp̃e malo. s. impræmeditate, & pręter intentionẽ, uarijs autẽ modis & causis uenit mors subitanea, & ex improuiso hoĩbus æqualiter, infirmis senibus, iuuenibus, & non infirmis, ut multis exẽplis ꝓbat Guliel. Bene. in c. Ray. extrà. de test. in uerbo, mortuo test. el pri. nu. 9. cũ pluribus sequentibus, mors enim subitanea uarijs ex causis solet euenire, aliquando propter nimiam lætitiã, aliquando propter nimium dolorẽ, & cordis tristitiam, & alijs de causis, ut recitat Valer. lib. 9. in titu. de
19 mor. non uul. †Item mors subitanea potest euenire ex nimio cibo, & nimis abundanti cœna secundùm Galenum in lib. pri. accusa. mor. aut ut alij uertunt, de differen. morbo. & idem Galen. in initio primi libri scribit, temperantiam siue symmetriam calidi, & frigidi, sicci & humidi naturalem esse sanitatem, præsertim similium partium, quam Aristoteles in tertia quæstio. encyclica primæ sectionis definit, secundam ualetudinem mediocritatem quandã esse. quocircà tradit Plato in Timæo,

mæo, corpus nostrum ijs quatuor qualitatibus constare, sicco, humido, frigido, calido: ut quod sit compactum ex terra, aqua, aere, & igne: quibus cùm unũ plus æquo aut excedit, aut deficit, flaccescit corpus, & in ægritudinem labitur, & ita mediocritate, ac temperamento de corporibus sublato mutationes uariæ, morbi, corruptiones propè infinitæ irroborant, atque inualescunt. Cuius Platonicæ sententiæ testimonium citat Galen. in lib. de ele. sed & Alcmeon quoque scribit, sanitatem isonomia contineri, hoc est æquabilitate potentiarum quarundam, uidelicet: humidi, calidi: sicci, frigidi: amari, dulcis: & id genus aliorum. & si monarchia in ijs aliqua se ostentarit, confestim oriri morbos, deinde quoque mortem consequi, ut retulit Plutarch. in libro postremo de placitis Philosophorum c. quoque postremo. præterea Aristoteles in primo omnium problemate inquit: quare magnæ exuperantiæ pestilentes sunt? quoniam aut excessum, aut defectum faciunt: qua quidem re morbum consistere certum est. uidemus enim eum, qui suprà modum bibit, aut comedit, crapula & ebrietate perire, contrà, qui nihil bibit, & comedit, aut minimum edit, marcescere, & in phthisim, hoc est tabem, incidere. eodem modo, qui non dormit, aut qui minimum, necesse est morbo perire. aliàs infinitas authoritates medicinæ ad hoc uide per And. Tiraquel. in tracta. de nobilita. capitu. 31. nume. 367. cum pluribus sequentibus. & nume. 405. & hoc maxime procedit, si forte probaretur, quòd dicta eius uxor de sero comedit uarios & diuersos cibos. quia, ait Plin. lib. xj. cap. 53. quòd cibus utilissimus simplex est aceruatio saporum pestifera, & condimenta perniciosiora. & Galenus in commentario Hippocratis de uictu ratione in morbis acutis, tradit aliorum authoritate ciborum uarietatem, præsertim uerò ubi uarijs constant facultatibus esse nocentissimã, utpote quæ ingesta ipsa probè concoqui prohibeat, & in lib. de iuuamentis membrorum capi. 4. scribit, res compositas ex multis rebus uelocioris esse corruptionis, q̃ ex paucis compositas. & alias infinitas authoritates de hoc vide per Andr. Tiraquel. in tracta. de nobi. ita. capitu. 31. n. 452. fol. 191. & sic ex eis cõcluditur, quòd cum uxor potuerit ab improuiso alia morte, quàm uiolenta, etiam naturali mori, etiamsi reperiatur mortua apud maritum, non sit concludens probatio, ut possit maritus cõdemnari.

20 † Secundo hoc probatur, quia cautum est in iure, quòd nunquam quis condemnatur, nisi sit testibus conuictus, uel ore proprio confessus. uulgata l. qui sententiam. C. de pœn. in casu uero proposito neutrũ istorum interuenit, ergo potest habere locum condemnatio.

21 † Tertiò quia in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores. l. fin. C. de prob. & ibi Doct. & per Spe. in titu. de iura. de la. uersi. secundum est. & de teste. §. ij. uersic. quid si criminaliter. & de probat. §. primo. post uersicu. ultimo quæritur. & Paul. de Castro, in consilio 199. incipien. uisa inquisitione. item probationes debent esse concludentes l. matrem. & ibi Bald. C. de probationibus, & l. non hoc. C. unde cogna. & debent esse concludentes de necessitate, & non per possibile. l. ad probationem. ij. & ibi Bald. C. de

probat. uersic. ex quo no. in casu uero nostro nulli dubium est, ꝙ non sunt probatiões luce meridiana clariores, & concludentes, ut patet ad sensum, ergo dicere, quòd habeat locum condemnatio, ridiculum est.

22 †Quarto probatur, ꝙ nec etiã potest torqueri, nam habemus, ꝙ indicia debent esse in genere suo clara, & talia quæ de iure subsistant secundùm Bal. in cons. ccxxix. incip. uerba inquisitionis. ij. col. in iij. uol. & habetur per Marsi. in con. lxxxviij. incip. in causa inquisitionis formare. nume. 2. in casu uero nostro nõ uideo indicia tam clara, & de iure subsistentia, quòd maritus suffocauerit uxorem. quia, ut dixi, potest mors cõtingere etiã naturaliter ab

23 improuiso. †Quinto probatur, quia probationes debent esse uerosimiles, aliàs ei non est standum. secundũ Bald. in l. fi. in fin. C. de eden. & Inno. in c. auditis. de præscriptio. & per Marsi. in con. cj. incip. in præmissa causa accusationis. nu. 23. hic autem nõ est uerosimile, nec est credẽdum, ꝙ uir debuisset, & uoluisset occidere uxorem propriam, nõ probata aliqua iusta causa, ex qua potuisset moueri, cum uir cum uxore sit una caro, unum corpus, & una anima. nam facta est uxor de costa uiri, non ex pede, ne esse uideretur ad seruitutem subijcienda: ut dicit princeps sententiarum Lombardus lib. ij. distinctio. xviij. & ibi Docto. theologi. ergo nullatenus est dicendũ, ꝙ ex hoc solo, quod dixisti, uir possit condemnari, uel torqueri.

24 † Sexto probatur, quia dato & concesso, & quòd hoc solum, quod dixisti, esset indiciũ indubitatum, & præsumptio uiolenta, quòd maritus uerè & certitudinarie suffocasset uxorem, non tamen ex præsumptione uiolenta, & indicijs indubitatis potest quis criminaliter damnari, sm Gandi. in trac. suo malefi. sub rubr. de præsumptio. & indi. indu. & Pau. de Castr. in consil. cxcvij. incip. uisa inquisitione. in ulti. col. in princi. & Barth. Cæpol. in consi. vj. incip. ueritas. in iij. col. & Angel. in l. ij. ff. de furt. & late per Marsi. in consi. xcvj. nu. 10. ergo i casu nostro quãto magis non est uerum, quòd habeat locũ condemnatio, cùm nullibi reperitur, ꝙ resultet indicium indubitatũ, quòd maritus suffocasset uxorem.

25 †Septimò probatur, quòd nec potest habere locum tortura, cùm licet sit relictum iudicis arbitrio, quæ indicia sint sufficientia ad torturam & quæ non, tamẽ tale arbitrium debet esse iuri, & æquitati consonum, seu congruũ. aliàs si ex ceruice sua procederet, non ualeret, quod ageret. secundùm Ludouic. Roma. in consil. cclxxvj. incip. quæstio est, nunquid. in pen. col. vbi pro hoc allegat Glos. in l. eas causas. ff. de con di. & demon. & hoc etiã uoluit Bal. in dispu. sua. incip. statuto cauetur, quòd fœnerator in ulti. colum. arg. l. codicillis. §. fi. ff. de legat. ij. & idẽ etiam dixit domi. Alex. in consi. suo xxj. incip uisis uerbis. pe. col. & per Marsi. in consi. viij. nu. 25. & in consil. xv. nume. 17. & consil. 24. nu. 11. & consi. lxiij. nume. 16. dicere enim, quòd sola intentio uxoris mortuæ pœnès maritum in lecto, sit indiciũ ad torturam non est iuri consonũ, maximè, quia poterit esse, quòd alia morte, quàm uiolenta, fit mortua, ut supra latè dictum est, ergo non potest ad torturam procedi ex eo solo indicio alijs non concurren

27 tibus. ¶ Iudex. † Audiui iam altercationes uestras, & sequor opinionem inquisiti, & eam puto uerio rem,

rem, quòd alijs adminiculis nō con currentibus contra maritum nō ha bet locum condemnatio, nec tortu ra, ut in proprijs terminis consuluit Bald. in consil. ccliiij. in secundo li. et plenè per Boer. in deci. 261. per totam. in ij. par. ubi inter cætera allegat d. consi. Bal. licet incorruptè, dum ipsum alleg. in cōs. 122. in pri. lib. quare dñe fisce, si alia nō habes, est locus liberationi sub fideiussoria cautione. ¶Fis. Vtique alia cōcurrunt, uidelicet: Item inquirendū est, ꝙ statim ac dicta Lucretia fuit inuenta et reperta mortua in dicto lecto, insurrexit publi. uox et fama, publicum notorium, et manifestū non quidem à maleuolis, sed fide dignis, non semel tantum, sed pluries in pluribus & diuersis partib. ꝙ dicta Lucretia fuit mortua, et uiolē ter suffocata ab eius marito, quod

28 inquirēdum est, &c. quod fuit. †Fama ſm omnes in ca. qualiter & quā do. de accu. el. ij. & in l. de minore. §. plurium quoque. ff. de quæstio. facit indicium ad torturam, & sic nul li dubium est, quòd maritus potest torqueri, saltem ex istis supradictis.

¶Inquisitus. Ego autem dico, quòd nequaquā potest procedi ad torturam, etiam concurrente fama ex pluribus. & primò præsuppo nendo, ꝙ non est probata, ut decet. nam testes non deponentes, nec no minantes saltem duos, a quibus audierunt dici non probant, nec concludunt famam. ſm Innocen. in ca. qualiter, & quando. ij. de accus. Bar. in d. §. plurium quoque. Abb. in ca. cum causam de testi. item præsuppo nendo, quòd non concludant testes audiuisse dici a maiori parte po puli castri, uel uillæ, ubi delictum est cōmissum, ut requiritur ad probationem famæ. secundùm Barto. in d. §. plurium. & ibi plenè Marsil. et Bald. in rub. C. de probat. et Ange. in l. quid ergo. §. quantū. ff. de ijs qui not. infa. item præsupponendo, quòd testes nō exprimant causam, propter quā fama ipsa sit orta, utpu ta, ex tali inimicitia, ex minis & iniurie, uel alia consimili causa. secun dùm Barto. in d. §. plurium, et Saly. in l. ea quidem. C. de accusat. Abb. alij omnes in cap. ueniens. de testi. Item præsupponendo, quòd sit orta post inquisitionem formatā, uel post carcerationem, quo casu nullum indicium resultat, ut consuluit Pet. de Anch. in consil. ccliij. incip. in quæstione presbyteri. & Gra. uoto. 34. n. 3. per totum. & nu. 14. Imo si bene inspiciantur doctores loquē tes de hoc, & maxime. Bart. in d. §. plurimum, dum dicit ibi, an uerificatis omnibus istis adhuc fama faciat sufficiens indicium, & dicit debere considerari illa indicia, & illas præsumptiones, ex quibus fama traxit originem, qualiter uigeat, & sic secundū qualitates traditas docet facere indicium, & sic ex eius uerbis Docto. dicūt firmam cōclusionem non dari. vnde Bal. in l. milites. col. pri. C. de quæstio. & Cy. in l. fin. eo. titu. & Imo. in l. si. ff. de hære. instit. & omnes alij, quos refert Iaso. in l. admonendi. nu. 252. dicunt famam nō facere indiciū, & ꝙ ista est cōis opinio. & ita firmat Marsi. in §. plurium. plures doctores allegās, & ibi limitat hanc cōmunem conclusionem, ut non procedat in uehementi fama, licet ex mēte omniū Doc. posset dici, ꝙ faciat indicium, sed non sufficiens, ut puta, si testes ponant, ut supra dixi, exemplum, duo testes deponunt Titium occidisse Semproniū propter inimicitiā, quæ erat inter eos, quia aspirabāt ad eā-

dem

dem dignitatē, uel ob aliam causam consimilem:& ꝙ de hoc est fama à maiore parte populi:tūc tales testes deponentes de fama,& exprimētes causam faciunt indicium,quāuis de causa non deponant.nisi ex auditu; sed non est habile indiciū, nisi si ex post facto fuerint probatæ causæ ex pressæ p testes:ut est inimicitia, uel alia consimilis.hoc casu uerum est, quòd erit sufficiens indicium ad tor turam.& hoc modo intelligunt uer ba Docto.loquentium in hac materia.& uide Blan.in repet.l.fin.ff.de quæstio.nume.311.& 312.& Gram. consi.xlij.per totum.& Fran.Bru.in tra.de indic.& torm.iij.quæstio.pri

29 mæ partis,nu.32.†Secundò princi paliter tollitur istud indicium præsupponendo,quòd sit probatum de bona fama in genere.ſm Bal.in l.ea quidem.C.de accu.§.pen.uersic.itē quæro,an infamatus.nisi indiciū famæ probaretur:& coadiuuaretur ex terioribus præsumptionibus,& con iecturis ualidioribus,isto.n.casu nō tolleretur,ut consuluit Veronen.cō

30 si.xxxviiij.nu.42.†Imò nos habemus,ꝙ ubi contrà inquisitum extaret unum indicium tantùm,probando bonam famam,elidatur illud indicium.ſm Bal.in l.fi.ulti.col.C.de probat.refert & sequitur Alex.in l. fin.in iij.apostilla.ff.de quęstio.& in consi.xc.inci.uiso themate antescripto.pe.col.iij.uolu.& Catal.in trac. syndi.nu.142.incip.adde quia sæpè. & Deci.cons.clxxxix.pen.col.& ibi

31 allegat Bal.in l.j.in fi.C.loca.†Itē tollitur illud indicium præsupponē do,ꝙ sit probatum,esse famā publicam,ꝙ dictus maritus non suffocauit uxorem;sed ꝙ mortua sit naturaliter:ut dicit Bar.in d.§.plurium. & sequitur ibi Marsi.nu.52. & tunc dicetur probata esse negatiua,nō af firmatiua uidelicet, ꝙ publica uox & fama est,Titium non fecisse.allegat,quæ habentur in l.arbiter.ff.de

32 probatio.†Et si per curiam proba tum est de fama affirmatiuè, quòd maritus suffocauit uxorem, & per maritum est probata fama negatiua ꝙ non suffocauit,tunc standum est testibus digniorib.& si testes essent æquales,statur illi probationi famæ quæ processit ex uerosimilioribus ꝑsumptionibus.ſm Bart.ubi suprà. allegat in arg.l.ob carmē.ff.de testi. in fin.cum sua Glo.& per Mar.in d.

33 §.plurium.nu.53.†Imò plus dico, quòd si per curiam probaretur fama publica maritum commisisse delictum,& quòd statim orta fuit hæc fama,& maritus probauerit,famam publicam esse,maritum non cōmisisse delictum in uxorem,& ꝙ illa fama orta fuit post delictum commissum illinc ad duos,uel tres menses, uel ulterà:hæc ultima fama praualebit.secundùm Bar.ibi allegat casum in l.ij.circà prin.ff.quis or.ī bon.po. ser.& sequitur Marsi.ibi nume.54.

34 †Item ulterius est sciendum,quòd si probata est fama affirmatiua in castro,ubi est delictum commissum:& negatiua in ciuitate:tunc si qualitates testium,& causæ, ex quibus fama processit,sunt æquales,tales ꝓbationes sibi inuicem derogāt.adeò ut neutri fides adhibenda sit.arg.d. l.ob carmē.in fi.& l.scripturæ.C.de fide instru.& c.licèt.de proba.& sequitur Marsi.in d.§.plurium.nume. 54.& ibi Bar.sed si essent inæquales, illis stabitur, in quibus concurrunt meliores & ualidiores causæ,& me-

35 liores testes.†Itē tollitur istud indicium famæ, præsuppōnēdo ꝙ sit probatum,ꝙ habuit ortū & principium ab inimicis maleuolis, offenso,uel affinibus offensi:quia tunc nō

resultat

resultat aliquod indiciũ, cum fama debeat habere ortum à fide dignis personis, nõ autem à maleuolis, uel suspectis. ẽm Bar. in d. §. plurium. & ibi Mars. nume. 44. hoc autem poterit constare probando, ꝙ commisso delicto affines offensi, uel ipse offensus, inimici, & maleuoli inquisiti in pluribus & diuersis partibus ciuita-
36 tis id dixerunt. † Item tollit istud indicium præsupponendo esse probatas causas, ex quibus fama ꝓcessit, uidelicet, causa inimicitiæ, uel rãcoris, si ex aduerso probetur fuisse factam reconciliationem inter eos, & nimiam amicitiam, & amorẽ usq; ad ultimum uitæ spiritũ uxoris fuisse inter eam & maritum. per hæc enim tollitur indicium rãcoris & inimicitiæ. ẽm Bar. in l. iij. §. fi. ff. de ad.
37 lega. ¶ IVD. † Vtique licèt pro parte fisci sit benè fundata intentio curiæ, tamẽ pro parte inquisiti melius resoluuntur obiecta. & de hac fama uide ad plenum per Mars. in consil. xviij. nu 40. j. li. & cõs. xliiij. nu. xx. & consi. xxij. nu. 20. & consi. xx. nu. 21. et ꝯs. 76. n. 20. et ꝯs. 88. n. 12. ꝯ. 31 n. 4. et ꝯ. 3. n. 5. & ꝯs. 49. n. 65. & ꝯ. j. nu. 67. & Philip. Dec. in cõ. xxxv. j. col. iij. & cõs. lvij. co. j. & ꝯs. cxxxiij. col. iiij. & consi. cclxxij nu. 4. Laurẽ. Calca. in cons. lxxvj. nu. 29. & cõs. ij. nu. 6. Geminia. consi. lix. Franc. Are. in consi. xiij. ibi, an fama in criminalibus cum uno teste sine alijs adminiculis plenè ꝓbet. & consil. lxxiij. ibi, si fama non debet certum auchoritatẽ, an præbeat iustam causam iudici inquirendi. & in consi. ciij. ibi, an probetur fama, si testes dicant, ꝙ audiuerunt à pluribus, & plurib. & in consi. cxxij. ibi an testes in probatione famæ debeãt reddere causam sui dicti, etiam nón interrogati. & Bal. in cõsi. cxlj. in iiij. par. ꝑ totũ & in consi. ccccij. in v. par. nu. 5. ibi quę sit fama publica, & an faciat indiciũ. & consi. ccclij. in v. par. nume. j. ibi, quid requiratur ad probandam famam. & consi. lxxviiij. in v. par. nu. 2. ibi, an probatio bonæ famæ præualeat probationi malæ famæ. & consi. ccccxlvij. ĩ v. par. nu. 5. & 10. ibi, qualiter probetur, & quis sit famæ effectus. & consi. cccclxxxij. in v. par. nume. 3. ibi, quomodo probetur fama. & consi. ccxcv. in. j. par. nu. 2. & cõs. ccccv. in j. par. nu. 3. ibi, an possit prõbari per duos testes. & consi. ccccvj. j. par. nu. 2. ibi, an testes singulares probent famam. & consi. cccclxiiij. in iij. par. nu. 6. ibi, quando sufficiat ad torturam. & consil. lxxvij. in iij. par. nu. 9. & consi. lxxviij. in iij. par. nu. 1. ibi, an dicatur indicium certũ, ut possit ad torturã deueniri. & ꝯsi. cclxxvj. in iii. par. nu. 1. & ꝯsi. cxxiij. in iij. par. nu. 4. & cõsi. cccclxv. in iiij. par. nu. 9. & consil. x. in iij. par. nu. 5. Alex. in consil. xviiij. incip. in causa appellationis. iiij. uol. n. 8. 9. ibi, quomodo probetur fama. et cõs. cxxxviij. nu. 67. in vj. uolu ibi, quomodo probetur. & consi. cl. nu. 18. & consi. clxxiij. nu. 7. in vj. lib. & in consi. cj. ĩ vj. lib. & in consi. ij. nume. 16. in vij. lib. & in consi. lvij. num. 7. in vij. lib. & consi. xxiiii. nume. 6. in vij. libr. & consi. lviij. num. 3. in vij. lib. & cons. cxxiij. nume. 3. in vij. lib. & consi. xvij. lib. ibi, quomodo probetur. & consil. clxxxiiij. in vij lib. num. 11. ibi, unde probetur fama, si testes dicant à multis audiuisse dici. & ibi, si est probata fama affirmatiuè & negatiuè, quæ præualeat, nume. 14. & Veronẽ. consi. xxxviiij. num. 43. ibi, an fama in genere tollat diffamationem in specie de delicto. Aymo. Craue. in consil. xlj. numer. 6. j. libr. Ibi, an sufficiat ad torturam. & consil. xcviiij.

xcviiij.nume.1.ibi, an bona fama. inquisiti tollat suspiciones existentes contrà eum.& consi.clj.eo.libr. & consi.lxxxviij.nume.13.ibi,àn fama excuset impetrantem beneficiũ uiuentis,quando fama erat de morte.et cons.xlj.ibi,à quibus debet habere originem.et consi.cxlv.eo.lib. ibi,an bona fama tollat.suspiciones contrà eum.et consi.clxxxii.ibi, an plenè probet,ubi agitur de modico præiudicio.Stephan.Bertran, consi. xlj.nume.6. in j.par.ibi, quomòdo probetur et consi.xxxvij.num. 11. ij.lib.ibi,si est probata fama affirmatiua et negatiua, quæ præualeat.et consil.xxvj.numer. 12. in ij. par.et cõsil.clxxxiiij.ij.par.ibi, quomòdo probetur. et consil.lxj.numer.6. in ij.par.ibi,an.faciat indicium,et qualiter si probanda.Philip.Cor.in consi.ccxxxij.nume.14.in ij.lib.ibi,qualiter probanda.et consi.lxxxiiij.j.li. nume.7.ibi, an probetur per testes dicentes audiuisse dici ab omnibus. et consi.cxcviij.nume.2.in.ij. lib.et consi.xlvj.nume. 16.in iij.lib.et cõsi.lxij.nume.23.in.j.lib.ibi,quomodo probetur.et cons.cccxxix.num. 4.in j.lib.ibi,ꝙ debet habere ortum ex causis probabilibus.et cons.xxx. nu.10.in iij.li.et consi.lxviij.nu.1.ĩ ij.lib.ibi,quomodo ꝓbetur.et cõs. x.nu.6.in iiij.li.ibi, ꝙ debet habere ortum ex probabili causa.et consil. cxxvii.nu.11.in iiii.li.ibi, quomodo probetur.et consi.cxcviii.nu.11. in ii.li.et consi.xxxi.nu. 10.in ii.li.et con.xxiii.nu.9.in ii.li.ibi,quomodo debet probari famam esse, mulierẽ esse meretricẽ.et cons.xxxiiii.num. 12.in ii.li.ibi, ꝙ probatur testibus singularibus.et cons.ccxx.nu.12.in iii.li.ibi,ꝙ fama non probat laudabilem alicuius uitam., sed alias probationes coadiuuat.et.cõsi.ccxlvii. nu. 24.in ii.li.et cõs. cxcviii.nu.16.ĩ ii.li.ibi,ꝙ attẽdit famæ origo.et ɔs. lxviii.nu.4.ĩ ii.li.ibi,ꝙ nõ sufficit,ꝙ testes dicãt,ꝙ populus ita dicat,sed ꝙ maior pars populi separatim ita fateatur.Io.Mill.in prac.cri.nu.162 fol.xii.ibi ꝙ fama maleficii sufficit ad inquirendum.et nu.31.fol.xx.ibi ꝙ probatur duobus testibus. Guid. Pa. in deci. ccci.ibi, quos effectus operetur.et Cappe .Tolosa.in deci. cclxxix.ibi,quomodo probetur. et Abbas in cõsil.lxxxi.nu.1.ibi, fama cum aliis adminiculis sufficit ad probandum quem usurariũ manifestũ. et Afflic.in cõstit. pessimam.in viii. no.ibi,an accusator,qui probauit famam publicam,excusetur à calumnia.et ĩ cõstit. humanitate ĩ.v.no.ibi, an sola fama sufficiat ad carcerandũ qñ quis fuit sub fideiussorib. liberatus,et an faciat indiciũ ad torturam et ibi,quomodo probetur.et Gram. in deci.xxxiiij.nu.52. et deci.xlii.n. 12.et de iis hactenus, quare uideas Fisce,si alia habes contrà maritum.

¶Fis. Alia et illa quidem urgentiora habeo, uidelicet.¶Item inquirẽdum est, qualiter mortua dicta Lucretia dictus T.eam de nocte clam et occulte sepeliri fecit absque solennitatibus,exequiis,et pompis funeralibus,quæ cõmuniter fieri et adhiberi solent funeribus eiusdem qualitatis et facultatis,et quomodo cassata d.Tit.absq; plãctu et ululatu fuit quod inquirendum est,etc. qđ fuit,

38 &c.†Clarum est,ꝙ sepultura ecclesiastica fit cum psalmis et orationibus.xxiii.q.v.c.placuit iii.q.ii. cap. questa.§.item quare et c.abolendæ. de sepul.et Car.in cle.i.ĩ.xxv.q.eo. tit.et in tradenda sepultura attendit cõsuetudo loci,ut habet̃ p Gul.Bene.ĩ c.Ray.ex̃ de testa.ĩ uerbo,mortuo testator.in prĩ.nu.53.ubi multa de hoc.

de hoc.fol.xcvij.& quotiescunque non fit id,quod consuetum est fieri, dicitur clam fieri.ſm Bar.in l.ij.§.fi na.ff.ui bo.rapto.item id quod fit si ne debita solennitate,dicitur clãdestinum.secundum eundem Bar.in l. fi.ff.de ri.nup.& in l.ij.uer.& sic no.
39 C.d ijs,qui ex pub.ratio.li.x.†Sed sic est, ꝙ clandestinitas inducit suspicionem.vt no.per Gl.l.j.C.de in ter.ma.& extrà,de cland.despon. ꝑ totum.& per Philip.Cor.in cõs.lxj. nu.2.in iij.li.ergo resultat indicium cõtrà maritum sepelientem uxorẽ clam non seruatis consuetudinibus loci,ꝙ.ipse eã occiderit.imò abscon dens mortem alicuius punit̃,& magna insurgit suspicio cõtrà eum,ut habetur ꝑ Boer.in decisi.cclxxxvij. in secunda par.per totum.uide multa ad confirmationem huius dicti ꝑ Mars.in rubrica de sicar.n.4.cũ seq.
40 †Præterea ĩsurgit alia suspicio cõ trà maritum, si mortem suæ uxoris non luget,nec seruat consuetudinẽ patriæ circà luctum.quod probatur, quit plãctus est signum magni amo ris,ut habetur in Euangelio Ioã.ca. xj.ibi:lachrimatus est Iesus.non lachrimare,nec lugere mortem uxoris,est signum odij,& inducit suspicionem contrà maritum.hinc uide mus,quòd uxores non seruantes cõ suetudinem luctus maritorũ defunctorum,& nubentes intrà annũ effi ciuntur infames,& puniuntur pœna iuris positiui: & ultrà hoc perdunt gloriam matrimonialẽ pudoris, cũ hic actus non sit laudabilis, nec sine rubore faciei detergentis maculam cordis.ſm Bal.in proœ.decr.col.iij. in uerbo,pudicos.& habetur per Ti raque.in tract.de legi.connu.in viij. nu.3.& plenè ꝑ Guli.Bene.in repe. c.Rayautius.in uerbo, qui cum alia matrimonium contraxit.nume.36.

uersi.x.in tertia parte.hinc etiam ui demus:quòd seruatio uiduitatis,est signum amoris,ut plenè habetur ꝑ eundem Guliel.Benè.ĩ d.uerbo.nu. cix.ergo non seruans,exhibet signũ se non amare.hinc etiam uidemus, ꝙ uiduæ debẽt flere,& uestir̃ se ſm morem regionis,ut per eundẽ Gul. Bene.ubi suprà.nu. 177.ubi multa de uestibus lugubribus, & plura de pertinentibus ad uiduas.unde dicit̃. si fueris Romæ Romano uiuito mo re.c.illa.xij.dist.& melius in c.si qs uirorũ.xxx.dist.hĩc Pau.apo.ad Ro ma.xij.inquit gaudete cum gauden tibus,& flete cum flentibus.& impossibile est,ꝙ maritus non lugeat, & non sit tristis ob mortem uxoris. iuxtà illud Dominicum dictum,caro ĩfirma est,sed spiritus promptus. maximè: quia uir & uxor sunt una caro,& unus debet lugere de morte alterius.ſm morem regionis,ut per eundem Guliel.Bene. ubi suprà,nu. 184.& tantò magis est indicium cõ trà maritũ, id quod capitulat̃. quia concurrit etiam id,quod in sequẽti capitulo dicit̃,uidelicet.

¶ ITEM inquirendum est,qualiter mortua dicta Lucretia,illicò uel pa rum pòst fuit uisus d.T.ridere,& cũ magna lætitia,& gaudio conuersari in festiuitatibus,& iocis,& gaudijs, induẽdo se festiuis uestib.demõstrã do ĩtrinsecꝰ & extrĩsecꝰ se nullũ do lorẽ habere de dicta eius uxore,sed potius ingens gaudium & lætitiam, qđ inquirendũ est, &c.qđ fuit, &c.
41 †Maritus, ut dixi, tenetur lugere mortem uxoris,& econtrà,iuxtà illud Ouidij in li.de ponto. læta quidem lætis cecini,cano tristia tristis, conueniens operi tempus utrique suum. Est enim conueniens extraneis personis lugere alicuius uxorem.est certè igitur & ipsi maritò, imò

imò est opus charitatis dolere de aduersis proximi:& econtra est peccatum mortale gaudere de aduersis,& dolere de prosperis: quanto magis de marito in uxorem,qui debet esse particeps infortunij uxoris.l.si cum dotẽ.§.si maritus. & ibi Alex.ff.sol. mat.per Affli.in proœ.consti.in vj. no.& in cõsti.iusticiarij per prouincias.in tertio notat,& per Alber.de Rosa.in l.cum tale.ff.de condi.& de monstra . nume.3.ergo sequitur de necessitare, quòd si contrarium fit per ipsum maritum, insurgit non modica suspicio contrà eum.

42 † Nam nemo sani capitis dicet uiros non lugentes mortem uxorum, sed magis gaudentes, & ridentes,festiuisq; uestibus se induentes, non esse grauandos suspicione,eos odio prosecutos fuisse eas, & aliquid triste aduersus eas esse machinatos. amor enim uel odiũ ex coniecturis perpenditur, ut habetur per Cor.in consil.clxj.nu.13.in ij.lib.qui enim amat,figurã,imaginẽ, & faciẽ eius, quem amat, suo imprimit atque insculpit animo.fit itaq; amantis animus tanquã speculum quoddam, in quo amati reluceat imago: ut habetur per Tiraq.de legi.cõnu.13.l.nume.23.ex istis ergo exterioribus cognoscuntur interiora. secundũ Bar. Soc. consi.cxxxj.incip.in præsenti. uersi.præterea cum ratio.circa prin. prima par.Bal.in l.is qui.§.diuus.de tuto.& cura.& ĩ l.si ex plagijs.ff.ad leg.Aqui.& Signo.de Ho.consi.96.

43 † Et si uis uidere copiosissime quantum uir debeat amare uxorem, uide Guliel.Bene.in rẽpet.c.Raynutius. in uerbo, cuidam Pet.tradiderunt. nu.75.cum pluribus sequẽtibus. ex quibus colligetur, an oriatur suspicio, si uir nõ luget mortẽ uxoris.& per quot dies debeãt portari uestes lugubres de iure,uide Ang.in l.si ex re.§.quæsitũ.ff.de stipu.seruo.nu.3. & an uxor non portans uestes lugubres sit infamis,uide Bal.in cõ.478. in v.lib.& Phi.in c.j.de testa.in iij. col.in vj.& Cap.in cõsi.cxxxv.in ij.

44 col. † Alia enim insurgit suspicio contra maritum induentem se mortua vxore uestibus festiuis,dum debuisset se induere uestibus lugubribus.nam uestes lugubres, quæ solẽt portari ob mortẽ alicuius,in illa regione aliquid cõferunt, saltem quò ad uulgi opinionẽ: secundũ Guliel. Bene.in c.Raynutius.in uerbo, qui cum alia ma.cont.nu.180.nã sapientis est se cõformare ritui, & habitui maioris partis.c.deus,qui ecclesiam. de ui.& ho.cleri.quoniã turpis est pars,quæ suo non congruit uniuerso. c. quo iure. viij. dist. portantur enim istę uestes lugubres in signum tristitiæ:adeò, ꝙ dicit Ange.in l.plenum.§.equitij.ff.de vsu, & ha.ꝙ si testator legauerit lectum mulieri uiduæ, non uidetur legasse culcitrãde serico.quia intelligitur. secundum conditionem mulieris uiduæ, & nõ de lecto pomposo.& idẽ si legatus esset lectus uxori per maritũ, secundum Bal.in l.j.circa princ.C.de leg. imò si testator præciperet filijs eam tractari,prout ipse eam tractauit,nõ tenentur ei filij emere uestes pomposas,puta sericas,uel auratas, quas uiuente marito in honorem,& lætitiam illius portauerat. secundũ Bar. in l.liberorum.§. fin.ff.de leg.iij.& habetur per Guliel. Bene.ubi sup. nu.131.cum sequentibus. unde ex ijs infertur, ꝙ maritus induens se uestibus lætitiæ,& non tristitiæ, incurrit suspicionem non modicam.

¶ IVD. Quid aduersus hæc,quę obijciuntur per Fiscũ, habes inquisitæ?

45 ¶ INQ. † complura habeo, quæ in

 facto

facto consistunt.& pri.dico,ꝙ dato, ꝙ aliqua suspicio possit oriri ex prædictis,attamen probando paupertatem , propter quam causatum extitit,ꝙ non fuit sepulta uxor cũ pompis funeralibus : nec fuit factus luctus , & planctus secundum morem regionis : & ꝙ ob causam non fuerint factæ uestes lugubres : item , ꝙ ob hanc causam non fuit sepulta de die ad euitandum dictas pompas funerales:& alia,quę solent fieri secundum morem regionis in sepultura mortuorũ , ut multoties fieri solet, ob similem causam tollitur ista suspicio:paupertas.n.multum prodest in hoc:sicut & alibi uidemus, ꝙ paupertas excusat à mulcta, & pœna arbitraria:non autẽ à pœna ordinaria. secundũ Bal.in l.acceptã.xiij.q. C. de usur.& per Fran.Aret.in l.inuitus.C.de procur.itẽ excusat à desertione,ne pauperi appellanti currant fatalia.secundũ Glo.in l.eos qui.C. de appel.in.§.super ijs uerò. in uerbo , inopia. & Glo.ul.in l.minorib. C.de ijs quib.ut indi.Inn.in c.ex ratione de appell.item excusat à pœnis l.j.& ij.C.de secun.nup.si mater secundò nubens nõ reddat rationẽ tutelæ, priusquã secundò nubat.secundũ Bald.in auth.ijsdẽ.C.de sec. nup.itẽ paupertas excusat etiã in foro cõsciẽtiæ,ut etiã excõmunicatus absoluatur nõ facta satisfactione ob paupertatẽ:ut in c.à nobis.x.de sen. excõ.itẽ paupertas excusat, ut propter nõ solutionẽ censũs, uel canonis , res emphyteotica nõ incidat in cõmissum · vt per Spec.in ti.loca.§. nunc aliqua.ver.xxix.quærit.in fin.

46 † Et si fortasse maritus non habet hanc defensionem(quia forte diues est, & nobilis)potest excipi , articulari,& probari,ꝙ inter nobiles,& diuites pompæ funerales nõ fiunt secundum morẽ regionis : ut fieri solet in pluribus partibus:item qualiter sepultura nobiliũ , & personarũ bonæ reputationis, ut plurimum solet fieri de nocte,& nõ de die, absq; alijs solennitatibus , & uestibus lugubrib.mos.n.regionis in talibus attendendus est , ut supra dixi. uel uideatur , si probari poterit , ꝙ dicta uxor semper tempore quo uixit dicebat,ꝙ si in ultimo uitę spiritu permitteretur,ut loqui posset,sub maledictione uolet præcipere,ut de nocte , & absq; pompa funerali sepeliretur , quia summopere ei displicebant dictæ funerales pompæ:ut uidi à nonnullis dici:uel probetur,ꝙ dictus maritus est implicitus nonnullis oneribus : & ꝙ deducto ære alieno parum ipsi restat. arg.tex.l.at si quis impediat.§.hæc actio.ff.de relig.& sump.fu.si autẽ esset diues, & prædicta alia nõ concurrerent, tunc esset suspicio.ar.tex.in ea l.§.iudex, qui de ea æquitate, licet posset dici, ꝙ ob non factas pompas funerales, nulla oriat̃ suspicio.per tex.l.si quis sepulchrum.ff.de reli.& sum.fu.uel potest probari , quòd uxor decessit absq; prole.quo casu dos reuertebatur ad patrẽ, uel fratres , & ꝙ sic ad eum nõ spectabat funeris impensa, per tex.l.in eum.ff.de reli.& sump. fu.iuncta Glo.& l.Celsus.ff.eo.ti.itẽ poterit probari, ꝙ erat aliquis infirmus in domo , & ne ei daret̃ terror, fuit sepulta ita clam , & occulte.itẽ potest probari amor, quem gerebat erga suam uxorem per euidentiores cõiecturas, ut uix negari queat, sic esse : probando etiã bona tractamenta , quæ ei fecerat usq; ad ultimum uitæ spiritũ.item probando è cõtrariò dolorem, & tristitiam,quã habuit de eius morte per alias cõiecturas ualidiores. item probando,ꝙ

semper

semper in uita summopere ibi gra-
tulabatur dicta uxor de dicto suo ui
ro . item probando pudicitiam suæ
uxoris,ac eius bonos mores , ut sic
nulla possit imaginari causa , ob
quam uoluisset eam interficere.
47 † Vna enim coniectura tollit aliam:
ut per Bart.in l.fi.C.fa hærc.& Par.
in uerbo , tortura.lo.iij.uer.sequit
quæstio.& uersi.mandauit rex Alex.
consil.lxxvij.ul.col.j.li.& Marsi. in
pract.cri.§.diligẽter.uer.quæro mo
do ulterius. nu.193.& in l.j.§.diuus
Adrianus.ff.de sicar.nu.28.itẽ pro-
bando bonā famam, & uitam ipsius
mariti.& quò ad suspicionem de ue
stibus pōposis,poterit probari pau-
pertas : & ꝙ non poterat facere ue-
stes lugubres,nec uestes pomposas.
48 † Item probando,ꝙ ita seruatur in
illa regione,uidelicet,quòd propter
mortẽ uxoris nō solent fieri uestes
lugubres:nec solet fieri plāctus, sed
risus,& cantus , ut fit in multis par-
tibus:ut refert Alex.in l.si cum do-
tẽ.§.si maritus.col.ult.ff.solu.matr.
& Accur.in l.cū quidā.& ibi Bar.ff.
de annu.legat.& Roma.singula.33.
& est Glo.in.§.ultimo.in uerbo, na
talibus.insti.de inge.& in c.non li-
cet.33.q.4.& Panor.in c.licet.in ij.
not.de fer.item probādo,ꝙ hoc nō
fecit ob paucū amorẽ , quẽ gerebat
erga suam uxorẽ , sed causa religio-
nis:& ut demonstraret, ꝙ debemus
gaudere de morte, quia tendit ad ui
tam æternam:ut docet copiosissimè
Tiraq.i tra.de nobilita.c.31.nu.467.
cum pluribus sequentibus:ubi inter
cætera refert hos uersus: Oportuit
nos funeris luctu graui dolere natū
maxima ad discrimina : at mortuū,
qui cassus est laboribus, efferre læto
corde , lætis uocibus.ita aut⁊ uertit
Cicero:nam nos decebat cœtus cele
brantes domū lugerę, ubi esset ali-
quis in lucem editus , humanæ uitæ
uaria reputantes mala : at qui labo-
res morte finissent graues , omnes
amicos laude & lætitia exequi.plura
alia exempla uide ibi, ut scias euade
re has suspiciones , quia ibi habes
mare magnū : & ibi uerè exprobrat
ac uituperat lugentes mortẽ amico-
rum & parentum.¶IVDEX.Vtiquè
licèt fiscus benè fundet intentionẽ
suam : attamen ex aduerso inquisi-
tus quàm optimè eneruat , & tollit
ea , quæ adducuntur in contrarium.
49 † Nam licèt indicia, suspiciones,&
coniecturæ,quæ adducuntur per fis-
cum sint alias sufficientes saltem ad
torturam:tamen quia aliæ coniectu-
ræ adducuntur ad excusandum deli
ctum , sequitur , quòd ad torturam
procedi non potest ut est tex.in.l.j.
§.ad quæstionem . uer.nec facilè.&
50 ibi Bart.ff.de quæst.† Hinc est ꝙ
indicia purgantur per probationem
bonæ uitæ & famæ.secundum Bar.
in l.ij. §. pe.ff.de re mil.& Alex.in
l.fin.ff.de quæstio.& Ange.in l.mi-
lites.C.eo.tit.& habetur per Cor.
in consil.lviij.incip.uiso in ij.parte.
51 † Imò plus tibi dico , ꝙ si aliqua
sunt indicia sufficientia ad torturā
contra reum , & aliqua sint probata
indicia faciẽtia pro reo,tūc nunquā
ad torturam deueniri potest.& hoc
duplici ratione:primò , quia semper
in obscuris debemus inclinare in be
nigniorem partẽ.l.semper in obscu
ris.ff.de reg.iur.l.factum cuique.§.
fi.eo.tit.regula.in pœnis . de regul.
52 iur.in vj.† Et ubi potest capi du-
plex intellectus , semper debet capi
intellectus per quẽ quis nō cadat in
delictū:ut latissimè habeẽ per Marsi.
in repe.l.fin.C.de pro.& per Franc.
Cur.senior in consi.lxx.incip.circa
53 primum.in iij.col.† Secunda ratio
est , quia unum indicium tollit al-

72 Uxor non tenetur ad uirum redire, si ei insidiatur gladio.

73 Maritus si uxorem uerberauit baculo taliter, ꝙ sanguis exiuit; ex officio non potest procedi.

74 Maritus malè tractãs uxorem, perdit lucra dotis.

75 Uxor an possit maritum accusare, ꝙ eam uulnerauit gladio.

FISCVS.

SOLET oppositis exceptiõibus peremptoriis, & dilatoriis; & prouiso ipsis non obstantibus fore procedendũ ad ulteriora, procedi ad editionem capitulorum: idcircò hunc ordinem seruemus. ego quidem formabo capitula, intentionemq; meã contrà inquisitos iuribus & authoritatibus coadiuuabo: econtrariò uerò tu inquisite studeas, quæ tibi contraria uidebuntut euacuare: tu autem iudex opiniones iuri consonas approbes, & non iuri consonas reiicias. ¶IVD. Incipe tu fisce: tu deinde sequere Inquisite: ego autẽ conabor pro uiribus meis Deum, & iustitiam præ oculis habendo, per tramites iuris lites uestras dirimere. ¶FIS. Præmittam prooemium, quod solet in principio capitulorũ poni: in quo, quo animo delicta, quæ prætenduntur, per te inquisitũ cõmissa sint, enarratur. ¶CAPITVLA specialis inquisitionis faciendę ex officio curiæ, magnifici Straticoti ciuitatis Salerni contrà & aduersus Tit. de nonnullis criminibus & delictis per eundem cõmissis, & signãter. ꝙ suffocauit uxorem: item, ꝙ fuit leno eiusdem uxoris: item ꝙ commisit falsitatem: item, ꝙ à pluribus repertus fuit in fragranti crimine: item, ꝙ est notorius delinquens: item, ꝙ cõmisit crimen læsæ maiestatis: item, ꝙ sororem uenenauit: & de aliis, ut in informationib. & actis dictæ curiæ latius continetur instante regio ꝓcuratore fiscali, & petẽte per dictam curiam contrà eundem debitè, & diligente inquiri debere: & repertum culpabilem condigna pœna puniri, prout iura, sacræq; regni consti. & capitula uolũt & mandant: & in casu semiplenæ probationis prædictum Tit. cogi & compelli iuris & facti remediis oportunis ad eruendam ab eo de prædictis ueritatem, super quibus omnibus, &c. quæ omnia, &c. & protestatur, &c. non se astringens, &c. & infrà parti
1 culariter describetur, &c. † Sciendũ tamen est, ꝙ illæ solennitates, quæ requiruntur in accusatione, requirũtur etiam in inquisitione. ut plenè per Afflic. in consti. ij. qui. in xiij. no
2 ta. † Et aduertendum est, ꝙ officiales debent per seipsos inquisitiones formare, nec alteri possunt eas faciẽdas committere. ut habetur in c. regni incipiẽ. item iustitiarij inquisitiões. ¶IN primis inquirẽdũ est, ꝙ de anno. 1550. regnantibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. de mense, &c. in loco, &c. dictus Tit. suis iuribus non contentus, sed animo diabolico instigatus, & spiritu nequam ductus, temere, dolosè, scienter, & appensatè, non aduertens, quàm graue scelus sit uxorem suffocare, Lucretiam suã uxorem sub protectione Dei, & Cæsareæ maiestà. cõstitutam, & secum in eodem cubili dormientem, suffocauit; taliter, quod mortua propè ipsum reperta fuit de mane, de qua morte fuit, & est publica uox, & fama inter homines, & per homines dictæ ciuitatis: quod inquirendũ est, &c. ꝙ fuit, &c. incipiendo in pœnã &c.
3 † Cũ ministerio ponunt ur illa uerba in

ba in

ba in capitulo: temerè, dolosè, &c. quia quoties imponenda est pœna corporalis ex delicto, nunquam imponitur, nisi dolus interuenerit, secundum Bart. in l. j. §. j. ff. si quis te. li. esse iu. fuer. uersi. iuxta hoc quæro. & habetur per Afflic. in constit.
4 terminũ uitæ. ¶ † Occidẽs eñ casu, non puniẽ pœna mortis, ut latè per Marsi. in consi. lxxvij. nu. 6. pri. lib. & cõsi. xcj. nu. 15. in ij. lib. & consil. cxxviij. nu. 22. & cõs. cxxxvij. nu. 4. in eo. uol. & Pet. de Anc. ɔs. cclxxxiij. & habetur ꝑ Affli. in consti. ter-
5 minũ uitæ. † Et intantũ est uerum istud, ut ꝙ si quis aliquẽ occiderit in ludo pugnorũ, uel alio ludo permisso, nõ puniatur pœna mortis, ut latè cõsuluit deci. in cõsi. ix. & cõsi.
6 lxvij. nu. 53. pri. lib. † Itẽ intantum hoc procedit, ut ꝙ si rixantibus Anto. & Beradino, eis se interposuerit ad sedandum rixam uxor B. eamq; percusserit A. propè renes, ac ob id illa abortũ fecerit, non puniatur pœna mortis, ut latè habetur ꝑ Signo. de Home. in consi. j. incip. statuto ci-
7 uitatis. † Item intantum est uerum istud, ut debeat apparere, ꝙ scienter & dolosè. ꝙ si maritus percusserit calce, nõ præsumitur dolus & uolũtas occidendi. & sic si moriatur ex illa ꝑcussione, nõ debet pœna mortis puniri, ut plenè habetur per Signo. de Hom. in ɔs. lxiij. Titius calce percussit. & Fran. Are. cõs. cxlvij. uisa consult. in ij. & iij. dubio, uersi. uenio nũc ad fm. col. pe. & antepe. & Ang. cõsi. xxvij. inci. quidã uictor
8 de castro. † Itẽ intantũ est uerũ, ut, nisi appareat delictum scelerate & appensate commissum, non habeat locum tortura, ut est tex. unicus & sing. in l. j. §. itẽ illud, ff. ad Sylle. et uide ad prædi. Boer. in deci. clxiij. j.
9 par. † Nunc uerò ad delictum principale condescendendo dico, ꝙ ex hoc solo, ꝙ reperta sit uxor in lecto mortua propè maritum, præsumiẽ occisa ab eo. intantũ; ꝙ põt cõdemnari, uel saltem torqueri. et hoc ex pluribus: et primò, arg. tex. in l. fi. C. ad l. Cor. de sicar. et ibi not. per Bal. ubi habetur, ꝙ qñ crimen nõ potest probari per regularem modum ꝓbandi, procedit probatio quodammodo irregularis. & ibi dicit Bald. illam lege esse notandam cõtra necantẽ suum maritũ. et ibi etiam no. Saly. ꝙ delictũ præsumitur factũ ꝑ existentes in domo. si domũ sit factũ delictũ. secũdo probatur ꝑ tex. l. si quis in grau. §. si maritus. ff. ad Sylle. et ibi per Lud. Rom. et in l. j. §. si uir, aut uxor, eo. ti. quia si in domo nulli serui sunt, maritus per illũ
10 text. fecisse uidetur. † Tertiò, quia nos habemus, ꝙ si reperiatur mortuus in domo aliquis homo, resultat indiciũ contra existentes in domo, ut præsumatur interfectus ab illis, qui in ea erãt, & ex eo poterũt torqueri: licet non cõdemnari, quia posset esse, ꝙ eò aliquis eũ sic mortuum portasset, uel ibi interfecisset: quod nõ potest dici in casu nostro, secundum Dyn. per illum text. in l. j. §. si quis in uilla. ff. ad Sylle. et ibi Roma. et Moder. argu. tex. l. j. §. fi. ff. de extr. et in l. j. in fi. ff. de iis qui deie. per quæ iura idem uoluit Paris de Put. in lib. syndi. circa finem. in uerbo, mandauit. colum. v. uersi. si reperitur corpus. et Angel. in lib. malefi. in uerbo, fama publica. numer. 53. in casu uerò nostro non potest præsumi, ꝙ alius, quàm uir interfecerit uxorem: nec ꝙ alius illuc eã mortuã detulerit, postquã mortua reperta est in lecto. ergo nedum resultat indiciũ cõtrà eũ ad torquẽdum, sed etiã ad condemnandum.

signa suffocationis in gutture, uel alijs partibus suæ personæ, & ante omnia hoc debet constare, ut inquisitio procedat; & hoc procedit, si hoc apparere potest: alias sufficit probare famam publicã esse, quòd mortua fuit, & quod uiolenter per suffocationẽ, ut dicit Hip. de Marsi. in
17 dicto cõ. v. †Hęc enim signa in gutture probant suffocationem, sicut dicimus de tortura, quæ probatur per stigmata, & ligaturas, quæ in brachiis apparẽt post torturam. argu. l. stigmata ff de fabri. li. xj. & firmat Pat. de Put. in lib. syndi. in uerbo, tortura uersi. quia sæpe ibi, & adde, quia poterit. ¶ IN Q. Prędictis non obstãtibus contrariam partem de iure ueriorem esse existimo, quod prædicta sola de per se nedum non sunt sufficiẽtia ad condemnãdum, sed minime ad torquendũ, & hoc ex pluribus.
18 †Et primo quia licet mors regulariter duobus modis naturaliter contingat: primo propter infirmitatẽ, quæ multipliciter hoĩem grauat, ut ait Psalmista in persona humani generis, Psal. 37. Non est sanitas in carne mea, proprie uerò infirmitas dr̃ carnis, quã elementis, & humoribus turbatis caro ipsa afficitur, inficitur, & tandem dissoluitur: adeo autem reperitur caro humana infirma, ut uix reperiatur, qui non ab utero matris aliquam infirmitatem secum ad duxerit, quæ eum frequenter molestet, & tandem perimat, ut indies uidemus. secundo modo mors contingit homini ex senectute. nam dicit Apo. ad Heb. viij. omne quod antiquatur, & senescit prope interitum est, hæc autem senectus plena est miserijs, quæ annunciant domũ corporis cito ruituram. unde Boet. lib. j. de conso. inquit, uenit properata malis inopinata senectus, de quibus plenè Eccle. c. fi. & sæpè ex senio sensus deficit. propter quod dr̃ Psal. lxx. Ne proijcias me in tempore senectutis, cum defecerit uirtus mea, ne derelinquas me. & plene enarrat Guliel. Benedi. in repeti. c. Raynutius. in uerbo, mortuo testatore. el j. nu. 9. fol. 94. taliter, quod prima facie horũ duorũ altero nõ ĩteruenieñte præsumatur, quod sit mortua uxor morte uiolenta, & sic resultet indicium contra uirũ, apud quem reperitur mortua, tñ ẽt alio modo põt contingere mors naturaliter, ex improuiso casu, & subitaneo. iuxta illud Eccle. c. 9. Nescit homo finem suum, sed sicut capiuntur pisces hamo, & aues laqueo cõprehenduntur, sic capiuntur hoĩes in tempore malo. s. impræmeditate, & pręter intentionẽ, uarijs autẽ modis & causis uenit mors subitanea, & ex improuiso hoĩbus æqualiter, infirmis senibus, iuuenibus, & non infirmis, ut multis exẽplis probat Guliel. Bene. in c. Ray. extrà. de test. in uerbo, mortuo test. el pri. nu. 9. cũ pluribus sequentibus, mors enim subitanea uarijs ex causis solet euenire, aliquando propter nimiam lætitiã, aliquando propter nimium dolorẽ, & cordis tristitiam, & alijs de causis, ut recitat Valer. lib. 9. in titu. de
19 mor. non uul. † Item mors subitanea potest euenire ex nimio cibo, & nimis abundanti cœna secundùm Galenum in lib. pri. accusa. mor. aut ut alij uertunt, de differen. morbo. & idem Galen. in initio primi libri scribit, temperantiam siue symmetriam calidi, & frigidi, sicci & humidi naturalem esse sanitatem, præsertim similium partium, quam Aristoteles in tertia quæstio. encyclica primæ sectionis definit, secundam ualetudinem mediocritatem quandã esse. quocircà tradit Plato in Timæo,

mæo, corpus nostrum ijs quatuor
qualitatibus constare, sicco, humi-
do, frigido, calido: ut quod sit com
pactum ex terra, aqua, aere, & igne:
quibus cùm unū plus æquo aut ex-
cedit, aut deficit, flaccescit corpus,
& in ægritudinem labitur, & ita me
diocritate, ac temperamento de cor
poribus sublato mutationes uariæ,
morbi, corruptiones propè infinitæ
irroborant, atque inualescunt. Cu-
ius Platonicæ sententiæ testimo-
nium citat Galen. in lib. de ele. sed
& Alcmeon quoque scribit, sanita-
tem isonomia contineri, hoc est
æquabilitate potentiarum quarun-
dam, uidelicet; humidi, calidi; sic-
ci, frigidi: amari, dulcis: & id ge-
nus aliorum. & si monarchia in ijs
aliqua se ostentarit, confestim ori-
ri morbos, deinde quoque mortem
consequi, ut retulit Plutarch. in li
bro postremo de placitis Philoso-
phorum c. quoque postremo. præte
rea Aristoteles in primo omnium
problemate inquit: quare magnæ
exuperantiæ pestilentes sunt? quo-
niam aut excessum, aut defectum fa
ciunt: qua quidem re morbum con
sistere certum est. uidemus enim
eum, qui suprà modum bibit, aut
comedit, crapula & ebrietate peri
re, contrà, qui nihil bibit, & come-
dit, aut minimum edit, marcescere,
& in phthisim, hoc est tabem, inci-
dere. eodem modo, qui non dormit,
aut qui minimum, necesse est mor-
bo perire. aliàs infinitas authorita-
tes medicinæ ad hoc uide per And.
Tiraquel. an tracta. de nobilita. capi
tu. 31. nume. 367. cum pluribus se-
quentibus. & nume. 405. & hoc ma
xime procedit, si forte probaretur,
quòd dicta eius uxor de fero come-
dit uarios & diuersos cibos. quia ait
Plin. lib. xj. cap. 53. quod cibus uti-
lissimus simplex est aceruatio sapo
rum pestifera, & condimenta per-
niciosiora. & Galenus in commen-
tario Hippocratis de uictu ratione
in morbis acutis, tradit aliorum au
thoritate ciborum uarietatem, præ
sertim uerò ubi uarijs constant fa-
cultatibus esse nocentissimā, utpo-
te quæ ingesta ipsa probè conco-
qui prohibeat, & in lib. de iuuamen
tis membrorum capi. 4. scribit, res
compositas ex multis rebus uelo-
cioris esse corruptionis, q̃ ex pau
cis compositas. & alias infinitas au
thoritates de hoc vide per Andr. Ti
raquel. in tracta. de nobi. ita. capitu.
31. n. 452. fol. 191. & sic ex eis cōclu
ditur, quòd cum uxor potuerit ab
improuiso alia morte, quàm uiolen
ta, etiam naturali mori, etiamsi repe
riatur mortua apud maritum, non
sit concludens probatio, ut possit
20 maritus cōdemnari. †Secundo hoc
probatur, quia cautum est in iure,
quòd nunquam quis condemnatur,
nisi sit testibus conuictus, uel ore
proprio confessus, uulgata l. qui
sententiam. C. de pœn. in casu ue-
ro proposito neutrū istorum inter-
uenit, ergo potest habere locum
21 condemnatio. † Tertiò quia in cri
minalibus probationes debent es-
se luce meridiana clariores. l. fin. C.
de prob. & ibi Doct. & per Spe. in ti
tu. de iura. dela. uersi. secundum est.
& de teste. §. ij. uersic. quid si crimi-
naliter. & de probat. §. primo. post
uersicu. ultimo quæritur. & Paul.
de Castro, in consilio 199. incipien.
uisa inquisitione. item probatio-
nes debent esse concludentes l. ma-
trem. & ibi Bald. C. de probationi-
bus, & l. non hoc. C. unde cogna. &
debent esse concludentes de neces-
sitate, & non per possibile. l. ad
probationem. ij. & ibi Bald. C. de

probat. uersic. ex quo uo. in casu uero nostro nulli dubium est, quod non sunt probatiões luce meridiana clariores, & concludentes, ut patet ad sensum, ergo dicere, quòd habeat locum condemnatio, ridiculum est.

22 † Quarto probatur, quod nec etiã potest torqueri, nam habemus, quod indicia debent esse in genere suo clara, & talia quæ de iure subsistant secundùm Bal. in cons. ccxxix. incip. uerba inquisitionis. ij. col. in iij. uol. & habetur per Marsi. in con. lxxxviij. incip. in causa inquisitionis formatæ, nume. 2. in casu uero nostro nõ uideo indicia tam clara, & de iure subsistentia, quòd maritus suffocauerit uxorem. quia, ut dixi, potest mors cõtingere etiã naturaliter ab

23 improuiso. † Quinto probatur, quia probationes debent esse uerosimiles, aliàs ei non est standum. secundũ Bald. in l. fi. in fin. C. de eden. & Inno. in c. auditis. de præscriptio. & per Marsi. in con. cj. incip. in præmissa causa accusationis. nu. 23. hic autem nõ est uerosimile, nec est credẽdum, quod uir debuisset, & uoluisset occidere uxorem propriam, nõ probata aliqua iusta causa, ex qua potuisset moueri, cum uir cum uxore sit una caro, unum corpus, & una anima. nam facta est uxor de costa uiri, non ex pede, ne esse uideretur ad seruitutem subijcienda: ut dicit princeps sententiarum Lombardus lib. ij. distinctio. xviij. & ibi Docto. theologi. ergo nullatenus est dicendũ, quod ex hoc solo, quod dixisti, uir possit condemnari, uel torqueri.

24 † Sexto probatur, quia dato & concesso, & quòd hoc solum, quod dixisti, esset indiciũ indubitatum, & præsumptio uiolenta, quòd maritus uerè & certitudinarie suffocasset uxorem, non tamen ex præsumptione uiolenta, & indicijs indubitatis potest quis criminaliter damnari, secundum Gandi. in trac. suo malefi. sub rubr. de præsumptio. & indi. indu. & Pau. de Castr. in consil. cxcvij. incip. ursa inquisitione. in ulti. col. in princi. & Barth. Cæpol. in consi. vj. incip. ueritas. in iij. col. & Angel. in l. ij. ff. de furt. & late per Marsi. in consi. xcvj. nu. 10. ergo i casu nostro quãto magis non est uerum, quòd habeat locũ condemnatio, cùm nullibi reperitur, quod resultet indicium indubitatũ, quòd maritus suffocasset uxorem.

25 † Septimò probatur, quòd nec potest habere locum tortura, cùm licet sit relictum iudicis arbitrio, quæ indicia sint sufficientia ad torturam, & quæ non, tamẽ tale arbitrium debet esse iuri, & æquitati consonum, seu congruũ. aliàs si ex ceruice sua procederet, non ualeret, quod ageret. secundùm Ludouic. Roma. in consil. cclxxvj. incip. quæstio est, nunquid. in pen. col. vbi pro hoc allegat Glos. in l. eas causas. ff. de condi. & demon. & hoc etiã uoluit Bal. in dispu. sua. incip. statuto cauetur, quòd fœnerator in ulti. colum. arg. l. codicillis. §. fi. ff. de legat. ij. & idẽ etiam dixit domi. Alex. in consi. suo xxj. incip uisis uerbis. pe. col. & per Marsi. in consi. viij. nu. 25. & in consil. xv. nume. 17. & consil. 24. nu. 11. & consi. lxiij. nume. 16. dicere enim, quòd sola intentio uxoris mortuæ pœnès maritum in lecto, sit indiciũ ad torturam non est iuri consonũ, maximè, quia poterit esse, quòd alia morte, quàm uiolenta, sit mortua, ut supra latè dictum est, ergo non potest ad torturam procedi ex eo solo indicio alijs non concurren

27 tibus. ¶ IVDEX. † Audiui iam altercationes uestras, & sequor opinionem inquisiti, & eam puto uerio rem,

dem dignitatẽ,uel ob aliam cauſam
conſimilem:& ꝙ de hoc eſt fama à
maiore parte populi:tũc tales teſtes
deponentes de fama,& exprimẽtes
cauſam faciunt indicium,quãuis de
cauſa non deponant.niſi ex auditu;
ſed non eſt habile indiciũ , niſi ſi ex
poſt facto fuerint probatæ cauſæ ex
preſſæ ꝑ teſtes:ut eſt inimicitia , uel
alia conſimilis.hoc caſu uerum eſt,
quòd erit ſufficiens indicium ad tor
turam.& hoc modo intelligunt uer
ba Docto.loquentium in hac mate-
ria.& uide Blan.in repet.l.fin.ff.de
quæſtio.nume.311.& 312.& Gram.
conſi.xlij.per totum.& Fran.Bru.in
tra.de indic.& torm.iij.quæſtio.pri
29 mæ partis,nu.32.†Secundò princi
paliter tollitur iſtud indicium præ-
ſupponendo,quòd ſit probatum de
bona fama in genere.ſm Bal.in l.ea
quidem.C.de accu.§.pen.uerſic.itẽ
quæro,an infamatus.niſi indiciũ fa-
mæ probaretur:& coadiuuaretur ex
terioribus præſumptionibus,& con
iecturis ualidioribus,iſto.n.caſu nõ
tolleretur,ut conſuluit Veronen.cõ
30 ſi.xxxviiij.nu.42.†Imò nos habe-
mus,ꝙ ubi contrà inquiſitum exta-
ret unum indicium tantùm,proban-
do bonàm famam,elidatur illud in-
dicium.ſm Bal.in l.fi.ulti.col.C.de
probat.refert & ſequitur Alex.in l.
fin.in iij.apoſtilla.ff.de quæſtio.& in
conſi.xc.inci.uiſo themate anteſcri-
pto.pe.col.iij.uolu.& Catal.in trac.
ſyndi.nu.142.incip.adde quia ſæpè.
& Deci.conſ.clxxxix.pen.col.& ibi
31 allegat Bal.in l.j.in fi.C.loca.†Itẽ
tollitur illud indicium præſupponẽ
do,ꝙ ſit probatum,eſſe famã publi-
cam,ꝙ dictus maritus non ſuffoca-
uit uxorem;ſed ꝙ mortua ſit natu-
raliter:ut dicit Bar.in d.§.plurium.
& ſequitur ibi Marſ.nu.52. & tunc
dicetur probata eſſe negatiua,nõ af
firmatiua uidelicet , ꝙ publica uox
& fama eſt,Titium non feciſſe.alle-
gat,quæ habentur in l.arbiter.ff.de
32 probatio.†Et ſi per curiam proba
tum eſt de fama affirmatiuè , quòd
maritus ſuffocauit uxorem , & per-
maritum eſt probata fama negatiua
ꝙ non ſuffocauit,tunc ſtandum eſt
teſtibus digniorib.& ſi teſtes eſſent
æquales,ſtatur illi probationi famæ
quæ proceſſit ex ueroſimilioribus
ꝓſumptionibus.ſm Bart.ubi ſuprà.
allegat in arg.l.ob carmẽ.ff.de teſti.
in fin.cum ſua Glo.& per Mar.in d.
33 §.plurium.nu.53.†Imò plus dico,
quòd ſi per curiam probaretur fa-
ma publica maritum commiſiſſe de
lictum,& quòd ſtatim orta fuit hæc
fama,& maritus probauerit,famam
publicam eſſe,maritum non cõmiſ-
ſiſſe delictum in uxorem,& ꝙ illa fa
ma orta fuit poſt delictum commiſ-
ſum illinc ad duos,uel tres menſes,
uel ultrà:hæc ultima fama præuale-
bit.ſecundùm Bar.ibi allegat caſum
in l.ij.circà prin.ff.quis or.ĩ bon.po.
ſer.& ſequitur Marſi.ibi nume.54.
34 †Item ulterius eſt ſciendum,quòd
ſi probata eſt fama affirmatiua in ca
ſtro,ubi eſt delictum commiſſum:&
negatiua in ciuitate:tunc ſi qualita-
tes teſtium,& cauſæ , ex quibus fa-
ma proceſſit,ſunt æquales,tales ꝓ-
bationes ſibi inuicem derogãt.adeò
ut neutri fides adhibenda ſit.arg.d.
l.ob carmẽ.in fi.& l.ſcripturæ.C.de
fide inſtru.& c.licèt.de proba.& ſe-
quitur Marſi.in d.§.plurium.nume.
54.& ibi Bar.ſed ſi eſſent inæquales,
illis ſtabitur , in quibus concurrunt
meliores & ualidiores cauſæ,& me-
35 liores teſtes.†Itẽ tollitur iſtud in-
dicium famæ , præſuppónẽdo ꝙ ſit
probatum,ꝙ habuit ortũ & princi-
pium ab inimicis maleuolis, offen-
ſo,uel affinibus offenſi:quia tunc nõ

reſultat

resultat aliquod indiciū, cum fama debeat habere ortum à fide dignis personis, nō autem à maleuolis, uel suspectis. ſm Bar. in d. §. plurium. & ibi Marſ. nume. 44. hoc autem poterit constare probando, ꝙ commisso delicto affines offensi, uel ipse offensus, inimici, & maleuoli inquisiti in pluribus & diuersis partibus ciuita-
36 tis id dixerunt. † Item tolliť istud indicium præsupponendo esse probatas causas, ex quibus fama ꝓcessit, uidelicet, causa inimicitiæ, uel rācoris, si ex aduerso probetur fuisse factam reconciliationem inter eos, & nimiam amicitiam, & amorē usq; ad ultimum uitæ spiritū uxoris fuisse inter eam & maritum. per hæc enim tollitur indicium rācoris & inimicitiæ. ſm Bar. in l. iij. §. fi. ff. de ad.
37 lega. ¶ IVD. † Vtique licèt pro parte fisci sit benè fundata intentio cu iæ, tamē pro parte inquisiti melius resoluuntur obiecta. & de hac fama uide ad plenum per Marſ. in consil. xviij. nu 40. j. li. & cōſ. xliiij. nu. xx. & consi. xxij, nu. 20. & consi. xx. nu. 21. et ꝯſ. 76. n. 20. et. ꝯſ. 88. n. 12. ꝯ. 31 n. 4. et ꝯ. 3. n. 5. & ꝯſ. 49. n. 65. & ꝯ. j. nu. 67. & Philip. Dec. in cō. xxxv. j. col. iij. & cōſ. lvij. co. j. & ꝯſ. cxxxiij. col. iiij. & consi. cclxxij nu. 4. Laurē. Calca. in conſ. lxxvj. nu. 29. & cōſ. ij. nu. 6. Geminia. consi. lix. Franc. Are. in consi. xiij. ibi, an fama in criminalibus cum uno teste sine alijs adminiculis plenè ꝓbet. & consil. lxxiij. ibi, si fama non debet certum authoritatē, an præbeat iustam causam iudici inquirendi. & in consi. ciij. ibi, an probetur fama, si testes dicant, ꝙ audiuerunt à pluribus, & plurib. & in consi. cxxij. ibi an testes in probatione famæ debeāt reddere causam sui dicti, etiam non interrogati. & Bal. in cōſi. cxlj. in iiij. par. ꝑ totū & in conſ. ccccij. in v. par. nu. 5. ibi quę sit fama publica, & an faciat indiciū. & consi. cccliij. in v par. nume. j. ibi, quid requiratur ad probandam famam. & consi. lxxviiij. in v. par. nu. 2. ibi, an probatio bonæ famæ præualeat probationi malæ famæ. & conſ. ccccxlvij. ī v. par. nu. 5. & 10. ibi, qualiter probetur, & quis sit famæ effectus. & consi. cccclxxxij. in v. par. nume. 3. ibi, quomodo probetur fama. & consi. ccxcv. in. j. par. nu. 2. & cōſ. ccccv. in j. par. nu. 3. ibi, an possit probari per duos testes. & consi. ccccvj. j. par. nu. 2. ibi, an testes singulares probent famam. & consi. cccclxiiij. in iij. par. nu. 6. ibi, quando sufficiat ad torturam. & consil. lxxvij. in iij. par. nu. 9. & consi. lxxviij. in iij. par. nu. 1. ibi, an dicatur indicium certū, ut possit ad torturā deueniri. & ꝯſi. cclxxvj. in iii. par. nu. 1. & ꝯſi. cxxiij. in iij. par. nu. 4. & cōſi. cccclxv. in iiij. par. nu. 9. & consil. x. in iij. par. nu. 5. Alex. in consil. xviiij. incip. in causa appellationis. iiij. uol. n. 8. 9. ibi, quomodo probetur fama. et cōſ. cxxxviij. nu. 67. in vj. uolu ibi, quomòdo probetur. & consi. cl. nu. 18. & consi. clxxiij. nu. 7. in vj. lib. & in consi. cj. ī vj. lib. & in consi. ij. nume. 16. in vij. lib. & in consi. lvij. num. 7. in vij. lib. & consi. xxiiii. nume. 6. in vij. libr. & consi. lviij. num. 3. in vij lib. & conſ. cxxiij. nume. 3. in vij. lib. & consi. xvvij. lib. ibi, quomòdo probetur. & consil. clxxxiiij. in vij lib. num. 11. ibi, unde probetur fama, si testes dicant à multis audiuisse dici. & ibi, si est probata fama affirmatiuè & negatiuè, quæ præualeat. nume. 14. & Veronē. consi. xxxviiij. num. 43. ibi, an fama in genere tollat diffamationem in specie de delicto. Aymo. Craue. in consil. xlj. numer. 6. j. libr. ibi, an sufficiat ad torturam. & consil. xcviiij.

xcviiij.nume.1.ibi, an bona fama. inquisiti tollat suspiciones existentes contrà eum. & consi.clj.eo.libr. & consi.lxxxviij.nume.13.ibi, an fama excuset impetrantem beneficiũ uiuentis, quando fama erat de morte. et cons.xlj.ibi, à quibus debet habere originem. et consi.cxlv.eo.lib. ibi, an bona fama tollat suspiciones contrà eum. et consi.clxxxii.ibi, an plenè probet, ubi agitur de modico præiudicio. Stephan. Bertran, consi. xlj.nume.6. in j.par.ibi, quomodo probetur et consi.xxxvij.num. 11. ij.lib.ibi, si est probata fama affirmatiua et negatiua, quæ præualeat. et consil.xxvj.numer. 12. in ij. par. et cõsil.clxxxiiij.ij.par.ibi, quomodo probetur. et consil.lxj.numer.6. in ij.par.ibi, an faciat indicium, et qualiter si probanda. Philip. Cor. in consi.ccxxxij.nume.14.in ij.lib.ibi, qualiter probanda. et consi.lxxxiiij.j.li. nume.7.ibi, an probetur per testes dicentes audiuisse dici ab omnibus. et consi.cxcviij.nume.2.in.ij. lib. et consi.xlvj.nume.16.in iij.lib. et cõsi.lxij.nume.23.in.j.lib.ibi, quomodo probetur. et cons.cccxxix.num. 4.in j.lib.ibi, ꝙ debet habere ortum ex causis probabilibus. et cons.xxx. nu.10.in iij.li. et consi.lxviij.nu.1.ĩ ij.lib.ibi, quomodo ꝓbetur. et cõs. x.nu.6.in iiij.li.ibi, ꝙ debet habere ortum ex probabili causa. et consil. cxxvii.nu.11.in iiii.li.ibi, quomodo probetur. et consi.cxcviii.nu.11. in ii.li. et consi.xxxi.nu.10.in ii.li. et con.xxiii.nu.9.in ii.li.ibi, quomodo debet probari famam esse, mulierẽ esse meretricẽ. et cons.xxxiiii.num. 12.in ii.li.ibi, ꝙ probatur testibus singularibus. et consi.ccxx.nu.12.in iii.li.ibi, ꝙ fama non probat laudabilem alicuius uitam, sed alias probationes coadiuuat. et cõsi.ccxlvii. nu. 24.in ii.li. et cõs. cxcviii.nu.16.ĩ ii.li.ibi, ꝙ attẽdiẽ famæ origo. et cõs. lxviii.nu.4.ĩ ii.li.ibi, ꝙ nõ sufficit, ꝙ testes dicãt, ꝙ populus ita dicat, sed ꝙ maior pars populi separatim ita fateatur. Io. Mill. in prac.cri.nu.162 fol.xii.ibi ꝙ fama maleficii sufficit ad inquirendum. et nu.31.fol.xx.ibi ꝙ probatur duobus testibus. Guid. Pa. in deci. ccci.ibi, quos effectus operetur. et Cappe. Tolosa. in deci. cclxxix.ibi, quomodo probetur. et Abbas in cõsil.lxxxi.nu.1.ibi, fama cum aliis adminiculis sufficit ad probandum quem usurariũ manifestũ. et Afflic. in cõstit. pessimam. in viii. no.ibi, an accusator, qui probauit famam publicam, excusetur à calumnia. et ĩ cõstit. humanitate ĩ.v.no.ibi, an sola fama sufficiat ad carcerandũ qñ quis fuit sub fideiussorib. liberatus, et an faciat indiciũ ad torturam et ibi, quomodo probetur. et Gram. in deci.xxxiiij.nu.52. et deci.xlii.n. 12. et de iis hactenus, quare uideas Fisce, si alia habes contrà maritum.

¶Fis. Alia et illa quidem urgentiora habeo, uidelicet. ¶Item inquirẽdum est, qualiter mortua dicta Lucretia dictus T. eam de nocte clam et occulte sepeliri fecit absque solennitatibus, exequiis, et pompis funeralibus, quæ cõmuniter fieri et adhiberi solent funeribus eiusdem qualitatis et facultatis, et quomodo casta d. Tit. absq; plãctu et ululatu fuit quod inquirendum est, etc. qđ fuit,

38 &c. †Clarum est, ꝙ sepultura ecclesiastica fit cum psalmis et orationibus. xxiii.q.v.c. placuit iii.q.ii. cap. questa.§.item quare. et c. abolendæ. de sepul. et Car. in cle.i.ĩ.xxv.q.eo. tit. et in tradenda sepultura attendiẽ cõsuetudo loci, ut habeẽ ꝑ Gul. Bene.ĩ c.Ray.eẋ de testa.ĩ uerbo, mortuo testatorẽ.in prĩ.nu.53.ubi multa de hoc.

de hoc.fol.xcvij.& quotiescunque non fit id, quod consuetum est fieri, dicitur clam fieri. fm Bar. in l.ij.§.si na.ff.ui bo.rapto.item id quod fit si ne debita solennitate, dicitur clãdestinum.secundum eundem Bar.in l. fi.ff.de ri.nup.& in l.ij.uer.& sic no. C.de ijs, qui ex pub.ratio.li.x.

39 †Sed sic est, ꝙ clandestinitas inducit suspicionem.vt no.per Gl.l.j.C.de in ter.ma.& extrà, de cland.despon. ꝑ totum.& per Philip.Cor.in cõs.lxj. nu.2.in iij.li.ergo resultat indicium cõtrà maritum sepelientem uxorẽ clam non seruatis consuetudinibus loci, ꝙ ipse eã occiderit.imò abscondens mortem alicuius punit̃, & magna insurgit suspicio cõtrà eum, ut habetur ꝑ Boer.in decisi.cclxxxvij. in secunda par.per totum.uide multa ad confirmationem huius dicti ꝑ Mars.in rubrica de sicar.n.4.cũ seq.

40 †Præterea ĩsurgit alia suspicio cõtrà maritum, si mortem suæ uxoris non luget, nec seruat consuetudinẽ patriæ circà luctum.quod probatur, quit plãctus est signum magni amoris, ut habetur in Euangelio Ioã.ca. xj.ibi:lachrimatus est Iesus.non lachrimare, nec lugere mortem uxoris, est signum odij, & inducit suspicionem contrà maritum.hinc uidemus, quòd uxores non seruantes cõsuetudinem luctus maritorũ defunctorum, & nubentes intrà annũ efficiuntur infames, & puniuntur pœna iuris positiui: & ultrà hoc perdunt gloriam matrimonialẽ pudoris, cũ hic actus non sit laudabilis, nec sine rubore faciei detergentis maculam cordis. fm Bal.in proœ.decr.col.iij. in uerbo, pudicos.& habetur per Tiraque.in tract.de legi.connu.in viij. nu.3.& plenè ꝑ Guli.Bene.in repe. c.Rayautius.in uerbo, qui cum alia matrimonium contraxit.nume.36. uersi.x.in tertia parte.hinc etiam uidemus: quòd seruatio uiduitatis, est signum amoris, ut plenè habetur ꝑ eundem Guliel.Benè.ĩ d.uerbo.nu. cix.ergo non seruans, exhibet signũ se non amare.hinc etiam uidemus, ꝙ uiduæ debẽt flere, & uestir̃ se fm morem regionis, ut per eundẽ Gul. Bene.ubi suprà.nu. 177.ubi multa de uestibus lugubribus, & plura de pertinentibus ad uiduas.unde dicit̃. si fueris Romæ Romano uiuito more.c.illa.xij.dist.& melius in c.si qs uirorũ.xxx.dist.hĩc Pau.apo.ad Roma.xij.inquit gaudete cum gaudentibus, & flete cum flentibus.& impossibile est, ꝙ maritus non lugeat, & non sit tristis ob mortem uxoris. iuxtà illud Dominicum dictum, caro ĩfirma est, sed spiritus promptus. maximè: quia uir & uxor sunt una caro, & unus debet lugere de morte alterius. fm morem regionis, ut per eundem Guliel.Bene. ubi suprà.nu. 184.& tantò magis est indicium cõtrà maritũ, id quod capitulat̃. quia concurrit etiam id, quod in sequẽti capitulo dicit̃, uidelicet.

¶ ITEM inquirendum est, qualiter mortua dicta Lucretia, illicò uel parum pòst fuit uisus d.T.ridere, & cũ magna lætitia, & gaudio conuersari in festiuitatibus, & iocis, & gaudijs, induẽdo se festiuis uestib.demõstrãdo ĩtrinsec⁹ & extrĩsec⁹ se nullũ dolorẽ habere de dicta eius uxore, sed potius ingens gaudium & lætitiam, qđ inquirendũ est, &c.qđ fuit, &c.

41 †Maritus, ut dixi, tenetur lugere mortem uxoris, & econtrà, iuxtà illud Ouidij in li.de ponto. læta quidem lætis cecini, cano tristia tristis, conueniens operi tempus utrique suum. Est enim conueniens extraneis personis lugere alicuius uxorem.est certè igitur & ipsi maritò, imò

imò est opus charitatis dolere de aduersis proximi:& econtra est peccatum mortale gaudere de aduersis,& dolere de prosperis: quanto magis de marito in uxorem,qui debet esse particeps infortunij uxoris.l.si cum doté.§.si maritus. & ibi Alex.ff.sol. mat.per Affli.in proœ.consti.in vj. no.& in cõsti.iusticiarij per prouincias.in tertio notat,& per Alber.de Rosa.in l.cum tale.ff.de condi.& de monstra. nume.3.ergo sequitur de necessitate, quòd si contrarium fit per ipsum maritum, insurgit non modica suspicio contrà eum.

42 † Nam nemo sani capitis dicet uiros non lugentes mortem uxorum, sed magis gaudentes, & ridentes, festiuisq; uestibus se induentes, non esse grauandos suspicione, eos odio prosecutos fuisse eas, & aliquid triste aduersus eas esse machinatos. amor enim uel odiũ ex coniecturis perpenditur, ut habetur per Cor.in consil.clxj.nu.13.in ij.lib.qui enim amat, figurã, imaginẽ, & faciẽ eius, quem amat, suo imprimit atque insculpit animo.fit itaq; amantis animus tanquã speculum quoddam, in quo amati reluceat imago: ut habetur per Tiraq.de legi.cõnu.13.l.nume.23.ex istis ergo exterioribus cognoscuntur interiora. secundũ Bar. Soc. consi.cxxxj.incip.in præsenti. uersi.præterea cum ratio.circa prin. prima par.Bal.in l.is qui.§.diuus.de tuto.& cura.& ĩ l.si ex plagijs.ff.ad leg.Aqui.& Signo.de Ho.consi.96.

43 † Et si uis uidere copiosissime quantum uir debeat amare uxorem, uide Guliel.Bene.in repet.c.Raynutius. in uerbo, cuidam Pet.tradiderunt. nu.75.cum pluribus sequẽtibus. ex quibus colligetur, an oriatur suspicio, si uir nõ luget mortẽ uxoris.& per quot dies debeãt portari uestes lugubres de iure,uide Ang.in l.si ex re.§.quæsitũ.ff.de stipu.seruo.nu.3. & an uxor non portans uestes lugubres sit infamis,uide Bal.in cõ.478. in v.lib.& Phi.in c.j.de testa.in iij. col.in vj.& Cap.in cõsi.cxxxv.in ij.

44 col. † Alia enim insurgit suspicio contra maritum induentem se mortua vxore uestibus festiuis,dum debuisset se induere uestibus lugubribus.nam uestes lugubres, quæ solẽt portari ob mortẽ alicuius,in illa regione aliquid cõferunt, saltem quo ad uulgi opinionẽ: secundũ Guliel. Bene.in c.Raynutius.in uerbo, qui cum alia ma.cont.nu. 180.nã sapientis est se cõformare ritui, & habitui maioris partis.c.deus,qui ecclesiam. de ui.& ho.cleri.quoniã turpis est pars,quæ suo non congruit uniuerso. c. quo iure. viij. dist. portantur enim istę uestes lugubres in signum tristitiæ:adeò, ꝙ dicit Ange.in l.plenum.§.equitij.ff.de vsu, & ha.ꝙ si testator legauerit lectum mulieri uiduæ, non uidetur legasse culcitrãde serico.quia intelligitur. secundum conditionem mulieris uiduæ, & nõ de lecto pomposo.& idẽ si legatus esset lectus uxori per maritũ, secundum Bal.in l.j.circa princ.C.de leg. imò si testator præciperet filijs eam tractari,prout ipse eam tractauit,nõ tenentur ei filij emere uestes pomposas,puta sericas,uel auratas, quas uiuente marito in honorem,& lætitiam illius portauerat. secundũ Bar. in l.liberorum.§. fin.ff.de leg.iij.& habetur per Guliel. Bene.ubi sup. nu.131.cum sequentibus. unde ex ijs infertur, ꝙ maritus induens se uestibus lætitiæ,& non tristitiæ, incurrit suspicionem non modicam.

¶ IVD. Quid aduersus hæc,quę obijciuntur per Fiscũ, habes inquisitæ?

45 ¶ INQ. † complura habeo, quæ in

facto consistunt.& pri.dico,ꝙ dato, ꝙ aliqua suspicio possit oriri ex prædictis,attamen probando paupertatem , propter quam causatum extitit,ꝙ non fuit sepulta uxor cũ pompis funeralibus : nec fuit factus luctus , & planctus secundum morem regionis : & ꝙ ob causam non fuerint factæ uestes lugubres : item , ꝙ ob hanc causam non fuit sepulta de die ad euitandum dictas pompas funerales:& alia,quę solent fieri secundum morem regionis in sepultura mortuorũ , ut multoties fieri solet, ob similem causam tollitur ista suspicio:paupertas.n.multum prodest in hoc:sicut & alibi uidemus, ꝙ paupertas excusat à mulcta, & pœna arbitraria:non autẽ à pœna ordinaria. secundũ Bal.in l.acceptã.xiij.q. C. de usur.& per Fran.Aret.in l.inuitus.C.de procur.itẽ excusat à desertione,ne pauperi appellanti currant fatalia.secundũ Glo.in l.eos qui.C. de appel.in.§.super ijs uerò. in uerbo , inopia. & Glo.ul.in l.minorib. C.de ijs quib.ut indi.Inn.in c.ex ratione de appell.item excusat à pœnis l.j.& ij.C.de secun.nup.si mater secundò nubens nõ reddat rationẽ tutelæ, priusquã secundò nubat.secundũ Bald.in auth.ij sdẽ.C.de sec. nup.itẽ paupertas excusat etiã in foro cõsciẽtiæ,ut etiã excõmunicatus absoluatur nõ facta satisfactione ob paupertatẽ:ut in c.à nobis.x̃.de sen. excõ.itẽ paupertas excusat, ut propter nõ solutionẽ census, uel canonis , res emphyteotica nõ incidat in cõmissum · vt per Spec.in ti.loca.§. nunc aliqua.ver.xxix.quærit.in fin.

46 † Et si fortasse maritus non habet hanc defensionem(quia forte diues est, & nobilis)potest excipi , articulari,& probari,ꝙ inter nobiles,& diuites pompæ funerales nõ fiunt secundum morẽ regionis : ut fieri solet in pluribus partibus:item qualiter sepultura nobiliũ , & personarũ bonæ reputationis, ut plurimum solet fieri de nocte,& nõ de die, absq; alijs solennitatibus , & uestibus lugubrib.mos.n.regionis in talibus attendendus est, ut supra dixi. uel uideatur , si probari poterit , ꝙ dicta uxor semper tempore quo uixit. dicebat,ꝙ si in ultimo uitę spiritu permitteretur,ut loqui posset,sub maledictione uolet præcipere,ut de nocte , & absq; pompa funerali sepeliretur , quia summopere ei displicebant dictæ funerales pompæ:ut uidi à nonnullis dici:uel probetur,ꝙ dictus maritus est implicitus nonnullis oneribus : & ꝙ deducto ære alieno parum ipsi restat. arg.tex.l.at si quis impediat.§.hæc actio.ff.de relig.& sump.fu.si autẽ esset diues, & prædicta alia nõ concurrerent, tunc esset suspicio.ar.tex.in ea l.§.iudex, qui de ea æquitate, licet posset dici, ꝙ ob non factas pompas funerales, nulla oriat̃ suspicio.per tex.l.si quis sepulchrum.ff.de reli.& sum.fu.uel potest probari , quòd uxor decessit absq; prole.quo casu dos reuertebatur ad patrẽ, uel fratres , & ꝙ sic ad eum nõ spectabat funeris impensa, per tex.l.in eum.ff.de reli.& sump. fu.iuncta Glo.& l.Celsus.ff.eo.ti.itẽ poterit probari, ꝙ erat aliquis infirmus in domo , & ne ei darẽt terror, fuit sepulta ita clam , & occulte.itẽ potest probari amor, quem gerebat erga suam uxorem per euidentiores cõiecturas, ut uix negari queat, sic esse : probando etiã bona tractamenta , quæ ei fecerat usq; ad ultimum uitæ spiritũ.item probando è cõtrariò dolorem, & tristitiam,quã habuit de eius morte per alias cõiecturas ualidiores. item probando,ꝙ semper

semper in uita summopere ibi gratulabatur dicta uxor de dicto suo uiro. item probando pudicitiam suæ uxoris, ac eius bonos mores, ut sic nulla possit imaginari causa, ob quam uoluisset eam interficere.

47 † Vna enim coniectura tollit aliam: ut per Bart. in l. fi. C. fa. hære. & Par. in uerbo, tortura. lo. iij. uer. sequitũ quæstio. & uersi. mandauit rex Alex. consil. lxxvij. ul. col. j. li. & Marsi. in pract. cri. §. diligẽter. uer. quæro modo ulterius. nu. 193. & in l. j. §. diuus Adrianus. ff. de sicar. nu. 28. itẽ probando bonã famam, & uitam ipsius mariti. & quò ad suspicionem de uestibus põposis, poterit probari paupertas: & ꝙ non poterat facere uestes lugubres, nec uestes pompofas.

48 † Item probando, ꝙ ita seruatur in illa regione, uidelicet, quòd propter mortẽ uxoris nõ solent fieri uestes lugubres: nec solet fieri plãctus, sed risus, & cantus, ut fit in multis partibus: ut refert Alex. in l. si cum dotẽ. §. si maritus. col. ult. ff. solu. matr. & Accur. in l. cũ quidã. & ibi Bar. ff. de annu. legat. & Roma. singula. 33. & est Glo. in. §. ultimo. in uerbo, na talibus. insti. de inge. & in c. non licet. 33. q. 4. & Panor. in c. licet. in ij. not. de fer. item probãdo, ꝙ hoc nõ fecit ob paucũ amorẽ, quẽ gerebat erga suam uxorẽ, sed causa religionis: & ut demonstraret, ꝙ debemus gaudere de morte, quia tendit ad uitam æternam: ut docet copiosissimè Tiraq. ĩ tra. de nobilita. c. 31. nu. 467. cum pluribus sequentibus: ubi inter cætera refert hos uersus: Oportuit nos funeris luctu graui dolere natũ maxima ad discrimina: at mortuũ, qui cassus est laboribus, efferre læto corde, lætis uocibus. ita autẽ uertit Cicero: nam nos decebat cœtus celebrantes domũ lugere, ubi esset aliquis in lucem editus, humanæ uitæ uaria reputantes mala: at qui labores morte finissent graues, omnes amicos laude & lætitia exequi. plura alia exempla uide ibi, ut scias euadere has suspiciones, quia ibi habes mare magnũ: & ibi uerè exprobrat ac uituperat lugentes mortẽ amicorum & parentum. ¶ IVDEX. Vtiquè licèt fiscus benè fundet intentionẽ suam: attamen ex aduerso inquisitus quàm optimè eneruat, & tollit ea, quæ adducuntur in contrarium.

49 † Nam licèt indicia, suspiciones, & coniecturæ, quæ adducuntur per fiscum sint alias sufficientes saltem ad torturam: tamen quia aliæ coniecturæ adducuntur ad excusandum delictum, sequitur, quòd ad torturam procedi non potest ut est tex. in. l. j. §. ad quæstionem. uer. nec facilè. &
50 ibi Bart. ff. de quæst. † Hinc est ꝙ indicia purgantur per probationem bonæ uitæ & famæ. secundum Bar. in l. ij. §. pe. ff. de re mil. & Alex. in l. fin. ff. de quæstio. & Ange. in l. milites. C. eo. tit. & habetur per Cor. in consil. lviij. incip. uiso in ij. parte.
51 † Imò plus tibi dico, ꝙ si aliqua sunt indicia sufficientia ad torturã contra reum, & aliqua sint probata indicia faciẽtia pro reo, tũc nunquã ad torturam deueniri potest. & hoc duplici ratione: primò, quia semper in obscuris debemus inclinare in benigniorem partẽ. l. semper in obscuris. ff. de reg. iur. l. factum cuique. §. fi. eo. tit. regula. in pœnis. de regul.
52 iur. in vj. † Et ubi potest capi duplex intellectus, semper debet capi intellectus per quẽ quis nõ cadat in delictũ: ut latissimè habẽ per Marsi. in repe. l. fin. C. de pro. & per Franc. Cur. senior in consi. lxx. incip. circa
53 primum. in iij. col. † Secunda ratio est, quia unum indicium tollit alterum.

terũ. secundũ Alexan. in con. lxxvij. incip. in causa accusa. in ulti. colum. in. j. lib. & una præsumptio tollit alteram. l. diuus. ff. de in inte. re. c. accedens. de cri. fals. & latè habetur per Marsi. in sua. pract. cri. §. diligenter. nu. 190. Quamobrẽ uideamus, num alia cõcurrant pro parte fisci contra inquisitũ. ¶ Fis. Vltra ea, quæ supra ad intentionem meam fundandam adducta sunt, alia cõcurrunt coadiuuãtia opinionẽ meã, & ideò attẽdas. ¶ Item inquirendum est, qualiter dicta Lucretia die præcedenti se benè habebat, & nulla infirmitas erat in ea: & quomodo per multum temporis spatium ante se bene, & incolumen habuit: imò die præcedenti fuit visa plurima domestica seruitia facere, ut antea solebat: & de manè fuit reperta mortua. quod inquirendum est, &c. quod fiunt &c.

54 † Est autem maximum indicium cõtra maritũ, si die præcedenti uxor fuerit visa absq; infirmitate, & incolumis, & de mane reperiatur mortua: nam mori ex triplici ratione potest euenire; vel propter infirmitatem, uel propter nimiam senectutẽ, uel propter insidias uiolẽter. neutro ergo istorum interueniente, scilicet infirmitate, uel senectute, præsumitur mortua ex tertia ratione, scilicet uiolenter. ¶ Inquisitus. Si bene perpendisti, quæ supra late dixi, huic indicio satisfactum uidebitur, quia dixi, ꝙ alio modo potest mors contingere, uidelicet, casu inopinato ex improuiso: quod accidit pluribus modis: & ideò nõ aliter in

55 hoc insisto. ¶ Fisc. † Licet aduersus ea, quæ contra Inquisitum adduxi, aliqua sint pro ipsius parte probata, quibus prima facie uideri posset ea in totum sublata: nihilominus tamen indubitanter dico, saltem esse locum torturæ ex tot indicijs, coniecturis, & præsumptionibus, licet aliqualiter elisis: maximè, quia delictum istud homicidij in uxorem cõmissi, est grauissimũ delictum. hinc dicit Io. Fa. in. §. alia. instit. de pu. iu. ꝙ plus punitur occidens suam uxorem, q̃ si occideret matrem, uel patrem. secundum Gloss. in c. decenter. 89. distin. & in c. admonere. ubi bonus tex. cum Gl. xxxiij. quæst. ij. & ibi in c. placuit. per Gloss. ponitur pœna uerberantis uxorem: & inquit ꝙ occidere uxorem, est crimen parricidij. est tex. in l. j. ff. ad l. Pom. de par. imò dixit Io. Neuiza. in sylua, nu. 43. ꝙ occidere uxorem, est detestabilius homicidio, & etiã parricidio. & firmat Ange. in l. inauditũ. §. legis Corneliæ. ff. de sica. & probatur in l. j. ff. de par. & ibi Bar. & in l. unica. C. eo. tit. & declarat Glo. ibi. & Bart. in d. l. j. licet contrarium teneat Veronen. in consi. v. in iiij. col. quem refert Guliel. Bene. in repe. c. Raynutius. in uerbo, cuidam Petro tradiderunt. num. 77. cum sequen. & ibi dicit, ꝙ uerior est opinio Veronen. quia plus punitur occidens patrem, uel matrem, attenta grauitate parricidij, cui pœna statuta fuit seuerior, & grauior. ut. ff. ad l. Pom. de parri. per totum. & facit text. in. §. causas, in auth. ut cum de appe. cogno. ubi filius impias manus inijciẽs contra patrem, uel matrem citra mortem, priuari potest eius successione: quod non reperitur statutum in coniugibus, ꝙ propter hoc perdatur dotis, uel donationis propter nuptias lucrum. secundùm Gloss. in c. placuit. xxxiij. q. ij. nisi unus occideret allum. ut l. ab hostibus. §. fi. ff. soluto matrimo. subdit tamen postea idem Guliel. quòd communiter tenetur, quòd plus peccat maritus,

cui

cui permittit occidere filiã in adulterio deprehẽsam, sed non uxorẽ. l.
56 nec ĩ ea lege.§.fi.ff.de adul.† Vñ, cũ sit delictum atrocissimum, potest & debet iudex iura transgredi, & regulas iuris communis, & statutorum, ut per multa firmat Hipp.de Marsi. in sua praxi.crimi.§.diligenter. nu. clix. nec debet attendi ordo iuris, imò est ordo, ordinem non ser-
57 uare. I n. †licet possit iudex iura transgredi in enormibus, non tamẽ procedit, quando imputatur enorme delictum alicui, quia licet inquiratur de enormi delicto, non tamen adhuc cõstat, cum commisisse enorme crimen, & donec constet, & conuincatur, seruandæ sunt solennitates iuris, ut prosequitur idem Marsi. per tex.allegatum in eodem loco. nume.170. cum sequentib. Præter-
58 ea †nullibi reperitur, quòd in enormi crimine procedatur ad torturã non subsistentibus legitimis indiciis, cum etiam in crimine læsæ maiestatis requiratur, ꝙ procedant legitima indicia. secundùm text.not. & ibi glo.Cyn.& Bal.& Salycet. in l.si quis alicui.C.ad leg.Iul. maie. imò etiam si iudex haberet liberum arbitrium, requireretur tamen, ut præcederent indicia. secundùm Paul. de Leaza.in c.grauis. extra de depo. & domi.Alexand.in l. filiusfamilias.in v.apostilla.ff. de do. cum similibus. indicia uero elisa non dicuntur indicia legitima, & sufficiẽtia, ergo, &c.
59 ¶F i s.† Hucusque non uideo, quo modo sit satisfactum illi indicio, qđ supra adduxi de signis suffocatiõis repertis in gutture uxoris, & per expertos recognitis, quod est maximũ indiciũ, ergo adhuc debemus in eui dentibus concludere, ꝙ saltem sit locus torturæ. ¶I n. Multa aduersus hoc in facto consistentia possũt probari. & primo potest probari ꝑ expertos, & medicos, ꝙ mors subitanea, ut plurimum solet causare talia, & peiora signa in gutture, & aliis partibus personæ, cum sit quædam mors uiolenta, & indies hoc uidemus. item potest probari, quòd antea in uita ipsius talia signa habebat in gutture, probando, ꝙ habuit aliquam infirmitatem, ob quam causata extiterunt. item probando per peritiores expertos qui fortè uiderint signa prædicta, ꝙ non apparebant uerè esse signa suffocationis, item probando alia, per quæ excludatur coniectura præsumendi, uirũ uoluisse interficere, & suffocare suã uxorem. ¶I v. Satis per utrunque multa dicta sunt in hoc delicto suffocationis, suntque optimè fundatæ utrinque intentiones, adeo uero id quidem ut non opus sit alia conclusione, sed ex prædictis sequatur. transeamus ergo ad alia delicta, sed antequàm ad illa deueniamus, aliqua generalia in hoc delicto audiatis. Et
60 †primo sciendum est, ꝙ maritus occidens eius uxorem, perdit ius succedendi, quòd habet indefectum parentum, secundùm Bald.in l.j. C.un de uir & uxor.de quo plenius ꝑ Guliel.Bene.in c.Raynutius. in uerbo, mortuo itaque testatore, & pri. nume.17.fol.96.fallit, si occidat statuto permittente, ut per Ioã. Campe. in trac.de do.in v.q.& per Boe. de-
61 cis.xxv.in prima par.†Imò plus tibi dico, quòd maritus non adhibẽs medicos uxori infirmæ, nec eam curari faciens, ac eam despiciens, non lucratur dotem, etiam si ex forma statuti lucrari deberet ex morte uxoris, nec etiam facit fructus suos de rebus dotalibus, ut ad plenũ consuluit Bal. in consi.liij. in v.lib.& ꝑ Marsil.in consi.xciij.nu.7. & consil.

cxxv.nu.3.de quo per Alex. in cōsi. xcj.nu.5.in vij.uol.& consi. cxxiij. per totum.eo.li.& Bertrand.consil. cxxv.in ij.par.nu.5.& Cor. in cons.
62 cccxvj.nu.35.j.li. † Item est sciendum, ꝙ maritus dans calcē uxori taliter, ꝙ moriatur, non tenet pœna mortis.secundùm Marsil. in consil.
63 cxxxvj.nu.27.ij.li.per totum. † Itē est sciendum, ꝙ marito non licet interficere uxorem deprehensam in adulterio.l.nec in eā.§.fi.ff.de adul. tamen si in ipso actu maritus occidat,licet puniatur, non tamen pœna ultimi supplicij, sed minori pœna,ut consuluit Alexand. consil.cclxxxiij.aliàs cxl.in ij.lib.nume. 12. secus est de iure regni, ut habetur in consti.si maritus. & ibi plene per Afflic.& de iure cōmuni,uide Marsil.in l.j.§. item diuus.ff. de sicar. &
64 in l.j.ff.de parri. † Item maritus nō uindicans mortem uxoris occisæ, perdit dotem.l.cum mortem .ff. de iure fi.Item perdit lucrum dotis sibi a statuto concessum. secundùm Bar.& Ang.in l.si sequens.§.fi.ff.ad Sylle.& in l.eum qui.ff.de ijs, quib.
65 ut indig. † Itē maritus nō pōt nisi modicè,& ex cā corrigere, & uerberare uxorē,ut not.in l.ex consensu. & in auth. ibi posita.C. de repud.& in auth.matri,& auiæ.§.si quis autē. & glo. vij.q.j.ca.sicut alterius. & in gl.c.quemadmodum.de iureiurā.& xxxiij.q.ij.c.placuit.& Bal. in l.si filius.C.de pa.po.l.sicut patronus .ff. de op. li.& Barth.Cæp.in l. Marcellus.ff.de uer.sig. & Alexā. in consil. xcvj.in iiij.par.& per Fely.in c.cum contingat.de foro compe.cir.fin. in iij.col.& in c.illud. de p̄sumpt. uide Mar.in sua praxi.in §.aggredior.nume.81.& in l.j.§.ad q.pri.col. ff. de quæst.uers.attamen doctrina. nu.5.
66 † Item si maritus malè tractat uxorem.& acriter eam uerberat, licitè uxor recedit ab eo, & tenetur eam ille alere extra domum, ut p Dyn. & Cyn.in l.quod in uxorem .C. de neg.gest.& per Gui.Pa. in de.ccccxxxix.an uir.& Capell.Tolos.in de
67 ci.lxxxvj.ibi in addit. † Item maritus uxorē non tractans cum maritali affectu. est excōicandus, secundū gl.et doct.in l.si cum dotē.§. si ma-
68 ritus.ff.solu. matr. † Item maritus tenetur præstare cautionem de non offendendo suam uxorem, quæ recessit ab eo,aliàs ei non restituitur, etiam si culpa sua discesserit, ut habetur per Abb.in c.ex transmissā.in pri.no.de resti.spol.uerū pōt eam leuiter corrigere,nō obstante cautione præstita.de quo uide Iac. de bel. vj.in sua praxi.cri.in ti.de leno. nu. 19.Verum dicit ibi Abb. quòd si timor sæuitiæ uiri esset talis,quòd nō obstante cautione uerosimiliter fieret offensio,etiam cū cautione non
69 debet restitui. † Item maritus,qui interfecit uxorem,ut aliā duceret, non potest contrahere matrimoniū cum ea,quæ consensit morti uxoris ut ipsa in uxorem caperetur,ut habetur per Specul.in tit. de diuor.in prin.et idem est in casu cōtrario.
70 † Item,si maritus malè et pessimè tractat eius uxorem, fit separatio habitationis,et thori,ut est text. in c.literas. extra de restitu. spol.et hr̄ p Cassa.in cōsu.Burgun.in titul.de
71 maintenir.§.vj.fo.156.nu.15. † Itē marito iniustè uerberante uxorē p̄t cōtra eū agere actiōe in factū, licet aliqui dicebāt actione iniuriarū, ut p Io.And.in addi.Spe.in rub.de iniur.uersi.est quæstio de uxore. quē refert,et sequit̄ Alex.in l. diuortio. §.si fundū.col.iiij.ver. item inquantum.ff.sol.mat. et plenè Tiraquell. de leg.connu.in pri.l.nume.24.nul-

lo enim modo sunt uxores uerberādæ.licet enim dicatur posse corrigi, nō intelligitur id,quasi possint uerberari,secundùm Alexan.consil.xv. uiso themate.post prin.libr.quarto. & plura incommoda & mala solent oriri ex verberibus vxorum. de quibus ad saturitatem per Tiraquel. de legi.con.in viij.l.num.8.cum pluri. seq.fol.61.& 63. & habetur in syl. nup.per Io.Neuiza.nu.36.uide Iac. de belui.in praxi.cri.in tit. de leno. in v.colum.uer.ij.antequàm uir.ubi ponit,quam pœnam patiatur maritus atrociter uerberaus uxorem.

72 † Item si maritus uxori insidiatur gladio,non tenetur ad eum redire, si discessit ab eo,ut habetur p Iaco. de bellouiso,in practi.crimi.in titu. de pœnis ca.nu.7.

73 † Item si maritus uerberauit uxorem baculo taliter, quòd sanguis exiuit, non potest ,pcedi ex officio, quia non prçsumit dolosa percussio, secundùm Guido. Pap.in tract.de præsumpt. num.91.

74 † Item maritus malè tractans uxorem, perdit lucra dotis, secundùm Boer.in decis.ccxliiij.num.12.in secunda par.& ibi habes, quando dicatur malè tractare. & vide in decisio. xxxv.num.4.pri.par.& vide Ioann. Campeg.in trac.de dote. ibi,de statu loquenti de dote. in ij. quæstion.

75 † Item est sciendum,ꝙ uxor vulnerata a viro gladio, non potest eum accusare,secundùm Alber. de Rosa. in l.diuortij.nu.ij.C.re.amo.

¶ Item, quod fuit leno eiusdem. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Lenocinium est detestabile crimen. & nu.33.& est maius adulterio.nume.2. 24. & punitur etiam effectu non secuto.nu.3.& 31.*
4 *Leno dicitur utilissima persona,*
5 *Lenocinium quomodo probetur.*
6 *Adulterium præsumitur commissum de uoluntate uiri.*
7 *Maritus punitur propter adulterium uxoris,& qua pœna.nu.8.& 10.*
9 *Maritus est sicut custos in grege.*
10 *Maritus committens lenocinium in suam uxorem,qualiter puniatur.*
11 *Maritus reperiens uxorem in actu adulterij,& tacens.præsumitur leno.nume.12.13.*
14 *Defensiones quas poterit facere maritus aduersus lenocinium.& nume.19. 20.22.*
15 *Amici & propinqui parificantur.*
16 *Amicitia facit cessare actionem, quæ alias competeret.*
17 *Amicus potest accusare de iniuria facta amico suo.*
18 *Amicus pro amico admittitur sine mādato cum cautione de rato.*
21 *Metus mortis terret etiam constantissimos uiros,& qualiter probetur.n.22.*
23 *Paupertas excusat maritum a lenocinio.*
25 *Lenocinium qualiter in regno puniatur,& qualiter committatur.num.26. & 27.*
28 *Mater lena filiæ qualiter puniatur.& num.29.*
30 *Lenocinium qualiter puniatur in fœmina extranea.*
32 *Lenocinium qualiter puniatur in masculis. & nu.37.*
34 *Lenones, & meretrices debent expelli de ciuitate.*
35 *Castitas est amica Deo.*
36 *Blanditiæ æquiparantur minis.*
38 *Receptantes lenones qualiter puniantur.& nu.39.*
39 *Tabernarij receptantes lenones an puniantur.*
40 *Lenones possunt capi per alios indices, sed debent remitti ad magnā curiam ui-*

uicariam.

41 *Leno est peior, quàm diabolus.*

42 *Lenonem interficiens an puniatur.*

43 *Lenones repelluntur a testimonio. & num. 45*

44 *Lenocinium uilis personæ, est crimen extraordinarium.*

FISCVS.

LICET multo plura potuissem dicere in præcedenti delicto ultra ea quæ dixi, tamen quia alia sunt delicta capitulata, ideo contenti de ijs deueniamus ad alia & primò offert se crimen lenocinij, qđ est adeò horrendum. detestabile, & pestiferum, & odibile, ut potius homines malle deberēt pessundari, & in ignē se uiuos proijcere uoluntariè, quā in illud incidere. quid enim detestabilius, & horrendius dici potest, quā miserandas puellas simplices ad luxuriosam uitam deducere, attrahe-
2 re, & impellere? †Hinc dicit glo. in l. athletas. §. qui lenociniū. ff. de ijs, qui notan. infam. quòd lenocinium est maius delictum, quam adulteriū de quo per Bar. Ange. & Imol. in l. 15, qui reus. ff. de publ. iud. & p Bar.
3 in l. palam. ff. de rit. nup. †Hinc est, quòd punitur ipsum lenocinium, etiamsi effectum non habuerit, ut est casus singul. in l. pri. ff. de extraor. crimi. in princi. etiamsi peruentū fuerit ad actum uerbi tantum. secū-
4 dùm Bar. ibi. †Hinc leno dicitur uilissima persona. secundùm Bald. in l. humilem. C. de incest. nupt. idcircò hæc sunt, quæ in hoc delicto prætenduntur in iure, & in facto, uidelicet.

¶ITEM inquirendum est, qualiter de anno, &c. de mense, &c. regnantibus, &c. dominā̄te, &c. sub præsidatu, &c. ī loco, &c. dictus Tit. suis iuribus non contentus, animoq; diabolico instigatus, & spiritu nequam ductus, non aduertens quàm graue scelus sit lenocinium cum sua uxore committere, eamq; prostituere, & ex ea quæstum facere, passim pluribus & diuersis personis prostituit, ipsos ducendo ad suam domum, ac permittendo ut cum dicta sua uxore adulterium committerent pluribus, & diuersis uicibus, & in pluribus & diuersis temporibus, quod infra particulariter describetur quod inquirēdū est, &c. quod fuit, &c.

ITEM inquirendum est, qualiter d. Tit. pluries uisus & auditus sit secū trahere in domum suam, ubi habitabat, & habitat dicta eius uxor, plures & plures iuuenes, ipsosque solos dimittere in camera cum dicta eius uxore sola, tam de die, quàm de nocte, per magnum temporis interuallum, quod inquirendum est, quod
5 fuit, &c. †Hæc enim probatio, quòd plures iuuenes uir duxit ad uxoris domum, eos relinquendo cum ea sola. est indicium & coniectura indicans lenocinium. nam adulterium probatur per coniecturas. c. prætereà. extra. de testib. l. cum probatio. ff. de proba. l. quæro. §. fina. ff. de ædil. edic. nec aliquis negare poterit, quòd uidere iuuenes solos cū puella maxime pulchra, non sit indiciū, quòd adulterium commiserint, ut dicit Bald. in l. neque natales. C. de proba. & Bar. in l. ij. ff. de furt. & per ea, quæ habentur in l. capite quinto. ff. de adulter. & per Panormi. in d. c. prætereà. & in c. literis. de præsum-
6 ptio. † Et præsumitur adulterium committi in uxorem de uoluntate mariti, maximè concurrente eo, qđ in capitulo dicitur. quia sicut incendium, sic etiam adulterium uix sine culpa, & negligentia in domo habetan-

tantiũ committitur.l.ij.ff.de of.præ fe.uigi.iuxta illud Ioelis 3.& posue runt puerum in prostibulo, & puellam uendiderunt pro uino, ut biberent, facit l.mariti.§. qui quæstum. ff.de adulter.& habetur per Guliel. Bene.in c.Raynutius. extra de testa men.in uerbo, cuidam Petro tradi-
7 derunt.num.62. †Vbi infert, ꝙ non sine causa in tota Cathalonia. & aliis multis partibus uir per uxorem cucurbitatus, quadraginta solidos soluit domino temporali,& Parisijs ducitur super asinum facie uersa ad caudam,& sic per totam uillam uxore asinum trahente,& præconem ante eos clamante, qui sic faciet, sic capiet, uituperosè ducitur, ut referũt Guliel.de Mon.Lau.& Zaba.in cle. cum ex eo.de senten. excommunic.
8 †Maximè, quia præsumitur, quòd si non factis, saltem exemplis uiri uxor committat adulterium, cũ uir debeat esse author colendi bonos mores uxori.iuxta text.in l.si uxor. §.iudex.ff.de adul. iuxta illud Socratis dicentis, uiros ciuitatis legibus coerceri debere, fœminas uero, uirorum cohabitantium disciplina, ob quod Hesiodus suadebat uirginem ducendam, quam moribus instituere posset maritus. atqui multi & si uxor casta sit, eam negligenter custodiũt,&(quod deterius est) interdum eam incitant, uel occasionem dant ad libidinem cum aliis explendam.de quibus sic dicit Bart. in quadam lectura antiqua hodie non impressa.in l.si lenonem .C. de episco. audien.uidi semel quendam, q̃ suarum uxoris,& filiæ leno fuerat, qui combustus fuit, & meritò. debuit enim uxori quoque irasci, quę matrimonium eius uiolauit. dicit text. in l.mariti.§.j.ff.de adul.tunc puniendus est, cũ excusare ignorantiam suam non potest, uel obumbrare patientiam suam ꝑtextu incredulitatis ut ibi,& postea sequitͬ in §.qui quæstum. nec mediocriter delinq̃t, qui lenociniũ in uxorem committit, & sic summè delinquit. 9
†Est.n.maritus sicut custos in grege, ut ait Plato circa initiũ li.5.de repu. & Arist. poli.li.j.c.viij.uir quidẽ(inq̃t)uxori ꝑest,& filijs, tanquã liberis quidem ambobus, sed nõ eodẽ imperij mõ, sed uxori quidẽ ciuiliter, filijs autẽ regaliter.masculus.n.quàm fœmina dñio natura est aptior, & idẽ libr.ij. œconomicon in c.j. existimare aũt, ait, debet mulier uerè cõposita, mores uiri esse legẽ uitæ suæ impositã sibi a Deo.cui finitimũ est illud diui Pauli ad Rom.7. rursumq; prioris ad Corin.7.mulier quanto tp̃e uiuit uir eius, alligata est legi, ipsius, caput.n.(ut idẽ inquit)uxoris est uir q̃d & Genes.3. hr̃, sub uiri potestate eris,& ipse dñabitͬ tui. & nõ sine rõne hoc esse dignoscitͬ.ait.n. Augusti. primum decet naturaliter illum dñari,& præesse, qui sit corporis uiribus præstantior, contra eũ seruire, atq; modis omnibus cedere, qui sit infirmior, secũdò, ut qui plus habet rõnis, ingenij, prudẽtiæ, cõsilij, dominetͬ, qui uero minus, seruiat. nam ut Salomon in prouerb. xj. cap. qui stultus est, seruiet sapienti. & xvij. & seruus sapiens dominabitur stultis filijs suis. & Aristo. libr primo poli.dicit, eos seruos esse in repub. qui inscientes, rerumque ignorantes teneantur? qui uero ingenio præstant, naturaliter dominos.legerat il le apud Platonem præceptorem in lib.iij.de legib.septem esse rõnes, quæ ad dignitatẽ imperandi facere uidentͬ.quæ sunt paternitas, nobilitas, dñatio, potentia, senectus, prudẽtia, rõ, sed prudentiã oĩbus antepo-
nit.

ponit. uir ergo corporis & animi vi
ribus præpollet, fœmina uero fragi
lis, infirma, & imbecillis est, vt scri-
bitur in l. si mulier. C. ad Velle. & in
l. si pater. C. de sponsa. & l. prima. §.
pen. C. de rei uxor. actio. & in l. vlti.
C. de dona. ante nup. & in l. sicut. C.
de præscri. xxx. vel xl. anno. & in l. as
siduis. post princ. C. qui po. in pign.
habe. hinc est, quòd apud Græcos
mulieribus dabatur tutor & curator
vt refert Tiraquel. de legi. connub.
in prima l nume. 67. & scribit etiam
Quintilianus in declama. iij. matri-
monia ab ipsa rerum natura esse in-
uenta, sicque mares fœminis iungi,
vt imbecillior sexus præsidium ex
10 mutua societate sumat. †Quid ergo
dicemus de marito, qui non custos
suæ vxoris, sed lupus & deuorator
efficitur? de eiusmodi quum cõque-
retur, si ipsemet erit vastator castita
tis suæ vxoris, ac sui honoris destru
ctor, ipsi proponatur id, quod dicit
text. in §. necesse est. xlvij. distincti.
vxores ergo (vt tandem concluda-
mus) non verberibus, sed potius exẽ
plis corrigamus, & a vitijs, si quæ
sint, ad virtutum studia ꝓuocemus.
Audiat etiam quod dicit text. in ca.
indignantur, in fi. xxxij. q. vj. pudice
que viuentes vxoribus bonos mo-
res colendi authores simus. iuxta iu
riscon. sententiam in l. si vxor. §. iu-
dex. ff. de adulter. virorum enim di-
cta factaq; sunt vxoribus veluti spe-
culum, ad cuius intuitum suos ipsæ
mores forment, atque componant.
nam cum semper aliàs exẽpla sint
magni momenti ad corrigenda, vel
deprauanda hominum ingenia, cum
ea maximè, quæ a domesticis profi-
ciscuntur, vt probat text. in l. prima.
C. de emen. pro. & illud Satyrogra.
poe. sa. 14. velocius & citius nos cor
rumpunt vitiorũ exẽpla domestica,
magnis cum subeant animos autho-
ribus. hinc ait Petrarcha de remed.
adue. for. dialo. xxj. quòd persæpe
vxori dux, atque exemplum lasci-
uiæ vir fuit, hinc Plutarchus in præ
ceptis connubialibus, cap. xvij. in-
quit, vir corporis studiosus vxorem
reddit lasciuo cultui deditam, volu-
ptuosus amatoriam, & libidinosam,
boni honestique amator modestam
& honestam, & rursum ferè in vm-
bilico eiusdem operis, ne putes (ait)
a superfluis profusisque sumptibus
vxorem temperaturam, si te in ijs
minimè continentem conspiciat,
quin potius auratis poculis, pictisq;
cubiculis, mulierum & equorũ pha
leris gaudentem videbis. non enim
fieri potest, ut a mulieribus luxus re
moueatur, quo viri circunfluunt. ꝓ-
pterea & diuus Augustinus in ca. si
ducturi. xxxij. q. vj. nos monet, vt
quales volumus vxores nostras in-
uenire, tales & ipsæ nos inueniant,
& si intactam, intacti simus, si purã,
puri. non enim illa possit, quod nos
non possumus, & idem alibi in lib.
de decem chordis, si caput inquit,
est vir, melius debet viuere, & præ-
cedere in omnibus factis suis vxo-
rem, vt illa imitetur eum. quo circa
bene dicebat Gulielm. in loco supra
citato, quem etiam refert & sequi-
tur Tiraquel. de legi. connu. in ix. l.
nume. 172. ꝙ vir debet puniri ob a-
dulterium commissum per eius vxo
rem, & quòd ita in multis partibus
seruatur, quasi non potuerit com-
mitti sine eo, quòd vir ex suis malis
moribus dederit causam vxor. ta-
lia perpetrandi. hæc consuetudo
sancta est, & vbique deberet serua-
ri. ex ijs propemodum habes, quàm
puniri debeat vir, qui factis & re
vxorem inducit ad adulterium com
mittendum.

¶ITEM inquirendum eſt, ꝙ de anno,&c.de menſe,&c. regnãtibus, &c.dominante, &c. ſub præſidatu, &c.d.T. ad ſuam domum accedens reperijt dictam eius uxorem in actu adulterij cum tali,&c.in camera exiſtẽte in dicta eius domo,et propriè. et ꝙ id non ægrè tulit,ſed eos dimiſit ibidem, ut commodius expleret adulterium,dando eiſdem commoditatem,et locum taliter, ut fuerit commiſſum adulteriũ. quod inquirendum eſt,&c.quod fuit,&c.

11 †Vltra hæc,quæ ſupra dixi,alia cõcurrũt,uidelicet: ꝙ uir reperijt uxorem in actu adulterij, et ꝙ id non ægrè tulit,ſed tacuit, et retinuit eius uxorem taliter. atque hoc quidem ſolum conuincit ipſum de lenocinio. quia dicit text.in l.mariti.circa princ.et l.ij.§.lenocinij.in fi. ſecundùm unam lecturam.ff.de adulter. ꝙ maritus habens ſuſpectam uxorẽ de adulterio,et eam retinens, lenocinium committit.quod eſt uerum, quando ſuam ſcientiam obumbrare non poteſt,dicens,ꝙ non credebat. ſed ſi uiderit ſcholarẽ ei pluries loquentem,et manus in ſinu tenentẽ, uel eam oſculantem,et ſic ſuſpicari debuit uehementer,tunc non excuſatur à crimine lenocinij. ut d.l.mariti. ut declarat Saly.in l.crimen.C. de adulter. quanto fortius in caſu iſto,in quo præſupponitur inueniſſe uxorem in actu adulterij. ut eſt

12 tex.in l. crimen. C.de adulter. † Et licèt Salyc.in d.l.crimen. dixerit,ꝙ etiam ſi maritus ſciens uxorem eſſe adulteram, nihil dicat, et eam retineat: non tamen incidat in crimen lenocinij, niſi apparuerit eam ad id induxiſſe, et quæſtum ex ea feciſſe, per d l. mariti.§. qui quæſtum. tamen de iure regni illud dictum Salyce.non procedit.quia per conſtit. incip. maritum cauetur, ꝙ maritus uelut leno puniatur, ſi uxorẽ in adulterio deprehendit, et eam retinuit: nec occidit adulterum, ſed dimiſit, cum capere et occidere potuerit, ſciens, ſi ſine ſua culpa aufugerit, ut

13 ibi habetur. † Et tunc dicitur maritus deprehendiſſe uxorem in adulterio, cum eam reperijt in act.bus uenereis, puta, tenentem manus ad pectus,uel alios actus inhoneſtos facientem,non enim requiritur, ut reperiat adulterum cum uirga in uulua.ut declarat Afſli.in conſti. regni incip.ſi maritus. in ulti. colu.ibi,et pondera tex.ibi,in ipſo actu.¶IVD. Quænã aduerſus hæc,quæ tibi obijciuntur,affers Inquiſite? ¶ IN Q. Audias quæſo patienter, uidebis proculdubio omnia euacuari adeò,

14 ut nihil obſtare uideatur. † Et primo quatenus dicatur, quòd uir duxit plures iuuenes in domum, eos ſolos relinquendo cum uxore in domo probabitur intrinſeca et inueterata amicitia eorum, quos apparebit in domum induxiſſe, item probabitur bona fama,uita,legalitas,et conſcientia ipſorum, ut meritò confidere potuerit eis maritus. nam hæc excuſant, ut in proprijs terminis habetur per Ang.in l. mariti.§. qui quæſtum.ff.de adulter. pro quo faciunt, quæ plenè ſcripſit Marſil. in practi.crim.in § principium. ubi

15 multa de hoc.†Amici enim et propinqui purificantur ſecundũ Abb. in ca.requiſiſti. de teſti. et Alexan. in l. non ſolum.§. qui alieno.ff. de procurat. et faciunt ea, quæ ſcribit

16 Glo.in l.j.C.de ſica. † Amicitia autem facit ceſſare actionem, quæ alias competeret. ſecundùm Spec. in titu.de fur.uerſi.quid ſi amicus.

17 † Hinc eſt, quòd amicus intimus poteſt accuſare, de iniuria illata amico

amico suo: quia iniuria ipsius dicitur: & ideò potest eam prosequi sine mandato. secũdùm Bal. in l.j. C. qui accus. non poss. & Alex. in d.§. qui alieno.

18 † Hinc est etiam, ꝙ amicus admittitur pro amico sine mandato cũ cautione rati: sicut coniunctus pro cõiuncto. secundùm Guliel. de Cu. in l. sed &. ff. de procurat. licèt ibi Rapha. Fulgo. intelligat de amico cõiuncto maxima amicitia. de quo per Ludo. de Roma. in singu. in uerbo, amicus. & per Bar. in l. nõ solum. §. qui alieno. ff. de procura. j. col. uer. fallit in coniuncta persona. & ibi omnino per Alex. ubi etiam dicit, ꝙ amicus agit interdicto recuperãdæ po. l.j. C. si per uim, uel alio modo. & per eum in l. cum alienam. C. de leg. & in l. exigendi. de probat. & per Fely. in c. coram. de offic. de-
19 leg. † Item probetur bona fama, & uita uxoris tunc temporis, & intimus amor, qui erat inter eos. nam semper quando maritus potest modo aliquo adumbrare probationem lenocinij per aliquam excusationẽ, non punitur de lenocinio: ut habẽt in l. mariti. §. qui quæstũ. ff. de adul-
20 te. & ibi per Doct. † Quo uerò ad id, quod dicitur, reperijsse adulterũ in sua domo cum uxore, & ipsum dimisisse, poterit probari, ꝙ ipse maritus erat debilis, & adulter ille fortis, robustus, & nimis ualẽs de persona sua: taliter, ꝙ non poterat modo aliquo sine magno periculo suæ personę occidere, uel capere ipsum, uel suam uxorem. item, ꝙ ille erat armatus: ipse uerò inermis. item, ꝙ adulter erat potens in ciuitate: item, ꝙ si in ipso actu, uel post occidisset suam uxorem, absque dubio adulter ille etiã interemisset ipsum. item, ꝙ ille erat potens & ualens ad hoc faciendum. item, ꝙ pluries minatus fuit seipsum occisurum, si in iudicio, uel extrà iudicium de hoc conquereretur, uel malè tractaret suam uxorem. hæc autem probando se excusat: ut habes per Afflict. in cõstitut. incip. qui coram se spectante. in prin. ubi pulchrè.

21 † Metus enim mortis terret etiam constantissimos uiros. secundùm Bal. in trac. schisma. in v. col. dicitur etiam iustissimus metus mortis, ẽt si mors nõ sit secuta. l. si quis fumo. §. pen. ff. ad leg. Aquil. & ibi dicitur iustus metus ubi est iusta suspicio. l. fi. j. col. in fin. C. de iure deli. per l. nouissime. ff quod fal. tutor. aut & metus iustus excusat à culpa occidendi. secundum Gloss. in l. sed & si. ff. ad l. Aquil. & institu. de interdi. §. recuperandæ. per Gloss. & l. iij. §.
22 armis. ff. de ui, & ui arma. † Et metus iustus probatur probando potẽtiam, & malam consuetudinem alicuius, secundum Bart. in l. j. ff. quod ui, aut clam. & in l. de pupillo. §. si quis ipsi. de no. ope. nuncia. & Abb. in ca. fin. de appella. item probatur ex nimis, secũdum Bar. in l. famosi. §. j. ff. ad leg. Iulia. maiest. & l. iij. §. quolibet. ff. quod met. cau. de quo plenè per Spe. in tit. quod met. cau. Itẽ poterit probari de bona fama, uita, & conditione ipsius: & ꝙ non est uerosimile, ꝙ ipse uoluerit committere lenocinium in suam uxorẽ, cum mirè fuerit zelotypus. item, ꝙ non est uerosimile, ꝙ sciuerit dictũ adulterum fornicari cum sua uxore antè deprehensionem in actu adulterij: attento, quia semper tenuerit, & tractauerit eam uti castissimam: nec dictus adulter uideri potuerit habere conuersationem cum ea. itẽ, ꝙ dum esset in actu accusandi ipsam uxorem, fuerit ei à pluribus di-

ctum,

ctum, ut nõ faceret: nam alioqui certò futurum esse, ut ab adultero occidatur. item, ꝙ semper ex post facto fuit uisus odio persequi dictum adulterum: taliter, ꝙ uerosimiliter occidisset, si potuisset. & alia plura possunt probari, quæ curiosus aduo
23 catus studeat inuenire. † Et si fortasse probetur fecisse quæstum de uxore, probentur prædicta: & ultrà probetur paupertas mariti. per con stit. incip. matres, quæ. ubi in termi
24 nis deciditur. ¶ I V D. † Optimè quidem inquisite præcogitasti defensiones, quæ fieri possunt aduersus ea, quæ præposita & obiecta fuere per fiscum: adeò certè, ut meritò absolutoria sperari ipsis probatis possit, & ne sicco calle pertranseam materiam istam, in qua tractatur de crimine, quod est maius delictum, quàm adulterium: quia adulter peccat in se, & unam fœminam: sed leno peccat in se, & duos alios peccare facit. imò est maius delictum, quàm homicidium: ut per Ang. de Are. in lib. malefi. in uerbo, *che me hai adulterata la mia donna*. in fi. ali-
25 qua dicam. † Et primò est sciendum, ꝙ in regno sunt tria iura municipalia super hoc crimine lenocinij mariti ultra regiam pragmaticã, quæ loquitur de lenocinio in genere: & primum est constit. maritum. qua cauetur, ꝙ maritus deprehendens uxorem in adulterio, & eam detinens, & liberè dimittens adulterum, ut leno puniatur: secundùm est constitut. qui coràm se spectante. qua cauetur, ꝙ permittens uxorem adulterari & mœchari, non potest eam accusare de adulterio: quia uidetur consentire adulterio. & per illam constitut. dicit Afflict. ꝙ nec maritus ipse potest puniri de lenocinio. tertium est constitut. quãuis uxorem. qua cauetur, quòd si maritus habens suspectam uxorem de adulterio, eam retinet, non ex hoc potest de lenocinio condemnari: sed tunc punitur de lenocinio, quãdo patenter & euidenter constiterit tenere uxorem ad turpe lucrum: tunc enim condemnatur de lenocinio, & efficitur infamis. & sic, ut uides, in duobus casibus maritus in regno conuincitur de lenocinio: primò quãdo deprehendit uxorem in adulterio, & eam retinet, & liberè dimittit adulterum: secundò, quando patenter constat maritum detinere uxorem ad turpe lucrum. remanet porrò, ꝙ si maritus permittat uxorem luxuriari cum alijs, non tamen puniatur de lenocinio: nisi appareat eã tenere ad turpe lucrum. ut in d. constitut. qui coram se spectante. et ibi per Afflict. sed est aduertendum, ꝙ omnes istę tres constitutiones sunt cõformes cum iure communi, uidelicet, cum l. mariti. ff. de adulter. nam ibi etiam solum punitur maritus in dictis duobus casibus: quando quæstum de uxore facit, uel quando deprehendit uxorem in adulterio. sed si aliàs patiatur uxorem delinquere, dicit ibi text. in d. l. mariti. §. qui quæstum. quòd hic casus extrà legem positus est, et est ratio secundum Angel. ibi. quia licèt sit in culpa, non tamen est in dolo: et ad punien dum lenocinium requiritur dolus, et sic inferri potest ex dictis Auge. et Alber. de Rosa. ibi. quòd si aliter apparebit, quòd dolosè maritus patiebatur delinquere uxorem, et ꝙ ad hoc ipsam inducebat, licèt quæstum de ea non fecerit, quòd punitur de lenocinio. quia plus est indu cere uxorem ad adulterium, et pati ipsum adulterari, ac permittere, quàm

quàm deprehendere uxorē in adul-
27 terio, & eam retinere. † Secundò est sciendum, quòd si maritus accusauerit uxorē de adulterio, eaq; fuerit de adulterio condemnata, si deinde eam sibi reconciliauerit, & in suam domū receperit, licèt tex. in d.l.mariti dicat, ꝙ censendus & iudicandus sit ut leno, tamen ibi Angel. dicit, quòd bodiè hoc est correctum per text.authen. sed hodiè.C.de adult. & idem dicit Salyc. in l.fine metu.C.eo.titu. & ibi hoc firmat Gloss. sed istud intelligitur, quando illa uxor fuerit emendata & correcta & fuerit ad melioris uitæ frugem conuersa: ut dicit Iaco. de Bello uis.in practi.crimi. in titu. de leno.iiij.colu.uersic. & committitur lenocinium.
28 † Tertiò est sciendum, quòd maritus leno suæ uxoris punitur pœna mortis naturalis. secundum Afflict. in constitut. mariti lenoci-
29 nium. † Quartò est sciendum, quòd mater, quæ fuit lena suæ filiæ, punitur pœna truncationis naris. & hoc est uerum, quando quæstum facit ex ea, & pretium recipit: ut habetur in constitut. matres. sed si quæstum non facit, sed solum consentit filiam luxuriari, & mœchari, extrà ordinem punitur: ut dictat regni constitu.incip.matres. Excusabitur autem mater, si fecerit id propter extremam paupertatem, & non habebat undè uiueret, nisi quæstum de filia fecisset: probando etiam, quòd filia consensit dicto lenocinio: ut habetur in alia constitut. incip.matres,quæ.
30 † Quintò est sciendum, pro fœmina, quæ fuerit lena alterius fœminæ extraneæ, & sibi non coniunctæ, prima uice fustigabitur, & signabitur in fronte: pro secunda uice truncabitur ei nasus: ut habetur in constitu.lenas. sed si fuerit mater lena filiæ uel sororis, pro prima uice est pœna truncationis naris, ut
31 suprà dixi. † Sextò est sciendum, quod si non fuerit secutus effectus. quia fortè mulier, cum qua lenocinium commiserat, noluit consentire, punitur leno pœna arbitraria. secundum Afflict.in d. con-
32 stitut.lenas. † Septimò est sciendum. quòd masculus ob lenociniū commissum in quancunque fœminam, punitur pœna mortis naturalis. secundùm Afflict. in d. constit. lenas. ut erat de iure communi: ut habetur in auth.de leno.in princ. & ita cautum est per regiam nouel. prag. incip. Ferdinandus Dei gratia, &c. desiderantes itaque ab hac ciuitate. circa quam pragmaticam,
33 ut aliqua dicamus, est. † Primò notandum in tex. ibi: esse pestiferum genus, nephandumq; nomen lenonum, quòd genus lenonum est pessimum, sceleratum, nephandū, crudele. odiosum, pestiferum, & communis uastatio castitatis: & quòd ideò lenones ipsi sunt expellēdi de ciuitate: ut in auth.de leno.§.si quis autem conscriptionem. imò tanquam leprosi sunt fugiendi, & expellendi, ne inficiant, decipiant, & subuertant bonas mulieres suis pessimis, & pestiferis artibus, & dolosis subuersionibus, ac odiosis fallacijs: & ne de bonis faciant prauas: & inuitas faciant uolentes: ut. C.de rap. uir.l.unica.circa uersi. si enim ipsa. & §.fi.& pulchrè habetur per Iaco. de Bel.uis.in prac.cri.in secundo de
34 leno. ubi multa habes. † Et ob id emanauit constitut. incip. quæ passim uenalem. quæ uult, ꝙ meretrices & lenones debent expelli, ut nō habitent in uicina honestarum mulierum,

lierum,ne aliæ bonæ corrumpãtur: ut benè in hoc concordat text. no-
35 ster.in d.regia pragm.†In tex. ibi: qui miserandas puellas à castitate. &c. notatur, ꝙ castitas est amica Deo: & ꝙ sola potest animas homi num præsentare coram eo. ut concordat tex.in auth.de leno in §.san
36 cimus igitur. † In tex. ibi: modo blandicijs. notatur,ꝙ à pari procedunt deducere,attrahere,& impelle re mulieres ad luxuriosam uitã blãdicijs,uel minis. hinc est,ꝙ commictens stuprum uel uiolentiã,punitur pœna mortis. & stuprum uiolentũ nedum dicitur, quando interuenit uis, & uiolentia uera: sed etiam, si interuenissent blanda uerba,& allectamenta, ac dolosæ promissiones. & isto casu parificantur hæc, ut habeat locum pœna mortis. secũdum Affli.in constit.siquis rapere. in ij.
37 not.in iij.q.†In tex.ibi:ultimo sup plicio debere cõdemnari.dubitatur num leno sit puniendus hac pœna, si unica tantum uice lenociniũ com mittit. & uidetur dicendum, ꝙ ille iudicandus est leno, & ut leno puniendus, qui ex consuetudine talia commisit: & sic ad minimum per duas uices: ut habetur per Iaco. de Bel.uis.in sua pract.cri. in tit. de leno.in uer.alius etiam modus confir matur. & etiam ex tex. ipsius regiæ prag.ibi:lenones,qui mulieres quæstuarias prostituunt. non dicit quis leno, ut possit puniri illa pœna, si plures mulieres prostituit.nã nume rus pluralis uerificatur saltẽ in duobus l.ubi numerus.ff.de testib. nec potest uerificari in uno tantũ,secũdùm Pau.de Cast.in consi.xiiij.quẽ ẽt uide in cõsi cij.& cõsil.ccxxxiiij. & tenet Io.And.in addi.Spec.in tit. de test.§.j.uer.iiij.q. cogitandũ tamen est in facti contingentia.& pro
38 nunc decido. † In tex.ibi: receptatores eorum. notatur, ꝙ receptãtes huiusmodi lenones,puniuntur secũ dum qualitatẽ personarũ, uidelicet baro, & uniuersitas in uncijs ducen tis,nobilis burgensis in uncijs cẽtũ, plebeius,uel uillanus in uncijs quin quaginta. de iure uerò cõmuni indifferenter puniuntur taliũ recepta tores in decem libris auri,& in amis sione domus. ut in auth. de leno.§.
39 siquis autẽ patiatur. † Hic aũt occurrit dubiũ in tabernarij receptan tes dictos lenones puniãtur hac pœna.& uidetur dicendũ,ꝙ non. quia (ut dixi suprà in uerbo,bannũ)tales tabernarij non tenentur de recepta tione contumaciũ.per doctr. Bar.in l.omnes. C.de agri.& censit.li.xj.er go idem dicendum est in casu nostro.tu uerò dicas,ꝙ aut per transitũ ignoranter receptassent, & tunc procedãt prædicta,etiã in hoc casu, aut continuò, uel per plures dies re ceptassent scienter, ut quia ibi tene bant meretrices,& isto casu tenẽtur
40 ad pœnam prædictam.†In tex. ibi. mandantes, duo notantur,primum, ꝙ in hoc crimine ex officio procedi tur, & tenentur officiales sub pœna unciarũ centũ inquirere. secũdum, ꝙ officiales inferiores à magna curia uicaria possunt inquirere,& cape re lenones,non tamen possunt contra eos procedere ad punitionẽ ipsorum, sed debent sic captos benè custoditos remittere ad magnã cu riam uicariam, per eandem plectendos,non obstantibus priuilegijs pri marum causarum, ac alijs quibuscũ que,ut ibi latè habẽ, quod est mi-
41 rabile. † Est etiam sciendum, ꝙ leno est peior,quàm diabolus,ut ha betur per Io.Neuiza.in syl.nup.nu.
42 42. † An interficiens lenonem puniaẽ, & possit criminaliter accusari, uide

uide Iacob.de Bello uis.in pra. tiu.

43 74. † Item est sciēdum, ꝙ lenones à testimonio repelluntur. secūdum Bal.in tra.de testib. allegat l. athletas.§.j.ff.de infa.& habet ꝑ Stepha. Aufre.in tract.de repro.test.nu.63.

44 † Item est notandum, ꝙ lenociniū uilis personæ, est crimen extraordinarium: ut habetur per Bart.in l.le-
45 nocinia.ff.de accusa.† Admittuntur tamē lenones ad testimonium de ijs, quæ fiūt in prostibulo, ut per Mar. in consi.cij.nu.2.in ij.li.item quando aliter ueritas haberi non posset. ut per eundem in cōsi.cxiij. nu.29. in ij.li.& consi. cxxvij. nu.8.in eo. li.& de ijs hactenus.

¶ Item quòd commisit falsitatem. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Falsum committitur per eum, qui aliquem supponit loco absentis dicentem. se esse illum. & nu.9.*

2 *Notarius non habet necesse cognoscere contrahentes, per nomen & cognomen.*

3 *Indcmutas probatur per signa. & nume.4.*

Instrumentum nunquam reprobatur per testes instrumētarios, nisi probetur esse illos ipsos, qui descripti sunt in ipso instrumento.

Instrumentum probatur falsum eo ipso, quòd probetur contrahentium aliquem fuisse absentem tempore celebrati contractus.

Vtens falso instrumēto punitur de falso, & præsumitur fabricasse. & nu.8. 11.21.

10 *Identitas nominis arguit identitatem corporis.*

11 *Clausula si, & inquātum operatur, ut utens falso non puniatur de falso.*

12 *Delinquere nemo præsumitur.*

13 *Falsitas nē committatur, nimia subtilitas adhibenda est.*

14 *Falsum ut excludatur, semper interpretandus est actus.*

15 *Falsitas ut excludatur, lex præsumit uarietatem loci, & temporis.*

16 *Vtens falso instrumento postquā certioratus est de falso, nō euitat pœnam falsi, etiam si produxisset cum clausula si, & quatenus. & nu.23.24.*

17 *Exceptionem habens in principio causæ, & non opponens, non potest eam postea opponere.*

18 *Accusatio redditur suspecta, si nimis tardè fuit proposita.*

19 *Notarius si nimis tardauit in registrando instrumentum in protocollo, præsumitur suspectus.*

20 *Dolus præsumitur in eo, qui potest obuiare delicto, & non obuiat.*

22 *Falso utens, & ipsum fabricans, etiam si dixerit, nolle uti, punitur.*

25 *Testes singulares non probant.*

26 *Testium singularitas arguit dolum.*

27 *Testes discordes inter se ipsos non probant.*

28 *Testes quando sint singulares.*

29 *Testes contrarij sibi ipsis, nunquā sunt ad concordiam reducendi.*

30 *Testes deponentes de absentia contrahentium, debent dicere, ꝙ tota die contractus fuerunt absentes.*

31 *Suspicio falsi habetur pro ueritate. & nu.32.*

33 *Dolum excusat qualibet causa.*

34 *Bono uiro credendum est.*

35 *Falsum non potest dici, quod adiuuatur primordio ueritatis.*

36 *Falsitas non est, ubi non est dolus.*

37 *Falsitas non committitur, ubi quis lōgo tempore stetit in possessione, uigore instrumenti, quod dicitur falsum.*

38 *Falsitas ubi nocet, punitur.*

39 *Vtens instrumento continente plura capitula*

FISCVS.

AVDIAS quæso domine Iudex quæ contrà inquisitum obijciantur in crimine falsi, & tu Inquisite erige aures, quia uix ullas uideo posse parari defensiones. ¶ITEM inquirē dū est, ꝙ de anno, &c. de mense, &c. regnātibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. Salerni, &c. d. Ti. temere, dolosè, scienter, & appensatè obripiēdo notario, animo falsum cōmittendi, ipsum induxit ad fabricādum instrumentum remissionis, tanquam initæ per hæredes dicti quondam Tit. & tamen re uera supposuit & induxit Tit. & Tit. quos asseuerabat esse hæredes dicti quōdam Tit. cum ipsos aliter nō cognoscebat notarius inducendo etiam d. Tit. & Ti. ad mutandum sibi ipsis nomina, & cognomina, taliter ꝙ dictum instrumentum fuit confectum, & expletū incidendo in pœnam, &c. ꝙ inquirē
1 dū ē, &c. ꝙ fuit, &c. † Falsum uerò committit ille, qui scienter, & dolo sè per obreptionem īducit notariū ad faciendum aliquem contractum tanquam factum ab aliquo. qui erat absens, supponendo aliquem asseuerantem, & dicentem esse se illum, & sic se nominātem per nomen, & cognomen. per text. l. qui ueluti. C. de fal. iuncta. l. si quis obrepserit. ff. de
2 fal. †Et si notarius hoc bona fide fecerit, non punitur, quia notarius nō

 debet,

debet, nec habet necesse cognoscere contrahentes secundùm Bal.in.l. fi.§.j.in.ix.col.C. de iur.delib.& in rub.de fide instru.in. iiij. col. debet tamen tempore rogatus uidere, & audire partes loqui. secundùm Inn. in.c.fraternitatis extrà de test. nec habet necesse cognoscere nomina testium, nisi quando habet necesse facere mentionem de qualitatibus eorum puta, num sint idonei,& possidentes in bonis secundùm Bald.in d.rub.de fid.instru.in.iiij.col.nec tenetur reddere rationem de identitate contrahentium.¶ITEM inquirẽdum est, qualiter omnes testes descripti in prædicto instrumento deponunt examinati per signa, & ueras coniecturas, ex quibus de facili perpenditur non fuisse hæredes dicti quondam Tit.qui contraxerunt, sed alios suppositos in uicem eorũ ut supra dictum est, quod inquirendum est,&c.

3 †Semper, quando constare non potest de nomine, & cognomine alicuius, uel de identitate, sufficit probare signa ipsius, ex quibus uerificatur identitas, uel diuersitas hominis, secundùm Ang. Are.in §.quadrupli.inst.de act. & Bal.in.l. quando.C.de testibus.& dixi suprà in uerb.uel eos uerbaliter citari faciat.¶ITEM inquirẽdum est, quòd hæredes dicti quondam Tit.fuerũt, & sunt minores impuberes, & absque barba, paruam personam habẽtes, & quòd illi, qui contraxerunt, fuerunt,& sunt maiores barbam habentes,& longi.quod inquirendum

4 est,&c quòd fuit,&c.† Dissimilitudo autem signorum existentium in persona contrahentium in uicem absentium,& ipsorum absentium nulli dubium est, quin inducat diuersitatem personarum, secundùm Bart. in.l.senatus.ff.de accusa. in.fi.& in l.demonstratio.in fi.prin.ff.de condi.& demõstratio.& per consequẽs uidetur cõuinci inquisitus de falso. ¶ITEM inquirendum est, quod testes examinati supdictis signis, sunt illi ipsi, qui sunt descripti in instrumento,& uocantur ijsdem nominibus,& cognominibus, quibus illi,& eædem psonæ sunt quò ad omnia, quod inquirendũ est,&c. quod fuit

5 &c.†Semper enim, quãdo quis uult reprobare instrumentum tanquam falsum per testes descriptos in ipso instrumento, est necesse, ꝙ probet esse illosmet testes, qui in ipso instrumento descripti sunt, aliàs non reprobatur, ut dicam infrà.

¶ITEM inquirendum est, qualiter eo die, quo prætenditur, dictos hæredes d. quondam Tit. fecisse dictũ instrumentum in ciuitate Salerni, erant,& fuerunt in ciuitate Baroli, taliter, ꝙ impossibile sit fuisse in dicta ciuitate Salerni, ꝙ inquirendum est, &c. quod fuit, &c.

6 ¶ † Non est dubitandum, si probetur contrahentem fuisse absentem tempore celebrati contractus, quin ex hoc instrumentum reddatur falsum, per.l.optimam.C.de contra.& commi.stipu.& insti.de inuti.stipu. §.item uerborum,&c. ex tenore de test.& habetur per Alexan.in cons. cxc.in.vj.lib.& ibi habes, quomodò intelligatur,& habetur per Boer.in decisio.clxv.in prima parte & sic nõ est dubitandum, quin debeat procedi ad cõdemnationem ex prædictis. ¶ITEM inquirendum est qualiter dicto instrumento falso d. Tit. usus fuit in iudicio, ipsumque produxit, & præsentauit,& usus fuit usque ad finem causæ scienter,& dolosè, quæ omnia constant ex actis causæ, quæ reproducuntur si,& in quantum incidendo in pœnam,&c.quod inquirendum

rendum est,&c.quod fuit,&c.

7 ¶ † Ex hoc etiam conuincitur quis de falso, quòd utitur instrumento falso in iudicio, ut habetur per Angel.in authen.de nõ alie.§. quia uero el.iij.colla.ij.& habetur per Bal. in consil.cxxxvj.in quinto li. & hodiè est decisum in regno per nouel. preg.incip.testem falsum.

8 ¶† Et intantum id est uerum, ut utens re falsa, præsumatur eandem fabricasse,nisi doceat expressè de fabricante secundùm Bald.in.l.maiorem.C.de fal.et Alexan.in.l. si quis obrepserit.ff.eod.tit.et sic clarè patet debere procedi ad condemnationem inquisiti ex prædictis.

¶In. Audistis, ꝙ in ore uulgi est, audias alteram partem, si uis rectè iudicare quare considerentur, quæ aduersus hæc obiecta proponuntur, et uidebuntur omnia absque funda-

9 mento stare. † Et primo est aduertendum, quòd tria sunt, quæ pro parte fisci adducuntur. primum diuersitas signorum suppositorum ad contrahendum cum ijs quorum nomina, et cognomina sunt apposita in instrumento, secundùm est absentia prolata die celebrati contractus eorum, quorum nomina fuerunt descripta in instrumento tertium est,usus instrumenti prætensi falsi.Ad primum,et secundum euacuandum potest probari, quòd ipse inquisitus nunquam cognouit hæredes dicti quondam Tit. nec cum eis fuit uisus, et auditus habere, et habuisse aliquam conuersationem, et cognitionem, maximè, cum sint de diuersis locis,item, quòd stante dicto inquisito in ciuitate Salerni, quodam die fuit ei relatum, isthuc aduenisse duos iuuenes,qui dicerentur hæredes d.quondam Tit.item ꝙ hoc audiens accessit ad eos interrogando,quo nomine, et cognomine uocarentur, qui dixerunt se uocari & cognominari nominibus, & cognominibus,de quibus in instrumẽto,asserentes se esse hæredes d.quondam Tit. item qualiter ipsos rogauit de remissione prædicta, qui libẽter promiserunt,prout postea effectualiter fecerunt.item qualiter non dolosè,sed bona fide dictus inquisitus credens prædictis induxit, & rogauit notarium ad fabricandum dictum instrumentum.item, qualiter pro remissione prædicta soluit ducatos centum,quos non soluisset si sciuisset, illos non esse hæredes dicti quondam Tit. Item,ad hoc demonstrandum probetur, ꝙ de facili poterat habere remissionem à ueris hęredibus dicti quondam Tit.cum dicta pecuniarum quantitate,& sic nõ esse uerosimile, ꝙ uoluisset ipsam habere à falsis,& non ueris hæredibus.Item,ꝙ ueri hæredes dicti quõdam Tit.uocantur,& cognominant illismet nominibus, & cognominibus,quibus illi descripti in instru-

10 mento. † Et sic idẽtitas nominis arguit identitatem corporis,nisi contrarium probetur.l. qui habebat.ff. de ma.testa.& per Alexã.in.l.diuus. de custo.reo.& una coniectura tollitur per aliam,ut plenius,q̃ alibi,per Boer. in decisio. clxv. prima parte. ubi docet,quomodo tollantur indi-

11 cia. † Quo uero ad id,ꝙ dicitur,ꝙ usus fuit in iudicio dicto instrumẽto respondetur.ꝙ usus fuit cũ clausula si,& inquantum,quæ est clausula conditionalis,taliter, ꝙ id ꝙ ponitur seu producit cum illa clausula, vr sub conditione poni seu produci,& resoluta ꝯditione, habet ꝓ nõ ꝓducto,& præsentato.l.in tempus ĩ prin.ff.de hæ.insti.l.hæc ꝯditio.ff.de ꝯdi.& demon.l.cum ad præsens.ff.

 si cer.

si cer. peta. l. cōditio, in præteritum. ff. de uerbo. ob. & habetur per Bart. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. facien. antep. col. Bald. in. l. edita. C. de eden. in. xix. col. in repeti. Philip. Corne. consi. lxxx. primo lib. in deci siuis consultationibus, nu. 4. & cōsil. cclxxxiij. nume. 2. in præsenti cō sultatione in. iij. lib. hinc est, quòd p illam clausulam euitatur falsum per producentem, ut docet Cyn. in. l. si falsos. C. de fal. And. de Iser. & Affl. in consti. qui falso instrumento nec obstat, quòd non fuit extensa clausu la si, & inquantum instrumentum apparebit uerum, quia ibi est posita dictio, &c. quæ extenditur, ut suprà, nec obstat quatenus posset dici, quod illa clausula operatur, ut quatenus probet pro producente intelligatur productio facta quatenus uerò con trà, non quia respondetur, quòd uirtus clausulæ non est arctanda, cùm habeat largas habenas, & utrumque est apta significare, & in iure clarū est, quòd est conditionalis, ut supra dixi, & nō est conditionalis in uno & in alio non, quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, ut est notissimi iuris, ex quibus ad ultimum infertur, quod cum facta fuerit productio cum dicta clausula apparet ipsum noluisse liberè illo uti, sed sub conditione, si pro se faceret, & si ueritatem contineret, nō enim dicitur facere pro eo id, quod falsum est, sed contrà eum, cum ex eo posset puniri criminaliter, & in

12 perditione causæ. † Et non est præsumēdum, ipsum uoluisse delinquere. l. merito. ff. pro socio. Bal. in. l. mo uero. C. si ser. expor. ue. semp enim capienda est coniectura, ut excludatur delictum, ut consuluit Corn. in consi. cj. in. ij. lib. nu. 25. etiam, ubi occurreret cōiectura, & præsumptio includens delictum nam debet att̄ di exclusiuè, ut potius iudicetur nō delictum, ut per Gramma. in deci. xviij. nume. 5. & consuluit Lud. Roma. in consil. lxviij. uisis in propositis habetur per Bar. in. l. non solum. sed ut probari. ff. de no. oper. nun. semper enim, quando quid produci tur cum clausula si, & quatenus uidetur excludi falsum, quia falsum p eo non facit, quia est delictum puni bile, & non causat uictoriam causæ, sed perditionem, & ipsius punitio-

13 nem. † Et de iure, ne committatur falsitas, nimia subtilitas adhibenda

14 est. l. fi. & ibi Bald. C. de fideiuss. † In tantum, ut si sit aliquod uerbū aptū importare falsitatem, fiat interpretatio, ut nō importet, secundùm Bal. in. l. j. C. de sac. san. eccle. & in. l. erro re. C. de testa. & Barto. in. l. gerit in

15 v. col. ff. de acqui. hære. † Hinc etiā uidemus, quod ut excludatur falsitas, lex præsumit uarietatem loci, uel temporis, secundùm Bal. in. l. imperator. ij. col. ff. de statu homi. Alex. in. l. iurisgentium. ff. quod ferè. ff. de pact. & Saly. in. l. de tutela. C. de restitu. in integ. & Alex. in cōsi. lxx. in. j. par. ¶ Fris. Ne ultra progrediamur, ad hoc ultimum fundamentū de usu instrumenti respondeo, quod etiamsi prædicta possent procedere, tamen non procedant, quando producens certioratus, quod sit falsum instrumentum productum cum dicta clausula, statim non renuntiat usus ipsius, sed usq; ad finem causæ perseuerat utens ipso, quia licet postea renuntiet, non euitat pœnam falsi, ut habet per Saly. i. l. si falsos. C. de fal. & Gandi. in tit. de falsa. ij. colū. uersi. sed pone. ratio est, quia licet à principio docuisset dici, quòd erat ignorans, & habuisset ex hoc excusa tionem certioratus tamē de falsitate

te dicitur in dolo, ut. ff. de libe. homi. exhiben. l. ij. §. is qui nescit & argu. ff. de pact. l. iurisgentium. §. siue & l. ij. §. circa. ff. de do. except. & sequitur Angel. de Aret. in li. male. in uerbo, falsario. in vij. col. in fi. uersi.
17 sed pone: Titius. † Quod quidē corroboratur, quia licet quis sit tutus aliqua exceptione, si potuit opponere antè litem contestatam & non opposuit, non potest ea amplius se tueri, secundùm Saly. in l. ita demū. C. de pur. & exceptio non opposita in prima causa per malitiā, non potest opponi in causa appellationis. secundum Abba. in cap. j. de excep.
18 † Item confirmatur, quia si accusator diu stetit ad accusandum, eius accusatio redditur posteà suspecta, & præsumitur esse in dolo: ut consuluit Bald. in consi. xxxvij. j. lib. incip. quidam tabellio. in fin. & sequit̄ Mar. in sua praxi. §. diligenter. num. 201. & ibi allegat consi. Bal. incorruptè, sed uoluit eum allegare, ut supra.
19 † Tertiò confirmatur, quia si notarius tardauit in registrando instrumētum in protocollo, oritur suspitio de falso contrà eū ex illa tarditate: secundùm Pau. de Cast. in cō sil. cclxxxj. in causa ista quinq;. col. j. libr. j. & pari modo si pars distulit producere instrumentum, oritur suspitio de falso contrà eum: ut probatur in l. si quis fortè. §. j. ff. de pœn. ibi: nec enim debebant tam magnā rem tandiu reticere. & per Oldra. consi. clxxxix. factum tale est uacante ecclesia. & sequitur illū Ay. Craue. in consi. xxviij. assertū testamèn-
20 tum. nu. 6. in pri. lib. † Quartò confirmatur quia dolus præsumitur in nō obuiante delicto, cum pōt: secundum Abb. Sicu. in c. quantitate. de sentē. excom. facit xxiij. q. iij. c. qui potest. cùm ergo hic usus fuit usq; ad finem causæ, & orta quæstione falsi non renuntiauit, nō potest eui-
21 tari quin de falso puniatur. † Item hoc cōfirmatur, quia licet aliàs quis in falsum non incidat, utens instrumento falso: nisi facta instantia, ut declaret, an uelit uti, & ei assignato termino ad declarandum. iuxtà doctrinam Bart. in l. diuus. ff. de fal. la ij. quam approbat Angel. de Are. in li. male. in uerbo, falsario. in xij. col. uersi. sed cautela est tamen quando falsitas est notoria, in actis absque partis instantia debet declarare, se nolle uti: aliàs in falsum incidit. secundùm Saly. in l. si falsos. C. de fal. & est ratio, quia præsumitur esse in dolo, qui nō facit id, ad quod scit & scire debet se teneri. secūdùm Bar. in l. tutor. qui repertorium, in ij. col. in fi. ff. de administra. tuto. & l. dolus. & ibi Bart. ff. man. & l. procuratorē. §. dolo. eo. tit. & Alex. in l. ubi. ff. de edendo: sed data notorietate falsitatis, tenetur renuntiare: ergo si nō renunciat, uidetur in dolo. Itē non est dubium, ꝙ falsitas est de genere prohibitorum. quare quandocunq; est notoria, qui ei non renunciat, uidetur esse in ludo. secundùm Bal. in l. dolum. C. de dolo. & ibi Doct. & not. in l. si non conuitij. C. de iniu. & in l. j. C. de fal. cum ergo, qn̄ notoriè constaret ex actis de falsitate prædicta, non renuntiauerit usui dicti instrumenti, nō potest euitari,
22 ut de falso nō condemnetur. † Imò plus dico, ꝙ licet renūtiasset à principio orta quæstione falsitatis, uel anteà, adhuc nō euitaret falsum: q̄a præsupponitur ipsum fabricasse falsum, quo casu licet renuntiet, adhuc tamen punitur de falso, quia nō est simplex usus: sed concurrit fabricatio falsitatis: ut habetur per Ange. de Are. in lib. malefic. in uerbo, falsario.

sario. ¶ In. Subtiliter insurrexisti domine Fisce aduersus excusationes & defensiones per me propositas:sed parum,aut nihil ueritati offi
23 cere possunt.† Quare sciendum est, ꝙ prædicta omnia procedunt,& habent locum,quãdo uerè falsitas apparet in actis probata:secus, si præsumpta tantum:ut in terminis decidit nostrorum interpretum uerus antistes Alberi.de Rosa.in l. diuus. ff.de fal.la.ij.sequitur pater practicæ crimina.Ang.de Are,in lib. malefi.in uerbo,falsario.in vij. colum.
24 † Item procederẽt dictæ doctrinæ, quando producens esset certioratus de falsitate,& esset instatum, ut declararet,an intẽderet uti.per doctrinam Bald.in l.fin.C.si ex fal. instrumen.in fi.quia non debet ex seipso ultro renuntiare . quam doctrinam corroboro per decisionem Capy. lxvij.in fi. cùm ergo in casu nostro non constet de dicta falsitate notoriè,nec sit certioratus,prædictæ doctrinæ non procedunt, nec obstant, & ꝙ non probetur ex actis falsitas instrumenti uerè, patet,quia testes deponentes super signis contrahentium,& diuersitate signorum eorũ qui reuera erãt hæredes dicti quondam talis, omnes sunt singulares.
25 † Et clarum est, ꝙ testes singulares non probant,ut habetur in l. ob
26 carmen.§. fi.C. de testibus. † Imò testium singularitas arguit dolum. secundùm Bald.in l.iurisiurandi.C. de testi.in ij. col. uersi. deinde not.
27 † Item dicti testes sunt discordes inter se,ut uideri poterit: & sic non probatur secundùm Bar.& Alex. & Docto.in l.ij.§. creditum. ff. si certum peta.& Bar. in l.insulam.§. fructus.& ibi Imo.in pri. oppo.uersic. & hoc inducit. & ibi Alexã.ff. solu. matri.& Ioan.And.in addi.Spec.in titu. de testi.§.iam de interrogatoriis.et Bartol. in l.si finita.§.si ante hoc decretum. ff. de damno infect. Ang.in l.qui sententiam. C. de pœ-
28 nis.† Et ꝙ testes examinati sint singulares,probatur,nam tunc dicuntur testes singulares, quãdo eorum dicta recipiunt separationem ex diuersitate factorum.secundùm Bald. in l.j.C.si unus ex plu. appe. ad fin. ante uersic.quæro utrum. & Bar. in l.ij.§. si dubitetur. quemadmo. testa. aperia. & Bald. in l. apud antiquos.j.col.uer. item not.illam uulgatam.C.de fur.& in l. j. viij. q. de testa.& in l.ij in ij.colũ.C. de bon. pos. secun.tabu. cùm ergo dicti testes partim dicãt,ꝙ d.T.induxit notarium ad faciendum contractũ, & ꝙ ei dixit,ꝙ d.tales essent hæredes quondam T. & ꝙ uocaretur nominibus et cognominibus,ut in instrumento : partim uerò, ꝙ ipse nihil dixit : sed ꝙ dicti tales asserebant se esse hæredes,et uocari et cognominari, ut instrumento cauetur:sequitur,ꝙ sunt singulares, et contrarij: item discordes in signis contrahentium,ut patet ex actis : ergo sequitur, ꝙ eis non est adhibenda fides.
29 † Itẽ duo testes primi examinati sunt cõtrarij sibi ipsis:quo casu nunquam sunt reducendi ad concordiã, sic quidem,ut probetur : secundum Gloss.But.et Abb.in c.in nostra. de testi.Barto.in l.eos.ff.de fal.Iacob. But. in l.cum de ætate.ff.de proba. But.in c.cum tu.de testi.uer. de primo.et Alex.in l.inter stipulantem. §.j.de uerb.obl.Alex.in ꝯsi. cxxxij. in j.par.et consi.xlij.in iiij.par.et in
30 l.j.de no.oper.nuntia.† Præterea testes deponentes de absentia hæredum d. quondam talis, non deponunt,ꝙ per totam illam diem contractus fuerunt in ciuitate Baroli,et

quod

quod nõ potuerunt alibi esse, ut requiritur secundũ Alex.in cõsil.cxc. in vj.li.& sic ex iis habetur nõ esse probatam falsitatem.¶F i s. Vtique si cuncta rimares,& perfunctoriè nõ pertransires,agnosceres ueritatem.
31 † Scis enim, ꝙ suspitio falsi pro ueritate habetur:nisi ille suspectus ꝓbet ueritatem.secundùm domi. Archi.in c.in memoriam.xix.distin. al legat.l.iubemus.C.de proba. & plenè habetur per Marsi.in rubri.ff. ad le.Cor.de fal.nu. 19. & 36. & sic licet plena probatio fortè non adesset,non posset tamen negari,multas suspiciones, & indicia, ac præsumptiões de falsitate adesse:ex quibus meritò debeat procedi ad condemnationem.¶I n q v i s t v s. Si benè inspicerentur Doctores loquentes
32 de hoc,non utique ita dixisses.† Nã prædicta procedunt,ut possit ad capturam procedi:non autem quò ad condemnationem. secundùm Affli. in constitutio. qui literas. de fal. in iiij.q.& dicit hoc uelle tex. in l. iubemus. C. de probatio. & Deci. in consili. clxxv.inci.in causa falsitatis imò Gramma.in consi.xxx.num.5. tenet,ꝙ prædicta procedũt in actione falsi ciuiliter intentata:non autẽ,
34 quãdo criminaliter.† Prætereà no uè habemus,ꝙ quælibet causa,etiã iniusta,excusat à dolo:ut est Glo.in leg.plagij.la.ij.in uerbo,iusta.C.de pla.& leg.j.in fi.de abi.l.igitur.§.illud.ff.de lib. cau. & Alex. in l. qui Romæ.§.duo fratres.in ix.col.ff.de uerbo.obliga.Ias.in l. siquis maior. ix.col.C.de tra.Ang.in l.fi. in prin. ff.de eo,per quem fa.erit.ubi etiam dicit, ꝙ causa temeraria excusat à dolo.Barth.Sozi.in consi.cxviij.incip.uisis narratis.uide circa tertiam dubitationẽ.j.par.ubi dicit,ꝙ quælibet causa bestialis excusat à dolo.

cùm ergo exprobatis in processu satis cõstet,ꝙ inquisitus habuit iustã causam credẽdi, illos nominatos in processu fuisse, & esse hæredes ueros dicti quondã talis (quia ipsi hoc asserebant, & ab aliis erat ei relatũ) sequitur,ꝙ excusatur à falsitate:maximè, quia erant,& uidebantur boni uiri. Et habemus etiam,ꝙ credendum est bono uiro:ut est Glo. not. in l.Titio fundus.ff.de condi. & demonst.quam dixit sing. Bal.in c.sanctorum.de præscri.& in c.cùm contingat. de rescri.& Pet.de Anch.in c.fi.extrà de appel. & Ang. in l.j.ff. de eo,per quem fa. erit. & Ioan. de Imo.in consi.ciiij.& plenè per Marsil.in pract.cri.in.§.principium.nu-
35 mer.8.¶†Præterea illi descripti in instrumento uocantur, & cognominantur,sicut illi hæredes dicti quondam T.& sic dictum instrumentum adiuuatur primordio ueritatis:& sic non potest dici falsum. nam in iure est conclusio communiter approbata,ꝙ nõ potest dici falsum id,quod adiuuatur primordio ueritatis.l. cũ filius.§.hæres meus ff. de leg. ij. & ibi Bar.Io.de Imo.& Albe. de Rosa.& l.ei,qui.§.fi.ff.de solu.pro quo consuluit Aymon Craue. in consil. xlvj.nu.8.pri.lib.Philip.Cor. in cõsil.xxvj.hæc cõsultatio.num.15. ij.
36 lib.†Imo stantibus prædictis,inuitis dentibus est dicendum, ꝙ non adest dolus in eo:& ubi non est dolus,& certa scientia,non datur falsitas.ſm Hosti.in c. in summa extra. de cri.fal.per l.nec exemplũ. C. de fal.& l.quid sit falsum.& l.diuus.ff. eo.titu.sequitur Marsil. in rubri.ff. de fal.Veronen.consi.xxj.num. 23. cum seq.& cõsi.xxiiij.Bertran.cõsi. clxxv.iij.lib.nu.8.Marsi.in ꝯsi. cxj. nu.14.ij.lib.& consi.lxx.nu.7.j.lib. & consi.lxxvij.nu.1.ij.lib.& consil.

lxxxix.nu.1.lib.ij.Bal.consi.xxxiij. iij.li.nu.2.Alber.de Rosa.in d.l.nec exemplum.& in l.ex lege num.4.ff. ad l.Iuliam.de adulter. & in l.ex q. busdam.§.diuus.ff.de iure fi.Ange. de Are.in lib.malefi.in uerbo,falsario.in prin. & nouissimè est statutũ in regno per regiã nouellã pragma
37 ticam incip.testẽ falsum.† Prætereà,diu est:q dictum instrumentum confectum fuit, & productum in iudicio, & ibi admissum, idq; suo uigore. diu est etiam q d. T. inquisitus non fuit molestatus:quo casu uidetur dici posse,q falsitas non committatur:per ea,quæ scribit Aymo. Craue.in consi.lxv.nu.11.j.lib. ubi si quis utitur instrumento,licet falso,cum longo tempore steterit in possessione, non committitur falsitas. quia ex quo longo tempore illud instrumẽtum fuit obseruatum, censetur approbatum: & per consequẽs cessat falsitas. allegat pro hoc Bald.in consi.xxxvij. quidam tabellio.lib.pri.pro quo etiam dicit facere id,quod scribit Cyn. inter consilia Bald.in allegationibus suis, quæ sunt post consi. Bald.cccc. super primo puncto,col.j.lib.iiij.allegat etiã Bal.in consi.ccccij.quæritur,an per solam diffamationem. in fin. lib. v.
38 †Prætereà tũc falsitas punitur,ubi aduersario nocet, & adfert damnũ: ut latè tu domine iudex dixisti in iiij. parte tertiæ partis principalis huius praxis. hic autem nullũ damnum adfert:ergo non punit.¶Iv d. Datis pro ueris iis,quæ per inquisitum adducta fuerunt, cùm pro maiori parte in facto consistant,nõ est dubitandũ quin excusetur à falso: & ita censeo iuris esse.sed ne uidear surda aure pertrãsire,in hac materia falsitatis aliqua summatim dicere decreui,ut sic ualeatis materiam criminis falsitatis scire. & pri. ad materiam regiæ pragm. testẽ falsum. est
39 sciendum. †Quod adeò est uerum, q utens scriptura, instrumento, uel testibus falsis,puniatur de falso, ut si aliquis produxerit instrumentum plura capita continens & eo utatur in capite uero: si tamen idipsum etiam contineat capitulum falsum,licet eo non utatur, q de eo non sit uis quæstionis,teneatur tamen pœna falsi. secundùm Ioan. Andræ. in addi.Specu.in titu. de instru. edi.§. postremò aliàs est.in §.seq.in addi. quæ incipit.huic dicto. quem refert & sequitur Alex.in l. si unus, in fin. C.de test.& est satis notabile dictũ. & habetur per Gandi. in tit. de falsar.ij. col.uersicu.sed quid si instrumentũ.& in §.subiiciamus.eo.titu.
40 †Item in tantùm est uerum, quod utens falso puniatur de falso, ut si quis utatur teste, qui aduersario nõ nocet, & producenti non prodest, nihilominus teneatur de falso. p doctrinam Bal.in l.fi.C.si ex fal.instru. quam ad hoc allegat Bertra. in suo repertorio.in uerbo,falsum.Aer.cv. ubi ad hoc allegat Pau.de Cast.cõsil. cxlviij.& habetur per Gandi. in
41 titu.de fal.uer.subiiciamus. †Item adeò procedit præcedens conclusio, ut si aliquis produxerit falsum testem ad probandum falsum articulum, licet posteà renuntiet, puniatur tamen pœna falsi. & est ratio, quia non est simplex usus: sed concurrit fabricatio falsitatis:nisi testis deponeret extrà articulum. secundùm Bar.in l.si falsos.C. de fal. Barto.& Bald.in l.iij.in fin.C.de fi. instru. pro quo uide Capytium in decisi.lxvij.incip.in causa magnifici
42 Annibalis.† Item adeò procedit,ut etiam puniatur de falso producens scripturam priuatam falsam. & ea utens:

vtẽs, sicut puniretur, si produceret publicam scripturam falsam. secundum Bal. in l.fin.j.colum. in fi.C.de fi.instrumen. & Bar.in l.penul.C.de probatio.& habetur in l.Lucius.ff.ad municipa. & per Alex. in l.diuus.ff. de
43 fal. †Item est adeo uera dicta conclusio, ut si quis produxerit falsos testes, compellatur ad ipsos iterum præsentãdum in iudicio, orta quæstione falsitatis. per doctri. Bald. in l.fina. C.de fi.instrumen.colum.fin. uersi.quæro,nunquid.& ita fuit decisum in sacro regio consi. ut testa
44 tur Capytius.in decisio.60.†Limitantur tamen prædicta pluribus modis. primo, ut procedant, quæ dicta sunt supra.si scienter,& dolose fuerit facta productio falsitatum, ut dixi in quarta parte tertiæ partis principalis huius praxis. & habetur in indiuiduo in d.pragmati. testem falsum. quia si forte apparebit per ignorantiam id fuisse factum, etiam si testes deposuerint super falso articulo(quo casu dixi supra teneri de falso producentem, licet renuntiauerit usui)probata, ut dixi, ignorantia excusatur. ut late per Capy. in decisio.lxvij.incip. in causa magnifici Annibalis,& per ea, quæ habentur in dicta decisio. reprobatur id, quod dixit Moder. Cauen. in dicta pragma..testem falsum. nu.3. dum dicit,quòd ille scienter dicitur producere testem falsum,qui eum pro
45 duxit super articulo falso.† Secundo limitantur prædicta, ut procedant, nisi producens renuntiauerit usui scripturarum uel testium productorum intrà octo dies post publicationẽ in causa, ut in dicta pragmatica habetur.quam ego intelligerem procedere, si præcessisset protestatio,& instantia partis aduersæ,ut declaret,an intendat uti testibus, & scripturis.nã si non præcedit instantia partis, non tenetur ultro renuntiare.imo si sponte renuntiaret,non euitaret pœnam falsi. quia uideretur declarare dolum adhibitum in falsitate,& in productione,secundũ Areti.in cap.præsentium.v. colum. extrà. de testi. & sequitur Capy. in dicta decisio.lxvij.& qui non renuntiat,eo,quia per partem non est instarum,non punitur: licet postea reperiatur falsum, id quod fuit productum.quia istud nõ esset uti, sed usum esset, & tunc aderat bona fides. secundùm Bald. in indiuiduo, in l.fina.C. si ex fal. instrumento.in fin.colum.uersi.pone ergo. sed contrariũ potest attentari retentis terminis regiæ pragmaticæ: quoniam ex actis facta publicatione in causa resultat notoriũ, ut habetur per Innocen.in capit.ex insinuatione. extra. de appellatio. & per Ange.in.l. si pars.ff.de inoffic.testa.si ergo notorium resultat clarissimè,erit producens informatus de falsitate, quo casu debet ex se renuntiare usui, aliàs incidit in falsum. & ita intelligit doctri.Bart.in l. diuus.ff.de fal. la. ij. & Angel. in libro malefic. in uerbo, falsario. Salyce.in l.si falsos. C. de fal.dũ ibi dicit,quod ita demum est uerum, quòd utens non incidit in falsum, nisi fuerit ipse statutus terminus ad declarandum,utrum intendat uti,nec ne, quando non fuerit instructus de falsitate, uel instrui non potuerit. & est ratio, quia præsumitur esse in dolo ille,qui non facit id,ad quod scit, & scire debet se teneri,secundùm Barto. in le.tutor. in ij.col. in fin.ff.de adminis. tuto. & l.dolus.§ ibi Bar.ff.mã.& l.si pro curatorem.§.dolo.eo.titu. & Alex. in l.ubi.ff.de eden. ergo data notorietate tenetur ex se renuntiare, & si non

si non renuntiat, uidetur in dolo. sed tenendo primam partem, unico fundamento destruuntur omnia allegata in contrarium. nam non est uerum, quòd facta publicatione in causa resultat notorium de falsitate, & quod utens est informatus & certioratus de falsitate ipsa, benè tamē uerum est, quod resultat notorium de probatis: sed utrum ea sit falsa, nequaquam, cum adhuc id a partibus non sit dictum, nec de eo sit uis quęstionis. & licet contrarium forte sit probatum per aduersam partem, nō tamen ex hoc potest dici constare de falsitate sed bene est conflictus probationum, & stat pro possibili, ut ita sit uerum id, quod probatur, & producitur ab una parte, sicut id, quod probatur ex aduerso pro alia parte, taliter, quod non datur nisi materia iudici inquirēdi de falsitate in alteram partium, ut infra dicam. & bona fides. quæ in principio fuit circa productionem in producente, pari modo poterit esse facta publicatione in causa, cum a principio producens cogitauit, omnia posita per se posse probari. doctrinæ autem allegatæ procedunt orta quæstione falsitatis. & facta publicatione in causa ipsius falsitatis, uel quando in processu ciuili clare apparet de falsitate. non autem intelliguntur, quando est facta publicatio in causa principali, in qua fuit facta productio. quia eo casu requiritur instātia partis, ut dixi. & ita practicatur, & quotidie seruatur in iudicijs, ut etiam refert Moder. Cauen. in dicta prag-
46 ma. † Tertiò limitantur prædicta non procedere, quādo falsitas respectu usus esset causata per errorem. quia eo casu non est punibilis. quia id, quod per errorem factum est, dicitur sine cōsensu factum. l. si per errorem. ff. de iuris. om. iudi. & ideo dicebat Alex. consi. lv. iiij. lib. incip. perspectis. v. colum. quòd falsitas causata per errorem, operatur, quòd actus non sortitur effectum. allegat Bart. in l. demonstratio falsa. §. j. in vj. q. ff. de condi. & demō. & per Afflict. in constitu. qui falso instru. ibi:
47 item no. ex tex. ibi: nescius. † Quarto limitantur, ut una procedāt, quādo id, quod productum est, adiuuatur primordio ueritatis, per ea, quæ su-
48 pra dixisti tu Inquisite. † Quinto limitantur, ut non procedant, quādo productio fuerit facta per procuratorem cum generali mandato, ut latè habetur in decisio. Cap. 67. per totam. de qua supra sæpius est facta
49 mentio. † Sexto limitantur, ut non procedant, quando falsitas non est aduersario nocitura, uel damnū inferre non potest, per ea, quæ dixi
50 in quarta parte tertię partis. † Septimo limitantur prædicta, ut non procedant, quando producens probasset de ueritate contentorum in instrumento. nam licet instrumētum si forte falsum circa indictionem, uel alia substantialia, nō tamen punitur pœna falsi ut habetur per Gādi. in suo opere malefic. in titu. de falsari. in uersicu. quæstio talis est.
51 † Octauò limitantur prædicta, ut non procedant, quando producens esset illiteratus, & produceret instrumētum quo dixit uelle uti, & in eo sunt defectus, quia ibi non sint anni Domini. & sit differentia signi ad signa eiusdem notarij in alijs chartis. quia ex quo hic præsumitur potius error, quàm dolus, & malitia, non tenetur pœna falsi, ut habetur per Gādi. in titu. de falsar. uersi. sequitur ui-
52 dere aliā quæstionem † Nono limitantur prædicta, ut in omnibus casibus quando quis excusatur a fabricatione

ratione falsi fortius excusat ab usu. & sic in illis casibus prædicta nõ pro
53 cedunt. † Decimo limitantur prædicta, ut non procedant in producente falsam narrationẽ. secũdùm Bal. in l. quicunque. in ulti. col. C. de ser. fug. si quidem tantummodo procedunt in producente falsas probatio
54 nes. † Cæterum si quis in iudicium a se productum instrumentum, quũ ab aduersarijs falsum dicatur de manibus tunc magistri actorum ereptum in ignem proijciat, an pœna falsi afficiendus sit? Videtur dicendum, ꝙ non. quia si licet ad euitandã pœnam falsi abstinere ab usu per declarationem uerbo factam, quòd non intendit uti. ut l. si falsos. C. de fals. fortius potest declarare facto capiendo illud instrumen. & lacerando uel comburendo. sed in contrarium consuluit Pet. de Anch. in con
55 sil. 173. incip. circa primum. † Quid si aliquis subornauit testes, ut falsum dicerent. an si postea desistit ab usu, euitet pœnã, iuxtà formam regiæ pragma. dicas, quòd nõ, sed punitur per l. si falsos, & ibi Cy. & Sa
56 lyc. in fin. C. de fal. † Secundo principaliter est sciendum, quòd crimen falsi est detestabilius ueneficio, & homicidio, secũdum Ange. in auth. de nup. §. minorem. in tantum, ut homo deueniat ad nihilũ inter homines, quia dicitur eo casu sine fide, & confidentia, ut dicit Cy. in l. transigere. C. de transact. & firmat Gram. in consi. 109. nume. 11. in ciuilibus, & sic est nobilis, qui committit falsitatẽ perdit nobilitatem, ſm Luc. de Pen. in l. milites. iij. col. C. de dignita. li. xij. & firmat Afflic. in constit. qui literas. in v. q. in fin.
57 † Hinc est, ꝙ est crimẽ exceptuatũ & non includitur in generali indultu facto de reb. criminalib. ut in l. Lucius. ff. ad Turpi. ſm Albe. ꝗ Ro. in rubr. de cri. fal. & Grã. ubi ſ. qꝗ nõ ꝓcedit, si indultus esset factus de carceratis, & nõ essent carcerati, nisi ꝑ crimine falsi, ut ꝑ Hipp. de Mar.
58 in rub. de fal. n. 12. † An semꝑ notarius dicatur cõmittere falsum, si aliter reperiatꝰ scriptum ꝙ sit dictũ? & dicas, ꝙ sic, si ab instrõ confecto ꝑ eum remouentꝰ uerba, & mẽs cõtrahentiũ. Bar. in l. quoties. §. j. ff. de hære. insti. uer. iij. lex ponit. dicit, ꝙ nõ præsumitꝰ falsum fecisse dolosè, sed potius præsumitꝰ id causatum ex errore, si tñ ex alijs coniecturis, & circũstãtijs, uel indicijs aliud non suadetꝰ, quod quidẽ dicit ibi Alex. esse uerũ, & confirmat per l. si finita. in prin. cum ibi not. & ibi per Imo. ff. de dam. infec. ibi, dicit dixisse, & in l. ita stipulatus. 4. col. ff. ꝗ uerb. obli. & in l. itẽ. §. fi. ff. de pac. & ꝑ Glo. & Bar. in l. cũ proponeretꝰ. de lega. iij. sequitꝰ Frã. Are. in cons. xlvij. col. ij. & Marsi. consi. vij. nu. 24. & conf. lj. nu. 31. & cõsi. ciiij. n. 27 & con. 132. nu. 10. Alex. con. 53. in fi. vij. uol. & conf. 87. nu. 7. eo. lib. & cõf. 179. nu. 3. in fi. eo. lib. et consi. 74. incip. uiso
59 testamẽto. j. uolu. nume. 4. † Et per quot testes probetur error notarij, uide Alexan. in consi. 247. incipien. reuerẽde. ij. uol. nu. 6. cũ seq. Cæpola. cõsi. 21. nu. 34. notarius enim habet prẹsumptionẽ iuris ꝑ se, adeo, ut liquidissimè constare debeat de falsitate contra eum. per Aymon. Craue. consi. 75. nume. 8. prim. lib. Bertran. consil. 61. nume. 16. primo libr. plene Boer. in decisio. 116. prima parte. nume. 2. cum sequentib. & Gramma. decisio. 60. numer. 6. & consi. 69. nume. 29. in ciuilibus. Alciatus in tract. de præsumptio. xiij. præsum. nu. 10. cum sequẽ. & Fely. in c. ex literis. in iij. conclu. de fi. instru.

stru. Pet.de Ancha.consil.cclxxxv. tria principaliter.col.j.Dec.in con. clxxvij. Marsil.in l.j.nu.71. C.ad l. Cor.de sicca.& in rub.de fideiuss.co lum.ix.nu.56. Notarius enim nunquam punitur,nisi cõstet de eius dolo, ut dicit Alciat. ubi supra. & per Alex.consil.88.ij.col.in quarto lib.

60 †Sed ibi dicit Alciã. nõ procedere id, quod suprà dictum est, quando notarius omitteret solennitates instrumentorum, quia in eo casu præsumitur potius dolus,q̃ error,& punitur de falso, & consuluit Aymo. Craue.in con. lxxv.nu.6.in pri.lib. licèt dicat Sozi.in con.xcviij.in iij. lib.nu.16.id procedere in testamentis: non in alijs instrumentis.sed ad id respondet Alciat. ubi suprà, & sequitur Bald. in l.si post diuisionẽ. C.de iur.& fa.igno.& Guliel.Bene. in repet.c.Raynutius. ĩ uerbo,in eodem testamento relinquens.el.j.nu.

61 51.†Vnum tamen sciendum est,ꝙ si notarius sit excellens persona, & omitteret ista solennia, non tenebitur de falso.ſm Barbã.in repetitio. rubr.de fideiusso.xxxv.col.quem refert,& sequitur Guliel. Bene.in lo-

62 co supra allegato.nu.eodem.† Sed ꝙ si notarius omiserit ponere substantialia in instrumento, an possit illud corrigere, & emendare illum suum errorem. Bald.in rubr.C. de fid.instrumen. in vij. colum. in fin. uersi.sed pone. quòd tabellio dicit, quòd si errauerit notarius in non apponendo diem, uel consulem in instrumento, uel alia substantialia, poterit illa posteà emendare,& corrigere, sed si sit quæstio in facto errore, & iam sit orta quæstio erroris inter partes,tunc non poterit notarius aliquid corrigere, nisi iudice mandante,aut nulla quæstio erroris sit orta inter partes, & tunc si reassumpserit instr̃m,& tradiderit parti, nõ poterit:si uero nõ reassumpserit, nec parti tradiderit, tũc poterit corrigere, et emendare errorem suum, de quo plenissimè ꝑ d.Vital.de Cãba.in tract.clau.in clau. de erro.nota.in uerbo,restat uidendum, an notarius errorẽ suum possit corrigere. uide etiam plenè per Dec. & Guliel.Maine.& Bar.in l.si librarius. ff.

63 de regu.iur.ubi plenissimè. †Et an alius notarius possit supplere clausulas ex errore omissas per notariũ mortuum,& dicas,ꝙ sic, mediante decreto curiæ.& ita practicaui, & uidi practicari. pro quo uide Ias.in l. argẽtarius,in prin.de eden. in l.Gallus.§.idem credendum.vlti. & pen. col.ff.de lib.& posth. & habeo unã addi.in lib. meo. Bald.in rub.de fid. instru. ꝙ ita practicauit do. Ioancola de Vicar. Salerni sub diem xvij. Iunij.an. 1529. quod est notãdum.

64 † Sed quæro per quot testes probetur falsum instrumentum, & quomodo.hanc quæstionem plenissimè tangit Fely.in ca.cum Ioannes. extra.de fid.instru.nu.34.qui ex dictis omnium docto. facit duas conclusiones. prima cõclusio ſm eum est, quòd duo testes in instrumento descripti,possunt ipsum reprobare, & probare falsum.& habet locum ista conclusio, etiamsi illi duo testes deponant per probationes diuersi generis ad concludendum unum totum, ut ibi ꝑ Fely.& per Pe. de Ancha.secundùm eum in consi.lxxj.incipien.uisis limitata commissione. limitatur ista prima cõclusio, ut nõ procedat,quãdo est casus,in quo ex dispositione legis instrumẽtum nõ admittit probationem in cõtrariũ. sed hæc prima limitatio restringitur quatuor modis,ut ibi per eum secundò limitatur, ut procedat, qñ

ex

ex parte actoris est instrumentum; ex parte uerò rei producũtur duo testes contradicentes illi instrumento. sed si econtra ex parte actoris producerent testes: ex parte uerò rei pducer etur instrumentũ, standum est instrumento: nisi plures testes, quã duo contrà ipsum producantur. sed dicit ibi Fely. sibi non placere hanc limitationem, tertiò limitatur præcedens cõclusio, quãdo testes deponentes contrà instrumentũ assignãt rationem dicti sui ultrò, & non interrogati. aliàs enim non reprobarent instrumentum, quartò intelligitur, & declaratur, quando pro instrumẽto non est probatio coadiuuans. aliàs si aliqs testis descriptus, uel non descriptus coadiuuaret instrumentũ requirerẽtur plures ad reprobandũ instrumentum secundum qualitatẽ & numerum coadiuuãtium. quintò declaratur, ut testes deponentes cõtrà instrumentum sint undique idonei, & omni exceptione maiores. nõ enim sufficeret, q essent aliàs simpliciter idonei. ita, q modicus defect⁹ uitiat, in quo uersatur multum arbitrium iudicis. & de hoc uide ad longum per Aymo. Craue. consi. lvi. nu. 9. pri. li. ubi dicit sine dubio procedere hoc, quando uolo reprobare ĩstrumentum per testes non descriptos in instrumento, ut procedit præcedens conclusio: secus si uellem reprobare per testes instrumẽtarios, quia non requiritur, quòd sint testes omni exceptione maiores. Sextò declaratur, ut procedat, q duo testes sufficiunt ad reprobandum instrumentum, ut non probet: non autem, ut notarius possit de falso condemnari sed benè sufficiunt, ut acerrima fiat indago de falso: & operantur ad torturam. secundùm Saly. in l. in exercẽdis. C. de fid. instru. licèt dicat idem Saly. q si essent plures, quàm duo testes, omni exceptione maiores deponentes contrà instrumentum aliàs non coadiuuatum, benè sufficerent ad puniendum notarium. quod non uidetur omnino placet Fely. in d. lo co: de cuius ueritate infrà uidebim⁹ secunda conclusio est, quòd potest etiã reprobari, & probari falsum instrumẽtum per testes descriptos in ipso instrumẽto. & procedit hæc cõclusio, siue testes descripti in ipso ĩstrumento, & reprobãtes ipsum, sint de testibus necessarijs instrumenti: siue de non necessarijs: quia fortè ultrà competentem numerum, itẽ pcedit, ut non solum reprobent ĩstrumentum narrãdo aliter fuisse dictũ, quàm scriptũ, sed etiam, si simpliciter dicant, se non interfuisse. quod quidem non procedit, si ex aduerso probaretur per alios testes descriptos uel non descriptos, illos fuisse præsentes. secundò intelligitur ita demum id procedere, si testes dicẽtes, se non interfuisse, probent hoc per alios testes, quia si ipsi soli hoc dicerent, non probarent, ut qui sint singulares, sed in hoc dicit contrarium idem Fely. ubi suprà, quod p dictos testes licèt singulares reprobatur instrumentum: quod consulẽdo approbat Aymo. Craue. in consi. lvj. nu. 17. pri. par. dicẽs non esse singulares. & dicit hoc tenere Sozin. cõsi. xxviij. ij. col. uer. sed ad hoc clarè respondetur. lib. iij. ubi dicit hanc esse cõmunem opinionem. item procedit dicta secunda conclusio, etiam si esset unus testis descriptus in instrumento contradicens ei. quia si p alios probat, se non interfuisse, siue sit de necessarijs, siue nõ, uitiatur instrumentum. quod procedit, ut dixi, si per alios probetur, ipsum non interfuisse. aliàs si esset solus, licèt faciat

ciat uacillare instrumentũ, si est de necessarijs testibus descriptis in instrumento & nisi alio ipsum adiuuetur: non tamẽ probatur falsum. limitatur dicta secunda cõclusio, si testes descripti producti ad impugnandũ, non dicerent aliud, nisi ꝙ non recordantur interfuisse: uel de ijs, quæ dicuntur in instrumento fuisse gesta. & hoc non est uerũ in scriptura publica: secus est in scriptura priuata. quia si testes ita deponerent, uacillaret illa priuata scriptura limitatur secundò, si pro instrumẽto sint duo testes, quia eis stabitur. & probabit saltem eius tenor, etiã si illi nõ sint descripti. sed hæc limitatio intelligitur, dummòdo impugnantes nõ excedant numerum testium coadiuuãtium instrumentum, nam si coadiuuantes sint plures, uel numerus hinc inde sit æqualis, stabitur instrumentò propter authoritatẽ notarij: sed si testes impugnantes narrent seriẽ facti, & dicant rem aliter fuisse uel nõ interfuisse, tunc procedant prædicta. sed si deponerent uerbis merè negatiuis, præferũtur illi duo testes pro instrumento, quia affirmant. & statur potius duobus testibus affirmantibus, quàm mille negantibus. secundò intelligitur hæc limitatio, dummodò testes coadiuuantes deponant directè contrà impugnantes: ut si ij dicant, se non interfuisse, isti dicant, se interfuisse, & si dixerint, rem aliter se habuisse, isti dicant, sic se habuisse tempore scripturæ. aliàs .n. si coadiuuãtes simpliciter attestarent, rẽ ita fuisse & nõ dicerẽt tpe, cõfecti, instrũi, nõ ꝑbarẽt pro instrũo, quia stant ista simul, factum à principio sic se habuisse, & tempore con fecti instrumenti nõ sic fuisse dictũ à partibus, uel nõ sic à notario lectum. tertiò intelligitur, dummodò testes coadiuuantes deponant in numero sufficienter. nam si esset instrumentum, in quo requirerentur quinque testes, ut codicillus, non sufficeret ad ipsum coadiuuandum producere duos testes, sed deberent esse quinq;. qđ ĩtelligiẽ, ibi ꝑ Fely. ĩtelligiẽ ẽtut ꝑcedat, dũmodò probẽt illos testes reprobatorios esse illosmet, qui sunt in instrumento descripti, ut latè in dicto loco per do. Fely. quem refert & sequitur Alexan. in consi. cxc. in vj. lib. num. 3 r. & per totum illud consilium latè defendit testamentum, quod allegabatur falsum, eò, quia testes aliqui descripti dicebant, se nõ interfuisse, & est pulchrum consilium. & in consi. iij. in vii. lib. latè consuluit, qualiter debeant deponere testes, ꝛ reprobarẽ uolentes instrumentũ, & quod debeãt esse omni exceptione maiores, & ꝙ etiam non interrogati debeant reddere causam scientiæ, & quòd in notario præsumatur potius error, quã dolus. in consi. clxix. aliàs xxvij. ĩ ij. lib. in causa & litæ dominæ Barthoibi, quòd semper præsumitur error in notario, & non dolus. & ibi, quomodo per testes reprobetur instrumentum. & sequitur doctrinam Felyn. & Doct. per eũ allegatorum. & ĩ cõ. xvij. põderatis ijs. ĩ iij. li. ubi habetur, ꝙ duo testes instrumentarii contradicentes instrumento, quamuis non sint de numero necessario, reprobant instrumentum & in consil. xlii. in iiij. li. uisis & ponderatis. ibi, quomodo debeant deponere testes contradicentes instrumẽto, maximè, quãdo dicunt, nõ fuisse aliqđ dictum. quia debẽt dicere, ꝙ illo tẽpore nõ potuit dici, quĩ audiuissent. & ibi, an testes sint singulares si deponant, non interfuisse, unoquoque deponẽte de seipso. & alia multa. & per

per Sozi.in cõsi.xlvj.col.fi. in fi.ubi dicit,ꝙ nõ probat instrumentum,si unus ex testib.ibi descriptis contra dicat instrumento, uel se nõ interfuisse,dicat.& in cõsi.cxliij.colũ.ij. in fi.& in cõsi.clxxj.col.ii.in prĩ.& ꝙ ĩstrumẽtum reprobetur per duos testes,etiam in ipso instrumẽto nõ descriptos.& in cõsi.cclxxiiii.colũ. viiii.uer.postremò dico.& per Cor. in cõsi.cclxi.in iiii.li.nu.10.ubi cõcludit communem esse opinionem, quòd per duos testes ĩstrumẽtarios fides instrumẽti uacillat. & ibi pulchrè habes,quomodò debeãt deponere testes,& disputatur plenè,quo modo defendatur instrumentum à falsitate obiecta.& in cõsi.cclx.lib. iiij.nu.2.habes,an instrumẽtum carẽs debitis solẽnitatibus præsumatur errore, an dolo cõfectum. & in cõsi.ccxvi.ĩ iiii.lib.habetur, ꝑ quot testes reprobetur instrumentum.& ibi dicitur,quòd per duos,uel tres. & per Are.in cõsi.lxxxviii.ubi habetur,quòd per duos testes reprobatur instrumentum,si sunt de descriptis in eo,& per Cor.ĩ cõs.ccxxxii. nu.5.pri.li.& per Bertrã.cõsi.cclxv. ii.lib.etiam cũ iis.& an testes mortui descripti in instrumẽto iudicentur pro ĩstrumẽto,plenè per Aym. Craue.cõsi.lvi.pri.libr.& per eundẽ in cõsi.lxxv.nume.56.pri. lib. & ibi etiam habes,quòd ad hoc,ut instrumẽtum reprobetur per testes, debeant ipsi deponere de toto eius tenore,ut nu.28.& ibidem, an reprobetur instrumẽtum per testes, quorum quilibet deponit de sensu suo, se nõ audiuisse proferri tale quid ꝑ disponẽtem,ut nu.29.& per Marsi. cõsi.xxvii.nu.14.ibi, an reprobetur instrumentum,si duo ex tribus testibus instrumẽtariis cõtra instrumẽtum deponãt,& illorum tertius deponat pro ĩstrumẽto.uide plene per Gul.Mainer.ĩ.l.ubi repugnãtia.ff.de

65 reg.iur.†Sed redeũdo ad quæstionem ſ.positam,an prædicta procedãt,ut taliter arguatur ĩstrumẽtum de falso,ut notarius ualeat,& possit puniri,ego puto distinguẽdum,aut dicitur ĩstrumẽtum falsum, quia sit scriptum aliter,quàm à partibus sit dictum,& tũc aut ex aliis cõiecturis indiciis probatur de dolo notarii, & agitur directe cõtrà notarium de falso,& tũc ex prædictis dico notariũ puniri de falso, aut ex aliis cõiecturis & indiciis nõ cõstat de dolo notarii.& tunc ex iis, quæ suprà dixi (ꝙ uidelicet potius præsumatur error notarii, quàm dolus) nõ potest puniri.& hoc modo nõ procederet dictum Saly.ſ.relatũ.aut dicit̃ ĩstrumẽtũ falsum,ꝙ testes deponãt, nõ interfuisse, & tũc si nõ coadiuuatur instrumentũ,& agitur directe cõtrà notarium de falso procedat dictum Saly.iunctis aliquibus aliis cõiecturis,quia cessant tũc oppositiones Saly.ubi suprà,aut nõ agitur cõtrà notarium de directo,sed ĩter partes dicitur instrumẽtũ falsum & probant̃ prędicta,tũc nõ procedat dictum Saly.sed tũc iudex per dictas probationes potest subtiliter procedere contrà dictum notariũ ad indagãdam dictam falsitatem, sed ad unum est aduertẽdum,quòd Saly.in d.l.in exercẽdis.nõ dixit id,ad quod allegatur per Fely.nẽpe quòd si per quatuor testes probetur instrumẽtũ falsum sufficiat ad cõdemnandum notariũ sed bene dicit, quòd si duo testes contradicunt instrumento non dicatur instrũm falsum, sed suspectum de falso. sed si sint plures testes, ut quatuor, ꝓbet̃ uer̃ falsum ĩstrũm,sed certe põt dici,ꝙ ex dictis Saly. resultat id,qđ dicit Fely.ue3, ꝙ sufficiat ad cõ-

ad condemnandum notarium de fal so,quia si uere instrumētum probetur falsum per quatuor testes contradicentes instrumento,ſm dictum Saly. sequitur ꝙ notarius est falsarius:& sic de falso puniri posset.& ita etiam illud dictum Saly. intelligit Bert.in suo reperto.in uerbo,notarius an & quādo de falso tenetur. uersic.xxiiij.sed uide Cap.in deci. xciiij.incip.in causa Ioan.Pauli,per quam habes,ꝙ nō statur nec instru. mento,nec testibus cōtrariantibus instrumento ad cōdemnandum:sed benè ad inquirendum, uel ad tortu-
66 ram.†Quòd si notarius scribat:talis constitutus coram nobis habuit, & recepit ducatos centum, re uera autem probetur,pecuniam non fuisse numeratam,an notarius teneatur de falso? Bar.in l.singularia.ff.si cer. peta.quem sequitur ibi Alexā.dicit, quòd sic.& sequitur Bal.in rubr.C. de fide instru.in iiij.co.& consuluit. Cor.in cōs.lxj.in iij.li.& cōsi.ccxvj. nu.6.iiij.lib.& Ange.de Are.in lib. male.in uerbo,falsario. uers.quæro, tabellio.tenet contrarium, per doctrinam Bar.in l.prædia.ff.de acqui. pos.quæ opinio cōiter reprobatur: ut per Alex.ubi suprà:pro quo uide Marsi.in consi.c.nu.15.Iaso.in l.sin
67 gularia.ff.si cer.petatur.†Excusabitur autem notarius à pœna falsi,si fortè probetur cōsuetudinem in regione illa esse sic scribendi. secundū Bal.ī rub.C.de fi.instr.uel si scripsit id partibus mandantibus:maximè,si in instrumento apparet,ipsum se aliquatenus retulisse ad confessionem seu mandatum partium.ſm Bal.ibi uel si uerba notarii de necessitate nō significant realē numerationem,sed possunt aptari ad fictam:& hoc modo procedat opi. Bart.in d.l.prædia. secus si de necessitate significāt realem,& effectualem numerationem, quia tunc ꝓcedit opinio cōtrà Bar. & hoc modo concordantur opiniones ſm Vero.consi.xxij.iiij.col. & ideò dico,quòd ista uerba,habuit & recepit,si aliud non dicatur de necessitate,non inferunt realem satisfactionē: sed aptari possunt ad fictā per confessionem partiū: uidelicet, habuit & recepit,ut ipsæ partes confessæ fuerunt.sed si dicatur: habuit & recepit in præsentia mei notarij: uel si dicatur,dedit & numerauit in nostra præsentia,tūc hæc uerba malè possent aptari ad fictam solutionem significatam per confessionem partium:& sic notarius incidit in falsum, & ita intelligo quæ dicta sunt suprà.uide Bal.in l.uni.C.de confe. in ix.& x.col.& in l.si ex cautione. C.de non nu.pe. potest etiā probari ad excusationem notarij.ꝙ fuerit demōstratum marsupium,in quo esse uerosimiliter uiderentur dicti ducati centum: & ꝙ pro tāto pars aduersa receperit.itē potest probari legalitas,bona uita,& fama ipsius notarij.itē potest probari bona existimatio ipsorum contrahentium:ita, ꝙ nō poterat uideri uerosimile, ipsos se inuicem decepturos,taliter uerò etiā ꝙ quilibet credidisset eis cōtrahentibus.tūc enim excusaret notarius eis credendo.arg.eorum.quæ no.Marsi.in sua praxi.cri.§. principium.nu.8.cum seq. & tunc subdat alius articulus,ꝙ partes ipsæ unanimiter mādarunt ipsi notario,ꝙ scriberet ita,quia ita se haberet ueritas. istis probatis puto excusari notariū à falso,quia qualibet iusta causa excusat.ꝓ hoc facit,quia notarius credens schedulæ excusatur.ſm Alex. in l.si quis obrepserit.ff.de fal.
68 ¶†Quòd si instrumentum sit falsum in uno cap.an sit idcirco falsum in om-

in omnibus? reperio in hac quæstio. tres opiniones prima fuit Gloss. l. si ex falsis. C. de transactio. distinguentis, quod aut capitula sunt separata, aut connexa, primo casu non redditur falsum in alijs capitulis separatis, secundo casu sic. secunda fuit opin. Barto. Brixi. in quæstionibus suis. cxxxviij. incip. aliquod instrumentum, & Gloss. in. ix. distin. capitu. si ad scripturas sacras, ut ibi per Arch. & Gloss. xxiij. quæst. quinto capitu. quid ergo, quod totum instrumentum reddatur suspectum per falsitatem unius capituli, & hanc opinionem tenet Marsi. de Fano. Iaco. de Are. & Galeo. & Specu. in titu. de instru. edi. §. restat uersicu. quid si aliquod instrumentum, & hanc sequitur Inno. extra de offi. delega. c. cum in iure peritus, & extra de hære. c. fraternitatis, ut refert Alber. de Rosa. in d. l. si ex falsis. ubi dicit dictam opinionem de scripto iuris rigore esse ueriorem, modò notarius iurauerit se suum officium fideliter exerciturum. c. ad audientiam extra de præscrip. ex quo ergo peierauit falsum committēdo in uno capi. suspectus etiam est in alijs capitulis. l. si cui. §. ijsdem. ff. de accusa. c. semel malus. extra de regu. iur. tertia fuit opin. Barto. in d. l. si ex falsis, & ante eũ Martin. Sylla. & Cyn. ibidem, ut refert Alberi. de Rosa. quòd instrumētum est suspectum, & falsum propter uitium notarij, & ratione falsitatis aut propter alium defectum, primo casu in totum est falsum secũdo uero casu aut defectus est circa substantialia, ut circa diem, & cõsulem, & uitiatur totum, aut circa substantiam instrumenti, & tunc pro sequere, ut per Barto. ibi. in hac opinione uidentur concurrere Alber. Saly. & Ange. & magis communiter scribentes, ut refert Iaso. ibi. & sequitur consulendo Corne. in consil. lxj. in. iij. lib. nume. 23. & Alexan. consi. xlij. in. iiij. lib. sanè tamē eorum dicta intelligenda sic sunt, ut procedant si pars non fatetur aliud capitulum, sed simpliciter dicit totum falsum, ad cuius probationem adducit falsitatē unius capituli, nec ex aduerso probatur ueritas aliorũ capitulorum, ut uoluit Bald. consulendo in consi. ccxxviij. in. ij. lib. incip. in quodam instrumento, & ita intelligitur Gloss. in. l. ij. C. de fal. quam simpliciter secutus fuit Bald. in. d. l. si ex falsis, prout etiam tenet ibi Iaso. in secunda limitatione. itē procedunt prædicta, quando falsitas est in capitulo substātiali, secus si in alijs item procedunt prædicta, quando sumus in uerè falso, secus, si in præsumpto, uel quasi falso puta in rasura instrumenti, & ita uidetur tenere Albe. ubi suprà, & cæteri Doc. si rectè inspiciantur refert, & sequitur Iaso. ubi suprà, uide etiam Cor. in consi. cxlix. iij. lib. & consi. clxiij. nume. 7. in. iiij. lib.

69 † Quòd si notarius dicat omnes Canonicos interfuisse, uel omnes de collegio, cùm eorum unus abfuerit, an dicatur falsarius? Bald. in. l. fi. C. si cen. uel rele. dicit, quòd sic, argu. l. si is, qui ducenta. §. utrum de reb. du. sed Bal. in. l. j. C. comm. deleg. dicit, quod si in instr. dicatur, quod omnes consiliarij interfuerunt, & appareat, quod aliqui non interfuerunt, saluabitur instrumentum dicit tamen Barto. quem sequitur Alexan. in. l. inter omnes. ff. qui satisda. cogan. quod si in instrumento dicatur, quod talis reformatio processit de uoluntate omnium de collegio, ītelligitur omnium scilicet præsentium. plura alia exempla, & plures etiam casus quibus notarius potest

falsificare instrumēta uide, ꝑ Doct.

70 †¶Videamus modò, quæ nam pœna sit statuta in regno contrà notarium falsum fabricantem instrumētum in quo breuiter, quicquid sit de iure communi, in isto regno est pœna ultimi supplicij per tex. cōst. Iudices sub titu. de apparitoribus, & ita fuit decisum in sacro regio consi. Neapo. testatur Cap. in decisio. ccliij. incip. notarius Petrus, & Gram. in decisio. xxvij. licet Affli. in d. consti. iudices intelligat illam cōsti. procedere in falsificante acta iudicialia, & contractus extrà iudiciales, & malè, ut ex prædictis patet.

71 †Quòd si orta suspicione falsi contra notarium appareant testes contradicentes instr. & fiat instantia, ut notarius exhibeat matricē scripturam, & primam imbreuiaturam, ipse uerò non uelit producere, uel differat, an possit torqueri, dicas, ꝙ sic ſm Bal. in rub. C. de fid. instru. uers. quæro dixi superius, & Fran. Cur. seni. in ꝯsi. lvj. nu. 38. & Lud. Rom. in consi. clxxiiij. in ult. col. ubi dicit, ꝙ neminem habet ꝯdicentem. ¶Fis.

72 †Qua pœna plectatᷣ testis deponēs falsum ꝯ fiscum? ¶Iv. Dicas, ꝙ est pœna arbitraria, ſm Marsi. in. l. j. §. præterea, nu. 6. ff. de sicar. & Alexā.

73 cōs. lv. in. vij. uol. †Itē est aduertendum, ꝙ qui cum credit se dicere ueritatem, dicit falsum, non est periturus, & falsarius, ſm Bal. in. l. ij. §. ꝙ obseruari in. iij. not. C. de iura. calū. & sequitur Pet. de Au. in c. ij. de iur. cal. in. vj. quos refert, & sequitur Felyn. in. c. j. circa fin. de lit. contest. in. vj. & Marsi. in cons. lxxvii. & in d. l. j. §. præterea, nu. 13. & Fely. in c. si autem de rescri. ij. col. & procedunt prædicta ēt in. teste dicēte falsum, quū credat esse uerū, ut plenè ꝑ Mar. in rub. ff. ad. l. cor. de fal. n. 3.

¶Item ꝙ fuit captus in flagranti crimine. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Captus in flagranti crimine debet dānari ex abrupto.*

2 *Defensio non est danda capto in flagrāti crimine.*

3 *Ordo iuris non est seruandus in capto in flagranti crimine.*

4 *Appellatio non admittitur in flagranti crimine.*

5 *Capi à quocūque potest repertus in flagranti crimine.*

6 *Clericus in flagranti repertus, potest per laicum capi, ut portetur ad ecclesiasticum.*

7 *Testes idonei sunt illi, qui capiunt aliquem in flagranti contra eum.*

8 *Copia repertorum non datur capto in flagranti.*

9 *Captus in flagranti quis dicatur, & nu. 10. & 11.*

12 *Ordo procedendi contra captum in flagranti crimine.*

FISCVS.

1 VLTRA † prædicta prætenditur hūc Inquisitum in nonnullis criminibus, & delictis fuisse captū in flagranti crimine, quo casu debet procedi ad condemnationem absq; ꝓcessu, & ex abrupto, secundū Mars. in. l. unius. §. cogniturum. ff. de. q. in pen. col. & Alex. in cons. cclxxv. uiso themate. j. col. ij. lib. & Ang. in li. male, in uerbo, *che me hai adulterata la mia donna*, colū. xvij. uers. quid si pater, uel maritus, & Mar. in. l. unica xviij. col. nu. 95. C. de rap. uir. & in indiuiduo decidit const. regni. inci. iustitiarij non per Calē. ut ibi per Affli.

2 Affli.in.iiij.not.† Et intantum hoc ꝓcedit, ut nec sit ipsi danda aliqua defensio, secundùm Par.de Put.in tracta.sindi.in uerbo condemnatio. in tit.an potestas fol.lxxxiij. in par uo uolu. & firmat Bald.secundùm eum in.l.j.C. qui accus. non pos.& in.l.si quis non dicam rapere.C.de
3 epi.& cle.†Nec debet seruari ordo iuris,imò ordo est,ordinem nõ seruare,ut plenè dicit Ang. in.lib.malef.in uer.etiam ꝑ modum notorij, & per Fely.in.c.euidentia de accu. & in.c.cum nõ ab homine de iudi. & nouissimè pulchrè per Do. Grãma.in deci.xxxvj.nu.78.cum pluri-
4 bus sequentib. † Item in talib.non admittit̃ appellatio ad effectum, ut iudex à quo tenetur teneat̃ deferre appellationi,sed benè,ut iudex appellationis cognoscere possit de ipsa appellatione, an sit admittenda, uel respuenda. per no.in.c.pastoralis de appel.& per Gl.in uerbo onerãmus in cle.j.de iure patro.ut dicit etiã Grãma.in š.alleg.decis. nu.78.
5 †Itẽ adeò sunt uera prædicta,ut de iure permittat̃ unicuiq; ad quẽ spectat,capere repertũ in flagranti crimine.dũmodò portet eũ ad iudicẽ, ut ẽ tex.i.l.raptores.C.đ epi.& cle. & uoluit Andr.de Iser. in.d.consti. iustitiarij nõ ꝑ Cal.in.iiij.not. imò etiã permittat̃ alijs,ad quos nõ spectat ꝑ.l.iij.ff.de fur.&.l. defensores
6 C.de defens.ciuit.† Imo licet aliàs clericus non possit capi etiã per iudicẽ laicũ,nisi cũ licẽtia superioris tñ cũ fuerit repertus in flagrãti crimine ẽt priuata persona põt eũ capere,dũmodò portet ad iudicẽ ecclesiasticũ.ſm Ange.in li.malefi.in uerbo fama publica uers.nono not. & dicit hanc fuisse doctrinã Inn.in c.ut famæ.de sen.excõ.& tenet Bal. i.c.j.de pac.iu.fir.& oẽs Doct.quos uidi mouent̃ per doctrinam, Inn.licet possit dici,ꝙ ibi Inn. nõ firmat pedes,imò allegatur pro contraria opi.ut fatet̃ Bal.in.l.si qua per calũniã.C.de epi .& cle.ut per Barb.in addi.Bal.in.d.l.si qua per calũniam tamen ibi Barb per alias authoritates firmat hanc opin.& precisè per doctrinam Abb.in.c.cũ ab hoĩe.de iudi.& ibi Fely.col.j.in Glo.j. & ita concludit Par.de Put.in li. sindi.in uerbo clericus in fi.& Affl. in consti.iustitiarij nõ ꝑ Calen.in.iiij.no. & Marsi.in consi.cxxvj.in. ij.li. nu.
7 23.cum sequẽ.†Et illi,qui capiunt aliquem in flagranti crimine, sunt idonei testes contrà eum, quando per alios probari non potest, & dictis testibus aliud non obstat secundùm Andr.de Iser.in consti. humanitate,& ibi Affli.licet in hoc multum uersari debeat solicitudo iudicis,qui debet modis omnibus per-
8 quirere ueritatem.† Nec etiam capto in flagrãti crimine datur copia repertorum, nec requiritur citatio ad sententiam,ut per Grãma.ubi supra nume.71.cum sequentibus.
9 ¶In.†Nullibi ex processu apparet captum fuisse in flagranti crimine, & sic uera sunt prædicta,& bene ꝓcedunt in capto in flagranti crimine,sed cũ ex processu minimè constet hoc,taliter,ꝙ possint uerificari prædicta,ergo sequitur,ꝙ ex eis nõ est fiẽda uis, & ut cognoscatur hoc præmittẽdũ est,ꝙ captus in flagrãti ille dicit põt,qui in ipso actu deprehẽsus erit,uel ille qui đprehẽdit antequã ueniret ad locũ destinatũ, uel cum latitaret,nõ ita longe post, alio actu extraneo in medio nõ existente,fuit repertus,ut bene declarat And.de Iser.in.d.ↄsti. iustitiarij
10 nõ ꝑ Calẽ.post Gl. †Et ea sunt delicta flagrãti,& sunt notoria adeo, ut

ut sine accusatore possint puniri, ut habetur in.l.eã quidem .C.de accu. & ideò est, quia nulla tergiuersatione celari possunt, ut dicit text.in.d. consti.iustitiarij non per Calendas.
11 †Et quando sic captus esset fateor, ꝙ procederent prædicta, sed in casu nostro non ita fuit captus, sed fuit captus, cum rebus furto subtractis longè post furtum commissum, & postquam peruenit ad locum destinatum, & constat ad dictum locum destinatum reposuisse dictas res, & actus extraneus in medio interuenit cum statim ubi uenisset ad locũ destinatum reposuit res ibidem demũ exiuit foras, & emit res comestibiles, & reuersus comedit, & fuit captus, & sic, si talis potest dici captus in flagranti, iudicet dominus Iudex qui habet cuncta rimari. ¶ IVD. Optimè fundat intentionem suam Inquisitus, & procedunt de iure allegata ꝑ eum, sed quia ex facto ius oritur.l.si ex plagijs.§.in cliuo.ff.ad l.Aquil.ideò uariato facto, uariatur ius concludo igitur ꝙ non potest
12 dici captus in flagranti. † Et ut sciatis, qualiter procedatur contra captum in flagranti crimine, est sciendum, ꝙ aut quis deprehenditur in flagranti crimine per officiales ad hoc deputatos, aut per alios, ut puta consanguineos, & amicos primo casu, præsentato, & exhibito capto coramx iudẽ, scribatur actus præsentis causę hoc ordine, Die, &c.corã, &c. comparuit T.barrigellus, & capitaneus ad maleficos capiẽdos cũ suis satellitibus, & sodalibus, & ipsi curiæ præsentauit T.reum præsentem audientem, & intelligentem, quem cum suis sodalibus, & alijs deprehẽdit occidisse talem, & ipsum in ipso actu homicidij, alio actu extraneo in medio non interueniente, cepit in tali loco hodiè prædicto die de præsenti mense.&c.regnãtibus, &c. dominãte, &c.sub præsidatu, &c. & captum in uestris fortijs, reduxit, & asportauit, ut sic possit contra ipsum procedi, ut iuris erit, &c. quo facto statim examinentur testes barigellus, & sodales, & alij, si haberi possunt, in præsentia illius capti audientis, uidentis, & intelligẽtis, qui testes dicant uidisse, & captum fuisse per familiam curiæ in ipso actu homicidij ilicò, & nullo temporis interuallo interueniente, sic captũ, & carceratum statim in fortijs curiæ fuisse redactum, & asportatum, & præsentibus T.& T. examinatisque testibus, examineť statim principalis, si uidetur super omnibus interrogatorijs, interrogando de nomine, & cognomine, et quare sic captus reperiatur, ubi, et per quos captus fuerit, et an cõmiserit delictũ, de quo inculpatur, et alias, ut natura facti expoposcerit, qui si confitetur delictum, scribatur eius confessio sigillatim, et particulariter, qua confessione facta, iudex eum ilicò condemnet, et exequatur sententiã etiam nullo termino dato ad se defendendum, quia secundùm Bal. in l.ut uim.ff.de iust.et iur. non datur terminus capto ad se defendendum ratione flagrantis delicti, et hoc bene procedit retentis terminis quæstionis quando capitur per officiales ad hoc deputatos, secundũ And. de Iser.in consti.humanitate, et habetur per Affli.in.d.consti.iustitiarij non per Calendas in.iiij.no.non autem quãdo capitur per alios unũ tamen dicerem in hoc, ꝙ dictũ Bal. fundatur in.l.iij.§.si ad diem.ff.de re milita.et tamen si recte inspiciatur illa tex.uidetur dicere oppositũ cum ibi dicatur, quòd non obstante quòd

quòd constet aliquē non uenisse die statutà, non potest condemnari, nisi dato termino ad docendum, num iustè fuerit impeditus. sed pro Bal. potest dici, quòd eius dictum procedat, quādo per captum in flagranti nulla defensio allegatur: & constat ei nullam defensionem competere: & non petitur terminus ad se defendendum. aliàs autem ego dubitarem seruare dictum Bald. simpliciter. & mihi uidetur, quòd Andræas de Iser. in d. constitu. humanitatē in penul. colum. uersic. si autem uoluerit se defendere. tene oppositum, dum dicit: quòd si captus in flagranti uoluerit se defendere, ut quòd fecit ad sui defensionem, uel quòd testes sunt sibi inimici, uel aliter, tunc audietur: & allegat text. d. l. ea quidem. C. de accu. ibi: uerùm falsis necnon notoriis. super quo cogitandum est, cùm casus euenerit. Si autem neget delictum, tunc faciat affrontationem cum testibus lecta & diuulgarizata eisdem eorum depositionem, ipso capto uidente, audiente, & intelligente: & ipso in negatione persistēte, dicat iudex ipsi capto, quòd testes omnes, ut audiuit & uidit, dicunt eum commisisse delictū, & fuisse captum in flagrāti crimine: & iterum eo negante faciat publicationem in ipso processu: & demum ipsum tormentis subiiciat ad sciendum qualitates delicti, complices, & fautores, citrà præiudicium plenè probatorum, & sic absque aliquo ordine iudiciario: ut etiam statuit ca. regni incipien. tormentis. & licet supra dixerim, dari defensiones, & terminum ad se defendendum: tamen quotidiè practicatur dictum Bald. in d. l. ut uim. intelligendo secundum Iserni. & Afflic. ubi supra. uerùm ut dicit Iser. quando allegatur aliqua defensio, ut quia dicat delictum fecisse ad defensionem; uel quòd testes sint inimici, debet iudex ab eisdem testibus se informare de allegatis: & in acta redigat: & si constiterit esse uera, ipsum audiat: si autem constiterit non esse uera, procedat ut supra, nulla dilatione data, ut dixi. & si in tortura confiteatur, die sequenti ratificari faciat: & demum procedat ad condemnationē, & executionem iustitiæ, non obstante appellatione fortè fienda, cùm non debeat admitti: nec data aliqua dilatione. si uerò adhuc induratus persistit in negando, tunc, quia conuictus est, captus in flagranti esse, condemnet ipsum prius data ei dilatione ad se defendendum. secundùm Afflic. in d. constit. humanitate. & nihil probante ad suam defensionem in termino. secundo uerò casu principali, quando captus est per consanguineos & amicos, & alios: quam per officiales, tunc per omnia seruanda sunt prædicta: sed cum maiori moderantia debet procedere iudex, dando dilationes, & non respuendo omnino defensiones, quæ offeruntur ad exclusionem delicti, sed iudex ex officio inquirat, num ea, quæ allegantur ad defensionem, uera sint: & consideret, quanta fides sit testibus adhibenda: & nū uerosimilia sint: & sit in hoc ualde circunspectus, ne damnet animam & corpus. regulariter enim ut dixi reperto in flagranti crimine, non datur terminus ad se defendendum: nec etiam datur copia repertorum, ut supra dixit Fiscus, et est uerum, ut ego dixi.

¶Item quod est notorius delinquens. Rub.

SVMMARIVM.

FISCVS.

SI rectè inspiciatur processus, constat eundem inquisitū esse notorium delinquentem in nonnullis cri-
1 minibus & delictis. † Quo casu debet procedi ad cōdemnationē absq; aliquo ordine iuris, secundùm Spec. in titu. de expen. §. fi. in fi. & Bald. in l. cum fratrem. C. ad Syl. & Abba. in c. quia clerici. de iure patro. & Alex. in l. ij. §. si publico. de adulte. & Bal. in l. postquàm. C. de pact. & in l. j. C. de iudi. & Bart. in l. j. §. fi. de uar. co-
2 gnitio. † Adeò, ut dicat Bald. in l. milites. C. de q. ꝙ nec debeat procedi, nec habeat locum tortura: sed sola condemnatio. quia cum tortura detur ad inuestigandam ueritatem, ueritate manifesta & notoria nō habet
3 locum tortura. † Et notoriè criminosus potest absq; accusatore, & denuntiatore condemnari ex solo officio iudicis. l. ea quidem. C. de accus. l. ij. §. si publico. ff. de adulter. & l. cōgruit. ff. de offic. præsi. & latè prosequitur Anto. de But. in trac. de no-
4 torio. in iiij. articulo, in prin. † Licet debeant fieri aliqua capitula seu aliqua facti narratio, ut sciat reus id, super quo inquiritur: & id exponi secundum Inno. in c. tua. in Gloss. magna. in uerbo, item dicimus. & sequitur Ant. de But. in trac. suprà allega.
5 in iiij. arti. nu. 19. † Nec etiam requiritur litis contestatio secundum cōmunem sententiam, in casibus maximè, in quibus ex officio proceditur: & idem in casibus, in quibus ex

officio procedi nō potest. nec attin gunt materiam peccati: sed agitur ad commodum priuatum: siue agatur in absentem, siue in præsentem: & quæcunque sit species notorij facti, siue interpellati siue momentanei, siue continui: & ita concludit relatis pluribus opinionibus Anto. de Butr. in d.tra.de noto.in iiij.ar-
6 ti.nume.25.cum sequentibus.† Sed iudex examinato reo super crimine & qualitate notorij, ipsum potest condemnare statim, si confitebitur: & si negauerit, & allegauerit aliquas defensiones seu excusationes, ipsas audiat & recipiat. sententia tamen non dicetur nulla ex sola omissione admissionis defensionū: sed benè dicetur iniusta: nisi aliter euidenter pateat, causæ cognitionē esse exclusam: & hoc, quia multa possent iudicem mouere, quæ non patent: ut in c.in præsentia. extrà de probat.et ita firmat Ant.de Butri.in c.ecclesia Sanctæ Mariæ. extrà de consti. & in tra. de notorio.
7 in iiij.arti.num.28 et 29.† Nec obstat, si dicatur, ꝙ non fuit datus terminus ad faciendas defensiones. quia licet regulariter debeat dari terminus ad se defendendum: tamen quā do eiuscemodi est factum, in quo non cadat defensio et excusatio, tunc nulla datur dilatio. secundum Gemi.in c.ordinarij.§.j.de offi.ordina.in vj.et pulchrè per Felyn. in c.cum non ab homine de iudi. nu. 11.& nume.10.& per Gramma. in decisi.xxxvj.num.57. cùm ergo ex processu apparet esse tale factum in quo nulla cadit defensio, nō debet
8 dari dilatio.† Nec etiā notorio delinquenti debet copia repertorum tradi.secundum Ang.de Are.in lib. malefi.in uerbo, etiam per modum notorij.& sequitur Gramma.in de-
9 cisio. xxxvj.nume.56.† Nec in aliquo obstare pōt, quòd plures fuerunt oppositæ exceptiones, & eas non admisit iudex. quia respōdeo: quòd cùm sint notoriè friuolæ, debuit illas iudex repellere. l.ij.C. de fal. c. post electionem, extrà. de cōcep. præben. c. bone. extra. de postula. prælato. el j.& plenè per Anto.de Butri. in loco suprà allega.in
10 iiij.art. nume.48. † Nec etiam obstat, quòd non constat in actis probatam esse occisionem: & sic ipsum factum principale. quia dico, quòd notorium, non eget probatione. l. emptorem.in prin.& §.j. & ibi Barto. ff. de actio. emp. l. ea quidem. & ibi Bal.C.de accus.c.iij. de testi. cogen.c.euidētia.de accusa. Bar.in l.j.C. q, & aduer.quos sed sat erit, si probetur notorium esse. secundū Glo.not.in c.ad nostram. extrà. de empt. & uenditio.& in c.consuluit. de appel.probato enim, quòd notorium est, quòd Titius occidit Seiū, non est probanda occisio, quæ est notoria.l.si uerò.§.j.cum Gl.ff. qui satisf.cogan.& in l. ea quidem. C.de
11 accu. ¶ Inqvisitvs. † Facilis est responsio ad obiecta tua domine Fisce. dico enim ex pluribus ex processu apparētibus, & in iure notis, non obstare. & primò dico nō esse notoriū: quod quidem triplex est: notorium facti, iuris, & præsumptionis. primum autem notorium habet tres species. aliud enim dicitur notorium facti actu transeuntis, seu continens actum momentaneum, id quod idem est: aliud est notorium facti interpellari: aliud est notoriū facti permanentis: ut benè declarat Ant.de But.in trac.de no. parte alle.in pri.arti.nu.12. omissis autem aliis speciebus notorij, quia non faciunt ad rem nostram, hic si

notorium dici potest, est notorium actu transeuntis: cum sit de homicidio.

12 † Vt uerò dicatur cócludenter probatum esse notoriũ requiritur, ut testes concludant notorium esse ratione loci: quippè, ꝙ fuit factum in loco publico & patenti: ratione personarum, ꝙ fuit in conspectu totius populi, uel maioris partis ipsi⁹: ratione temporis, ꝙ fuit de die, et non de nocte: et ut cócludant, ꝙ est adeò publicum et notorium, ut totus populus, seu maior pars ipsius possit esse testis: et debent etiam taliter testes deponere, ut concludant facti certi scientiam populi, uel maioris partis: hoc autem concludere non possunt, nisi uiderint populum uel maiorem partem populi facto præsentem: nec sufficit, si dicant, se audiuisse dici a populo. quia sic deponerent de eo, ꝙ perciperent sensum alterius. et hoc procedit, quando delictum est recens. quia si esset antiquum, sufficeret, si dicant et cócludant de auditu: ut not. extra. de uerbo. signi. lib. vj. c. ueniens et per Ant. de Butr. in c. quid per nouale. eo. titu. cum ergo in casu nostro homicidium prætendatur factũ in domo, et de nocte, non potest dici no-

13 toriũ. † Præterea ad hoc, ut iudex possit procedere super notorio tanquam in notorio, debet antè omnia se informare de qualitate notorij, omissis omnibus opinionibus. Docto. et sequendo cómunem sententiam. si uerò qualitas notorij exigatur ad fundandam potestatem iudicis, & eius iurisdictionem (quia certè sunt casus, in quibus ex ui notorij iudex cognoscere potest) tũc ad hoc, ut possit procedere, est necesse, ꝙ constet de qualitate notorij, tanquàm fundáte eius iurisdictionem. & hoc habet locum etiamsi nó negetur notorium: sed si negetur notorium, recurrendum est ad Gl. c. j. de electio. lib. vj. ut se informet super hoc summarie: ut uideat, an sit iudex: & secundùm quod inuenit, procedat, uel non procedat. ut l. siquis ex aliena. ff. de iudi. c. super literis. extrà de rescri. si uerò allegetur aliqua defensio uel excusatio, adhuc sufficit iudici factum principale fore notorium, non attenta obumbratione accidentalium circunstantiarũ, ut ipse possit super notorio procedere. & quidem aliter hoc casu processus nó ualeret, nisi habita informatione super notorio. quandoque qualitas notorij exigitur solũ ratióe processus, ut iudex possit uia extraordinaria, & iuris ordine non seruato, procedere. & tunc si iudex elegit procedere uia ordinaria, & iuris ordine seruato, ac si non foret notorium, non est necesse capere informationem de qualitate notorij. sed si elegit procedere uia extraordinaria, ubi potest, tunc iura & legistæ exigunt, quòd sit notorium, & quòd iudici constet: & sic est ne-

14 cesse, ꝙ capiatur informatio de qualitate ipsa: & sic intelligitur Gloss. in l. j. C. qui & aduer. quos. & in l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. & sequitur Gratia. in ij. q. j. §. quando autem. & tenet Gloss. in capit. ad nostram. extrà. de iureiuran. & sic dicunt Docto. practicari l. ea quidem. C. de accus. nam de notorio, uel delicto non stabitur dicto denuntiantis: sed se informabit iudex super notorio, & posteà procedet ad dictum eius: & si aliter fiat, processus est nullus eo casu, quando qualitas notorij exigitur ad fundandam iurisdictionem, & proceditur in absentem, uel in præsentem negantem. sed si proceditur in præsentem nó negantem

notorium,

notorium, tūc ualet processus, quia ea, quæ ponuntur in libello, quoad modum procedendi, habentur pro ueris, ex quo per partes non negantur, etiam quo ad fundandam potestatem iudicis, ut dicit Innoc. in ca. cæterum. extrà. de iudi. & cap. si clericus. & c. conquestus. extra. de foro competen. & l. cum quædā puella. ff. de iur. om. iud. sed ubi exigitur qualitas notorij quo ad modū procedendi, tunc si non præcedit dicta informatio, processus erit nullus, & ita in prædictis omnibus post relatas plures opiniones, firmat iuris esse Anto. de Butr. in tract. de noto. in 4. articul. nume. 40. & cum intermedijs. & Aret. in consi. clxiij. in cip. sicut Ioānes dicit in Apocalyp. cum autem hic fuit processum iuris ordine non seruato ex ui notorij, non constito priùs de qualitate
14 notorij: ergo, &c. †Præterea ex alio non obstante prædicta, ex eo, quia nullo in actis apparet facta pronuntiatio, delictum esse notoriū, & uelut in notorio esse procedendum, cum id de iure requiritur, siue negetur esse notorium: siue non negetur, ut not. Abb. in cap. ad nostram. el. iij. extrà de iur. iurā. & Cardi. in cle. pastoralis, in princ. 17. not. & sequitur Gramma. in decisio. 65. nume. 12. & uidetur trāsire cum ista opinione Afflict. in constitu. humanitate, in viij. not. & Gandi. in ope. male. in titu. quo. pro quando cri. est noto. & hoc ad cautelam, & debet audiri pars, ut consuluit Aret. in d. consil. clxiij. quo pronunciato, quòd sit notorium. ex tunc iudex procedat non seruato iuris ordine: nisi ab hac declaratione extitisset appellatum, quia potest appellari. secundum Gandi. ubi supra, sed Salyc. in l. ea quidem quæ. C. de accus. tenet, quòd tunc non est necessaria pronunciatio, si negetur notorium.
15 ¶ IVD. † Sat bene confutasti Fisci opinionem, & ex processu liquet, non esse notorium, quocirca non opus est, ut ultra procedas, sed, ut aliqua super isto notorio dicam, patienter audiatis, quia tradam uobis modum, & formam procedendi super eo: quæ erit hæc, Coràm uobis magnifico Straticoto Salerni comparet Tit. denuntiator, & dicit hodie prædicto die fuisse commissum homicidium in platea publica huius ciuitatis, in personam talis ibi astantis sub protectione Dei, & regiæ maiestatis, per Tit. suis iuribus non contentum, & animo diabolico instigatum, temere, dolosè, sciētèr, & appensatè, regnantibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. de anno, &c. de præsenti mense, & in conspectu totius populi ibi tunc temporis existentis, seu maioris partis ipsius: adeo, quòd est publicum, notorium, & manifestum dictum homicidiū, & fore patratū & commissum per d. talem, & uniuersus populus seu maior pars poterit esse testis de hoc: ita quòd nulla tergiuersatio ne celari potest, & tanquam contrà notorium criminosum & delinquētem debet procedi omisso iuris ordine, cum in talibus ordo est ordinē nō seruare. quocirca ipse uestræ curiæ denunciat, ut ualeatis de iustitia prouidere. præcedente autem hac denūciatione, iudex capiat informationem, & si uult procedere uia extraordinaria ex ui notorij, & tūc aut præsens sit reus, aut absens. primo casu in sua præsentia examinet testes de qualitate notorij, qui taliter deponant, ut concludant notorium esse ratione loci, uidelicet, ꝙ fuit in loco publico, ubi singuli,

& omnes de ciuitate conuenire solent, ratione personarum, ꝙ fuit in conspectu totius populi, uel maioris partis ipsius: & ratione temporis, ꝙ fuit de die, & hora, qua totus populus, seu maior pars ibi cõuenerat, et debent concludere dicti testes causam scientiæ ex uisu, taliter, ꝙ habeant certi facti sciẽtiam, uidelicet, concludendo, ꝙ uiderint totum populũ, uel maiorem partem populi facto præsentem. nec sufficit, si dicant audiuisse dici a populo, ꝙ fuit præsens, quia sic deponerent de eo, ꝙ perciperent sensu alterius, quod non sufficit, quando delictum est recens, si uero esset antiquum, bene sufficeret, ut no. extra de uerbo.signi.li.vj.c.ueniens.& per Ant. de Bu.in c. quid per nouale. eo. tit. & ad faciendam fidẽ de notorio sufficit, si testes deponãt de præsentia populi in facto, licet non deponant directe de facto, & hoc põt cõtingere, qñ testes uiderũt magnũ tumultum, ad quẽ totus populus, seu eius maior pars conuenerat, & post commissum homicidium sedato tumultu uiderunt Titiũ captum, qui publice dicebatur cõmisisse dictum homicidium, uel quãdo uiderũt Titiũ inde aufugientem cum gladio sanguinolẽto, & publicè ferebatur, ipsum commisisse dictum homicidiũ. nã licet testes ipsi nõ uiderint actũ
16 occisionis, tamen sufficit. †Et ad faciendã fidẽ de notorio sufficit examinari duos testes: ut est Glo.ij.q.j. c.Deus omnipotens.§.qñ autem.& no. Archi.in c.j.lib.vj.extra.de off.
17 deleg. †Sed est aduertendum, ꝙ ad hoc, ut dicatur notorium, est necesse, ꝙ omnium sit notitia de ciuitate, uel maioris partis eorum. maior autem pars põt esse minoris numeri.quam decem. porrò si factum est prorsus notabile & arduũ, tunc notitia totius populi ciuitatis exigit, si modo in ciuitate id sit patratum, & si in uilla, uel castro, totius castri, uel uillæ, si autẽ sit factum non ita grande & arduum, ut plane in notitiam totius ciuitatis, uillæ, uel castri debeat transire, tunc sufficit, si uniuersæ uiciniæ populo innotescat. quare cũ concubinatus presbyteri alicuius facile non posset transire in notitiam totius ciuitatis, sufficit, si innotescat uniuerso populo suæ parochiæ, uel eius, in qua concubinatũ agit, uel uniuerso populo illius uiciniæ. non tñ possunt esse pauciores
18 numero, q̃ decem. †Et sic debet iudex examinare oẽs de illa uicinia, uel parochia, ubi delictum est commissum. ut sic appareat esse notoriũ absque alia probatione. & est optima cautela tradita per Salyc. in l.ea quidẽ quæ.C.de accus.nu.91.& nu. 82.in fi. & prædicta tenet Salyc.ibi: post relatas plures opiniões ex mẽ
19 te omnium, & sic est seruandũ. †Capta autem informatione, ut dictum est, debet examinari reus super omnibus interrogatorijs necessarijs ad factum, super quo proceditur, & si confitebitur, damnãdus erit aliquo iuris ordine non requisito: si autem negauerit, tunc nulla facta litis contestatione, quæ in notorio non exigitur, ut suprà demõstrauit Fiscus: si est factum, in quo nulla cadit defensio seu excusatio, nec aliqua allegatur, etiam nulla data dilatione ad condemnationem procedendũ est, ut etiã supra dictum est: si uero aliqua excusatio, uel defensio fuerit allegata, q̃ uiderit iudex posse cõpetere: uel est factũ, in quo potest cadere defensio, & excusatio, licet nõ allegetur, tunc iudex statuat ei cõmpetentem terminũ ad se defendendum,

dum, & licet petierit copiam reper torum,non est danda,ul supra dictũ fuit,& si uiderit iudex opponi exce ptione notorie friuolas, eas repelle re debet ex officio suo.l. secũda. C.
20 de fal.et supra dictum fuit.†Demũ procedatur ad sententiam condem natoriam, quæ requiritur in isto ca- su, licèt nõ in scriptis, et cum solen nitate, de qua in c.fi.de re iud. li.vj. & in titu.de senten. ex breuio. reci- tan.C.per totum:& tenet Archidia. in ij.q. j.c.quæ Lotharius.super Gl. & in cap. felicis. in uerbo. pontifi- ciali. ad fi.Glos.magnæ & sequitur plene Anto. de Butri.ubi supra.nu. 15.sed potuerit saltem notificari de linquenti, ꝙ mittitur ad suppliciũ pro tali causa,ut sic habeat loco con- demnationis, sicut dicimus in con- fesso, vt dixi in prima parte tertiæ
21 partis principalis.nn.98. †Et si ap- pellabitur, non debet admitti eius appellatio: ut traditur in c.cum sit Romana.c. peruenit.c.cõsuluit.ex- trà de appella.vbi Philip.Franc. & Dec.est tex.& Glo.in c. Romana.§. si autem.de appel.in vj.Bal. in l.ad- dictos.C. de epis.audien. & in l.ad- dictos.C.de appella.Alex.post Bar. in l.cõstitutiones.ff.de app. Panor. in c.q̃ perniciosum. de usur.Angel. in lib. malefic. in uerbo, præsente
22 Caio et appelante.† Sed hoc est ue rum. & procedit in sententia con- demnatoria super ipso crimine sed si appellatur ante sententiam pro- pter defensiones probabiles &excu sabiles,quas non admittit iudex,po test appellari, & appellatio est ad- mittenda quo ad omnem effectum. & ita intelligit Anto. de Butr.in.d. trac.de noto.cri.in .iiij.artic.nu.53.
23 †Si uero proceditur in absentem.in casibus, in quibus ad definitiuã pro cedi potest contra absentem, hoc casu omissis omnib. alijs opinioni- bus placet mihi opinio Saly. in d.l. ea quidem.C. de accus. ubi distin- guit, quòd aut agitur ad repellẽdũ, aut ad puniendum. primo casu aut a quæsitis, aut q̃rẽdis.primo casu est necesse, ꝙ ipse delinquens citetur. aliàs non præcedente citatione,non potest procedi contrà eum, licet sit notorium crimen.secundo casu non est necesse,quòd citetur,sed ille,qui habebat aliquid concedere ipsi ab- senti, uel ipsum confirmare, potest illum repellere, ut notoriũ crimino sum.si uero agitur ad puniendũ,est distinguendũ inter citationem rea- lem,& uerbalem. qñ igitur est peri- culum in mora, tũc statim debet fie ri realis citatio uerbali omissa, si autẽ periculũ non est in mora, uel q̃a realis est impossibilis (quia ille iam aufugit)tũc citatio uerbalis est ne- cessaria, uel quia crimen est tale, in quo contra absentes non põt proce di ad definitiuam, et tũc est necessa ria citatio propter annotationẽ bo norum,ad quam aliter perueniri nõ põt, aut demũ quia sumus in casu, in quo ipse procedit contrà absen- tem,& idem est. quia hæc sunt com parabilia, delictum ab alio esse com missum, et notorium esse, & tamen illud esse impunibile,puta, si meren tem occidit,uel bannitum.igitur ne huiusmodi defensiones auferentur, debet ipse citari, maximè, quia de magno præiudicio tractatur. & ita residet, & placet mihi eius opinio. & sic capta informatione contra ab sentem,& constitò de qualitate no- torij debet expediri citatio ad infor mandam curiã.ad recipiendum co- piam capitulorum, ad uidendum iu ramentum testium publicationem fiendã. & ultimo loco ad audiendũ sententiã,seu dicatur ad omnes seu singulos

singulos actus usque ad sententiæ prolationem inclusiuè, quòd idem est,& tunc procedatur ad repetitionem testium examinatorum, fiatq; publicatio processus, ac si reus est præsens & demũ ad sententiæ prolationem procedatur, ut iuris erit.

24 †Et est sciendum,ꝙ quando negat notorium per delinquentem,est distinguẽdum, ꝙ aliqñ negatur factũ, non tñ qualitas facti, & tũc per negationẽ non efficitur res dubia propter uirtutẽ notorij.c. àd decimas. extrà.de resti. spolia.li.vj. & per Innoc.in ca.uenerabili.extrà.de censi. &,c.ex parte extrà.de uerb.signi. & per Glo.c.j.de offic.de leg.lib.vj.& tenet Do.de Rot.in decisi. cccxxij. sed hoc procedit, nisi negatio habeat aliquam causam annexam, & euidentem.ut d.c.ad decimas. talis enim negatio habens notoriũ contra te,non est probabilis.& negatio tunc demũ facit rem dubiam,quando est probabilis.quandoque negatur notorium tantum, & sic qualitas notorij, & tunc oportet, quòd probetur illud notorium esse iudici,ut suprà dixi.

25 †Si uero allegentur aliquæ circunstantiæ, talis allegatio non inficit notorium,nec effectus procedendi super notorio, attendi enim debet regulariter natura facti.et sic si factum sui natura arguit maleficiũ, erit maleficiũ notoriũ si uero factũ arguit bonũ erit & notoriũ bonũ, non attentis circunstantijs extrinsecis,& accidẽtalibus, quæ habent se ad esse, et non esse, ponderatur enim factum secundum naturalem cursum ipsius. ut l. suus quoque.ff.de hære.insti §.fin.et l.j. C.ad l.Cor. de siccar.

26 †In notorijs uero actus permanentis, et interpellati similiter procedatur,licet in notorio facti permanentis dicat Bald. in d.l.ca,quæ.viij. col.quòd nullus ordo est seruandus, sed dicendum erit, ꝙ aut est notorium iudici, et alijs,et tunc iuris ordo nõ est seruãdus,aut est notorium alijs,et nõ iudici,ut iudici, et tunc est seruandus ordo iuris,saltem quò ad probationem,et examinationẽ,ne reo defensiones subtrahantur. ẜm Glos.ca.ad nostram. extrà. de iureiu. quam sequuntur cõmuniter Canonistæ, ut refert et sequitur Salyce. in d.l.ea quidem quę.nu.74.

27 †Si uero loquimur in notorijs iudicij (ꝙ est, quando iudice pro tribunali sedente, uel ius inter partes reddẽte, aliquis deliquit) tunc modus hic procedendi erit: iudex curabit scribi sub hac forma,hæc est annotatio, quæ fit ꝑ uiam et modum notorij contra Titium, ex quo hodie de præsentibus anno et mense in palatio, ubi curia regitur et regi solet, regnantibus, etc.dñante, etc. sub præsidatu,&c. curia pro tribunali sedente, multis astãtibus, dictus Titius suis iuribus non contentus,&c.alapã dedit Seio ibi astanti sub protectione Dei, & regiæ maiestatis,& dictæ curiæ, super quibus oĩbus fuit processum, ut infra.& statim procedatur ad examinationem ipsius principalis, qui si confitebitur, statim condemnetur, si autem negauerit, examinentur in ipsius præsentia testes, qui ui derint ac ijs examinatis condemnetur,& dicti testes debent concludere, quòd illud tale sit dictum uel factum, & ꝙ uiderunt, & quòd curia pro tribunali sedente & multis astãtibus.& ita docet practicari Luc. de Pen.in l.quoties.de dignita.lib.xij. quem refert & sequitur Par.de Pu. in lib.syndica.in uerbo, notorium. & debet fieri condemnatio, ante quã discedat ipse reus a tribunali,&

ꝓsentia iudicis alias non posset condēnari absq; citatione ad sniam,& à tali cōdēnatione non potest appellari,nisi nimis ea fuerit seuera & acerba,ut habetur in l.abstinendum.C. quo.appella.& per Doct.in d.l.ea q. dem.& habetur in l.executorem.C. de executione.C.quo.appel.& Par.
28 de Put.ĩ loco suprà allega.†Sed an iudex possit se informare super ista qualitate notorij de plano, non citata parte,dicit idem Ant.de But.ubi suprà quòd potest iudex de plano parte non citata,& testibus non iuratis receptis se informare de hac qualitate.& hoc per tex.c.bonæ. extrà.de electio.& dicit idem uoluisse Inno.in fi.primæ Gloss.magnæ, & ibi allegat l.si uerò.§.qui pro rei qualitate.ff.qui satisf.cogan.& extrà de appella.c.interposita.§.fin.sed in contrarium consuluit Aret.in cōsil. clxiij.suprà allegato,ubi dicit in tali informatione debere citari partem,ex multis,de quibus per eum.
29 †Sed si quis in iudicio deliquerit, ubi nullus est testis, & notarius de mandato iudicis scripserit, illum deliquisse,dubitat Par.in loco,de quo suprà, an debeat fieri cōdemnatio, & an isto casu credat actis, & tenet post multa,quòd nõ licet posteà dicat,ꝙ fauor iudicii, & uiso iudicis, ac odiũ delĩquētis ĩ tribunali operētur,ut credat iudici,& nũc pēdet in facto hic Salerni corãne,ubi syndicum magnifici regij auditoris Ioãnes Carolus Borda iure persequit, quòd ab ipso multatus sit, quia ĩ examine ipsius dixisset,*rinegho de Dio che me ha despiaciuto*.cũ tamē id nullo,nisi magistri actorum scripturæ testimonio comprobaretur,ipseque negaret, sed cum insuper scriptum sit,ipsum posteà,quid ita dixisset, interrogatum respondisse,*che la colera ghe lo haueua fatto dire*:uisum est,ipsius adesse confessionem. quo casu dixi benè fuisse prouisum, licet renuntiasset querulator,& non fuit de
30 uentum ad sentētiam.†Et blasphemãs Deum coràm iudice,potest ad pœnam pecuniariam puniri,ut habetur per Glo.c. Deus omnipotens.in uerbo, iudicis.ij.quæstio.j.& in l.j. C.qui & aduer.quos. & refert & sequitur Cassa.in cōsuetu.Burgu.in titu.*lamende de simple rescousse*.num. 3 fol.lxxiiij.sed Closs.illa non loquit de blasphemante,sed generaliter de committente delictum corà iudice. unde dubito propter regiam pragma. qua cauetur pœnam non posse commutari in pecuniariam in blasphemia.

¶Item quòd commisit crimẽ læsæ maiestatis. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Crimen læsæ maiestatis committit ille, qui mittit nuntium uel literas hostibus populi Roma.& nu.8.*

2 *Socius criminis admittitur contrà socium criminis in crimine læsæ maiestatis.*

3 *Testes singulares,& uarii, probant in crimine læsæ maiestatis.*

4 *Crimen læsæ maiestatis committit ille, qui mittit pecuniam hostibus populi Romani,& num.9.*

5 *Testes inhabiles & infames admittuntur in hoc crimine læsæ maiestatis.& nume.87.108.*

6 *Minores torquentur in hoc crimine læsæ maiestatis.*

7 *Crimen læsæ maiestatis committit ille, cuius opera iniussu principis obsides liberati sunt.& nu.10.*

11 *Congregãs armatos in ciuitate,à quibus oritur moueturq; seditio,committit crimen*

etiam conscii nuntij, & satellites, & nu. 94. & an committatur per clericũ nu. 95. & 96. & in hoc crimine proceditur ex officio. nu. 97.

98 *Copia denuntiationis an detur in crimine læsæ maiestatis.*

99 *Defensiones non dantur in crimine læsæ maiestatis in consulto prorege.*

100 *Iudex debet considerare in crimine læsæ maiestatis personã deferentis, qualitatem testium, & alia.*

101 *Fideiussoribus liberari nõ debet carceratus pro crimine læsæ maiestatis inconsulto rege.*

102 *Tractatum, qui fit contrà principẽ, sciens & non reuelans, qua pœna puniatur.*

103 *Tortura etiam in crimine læsæ maiestatis non infertur non præcedentibus indicijs, & præcedentibus indicijs omnes possunt torqueri. & nu. 104.*

105 *Accusare omnes possunt in crimine læsæ maiestatis.*

106 *Filij ex delicto puniuntur patris in crimine læsæ maiestatis.*

107 *Appellatio non permittitur in crimine læsæ maiestatis.*

108 *Quando infames, & alij ad testificandum non idonei, ad ferendum testimonium de crimine læsæ maiestatis admittantur.*

FISCVS.

1 ADHVC & alia longe maiora ex fabricato processu, si rectè inspiciatĩ liquere dignoscuntur. apparet enim eũdem intinctum esse crimine læsæ maiestatis: quod quidem quàm fit horrẽdum & atrox, nemo est qui nesciat. constat autem ex protestatis, eundem inquisitum misisse literas & nuntium hostibus & rebellibus Cæsareæ maiestatis: quo casu crimẽ læsæ maiestatis cõmisit, ut habetur in l. j. ff. ad l. Iul. maie. dũ in indiuiduo dicit, itẽ is, qui hostibus populi Romani nuntiũ uel literas miserit.
2 † ¶ Nec obstat, si dici põtest. quòd ille, qui hoc deponit, sit socius criminis. quia dato, ꝙ hoc sit uerum cogitari debet, quòd in hoc crimine socius criminis admittitur contrà socium criminis, licet aliàs sit secus, ut in l. j. §. diuus. ff. de quæst. & in l. quo-
3 niam liberi. C. de testi. † Nec etiam obstare uidetur, ꝙ non sit contestis cum alijs testibus examinatis. quia in hoc crimine læsæ maiestatis non obstat singularitas testium, nec etiã ueritas, maximè quando contrà aliquẽ inquiritur de crimine læsæ maiestatis in genere, non de aliquo facto specifico, ut hic factum fuit, cũ generaliter fuit ĩquifitus de hoc crimine læsæ maiestatis, & in ea informatione multa uerificantur, quæ tẽdunt nõ ad unum specificũ actum criminis læsæ maiestatis, sed ad plura. & testes ipsi concurrũt, & se concordant in eũdẽ rei finem, ꝙ commisit crimẽ læsæ maiestatis. quo casu id sufficit, ut per multa latè concludit Marsi. in consi. j. in j. li. nu. 27.
4 cum pluribus sequentibus. † Item constat, quòd dum esset in urbe, pecuniam misit hostibus regiç maiestatis, & sic crimen prædictũ clarè cõmisit, ut habetur in l. iiij. ff. ad l. Iul.
5 maiesta. † Nec obstat, ꝙ testes hoc deponentes sint minores, quia ĩ crimine læsæ maiestatis admittũtur testes aliàs inhabiles, & etiã infames, ut latè concludit Marsi. in cõsil. su-
6 prà allegato. † Imò minores in hoc crimine torquentur, ut habetur in
7 l. de minore. ff. de quæst. † Itẽ commisit crimẽ læsæ maiestatis eo, quia de eius cõs. factũ fuit, ut obsides iniussu principis aufugerẽt, & liberarẽtur. habetĩ l. j. ff. ad le. Iu. ma. ex qb. oĩb. simul iũcti debet ad mortẽ cõdẽnari.

8 demnari.†I N. Sæpius dixi, qđ caute procedentes prius factum bene calculatum & ponderatum proponunt, ac ius postmodum eo eliciunt, cum ex facto ius oriatur, quam ob rem cum ex processu simpliciter cōstet de missione literarum, & nuntij, nō potest dici cōmissum esse læsæ maiestatis crimen, non constito, ꝙ miserit literas uel nuntium hostibus, q̃bus denuntiaret, oportunitatem esse capiendi ciuitatem, & dominium illius, uel aliquid aliud machinandi contra regiam maiestatē aliàs si ad hunc finem non miserit, nō incidit in crimen læsæ maiestatis. ſm Mart. Lauden. in tract. de cri. læ. maie. §. ij. ubi dicit, ꝙ dolosè mittat. & sequit̃ Ludo. de Ro. in cōsi. ccclxv. in fi. & Cepol. in cōsi. xvij. col. vij. in princ. & Oldra in cōsi. xliij. in vij. q. & Boer. in tra. de seditio. in vi. præmisso.

9 nu. 15. †Quo uerò ad id, quod dicit̃ de pecunia hostibus missa, replicat̃, ꝙ tunc dicendus solum est aliquis cōmisisse crimen læsæ maiestatis, quando probatum est, ꝙ sciuerit illum esse hostem, inimicum, & rebellem domini; puta, quia seruiret in armis, aut consilio contrà dominum. arg. tex. l. diuus. ubi Bart. ff. de testa. mili. & uoluit Aymo. Craue. in con. vj. nu. 72. in pri. lib. item tunc quoq; quando constat, dedisse illum pecuniam, uel aliter auxilium in damnū & præiudicium domini. aliàs enim, si tantùm cōstaret dedisse ipsum pecuniam, non esset concludenter probatum, ut habetur latè per eundem Aymo. in d. cōsi. vj. nu. 87. uersic. xj. arguitur. uide Fran. Cur. seni. in cō. xx. incip. sæpè numero. col. xx.

10 †Quo uero ad id, quod obiicit̃, ꝙ de eius consilio factum fuit ut obsides iniussu principis ausugerent, respondeo, ꝙ non apparet probatum, ꝙ id factum fuit dolo malo, ut req̃ritur ad hoc, ut cōmittatur læsæ maiest. crimen, probatur, d. l. j. ff. ad legē Iu. maiesta. quo circà præsupponendo, dictum inquisitum dedisse consilium. ut dicti obsides asportarentur ad alium locum causa maioris securitatis, si postea contrarium eueniat uidelicet, si in itinere aufugiant, aut aliter liberentur, satis defensionis erit, ꝙ dederat consilium ad bonū finem. nam ut sæpè dixi, nemo sic ꝑsumit̃ delinquere. l. merito. ff. pro soc. & sic. res erit clarior. debuit enim concludi, ꝙ de eius cōsilio, animo, & proposito offendēdi regiam maiestatē sciēter & dolosè actum fuit, ut obsides iniussu principis liberarētur prout effectualiter liberati fuerunt, & sic cuncta non concludantur, sed simpliciter probētur, ꝙ & si dederat consilium, ut obsides asportarētur de una ciuitate ad aliam, & in itinerẽ ꝑ hostes fuerint erepti, & sic res male successerit, non tamē ob id constare, ꝙ dolose id fecerit, id qđ omnino requiritur, ut in crimē læsæ maiestatis quis incidat. consilium porrò illud oportebat esse bonum, uel malum, sed debeat præsumi bonum legis authoritate, & fauor̃ hominis, & debet interpretari ab homine illo, qui consilium dedit, ſm Bal. in l. j. in v. col. uersi. & no. quod cōsilium C. de ser. fugi. itē consilium nō obligat ad delictum, nisi procedat ad delictum specifice, ſm eundē Bald. in d. l. j. in ij. col. cum ergo non probetur, ꝙ fuerit datum consilium ad cōmittēdum delictum, sequitur, ꝙ nō potest dici, inquisitum deliquisse, & sic ex istis cessant allegata per fiscū.

11 ¶ I v. †Equidē optime, & concludēter in medium attulisti Inquisite quæ pro te facere uidentur, adeo, ut pro Fisco hucusque nihil uideo, relictū

lictum.Quare prosequere tu Fisce, si alia habes ĩ hoc eodem crimine. ¶Fis. Alia quidem sunt nã, & hic in patria sua congregauit nonnullos homines armatos, q̃ paulopost commota seditione in ciuitate irruperunt in nonnullas domos magna tum illam sedare conãtium, quo casu crimẽ læsæ maiestatis commisit, ut habetur in ead.l.j.ff. ad leg.Iul.

12 maie.† Item similiter constat tractasse cum nõnullis exulibus, & cõtumacibus, ut tempore aduentus hostium regiæ maiestatis sumerent arma aduersus eandem regiam maiestatem in fauorem hostium,& sic crimen læsæ maiestatis in prin.capite commisit,ut ĩ.d.l.j.latius habet.

13 †Item commisit crimen prædictũ ex alio, quia dederat consilium hostibus,ut si uellent uictoriam obtinere,accederent ex tali latere ciuitatis,& ibi præliarẽtur, & sic in prædictum crimen incidit in.j.c. ut in

14 d.l.j.& ibi per Doct.habetur.† Itẽ ulterius constat,solicitasse ipsum,& cõcitasse hostes,ut quàm ocyssimè possent,sumerent arma aduersus regiam maiestatem,quo casu crimen læsæ maiestatis in pri. capite commisit,ut.l.iij.ff.ad leg. Iul. maiesta.

15 †Item constat concitasse milites, & sodales exercitus regie maiestatis ad tumultum,& seditionem aduersus ipsam regiam maiestatẽ,quo casu specificum crimen læsæ maiestatis in.j.capi.commisit, ut in allegata.l.j.continet ff.eo. tit. & sic ex omnibus prædictis,& unoquoq; ipsorũ nõ uideo rationẽ cur dici possit nõ esse ultimo supplicio plectẽ-

16 dum.¶In. † Ad hæc nouiter obiecta facilis est responsio.quatenus ergo dicitur,eundem inquisitum congregasse homines armatos in ciuitate,à quibus mota ac concitata seditione nõnulla loca occupata,& quędam alia facta crudeliter essent sciẽdum est,non sic committi crimẽ læsæ maiestatis, nisi qñ id fiat in ciuitate Romana,uel alia non agnoscẽte superiorem,ut no. Gl. in.d.l.j.ff. eo.tit.in uerbo, in urbe sint, & ibi

17 Bar.& Alex.in addi. † Præterea nõ apparet concludenter probatum,ꝙ dolo malo consilium initum sit, ut armati homines in ciuitate sint, ut cœtus conuentusue fiant, & homines ad seditionẽ conuocent,animo & intentione dictã ciuitatẽ debellãdi,& ut principi auferatur, nã tunc dato,ꝙ prædicta non fuissent facta in urbe,uel ciuitate non cognoscẽte superiorẽ(ut supra dixi)cõmittit tamẽ crimẽ læsæ maiestatis,quia offendit regia maiestas, ut plenè per Boer.in tract.de sedi.in.vj.præsupposito per totũ per allegata per eũ & Bal.in consi.lix.in.j.lib. & consi. lviij.eo.lib.sed si fuerint congregati hoĩes ad fi.ut cõmitteret seditio & sic dolo malo committit seditio tantũ,si non ad finem occupãdi dominiũ eius ciuitatis,uel ut ea debel

18 laret.†Imo & dico,ꝙ nec pœna seditionis posset plecti,stante, quia dicta congregatio gentium facta fuit ex priuata inimicitia, quã habebat ipse cum illis de Zechinis, & ut illi penitus extirparentur, & nõ animo cõmittẽdi seditionẽ in ciuitate ipsa ut uoluit Boer.in tract.prædicto de sedi.in.iiij.præmisso circa fi. nec aliquid fuit secutum procedendo ad

19 aliquẽ actũ. † Et ille dicit propriè seditiosus,qui seditionẽ, uel proditionem tractat de aliqua ciuitate, uel castro habendo, uel dando cãm faciendi guerrã ꝯ publicã utilitatẽ, uel tractat facere nouitatẽ in ciuitate,uel bonũ publicũ statum mutat uel tractat, ut fiat dominus terræ,

uel alterius loci, ſm Bonifa.i tra criminum in tit.de ſedi. & facit id ꝙ ſcribit Bal.in conſi.ccxxx. incip.decretū domini.uol.j.& ſequit Boer. in.d.tracta. de ſedi.in. ij. præſuppo.
20 † Eſt enim ſeditio quietis publicæ
21 perturbatio.l.j.&.ij.C.de ſedi.† Et licet dicat Ang.in.l.in eadem cauſa ff.de ui pu.ꝙ congregās gentes animo,& propoſito faciendi ſeditionē licet ad alium actum non proceſſerit,ꝙ teneatur eadem lege attamen pulchrè, & latè id tetigit Nicolaus Boer.in tract.de ſedi.in.vij. & ultimo præſuppo.nume.39.cum ſequēti.& poſt multa uidetur concludere contrarium,ꝙ non eſt admiſſum cri
22 men læſæ maieſtatis. † Ad id uerò, ꝙ dicitur tractaſſe cum exulibus,& contumacibus, ut tempore aduentus hoſtium ſumerent arma, & cætera,replicatur,ꝙ id non concludenter probatur.nā ad hoc,ut læſæ maieſtatis crimen committatur in eo, quod dicitur,debet probari, ꝙ dolo malo id fecerit, ut requirit text. in.d.l.j.& ſic,ꝙ tractauit cum dictis contumacibus, & exulibus, ſeu eis conſilium dedit animo & propoſito regiam maieſtatem offendendi, ut contrà ipſam regiam maieſtatem arma ſumerēt,quod quidem minimè conſtat eſſe probatum cum ſolum probetur dixiſſe, ꝙ tempore aduentus hoſtium regiæ maieſtatis deberent parati eſſe in armis.Id enim ad bonum, & malum finem accipi poteſt,ad bonum, ut regiæ maieſtati poſſit ſuccurri ad malum,ut poſſint hoſtes adiuuari,& cum duplex coniectura poteſt ſumi, una includens delictum,alia excludens, debet attēdi illa excluſiua delicti,ut ſæpius di
23 xi in præcedentibus.† Quo uero ad id,ꝙ dicitur,dediſſe cōſilium hoſtibus,quo iuuari poſſunt aduerſus regiā maieſtatem,reſpondetur ſimiliter non eſſe concludenter probatū, ut requirit tex.in.d.l.j.dum dicit itē ille,qui dolo malo fecit, ut hoſtes populi Ro.conſi.iuuentur aduerſus rempublicam nō enim eſt probatū dolo malo .i. animo, & ꝓpoſito offendendi regiā maieſtatē(prout effectualiter offenſa fuiſſet,& de facili offendi poterat ex illo cōſilio) datum fuiſſe illud conſiliū, imo totū econtrà prætendit, cum ciuitas ex nullo alio latere ē fortior, & aptior ad reſiſtendū quā ex eo,ꝙ nominat in prætenſo cōſilio dato, & ſic potius id uidet actū,& conſultū,ut hoſtes ipſi inciderent in Scyllā cupientes euitare Charybdim, & ſic in fauorē ipſius regiæ maieſtatis, & ita præſumendū eſt,ut euitet delictum
24 l.merito.ff.pro ſoc.† Quatenus uero dicit ſolicitaſſe,& concitaſſe hoſtes,ut citius uenirent aduerſus regiā maieſtatem,dicendū eſt ex probatis,& apparētibus in proceſſu potius id fuiſſe actum in utilitatē regiæ maieſtatis,quā in fauorē hoſtiū cū ſi eo tēpore ueniſſent hoſtes,proculdubio regalis exercitus, qui tūc temporis erat ualde potēs deuiciſſet eos,& ſi nimis tardaſſent, futurum erat ſecus,ſecundū cōem opinionē omniū de cōſilio armorū, maximè quia fuerit auditum pluries à d.inq. ſito ante,& poſt,ſe ob hanc cauſam ſolicitaſſe hoſtes ſub ſpecie amicitiæ,ut citius in laqueū inciderent,& de iure fictio tunc reprobatur quando eſt mala,non quando eſt bona, ut hic,& ad bonum finē,ut in cle.j. §.quia uero,& ibi Car.ď ſta mona.
25 † Nec obſtat aliud,ꝙ opponitur,uidelicet, ꝙ cōcitauit milites ſodales regalis exercitus ad tumultū, & ſeditionem aduerſus regiā maieſtatē, quia reſpondet.& dicitur, ꝙ nō eſt con-

concludenter probatum, & taliter, ꝙ inciderit in crimē lęsæ maiestatis quia licet ꝓbetur dixisse militibus, ꝙ nō deberet mirari regia maiestas si milites, & sodales committerent seditionem & tumultū, postquā eis non soluuntur salaria, non tamen apparet id dixisse malo zelo doloque malo, ut requiritur ad hoc, ut crimē læsæ maiestatis cōmittatur, ut bene concludit Aymo. Craue. in allegato consi. vj. pri. lib. nu. 87. potius enim id uidetur dixisse, non ut concitaret milites ad tumultum, sed quia uerè dum erat de tumultu, & seditione ob non solutionem salarij quasi diceret, ꝙ id non deberet committi ꝑ regios officiales, quia potius deberent sodales. & milites lætos regere & intertenere, quā eos in iram, & desperationem ꝯcitare uerba enim dubia intelliguntur secundū intentionē proferentis, secundū Bald. & Docto. in. c. si de beneficio de cōcessio. præben tanto magis, quia in præcedentibus uerbis, & rationibus habitis, fuit ad hunc effectum ualde dictum, & inclinatū de iure uerba generalia, & obscura declarantē per pręcedentia clara, & aperta. l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & post. & ibi Bart. & l. legatorum. §. fi. & ibi Bar. de lega. ij. & l. si seruus pluriū. §. fin. & l. qui filiabus de lega. primo. & l. qui non militabat. §. Lucio. ff. de hæredibus instituendis.

26 †Nec enim est curādum de uerbis postquā constat de mente. l. quoniā indignum, & ibi Bal. in uersic. item not. e l. j. C. de test. & in. l. ij. in. j. col. uersicul. not. ꝙ ubi. C. cōmunia de leg. habetur per Specu. in titu. de instru. edict. §. nunc aliqua uersic. pone testator.

27 †Nec obstat, ꝙ multi sodales deponunt ꝙ ob illa uerba maxima ira accensi fuere, adeo, ꝙ ad seditionem, & tumultum ipsos induxerūt, quia ad id ē responsio, ꝙ uerba instituta sunt ideò, ut per ea quisq; proferat cogitationes suas in notitiam alterius, non ut se fallant. unde uerborū color non debet attendi, sed ueritas consistens in contentione sermonis secundùm Spe. in tit. de aduo. §. nūc de exordijs uers. aduocatus ergo cū. in. vj. col. & uerba taliter prolata debuerunt intelligi ciuiliter. l. si cui. de ser. & ibi Alex. & sic si aliter intellexerunt, id processit ex malo animo, & dolo ipsorū, & quia qui uult diuertere ab amico occasionē quærit, & non est imputādum ei, qui bona fide uersatus fuit, & ad id, ꝙ supra dixi, ꝙ potuit inquisitus absque metu incidendi in crimen læsæ maiestatis simulare se amicum hostiū, & eos solicitare ad bonum finem ad de uidendum. d. Gramma. in decisi. xviii. inci. in causa magnifici ac stre-

28 nui nume. 6. cum sequen. †Et tanto magis prædicta omnia non habent obstare, cum constat curiæ omnes prædecessores inquisiti fuisse, & esse fidelissimos Cæsareæ maiestatis, & semper fuisse secutos partes dictæ Cæsareæ maiestatis præsumendum enim est, eum non esse dissimilem eorum, ut inquit Spec. in proœmio suo in uersicu. cæterum, & habetur in. l. quòd si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edict. l. quisquis. C. ad. l. Iuliam maiestatis, & firmat Neapoli. in consue. Neapoli. & si testator in uersicu. disponere, & prosequitur latè Gramma. in dicta decisi. in principio.

29 ¶†Item constat ipsum inet nonnulla magnifica facta fecisse in fauorem regiæ maiestatis. propter quæ uero similiter expectabat præmium undè non sit præsumendum, uoluisse

illum diuertere à regis fidelitate,&
perdere quicquid gratiæ antæ promeritus esset,concurrente maximè
bona uita, fama, conscientia, & le
30 galitate ipsius.† Nec habet ei obstare,ꝙ dum esset in urbe eoq; aduenissent hostes,cũ eisdem ꝯuersatus fuerit, quia ad id bene rñdeť,ꝙ hoc non obstat,cum non ipse dolo malo accesserit eò,ut ualeret cõuersari,& cõmorari cum hostibus, sed quæ ibi haberet negotia,exequereť si autem posteà ibi reperijt hostes, & cum eis conuersatus fuit, non ob id commisit crimẽ læsæ maiestatis, si mõ cũ ipsis nõ fuit in usu armorũ in opem eorũ,ut benè cõsuluit Oldra.in suo consi.xliij.in.ij.col. uers. circa sextũ,& ꝓsequiť latè Grã.ubi. š.nu.14.cum sequentibus, & sic ex istis omnib. simul iunctis nemo sani capitis dicet eum incurrisse in crimẽ læsæ maiestatis.¶ Ivdex.Hæc omnia in facto consistere uidentur, & non est dubitandum, quin si aduersus illa capitula criminis læsæ maiestatis obiecta per Fiscũ hæ defensiones propositæ competerint, potius iudex debeat declarare, non esse intinctum crimine læsæ maiestatis, quàm aliter quare prosequere Fisce,si alia habes,in eodem genere criminis.¶ Fis.Omnia contenta in j.&.ij.capite criminis læsæ maiestatis hic talis commisit idcirco si prædicta non sufficiunt,sequentia certè uidebunť sufficere in primis autem mirificè ipsum,dũ in urbe esset gratificatum esse hostibus constat iam donando equos,iam pecuniam, iam innumera alia pro eis faciendo, ex quibus apparenter,& uerè regia maiestas fuit offensa,quo casu nulli dubium est ipsum incurrisse læsæ maiesta crimẽ,ut apparet,& constat ex tex.l.iij.ff.co.titu.ad.l. Iul.maiesta.

32 †Item ex alio cõmisit crimen læsæ maiestatis tradendo uictoriã hostibus dolosè,& per industriã,cũ alias poterat habere uictoriam in fauorẽ regiæ maiestatis,quo casu prædictũ crimẽ cõmisit.ut in.d.l.iij.habetur.
33 †Item cum se cõtulisset in castrum & arcem ciuitatis Brundusij,& pluries fuisset ei iniunctum,& ordinatũ nomine regiæ maiestatis,ut indè disc ederet,semper renuit tenendo dictam arcem ꝯ uoluntatem principis quo casu reus est criminis læsæ ma-
34 iestatis,ut ea.l.iij.† Item ex posteà superuenientibus hostibus dictum castrum eisdem tradidit,& cõcessit incidit etiam propterea in dictum
35 crimen,ut ibidem habeť.†Itẽ dum esset cum exercitu in confinibus regni,absq; permissu & licentia principis bellum gessit cũ hostibus, & inimicis regiæ maiestatis, & dictũ crimen ob id, commisit, ut in.d.l.iij.
36 habeť.†Item creauit magistrũ militum absq; permissu,& ordinatione principis,& exercitum præparauit. commisit etiã ob id dictum crimen ut ibi habeť,& hoc procedit etiãsi prosperè ei successit,per Albe.in.d. l.iij.¶In q.Ex infra dicendis patebit prædicta illa parũ aut nihil ueri-
37 tati officere.† Et ideò ad primum de ope præstita respondeo, ꝙ non ex hoc cõmisit crimen læsæ maiestatis, ꝙ donauit equos, & pecuniam hostib.quia non in perniciẽ,& læsionẽ regiæ maiestatis id fecit, sed potius quodã metu neĩ quorũ manu iã esset,ĩcommodi quippiã ab ijs acciperet,& licet ꝯhať amicitia cũ hostibus,dummodo non fiat in perniciem,& præiudicium regiæ maiestatis, non incurritur in crimen prædictum, ut supra dixi, & habetur per Aymo.in supra allegato consil. & per Gramma. in dicta decisio. xviij.

xviij.nume.6.cum pluribus sequen
38 tibus.† Imò crimen læsæ maiestatis nunquam committitur, nisi publica principaliter lædat maiestas. l.j.in prin.& l.iij.cum Glo.j.iij.iiij. & aliis.ff. ad l. Iul. maiesta. & not. Azo.in summa.C.eo.titu. & est generale, ut is demum dicatur offensus,in quem principaliter fit offensio: adeò,ut secundum Bald.in l.j. C.de princi. Cor. prope fi. quando maiestas publica læditur secundario, non dicatur committi crimen læsæ maiestatis & habetur latius per domi. Albertum Bru.in consi. lxix.incip.uiso processu inquisitio-
39 nali,&c.num.5.† Quò uerò ad id, quod dicitur, ꝙ tradidit uictoriam hostibus, &c. replicatur primò, ꝙ non constat id illum per industriã fecisse, & dolosè, animoq; lædendi regiam maiestatem, & opem tradendi hostibus,ut requiritur per allegata per Fiscum: nec constat, ꝙ aliàs poterat habere uictoriam in fauorem principis. id enim dependebat ab euentu & fortuna, nec erat in potestate ipsius, imò prorsus ediuersò constat, ꝙ totis uiribus nixus fuit ad habendam uictoriam: & ita præsumendum est, cùm unusquisque appetat naturaliter honorem.secundum Specu.in titu.de
40 cita.§.v.uer.delegat⁹ quoq;.† Nec ei obstare debet,ꝙ aufugit,& sic uictoria cessit hostibus. quia ad hoc respondeo, ꝙ id fuit propter timorem mortis: non autem, ut hostibus dare uictoriã:metus. enim mortis ipsum habet excusare. secũdum Bar.in indiuiduo in l.si ob turpem. in uersi. idem dico.ff. de condi. ob turp.cau.& firmat Grammati. in d. decisio.xviij. non enim debebat expectare periculum, & sic se periculo exponere:ut dixit Inno.& Bal.in ca.j. quod me:.cau.hinc dixit pulchrè. Luc.de Pen. in l. si coloni.C. de agri.& censi.lib.xj.ꝙ sufficit timere saltem probabiliter, & si non
41 iustè. † Secundo principaliter respondetur, ꝙ si rectè inspiciatur, nullam uictoriã habuerunt hostes: uel saltem talem, ut aliquid acquisierint:seu aliquod damnũ.& præiudicium regiæ maiestati sit illatum. tex.enim in l.iij. intelligitur de notabili uictoria, ex qua fuerit causatum aliquod graue interesse ipsi regiæ maiestati:puta, perditio alicuius terræ,castri, ciuitatis, uel occisionis exercitus, uel maioris partis ipsius: & quòd id per insidias & industriam factum fuerit:puta, si duxerit exercitũ per eum locum, ubi erant insidiæ præparatæ, cum hoc sciret.argu.tex.iuncta Gloss. in uerbo, falsa indicia.in l.iij. ff. de sicar. hic autem nulla perditio, nullumq; graue interesse successit. solũ enim perierunt centum sodales,& ex parte aduersa quinquaginta: ut sic dici possit illud uulgarę: *Africa plange,*
42 *Italia non ride.* †Ad id uerò, quod dicitur,ꝙ castrũ tenuerit citrà uoluntatem principis, & quòd noluerit relinquere ad iussionem principis.respondeo, ꝙ nõ constat ipsum id fecisse,ut principi non obediret: sed quia stantibus suspitiõibus belli,& quia hostes erant proximi,dubitauit, num essent ueræ prouisiones regiæ maiestatis,imò etiam uerosimiliter uidebantur suspectæ,cũ paulò antè recepisset literas, quibus præcipiebatur, ut benè & dili-
43 genter arcem custodiret.†Et quãdo uerosimiliter dubitatur de ualiditate,& ueritate literarũ,non sunt semper exequendæ, sed rescribendum est principi: secundum Bal.in consi.lxiiij.in j. par.ut hic fecit, cũ

O 3 principi

principi rescripsit: & superueniente noua iussione ipsius principis, obe-
44 diuit. † Et de iure licet quis non pa ruerit pri. præcepto, non incidit in pœnam, si paruerit secundo. Glo. & Ange. in auth. de non alienа. §. quia uero. colla. ij. & per Spec. in titu. de contumacia. §. iiij. uersi. quid si duo
45 bus. † Quatenus uerò dicitur dictũ castrum hostibus tradidisse, respon deo, nõ constat, id dolosè ipsum fe cisse, & per industriam, ut requirit. secundùm Capy. in decisio. ccxxx. at ediuersò magis constat, id successisse coactè. quia dum uoluit arcem prædictam tradere ei, cui princeps rescripserat tradi debere, superuenerunt hostes ex insidiis iam præparatis, & magno impetu eam occupauerunt absque facto & culpa ipsius: quia occurrere & præuidere maluisset. quo casu non tene-
46 tur, ut ibidem per Capy. † Nullus enim dolus potest hic considerari: & in imponendis pœnis corporalibus requiritur dolus. secundũ Bal. in l. quicunque. vij. col. C. de ser. fugi. Pau. de Cast. in consi. cxc. & con
47 sil. cxcij. † Ad id uerò, quod dicitur quòd bellum gessit cum inimicis absque permissione principis: respondeo, quòd id processit absque dolo & culpa ipsius: sed facto inimi corum, qui ab improuiso inuaserũt eum. quo casu id quod fecit, fuit ad eius necessariam defensionem: & sic ipsi non est imputandum modo aliquo: quia id ipsi licebat, cùm defensio contrà uiolentiam est de iure naturali: ut in pri. distin. ius naturale. l. ut uim. ff. de iust. & iur. l. j. C. undè ui. nec aliquis cedere debet ulli. l. iij. §. si ad diem. ff. de re milita. l. pe. C. de tempo. in integ. restit. imò adeò permittitur defensio, ut si quis se non defenderit, cum potuerit peccaturus sit. xxiij. q. iij. c. non inferenda. & c. fi. & c. quantæ. cum Glo. & Docto. extrà. de sentẽ. excom. & iij. q. j. c. nulli. & c. seque.
48 † Quatenus uerò dicit creasse magistrum militũ absque permissione principis, respondeo id fuisse absq; culpa & dolo ipsius, & processisse facto sodalium & militum, qui accensi magno impetu & furore animi contrà magistrũ militũ à principe creatum, ipsum occidere uolebant, & trãsfugere ad hostes. quod quidem quum facile ille ipsis esse animaduerteret, simulq; quauis ratione isti malo occurrendum putaret, creatione alterius magistri insolita ipsos regiæ maiestatis obedientia retinere coactus est. & de iure, ut euitetur maius malũ, permittitur minus. l. si procurator rei. de doli except. l. exigendi. in fin. C. de procurator. & l. qui sub prætextu. C. de sacr. sanc. eccle. et. c. non magnopere ne cleri. uel mo. Glos. & text. xxxij. q. iiij. dixit. Sarra. Glo. & Cardi. in Clem. pri. in princip. de hæret. Malum enim respectu boni ex malo sequentis toleratur. ut iiij. di. c. denique. xiij. di. c. nerui Alexã. in consil. ccccxix. Item mala sunt toleranda ratione pacis. ut xxiij. q. iiij. per totum. et causa scandali ui tandi. ut xxxj. q. j. c. hac ratione. per Archi. quicquid autem ipse fecit, factũ ostenditur, ut euitaretur maius malum, etiam ad euitandũ scandala, & ex causa pacis & concordiæ: non autem ad offendendum regiã maiestatem. & sic non potest dici commisisse crimen læsæ maiestatis.
49 † Ad id uerò, ꝙ dicitur, quòd exercitum præparauit, respondetur id nõ fuisse actum in exitium reipublicæ, uel publicæ, maiestatis: sed in ipsius honorẽ & utilitatem. quo casu

casu non cõmmittitur crimen læsæ maiestatis: ut habetur per Albertum Bru. in consil. lxix. uiso processu inquisitionali. ¶Iud. Hucusq; quàm optimè uideo defensatã opinionẽ inquisiti: et etiamsi alia non concurrunt, proculdubio tamen Fiscus inaniter laborauit. ¶Fis. Dixi, et dico, ꝙ omnia capitula tam in primo, quàm in secundo capite cõtenta, per eundem fuerunt commissa. et ideo si prædicta non sufficiũt, alia certè omnino sufficere debẽt.

50 † Et ideò dico, ꝙ ex alio hic talis læsæ maiestatis crimen commisit, quando cum esset cum exercitu in prouincia sibi commissa, exercitum illum successori tradere recusauit: ut habetur in l. iiij. ff. eodem. titu.

51 † Item, quia deseruit & dereliquit exercitum populi Romani, uel regiæ maiestatis accedendo ad hostes. quo casu crimen læsæ maiestatis in primo capite commisit: ut in
52 ea. leg. iiij. habetur. † Item, quia dum ibi esset, sub iureiurando promisit se facturum proditionem aduersus ipsam regiam maiestatem, et ad id iusiurandum induxit etiam suum socium, qui similiter ob id in uinculis adseruatur: ut in dicta le
53 ge quarta. † Item, quia exercitus regiæ maiestatis per eundem in insidias deductus, et hostibus proditus fuit. incidit enim et propterea in dictum crimen: ut dict. l. quarta.

54 † Item ex alio, quia præmanibus habuit nonnullos rebelles, et hostes regiæ maiestatis, et facto ipsius non peruenerunt in potestatem ipsius regiæ maiestatis. et sic quoque cõmisit crimen læsæ maiestatis: ut
55 ibidem habetur. † Item, quia eius opera et industria dolóne malo nõnulli subditi Cæs. maiestatis ac fideles rebellauerunt, et effecti fuerunt hostes ipsius. incidit et ob hoc in
56 dictum crimen: ut d. l. iiij. † Itẽ, quia cũ rex Angliæ fuerat in præcincto obtemperandi regiæ maiestati, et ad eius fidelitatẽ perueniendi, adeò ipsi persuasit animo offendendi ipsam regiam maiestatẽ, ut minus ei obtemperauerit, dictum propterea crimen et hinc cõmisit, ut ibidem.
57 † Item, quia eius dolo malo, et opera factũ est, quò magis obsides, pecunia, iumenta hostibus populi Romani darentur aduersus rempublicam, uel regiam maiestatem. cõmisit etiam propterea dictũ crimẽ:
58 ut in ea. l. quarta. † Item, quia statuas, et imagines imperatoris iam consecratas corrupit animo offendendi regiam maiestatẽ. incidit etiã in dictum crimen: ut in le. qui sta-
59 tuas ff. eod. titu. † Item, quia dolo eius factũ fuit, ut nonnullæ ciuitates proderentur hostibus. quo casu quoq; in dictũ crimen incidit: ut in
60 leg. pri. ff. eo. tit. † Item, quia tractatum et factionem fecit cum hostibus de occidendo principe, et eius collateralibus in eius damnũ, et præiudicium, ac manifestam læsionem. cõmisit hic etiam dictũ crimen: ut habetur in leg. quisquis. C. ad l. Iul.
61 maie. † Item, quia aduenientibus hostibus, cõplures milites et sodales cassauit fictè, et hoc, ut accederent et confugerẽt ad ipsos hostes, quò ipsi cõmodius bellum gererẽt aduersus principem. cõmissum et hic crimen læsæ maiestatis est, ut in extrau. qui sint rebell. et ibi Bar. in
62 Glo. in uerbo, occultè. † Itẽ, quia nonnullas machinationes cum pluribus fecit, ut adueniente principe ei non præstaretur obedientia. commissum et sic est dictum crimen: ut
63 in d. extraua. et ibi Bar. † Item falsum in læsionẽ reipublicæ et regiæ maiesta-

maiestatis conscripsit in tabulis publicis. incidit sic quoque in dictum crimen: ut l. ij. ff. eod. titu. ad l. Iul. maiesta. & hæc omnia capitula continentur in primo capite, ut benè not. Capy. in decisio. cxxx. INQVISITVS. ¶ Vt prius abs te obiecta nihil nobis officere Fisce clare demonstraui: sic etiam hæc nihil obfutura esse, demonstraturum me con
64 fido. † Et respondendo per ordinē dico ad primum, quatenus dicitur non tradidisse exercitum successori, ꝙ rectè cōsiderando processum, minimè appareat probatum, ut dici possit commisisse læsę maiestatis crimen: cùm non constet dolo malo fecisse, quo minus exercitus successori traderetur, ut requiritur: quia in atrocissimis solus dolus punitur, & non lata culpa. l. in lege Cornelia. ff. ad l. Cor. de sicar. de quo per Bar. in l. quod Nerua. ff. de posi. & l. j. §. non autem. ff. si quis testa. lib. esse iu. fuer. & crimen læsæ maiestatis est de atrocioribus, ut apparet tam ex persona eius, qui per illud offenditur, quam etiam ex genere pœnæ, quæ imponitur pro huiusmodi crimine. quod etiam satis expressit Glo. C. de adulter. in rubric. quo circà pœna huiusmodi criminis duntaxat punitur ille, qui dolosè sic peccauit. quod uidetur satis exprimi in l. j. & multis aliis. ff. ad l. Iul. maiest. & in indiuiduo habetur per Bertran. in consi. ccxlix. in j. lib. imò constat non tradidisse exercitum, ut esset inobediens, & offenderet regiam maiestatē: sed ex eo, quia literæ, quæ præsentabantur ei per successorem, uidebantur suspe-
65 ctæ. † Eò quidem, quia carebant data diei, anni, mensis, et loci. constat autem literas debere continere locum, tēpus, & datam. secundū Bal. in addi. Spec. de rescrip. pœn. uersi. litera. ibi. Spec. §. iiij. uersi. itē ꝙ nō
66 est. ibi: locus. † Et literæ malè formatæ non debent exire de cancellaria. l. fi. & ibi Bart. de diuer. rescrip. debet enim in eis seruari stylus: aliàs non seruantur. secundum Hostien. in c. in nostra. de rescrip. quia quando sunt contrà consuetudinē, sunt erroneæ, & eis non est credendum. l. fi. & ibi Bart. C. de cano. præ
67 sta. lib. x. † Et ideò non immeritò dixit Bal. in consi. lxiiij. in j. lib. ꝙ literæ principis non sunt semper exequendæ, sed rescribendum est principi, ut hic talis fecit, & altera superueniente iussione principis, ei paruit: & sic aliquis dolus in eo con
68 siderari non potest. † Ad secūdum uero, quod obiicitur, ꝙ uidelicet deseruit exercitum accedendo ad hostes, respondetur, ꝙ non potest hunc talem dici deseruisse exercitum, cum statim reuersus fuerit. ar. tex. l. iij. ff. de diuor. & ff. de ri. nup. l. plerunq;. & ff. de dona. inter uir. & uxo. l. uir mulieri. processit. n. id calore iracundiæ: & absq; aliqua offensione regiæ maiestatis ilico reuersus fuit. quanquā etiā potest ad hostes accedi, ut non committatur crimen læsæ maiestatis, si uidelicet id fiat citra armorum usum & opem. ſm Oldr. in consi. xliij. in ij. col. uersic. circa sextā. & Grā. in deci. xviij.
69 ¶ FIS. † Atqui in crimine læsæ maiestatis uel solus conatus punitur. ſm Pau. de Cast. & Ang. in l. j. §. fi. ff. quod quis. iur. & ibi Alex. & Ias. & Fel. in trac. de cona. i. iiij. col. uer. & ideo dicit Bar. & Mart. Laudē. in tra. de crimine læsę maiest. §. xix. & sequitur Boer. in tra. de seditio. in septimo & ultimo ꝑsuppo. num. 44.
70 † Imò si benè hic aduertaē, nedum adest conatus: sed plena cōsūmatio delicti.

delicti.nã attentare idem est, quod aliquem actum procedere.l. si quis nõ dicam rapere. & ibi per omnes. C.de epis.et cler.& in authen.habita. ne fi. pro pat.tractare, est colloquiũ habere.qualiter q̃d geri possit c.cũ olim.de arbi.c.dudũ. de reb.eccle.non alienã. li.vj. procedere, est prosequi incoacte,& maleuolũ actũ animi, & propositum conari producere ad finem.l.possessio.ff.de usucapio.consummare delictum, est id facere,quo incipiat esse delictum. undè aliqui dicunt delictum esse consummatum.quando lex punit consilium principaliter, non accessorie. l.j.§.persuadere.ff.de ser.corrup. & quædam non consummata in opere,sunt cõ summata in crimine.quia factiosam uoluntatem notant,& multo fortius factiosam factionem. l. quæsitum.ff.qui & a qui. & tales ordientes lex censet reos. quia post factum non haberent iudicem punitorem, debet autem habere factum ultorẽ.l.quisquis.C.ad l.Iul.maiest. & habetur per Bald.in consil.xxiiij. uolu.iiij. & Boer.in d.trac. de sedi. ubi supra.hic autem deseruit exercitum, et accessit ad hostes,ergo consummauit delictũ, et sic puniendus est dicto crimine læsæ maiestatis. obstat tamen text.in l.iij.§.is qui ad hostes. ff. de re milit. sed an saltem minorẽ pœna, et uidetur, quòd sic l.nõ omnes desertores,in prin.ff.de re milita.iuncta Gloss. cogita super

71 prædictis.¶INQVISITVS.† Non simpliciter dicit text.in l.iij. puniri crimine læsæ maiestatis eum, qui exercitum deseruit, sed dicit, eum qui imperium exercitumue deseruerit,quasi dicat eũ cõmittere crimen læsæ maiestatis in hoc capitulo, qui iurisdictioni, et potestati ĩperij supositus ab obediẽtia realiter se subtrahit hostisq; animum assumit, et domini sui aduersarius fit, ut declarat Oldra.in d.consi.xliij.hic autem tametsi exercitum deseruit,non dolosè id fecit tamen, animoq; ostendendi regiam maiestatem,nec imperium deseruit,& statim ad obedientiam reuersus fuit, nec aliquid machinatus fuit cum hostibus, uel intra se contra personã principis, uel eius honorem,nec cum hostibus insecutus est principẽ et gẽtem eius, ut requiritur,priusquam quis possit dici rebellis,et committatur crimen læsæ maiestatis. ut d.Bart. in extra. qui sint rebel.in Glo.faciunt.ubi casus hinc deciditur. & sic non obstãt allegata in contrariũ: quæ tum quidem procedunt, quando foret facta machinatio contra personam principis, uel ipsius collateralium in eius damnum, de ipso uel ipsis occidendis uel aliter prodendis,uel de lædẽda republica, quorum neutrum hic

72 interuenit.ergo cessãt† Imò si quis has machinationes et cõiurationes fecisset, uel ijs consensisset, postea que pœnitentia ductus reuelasset principi, potius esset præmiandus, quàm puniendus,ut l.quisquis.§.sanè si quis.C.ad l.Iul. maies. sic ergo etiam dicamus in isto,qui non fecit coniurationes, sed tantum deseruit exercitum accedendo ad hostes, & ilico reuersus fuit pęnitẽtia ductus.

73 †Ad tertium uidelicet,quòd sub iureiurãdo promisit hostibus, se proditionem aduersus regiam maiestatem facturum respondetur,quòd id fuit per uim et metũ, quo casu non tenetur crimine læsæ maiestatis, ut per Gramma. in d. decisione.xviij. item, quia reuersus statim ac sponte id reuelauit et patefecit principi,et effectus non fuit secutus,& sic excusatur, et præmio esset afficiendus,

dus, ut in d.l. quisquis.§. sanè si qs
74 C.ad l.Iul.maie.† Ad id quod dr, ꝙ exercitus per eum in insidias deductus fuit.& hostibus proditus, respōderur, quòd non probatur dolo malo, scienter, & appensate id factum fuisse, ut requirit text.d.l.iiij.uerbi gratia, quòd ipse sciens, ubi essent insidiæ hostiū præparatæ, illuc exercitum duxit, eumque ipsis hostibus, prodidit animo & intentione offendendi regiam maiestatem. atqui contrarium ponitur, cùm constare dicitur, ei iniunctum fuisse per ipsum principem, ut exercitum duceret in cōfinia regni, cui præcepto necesse erat parere. vt xiiij.q.j.cap. quòd præcipit.& per Cardi. in Cle. fi.de æta.& qualita.& tale præceptū domini excusat à pœna, ut habetur per Spec.in tit de feud.§.quoniam. uersi.xv. quæritur. & non obedire præcepto, est peccatum, & punitur, cap.fi.xiiij.q.j. Nec potest ei aliqua culpa imputari, quia accessit per uiā rectam, solitam, & consuetam, & non per uiam insolitam. quo casu de eo, quòd per uiam ipsam acciderit non tenerur. secundùm Barto.in l.ij C.de naui. non excu libro.xj.&
75 Bald.in l.iij.C.de nauti.fœno.† Ad id uero, ꝙ dicitur habuisse præ manibus nonnullos rebelles regiæ maiestaris, & facto ipsius non perueniſſe in potestatem principis: Primò respondetur, ꝙ non tenetur crimine læsæ maie. quia ignorauit illos fuisse rebelles, & sic non dolo malo fecit, quò minus peruenirent in potestatem regiæ maiestatis. ut requiritur per d.l.iiij.dum.ibi dicitur: factumue dolo malo cuius dicetur, quò minus hostes in potestatem populi Romani ueniāt. & probatur in l. Metrodorū ff.de pœn. iūcta.Glo. Secundo respondetur, ꝙ minime constat facto ipsius euasisse, & dolo malo, ac per industriam, sed potius constat euasisse casualiter, & absque ipsius culpa, & sic ei non est imputandum ad crimen læsæ maiestatis, quod tunc commissum foret, si ipsos aufugere fecisset, ut non peruenirent in potestatem principis, & principaliter, ut læderetur ipsa regia maiestas, secus si aliquid factum fuit, quod non principaliter in læsionem principis tēdit. quia licet secundario, & per quandā consequentiam postea leditur, non cōmittitur tamen crimen læsæ maiestatis, ut hr per Albe. Bru.in allega.consil.lxix.
76 † Quatenus uerò dr, ꝙ eius dolò factū est, ut nōnulli subditi Cæsa. maiei rebellarent & hostes efficerētur, replicatur ꝙ licet uerum sit, id qd' prætenditur probatūm, ꝙ uidelicet pessimè tractasset subditos istos, & ꝙ nimis eos angariasset, non tamen ex hoc potest dici ipsum īcidisse in crimen læsæ maiestatis. quia id non probatur factum ad effectum, ut hostes regiæ maiestatis fierent, & ut rebellarent: idq; dolo malo, ac per industriā, ut requiritur in d.l.iiij. quo casu licet secundario, et per quandā consequētiam lædaē regia maiestas, non tñ cōmittitur crimen læsæ maiestatis, per ea, quæ proximè dixi.
77 † Ad illud uero, quod dicitur, ꝙ eius opera dolòue malo factum est, quò minus rex exteræ nationis principi obtemperaret, respondetur, ꝙ non constat fuisse persuasum regi, ut non obtemperaret maiestati Cæsa.per industriam ac dolo malo. etenim licet dum tractaretur de illo reducendo ad Cæsa.fidelitatem, dixerit, ac ei persuaserit, quòd si ad fidelitatem principis ueniret, deberet eam omnino seruare, alias male successurum, quia soleat princeps ægre

ægre ferre refractariolos, non tamẽ id dixit animo, & intentione offendendi regiam maiestatẽ, sed potius animo persuadendi eius fidelitatem pro omni futuro tempore. & quanuis rex propter illa uerba se retraxerit ab intentione iurandi fidelitatem, non tamẽ potest dici commissum crimen læsæ maiestatis, cũ non principaliter illa uerba fuerint dicta ad illum effectum, sed potius ad bonum, quo casu habet locũ distinctio Bar. in l. non solùm. §. si mandato meo. ff. de iniur. in ij. col. seu tertia, ubi cõcludit, quod aut persuadetur delictum, & tunc non fit distinctio, an alias persuasus fuisset facturus, an non, & an dolo id fecerit, aut nõ persuadetur delictum. & tunc fit distinctio, an dolo malo id persuasum sit, an non. & sic cum in casu isto nõ sit in persuasum delictum, sed bonum, licet ex persuasione causetur delictum debet distingui, an persuadẽs id fecerit dolo malo, an non. nã, ut sæpius dixi, crimen læsæ maiest. non committitur, qñ aliquid fit non principaliter, ut lædatur regia maiestas, licet secundario, & per quandã consequẽtiam lædatur. & quod non sit persuasum delictum, sed bonum, & habens cõformitatem cum iure cõmuni, patet in cap. j. qualiter iu. de.

78 ua. do. fideli. † Nec etiam obstat, quod dicatur, per eum factũ fuisse, ut obsides, pecunia, & iumenta hostibus darentur, quia respondetur duobus modis: primò, quia non constat, ea ipsum dedisse scienter hostibus, id est sciẽtem tunc temporis istos esse hostes. nec etiam constat, ea data esse in læsionẽ, & præiudicium reipublicæ, & regiæ maiestatis. quo casu uerum est, committi crimen prædictũ, ut d. l. iiij. hæc enim qualitas est fundamentum, sine quo cessat dictum crimen, & debet probari, quia est quædam qualitas animi, & debet probari per testes, qui uident actus exteriores. secũdùm Bar. in l. ijs, qui. §. diuus. iu fi. ff. de tut. & cura. da. ab ijs. & plene habetur per Aymo. Craue. in consi. vj. per totũ. & probatur argu. tex. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti. & postlim. reuer. & firmat Ange. in l. j. ff. ad l. Iul. maiesta. circa medium.

79 † Minimè etiam obstare uidetur, quòd dicitur statuas imperatoris corrupisse, quia id fortuito casu, & nõ per industriam, ac dolo malo euenit, quo casu non contrahitur crimen læsæ maiestatis, ut est text. in l. non contrahit. ff. ad l. Iul. maiesta.

80 † Quatenus uero dicitur, quòd eius dolo & opera factum fuit, ut nonnullæ ciuitates ab hostibus caperentur, respondetur, quòd non est concludenter probatum, ut possit dici commisisse læsæ maiestatis crimen. nam licet probetur scripsisse quasdam literas regiæ maiestati, quòd dictæ ciuitates minime possent resistere hostium potentiæ, quòd muri ciuitatum ex tali & tali latere essent debiles, & non bene muniti alijs munitionibus, & has literas peruenisse in hostium manum, ac earum uelut instinctu ciuitates illas mox fuisse oppugnatas & captas. non tamen ex hoc sequitur commissum esse dictũ crimen, quia patet has literas non hostibus, sed regiæ maiestati fuisse directas, & ad bonum finẽ, nẽpe ut regia maiestas ualeret prouidere circa tuitionem dictarum ciuitatum, & sic non dolo, & per industriam, ut requiritur in l. penul. ff. ad l. Iul. maiest. & quod peruenerunt in manus hostium, id euenit fortuito quodã casu, & nõ dolo, uel culpa ipsius. nuntius enim, qui litera-

ras

ras portabat, erat nuntius solitus, fidelis, & approbatus à curia, & solebat literas secretas ferre & referre. ut nulla culpa possit imputari circa ipsius electionem, ut est doctr. Bal. in l. si is cui. C. de fur. ubi hoc simul discere licet, ꝙ si debitor miserit pecuniam creditori suo per fidũ nuntium, solitum, & consuetum, & qui solet esse bonus, eaque illi eripiatur, uel aliud sinistrè eueniat, excusabitur, & amplius non tenebitur.
81 † Nec obstat, quatenus dicitur, ꝙ proditor dicitur, qui unum in mente gerit, & aliud fingit gerere ĩ actu, secundùm Bal. in cap. j. iiij. col. uer. quid de rebus ecclesiæ. qui. mo. feu. amitta. & Bart. in extraua. ad reprimendum. uer. rebelles. & per consequens ꝙ licet apparentèr literæ fuerint directæ, & scriptæ sub nomine regio, id tñ fuerit per industriam factum & simulatè, si quidem reuera totum id fiebat, ut ad hostes peruenirent. uerùm quia totum hoc figuratur. nec ulla cõiectura apparet de hoc in processu, non est faciẽda uis
82 ex hoc. † Quò uerò ad id, quod dicitur, quòd fecit tractat cum hostibus de occidendo principe, & eius collateralibus, respondet, ꝙ ex quo statim, antequam aliquid successisset pœnitentia ductus id principi reuelauit, non solum non debet puniri, sed præmio & honore affici, ut l. quisquis. §. sanè si quis. C. ad l. Iul.
83 maiest. † Quatenus uero dicatur, ꝙ aduenientibus hostibus plures sodales fictè cassauit, ad hoc, ut accederent ad hostes, prout cum effectu accesserunt, respondetur, ꝙ non sufficit probare, ꝙ sodales cassauit, & deinde figurare in aere, ꝙ id fecit fictè, ut accederent ad hostes. id enim tanquam inducens delictum, debet probari per exteriores cõiecturas et præsumptiones, per testes, qui uiderint, uel audiuerint actus exteriores. secundùm Barto. in l. ijs, qui. §. diuus. ff. de tuto. & curat. dat. ab ijs. in fin. uerbi gratia, probando, quòd illi sodales cassati erant strenui milites, & practici in usu armorũ: adeo, quòd absque causa ipsos cassauit, item quòd tũc temporis erat fama indubitata, quòd hostes erant præparati, ut uenirent ad eum locum, item, quòd nedum erant necessarij illi sodales cassati, sed erat necesse quòd plures fierent pro tuitione, & defensione illius loci, item, quòd communis opinio stantibus prædictis fuit & erat, quòd fictè fuerunt cassati, ut accederent ad hostes: stante maximè, quia statim nulla mora interueniente accesserunt, illis autẽ concurrentibus putarem sufficere, & si non ad cõdemnandum, saltem ad torquendum. sed istis non concurrentibus non est concludenter probatum, ut possit dici probatum
85 crimen læsæ maiestatis. † Nec obstat, quòd dicatur plures machinationes fecisse, ut adueniente principe, ei nõ præstaretur obedientia. qa respondetur, ꝙ nihil de hoc in processu constat, & dato, ꝙ cõstaret uerbis hoc dixisse, nihilominus, qa postea non fuit secuta inobedientia, sed potius obedientia, & maxima fidelitas, non potest dici commisisse crimen læsæ maiestatis. ſm Bart. in extraua. qui sint rebell. in uerbo,
89 machinantur. † Non enim committitur crimen læsæ maiestatis uerbis, sed facto, nec potest procedi, ac si foret crimen læsæ maiestatis, ut est tex. in l. famosi. ff. ad leg. Iul. maiesta. & firmat Boer. in trac. de sedi. in 4. præmisso. nu. 1. & do. Stepha. Buinar. in l. quisquis. C. ad leg. Iul. maie. in j. not. uer. ij. dictum no. & consuluit

consuluit Aymo.Crauet.in cōsil.vj. pri.lib.nu.71.& num.9.ubi plenè.
87 †Et ideò infert, ꝙ licet alias in crimine læsæ maiestatis admittantur testes non idonei(& hoc quando læditur principis maiestas facto, & principaliter)secus tamen,si solis uerbis quia tunc & eo casu non dicitur crimen læsæ maiestatis,& sic specialia, quæ uigent in eo crimine, habēt locum in offensione facti,non aūt uerbali.
88 ¶Fis.†His proximè dictis ꝑte,obstat in indiuiduo.tex.l.quisquis C.ad le.Iul.maiesta.ubi sola cōspiratio & machinatio contrà principem punitur eadem lege,& committitur crimen læsæ maiestatis, imò ex solo conatu contrà principem cōmittiť crimen prædictum.ſm Ange.in l.j. §.fi.ff.quod quis.iur.& Marti. Lauden.in trac.de cri.læsæ maie.§.xix. & sequūtur Ias.Pau.de Cas.& Ale.
89 in d.§.fi.¶Iv.†In hoc passu est animaduertendum,quòd licèt dicatur in crimine læsæ maiestatis puniri solum affectum etiam effectu non secuto,per allegat per Fiscum, tamen Glo.in extraua qui sint rebel.in uer. machinantur.ultra machinationem requirit inobedientiam, & similiter Gloss.in d.l.quisquis.in uerbo,eadē. requirit,quòd ultra machinationem processum sit ad aliquem actum, & ita uoluit Bonifa.in trac.de crim.in tit.de sedi.uer.ut dixi perueniendo ad actum.& sequitur Boer.in tract. de sedit.in vij.& ultimo præsuppo. nu.42.quare ego puto distinguēdū: aut quis machinatus fuit contrà personā principis de ipso occidendo, & in hac machinatione fuit excogitatus modus id faciendi,& cum alijs ordinatus,& ultrà fuit adinuenta ꝑsona,quę id faceret.hinc si machinatio fuerit detecta , puniť machinas, ac si esset secutus effectus, quia serò pararetur uindicta crimine cōsumato. fecit enim , quicquid potuit excogitādo modum,& ad inueniendo personā,& ei mandando , ac persuadendo:& de facili poterat sequi effectus,nisi fuisset detecta machinatio. ꝙ uerò puniatur,probatur per Car. in c.j.extrà,de eo,qui mitti.in pos. aut potuit conatū ad effectum de facili deducere secundū modum ordinatum,sed pœnitentia ductus nō deduxit , imò reductus est ad meliorē uitæ frugē,& ad maiorem obedientiam,& isto casu non punitur.ꝑ tex. l.qui falsam,& ibi Marsi.nu.15.ff.de fal.& hoc modo loquitur Gl.in uerbo,machinantur.in extraua.qui sint rebel.dū dicit,ꝙ machinatio de non obediendo principi, punitur secuta inobedientia:quasi uelit dicere,ꝙ si sequatur posteà obedientia, illa machinatio nō punitur pro crimine læsæ maie.& ita ītelligo in oīb. machinationib.ut cōmittať cri.læsæ maie. si ad aliquem actum sit processum, & appareat factū esse , quicquid fieri potuit,secus si ad aliquem actum non sit processum,sed tantummodo ad uerbalem machinationem,& constat, potuisse deduci ad effectum, sed pœnitentia recessum esse ab illo maleuolo animo,& ita dicerem,saluo semper meliori consilio, cui me subiicio,& de omnibus me remitto excellentibus regentibus regiam cācellariā,qui plures in similibus causis iudicauerunt,in alijs uerò capitulis.s̃.dictis puto benè fuisse ꝓ parte
90 Inquisiti rñsum.†Et est sciendū,ꝙ cri.læsæ maie.habet duo principalia capita:& hucusq; dictum est de capitulis contentis in primo capite pro maiori parte.omnes.n. illi casus suprà nominati, quibus offendiť principaliter princeps,debent collocari in j.capi.illi uerò, qui non principaliter

liter tendunt ad offensionē principis, debent collocari in ij.cap.ut est uidere in eo, qui dat operā, ut magistratus populi Romani occidatur, item si priuatus gerat se pro magistratu, uidentur esse & hæc in ij.ca. collocanda si priuatus gesserit quid sciens dolo malo pro potestate magistratuuc.ut l.iiij.ff.ad le.Iu.ma.itē qui de prouīcia, cum ei successor datus esset, non discesserit.itē qui exercitum deseruerit.itē qui priuatus ad hostes profugerit.Item qui confessum in iudicio reum, & propter hoc in uincula coniectum, emiserit ut l. iiij.eod.tit.omnes autē isti casus cōtinentur in ij.c.& omnes alij, ut dixi, quibus directo non offendit princeps, ut pulchre dicit Capit.in de-

91 cisio.cxxx.nu.17.†Est etiam sciendum, q tam in capitulis cōtentis in pri.capite, quàm in secundo, habet locum extra. qui sint rebe.ut possit procedi ad definitiuam snīam cōtrà absentes, ac si forent p̄sentes de plano & sine strepitu, ut ibi habetur, &

92 declarat ibi Bar.†Item est sciendū q pœna capitulorum contentorum in primo capite, est mortis naturalis & dānatur memoria etiā post mortem rei.ut l.fi.ff.eo.ti.nec habet pōt hæredem, sed fiscus ei succedit.§.p contrarium.insti.de hære.quæ ab intest.deferū.& filij rei efficiunt incapaces, & inhabiles bonorum, & successionum.ut l.quisquis.C. eo.titu. Pœna uerò contentorum in secūdo capite, est mortis naturalis & publicationis bonorum, sed morte rei extinguitur delictū, ut optimè concludit Csp.in deci.cxxx.nu.20.

93 ¶†Item aduertendum, q crimine læsæ maiestatis tenentur nedum facientes cōiurationē uel machinationem contrà principem, sed etiā satellites conscii & non reuelentes, & nuntij, ut habet in l.quisquis.C.eo.

94 titu.§. id quod. † Sed an peregrinus & exterus teneatur reuelare cōspirationē, ut ne puniatur? dicas, q non s̄m Oldra.in consi.xxxxiij.col. ij.uersi.circa sextam quæstionem.& Mar.de Laude.in trac. de cri.læ.ma.

95 §.xxij.†Item est notandū, q clericus non dicitur cōmittere crimē læsæ maiestatis, nec habet locum in eo pœna.l. quisquis. C. ad l.Iu. ma.ut uoluit And. Barb.in consi.xxj.uolu. iij.de quo per Bar.Soz.in consi.xij. in iij.& iiij.q.ī j.li.& Abbas Sicu.in c.at si clerici, in princi.extra.de iud. & tex.in c.si quis laicus.xxij.q.v.& Hiero.Tor.in suo cōsi.quod est inter consil.Anto.de Butr.in ultimo. & per Bal.in consi.xxiij.in iiij.li.incipi. quidam plebanus. & sequitur Cepol.in consi.xvj.col.iij.uersic. cū ergo casus noster.in iiij.col. uersic.

96 præterea lice.†Et pro crimine læsæ maiestatis clericus debet remitti ad iudicē ecclesiasticum, ut est Glo. in consti.de personis.& ibi habetur per Iser.& Afflict.& Bar.de Capua, & sequitur Boer.in tract.de sedit.in

97 vj.prę suppo.nu.3.†Item est sciendum, quòd in hoc crimine læsæ ma. procedit ex solo officio iudicis absque querela & denunciatione, ut dictat regni in cōsti.incipi.ii.qui.& qn̄ proceditur per inquisitionem ex mero officio, debent seruari omnia ea, quæ ponuntur & seruantur, quando proceditur per accusationem & querelam, ut ibi habetur, & declaratur

98 per Afflict. †Et si cùm proceditur ad denuntiationem in tali crimine, petatur per inquisitum copia delationis, & denuntiationis, debet dari ipsi inquisito.& hoc procedit regulariter, præterquàm quādo proceditur de crimine læsæ maiestatis directo contrà personam principis, quia tunc

tunc non debet dari copia denunciationis nec debet declarari inquisito
99 nomen delatoris.†Et formata inquisitione per ipsum iudicem in dicto crimine.si inquisitus reperiatur in fortijs curiæ, & petantur pro eius parte defensiones,non debēt dari,sed debet iudex, antequàm denē defensiones,referre causam,& merita ipsius regi uel proregi,in qua relatione debet facere mentionem de nomine deferētis,& delati,& de qualitate & numero testium, & eorum depositionibus,eorumque forma,& ꝙ nouiter instatur pro defensionib. & debet expectari respōsum ipsius. habetur in d.consti.ij.qui.& in c.nuper apud Tranum.nec etiam datur copia repertorum inquisito absque consultatione regia,ut ibi habetur. sed est aduertendum, ꝙ prædicta ꝓcedunt,& habent locum in eo crimine læsæ maie.quod cōmittitur contrà principem,uel rempublicam de directò,& contrà eius collaterales, secùs in aliis capitulis contentis in l.ij.& iiij.ff.ad le.Iu.maie.& ita procedunt & limitantur cōsti.humanitate.& ij.qui. & c.nuper apud Tranum.ut dicit & declarat Bar.de Capua in d.consti.humanitate.

100 ¶†Debet autem iudex considerare,quis sit zelus delatoris,& quid ad delationem ipsum induxerit, quia si odio defert,non admittitur,ut habetur ī c.nuper apud Tranū.ubi habetur,ꝙ iudex ei debet deferre iuramentum,ꝙ nō defert propter odiū, sed quia credit uerum esse. Item debet considerare personas testiū,qa non testimonijs,sed testibus credēdum est, ut l.iij.ff.de testi. & docet

101 tex.d.cōsti.ij.qui.†Similiter si petetur per inquisitum liberatio sub fideiussoria cautione, debet regē uel proregem iudex consulere,& expectare eius responsum,& interim reū tenere sub fida custodia,ut habetur in d.constit.humanitate. & c.nuper apud Tranū.& hoc procedit, qn̄ directo est offensa maiestas principis,uel eius collaterales, uel respublica,ut suprà dixi.

102 ¶F i s c. † Qua pœna uerò punietur ille,qui cùm scit tractatū fieri contrà principem,non reuelat?

¶I v. Hoc potest determinari per text.l.frater.ff.ad le. Pomp.de par. ꝙ puniatur pœna relegationis,ut ēt declarat ibi Mars.sed Mars.non meminit tex.l.quisquis §.pe.C.ad leg. Iul.maie.ubi habetur, ꝙ punitur de crimine læsæ maiestatis.& ideo in l. utrum.ff.de parr.tenuit cōtra rium. procedit autem hęc opinio, quando sciens tractatum potest ꝓbare,aliàs si non potest, quia posset torqueri. per l.iij.C.ad le.Iu.maiesta.non tenetur reuelare,& per cōsequens ipsum exponere periculo torturę, ut late disputat Marsi.in d.l.utrum.ff. ad l.Pompe.de parri. & plenè uide Angè.de Are.in lib.male.in uerbo. *che hai tradita la tua patria*.ij. colū.

103 †Item est sciendum, ꝙ licet magna si enormitas & grauitas delicti istius, tamen non potest ad torturā procedi,non præcedētibus indicijs, & alijs præsumptionibus,ut est tex. & Gloss.Cyn.Bal. & Sal.in l.si quis alicui.C.ad le.Iul.maiestatis.

104 † Præcedentibus autem indicijs, omnes possunt torqueri,etiam priuilegiati & minores.ut l.milites.C.de quæstio.& l.de minore.ff.eo.ti.& habetur in l.nullus.C.eo.ti.& per Angel.Areti.in lib.malefi.in uerbo.*che hai tradita la tua patria*.in prin.

105 ¶†Item in crimine læsæ maiestatis omnes possunt accusare,etiam infames,& dānati de publico iudicio, ut plenè ibi per eundem Angel.

†Item

106 †Item in crimine læsæ maiestatis puniuntur filij ex delicto patris, ut habetur in l.quisquis. C.ad leg.Iul. maie.& an idem sit, ut puniantur filij ex delicto matris incidẽtis in crimẽ læsæ maiestatis,& an fœmina cõmittat dictum crimen, uide per eundem Ang.ubi suprà.iii.col. & ibi ꝑ Augu.de Ari.& Bernar.in addi.

107 †Item in crimine læsæ maiestatis non appellatur.ſm Ang.de Are. in lib.male.in uerbo.de quo suprà. in prin.& in uerbo. pręsente Caio, & appellante.sed contrarium tenet Marti.Lauden.in vij.q.per Glo.in l. Panton ius.§.rei.ff. de acqui.hære.

108 †Item est aduertendum, ꝙ cùm dicitur in crimine læsæ maiestatis admitti ad testificandum etiam testes infames,& aliter ĩhabiles,id uerum sit ad probãdum directò ipsum crimen læsæ maiestatis, non autem ad probandum adminicula, quæ requiruntur probari in dicto crimine, ut in exemplis positis per Bart.in l. famosi.ff.ad legem Iu.maie.ubi hoc etiam firmat Alex.sed dicit procedere de illis adminiculis,quę non sunt de substantia accusationis.

¶Item quòd sororem venenauit. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Venenare aliquem, est graue admodũ delictum,adeò ut grauius etiam sit homicidio.& nu.2.& est crimen occultũ sapiens proditionem.& nu.3. & quomodo cognoscatur quem esse uenenatũ nume.4.13.14,15.16.& quæ indicia possint haberi in hoc delicto, nume.5. 17.21.*

6 *Minæ faciunt indicium ad torturam. & nu.23.24.25.26.*

7 *Indicium ad torturam an faciat asserlio defuncti cum iuramento.& numero 27.*

8 *Solitus delinquere habet indicium contrà se.& nu.28.*

9 *Mendacium an faciat indicium ad torturam.& nu.29.*

10 *Fuga quando faciat indicium.& nume.30.*

11 *Ordo iuris non seruatur in enormibus, et nume.31.*

12 *Affectus si non sequatur effectus,quãdo puniatur in crimine ueneni. & numero 32.*

13 *Testes singulares non probant.*

14 *Medicorum est scire,an aliquis ex ueneno sit mortuus.*

15 *Confitens se uenenasse aliquem, & ex ueneno mortuum,an ualeat.*

17 *Testes familiares sunt idonei ad probãdum innocentiam.*

18 *Amicitia & amor facit omnem suspitionem cessare.*

19 *Delinquere nemo præsumitur nisi ex causa.*

20 *Coniectura una tollit aliam.*

23 *Defensiones quæ competãt in crimine ueneni.nume.14. 15.16.17.18.19.20 21.22.23.*

33 *Statuto stante,quòd bannitus occidatur,an possit ueneno occidi.*

34 *Venenãtes affines carceratos qualiter puniantur.*

34 *Iudex debet esse promptior ad torturam in crimine ueneni.*

36 *Vxor inquisita de uenenatione uiri,si torquetur,non debet interrogari,an maritus sit ex ueneno mortuus.*

37 *Venenum uendens,& emens qua pœna puniatur.*

FISCVS.

VLTRA prædicta crimina & delicta,in alio reperitur deliquisse pręfatum delinquentem, constat enim
1 uenenasse sororem.†Quod quidem grauissi-

grauissimum crimen est, & grauius homicidio, ut.l.j. C. de male.& mathe.& quę sit ratio, ꝙ sit grauius homicidio, uide Marsil.in rub.ff.de sicar.nume.3.† Hinc est, ꝙ uenenans non uenit appellatione homicidæ, secundùm Saly.in.d.l.prima, & habetur per Barto. de Cap. in consti. constitutionem diui patris nostri, & ꝙ sit grauius, & detestabilius homicidio, tenet Gramma. in consil. xxxvj.nume.2. & in uoto.3. nume. pri.†Est etiam crimen occultum sapiens proditionem, ut per Bald.in l.crimen fratrem.C.de ijs, quib.ut indi.in.j.not.& in.l.nemo.ij.colum. uersic.simile est in beneficio.C. de summa trini.& plenè per Gramma. in.d.uoto.3.adeò, ꝙ ī eo iudex prōptior debet esse ad torturam, & condemnationem, ut ibi per Gramma. ꝙ quidem crimē ex infrà dicendis in processu apparentibus constare manifestum est.† Et primò constat de delicto in genere commisso, dum constat fuisse repertum corpus mortuum cum liuoribus, & spumis ore fluentibus, ex quibus cognoscitur corpus uenenatum secundùm Suet. in Caligula in principio.& Ioan.de Firmo in suo aureo reperto. in uerbo, uenenatio.item constat, ꝙ sumpto ueneno semper uomuit, ꝙ quidem arguit uenenationem.

2

3

4

5 ¶†Item constat, eundem inquisitū fuisse uisum emere uenenum, & deinde fuisse uisum triturare in quodam mortario, & ponere in quadam charta, & cum dicta eius soror uellet comedere, dictum uenenum in eius parapside apposuisse. Item constat in eadem charta fuisse repertā magnam quantitatem dicti ueneni. quæ omnia sunt indicia nedum ad torturam sufficientia, sed etiam ad condemnationem secūdùm Par.de Put.in lib.sindica.in uerbo, tortura lo.iij. uersicu. an stetur dicto torti.

6 pen.colum.† Item constat, eundem inquisitum pluries minatum fuisse dictæ suæ sorori, minæ autem faciūt indicium ad torturam secundū Specu.in titu.de præsumptio.§. species uersic.sed pone, L.minatus est Tit. Bald.in.l.Pacduleius.ff.de hæred.insti. & argumen.l.si qui adulterij.C. ad.l.Iul.de adulter.&.ff.man.l. si uerò nō remunerandi.cum similibus.

7 †Item constat, eandem sororem defunctam tempore quo uiuebat pluries dixisse, & mediante iuramento deposuisse, se esse uenenatam per dictum inquisitum eius fratrem, ex quo resultat indicium ad torturā secundùm Angel.in.l.si quis in graui. §.si quis moriens.ff. de Sylle. & ibi Lodo.Roma.& idem uidetur tenere Bald.in authen.si dicatur.C.de testi. & in.c. literas de præsumptio.

8 †Item constat fuisse, & esse solitum delinquere, ex quo causatur indiciū ad tortutum, secundùm Barto. in.l. fi.ff.de quæsti.& Bal.in.l.fi.ff. de hæred.insti.& Gloss. in.l. iubemus.C. de probatio, cum similibus de quibus ad longum per Marsi.in sua praxi.§.diligenter, nume. 99. & Marti. Anto.Blau.in repeti.d.l.fi. de quæstio.nume.246.cum sequentibus.

9 †Item ulterius, cōstat, fuisse, & esse conuictum de mendacio, quo fit, ut indicium ad torturam oriatur.secūdum Bar.in.l.de minore.§.plurimā quoque.ff.de quæstio.refert, & sequitur Ange.de Are.in lib.male.in uerbo, fama publica uersicu. nonò quæro, & idem Bar.in.l.fi. in.ij. col. ff.de quæsti.& plenè Marsi.ī sua pra-

10 xi.§.diligenter, nume.74. † Item, quia constat, ꝙ dum captus esset p familiam curiæ, aufugit, & in fuga rursus captus est ex qua fuga oritur

non modica suspicio, & indiciũ, ut habetur per scribentes in.l.fin ff.de quæ.& in.l.in le.Cor.ff.ad Sylle.& per Ang.de Are.ĩ li.male.in uerbo, fama publica uers. an fuga. de quo latè per Mars.in.l.fi.C.de probatio. & in praxi.§.diligenter,num. 41.ex quibus omnibus necesse est dicere, nedum posse procedi liberè absque alia consideratione ad torturam, sed etiam ad cõdemnationem etiam nõ
11 seruato aliquo iuris ordine.† Quia sumus in enormibus, in quibus non seruatur iuris ordo, secundum do. Par.de Put.in trac.sindi.in.51. car. 2.col.in fi.& plenè congerit Marsi. in sua praxi.in.§.diligenter nu.165.
12 †Et intantum est uerum istud maxime in hoc crimine uenenationis, ut in eo puniatur affectus, licet non sequatur effectus secuudum Bart.in l.j.C.ad le.Pomp.de par.
13 ¶Inquisitus. † Si uera essent ea quæ proposuisti, proculdubio sequeretur conclusio tua, sed ex infra dicendis patebit in iure, & in facto parum ea ueritati officere, & primò dico minimè constare de delicto in genere commisso concludenter. omnes enim testes in hoc deponẽtes sunt singulres, & contrarij, qui de iure etiam non coniunguntur ad faciendum indicium ad torturam secundum Bald.in.l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de edẽ.& ita uoluit Bal. in le.spadonem.§.quarta.ff.de excu. tuto.& in.l.iurisiurandi.C. de testi. & Ioan. Cal. & Anto.de But. in.c. ueniens el primo de testi. adeo, ut dicat Bald.in rub.de contro.in uas. in.j.col.ꝙ si essent duo testes singulares non cõferentes in eundem rei finem, non probant aliquid, & qui eos produxit, non dicit habere aliquos testes pro se. apparet autem in hoc quatuor testes fore examinatos quorũ unus dicit, cadauer illius mulieris se uidisse cum liuoribus, & cũ spumis ore fluentibus, & iudicio suo esse id signum ueneni uerũ potest causari ex febre pestifera, & maligna adeò, ꝙ utrũque poterit esse, & sic ↄcludenter nihil probat alius uero testis deponit, se non uidisse liuorem in eo cadauere indicantem uenenationẽ, sed spumã in ore, quæ multoties in nonnullis cadaueribus solet apparere, & hoc propter fortem transitum, & sic etiã dicunt di uersimode alij testes, adeò, ut nihil concludunt, si rectè inspiciantur.
14 †Præterea ij testes non sunt experti medici, nec qui possent deponere de hoc, & quorum dicto credi debeat secundùm Spec.in tit.de testa.§.vij.uersi.hoc quoque, sed sunt illiterati, & idiotæ, nullam habentes experientiam, quæ posset supplere illiteraturam secundum Spec.in tit. de iud.dele.§.viij.uers.item, ꝙ est illiteratus scire enim an sint signa uenenationis, an non, & an aliquis sit ex ueneno mortuus, an non est peritorum medicorum, & cum difficultate hoc possunt scire secũdũ Mars. in.l.j.§.præterea nu. 37. ff. de sicar.
15 †Intantum, ut secundùm eundem si aliquis cõfiteatur, se uenenasse aliquem, & ex ueneno mortuum esse, hæc confessio ei non præiudicet, ꝗa ipsius facultatis non sit dignoscere, uenenum ne illum enecarit, an quippiam aliud.
16 †Ad id uero, ꝙ dicitur, ꝙ semper uomuit, breuiter replicaẽ ꝙ si rectè inspiciatur processus, non concluditur fuisse signum uenenationis, imo per testes curiæ, & inquisiti contrarium constat, dum dicũt ꝙ sunt nonnullæ infirmitates, quæ uomitum ĩ corporibus humanis solent causare, citra tamen speciem ueneni, & ex illis est uidere, num probatum

batum sit de delicto in genere cōmisso. descendendo uero ad indicia, quæ adducūtur, dico minimè ea obstare, & dicit Par. de Put. in lib. sindica. in uerbo, tortura lo. iij. uers. mandauit rex. 4. col. nu. 11. ꝙ uomitus potest causari ex materia cholerica.
17 † Et primo non obstat id, ꝙ dicitur, ꝙ fuit uisus emere uenenum, tum, quia probatur per familiares domus (qui sunt idonei testes ad ꝓbandum innocentiam inquisiti secundum Spe. in tit. de inquisitio. §. j. uers. sed nunquid reus refert, & sequitur Ioan. de Ana. in cons. suo. 59. & Alex. in cons. xxiiij. incip. animaduersis in. ij. li. 13. col. & plene ꝑ Marsi. in praxi. §. oportune nu. 15.) ꝙ dictum uenenum emptum, & repertum in domo in quadam fissura cuiusdam parietis domus, fuit emptum propter mures, & ad hoc demonstrādum fuit præcedente instātia ipsius inquisiti ꝑquisitum in pluribus partibus ipsius domus, & præcisè in nonnullis fissuris, & fenestris & alijs locis, in quibus solent mures concurrere, & ibi fuerunt repertæ plures partes casei, & panis cum ueneno. & toxico, quæ est magna coniectura pro ipso inquisito, tanto magis, quia idem testes deponunt, ꝙ dictum uenenum, & toxicum fuit per dictū inquisitum emptum ad prçces & importunitatem dictæ mulieris tempore quo uiuebat ad effectū interimendi mures, & per eandē fuit ī pluribus partibus domus, ut supra dixi, positum. item cōcurrit, quia lōgè antè, & ferè per tres mēses antè mortem mulieris fuit dictum uenenū emptum.
18 † Item accedat prçdictis, ꝙ quo tempore fuit dictum uenenū emptū summopere dictus inquisitus diligebat dictam suā sororē, quo fit, ut omnis sinistra suspitio cesset secundùm Gl. l. j. C. de sicar. & Bal. in marga. in uerbo, amicitia, & Cepol. in ɔs. ij. in. ij. col. in fi.
19 † Item cōcurrit maxima cōiectura elidens omnia indicia existentia ɔ̄ eum, uidelicet probatio bonæ uitæ castitatis, famç, bonorumq; morum dictæ mulieris, ac maximè obedientiæ, quā habebat erga dictum suum fratrem, adeò ut nulla urgens causa possit cōiecturari, qua potuisset dictus inquisitus moueri ad interimēdum dictā suā sororē, & de iure nemo præsumit delinquere, nisi ex cā ut ꝑ Fely. in. c. j. de offi. & pote. iud. delega. & Alex. in ɔs. cvj. in. iiij. par. per Glo. sing. in. l. qui iurasse. §. si pater de iureiu.
20 † Item accedat prædictis probatio maximæ diligentiæ, & solicitudinis adhibitæ in curatione dictæ suæ sororis, & intimi doloris an planctus immensi ob mortem ipsius. ex quibus omnibus resultat nō modica coniectura exclusiua delicti una enim coniectura tollit aliam, ut sæpius dixi.
21 † Nec obstat, ꝙ dicatur fuisse uisum dictum inquisitum triturare uenenum in mortario, & demum ponere in parapside suæ sororis, quia ad id pluribus modis respōdeo, primò, quòd hoc non probatur cùm aliqui testes dicant uidisse ipsum triturare quandam rem albam, aliqui quandam rem similē sulphuri, tertij uerò rem nigram, & aliqui dicunt fuisse tempore quo dicta mulier erat infirma, aliqui uerò dicunt, quòd erat incolumis, & sana, & sic testes sunt uarij, cōtrarij, singulares & discordantes, & sic eis non est stādum, ut suprà dixi. item secundò, quia probatur eandem rem trituratam fuisse per dictum inquisitum & inspersam parapsidi uxoris, & filiorū, quo fit, ut si fuisset uenenū, oēs mortui essent, ut arguit Gramma.

in decisio.ij.& sic non est præsumẽdum fuisse uenenum. item liquidè constat ex defensionibus adductis fuisse piper,id quod fuit trituratum & non uenenum, & sic cessat suprà dictum indicium, debent enim testes cõcludere, quòd fuit uenenum malum,aptum ad nocendum, aliàs nihil probant,ut per Par.de Put.in lib.sindica.in uerbo,tortura. lo. iij. uersicu.mandauit rex.iiij.colum.

22 † Tantò magis, quia id fuit longè antè infirmitatem,& mortem dictè mulieris,& nullum signum ueneni fuit in ea post,quod quidem fuisset proculdubio, si fuisset uenenum,ut experientia docet,& est regulare secundum ueras medicinæ regulas,& ita dicit Par.de Put. in li. sindica.in d.uerbo,tortura.lo.iij.uersi. manda

23 uit rex 4.col.in fi.†nume.11.Similiter non obstat, quatenus adducatur eundem pluries,minatum fuisse sorori,quia ad id pluribus modis respõdetur,& primò quia licet testes dicant, quòd pluries minatus fuit, *che li uolea rompere le brazze*, alij *che li uolea rompere la testa*, nullus tamẽ dicit,ꝙ minabatur,ei se ueneno insidiaturum,& tunc minæ faciunt indicium, quando subsequitur illud ipsum delictum,quod minatur,uerbi gratia,si cum minatur occisurum sequatur occisio,si cũ minatur uerberaturum, sequatur uerberatio, si cum minatur uulneraturum,sequatur uulnus,& sic de singulis,nõ autem,quando sequitur delictum extraneum, uel maius aut minus, ut egregiè consuluit Bertran.doct.Gal li.in consi.lxj.in.ij.par.incip. nõ puto,ꝙ ex propositis prætereà nõ est uerificatum pro parte curiæ, esse solitum illum,& potentem executioni demandare dictas minas,ut requiritur ad hoc,ut faciant indicium ad torturam, imo exaduersò probatur esse impotentem,timidũ, pressi animi, & non solitum minas executioni demandare, & sic tollitur istud indicium,ut uolunt Doct. in.l.ulti. ff.de hæred.insti.& Iaso.in.l.j.C.de ser.fugi.Fely.in.c.cum oporteat.de accu.nu.9.Spe.in tit.de præsump.§. species uersi.sed pone.L.minatus est Tho.Gramma.in consi.xiij.& consi. lxviiij.cũ alijs Doctoribus commu-

24 niter. † Item similiter non obstat prætensum indicium stante probatione bonæ famæ inquisiti, nec exaduerso probatur mala fama ipsius, quo casu minæ facerẽt indicium secundum Cy.in.l.fi.ff.de hære.insti. intelligendo tamen,quando est probata mala fama in eodẽ genere mali.ſm eundem Bertran. in.d.consi. lxj.& in consi.cxxxvij.in ea.ij. par-

25 te, & sic non est facienda uis.†Præterea licet minæ probari possint ẽt per testes singulares secundùm Pet. de Anch.in consi.cclxxvij. & in ꝯsi. ccxcix.& Fulgo.in consi.clxxvij.ut refert,& sequitur Gramma. in deci. v.in nu. 15.id solum tamen tunc ꝓcederet,quando testes essent singulares ratione loci, uel temporis, & concurrerent in eundem rei finem, quo casu benè probant, ut per Fulgo.in consi.clxxij. post med. primæ colum. secus tamen erit,quando testes nõ ꝯcordant de qualitate minarum,ut ĩ casu nostro.nam alij dicũt ꝙ dixerat,*che li uolea rõpere le brazze*,alij,*che li uolea rompere la testa*.& sic non concordant in qualitate mi

26 narum,† Prætereà prætensæ minæ non fuerunt puræ, & simplices, sed conditionales,uidelicet,*che li haueria rotta la testa,se la se fosse piu affaciata alla fenestra*,quo casu non oritur iudicium,nisi probata illa qualitate,& cõditionale,secundùm Bertran.

tran. in dicto consil. lxj. & consil. cxxxvij. ex quibus omnib⁹ resultat clara iuris conclusio, ꝙ de dicto indicio minatum non est curandum.

27 † Nec similiter obstat depositio dictæ offensæ, etiam facta in mortis articulo ex pluribus: & primò, q̃a non facit indicium sufficiens ad torturam. secundum Bertran. in consilio. cxxxvij. ij. parte incipien. uiso processu. & in consi. xxvj. eo. ij. uol. nu. 8. Gramma. consi. lvij. num. 14. Bal. in l. mater. C. de calumniator. Petr. de Gerar. in sing. lv. Mar. Ant. Blan. in repetitione l. fi. ff. de q. nu. 390. & Gramma. in consi. xlij. nume. 7. & in consi. lxx. & Marsil. in singu. xxij. & Ang. in d. l. mater. & ibi Gl. licet idẽ Ang. tenuerit cõtrarium in l. si quis in graui. §. si quis moriens. ff. ad Syllenia. quia se correxit in d. l. mater. secundò, quia dato, ꝙ faceret indicium, id est uerum, quando concurrerent ea, quæ posuit Marsi. in sua praxi. in. §. diligenter. nu. 118. cum seq. uidelicet, ꝙ fuerit facta in mortis articulo cum iuramento: & ꝙ talis asseuerans fuerit homo bonæ cõditionis uitæ, & famæ: & alia, de quibus per eum. quæ utiq; in casu nostro minimè concurrere uidentur: & ideò succedit, ꝙ nullum indiciũ sumi potest ex dicta depositione nõ formaliter facta: & in propriis terminis firmat Par. de Put. in lib. syndic. in uerbo, tortura. lo. iij. uersicu. mandauit rex. iiij. col. nu. 11. tertiò ex alio non obstat, quia, ut suprà dixi, etiamsi principalis inquisitus diceret, & confiteretur, se uenenasse aliquem, qui ex dicto ueneno mortuus sit, non propterea ex dicta confessione damnari posset. secundùm Marsi. in l. j. §. præterea. ff. de sicar. numer. 37. ratio est, quia ut hic nescire potest, ita pari modo persona offensa non potest præiudicare inquisito per suam confessionem.

28 † Quatenus uerò dicatur, ꝙ sit solitus delinquere, pluribus mediis tollitur huiusmodi indicium: & primò, quia nõ est simpliciter uerum, ꝙ solitus delinquere, habeat ex solo hoc indicium ad torturam: ut plenè congerit Marsi. in praxi in. §. diligenter. nume. 99. de quo per Marc. Anto. Blan. in repeti. l. fi. ff. de quæstio. numer. 246. cum sequentibus. secundò, quia non probatur, fuisse solitum delinquere in eodem genere delicti. quo casu non resultat indicium: secundum Gloss. singu. in le. iubemus. C. de probat. Barto. & Mod. in l. fi. ff. de quæstio. Saly. in l. fi. C. eo. titu. Gandi. in rubr. de indi. uidu. col. fin. Gramma. consi. xlv. & consi. lv. & uoluit Iacob. Nouell. in sua praxi. ad defen. numer. 104. fol. lxvij. tertiò, quia probatur ex aduersò ex parte inquisiti, ꝙ à tribus annis retrò aliquod delictum nõ commisit, sed benè, pacificè, & quietè uixit, conuersando cum bonis & perfectis hominibus. quo casu purgata censetur illa mala fama. secundùm Iaso. in l. si prius. col. cxliij. ff. de no. opet. nunc. & Ro. in consil. ccxxxvj. colum. ij. & sequitur idem Iacobus Nouell. ibidem nu. 106. iiij. quia nõ sufficit dicere, ꝙ aliàs hic talis fuit inquisitus de talibus delictis, & producere ad hoc simplices informationes, ut possit dici solitus delinquere: sed est necesse, ꝙ probetur, quod fuit conuictus: secundùm Andr. de Iser. in titu. de pa. tenen. in uers. publici latrones. et probatur per tex. l. ictus fustium. et ibi Bal. et Doct. C. de infa. nam non statim, quãdo quis accusatur de crimine, criminosus dici potest: sed quando conuincitur. text. est in c. fina. in fin. xv. distin. in

ulti.quæstio.& in c.nõne.viij.q.iiij. uel quando pronuntiatus fuerit pro tali:ut dicit Spec.in tit.de instr.edi. §.restat.uersic.quid sit tabellio. uel quando in iudicio fuerit confessus: ut pulchrè prosequitur Gramma.in uot.xxx.num.25. cum sequentibus quorum neutrũ hic interuenit: er-
29 go indicium nõ resultat.† Nec obstat, ꝙ dicatur, ipsum fuisse conuictum de mendacio, quia respondetur pluribus modis:primò, quia nõ est simpliciter uerum, quòd mendacium sit sufficiens indicium ad torturam:licet nonnulli Doct.teneant, quòd sic.Par.in lib.syndi.in uerbo, tortura.lo.j.uer.uiso.de indi. indubi.& Affli.in const.si damna clandestina.in xiiij.no.uersi.sed quæro. & ibi Andr.de Iser. uidentur concludere,quod non facit sufficiens indicium ad torturam, ex eo, quia licet principali celare ueritatem propter suam salutem:maximè propter ritũ magnæ curiæ uicariæ, de quo per eosdem : licet moder.doctor Marc. Ant.Blan.in repe.l.fi.ff.de quæstio. nume. 265. cum sequentibus conetur prædictas opiniões reducere fœdere distinctionis ad concordiam:ut opinio Iser.Par.& Affic. procedat in iis,quæ spectant ad eius immediatam defensionem:ut si primò negauerat, postea fecisse dicat ad suam necessariam defensionem, uel ꝙ casualiter percussit, uel aliter : opinio autem Bart.procedat in iis, quæ nõ spectant ad eius defensionem immediatam:ut si dicat,in die delicti locutum se esse cum Petro.& posteà dicat, eum non uidisse. uel si dicat, tali die se fuisse Venetiis, & postea dicat,eo die se fuisse Mediolani.ista enim non respiciunt defensionem immediatam : ideò faciunt præsumptionem contrà eum. sed opinio. Iser.simpliciter sequitur Gramma. in uoto 30.nume.16. tamen utcunque sit, quia hic negauit id, quod pluraliter respiciebat confessionem delicti, & immediatam defensionẽ (quia negauit se emisse uenenum) tenendo opinio. Marci. Anto. adhuc sumus in tuto.secundò respondetur, non posse ipsum dici conuictum de mendacio, ex quo, si rectè inspiciatur,depositio,negauit emisse uenenum non purè & simpliciter, sed quòd non recordaretur emisse. nam facta affrontatione cum testibus dixit,quòd melius consulta memoria recordatur emisse uenenum : & sic non potest dici uarius & conuictus de mendacio: ut habetur per Tindar. in tra. de testib. uaria. in primo lib.trac.in nono capi-
30 tulo.† Minimè etiam obstat, quatenus dicatur aufugisse è manibus familiæ, quia cum subitò apprehensus detractarit ignominiam carceris, non resultat aliquod indicium contrà eum:ut notabiliter firmauit Salyc. in l.admonendi.ff. de iureiu-
31 ran.nume. 11. † Nec obstat, quod sumus in enormibus, in quibus nõ debet seruari ordo iuris, quia dico, quòd etiam in crimine læsæ maiestatis, et in casibus, in quibus iudex habet liberum arbitrium requiritur quòd præcedant legitima indicia uel probationes : secundum Franc. Brun. in tra. de indi. & tor. in vij. quæstio.ij.q.j.nume.7. & Marsil.in consi.xlix. nume. 46. & in consil.l. nume. 3. & in praxi cri. §. constante. nume. 24. cum sequen. & in. §. successiuè. in fi. & Par.de Puteo.in lib. syndi. in uerbo, tortura. lo. iij. uersic.an stetur dicto torti. uersicu.
32 licet iudex.† Nec est uerum, quòd punitur affectus, ac si secutus esset effectus: quia contrarium fuit decisum

ſum in ſacro regio conſi. Neapo. ut teſtatur Gram. in deciſio. ij. per totam. & ex iſtis puto (ſaluo ſemper ſaniori conſilio) eſſe ſublata omnia ex aduerſo adducta. ¶IVD. Adeò bene & eleganter propoſuiſti defenſiones aduerſus ea, quæ per Fiſcum adducebantur, ut meritò debeant
33 abſolutioni uiam ſternere. † Et ut aliqua in hoc crimine dicam, ſciendum eſt, ꝙ crimen ueneni eſt adeò odioſum & grande, ut ſi ſtatutum permittat bannitū impune occidi, non poſſit tamen uenenari: ut habetur per Ange. in l. fin. C. de delator. lib. x. niſi eſſet bannitus pro crimine læſæ maieſtatis. et ſequitur Marſi. in rub. de ficar. nume. 12. pro quo uide Rochum in tract. de conſuetudine. xj. fol. & Pet. de Gerar. in ſing. xiiij. & ita tenet Afflict. in conſtitu. mala
34 noxia. in fi. † Item ſi affines uenenauerint affines ſuos, qui erant carcerati, & meriti ſuſpendium: & hoc, ne uituperarētur, puniuntur, ut parricidæ. ſecundum Bal. in l. libertas. ff. de ſta. ho. & dixit Io. de Ana. in c. cum iuramento. ult. col. de homici. & firmat Mar. in l. j. ff. de ficar. nu. 6.
35 † Item iudex in hoc delicto ueneni debet eſſe promptior ad torturam, præcedentibus tamen legitimis indiciis uel præſumptionibus: ut habetur ſecundum Bald. in l. iij. C. de epi. audien. & Afflic. in conſtit. ma-
36 la noxia. j. col. in fin. † Vbi plus dicit, ꝙ ſi examinatur uxor de uenenatione uiri, uel torquetur, non debet interrogari, an maritus ſit mortuus ex ueneno: ſed an dederit ei uenenum. & hoc ex doctri. Alexan. in conſi. cxvj. incipien. in cauſa inquiſi
37 tionis. in fi. in iij. lib. † Itē eſt ſciendum, quòd uendens, et emens uenenum necandi cauſa, uel habens, punitur pœna mortis. ut in conſtit. mala noxia. & in conſtit. eadem pœna. & conſtit. quicunq; toxicum. & per tex. in l. eiuſdem. ff. de fica. licet Afflict. intelligat procedere, quādo ex ueneno illo ſecuta eſſet mors: non aliàs: & quòd ita interpretatum fuit ex generali conſuetudine totius Italiæ: & hoc dicit in d. conſtitu. mala noxia. in v. nota. & dixit ſuprà inquiſitus ex deciſio. Gramma. ij. item procedunt prædicta, ſi temere fuerit uenditum uenenum: ut puta, ſi uendatur diſcolis & incognitis, quos uerosimiliter pōt coniecturari ad malum finē emere: ſecùs ſi uendatur probis uiris, in quibus nulla cadit ſuſpitio: ut declarat Marſil. in d. leg. eiuſdem. §. alio ſenatuſconſulto.

¶Fiat conteſtatio litis ſuper eis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Capitula debent legi inquiſito, & ſuper ipſis interrogabuntur.*
2 *Litis conteſtationis forma.*
3 *Confeſſio facta, in uinculis an ualeat. & nume. 5.*
4 *Litem conteſtare ſi reus ſpōte noluerit, an cogetur.*
6 *Litis conteſtatio an debeat fieri in præſentia accuſatoris, & rei.*
7 *Reus inquiſitus an poſſit in cōteſtatione litis dicere, nego me eſſe culpabilem.*
8 *Litis conteſtatio an ſemper debeat fieri iudice pro tribunali ſedente.*
9 *Litis conteſtatio an inducatur, ſi dicatur, mentitur, qui hoc uult dicere.*
10 *Litis conteſtatio quos effectus pariat. nu. 11. 12. 13. 23. 24.*
13 *Fideiuſſio ſiſti cū clauſula, toties quoties, expirat lapſo biēnio à die litis conteſtationis.*
14 *Tortura datur facta cōteſtatione litis.*
15 *Inſtantia perempta in cauſa periurij an poſſit pronunciari ſuper debito. & nume. 19.*

16 Iudicium est unicum, licet plures conueniantur in uno libello.
17 Accessorium sequitur naturã sui principalis. & nu. 22.
18 Instantia si est perempta in uno, est perempta in alio.
20 Periuriũ intẽtatum importat causam ciuilem, & criminalem.
21 Sententia põt ferri contra unũ, & contrà alios supersederi, si plures accusantur in uno eodemq; libello.
23 Exceptiones dilatoriæ aduersus accusationem proponuntur antè litis contestationem.
25 Instantia in criminalibus durat per biennium.
26 Instantia in criminalibus potest prorogari per regem per insufflationem spiritus uitæ.
27 Actio iniuriarũ transit ad hæredes facta litis contestatione.
28 Curator debet dari minori antè litem contestatam, & qualiter.
29 Aduocatus & procurator dandi sunt inquisito.
30 Ordo iuris non est seruandus in leuibus.

FISCVS.

HVCVSQVE uisum fuit, qualiter formentur capitula contrà inquisitos. auditis uerò fisco & inquisito, officium iudicis est telam processus & iudicij in iis, quæ spectant ad eius officium, ordinatim pertra-
1 ctare. † Quam ob rem sciẽdum est, ꝙ formatis capitulis, ut suprà, debet duci reus ad iudicem sedentem pro tribunali ad eum actum solutus uinculis & cathenis: ut dicit text. in const. regni incip. si damna clandestina. & ibi p gl. & Afflic. in uerbo, soluti tormentis. & eo ibidem existente debent legi, & particulariter declarari eidem inquisito dicta capitula, & super unoquoq; ipsorũ debet scribi eius responsio in pede uniuscuiusq;, iuxtà practicã datã per Afflic. in d. consti. si damna clandestina. in nono no. & docet Marsi. in sua praxi. nu. 11. §. constante. & lectis eidem omnibus capitulis, ac scriptis, ut suprà. & annotatis omnibus eius responsionibus, in fine capitulorum scribi debet actus litis conte
2 stationis. † Eius autem forma erit: die quarto Februarij an. 1553. instã te regio procuratore fiscali præsentia capitula fuerunt exhibita & præsentata, lecta & diuulgata de uerbo ad uerbum, d. inquisito constituto corãm magnifico Straticoto ciuitatis Salerni pro tribunali sedente ad hunc actum: isq; idem inquisitus solutus uinculis & cathenis. & cùm super eis unoquoq; ipsorum interrogaretur, litem cõtestando & animo contestandi, respondit proût in pede eorum & uniuscuiusq; ipsorum continetur. immediatè autem tum debet dari terminus per iudicẽ eidẽ inquisito ad faciendum oẽs & singulas defensiones, quas habet & habere poterit, & fiscus debet acceptare omnes confessiones, mendacia, & uariationes dicti inquisiti, si & quatenus pro se faciunt, & non aliter nec alio modo: & econtrà reuocare omnes, & quascunq; confessiones, & propositiones, ac instantias quomodolibet sibi nociuas, & non ali-
3 ter nec alio modo. ¶ FIS. † Quid ergo important illa uerba: solutus uinculis & cathenis? an quæso sunt de substãtia litis cõtestationis? ¶ IVD. Illa profectò uerba sunt magnæ importantiæ: quia si reus confiteretur aliquid in capitulis cũ esset in uinculis & cathenis, posset allegari p uim & metũ tormẽtorũ extortũ: ut in d. cõst. si dãna clãdestina. & ibi Affli. itẽ ex alio.

ex alio, quia litis conteſtatio impeditur per metum, & eſſet ipſo iure nulla dato metu.ſm Gul.de Cu. & Doc.in l.j.C.de lit.conte.& Pet.de Su.in li.ij.in fi.ff.de iudi. FIS.†Sed
4 pone caſum, quòd reus in iudicio conſtitutus non uult litem conteſtare, nonne eo caſu cogetur? & certe ſic, ut habetur in tex.c.j.& c.tuæ.ut lit.non conteſta.& ibi Gloſ. & Cy. in l.j. C.de cont. lit. in vij. q. & ibi Bald.in v.q. & Alex. in l.ſi finita.§. Iulianus. col. x.ff. de dam. infect.& habetur per Afflic.in conſti.ſpeciale. & poſſet cogi per impoſitionem pœnarum, pecuniarū, & etiam per torturam, ut habetur per Bal.in l.accuſationem.C.qui accu.nō poſſunt. & tu dixiſti infra in tertia parte tertiæ partis, ut ibi, & tamen litis conteſtatio facta iſto modo ualet & tenet, ergo quomodo procedūt, quæ
5 dicta ſunt ſupra? IVDEX.†Non nego, quin etiam litis conteſ. poſſit fieri per reum uiribus prætoris compulſum in caſu, quo noluerit ſponte litem conteſtari, attamen poſito caſu, quòd aliquid confiteretur, eſſet neceſſaria ratificatio. quia uideretur facta confeſſio per metum, & comminationem pœnarum, & torturæ. & ideo benè ad cautelam fuit prouiſum, ut apponātur illa uerba, de quibus ſupra dictum fuit. ¶FIS.
6 Vtrum in caſu, quo proceditur ad querelam, requiratur de neceſſitate.ut fiat conteſtatio litis per reum in præſentia accuſatoris, ſicut requiritur in ciuilibus? ¶IVDEX.Dicas, quòd non, quia in criminalibus abſente accuſatore iudex ex officio ꝓcedere poteſt et interrogare, vt l.ij. C.de aboli.& l.quamuis.C.de adulter.tradit Bart.in l.is, qui reus.ff. de pub.iud. & Bald. in l.j.C. qui accu. non po.uerſi.ſed hic nō occurrunt.

et idem tenet Bald. in l.j. C.de litis conteſt.& firmat Maria.Soc.in cap. olim. inter. de lit. conteſt.nu.65.in fin.et uide Ang.de Aret.in lib.maleſi.in uerbo, hæc eſt quædā inquiſi
7 tio. viij. colu. ¶FIS. † Vtrum reus inquiſitus poſſit reſpondere in capitulis hoc modo, nego me eſſe culpabilem? ¶IVD.Bar.in l.j.§.acuſationem.ff.ad Turpi.dicit, ꝙ non debet admitti talis reſponſio.quia reus debet reſpondere ſuper facto, utrum fecerit, an non fecerit, id ſuper quo accuſatur, non autem, utrum illud ſit culpabile, an non culpabile.quia hoc ſpectat ad iudicem, ut in d.§.accuſationē.facit, ꝙ no.in c.fi.de purga.cano. & ſequitur Bal. in l.unica. C.de lit.cōte.in viij.q. & firmat idē Maria.in d.c.olim inter.nu.67.in fi. & dicit eſſe perpetuo notandum.
8 ¶FIS.† Vtrū ſemper requiratur, ut conteſtatio litis fiat iudice ſedentē pro tribunali: et aliter facta an ualeat. ¶IV.Dicas, ꝙ ad ualiditatem litis conteſtationis requiritur, ut fiat iudice ſedente pro tribunali, ut eſt tex.in d.c.olim inter.& per tex.in l.j.C.de lit.cont.& l.rem nō nouam. §.patroni.C.de iudi. et firmat idem Maria.ubi ſupra.nu.75. et aliter facta non ualet.et ideo eſſe cautus, ut ſemper apponi facias dicta uerba.
9 ¶FIS.†Quòd ſi reus reſponderit in aliquo capitulo, ꝙ mētitur, qui hoc uoluerit dicere, an dicatur litem cōteſtari? ¶IVD.Dicas, ꝙ ſic, ſm Bal. et Doc.in l.turpia.ff. de lega.j.et eſt notādum, ꝙ plurimos uidi reos ita reſpondere. et eſt ſciendum, quod plures effectus parit litis conteſta-
10 tio. †Et primus eſt, quia ſi moritur reus poſt litem conteſtatam, facit heredē teneri, qui alias regulariter non tenetur.ſecundum Bar.in l.ſenatus.ff.de offi. præſidis. et no. per Doct.

Docto. in l. j. C. ne ex delict. defuncto. & Bar. in l. quid ergo. §. pœna. ff. de infami. & Alex. in l. absentem. ff. de pœn. & ibi habes, in quibus casibus hoc procedat. †Secūdo operatur, quia lite contestata currit instātia. secundùm Bald. in l. properandum. in v. col. C. de iudi. & ante litē contestatam non currit. †Et an lapsa instantia ulterius audiatur accusator uel fiscus, uel restituatur in integrum, uide Gramma. in uoto 31. per totum, ubi pulchre. & uide Capy. in decisio. ccvj. incip. in causa. & cætera. † Tertio operatur, quia facta litis contestatione, & elapso biennio expirat fideiussio de iudicio sisti cum clausula, toties quoties, secundùm Afflict. in constitu. sæpe contigit. la. ij. in ij. uo. †Quarto operatur, quia sine contestatione litis non potest procedi ad torturā: ut dixi in tertia parte tertiæ partis, nume. 49. & intelligas regulariter.

11 bus hoc procedat.

12 contestatam non currit.

13 & cætera.

14 sæpe contigit.

15 ¶Fisc. †Quòd si agitur de periurio cōtra aliquem, & a die litis contestatæ elapsum est bieniū, et sic instantia est perēpta quo ad periuriū, cū sit causa cri. an possit nō obstāte peremptione instantię prouideri, et pronuntiari super debito, & uidetur dicendum, ꝙ non. quia stante lapsu biennij a die litis contestatę super causa criminali, perempta instantia ipsius causæ criminalis et prīcipalis, intelligetur peremptum omne ius proueniens ex ea. quia causa principalis debet attendi. l. si quis nec causam. ff. si cer. peta. & sic ciuilitas, seu iudicium ciuile non est amplius in consideratione, alias sententia esset nulla, ut per Docto. in l. properādū. de iudi. †Et pro cōfirmatione opinionis prędictę addicitur, ꝙ si in libello plures conueniuntur, unicum est iudicium, et unica instantia, & indiuidua par formiter sententia. l. in hoc iudicio. ff. famil. herciscun ita si in libello sunt plures actiones, instātia unica, & indiuidua debet esse, & sic stante unitate causę, non potest dici in parte perempta, et in parte non. †Tertio confirmatur, quia accessorium sequitur natură sui principalis. c. accessorium de reg. iur. in vj. l. non dubium. C. de legi. Ias. in l. j. §. si quis ita. ff. de uerb. obli. sed causa ciuilis est accessoria ad criminalem periurij, quę est principalis, et principaliter intentata, ergo ea sublata, & sic perempta instātia illius principalis, sublatū est accessorium. & quod causa criminalis sit principalis, patet ex ordine libelli, quia pręponitur, quia ordo scripturę est attendendus. secundùm Bald. in l. aduersus. C. de usur. & in l. j. C. de substi. hinc est, ꝙ dixit Bar. in j. cōsi. col. fi. ꝙ si reperiuntur duo instrumēta scripta in eadem charta præsumitur prius factum, & scriptū illud quod præcedit ex ordine scripturæ. & habetur per Bald. in l. si duas. ff. de excusa. tut. †Præterea si instantia non esset perempta etiam quò ad ciuilitatem, sequeretur absurdum: quòd nec instantia quò ad criminalitatem esset perempta, cum sit indiuidua, ut dictum fuit. & sic principale reciperet confirmationē ab accessorio, quod esset contra l. quod per manus. ff. de iure codi. & contra omnia iura cantantia, ꝙ elapso biennio instantia causæ criminalis est perempta. ¶Iud. †Sed præmissis non obstantibus contrariam sententiam de iure probabiliorem esse existimo, & sic, ut licèt posset dici perempta instanria quò ad caput criminalitatis, non tamen quò ad caput ciuilitatis ex infrà dicendis. & primo, quia licet de iure cōi non poterat

16 de iudi.

17 et in parte non.

18 duas. ff. de excusa. tut.

19 lis est perempta.

terat agi criminaliter, & ciuiliter in uno eodemq; libello & tempore l.j. C.quando ciuilis actio praeiu. cri.ta me hodie propter clausulas consuetas apponi in instrumento, uel propter pactum habitum inter partes, pôt agi simul, & semel ciuiliter & criminaliter.fm Afflic.in const.si ciuiliter.dum dicit ibi,sumpta est ista
20 practica. †Et semper, qn̄ agitur de periurio,agitur criminaliter, & ciuiliter, & in primo tractatur de pœna periurij,in secūdo de solutione.unde sequitur,ut si in libello cōtineantur plura,& diuersa, tot censeantur esse libelli, quot sunt capita in eo contenta,& tot dicantur esse instantiæ, & non unica,secundum Bald.in l.edita.C. de edē.uers.xiiij. quæro: dum dixit, ꝙ si in libello contineantur pura, et sic fiat cumulatio,an dicatur una instantia, an plures.& distinguit,aut loquit̄ de unitate collectiua.& est una instātia, sicut unus libellus, aut de unitate specifica, & tunc sunt plures instantiæ, & ita plures considerantur,&effectus erit,dicit ipse, si plures instantiæ considerantur, si unnm crimen est liquidū, super eo potest pronuntiari,& instātia diuidi pôt. sic ergo in casu proposito dicendum est, ut licèt perēpta sit instantia quò ad unum caput criminalitatis, non dicatur tñ perēpta quò ad caput ciuilitatis longe diuersum ab eo, cū capita iam sint specificata,& causæ sint diuersæ, & ita videtur tenere Alexan. in l. sci-
21 re debemus.de uerbo. obli.† Et ad confirmationem prædictorū adducitur doctrina Bar. in l. de unoquoq;. ff.de re iud.ubi dixit,ꝙ si plures accusantur in uno libello,una sententia pôt ferri contra unum,saluo processu contra alios, & sic instantia diuidi potest, quæ erat unica. quanto igitur fortius dicendum est in casu nostro, in quo cōsiderātur duæ causæ,& duæ instantiæ, et una stat de per se ab alia,& sic una sublata non intelligitur alia sublata uel peremp-
22 ptā.† Præterea quando sunt duæ causæ æquè principales simul iunctæ,una nō dr̄ dependere ab alia, & & sic in eis non consideratur principale et accessoriū, neque quod principaliter actū est,ut eleganter dixit Hipp.de Mar.in rub. de fideius.nu. 63.sed ī materia nr̄a causæ sunt coæquales,& separatæ. ergo una nō depēdet ab alia. ut probat̄ per doctri. Bar.in d.l.j.C. qn̄ ciuil: actio.dum dixit, ꝙ una sublata,alia non tollit. ergo sequitur, ꝙ una non est accessoria ad aliam, sed sunt æquè principales. & tenēdo istam partem breuiter respōdetur ad allegata in contrarium,& quo ad primum,inquantum dicitur, ꝙ debet attendi illud, quod principaliter agit̄, respōdēt, ꝙ illud procedit, qn̄ causæ non essent æqualis potētiæ, ut dictū fuit, nec obstat illud, quod dicitur secundum per text.in l. in hoc judicio.ff. fa.test.quia ille tex.procedit,quādo plures sunt conuēti,& oēs cōparēt, ut sic contra oēs possit determinari, uel in fauorem omnium, & tunc instantia unica diuidi non potest, nec sententia, secus autem,si aliqui essent absentes,diuiditur enim tum instantia, & sentētia.l.non idcirco, ff.de iud. sed materia nostra continet duas causas separatas, & principales, & coæqnales ac duas instantias nō respectu unitatis collectiuæ, sed respectu, quia sunt omnia separatim ī libello specificata, & sic una ab alia separari,& diuidi potest. nec obstat aliud, ꝙ accessoriũm sequitur naturam sui principalis, nam in casu proposito nō datur principale & accessorium,

& accessorium, ut dictũ fuit sed oẽs causæ sunt æquè principales, & diuersæ, & diuersæ instantiæ, nec habet obstare aliud, inquantum dicebatur, ꝙ attẽditur ordo scripturæ, & per ordinem apparet, ꝙ principaliter est intentata causa criminalis, & sic illa sit potentior, unde ea sublata, omne sequens tolli debeat. nam responsum fuit, ꝙ illud procedit, qñ non daretur æqualitas causarum, sicut in casu nostro, quia tunc nõ procedit, quod illud dr, ꝙ debet attendi, quod principaliter agitur, & sic limitatio erit ad dictam l. si quis nec causam. ff. si cer. pe. ut per Hippo. in d. n. 63. præterea ordo scripturæ nõ est attendendus, qñ constat de mente disponẽtis. l. nec enim. ff. de solu. Bar. in l. cum prætor. §. fidei. ff. de lega. iij. sed iam constat, ꝙ istæ causæ sunt separatæ & coequales, & sic instantiæ. per doctrinam Bald. in d. l. edita. & per Alexan. in d. l. scire de-
23 bemus. ¶ † Quinto operatur litis cõtestatio, quia per eam præcluditur uia proponendi exceptiones dilatorias aduersus accusationem & inquisitionem. secundum Marsi. in l. j. nu
24 me. 15. ff. de quæst. † Sexto operatur, ut si unus, ad quem spectat de iure ius accusandi, postquam accusauit & litem contestatus fuit, desistat, alius ad accusandum nõ admittatur, ut probat text. iuxta Glo. in l. sepulchri uiolati actio. ff. đ sepulch.
25 uiola. † Et nota, quòd etiam de iure regni in criminalibus durat instãtia per biennium, ut habetur in ritu magnæ curiæ uicariæ incip. item ser
26 uat ipsa curia, ut instantiam. † Et secundùm eundem ritum instantia etiam in criminalibus potest proro
27 gari per regẽ, ut ibi habetur. † Septimo operatur, quia facta litis contestatione actio iniuriarum transit ad hæredes, ut habetur in l. iniuriarũ. ff. de iniur. l. si nomen. ff. de hæredi. uel actio. uendi. & firmat Iacob. de Bello uis. in praxi. crimina. in titul. de iniur. in uerbo, quòd dictus rei malitiosè. in xij. col. uersic.
28 sed nunquid ista actio. † Et est aduertẽdum, ne erretur, quòd si inquisitus erit minor, die uno uel duobus ante examen debet ei dari curator ad litem, ut latè dicam in tertia parte tertiæ partis, & ideo dixi dandum esse curatorẽ uno die ante uel duobus, quàm examinetur, ut dentur ei capitula, quò benè informatus de iuribus minoris possit rectè ei authorari, aliàs si eodem instanti, quo daretur, præstaret suam authoritatẽ, actus esset nullus, ut latè disseruit Mar. in praxi crimi. in §. nunc uidendum. nu. 31. quia esset præstare authoritatem absque causæ co-
29 gnitione. † Est etiam aduertẽdum, quòd facta litis contestatione debent inquisiti interrogari, num habeãt aduocatum, & procuratorem, & si dixerint non habere, debet eis prouideri expensis curiæ, si sunt pauperes & miserabiles personę, ut habetur in constitu. lege præsenti.
30 † Et est aduertendum, quòd hæ solennitates requiruntur in delictis grauibus, non autẽ in leuibus, quia in illis nõ requiritur ordo iuris, nec requiretur ut formetur processus, sed sufficit, si fiat mandatum, ꝙ soluat pœnam: puta, si iudex inuenit ludentes talis, uel portantes arma: ut dicit Ange. de Aret. in lib. malefi. in uerbo, hæc est quædam inquisitio. viij. col. & pro cõfirmatione eorum, quæ dixit Ange. facit doctrina Bar. in l. diuus. ij. col. ff. de custodia reo. & in l. ædiles. per illũ text. ff. de uia pu. & Bal. ĩ l. si irruptiõe. ff. fi. regũ. Fely. ĩ c. ueniẽs, ult. col. de testi. ubi

ubi tenent, ꝙ in leuibus(ut si iudex uidit ludentes, uel portantes arma, & similia) potest iudex statim punire, & ei creditur. sed in contrariū in indiuiduo tenet Afflict. in consti. in tentionis. in ix. q. Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo notoriū. effudit mul ta uerba, uidetur tñ sentire ꝙ sufficiat, sola uisio iudicis, ego autē cōsulo, quicquid sit, ut scribatur in actis ꝙ talis fuit annotatus ad pœnā, ex quo tali die per iudicem fuit repertus cum armis, uel ludens chartis: & habetur eius confessio uel depositio saltem unius testis depositionis loco: licet in puncto iuris, ēt si hoc non fieret posset ex prædictis sustineri id, quod iudex facit.

¶Et facta litis contestatione detur terminis ad ꝓbandū. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Terminus ad faciendas defensiones dã dus est reo, fallit in capto in flagranti crimine. nu. 2. fallit crimine læsæ maiestatis, ubi non datur in consulto rege. numero 3.*

4 *Terminus debet dari secundum distantiam locorum.*

5 *Terminum longiorem petens, si posteà non utitur, punitur.*

6 *Nominans testes extrà regnum, & ultrà mare, debet facere depositum.*

7 *Audientia testiū in criminalibus an committatur, quando testes sunt extrà regnum, uel extrà iurisdictionem.*

8 *Termino defensionis an possit reus renūtiare.*

9 *Terminus unicus datur in regno ad faciendas defensiones.*

10 *Reus inquisitus debet reduci ad carceres inferiores, & dari licentia ei debet ut possit cum aduocato & procuratoribus colloqui.*

11 *Terminus non datur fisco ad examinari faciendum.*

12 *Terminus ad defendendum, & ad repulsam, an unicus possit dari.*

IVDEX.

1 FACTA † igitur litis contestatione, ut dixi de necessitate debet iudex dare terminum reo ad se defendendum, etiam si non petatur, licet in ciuilibus sit contrarium, ut habetur in l. j. ff. de fur. & l. desertorem. §. si ad diē. ff. đ re mi. uoluit Bar. & Imo. in l. custodias. §. j. ff. de pub. iud. plenè per Afflic. in consti. pacis cultum in v. not. in pri. q. nu. 54. in fin. & firmat Ange. de Are. in lib. male. ī uerbo. qui iudex statuit ter. ad eo. defensio. & Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, condemnatio. uersi. an potestas. num. 13. & docet etiam Marsi. in praxi. cri. in. §. nunc uidendū in pri.
2 † Quod quidē non procedit in capto in flagrāti crimine per officiales ad hoc deputatos, & ī notorio actus in stantis, quia tunc non dat̄ terminus. s̄m Bal. in l. ut uim. ff. de iust. & iur. & dixi in uerbo. item pluries captus fuit in flagran. cri. & in uerbo, item,
3 ꝙ est no. delinque. † Item fallit ī crimine læsæ maiestatis, ubi non datur terminus ad faciendas defensiones per iudicem absq; consultatione regia, ut dixi supra in uerbo. item ꝙ
4 com. cri. læsæ maiest. † Et est notandum, ꝙ si nominant̄ testes, qui sunt in partibus distantibus, debet dari dilatio secundum distantiam locorū & eo casu debet iudex dare iuramētum ipsi petenti, ꝙ non petat animo differēdi iudicium, sed ex necessitate suæ defensionis, ut no. Afflict. in consti. causas. aliàs. in ij. nota.

Et si

5 †Et si petierit dilationē,& non usus
fuerit,punitur pecunialiter secundū
regiam pragm.quæ habet locū etiā
in criminalib.licèt loquatur in ciui
6 lib.ſm Afflic.ubi suprà.†Et si for-
tasse allegentur testes qui sunt ex.
regnū, debent nominari isti testes
& iurari insuper,nihil dolosè aut di
ci aut agi debet.& debet fieri depo
situm,ut habetur per regiam prag-
ma.regis Ferdi.incip.si quis petierit
dilationem ultramarinā.& habet̄ p
7 Afflic.ubi suprà.¶I x.†Quòd si te-
stes examinandi defensionē sunt ex
regnum,uel extrà iurisdictionē uo-
lentis eos examinare,an cōmittatur
ipsorum audientia?¶I v. Regulari-
ter dicendū est,ꝙ in criminalib.non
cōmittitur audientia testium,nisi se
num & ualetudinariorū,ut dictat ri-
tus magnæ curiæ uicariæ.incipi. itē
seruat ipsa curia alicui.& in alio ritu
incip.Itē seruat ipsa curia.ꝙ quāuis
& in consti.in pecuniariis.tā in casu
proposito benè cōmittitur secundū
Affli.ī consti.inquisitiones.& in cō-
sti.iustitiarios & in cōsti.in pecunia
riis.& per Grāma.in cons.xlj.nume.
8 16.cum seq.¶P i s.†An termino de-
fensionis possit reus renūciare?¶I v.
Reperio Ange.in li male.in uerbo.
qui iudex statu.ter.dicentē,se sem-
per practicasse dictū Bal.in l.rapto-
res.C.de epis.& cleri.ꝙ si inquisitus
dicat se ex certa scientia, & sciens,
non habere defensiones,imò carere
defensionibus,sponte ob id renun-
tiat termino ad se defendendū,& ꝙ
tunc talis renūtiatio ualet, aliàs nō.
ibi uide in contingentia facti eum.
& plenissimè de hac quæstione ui-
deas per Mars.in praxi.cri.§.exami-
nāda.per totū.ad quem me remitto
& aduerte,ꝙ ibi dicit Ang.procede
re id,quod ipse dicit,si constat,nullā
competere defensionē,secus,si con-
stat ei cōpetere.item si pœnitet re
de tali renuntiatione, potest se de-
9 fendere ut ibi per eum.†Et est notā
dum,ꝙ secūdum practicam sacri re
gii consilij Neapoli. in criminalib.
non datur noua dilatio ad faciendas
defensiones reo inquisito, sed benè
admittitur reus absque alia ulterio-
ri dilatione ad ulterius probandum
& se defendendum, etiam post pu-
blicationem,& ꝙ ita seruat magna
curia uicariæ,ut dicit Capy.in deci.
10 lxxxj.†Et est aduertendum, ꝙ da-
to termino ad probandum, debet
duci reus in carceres inferiores, &
dari licentia,ut possit loqui cū pro-
curatoribus & aduocato, & ordina-
re suas defensiones,aliàs grauaretur
ut docet Mars.in praxi.cri.ī.§.post
11 quam.nn.5.in fi.†Item est aduertē
dum,ꝙ si reus dixerit, ꝙ sententiet̄
ex eisdem actis,in casibus,in quibus
potest renuntiare defensionibus,si-
cus nō potest petere terminum ad
examinari faciendum, & si petierit,
nō debet dari,ut dictat ritus magnę
curiæ uicariæ,incip.item seruat ip-
12 sa curia rato.†Item est aduertendū
ꝙ nō potest per curiam dari unicus
terminus ad probandum, & repro-
bandum testes,& sic ad repulsam.se
cundum Cardi.post Gl.in cle.sæpe.
§.& quia xj.q.de uerbo. significa.&
hoc,nisi de uoluntate inquisiti renū
tiantis futuræ repulsæ, ut dicam in-
frà in uerbo. concedatur repulsa.&
est ratio,quia sunt diuersi termini,
sed licèt hoc sit, uerumtamen benè
potest iudex concedere repulsam,
quæ incipiat currere finito primo
termino.quia licèt officium iudicis
conquiescat pendente dilatione,ta-
men ea pendente potest dari alia,
quæ incipiat prima finita.ſm Bart.
in l.quandiu la.iij.ff.de acqui.hære.
& ibi Bald.

¶Detur

¶Detur copia capitulorum in inquisitis. Rub.

SUMMARIUM

1 *Copia capitulorum debet dari inquisito,& debet dari gratis,ibidem.*
2 *Capitula quæ eliciuntur ax repertis,debent esse conformia cum ipsis repertis.*
3 *Capitula debēt esse clara,et nō obscura.*
4 *Copia capitulorum non datur in crimine læsæ maie.absq; cōsultatione regia.*
5 *Copia repertorum datur habitis testibus pro repetitis.*
6 *Inquiri non potest de omni delicto.*
7 *Delicta indultata,præscripta,uel sententiata,non debēt capitulari,nisi ad aggrauandum.*
8 *Exceptio,quòd non potest ex officio procedi,est admittenda,aliàs appellabitur & debet opponi ante litē cōtestatā.n.9.*
10 *Styllus quomodo probetur.*
11 *Additio ī capitulis quādo possit fieri.*
12 *Socij & complices nominati in capitulis absque nominibus,& cognominibus, debent declarari.*
13 *Terminus non currit,donec disceptabitur super exceptionibus oppositis.*

IUDEX.

1 PERFECTA † iam litis contestatione, & concesso termino ad probandum,debet dari inquisito copia capitulorum,ad hoc,ut ualeat & possit se defendere. Sunt autem capitula illa,quæ eliciuntur ex omnibus repertis indicijs & probationibus existentibus contrà inquisitū, quorum formam suprà demonstrasti tu Fisce,& in regno est generalis practica,quæ passim ubique seruatʳ, ꝙ non datur inquisito copia ipsorū repertorum:maximè reluctante Fisco, licet plura sint prodita iura in hoc tam communia, quàm municipalia(si municipalia dici possunt cōsti.capitula,& prag.regni)de quibus mentionem facit Pet.de Mo.for.in cap.subiungendo.& Afflict.in consti.ij qui.& in const.si dāna clandestina, quæ referre potius laboriosum uidetur,quàm expendiēs, licet repetitis testibus parte citata, & sic legitimato processu,uel habitis testibus pro repetitis debeat dari,ut habetur per Capy.in decisio. sac.re.cōsil.Neap.lxxiiii.inci.causa Francisci de Serino & ideo inoleuit practica quòd quando inquisitus desiderat copiam repertorum,ad hoc, ut melius & ualidus possit formare & patrare suas defensiones, solet instare pro dicta copia,& dicere,ꝙ habet testes curiæ pro citatis,iuratis, & legitimè repetitis,eo etenim casu ut dixi,conceditur dicta copia,cum congrua ratio assignari nequit,cur denegari debeat nō habitis testibus pro repetitis,indifferenter conceditur & datur copia capitulorum, in quibus continētur omnia reperta.& de hoc uide Par.de Put.in lib.syndic.in uerbo.inquisito.uersicu.& aduerte.ubi dicit non dari copiam repertorum, sed capitulorum. & an debeat dari etiam non petente reo, Mar. in praxi.cri.§.nunc uidendum.dicit,ꝙ sic: maximè,si reus est rusticus.nu.3.& sequen.& debet dari sumptibus querulantis uel inquirentis ad exemplū libelli in ciuili. Angel.in uerbo.qui.
2 in.ut suprà pro tri.sed.† Et quia poterit esse,ꝙ aliqui iudices in capitulis non ponant omnia reperta, ut fieri debet,& ut tenenʳ iudices, inoleuit practica generalis ī regno,ꝙ ꝓtestanʳ inqsiti,ꝙ si,& quatenus capitula nō correspōderint cū repertis,uel deuiauerint aut defectiua quoquo modo fuerint,ꝙ de eis nulla habeatʳ

ratio,

ratio, nec consideratio aliqua, nec ei dem, nec inquisito possunt obesse, & est utilis & necessaria practica, copia enim capitulorum debet esse conformis cum exemplato. ut l. si quis ex argentarijs. §. pertinere. & ibi Bart. ff. de eden. & uoluit Ange. de Are. in lib. male. in uer. qui iudex
3 ut suprà prò tri. se. in prin. † Et similiter quia multoties solent formari capitula obscura, non continentia eas qualitates, quæ in eis requiruntur, uel aliter (quo casu commodè non possunt patrari defensiones) ino leuit similiter practica, ut instetur & petatur, quòd declarentur dicta capitula aliàs protestari, cōtra quos decet, de omnibus sibi licitis protestari. & quòd interim terminus non currat. & debent de iure declarari, quia in criminalibus debet factum clarè proponi, secundùm Bald. in addi. Specu. in titu. de actio. & peti. uersicu. licèt. item, quia actor tenetur declarare libellum incertum. secundum Docto. in l. inter stipulantem. §. j. ff. de uerbo. obliga. & Bart. in l. si quis intentione. uer. quærit gl.
4 ff. de iudi. † Et licet suprá dixerim indifferenter dari copiam capitulorum, tamen non procedit in crimine lesæ maiestatis, quia non datur absque consultatione regia, ut dixi suprà in uerbo, item commisit crimen læsæ maiestatis, & idem ī est notorio, ut dixi suprà in uerbo. item, quòd est notorius delinquēs.
5 ¶ † Item est aduertēdum, quòd multoties solent haberi testes pro citatis, iuratis, & legitimè repetitis. ut habètur copia repertorum, præter testes absentes & mortuos. an uerò possit fiscus instare, ut non deē cū dicta reseruatione, nisi omnes habeantur pro repetitis & iuratis, & in hoc dicas, quòd sic, & ita uidi seruatum, & seruari in magna curia uicaria, licet Salerni & in sancto Seuerino cōtrarium seruetur, quia datur copia repertorum etiam cum dicta reseruatione, & qualitate, & in regia prouinciali audientia indistinctè datur dicta copia repertorum, etiam non habitis testibus pro iuratis & repetitis, sed uidetur posse dici, ꝙ dicta reseruatio debeat admitti, & quòd debeat dari tunc copia repertorum, quoniam cessat tunc ratio, quare denegatur copia repertorum, quæ est, ut per inquisitū non fiat fraus, ut testes antequam repetantur, discedāt de ciuitate, & sic, ut repeti minime possint. habitis ergo ꝓ repetitis cessat illa ratio. & licet absentes & mortui minimè ꝓ repetitis habentur ꝓpter illā reseruationem, illud tamen non debet obstare, quin debeat dari copia repertorum admissa illa reseruatione, maximè quò ad mortuos, qui repeti minimè possunt, nec ī eis uiget timor subornationis postquā mortui sunt, & sic cessat ratio prohibitionis ex generali practica de non dandis repertis. & similiter dicerem de absentibus, intelligendo de illis, qui longa absentia absfuturi sunt, ex quibus nō posset retardari expeditio causæ propter eorum nō repetitionē, ut dicam in uerbo. repetantur
6 testes licet sit maius dubiū. † Insup aduertant reorum aduocati ut diligenter percontentur & inspiciant capitula formata contrà suos clientes inquisitos, & si uiderint forte capitulari aliqua delicta, in quibus ex officio non potest formari inquisitio, excipiāt & oponāt de hoc, & petant ante oīa ꝓuideri super dicta exceptiōe, qa de oī delicto nō potest inquiri, & teneē iudex sup hoc īterloqui, ut docet Ang. de Are. ī li. ma. in uerbo, hæc est quædam inquisitio. viij.

[illegible]

7 tio.8.col.in fin.† Item si capitulentur delicta indultata, cōposita, transacta, uel sententiata, opponatur exceptio indultus, compositionis, transactionis, & rei iudicatæ, & etiam præscriptionis: & aliæ, ut supra disserui in uerbo, audiantur exceptiones proponendæ per eos: quia hæ exceptiones, quæ competunt aduersus accusationem, competunt etiam aduersus inquisitionē. secundū Bart. in l.ij.§.si publico.ff.de adul.& oppositis dictis exceptionibus debet prouideri super eis antè omnia.

8 † Et quatenus suprà dixi, posse excipi & opponi, quòd non potest ex officio procedi & inquiri, est adeò uerum istud, ut si iudex non obstante exceptione ad ulteriora procedat, possit appellari: si modò causa, propter quam allegatur, non posse ex officio procedi, esset iusta, & impediret processum. secundùm Bald. in l.ij.C.de epi.audien. quem refert & sequitur Ange. Are. in lib. malefi. in uerbo, hæc est quædam inquisitio.

9 in ulti.col.† Et aduertendum est, quod dicta exceptio est dilatoria, & debet opponi antè litem contestatam, & antequàm nomen rei sit receptum inter reos. ut l. si maritus. la.ij.§. præscriptiones.ff.de adulter.& dixi suprà in d.uerbo, audiantur exceptio-

10 nes. circà finem.† Illud etiam prætermittendum minimè putaui: cum multoties per reos solet allegari aliquis stylus, ut circa dationem copiæ repertorum, uel alia, quòd in eo casu debet iudex leuata uoce ex suo mero officio pro sua informatione interrogare procuratores, & alios circunstantes, & litigantes cum iuramento: & in actis eorum relationem & depositionem scribi faciat: ut notabiliter dicit Bart. & Floria. in l.iij. §.fin.ff.de testi.& in specie reportauit Ang.de Arec. in lib. malefi. in uerbo, nec nō ad querelam. in col.xiiij.

11 circa fin.† Item est aduertendum, quia ut plurimum solent iudices maleficiorum post datam copiam capitulorum addere aliquam qualitatem in capitulis. nam hæc additio non potest fieri, nisi citato reo, & antè litem contestatam, quando est talis qualitas, quæ alterat delictum capitulatum per prius: & facit plus ipsum puniri: uel facit eum reduci in aliam speciem delicti: secus, si qualitas adiecta non alterat, nec transformat. quia potest fieri usq; ad sententiam exclusiue, citato tamen reo. ut benè congerit Ange. de Are. in lib. malefi. in uerbo, qui di. iu. addi. & de&tra. potest etiam quandocunq; addere, etiam in priori casu: dummodò cōtestetur lis super dicta additione.

12 † Item est ulteriùs aduertendum, quòd multoties in capitulis solent nominari alij socij participes, mandantes, uel mandatarij, uel alij complices. (dicendo uerbi gratia, quòd dictus inquisitus associatus cū alijs, uel ad mandatum alterius, & similibus modis commisit delictum) quo casu potest inquisitus petere, ut nominentur in specie illi complices, socij, mādantes, uel mandatarij: quia commodè non potest suas patrare defensiones: & debent declarari & nominari per curiam: ut consuluit Marsi. in consi.xlix.& l.quod est ual

13 de notandum.† Item est sciendum, quòd oppositis prædictis exceptionibus, seu altera ipsarum, donec super eis non fuerit debitè prouisum: non currit nec currere incipit terminus datus ad faciendas defensiones, secundum Bald. in l.quandiu. la ultima. ff. de acquiren. hæredita.

¶Et demum repetantur testes curiæ. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Testes repeti debent parte citata, ut faciant indicium, & debent repeti coràm indice, & non coràm actuario. nume.2. nec potest alteri demandari, nume.3.& qualiter debeat repeti. numero.4.& an, & quando possint addere vel detrahere ex eorum depositionibus. nume.5.& an testes probent, si sint mortui antè repetitionem.num.6. & an probent testes, si dicant in repetitione, se non recordari. nume.7.& an debeant testes repeti, eis non lecta depositione.nume.9.&.13.*

9 *Testes debent reddere causam scientiæ etiam non interrogati.*

10 *Testium repetitio non impedit expeditionem causæ.*

11 *Testes possunt repeti post publicationem in causa, si non deposuerint, an vulnus sit mortale, an non.*

12 *Testes non possunt repeti post citationem ad dicendum.*

14 *Testes an possint dicere in repetitione, se non ita dixisse, si se subscripserunt in priori examine. & si possunt ita dicere, illisne, an actis sit credendum.nume.15.&.16.*

17 *Testes si in repetitione varient, an probent.*

¶IVDEX.

DATO uerò iam termino ad
1 probandum.† Quia testes exactè ad informationem curiæ non probant, nisi repetantur parte citata ad uidendum iuramenta testium, ideò debēt iudices ilicò citari facere testes, & partem, ad eorum iuramenta uidendum: licèt hoc nō procedat in diffrobatoribus stratarum, in insignibus latronibus, in crimine læsæ maiestatis, & assassinij: ut dixi in tertia tertiæ partis. nu.50.cum sequentib.& ut etiam docet Marsi.in praxi.crimi. in.§.nunc uidendum. nu.29.& pulchrè per Ange.de Aret.in libr.malefi.in uerbo, fama publica.iij.col.
2 † Et hæc repetitio debet fieri coràm iudice, non corā actuario: ut in auth. de testi.§.& quoniam.iuncta Glo.in uerbo, obseruationibus.col.vij.authen.apud eloquētissimum.C.de fi. instru.& dixi in tertia tertiæ partis.
3 † Nec alteri potest demandari repetitio prædicta: quia causa meri vel mixti imperij non potest delegari l.j.ff.de offic.eius cui man.est iuri. quod est uerū: nisi ex iusta causa, ut puta, si testes sint alterius territorij, & non subiecti: ut supra dixi in uerbo, & detur terminus ad probandū. uel nisi esset iudex impeditus iusto impedimento absentiæ uel infirmitatis, uel alia iustissima causa. secundum Ang.in li.malefi.in uerbo, qui iu.statuit ter.num.23.ut etiam dicit Mar.in d.§.nunc uidendum. nu.30.
4 † Et talis repetitio debet fieri per iudicem legendo unicuiq; testi depositionem suam separatim ab alijs testibus. & in secreto, ne unius depositio per aliā fabricetur: ut per Danielem inductū est: ut c.nos.§.itē Daniel.ij. q.vij.& lecta depositione testi, scribatur actus repetitionis hoc ordine: die, &c. eorā.&c. talis testis cum iuramento inquisitus & extractus super dicta informatione, & tota causa, & quicquid inde scit, dixit: che supra tal causa: è stato secondo se recorda unaltra uolta examinato, ala quale examine se refere.& lecta eidē dicta sua depositione facta sub die &c.& incipit, &c.& finit, &c. ac ei diuulga

ta, ut iacet de uerbo ad uerbũ, dixit: che quãto in ipsa se cõtenerè uero & uerissimo i & quello ratifica accepta & emologa. de uerbo ad uerbũ, sic de loco tempore, & causa scien-
5 tiæ. &c. † Et si testes in suis depositionibus aliquid addunt uel detrahunt primis depositionibus, releuant, uel agrauant inquisitos: ut per Ca. in decisio. lxj & c. per tuas. & ibi Abb. extrà. de test. nam possunt corrigere dicta, & depositiones suas à primis depositionibus antè publicationem, & confrontationem: nec habet docere de errore: ut per Abba. in cap. præterea. extrà. de testib. cogen. uel anteq̃ testes loquuti fuerint cum parte producẽte. secundùm Inno. in c. cùm dilecti. extrà. de accusa. & eadem die, qua deposuerunt, possunt se corrigere, priusquã fuerint loquuti cum parte: secùs autẽ ex interuallo: ut in authẽn. at qui semel. in Glo. in uerbo, productione. C. de proba.
6 ¶ Fis. † Quid si testes antequã repetantur, mortui fuerint, an probent? ¶ Iud. Tex. in l. fin. C. de testi. & ibi Paul. de Cast. tenet, ꝙ probant, saluo iure legitimo ipsi reo opponẽdi contrà personas & dicta testiũ. & ita firmat Ioan. Mille. in sua praxi, fol. 84. nume. 17. Sed in criminalibus non credo procedere istud dictum ad plenam probationem: adeò cogita.
7 ¶ Fis. † Quid si aliquis testis dicat in repetitione, se non recordari, an uitietur dictum ipsius? ¶ Iud. Ioan. Mille. in sua praxi. fo. 83. in Glos. nõ recordaretur. dicit, ꝙ non: sed sustinetur. & dicit probari in l. cum precibus. C. de proba. & per Bart. in l. in exercendis. C. de fi. instru. in uersic. quæro quid si testes. Adde, ꝙ si rectè inspiciatur doctrina Bart. non facit ad propositum nostrum. quia loquitur, quando testes in instrumento descripti dicunt, se non recordari, ꝙ tunc sustinetur instrumentum, nec inualidatur. & est ratio in eo casu, quia instrumentum remanet ualidum authoritate publicæ scripturæ: & testes dicentes, se non recordari, non contradicunt instrumento. undè sat erit, si nihil adducatur contrà ipsum instrumentum: quòd non sit uerum, uel quòd sit falsum, uel aliter. in casu autem nostro testes non probant, nisi repetantur: undè si repetiti dicant se non recordari, eorum dictum corruit, remanet depositio non repetita, & facta non uocata parte: & etiam elisa per illa uerba: non recordari. & sic uidetur dictum Io. Mille. non procedere. sed Bald. in l. j. col. in fi. C. de re iudi. uidetur tenere id quod dicit Ioan. Mill. loquitur tamen in ciuilibus.
8 ¶ Fis. † Vtrum testis cogatur se repetere, ei non lecta sua depositione? ¶ Iud. Hanc quæstionem latè examinauit Boer. in decisio. cviij. in prima parte. & tandem post multa uidetur firmare, quòd non: sed quòd debeat eidem legi sua depositio.
9 † Item debet curare iudex, ut semper interroget testes de causa scientiæ. quia sicut testes etiam non interrogati in criminalibus ad plenam probationem faciendam debent reddere rationem suorum dictorum. secundum Saly. in l. fin. C. de probat. ita etiam ad faciendum indicium ad torturam. secundũ Marsi. in praxi. crim. §. diligenter. nume. 31.
10 † Et nota, ꝙ in regno extat pragmatica, qua cauetur, ꝙ expeditio causæ criminalis nullatenus retardetur prętextu testium curiæ non repetitorum: ut habetur per Gramma. in decisio. xxviij. incip. magnificus. nu. 6.
11 † Et est notandum, ꝙ si testes examinati super uulnere non deposue-

rint, an sit uulnus mortale, an non, possunt post publicationem in causa repeti. secundum Afflict. in constit. terminum uitæ. uersi. sextò quæro.

12 † Est tamen notandum, quòd post citationem ad dicendũ, & post pronuntiatum in causa, minime, potest fieri repetitio testium: ut habetur per Grammia. in d. decis. xxviij. & in decis. xxv. per Capy. circa finem incip. in causa magistri Antonij.

13 † Item est aduertendum ꝙ non ualet repetitio testium, nisi formaliter sit facta: uidelicet lecta eisdem eorum depositione, ut suprà dixi, & ea subscripta per proprias manus ipsorum, si scribere sciunt: uel saltem per signũ crucis: quatenus nesciunt scribere, & in hoc aduertas, quia multi decipiuntur. quia non lecta depositione dicunt testibus, an referant se ad priora dicta, qui dicũt, ꝙ sic. nam talis repetitio non ualet: ut uidetur uelle Bal. ĩ l. fi. C. plus ual. quod agi.

14 † Et an testis, qui se subscripsit in priori examine, possit nunc in repetitione dicere, se non ita dixisse, uide Gramma. in consil. xlvij in causa honorabiliũ. & ultrà eum uide tex. l. Caius. ff. de pigno. actio. & Saly. in d. l. fin. C. plus ual. quod ag.

15 † Et an dicto casu credatur magis actuario, q̃ testibus, uide per Gram. ubi suprà: & Cap. in decis. lxj. nu. 5. in causa magnifici Carafelli. & quòd si testis est notabilis persona, actuarius simplex scriba, ibidem per præfatos: ubi fit communis distinctio, ꝙ aut tractatur de puniendo teste accusato de falso, & creditur potius testi: aut tractatur ad sciendum, cui potius debeat credi, & cui in ipsa causa debeat stari, & tunc statur potius

16 notario. † Ego autem quando casus mihi contingeret, ex quo ex depositione sua resultat quoddam indicium, quòd testis ille scit ueritatem, & nunc eam uult occultare, examinarem ultrà aliquos testes de uerosimilitudine illius primò dicti, nunc negati: & quod uerosimile est illud dixisse, quia uerosimiliter poterat, & potest scire ueritatem: & illud, quod dixit: & de bona fama notarij: & istis probatis subijcerem illum testẽ tormentis per ea, quæ latè dixi in uerbo, item capiat informa-

17 tionem. † Quid aũt si testes uariant à primo dicto? Bald. in l. fin. C. de re iudi. dicit, ꝙ primum dictum corruit ex eo: quia primum dictum est nullum absq; repetitione, & cùm sint in repetitione uarij, nec primo, nec secundo standum est.

¶Recipiantur defensiones reorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Defensiones qualiter fiant, & quo ordine.*

2 *Inimicitiæ indicium qualiter tollatur.*

3 *Vulneratus qualiter probetur, quòd nõ sit ex uulnere mortuus. & nu. 4. 5. 6.*

7 *Vulnerans aliquem, quem posteà alius exinaniuit, an teneatur de occiso.*

8 *Defensiones etiam post sententiam recipiendæ sunt, & ex officio iudicis ad defensionem possunt examinari testes. nume 9.*

10 *Testes etiam non integri probant inducti ad defensam.*

11 *Defensio necessaria qualiter probetur. & nume. 12. 13.*

14 *Defendendo occidens eum, cui præstiterat cautionem de non offendendo, an puniatur saltem pœna cautionis.*

15 *Defendendi causa semper præsumitur repercutere percussus primo.*

Moderamen

16 Moderamen inculpatæ tutelæ, an consideretur in rixa.
17 Defensio est permissa nõ solum pro se, sed etiam pro patre, & è contrà.
18 Pœna mortis ex quibus excusetur.
19 Defensionum quot sunt species.
20 Homicidium commissum baculo, quomodo excusetur a pœna mortis.
21 Statuto dictãte, quod possit occidi bannitus, an poterit occidi bannitus, cum quo erat facta pax.
22 Defensiones an statim debeãt reo dari
23 Statuto dictante, quod impunè occidãtur banniti, an occidens bannitum indultatum, sed non cancellatum, puniatur.
24 Homicidium in rixa commissum, quomodo excusetur.
25 Vulnerans qualiter excusetur. nu. 26.
27 Pauperi inquisito debent fieri acta, et defensiones gratis.
28 Mulieres deponentes in fauorem reorum, uiris in fauorem fisci, uel querulantis deponentibus præferuntur.
29 Animus occidendi probatur, si aliàs solitus sit delinquere.
30 Testes laici præferuntur clericis, si deponant ad defensionem.
31 Negatiua coarctata loco & tempore, quomodo & qualiter probetur.
32 Interrogatoria dantur per curiam, sed non per inquisitum.
33 Accusatus, quod de mense Maij interfecit Titium, si probet, quod erat bannitus, et non probat, quod de mẽse Maij an absoluendus sit.
34 Delictum commissum per eum, quem probatur habere dilucida internalla, in dubio præsumitur commisisse, quo tempore habebat dilucida internalla.
35 Insultus qualiter excusetur.
36 Blasphemia qualiter excusetur.
37 Adulterium quomodo defendatur.
38 Iudex laicus potest terminum statuere petenti remissionem ad ecclesiasticum, intrà quem habeat producere ea, quæ intendit producere coràm ecclesiastico, ut uideat, si releuent.
39 Homicidium de nocte commissum quomodo excusetur.

IUDEX.

OMNIBUS prædictis execu-
1 tis & gestis, † debent recipi defensiones reorum, & sic exceptiones, & examinari testes super eis, aliaque iura admittenda admitti, sintq; cauti reorum aduocati, ut semper studeant indiciorum uires euacuare, tollere, & perimere, & attendere circa substantialia, & non fundare exceptiones & defensiones in phylacterijs, & alijs generalibus, quæ etiãsi probata forent, adhuc tamen indicia remanerent illæsa & indiminuta, ut quandoque uidi plures aduocatos errasse, & in fine causæ se reperijsse uento plenos, quod quidem non prouenit, nisi ex crassa ignorantia, quare pro instructione iuuenum sciendum est, quòd forma fundandi defensiones erit huiuscemodi. Si cõ-
2 tigerit † cõtra aliquem adduci inimicitiam capitalem pro indicio, debet considerari causa, unde processit, quia ex multis causis causari potest. aliquando enim ex iniuria uerbali, aliquando ex iniuria reali, aliquando ex litibus, & propter bona, & alijs ex causis. considerata uerò cã inimicitiæ debet considerari & uideri, si causa ipsa poterit tolli, uel minorari, quòd si non poterit, quia est uera & clara, tunc debet probari reconciliatio, probando actus exteriores. ex quibus præsumitur & inducitur, ut quia diu est, quod post dictam causam inimicitiæ uisus fuit conuersari cum iniuriante comedendo, bibẽdo, ridendo, saltando, & alia faciendo, quæ nõ inter inimicos, sed amicos

eos fieri ad solent. Item probari debet, quòd post dictam iniuriam realem, uel uerbalem ilicò tunc, nec posteà fuit visus, vel auditus reuocasse expresse ad animum suum, ad iniuriam, sed potius dissimulasse. istis enim iunctim probatis, tollitur dictum indicium, uidelicet, quòd non reuocauit ad animum, & quòd per magnum temporis interuallum antè delictum secutum fuerit facta reconciliatio: aliàs non, ut habetur plenissimè per dominum Iacobum de Bellouis. in suá praxi. crimina. in titulo de iniur. in uerbo, quòd dictus reus malitiosè. in fin. colum. & Marc. Anton. Blanc. in repet. l. fina. ff. de quæstionibus. nume. 161. & post omnes Iacob. Nouell. in sua praxi. seu tracta. de defen. fol. 55. nume. quadragesimo quatto. licet non ita clare, ut per Iacobum de Bello vis. & si inimicitia processit ex lite, non sufficit simpliciter probari recessus a lite, ut ex hoc sublata foret, si processit inimicitia capitalis, aut grauis, sed requiritur ultra recessum a lite, quòd probetur reconciliatio, quæ etiam non sit de præsenti, & ita post multa firmat Blanc. in dicta repet. fina. nume. 137. in fine. item debet probari bona, & optima fama inquisiti, quia si ex aduerso nō probetur mala fama, tollitur indicium prædictum, ut per Bertran. in cons. sexagesimo primo. & capi. trigesimo septimo, in secunda parte, per doctrinam Cyn. in l. fina. ff. de hæredibus instituend. item poterit probari exculpatio offensi in mortis articulo, quia per eam tollitur dictum indicium, vt per Baldum in l. j. vltima colum. in vers. pone, testator. nume. vigesimo tertio. C. communia de lega. & Alexand. in l. si quis in graui. §. si quis moriens. ff. ad Sylle. & in cons. trigesimo. vltima colum. in septimo volumine, & Mars. in sua praxi. in §. diligenter. nume. ducentesimo. Item poterit probari grauior inimicitia, quam habebat cum alio, probando etiam minas prolatas ab eo, & malam consuetudinem illius in demandando minas executioni, vel fugam illius, & alia indicia, vt magis resultet suspitio contrà illum, quàm contrà hunc: ex istis enim tollitur, vel saltem eliditur dictum indicium, vide Afflict. in constitutio. terminum vitæ. quarta colum. uers. quarto fallit.

3 † Et si aliquis inquiratur de homicidio, poterit probari, quòd mortuus non fuit ex vulnere, probando quòd surrexit, & ambulauit, secundùm Bartolum, in l. fina. ff. de sicar. per gloss. leg. pr. C. de emen. seruo. & per textum, cap. secundo de cleri. percusso. & est recurrendum ad iudicium medicorum, vt in l. si semel. C. de re milit. libr. duodecimo. & in l. prima. ff. de ventr. inspicien. & per Angelum de Are. in libr. malefic. in verbo, & ex interuallo dictus Titius ex dictis vulner. mor. fuit. in princi. vers. quæro si ex interuallo. Cæpol. cons. quadragesimo, incip. licet. in quinta colum. & Angel. in l. quòd si nolit. §. si mancipium. ff. de ædil. edict. & Petr. de ancharano, in cons. cclxxxiij. incip. iure stricto. & Bald. in l. prima, quarta colum. C. de ædil. actio. pro quo videndus est Abb. in dicto capitulo secundo, de cler. percusso. & Mars. in praxi. crimina. §. & quia. nume. decimosexto, cum sequentibus. Item poterit probari, quòd noluit adhibere medicum, quia videtur mortuus esse sua culpa, secundùm Baldum, in l. si ab hostibus. §. si vir. per gloss. ibi. ff. soluto matrimonio, quod dictum ibi

summè

summè not. Paul. de castro, & Alexander, & Bald. in l. qui occidit. §. finali. ff. ad legem Aquiliam. & in capitulo primo, quibus mod. feud. amitti. & volunt Doctor. in capitulo secundo, de cleric. percusso. pro qua parte facit etiam secundùm eum textum, in l. huic scripturæ. in §. primo. & in l. item Mela. §. Celsus. ff. ad legem Aquiliam. Item poterit probari quòd adhibuit medicum imperitum, & inordinatè vixit, comedendo res nociuas, & quòd noluit parere medicis, secundùm dominum Felynum, in capitulo præsbyterum. extra de homicidijs, vel si concubuit cum vxore, vel alia fœmina. Item poterit probari, quòd se medicari fecit incantationibus, quo casu vulnerans non tenetur de morte, si vulneratus moriatur. secundùm Sozinum in cons. centesimo septuagesimo octauo. incip. prima aspectu. vltima colum. pro quo facit text. l. pri. §. sed & obstetrices. ff. de varijs, & extraordinar. cogni. & refert, & sequitur Marf. in praxi. crimina. in §. & quia. nume. decimo octauo, & decimo nono. & sequen. quod nota pro curantibus se aqua incantata.

4 † Et aduertas, ne decipiaris, quòd dato, quòd vulneratus diceret, se mori sua culpa, hoc non sufficit, nisi aliter apparuerit. secundùm Marsiliũ, vbi suprà numero vigesimo quarto, pro quo allegat cap. fina. extrà de successio. ab intestato. Item poterit

5 † probari, quòd longo tempore post vulnus illatum decessit, ad quod tempus, non consueuerunt mortaliter vulnerati vitam extendere, & quòd semper processit de bono in melius, & non de malo in peius. Item poterit probari, quòd recesserunt accidentia mala, quia cessauit febris, & quòd percussus in operationibus naturalibus non impediebatur, nec in corpore ob illam percussionem grauabatur. sic enim loquebatur, & ità sanè intelligebat, sicut homo non lethaliter percussus, sunt enim hæc signa infallibilis salutis, si non peruenit noua culpa vulnerati. Item poterit probari mala custodia vulnerati, vt quia non stetit in camera clausus, sed exiuit ad aerem, vel bibit vinum, frequentando tabernas. Item poterit probari, quòd medici affirmabant, quòd erat extra periculum mortis. Item, poterit probari natura vulnerati, robusta, & fortis, quæ benè, & prudenter custodita, rarò perit, quia dura textura raro, & difficulter soluitur, vt benè, & eleganter hæc omnia cumulat Boeri. in decision. tercentesima vigesi-

6 ma tertia, in secunda parte. † Et ibi plus dicit, quòd pro parte fisci, plura possunt probari, vt videatur percussus mortuus, ex vulnere, & primò potest verissimè probari breuitas temporis, vt si intra triduum mortuus sit a die illati vulneris, vel si infra longum tempus, si nunquàm conualuit, & indies accessit de malo in peius. Item, quòd continuo fuit in vulnerato, perseuerantia vomitus, febris, ac aliorum accidentium, significantium mortem. Item, quòd vulnus erat adeò latum, & profundum, vt communiter iudicaretur mortale. Item poterit probari qualitas instrumenti, quòd non consueuit leuem plagam inferre. Item poterit probari, quòd continuò infirmus habuit dolorem, quia percus-

sus fuit in neruis, unde prouenit spasmus & mors. & est pulcherrima decisio in hoc passu, uideatis eam in facti contingentia. † Item poterit probari, quòd alius eum uulnerauit, & exinaniuit post primum uulnerantem: quia licet primus mortaliter uulnerasset, non tenetur de occiso, si alius postea uulnerauit & occidit, ut plene per Marsilium in l. nihil interest. nume. decimo septimo. ff. de sicar. & est textus in l. item Mela. §. primo. ff. ad legem Aquiliam, sed in contrarium est text. in l. ita uulneratus. §. primo. ff. eodem titulo, pro cuius solutione uideatur Boer. in decisione, de qua supra. & Alberic. de Rosat. in dicta l. item Mela. & quasi omnes Doctor. uidentur concludere, quòd aut primus aulnerans adeò uulnerauit, ut impossibile foret uulneratum potuisse uiuere, & certum foret debuisse mori secundum omnes regulas medicinę, & praxim, & eo casu procedat id, quod dicitur in dicta l. ita uulneratus, aut primũ uulnus poterat se habere ad mortem, & uitam, & procedat text. in l. item Mela. & ita aliàs practicaui Salerni. † Et est aduertendum, quòd etiam post sententiam condemnatoriam debent audiri, & admitti defensiones reorum, & ubi constiterit de innocentia, debet supersederi a superiori. secundum Bartolum, in l. prima. §. fina. ff. de quæstionibus, & ibi per Mar. in decimaquinta colum. uersicu. quinimò fortius. & firmat Innocen. quem ibi secuntur Doctor. in capitulo significantibus. in fine. de purga. uulgar. & uoluit Bald. sequendo Innocen. in l. unica. in ultima colum. C. de confe. Imò † plus est sciendum, quòd ad defensionem reorum iudex potest, & debet testes ex officio suo examinare etiam a parte non productos, etiam ipsa parte non instante, nec postulante. secundùm Bartolum, in l. prima. §. fina. circa principium ff. de quæstionibus. & in l. secunda. C. de abolitio. & est optimus text. in l. si non defendantur. ff. de pœn. & in l. quarta. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. & in l. secunda, secunda colum. C. de edend. & plene per Mar. in praxi. crimina. in §. opportunè. numero decimo quarto. 10 † Item ad defensam admittuntur testes non integri, & minus idonei. Specul. in titulo de inquisitione. §. primo. uersicu. sed nunquid reus. refert & sequitur Ioann. de Anan. in consil. quinquagesimo nono. & uoluit in consil. uigesimoquarto. Alexand. incip. animaduersis. decimatertia. colum. in secundo libr. ¶ I N-

7

8

9

11 Q V I. † Edissere nobis domine iudex, qualiter probetur quem commisisse delictum homicidij ad sui defensionem. I V D. Hæc est materia satis trita, & in pluribus locis tractata per Doctores, sed ut uotis uestris satisfaciam, aliqua summatim congeram. Sciendum itaque est, quòd pluribus modis dicitur permissa defensio. aliquando enim quis prouocatur uerbis iniuriosis, & tunc regulariter uerbis, & non facto est permissa defensio. secundùm Speculatorem in titulo de accusa. uersic. quid si uocaui te latronem. & sequitur Angel. in l. ut uim. ff. de iustitia, & iure. & ibi Ias. sed quia multoties euenit, quòd facto quis se defendit, tunc licet excedat modum defensionis, mitius tamen debet puniri. secundùm Angel. de aret. in libr. malefic. in uerbo, uerba contumeliosa, & sequitur Grammaticus in consil. uigesimonono. & in uoto uigesimo tertio. probando prius iniuriam dictam

ctam clarè & particulariter probando etiam, & articulando grauitatem illius iniuriæ in illis partibus, & ꝙ patientes illam iniuriam constituũtur in maximo uituperio & dedecore, ut non minus tolerabile eis foret interfici. Item, quòd est talis iniuria, quæ non uerbis, sed facto tollitur. Item, quòd illis partibus pluris honor, quàm uita æstimatur. Itẽ, quòd passus iniuriam est nobilis, uel alias bonæ uitæ, conditionis, & famæ. Item, quòd iniuria illa fuit dicta in loco publico coràm nonnullis hominibus eiusdem conditionis, & melioris, adeò, quòd dissimulari non poterat, absque maximo dedecore. Item, quòd propter illam iniuriam adeò accensus fuit calore iracundiæ, ut propalam uideretur non esse in plenitudine sui intellectus, ut quid faceret, ignoraret. Item, quòd nullo dato interuallo fuit secuta percussio. Item, quòd prouocatus ipse adeò solet ira accendi, ut cum plurimum uelut furiosus ignoret penitus, quid faciat. istis enim ꝓbatis bene habet locum conclusio supradictorum Doctorum, & aliorũ

12 in hoc scribentium. †Si autem offensa fuerit realis & facti, & similiter defensio realis, & facti fuerit, (quæ regulariter est permissa cũ moderamine culpatæ tutelæ) ad hoc, ut concludenter deducatur, & probetur, debet probari & articulari, ꝙ quis stabat neminem offendendo sub protectione Dei, & Cæs. ma. & Titius eum insultauit, uel uidit Titium uenientem ad se gladio euaginato, dicendo, quòd extraheret ensem, & similia. uel, quòd deambulabat, & Titius eum insequebatur uocando, quòd expectaret, uel etiam non uocando, sed ueloci passu eum insequebatur ense euaginato, uel ad latus, tamen cum uultu tincto, & cholericè, taliter ꝙ manifestè uidebatur uelle offendere illum. probando minas paulò antè factas de eo occidendo, & quòd erat solitus exequi, uel potens. Item, quòd ille erat robustus, & fortior eo. Item, quòd si expectasset se percuti, interfectus foret: Item, quòd non poterat euadere fugiendo, imò citius interfectus fuisset. Item, quòd per fugam maximum dedecus consecutus esset. Item, quòd in illis partibus est, & reputatur magna ignominia, aufugere. Item, quòd ille prouocatus erat debilis, parum fortis, & non armiger. Item, quòd erat adeò in discrimine uitæ constitutus, uel adeò deangulatus, ut nisi extraxisset ensem, & se defendisset, occisus fuisset adeò, ut id, quod factum est, non sit nisi ad necessariam defensionem. Itẽ, quòd insultatus fuit prior uulneratus. Item, quòd non cessabat, nec desistebat inferre ictus, sed semper perseuerabat. Item, quòd non sedata rixa, nec cessante insultante, fuit facta percussio per insultatum. Item, quòd insultatus ipse erat adeò accensus calore iracũdiæ, ut non esset in plenitudine sui intellectus, & uideretur ignorare, quid ageret. Item, quòd non habebat alium modum & formam euadendi mortem, nisi percutiendo insultantem. Item, quòd non habebat aliud genus armorum. Item, quòd non est scandalosus, & rixosus, sed homo pacificus & quietus, & bonæ uitæ, conditionis & famæ, & è contrario insultans erat rixosus, scandalosus, & uir prauæ qualitatis, & uitæ, solitus similia & peiora perpetrare, & similia, uel alia, prout facti qualitas exegerit, nec putes de necessitate omnia prædicta esse probanda,

sed

sed plus & minus, ut qualitas facti requiret, hæc omnia colliguntur ex dictis Barto. in l. sed etsi quemcunque. ff. ad legem Aquil. in princi. & Ioan. de Ana. in c. si perfodiens. ult. col. de homici. Barth. Cæpol. consil. xxix. v. col. ꝓ quo est tex. in l. si quis percussorem. C. ad legem Corne. de sicar. & in l. iij. §. qui armati. ff. de vi, & vi arma. & Marsil. in l. j. nume. 37. ff. ad legem Corne. de sica. & in consil. iiij. j. lib. nume. 17. & consil. xxv. nume. 41. consil. xxxj. nu. 53. & 55. consil. lxxiij. nu. 44. & consil. lxxxj. nu. 13. consil. lxv. num. 55. consil. xij. nume. 322. consil. xxj. nume. 27. consil. xlj. nu. 15. & Bertr. cōsi. cclxxiiij. nu. 4. Afflic. in consti. pacis cultum. xix. colū. plenè per Carre. in praxi. cri. §. circa. nu. 95. cum pluribus sequen. Iacob. de Noue. in praxi. ad defen. fol. 23. nume. 61. cum seque. Ange. de Are. in lib. malefic. in uerbo, & dictus Titius se defendendo. uers. dixi ꝙ licita Ioan. Mille in sua praxi. crimi. fol. 22. in Glo. defendendem. num. 13. cum pluribus sequen. Aymo. Crauet. in consil. cxix. j. lib.

13 & nume. 7. & nume. 8. † Vbi etiam plus dicit, ꝙ probatur defensio per testes coniunctos, fœminas: & per præsumptiones. Item testes deponētes per uerbum credo, plenè ꝓbant defensionem. ſm Saly. & Bal. in l. solam. ij. col. uersic. ex hoc nota. C. de testi. Iaso. in l. j. nu. 25. ff. de re iudi. Bart. consil. xvj. in ij. uolu. Marsi. in l. de minore. §. plurium. nume. 65. ff. de quæstio. & in singu. xix. & uide Iaco. de Nouel. in praxi. crimi. ad defen. & ꝙ ꝓbetur defensio per testes domesticos, plenè per Paul. Grillā. in tracta. de relaxa. carce. in iij. q. ubi dicit, ꝙ faciunt plenā probationem, nisi alia indicia resistant: Item, quòd dicitur probata defensio, si percussus, pugio occiderit percutientem.

14 † Et ꝙ si duo dederunt fideiussionem inuicem de non offendendo, & demum unus ab altero insultatur, & ille insultatus se defendendo occidit insultantem, & excessit modum in se defendendo, an puniatur pœna contenta in fideiussione, an uerò de excessu tantum. uide Afflict. in decisione sacri regij consilij, nume. 206. incipien. penès & apud acta. ubi refert fuisse decisum, ꝙ non punitur pœna, de qua in fideiussione, sed pro excessu tantum. & uide Corne in consilio. cclxxiiij. nume. 4. j. libr. & in consil. cxcvij. ij. libr. & in consil. cxxxiiij. in iij. libr. & consil. clxij. & cvij. j. lib. & in consil. xxxviij. ij. lib. & consil. vij. numero 15. j. libr. in quibus locis latè de modo probandi defensionem, & ꝙ si duo inuicem se offenderunt, inter quos erat data fideiussio de uiuendo pacificè, & ignoratur uter prior percusserit, an ambo teneantur ad pœnam fideiussionis, uide Nico. Boer. in decisio. ccxxxvij. ij. par.

15 † Et est sciendum, ꝙ aggressus & priùs percussus, semper præsumitur repercutere ad defensionem: non autem ad uindictam: ut habetur in l. ij. & ibi hoc uoluit Bald. C. de sicar. uoluit Barto. in l. si ex plagis. ff. ad legem Aquiliā. & in l. sed & si quēcunq;. ff. eo. tit. & Marsil. refert & sequitur in l. j. ff. de sica. num. 45. sed ꝙ si duo rixati fuerunt, quorum unus est occisus, uter eorum debet præsumi, ꝙ fuerit aggressor: & multa pulchra in hac materia. uide Boe.

16 in deci. ccxxxvij. in ij. parte. † Scias etiam, quòd moderamen inculpatæ tutelæ non consideratur in rixa, si indeliberatè, & accensus furore iracūdiæ insultatus excessit modum in se defendendo, quia non imputatur

tur excessus eo casu, quia primi motus non sunt in potestate nostra. secundum Affli. in consti. asperitatē. in vij. not. licèt postea dicat totum hoc residere in pectore iudicis. &
17 certè est aureum uerbum. † Et non solū est permissa defensio pro seipso: sed etiā patri pro filio, & è contrà: uxori pro uiro, & è contra. amasio pro concubina, & è contra. secūdùm Ang. in li. male. in uerbo, & dictus Ti. se defendendo. v. col. per to
18 tam. † Et si uis uidere plures modos ad excusandum quē à pœna ordinaria propter homicidium, uide Marsi. in d. l. j. ff. de sica. Ia. de Nouel. in d. praxi. cri. ad defen. fol. 16. nu. 32. cum sequen. & Affli. in cōsti. terminum uitæ. quia intentio mea nō est, hic inserere omnes defensiones iuris, sed facti tantū, ad instruen
19 dū iudices tyrunculos. † Quia plura sunt genera defensionum. nam alia est iuris, alia facti: alia ciuilis, alia naturalis: alia, quæ respicit merita causæ, & actoris intentionem perimit, alia, quæ respicit processum. secundùm Bal. in l. j. col. xij. nu. 57. C. qui accu. nō pos. in l. cum mulier ff. solu. mat. & Dec. in l. emācipatus. nu. 4. C. de rep. bo. po. ego solùm ꝓ uiribus meis ponam modum defendendi per uiam facti, & aliquādo iu
20 ris. † Et ad materiam defendendi quem à pœna mortis propter homicidium cōmissum baculo, & percussione facta spatulis, uide Marsil. in
21 cons. vij. per totum. † Et ad materiā defendēdi quem à pœna homicidij commissi in personam eius, cū quo facta fuit pax & promissio de nō offendendo, posito, ꝙ erat bannitus, qui ex forma statuti poterat offendi: uide Marsil. in cons. ix. per to
22 tum. B i s. † Quòd si petantur defensiones per reum inquisitum, an iudex possit dicere, quòd cura stat in se informando, & sic persedere in dando eas? ¶ I v d. Dicas, ꝙ sic, quia de iure primò fundatur intentio actoris, & fundata intentione ipsius, reus admittitur ad opponendū exceptiones suas, & defensiones probandum: & non ante l. si quidē C. de exceptio. & l. exceptionē. de probatio. igitur primò totaliter debet fundari intentio actoris, & sic curiæ, per testes, antequam reus audiatur in suis exceptionibus & defensionibus: ut etiam firmat & arguit Guido de Suza. in tract. de indi. et tor. num. 62. et sic potest licitè iudex denegare defensiones, donec fuerit effectualiter completa informatio. sed est aduertendum, ꝙ inreguo est promulgata regia pragmatica, qua cauetur, quòd expeditio causæ criminalis nullatenus retardetur prætextu testium nō examinatorum per curiam: de qua mentionem facit Gramm. decisi. xxviij. nu. 6. licèt loquatur de repetitione testium: tamen eadem uidetur ra
23 tio. † Et ad materiam defendendi occidentem bannitum indultatum, non tamen cancellatum à libro bānitorum, uide Mar. in consil. x. per
24 totum. † Et ad materiam homicidij commissi in rixa à pluribus, in casu, quo nescitur, à quo cōmissum fuerit, per eundem in cons. xxiiij. et
25 cons. xxv. † Et ad materiā defendendi inquisitum de uulnere, cōtra quē sunt plures testes, uide per eundem in cons. xxxj. ubi multa pulchra circà reprobationē testiū examinato
26 rum. † Et ad defendendum plures inquisitos de pluribus uulneribus uni illatis in rixa, cùm nescit à quibus, et q̄ uulnera illata sint, ab unoquoque ipsorum in specie, uide per Mar in cons. 34. et probat in consti.

tegni

27 regni incip. lege præsenti. † Et est
sciendum, ꝙ pauperi inquisito debent fieri acta & defensiones gratis:
ut est tex. iuncta Gl. in l. tam demen
tis. C. de episc. audien. & illum text.
extendit ad actuarium Affli. in consti. appellationum tēpora. in v. not.
uersi. rursus. pro quo uide Boer. in
decisio cccxxv.ij. lib. & Par. de Pu.
in lib. syndi. in uerbo, expensæ. & p
28 Affli. in cōsti. ij qui. xviij. not. † Vlterius est aduertēdum, ꝙ cùm testimonium masculorū præferatur testimonio mulierū & fœminarum,
hoc est uerū, nisi testimoniū fœminarū tendat in fauorem rei, & testimonium uirorū in fauorem querulantis. quia hoc casu præfertur testimonium fœminarum testimonio
uirorum. uoluit Belen. in c. forus. de
uerb. signi. mouetur per Gl. singu.
in c. clerici. lxxxj. distin. & sequitur
Mar. in l. unius. §. in ea causa. in fi. ff.
de quæst. nu. 7. & sequitur Grammi.
29 consi. xlv. nu. 40. † Et est aduertendum, ꝙ cum dubium est, an quis interfecerit quem animo occidēdi, an
non, si constat, ꝙ alias aliquē interfecerit, præsumptio resultat, ꝙ animo occidēdi illum occidit: ut dixit
singu. Gandi. in tract. malefi. sub rubri. de homici. in ulti. col. uer. istud
autē. & refert & sequitur Mar. in l.
j. §. diuus Adrianus nu. 39. ff. de sica.
30 † Est etiam sciēdum, ꝙ adeò defensionibus fauendum est, ut si duo clerici deponāt uidisse Titium delictū
committentem, & è contrario duo
laici deponant eo tempore Titium
fuisse alibi, & sic non cōmisisse delictum, præferri debeant laici clericis,
licèt dignioribus. secūdum Gl. in c.
clerici. lxxxj. distin. quam Gl. sequitur communiter Docto. & maximè
Abb. in c. ex literis. de proba. in c. in
nostra, de test. And. Bar. in c. cum testes. de testi. col. j. Fran. de Are. in l.
j. ff. de uerb. obli. §. eandem. Ias. in l.
31 ut uim. ff. de iust. & iur. † Item est
aduertendum, ꝙ ubi quis inquiritur
de delicto, in defensionibus suis ad
eludendū & tollendum indicia, existentia contrà eum, potest probare
negatiuā, coarctatam loco & tempore: uidelicet, ꝙ toto illo die fuit alibi: & ꝙ inde non discesserit, nec discedere poterat, quin fuisset uisus:
ut plenè habetur per Bru. in trac. de
indi. & tor. in v. q. prin. & Afflict. in
consti. si damna clandestina. xiiij. nota in fi. plenè Bar. & Bal. in l. actor.
C. de proba. Lanfran. in c. quoniā ꝯ. de proba. Imo. & alij in l. in illa stipulatione. ff. de uerb. oblig. Pau. de
Castr. & Alex. in l. j. in prin. ff. quod
quis. iur. Fel. in c. ex tenore. de test.
32 iiij. col. Corn. consi. ccxcix. j. lib. † Illud etiam sciēdum est, ꝙ de iure cōmuni permittebat inquisito, ut posset facere interrogatoria testibus
examinatis contra ipsum. l. si postulauerit. §. quæstioni. ff. de adulte. &
refert Ang. Are. in lib. malefi. in uerbo, fama publica. in iij. col. hodiè autem de stylo omnium curiarum nō
dantur interrogatoria per inquisitū
& est ratio, quia habet repulsam: solum autem dantur per fiscū, qui nō
habet repulsam: licèt stylus aliquarum curiarum sit, ꝙ etiā per inquisitum dantur interrogatoria: ut uidi
seruari tempore meo in curia baro-
33 niæ Sileuti. ¶ I N Q V. † Quid si
aliquis accusatur, ꝙ uulnerauit Titium de mense Maij, & probetur: &
ex aduerso probetur, ꝙ de mense
Maij erat bannitus, & ex forma statuti licebat occidi, nec probatur, ꝙ
erat bannitus antè uulnus, uel post,
an debeat absolui? ¶ F I S. Videtur
ꝙ non debet absolui, sed condemnari, eo, quia exceptionem obscuram
proposuit,

proposuit, nec probauit eam concludenter: ut l.ab ea parte.ff.de proba.& ita tenet Bal. in l. matrem.C. de proba. ¶ I v d. Sed contrariam opinionem tenuit Bar.in l.non solū §.sed ut probari.ff.de no.ope. nuntia.quem ibi sequuntur Imo.Raph. & Ludo.per l.ij.C.de peti. hære.& sequitur Ang. & ibi Aug. de Ari.& Bernar.in addi.in lib.malefi.in uer-
34 bo,de anno presenti.ij.col. † Item est aduertēdum, ꝙ si est probatum, delictum commissum esse per eum, qui habet dilucida interualla:& probetur in defensionibus, ꝙ habet dilucida interualla, in dubio præsumitur fecisse eo tempore, & non tēpore sanæ mentis: nisi expresse probetur contrariū: quia antiquus furor transfert onus probandi in aduersarium: ut no. in c.fi. de succe. ab intesta. & firmat ac summè commendat ad liberandum amicum Ang.in lib.male.in uerbo sciēter & dolosè. iij.col. & ibi uide, qua cautela debeat uti iudex, quando allegatur &
35 probatur,quem esse furiosum.† Et si aliquis inquiratur de insultu, poterit probari ad defensam, ꝙ insultans erat distans ab insultato, & nō propinquus: adeò, ut etiam si noluisset eum uerberare,nō potuisset: quia non dicitur,quem fecisse insultum,nisi adeò sit propinquus insultato, ut posset uerberare ipsum si uellet,ut aurea est doctrina Bald. in c.j.§.similiter.quibus mo.feu.amit. & refert & sequitur Ang. de Are.in lib.malefi. in uerbo. fecit insultum. in prin.Item poterit probari, ꝙ insultans ibi stabat pro certis suis negotijs,nec progressus fuit à loco, in quo stabat,nec saltum fecit in eū, qui esse insultatus dicitur. ut l.fi.C. de Iudæ.& declarat Ange. de Aret. ubi suprà. & dicitur tunc insultum quis facere,quando promouet se de loco ad locum,& aggreditur. Item, ꝙ ibi stabat casualiter. & non data opera expectādo insultatum. Item, ꝙ ibi solebat stare antea per magnū spatium: & sic de singulis:ut sic probetur non esse præmeditatum insultum:de quo per Gl.& Moder.in cō sti.si quis in posterū.in uerbo. quas pœnas & Affli.& ibi tex. in constit. iustitiarij nomen.in §. latrocinia.& Fran.de Arc.in cons.xxxiij.Gram. in uoto xv.& in decisio.xvij.¶ F i s.
36 † Nunquid in crimine blasphemiæ cadat defensio,& quæ?& uidetur dicendum,ꝙ non: ut dicit Bar.in uerbo.condemnatio. in ca.an potestas. iij.col. ¶ I v d. Dicas contrarium, ꝙ cadit defensio,potest enim probari negatiua coarctata loco & tempore uel ꝙ calore iracundiæ blasphemauit,uel aliter: ut considerat Grāma.in consi.xv.nu. 12. in criminali-
37 bus. † Et si quis inquiratur in crimine adulterij, potest se defendere primò,ꝙ transactum est quinquennium,quia quinquennio durat accusatio de adulterio:ut l. si maritus la. ij.§.præscriptione.ff.de adult. quod est intelligendum secundùm Gl. & latè Saly.in l.adulte.C.de adulte.ut non procedat, quando non potuit accusari ratione ordinis, quia incepisset ab adultera: & sic illa causa fuisset prius finienda. Item, quādo non potuit accusari, quia fuisset ab alio præuentus, qui fuerat præuaricatus. Item,quando maritus nō potuit,quia in maiori magistratu esset constitutus, uel aliter Reipublicæ absens. Item, quando adulterium fuit per uim commissum. item potest allegari & probari, ꝙ maritus destitit:ut.ff.de adulte.l.j.§.j. Item potest allegari & probari,ꝙ adulter fuit absolutus, quia amplius uxor accusari

accusari non potest.l. denuntiasse. §.fi.&(no.Gl.& Bar.ff.de adul.quia absolutoria facta de adulterio, prodest adulteræ. item potest allegari, ꝙ uir fuit author malorum morũ: debet enim iudex inquirere, an maritus pudicè uiuens, mulieri quoq; colendi bonos mores author fuerit. item potest allegari & probari, ꝙ maritus eius mores approbauit, ꝙ primò propter adulterium eã expulit,& deinde reassumpsit. itẽ ꝙ maritus fuit leno, hæc omnia cumulat & congerit Ang.de Are.in li. male. in uerbo. *che me hai adulterata la mia donna*. vj.col.aduerte, ꝙ in regno,si maritus desistat, iudex ex officio possit procedere ad condemnationem, ut habetur per Afflict. in const.legum asperitate in quarto & ulti.not. & uide const. sequen.inci. qui coram se spectãte. qua cauetur, maritum non posse de adulterio ac-
38 cusare,si permittat luxuriam. † Et si fortasse opponeretur ꝙ matrimonium non tenuit propter aliquod iustum impedimẽtum,& peteretur causam remitti ad ecclesiasticum, debet iudex ad effugiendas opiniones,si uiderit,ꝙ constat de coitũ,& ꝙ hoc allegatur per calumniam, ꝙ nullum fuit matrimonium,quia ille uir suus erat consanguineus cũ quo non poterat esse matrimonium, uel erat compater,uel allegat alium canonicum impedimentum, quod impedit matrimonium contrahi,& cõ tractũ dissoluit,potest statuere opponenti terminum,intrà quem producere habeat ea,quæ uult probare corãm episcopo, & si uiderit ea nõ obstare,procedat ad ulteriora:ut p̄e nè docuit Afflict.in consti.maiesta-
39 ti nostræ.ij.& iij.col. † Et si inquiratur de homicidio de nocte commisso, potest probari & articulari, ꝙ Luna non lucebat, & obscurum erat. nam tunc licèt possit probari delictum fore commissum: non tamen potest probari per quem fuit commissum: ut est Glo. ord. in l.si cum exceptione.§.in hac actione.ff. quod me.cau.& ibi Bal. & refert & sequitur Ange.in lib.malefi. in uerbo,cõpa. di.inqui. & in tert. defen. circa finem.

¶Fiat publicatio processus. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Publicatio processus in criminalibus non est necessaria.*

2 *Publicatione facta testis ad offensam non admittitur.*

3 *Publicatio debet fieri citatis inquisito, & accusatore.*

¶IUDEX.

ELAPSO termino dato ad
1 probandum † solet ad petitionem inquisiti, accusatoris, uel fisci, procedi,ad actum publicationis processus, cùm alias non sit de necessitate: & si non petatur, etiam non facta publicatione processus, potest procedi ad torturam: ut dixi in tertia parte tertiæ partis principalis; quocircà inoleuit practica generalis in rubrica exceptionum peti publicationem fieri: audiri cum aduocatis in discussione indiciorum; & concedi repulsam gradatim, condi-
2 tionaliter, & successiue. † Et est magni effectus publicationem fieri; quia licèt possint recipi testes etiã facta publicatione ad defensam super nouis & antiquis iuribus:tamen ad offensam non licet, nisi super no

uis iuribus & capitulis: secundum Saly. in l. fi. C. de quæstio. in ult. col. quem refert, & sequitur Marsil. in sua praxi. crim. in §. sequens. nu. 8.

3 † Et debet fieri publicatio in causa citato inquisito, uel de uoluntate ipsius præsentis & acceptantis: & sic etiam citato querulante. secundum Bal. in l. gesta. C. de re iudi. ij. col. uersic. quæro qualiter. alias non ualet.

Concedatur repulsa. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Repulsa est species defensionis, & debet concedi, & debet etiam dari accusatori. nu. 2.*

3 *Repulsantur testes ratione domesticitatis cum offenso.*

4 *Repulsa non conceditur in crimine blasphemiæ, nisi ex capite inimicitiæ capitalis.*

5 *Repulsa non conceditur in crimine læsæ maiestatis, hæresis, & assassinij, nisi ex capite inimicitiæ.*

6 *Repulsa qualiter sit facienda.*

7 *Repulsæ ex quibus fieri possint.*

8 *Repulsari non debent testes in primis exceptionibus, & primo termino.*

9 *Repulsæ terminus, est medietas primi termini.*

10 *Repulsa est odiosa, & currit terminus de momento ad momentum. & num. 12. 17.*

11 *Repulsa non conceditur aduersus scripturas.*

13 *Repulsa quando petatur.*

14 *Repulsari an possit testis per eum alias productus.*

15 *Repulsari nedum debent testes de uisu, sed etiam de fama.*

16 *Articuli continentes idem, uel de directo contrarij, admittuntur in repulsa.*

18 *Protestari debet inquisitus contra testes, & eorum dicta. nu. 24.*

19 *Repulsari possunt testes etiam ex præsumpta inimicitia.*

20 *Repulsantur testes, quo ad dicta.*

21 *Repulsæ repulsæ conceditur accusatori.*

22 *Protestari debet obijciens crimina contra testes, quòd non animo iniuriandi obijcit.*

23 *Repulsam si non petit minor, an restituatur ad eam petendam.*

24 *Repulsari testes possunt, contra quos nihil obiecit reus tempore examinis, ex capite ignorantiæ.*

25 *Repulsati licet non sint testes, si tamen ex actis apparet de ipsorum inhabilitate, non faciunt fidem.*

26 *Accusatus accusatione pendente, non est idoneus testis.*

27 *Laicus contra clericum non probat.*

28 *Repulsa debet fundari & referri ad tempus iuramenti.*

29 *Testes non sunt idonei monachi.*

30 *Repulsa an possit continere idem, uel de directo contraria cum primis.*

IVDEX.

FACTA autem publicatione in causa, & percunctato processu,
1 † solet ut plurimum instari, & peti repulsa, quia ex defensionibus factis non in totum uidentur indicia elisa, quæ repulsa, quia est species defensionis, est omnino concedenda: ut dixi in tertia parte tertiæ partis principalis, ubi dixi ad quid operetur repulsa: & quomodò debeat fieri concludenter: & ad ibi dicta me remitto.
2 † Et est notandum, quòd repulsa non solùm datur reo inquisito: sed etiam

tiam accusatori aduersus testes exa minatos ad defensionẽ rei: ut in c. in generalibus inquisitionibus. & refert & sequit Par. de Put. in lib. syndi. in uerb. inquisitio. in uersi. & aduerte. tamen non datur fisco, ubi proceditur per inquisitionem, ſm
3 eundem Pari. ubi suprà. † Item est aduertendum, ꝙ sicut repulsantur testes ratione domesticitatis cũ accusatore, quando ꝓceditur ad querelam: pari modo repulsantur ratione dictæ domesticitatis offensi, quando proceditur per inquisitionem. & est ratio, quia delictum per inquisitionem non alterat naturam suam, imò cùm iudex subeat locũ accusatoris, & inquisitio succedat loco accusationis, debet esse eiusdẽ qualitatis & naturæ, cuius est accusatio & accusator: ut l. j. §. hæc actio. ff. si quis testa. li. esse iuss. fue. & ita consuluit Raph. Cuma. in consi. suo xxvij. incip. cum adeò, quem refert & sequitur Renar. de Landria. in addi. ad Ange. in uerbo, hæc est quædam inquisitio. in Glo. locus & tempus. licet Ange. de Are. in li. malefi. in uerb. qui iu. sta. ter. ad oppo. uideatur sentire cõtrarium, ibi per
4 eum. † Est etiam notãdum, ꝙ in crimine blasphemiæ non conceditur repulsa, nisi ex causa inimicitiæ capitalis. arg. l. famosi. & l. in quæstionibus. & quod ibi no. Bar. ff. ad leg. Iul. maiesta. & dixit Par. de Put. in lib. syndica. in uerbo, condemnatio. in c. an potestas. iij. col. & Gram. cõsil. xv. nu. 12. & ibi sentit Gramma. ꝙ blasphemãs potest se defendere: ut dixi suprà in uerbo, recipiantur defensiones. uide plenè per Boer.
5 in decisio. cccj. in ij. par. † Item aduertendum est, quòd in crimine læsæ maiestatis, & hæresis non conceditur repulsa, nisi ex capite inimicitiæ, non ex alijs capitulis. ratio est, quia in dictis criminibus admittuntur testes infames, & minores, & aliter inhabiles: & eorum dictã faciunt legitimũ indicium, ſm Alex. in consil. xj. incip. circa primum. ij. col. j. uol. Bar. in l. famosi. ff. ad leg. Iul. maiest. quod sanè intelligendũ est, ut dixi suprà, in uerbo, item cõ
6 misit crimen læsæ maiestatis. † Et qualiter & quõ debeat fieri repulsa, uide, quæ dicam infrà in tertia parte tertiæ partis, ubi latè. & ultra ibi dicta uide Boer. in deci. cccxxj.
7 in ij. parte. † Et quę possint opponi contra testes, & quæ non: uide Ange. de Are. in lib. malefic. in uerbo, qui iu. sta. ter. ad oppo. ubi multa.
8 † Item est aduertẽdum, ꝙ in termino dato ad faciendas defensiones, nõ possunt fieri exceptiones repulsatoriæ: nisi ex causa inimicitiæ capitalis: ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item seruat ipsa curia, ꝙ in exceptionibus: uel nisi renuntiauerit inquisitus futuræ re-
9 pulsæ. & ita practicaui. † Itẽ est aduertendum, ꝙ terminus ad repulsam, est medietas primi termini: ut habetur in prag. cursu dilationum.
10 † Item est aduertendum, ꝙ repulsa est odiosa, & currit terminus repulsæ de momẽto ad momentũ: adeò, ut testes debeant citari, iurare, & examinari intra terminum: ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ in-
11 cip. item ꝙ facta. † Item est aduertendum, ꝙ non conceditur repulsa cõtrà scripturas: sed benè possunt allegari falsæ: ut dicit ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item seruat dicta curia non concedere. Item est aduertendum, ꝙ repulsa ex capite inimicitiæ debet formari in specie, & non in genere, & de multis alijs
12 uide Iaso. in l. j. C. de testa. † Item aduer-

aduertas, ꝙ licet supra dixerim, terminũ ad repulsam currere de momẽto ad momentum, & ꝙ si non examinenrur testes intra ipsum terminum, ulterius non examinentur id tamen procedit, & uerum est, nisi alleget iusta causa impedimẽti uerbi gratia, quia testes renuerunt examinari, & fuerit petitum, ut cogerẽtur captis pignorib. uel aliter mulctari, nam quia tũc apparet partem fecisse, quicquid potuit pro propulsanda contumacia testiũ, & pro ipsis examinandis, non debet dici terminum non debere restaurari per text. l. de quibus diebus in princ. ff. de condi. & demon. uel quia stetit, facto iudicis, quominus fuit examinatum in termino, uel ex alia iusta causa ut uoluit idem ritus supra al-
13 legatus in fi. † Item aduertendum est, ꝙ repulsa debet peti intra decẽ dies numerandos à die consignatæ copiæ processus, ut dicto ritu cauetur, sed puto, ꝙ procedat in ciuilibus, & non in criminalibus, ubi tractatur de uita hominis, sed ad tollẽda dubia inoleuit practica semper peti repulsam, in rubrica exceptionum quæ presentantur in defensionibus reorum, & pro certo nunquã uidi seruari illum ritum de petendo repulsam intra decem dies, ut supra sed semper ꝙ petita, fuit ĩdistinctè
14 concessa. † Item est notãdum, ꝙ licet ĩquisitus ad suam defensionem produxerit aliquem in testem, quẽ fiscus reproducit eundem contra dictum producentem in eadẽ, uel alia causa, non possit regulariter eundẽ repulsare, tamen hoc est uerum, & procedit, nisi uellet eum repulsare ex causa proueniente ex parte fisci, uel accusatoris nunc reproducentis cõtra ipsum inquisitum prius eum testem producẽtem uerbi gratia si uult repulsare ex causa, quia familiaris, uel coniunctus offensi, uel accusatoris sit, uel si uult repulsare ratione subornationis factæ ex post facto per fiscum ad id deponendum, uel potest repulsare ratiõe criminis sed non prætextu infamiæ ciuilis, uel etiam potest reprobare quo ad dictum suum probando rem aliter se habere, uel probãdo eum falsum ut pulchre habetur per Inn. in. c. cũ uenerabilis de excep. nu. 7. & Bal. in margar. in uerbo, testis, & prædicta maximè procedunt, quando sunt diuersæ causæ, seu capita, semper quibus deponit ad instantiam inquisiti & fisci & uide omnino Capy. in deci. lxij. in causa illustrissimi, sed uide omninò Saly. in. l. si quis testibus. C. de test. ubi etiam dicit, ꝙ potest repulsari ex causa, quæ nõ erat nota producenti tunc temporis item, si fiscus, uel querulator repulsauit, quando ille inquisitus produxit, postest ipse ipsum repulsare, si fiscus, uel querulator contra ipsum reexaminat, ut ibi per Saly. sed plenissimè uide Boer. in dec. ccxlv. ubi plenius, an ex causa antiqua, an de nouo superuenienti, & dicit, ꝙ sic, & si quẽ solum citaui in testem, posteà nolo examinare, & expresse renuntio, an possum eundem repulsare, & ad
15 eum me remitto. † Item est aduertendum, ꝙ si cõtra aliquem sunt testes de uisu deponentes, & alij de fama publica, debent nedum repulsari illi, qui deponunt de uisu, sed ẽt deponentes de fama publica, aliàs si non repulsarentur illi de fama publica, posset procedi ad torturam secundum Iaco. But. ut refert Alber. in. l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. refert, & sequitur consulendo Calca. in cõsil. cix. pen. col. & nouissimè sequit Gramma. in deci. sac. con. Neapol.

16 deci.xxxiij.nume.54.† Item est aduertendum, ꝙ licet non sint admittendi articuli ijdem, uel de directo contrarij articulis partis aduersæ, ut habetur in.c.fraternitatis iuncta gl. de testi. tamen id non procedit in repulsa quia si aliq̃s repulsauit testes a me productos, possum ego repulsare testes repulsatorios, & approbare meos per eosdem articulos, uel de directo contraios secundùm Capy.in d.deci.lxij.

17 † Item licet repulsa sit odiosa, & terminus currat de momento ad momentum, ut suprà dixi, id tamen procedit, & habet locum quando repulsantur testes propter defectus, & crimina, sec⁹ si quo ad dicta probando idem, ꝙ fuit probatum in primis articulis, uel de directo contraria, ut uoluit idem Capy. ubi suprà, adeò, ut in eo casu licet terminus sit elapsus concedatur beneficium seu reintegratio termini.

18 † Item est aduertendum, ꝙ quando inquisitus citatur ad uidendum iuramenta testium, uel ipsi examinantur coram ipso inquisito, debet esse cautus, ut protestetur contra ipsorum testium personas, & eorum dicta, ne uideatur consentire, ut uoluit Saly. in.d.l. si quis testibus. C. de testib. & cautius debet se gerere in suo examine, quando interrogatur, quomodo reputet testes contra se examinatos, ut non approbet, quia non potest eos postea repulsare. adde Boer. in deci. cccxxj. in .ij. par. in fi. & Bald. in consi. cccxvj. uolum. iiij. inci. præsupposito statuto.

19 † Item est aduertendum, ꝙ testis potest repulsari etiã ex præsumpta inimicitia, secundùm Doct. in.c.per tuas extra de simo. & Barto. in.l.in quæstionibus. ff.ad.l.Iul.ma. & Ludo.Roma.in.l.si uero.§.de uiro.ff. solu.matri. & est text. & ibi Abbas in.c.cum P.Mãconella. extra de accusa. & per Arno.in cõdem mẽtario

20 136.† Item est aduertendum, ꝙ testes repulsantur quo ad dicta, hoc modo, si per curiam est probatum per testes me occidisse Titium tali die, in præsentia talium poterit probari ad repulsam dictorum ipsorum testium, ꝙ eram absens tota ea die, & sic probando negatiuam coarctatam loco, & tempore, & similibus modis, ut uoluit Saly. & Capi. ubi

21 supra. † Item est aduertendum, ꝙ accusator in termino repulsę potest per se examinatos testes approbare & demum facta publicatione in repulsa, potest petere terminum ad repulsam repulsæ, in quo repulsaræ poterit testes examinatos ad repulsam, ad instantiam inquisiti in quo etiam termino inquisitus ipse suos testes approbet, ut habetur.in.c.in generalibus inquisitionibus, & dixi

22 in principio.† Item est aduertendũ ꝙ ĩ exceptionibus repulsatorijs criminosis debet apponi protestatio, ꝙ id, ꝙ ponitur, & excipitur, fit nõ animo iniuriandi, sed pro iuribus, & defensionibus inquisiti, & nõ aliter nec alio modo, secundùm Specu.in titu.de accu.§.j.uersicu.ꝙ & Barto. in.l.eum.ff.de iniur. quem sequitur Ludoui.de Rom.in.l.fi.ꝙ quis.iur. & plenè Boer.ĩ deci.ccxlv.in.ij. par

23 te, in fi. † Sed quid si minor omisit petere repulsam, an restituatur ĩ integrum ad eam petendam? in hoc extat decisio Cappe. Tolo. liij. quæ uoluit, ꝙ nõ, sed Boer.in dec.ccxlv. nume. 7. tenet oppositum seruari, ubi causa minoris perderetur ex de

24 fectu repulsæ non petita.† Item est aduertendum, ꝙ licet supra dixerim cautum debere esse inquisitum, quãdo interrogatur de conditione, & qualitate testium, ut non approbet,

sed obijciat, si tñ hoc nõ faciat ex capite ignorantiæ, põt potestã repulsare testes examinatos contra, se ut plenè habetur per Boer. in decisio. cccj. in. ij parte, nume. 12. quem omnino uideas in facti contingentia.

25 † Item est aduertendum, ꝙ licet nõ sint repulsati testes per repulsam ordinariam, si tamen ex actis cõstet de eorum inhabilitate (puta, quia testes confessi sunt se esse accusatoris familiares, uel ex delicto fuisse puniti tos, uel aliter) tunc iudex potest, & debet ex officio eos repellere, & eis non adhibere fidem, prout consuluit Lau. Calca. in consi. lxiiij. num.

26 Barto. & Marsi. in l. maritus. ff. de quæstio. In hoc casu dicit Anto. de But. in c. bonę. vj. colum. de electiõ. & in c. cum dilectus de consuetu. x. col. ꝙ istud ꝓcedit, ubi testes sunt omnino inhabiles, puta infames iudæi, hæretici, & similes, secus si non essent omnino inhabiles, qui tacito uel expresso consensu possunt habilitari, ut proxeneta, uel domesticus, aut consanguineus aduersarij, & idẽ in similibus, qui repelluntur non odio ipsorum testium, ut primi, sed fauore partis, ut uoluit clarius Fe-

26 ly. in c. intimauit de testibus. † Itẽ sciendum est, ꝙ accusatus criminaliter, accusatione pendente, non admittitur in testem contra alium in causa criminali. c. fi. de testib. & ibi Docto. Specu. in titu. de teste. §. j. uersicu. item pendente; & ibi Ioan. And. & Bal. in addi. & est ratio, quia ex pendentia huiusmodi accusationis aggrauatur opinio accusati, ut non dicatur integri status fallit in criminibus exceptis, positis in allegato. c. fi. per Sicul. post Specu. in

27 titu. de accu. in fi. † Item si laicus testificatur contra clericum, repulsatur. c. de cætero de testib. fallit secũdum Abba. in d. c. de cætero. quando delictum fuit commissum, ubi non erat clericorum copia. Item fallit, quando delictum clerici esset notorium tertio limitat, ut laici non admittãtur ꝯ clericũ ad plenã ꝓbationẽ, ad faciendũ uero indicium, ut sic saltẽ subijciat torturæ admittuntur item fallit in criminibus excep-

28 tis. † Item aduertas amantissime lector, ut repulsam fundes, ita, & taliter, ut referatur ad tempus iuramẽti nam illud tempus est in consideratione, ut testis repellatur. l. j. & ibi Bar. C. de testa. l. si arbiter. C. de senten. l. ad testium. §. conditione qui testa. fac. pos. Ange. in consi. j. Spec. in titu. de teste. § j. col. x. uersi. quid si testis erat testabilis, & ibi Ioan.

29 And. † Item est sciendum, ꝙ in criminalibus non probant monachi aduersus laicos, ut habetur in cons. iij. per Grammaticum.

30 † Item est aduertendum, ꝙ licet in articulis repulsæ non possit poni idem, ꝙ fuit positum, uel articulatum in primis articulis, uel de directo contraria per regiam prag. incip. contigit sæpè tamen hoc nõ procedit in criminalibus, quia eo casu, ex quo semper ad defensam etiam usque ad sententiam possunt examinari testes super nouis, & super ueteribus (ut dixi supra in uerbo, recipiantur defensiones reorum) non potest dici impertinenter id poni. & articulari benè tamen ex parte accusatoris procedit illa prag ut sub specie repulsæ non ponatur idem, uel de directo contraria, & est ratio, quia post publicationem non licet ad offensam examinare, & si permitteretur sub specie repulsæ poni idem uel de directo contrarium, esset facere fraudem legi.

¶Fiat citatio ad dicendum. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Citatio ad dicendum fit facta publicatione in causa.*

IUDEX.

1 FACTA verò publicatione processus † tam in termino defensiuo, quam ad repulsam quoties fuerit petita, dbet expediri citatio dicto reo inquisito, & eius procuratori, ad dicendum quicquid dicere uoluerit & ad discutiendum super indicijs existentibus contra ipsum, ut late dicã in tertia parte tertiæ partis, & ibi etiam dicam, an sit de substãtia, ita ut si omittatur, annulletur processus, & aduertendum est ꝙ ultra dispositionem iuris communis in hoc habemus dispositionem ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item facta publicatione dictæ repulsæ, &c. quo cauetur, ꝙ debet dari terminus quidecim dierum ad allegandum in iure nec dicatur, ꝙ loquitur in ciuilibus, quia non distinguit, & etiam si in ciuili procederet, fortius tum certe in criminali, ubi de uita hominis agitur, &c.

¶Rei indurati torqueantur. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Tortura quo ordine, et qualiter debeat inferri.*

2 *Tortura an detur conuictis de crimine & nu. 3.*

4 *Mandatarius nunquid possit torqueri ut indicet mandantem, si dicat se proprio motu fecisse, & si cum tortura confitetur quo ad se, potest absque aliis indiciis iterum torqueri, ut indicet mandantem, & nu. 5.*

6 *Torqueri an possit, ut confiteatur alia delicta, de quibus nulla extant indicia si confessus fuerit ea de, quibus inculpabatur.*

7 *Torqueri qui non possunt, possunt tamẽ terreri, & duci ad chordã, & spoliari.*

8 *Tortura quid sit.*

9 *Tortura chordæ est approbata.*

10 *Tortura nõ est passim danda cũ aqua frigida.*

11 *Tortura non debet dari per noua genera tormentorum.*

12 *Tortura in quibus casibus habeat locũ in regno, & an habeat locum in furtis minimis nu. 13.*

14 *Serui possunt torqueri ab eorũ dominis*

15 *Appellatio à decreto de torquendo, quando admittenda sit.*

16 *Tortura cum quo moderamine debeat dari.*

17 *Torturæ gradus quot sint.*

18 *Tortus an dicatur, qui fuerit ligatur, & aliquantisper suspensione supra terram eleuatus.*

19 *Tortura an etiam tempore feriato liceat inferri.*

20 *Minor quatuordecim annis an possit torqueri.*

21 *Senes an possint torqueri.*

IUDEX.

1 QUOTIES † vero ex defensionibus reorum non sint sublata, euacuata, uel elisa indicia existentia cõtra ipsos, & uisum fuerit iudicibus debere subijci tormentis, tunc ductis ipsis corã iudicibus ad pedentondoli, & in locũ torturæ, & ipsis reis delato iuro de ueritate dicẽda

contra

trà socios & auxiliatores delicti secundùm practicam, quã docet Marsil. in sua praxi.cri.§.diligenter. nu. 66.in fine.& factis eisdem pluribus interrogatoriis super iis, de quibus inquiruntur, secutisq; pluribus monitionibus, ꝙ dicere habeant ueritatem: aliàs enim curiam non ualentem ueritatem habere, processuram ad torturam eorum: & persistentibus ipsis adhuc in duritia cordis, ꝓferatur decretum de torquendo: & eo lecto in præsentia ipsorum reorum, mandetur ipsos ligari ad chordam: & ligati interrogentur sigillatim de omnibus in processu apparẽtibus, et de quibus sunt indicia, moneanturq;, ut dicant ueritatem: & scribant omnes responsiones & uerba, quas & quæ dixerint ipsi rei in tortura per extensum. de iis uerò, de quibus nulla sunt indicia, coniecturæ, uel præsumptiones in processu, non debent iudices particulariter & distincte reos interrogare, si fecerunt tale quid: & an Lucius Titius tale quid fecerit cum eis. quia hoc esset suggerere. sed debent ipsos interrogare generaliter non nominando certam personam: ut puta, si cõmiserunt alia: & si soli, an associatis & cum quibus: & similibus modis, ut docet Vlpia. iurecon. in l.j.§. qui quæstionem.ff.de quæstio.& aduertant iudices, ut ad torturã deueniãt seruatis & concurrentibus omnibus iis, quæ latè disserui infra in tertia tertiæ partis, ubi descripta sunt oĩa requisita, quæ debẽt interuenire ad hoc, ut ad torturam possit deueniri.

2 † Et quia suprà dixi, ꝙ debent fieri monitiones reis inquisitis, ut dicant ueritatem, alias curiam, non ualentem aliunde & aliter habere ueritatem, processuram ad torturam eorum. hoc dixi propter uerba Angel. de Aret. in lib. malefic. in uerbo, fama publica col.xviij.in fin. dum dat cautelam iudicibus uolentibus aliquos torquere, ut faciant ex actis apparere, ꝙ cum non posset aliter haberi ueritas, deuentum fuit ad torturam: licet iudicio meo hæc cautela non sit nimis necessaria, cum ex processu, indiciis, & probationibus liquere dignoscitur, num ueritas aliunde haberi ualuerit. nec uerba iudicum dicentium, aliter ueritatem haberi non posse, possunt operare, ut si contrarium ex actis constiterit, quòd aliunde habuerunt ueritatem, id non sit: & si ex actis apparet non plenè de delicto constare, & aliunde ueritatem haberi non potuisse, frustratoria uidetur illa cautela: licet ego ut plurimum ea usus fuerim. ¶ Fiscus. † Sed nũquid uerũ 3 sit indistincte, ꝙ si plenè constat de delicto, non possit ad torturam deueniri. ¶ Iud. Tex. & ibi Bart. in l. edictum.ff.de quæstio. dicit in subsidium inferri torturam, quãdo aliter ueritas haberi nõ posset: & sequitur Ange. in lib. male. in uerbo, fama publica col.xviij. in fi. & subdit, ꝙ aliter faciendo iudex tenetur in syndicatu. & idem uoluit Angel. in l.& si certus.ff.ad sena Sylle. ubi dicit, ꝙ malè faciũt assessores, ponendo reũ ad torturam liquidato negotio: & quòd possent redargui tẽpore syndicatus. habent ergo remedium assessores, si uolunt torquere liquidato negotio, ut torqueant reum, ut manifeste mãdatores & complices. et hanc causam possunt captare, ut non redarguantur tempore syndicatus: secundum eundem Ang. & hãc opinionem firmat Bal. in l. milites. C.de quæstio. & sequitur Augu. de Arim. in addi. ad Ange. in loco suprà allegato, Bald. in l. j. C. de iur. iu

rand. propter calum.dan. in fine dicit, ꝙ Cy.in l.obseruare. C.quo. appe.non reci.dicebat, ꝙ malè faciunt iudices, quando habent certitudinem maleficij per probationes, ponendo reum ad torturam: cùm tortura regulariter non datur, nisi in defectum probationis.demum subdit ipse Bal.per uerba formalia: ego credo, ꝙ iudices benè faciunt, quando habent plenariam certitudinem de maleficio, si obuiant, ne appelletur per calumniam: & maximè in criminibus enormibus, in quibus licitum est iura transgredi: idem firmat ipse in l. obseruare. suprà allegata. ij.col.ubi referendo opi.Cyn. dicit hæc uerba: tu dic, ꝙ iudices benè faciunt, quia crimina patentia sunt punienda, nec dari debet occasio appellandi: quanquàm, etiam si constaret de tortura, nō esset prohibitum appellare.& nota hoc ultimum uerbum Bal.quia sentit, ꝙ si quis in tortura esset confessus, & per probationes conuictus, posset nihilominus appellare.cuius contrarium tenuit ibi And. Barba.in addi. Bald.& hanc secundam opinionem suprà firmatam nouissimè tenuit Gramma. in consi.j.in criminalibus. Afflic.in cōsti.si damna clandestina.in xij. not. refert opiniones, & finaliter dicit hæc formalia uerba: si tamen iudex uellet ipsum tormentare, quādo ueras probationes criminis habet contrà eum, & ipse criminosus nō uult sponte confiteri delictum, ad effectum, ut posset appellare & retardare executionem, credo, ꝙ Bal.in d l. ij.C.quo.appella.& in d.l.j.C. de iura.calum.dicat, ꝙ ad effectum, ut sit conuictus & confessus, qui non auditur appellans, ut d.l.ij. posset ipsum tormentare in criminibus enormibus, in quibus licet leges transgredi.secundùm Inno.in c.j.de consti. item in criminibus, ubi licet interrogari de sociis & mandatoribus. & ita pertransit cum secunda opin. & ita etiam notauit Gramma.in uoto. j.subdens ita ex cōmuni obseruantia obseruari.& sequitur Mars. in l. j.ff.de quæst.& uide Boer.in decisi. clxiij.in j.par.& testor Deum, quòd ita quotidiè seruaui, & seruari uidi.

4 Fis. †Sed quid si inquiritur contrà aliquem, ꝙ de mandato Titij occidit Sempronium, qui de plano & sponte confitetur, se occidisse quidem dictū Sempronium, sed motu proprio, & non ad instantiam alicuius, nunquid possit torqueri, ut indicet mandantem? Iud. Doc.in c.ad audientiam.de homi.& Bald. in c.j. §.iniuria. viij. colū.de pa.iur. fir.& Alex.in l.fi.ff.de quæstio.et Bald.in l.quicūq;.C.de ser.fugi.Cępo.caut. lj.incip.uidemus.Par.in trac. syndi. in iij.char.j.col.& Marsi.in l.j.§.diuus Antonius.ff.de quæst.num. 10. tangunt istam quæstionem, an mandatarius possit excusare mādantem, dicendo, se fecisse motu proprio, & non ad instantiam alicuius: & finaliter concludunt, ꝙ potest excusare, nisi aliæ coniecturæ resistant cōtrà mandātem, & in dubio præsumitur contrà eum: ut per Tho.Gram.cōsi. lxiij.in fi.& sic ex iis poteris colligere ueritatem quæstionis præpositæ; ut si resistunt coniecturæ & indicia dictæ excusationi, & confessioni mandatarij, poterit torqueri, non obstante, ꝙ confessus sit, ut indicet mandantem.& ita teneo, saluo semper meliori iudicio. & uide Par. in uerbo, tortura.lo iij.uer. quia sæpè. in uer.an si quis mandauit Seio. & Cæpol.caute.xxix. Alex. post Bart. in l.pe.ff.de quæstio.Tho.Gramma.

5 consi.lxiij.in fi.†Et si fortè mandatarius

tarius non sponte, sed cum tormentis confessus fuerit delictum quò ad se, potest absq; aliis indiciis iterum torqueri, ut manifestet mandãtem. secundum Angel. in l. & si certus. ff. ad Sylle. & idem tenet Ang. de Are. in li. male. in uerbo, Semproniũ man datorem. ij. col. uersi. & benè not. refert & sequitur Phili. Dec. in consil. clxxxix. incip. lætatus sum. & Ang. de Are. in eo. lib. in uerbo, fama publica. xiiij. char. uer. quæro, aliquis. & Bal. in marga. in uerbo, cõfessio. Ludo. Bologni. in consi. viij. in iiij. col. in princip. & Bal. in l. non ideo minus. j. col. C. de accu. et Alexand. post Bar. in l. repeti ff. de quæstio. & Marsi. in praxi. cri. §. diligẽter. nu. 155. quæ oĩa notes.
6 ¶ F i s. † Quid si aliquis fuit tortus & confessus delictum, de quo impetebatur, an iterũ possit torqueri, & interrogari de aliis delictis in genere, de quibus nulla extant indicia? I u d e x. Gandi. in titu. de quæstio. et torment. uer. sed quid de quæstione, quæ tota die occurrit. concludit, quòd de iuris subtilitate non potest interrogari: subdit tamen, quòd de generali consuetudine Italiæ seruatur totum cõtrarium: & ista consuetudo adiuuari pòtest per l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re militar. & l. congruit. ff. de offic. præsid. & idem tenet Odofre. in suo tract. de quæstio. in xj. quæstio. & idem tenet Angel. de Aret. lib. male. in uerbo, fama publica præcedente. in fin. & Cæpol. consi. xxxix. numer. 44. Cardin. in consil. xlv. Alexan. consi. lij. iij. lib. Bal. de Per. in tra. de indi. num. 5. Guido de Suzar. in tract. de indi. & tor. nu. 56. & ibi Ludo. Bolo. Grãm. in decisio. sacri consilij Neapol. decisio. xlviij. nu. 1. & per Marsi. in praxi. cri. § constante. num. 14. & licet prius de iure antiquo hoc solum procederet in furto: tamen hodiè indistinctè procedit in omnibus delictis: ut habetur per Gramma. in decisio. xxxiiij. nume. 34.
7 F i s c u s. † Nunquid illi, qui non possunt torqueri de iure aliqua de causa, siue propter defectum indiciorum, siue propter defectum ætatis, uel aliter, possint spoliari, & ligari, & duci ad chordam? ¶ I u d. In hoc Bald. in l. ij. C. quo. appella. non recipia. tenet, quòd sic, per hæc uerba formalia: & nota, quòd licet non omnes, nec omni casu possunt torqueri: possunt tamen terreri. quia uultus iudicis in talibus debet apparere terribilis. firmat & sequitur Pau. Grilla. in tra. de quæst. & tor. uersicu. quartò. nunc uidendum. ubi facit quinq; gradus torturæ: & territio, de qua suprà, est infimus gradus. et firmat Par. de Put. in trac. syndic. in uerbo, tortura. lo. iij. uer. de repetitione torturæ scias, in finalibus uerbis. hoc tamen uerũ intelligas, quando satis, atq; satis urget aliqua præsumptio contrà terrendum. adde Ioan. de Arno. singul. xcix. & uide Ang. in l. item apud Labeonem. §. quæstionem. ff. de iniur.
8 † Pro quo facit, quia tortura est inquisitio, & indagatio ueritatis per tormenta corporis, & cordis dolorem: nuda ergo interrogatio & leuis territio absq; corporis tormento, & cordis dolore, nõ dicitur quęstio, nec tortura. d. l. item apud Labeo. §. quæst. ff. de iniu. & §. quæsitum. & definit ita Azo. in summa de quæstio. & omnes Doct. criminalistæ.
9 † Et aduertas amantissime Fisce, quòd tortura chordæ est magis in usu & frequentior: imò in iure non reperitur aliud tormentum, quod quidẽ per ll. ponatur, nisi tormentũ chordæ: ut est text. in l. nullus. C.

ad l.Iul.maiest.ut dicit Bonifa.in titu.quæ debent præce. tot. & est notādum,ꝙ chorda subtilis infert magis dolorem,quàm tottura chordæ grossæ:ut dicit Salyc. in d..l. nullus. & Par.in uerbo,tottura.el iij. uersi.
10 de repetitione. † Et est aduertendum,ꝙ quando datur tortura chordæ, non est passim & indistinctè in quolibet casu adhibenda aqua frigida in dorso pendentis in tortura, nisi in casibus enormibus:ut notabiliter dicit Par. à Put. in lib.syndi. in uerbo,tortura.el iij.in fi.uersicu.de
11 repe.† Illud etiam proximè scias, ut caueas,nouum torturę genus inuenire,& imponere reis, quod scindat carnes, nisi in prauibus ut dixit Bald.in l.j.C.de iis, qui ad liberta. peruen. ut refert idem Par. ubi suprà in d.uerb.tortura.el iij.uersicu.
12 de repetitio.† Et tu regnicola non admittas,ut tortura adhibeatur passim in omnibus casibus : sed in illis delictis, ubi uenit imponenda pœna ultra relegationem,non infra:ut est text.in c.tormenta.et refert Grammа.in consil.xv. et uoto xv. Matth. de Afflict.in constitu. in quæstio.in viij.not.idem Afflict.et Iser. in consti.si damna clandestina.Par.in uerbo,tortura.el iij.uersicu.an in causa pecuniaria.et ideò nō habet locum tortura in insultu facto cum armis, et ui priuata.et percussionibus sine armis,et ubi ueniret imponenda pœna publicationis bonorum : secus in ui publica.et excogitato insultu cū turba , licet cum baculo. secundùm Thom.Grāma.uoto xv. et quæ sint delicta,in quibus uenit imponenda pœna ultra relegotionem,uide infra in uerbo , pœnis debitis feriantur.
13 ¶ Fiscus.† Sed nunquid tortura habeat locum,ubi uenit imponenda pœna fustigationis:ut in atroci iniuria.l.fin.ff. de iniur.& in furto infra augustalem.secundùm tex. in c. ad hoc ꝙ nostrorum. & uidebatur dicendum , quod sic : ut in indiuiduo decidit Par.in uerbo,tottura.lo.iij. uersic.an in causa pecuniaria.ubi dicit,ꝙ in furtis,licet minimis, est locus torturæ . ¶ Iud. Contrariam opinionem puto tenendam ex mēte Fran.Bru.in tra.de indi. & tor.in ij.parte.in iij.q.ubi dicit,quòd furtum in re parua, dicitur delictum leue : & sic non habet locum tottura. & pendet hæc quæstio , an fustigatio sit maior relegatione , & licet multi multa allegent: tamen potest induci doctri. Bart.in authen. de incest.nup.in princip. ubi maior pœna imponitur humili , quàm nobili inferenti iniuriam atrocem.ut l.fin. ff.de iniur. ut humilis fustigetur, & nobilis relegetur: ergo fustigatio est maior relegatione. Thom.Gramma.in consi.xxxvij.tenet, ꝙ fustigatio non est maior relegatione , sed similis : & per consequens dicit , ꝙ in furto minimo non habet locū tortura , & reprehendit Par. tanquam sine lege loquentem : nō tamen aduertit ad dictam doctri. Bart. in d.l. fi.ff.de iniur. & idem dicit Ioan. de Arno.in commentario.nu. 31. & ita etiam tenet Moder.in d.c.ad hoc ꝙ
14 nostrorum. ¶ Fis.† Nunquid serui possint torqueri per eorū dominos? ¶ Iv. Dicas ꝙ Par.de Put.in lib.syndic.in uerbo,tortura.el iij.uer.an dicto torti.v.col.uers. an dominus.tenet,ꝙ sic.per l.& si certus.§.si appetitus.ff.ad Sylle . & sequitur Capy.
15 in deci.cxxvj. ¶ Fis.† Quid faciendum est,quando appellatur à cōminata tortura , uel à decreto de torquēdo? ¶ Id. Dicā de hoc in iij.parte tertiæ partis principalis , ubi uideas.
16 ¶ Fi.† Sed cū quo modetamine &

me & qualiter debet se habere iudex in torquendo reum? ¶. IVDEX. In hoc aduertendum est, ꝙ non potest dari certa & determinata regula, cũ totum hoc dependeat ex grauitate, uel leuitate delicti: ex qualitate indiciorum, nunquid leuia, an urgentia sint, & an plura, an unicum, & ex qualitate torquendi, nunquid sit robustus et fortis, an debilis, an delicatus et an sit minor, an maior: senex, an iuuenis: infirmus, an sanus. quæ omnia bonus iudex consideret in torquendo, ut innocentiæ, uel supplicio eum conseruet indemnem, ut l. quæstionis modus. ff. de quæstio. et ne damnet animã & corpus suũ, ut etiam dicit Ange. de Aret. in lib. malef. in uerbo, fama publica. in vij. q. ubi loquitur de tortura, pro quo etiam uide Gandi. in trac. de quæst. & tor. & Io. An. in c. cum in cõtemplatione. de reg. iur. & Bal. in l. j. de confes. & Bal. in consil. clxxv. in fin. j. libro quare consulo, ut in tortura adhibeatur ampollecta, ut sciatur quanto spatio quis pependerit in tortura, et redigatur inter acta, quãdo erigitur ampollecta ipsa, et quando finem facit. non enim debet tortura inferri per tres uel quatuor horas, imo raro ultra horã: nisi in enormissimis. & considerentur prædicta. Aristo. enim in primo omnium problemate, quare magnæ exuperantiæ pestilentes sunt, quoniam (inquit) aut excessum, aut defectum faciunt. qua quidem re morbum consistere certũ est, idcirco non in immensum quis torquendus est, sed moderate, ne si acciderit, ut tortus in tortura moriatur, imputetur iudici, et ponatur in periculo, et præcipitio, quia tenetur tunc iudex, cum appareret egressum fuisse terminos, & moderantiam tormentorum. secundùm Cyn. in l. iij. C. de adulter. quem refert & sequitur Ang. in d. lib. malef. in uerbo, fama publica præce. antepe. col. in viij. q. † Et est aduertendum, ꝙ quinque sunt gradus tormẽtorum, ut describit pulchrè Paul. Grillan. in suo trac. de quæst. et tortu. in iiij. quæstio. Primus gradus est territio illa, quam infert reo iudex ligando ipsum, et ducendo ad chordam, et minando torturam. et iste primus gradus, secundùm eum potest inferri quibuslibet, etiã ijs, quos de iure torqueri illicitum est: ut etiam supra dixi. Secundus gradus torturæ est, cũ reus ligatus eleuatur modicũ supra terram, et quasi ad momentum detinetur eleuatus, et protinus deponitur, uel detinetur suspensus spatio, quanto recitetur aue Maria: de quo secundo gradu dicam infra diffusius. Tertius gradus est, cũ reus suspensus in tortura detinetur, quanto spatio recitetur semel miserere, uel bis, uel aliquanto diutius, absque tamen aliquo tractu, uel impulsione chordæ, et ad istum gradum, dicit ipse, ꝙ iudex ascendere debet quotiescũque reus est magis de crimine suspectus, et indicia tendentia: contra ipsum sunt plene probata, delictũ tñ non est de atrocioribus. Quartus gradus torturæ est, quotiescunque reus post eleuatiõẽ diutius suspensus in tortura detinetur, uidelicet ꝑ quartam tertiam, mediamue partẽ, uel duas tertias unius horæ, aut per integram horam, secundum grauitatem criminis, suspitionem rei, et uires indiciorum, ꝙque in ipso detentionis spatio adhibentur unus aut duo ictus seu tractus chordæ, qñ indicia sunt prægnantia, et hmus in delictis magis grauib⁹. Quintus, et ultimus torturæ gradus est, quotiescunque

tiescunq; post aliquam suspēsionis detentionem, & ictus, siue tractus chordæ, si adhuc reus persistis in ne gando, appēdunt pedibus ipsius pō dera quædā, cuiusmodi sunt compe des ferrei, & similia. & istud est sæuissimū genus tormenti, qd' p raro iudex adhibere solet, & det nisi in certis casibus & criminib. atrocissimis, ut est hæresis, crimen læsæ maiest. euersionis status, & similiū, & nō passim, & indistincte in oībus cri minibus, & delictis, ut faciunt crudeles iudices hodierni, qui uere sitiūt sanguinē humanū, & per immēsem cruciatum & dolorē coguntur nonnulli confiteri, quæ nō fecerūt. at qui dicam de ijs? anima eorum sepelietur in inferno, idcirco caue amantissime lector, ne damnes animam tuā, & in syndicatu tenearis.

18 †Et quod supra dixi de secūdo gradu torturæ: qñ quis fuit ligatus ad chordā, et parū eleuat⁹ supra terrā, & ꝑtinus dimissus, an dicat tortura, Bal. in l. ij. C. quorū appel. dicit, ꝙ nō est tortura, sicut leuis febricula, non est febris. Paul. Grill. ubi s vr tenere cōtrariū, & ibi dicit hæc formalia uerba, & ideo ego nunquam consueui uenire ad gradum istum, nisi qñ præcedunt indicia, & sunt bene probata, tñ etsi sint indicia aliquantulum remota a facto, cum persona est uilis, & ignota, & ualde suspecta de crimine, aut in responsionibus suis uariat, & aliæ suspitiones præcedunt, pōt deueniri ad istum

19 gradum. ¶Fis. †Sed nunquid tortura liceat inferri quocunque tempore, etiam feriato in honorē Dei? ¶Ivd. In hoc passu allegatur tex. l. nemo. C. de epis. audien. & in l. prouinciarum. C. de fer. & est distinguē dum pro ueritate decisionis, ꝙ aut sumus in delictis grauioribus, aut leuibus, primo casu etiam die feriato in honorem Dei procedi potest, ut dictis. ll. secundo casu non pōt procedi ad torturam die feriato. firmat expresse Fran. Bru. in trac. de indi. & tortu. in ij. parte. vj. q. nu. 52. uersic. quæro ulterius: & in hoc concordat. c. regni inci. item prouisa iuris san-

20 ctio. &c. ¶Fis. †Nunquid minor quatuordecim annis possit torqueri? ¶Ivd. Dicas, ꝙ non, sed debet ferula cædi: ut l. excipiuntur. ff. ad sena. Sylle. & refert & sequit Ange. in trac. malefi. in uerbo, fama publica. uersi. sexto quæro. quæ personæ. refert & sequitur Brun. in tra. de indi. & tor. in iiij. q. nu. 16. ubi allegat l. de minore. in prin. & l. ex libero. ff. de quæst. & ꝙ possit ferula cædi, allegat text. in l. j. §. impubes. ff. ad Sylle. & l. excipiuntur. in princ. ff. ad Syll. subdit Bru. ꝙ istud non habet locum in crimine læsæ maiestatis, quia tunc minor torqueri pōt, per l. de minore. ff. de quæst. & ibi not. Marsi. ubi not. ꝙ minor in testē nō examinatur per torturam, fallit in crimine læsæ maiest. quia etiam cū tortura examinatur. adde ꝙ dicit Lud. Bolo. in addi. ad trac. Guid. de Suzar. in tract. de indi. & tormen. ꝙ hæc procedunt in minore maiore infante. seus est in infante, quia ille etiam ferula cædi non potest. nu.

21 13. ibi in dictis additio. † Et an senes possint torqueri, uide infra in tertia parte tertiæ partis.

TERTIA PARS.

¶Et si confitebuntur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Confessio debet fieri corā indice competenti.*

2 *Hæredi confitentis nocet confessio facta coràm incompetenti.*

3 *Nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis inualidat confessionem.*

4 *Facta per iudicem incompetentem, pro non factis habentur.*

5 *Iudex recipiens confessionem debet esse ordinarius, non delegatus.*

6 *Confessio debet fieri coràm omnibus, si sunt tres iudices.*

7 *Confessio debet fieri iudici pro tribunali sedenti, & qui si non est facta in forma iudicij, nume. 8.*

9 *Confessio facta coram iudice tacente, an dicatur iudicialis.*

10 *Testes examinari debent per iudicē, ut faciant indicium.*

11 *Testis deponens falsum coràm actuario non punitur.*

12 *Id dicitur fieri apud acta, quod fit coràm iudice.*

13 *Obligatio recepta in absentia iudicis, non habet executionem paratam.*

14 *Iudice mandante actuario, quòd aliquid faciat, habetur, ac si esset factum coràm eo.*

15 *Confessio facta sub spe gratia, non nocet.*

16 *Stuprum commissum per allectationes, an dicatur uiolentum.*

17 *Confessio facta per iram, non nocet. & nu. 136.*

18 *Confessio extorta dolo aduersarij an noceat.*

19 *Minoris confessio quomodo debeat fieri: nu. 19. usque ad 27.*

27 *Mulier confitens an restituatur in integrum.*

28 *Furiosus & demēs an possint condemnari.*

29 *Confessio facta per testē, an ei noceat, ut reo, postea inquisito. nu. 32.*

30 *Confessio an noceat perempta instantia.*

31 *Confessio incidenter facta, ad quid noceat.*

33 *Confessio debet esse uerisimilis, & debet esse probabilis. nume. 34.*

35 *Delictum in genere esse commissum quando dicatur constare.*

36 *Confessio debet esse possibilis.*

37 *Confitens se uenenasse aliquem, & inde mortuum esse, an noceat.*

38 *Confitens se alicui fregisse cranium, an, & quando noceat.*

39 *In confessione an debeat perseuerari.*

40 *Sententia contra confessionem, quid operetur & nu. 41. 42. 43. 44.*

45 *Confessio debet esse cum causa.*

46 *Confessio debet esse simplex, & an in totum debeat acceptari. nume. 47.*

48 *Torqueri an possit confitens se occidisse ad sui defensionem, ut explicitè deponat.*

49 *Acceptari debet cōfessio per partem.*

50 *Reuocari, an & quando possit confessio. & an reuocata operetur. nu. 51. usque ad nu. 56.*

57 *Confessio facta ex causa pietatis, an noceat.*

58 *Confessio an operetur, ubi liquet de innocentia.*

59 *Confessio debet esse clara, & non dubia.*

60 *Confessio debet fieri in loco solito iudiciorum, & non alibi.*

61 *Confessio debet fieri in loco iurisdictionis, & non extra.*

62 *Confessio nō debet fieri propè tormēta.*

63 *Ratificari debet confessata in tormentis, extra tormenta.*

64 *Terminus debet dari confessis ad probandum aduersus confessionem.*

65 *Confessus ex inualido processu condemnatur.*

66 *Appellari an possit per confessum.*

67 *Confessus etiam perempta instantia, condemnatur.*

68 *Confessio etiam non procedentibus indicijs, ualida est.*

69 *Confessio producti in testem de crimine causat, ut remoueatur à promotiōe.*

Diuisio tertiæ partis principalis,

¶I V D. Sequitur congruenti ordine iuxta promissa tertia pars principalis, quam diuido principaliter in quatuor partes, in prima tractabitur de confessionibus iudicialibus spontaneis, in secunda de extraiudicialibus, in tertia de confessionibus per torturam extortis, in quarta de confessionibus fictis. Quocircà sequit̃ prima pars de confessionibus iudicialibus spontaneis.

PRIMO igitur loco, ut diximus, de confessionibus iudicialibus spontaneis dicturi, sciri oportere p̃monemus, plura requisita debere concurrere, ut confessio ualida sit, & sortiatur effectum, nam quædam requiruntur concernentia personã iudicis, confessionẽ recipientis, quædam personam confitentis, quædam temporis qualitatem, quędam qualitatem & formam cõfessionis, quædam locum, ubi fit, & quædam, quæ seruari debent per iudicẽ habita ipsa confessione, quare de ipsis requisitis primo dicemus, secundò de effectibus ipsius confessionis, tertiò ex traua-

trauagantes quæstiones in materia sparsim positas i unum colligemus, & hunc ordinem in qualibet parte nostri tractatus seruabimus.

1 †Atque circa personam iudicis con fessionem recipientis, sciendum est requiri, ut iudex, coràm quo confessio fiat, sit iudex competẽs, & habẽs iurisdictionem, cum aliàs ex mente omnium doctorum distinguendum esset, aut est talis iudex, cuius iurisdi ctio nullo modo prorogari potest, ut clerici in laicum, aut est talis iudex, qui licet sit incompetens, tamẽ nõ est omnino incõpetẽs, sed eius iurisdictio prorogabilis est. primo casu oẽs doctores uidentur in hoc ꝯcurrere, ꝙ talis ꝯfessio, nec ad ꝯdẽnationẽ, nec ad indiciũ ad torturã operaẽ, ẜm Ant.de But.in c.at si cle rici.de iudi.iiij.col.uer. utrum autẽ. Bal.in c.cum super.de confessis.&. Ange.in l.j.col.ulti.C.de confess.& in l.j.ff.eo.titu. Abba.in cons.xxv. uolu.j.& Docto.antiqui & moder. in l.magistratibus.ff.de iurisdi.om. iudi.& firmat Afflict.in consti.si dã na clandestina,nono no.uer. quarto quæro & latius, quàm alibi.ꝑ Boer. in deci.xc.in j.par.& licet dicat in curia seruari contrarium, tamen præ dictam de iure attestatur esse communem opinionem. Secundo uerò casu non operatur quoad condem nationem, sed tantùm ad torturam, ẜm Bald. Ange. Alex.& cæteros do ctores in d.l.magistratibus.& Ange. in l.j.C.de confess.& Fely.in d.c.at si clerici.& Bal.in l.clarũ.C.author. præstan.& Afflic.ubi suprà.& Ang. de Are.in tract.male.in uerbo,com parent dicti inquisiti,& confitentur totum. uers.& tene menti.& Bal.in l.unica.C.de confess.in pen.colũ.& Ludo.Roma.consi.cccclj.incip.quę dam mulier.& plenè per. Boer.ubi suprà.istud tamen,quòd faciat indi cium,limitatur,ut non procedat,si fuerit confessio reuocata coram cõ petenti secundùm Bal.in l.unica.C. de confe.pen.col.& sequitur Ias.in d.l.magistratibus.in secunda subli mitatione.sed Boer.in d. decisio.in fine optimè confutat.nam dicit ipse ꝙ si hæc sublimitatio eẽt uera, esset destruere supradictam communem opinionem, nam aut coram iudice competenti perseueratur, aut nega tur. primo casu non est necessaria tortura, sed damnatur, aut negatur, & tunc est necessaria tortura, & pro ut est communis opinio, irrogatur, ergò non potest esse uera sublimita tio prædicta, & sic concludit, ꝙ etiã si reuocata esset irrogareẽ tortura ita seruaẽ ẜm eũ. Limitatur etiã, ut procedat conclusio suprà firmata, ubi confessio esset uerosimilis. secũ dùm Bald.in l.clarum.C.de author. præstan.& sequitur Ias.ubi suprà, in tertia sublimitatione.& tenet Bart. in d.l.magistratibus.& Canoni.in d. c.at si clerici.& Abb.in c.olim.de re scri.& And.Barb.in add.Bal. in d.l. clarum.debet etiam concurrere ul trà uerosimilitudinem, quòd si orta infamia aut suspitio, aliàs secus. secũ dùm Ange.de Are.in lib.ma.in uer bo, comparent dicti inquisiti.& con fitentur totum uersi.& tene menti. & id uolebat Bald.in d.l. clarum.& Inno.in c.per inquisitionem extrà de electio.& ideo sit cautus eius ad uocatus, ut reuocata dicta confessio ne, petat terminum, & in termino uerificet, ꝙ ex tali ꝯfessione nulla or ta fuit suspitio, nec infamia, sed po tius orta fuit fama; ꝙ est erronea. Limitatur etiam, ut procedat, si con fessio fieret ad eundem finem, secus: si ob aliam causam, ut tenet Iason ubi suprà in iiij. sublimitatione. sed

Alex.

Alex.in d.l.magistratibus tenet con
trarium, & dicit procedere dictam
sublimitationem,quando est senten
tiatum contrà confessionem, quòd
sit facta non ad eundem finem.sed
Franc.Cur.ibi in addi. Alexand.de-
fendit opinionem relatam per Ias.
uide omninò Francis. Are.in d.cap.
at si clerici.& in consil.xxvj.in fin.
2 col.†Et ubi confessio facta coram
incompetenti nocet alicui confiten
ti,nocetur etiã hęredi ipsius, si fue-
rit mortuus antequam ad iudicem
suum competentem remitteretur,
ut dicit Ange.in l.ij.ff.ui bono.ra-
pto.quod est intelligendum, quan-
do aliàs confessio defuncti noceret
hæredi, tamen si benè inspiciatur,
Ange.non uidetur firmare pedes in
hoc dicto,uideatis eum.
3 †¶Et ad corroborationem prædicti
primi requisiti,intellecti & limitati,
& sublimitati facit, quia licet aliàs
confessio sit tantæ potentiæ,ut etiã
confessus super inordinato processu
possit condemnari.secundùm Inno.
quem omnes secuntur in cap.quali-
ter & quando.el.ij.de accu.& in ca.
per inquisitionem.de electio.est ta-
men uerum,nisi nullitas proueniret
ex defectu iurisdictionis iudicis, nã
eo casu dicta ɔfessio non ualidat pro
cessum.secundùm not.per Doctor.
in d.c.at si clerici.in princ.& in c.o-
4 lim de rescri.& ibi d.Abbas. † Facit
etiam,quia facta per iudicem incõ-
petentem,pro non factis habentur.
secundùm Innoc.in c.prudentiam.
de offi.deleg.& habetur per Bal.in
margari. sua in uerbo,factum.& per
competentem iudicem non possunt
5 haberi rata.†Requiritur secundò,ut
sit iudex ordinarius,non delegatus.
secundùm Ange.in consi.ccxvij.in-
cip.in causa accusationis productæ.
quem sequitur Hippo.d. Marsã pra
cti.§.postquã.nu.14. quod quidem
intelligendum est de delegato habẽ
te limitatam potestatem ad certos
articulos causæ seu actus. nam tunc
uerum est ꝙ quantuncunque adsit
confessio,non potest uirtute ipsius
per ipsum iudicem delegatum pro-
cedi ad condemnationem ex deficiẽ
tia iurisdictionis,& sic non ex defe-
ctu ipsius confessionis,tamen nõ ne
gatur,quin ordinarius uirtute ipsius
repetitæ coram se possit procedere
ad cõdemnationem,ut firmat idem
Ange.in d.loco.& si negauerit corã
ordinario confitens, poterit per tor
turam cogi ad confitendum, & per-
sistendum in confessione sua.
6 †Requiritur tertiò,ut si sint tres iu-
dices in causa deputati,cõfessio fiat
coram omnibus. aliàs si fiat coram
duobus,nòn sortitur effectum.secũ
dùm Abba. in cap.olim ex literis.in
fi.de rescrip.& refert & sequit Hip.
7 à Marsi.in cõs.lxxxj nu.35.†Requi
ritur quartò,ut confessio sit facta co
ram iudice sedente pro tribunali,ut
est doctri. Sal.in l.iubemus.C.de li-
ber.can.in fin.& tenet Bar.in l.j.C.
de confes.in prin.& habetur per Gl.
in c.dudum.l.ij.in uer.responsione.
extrà de elect.& Bal.in l.pe.in ij.no.
C.de fideiu.& ĩ add. Spec.in titu.de
confe.uer.confessio ista.& Alexan.
in l.si confessus.de cust.reo.& Iaso.
in l.magistratibus.ij. colũ.ff.de iur.
om.iudic.sequitur Marsi.in l.de mi
nore.§.plurimum quoq; num. 11.ff.
de quæstio.& tenet etiam Bal.ibi,li-
cet non ita clare.& uidet ita sentire
Affli.in cõsti.si damna clãdestina.in
ix.no.dum dicit,ꝙ cõfessio facta co
ram iudice sedẽte pro tribunali abs-
que tortura,sufficit ad condẽnatio-
nem.& sequit idẽ Mars.in pra.cri.§.
postq̃.nu.17.& idẽ sequit Boer.ĩ de.
cisi.xc.nu.8.in j.par.vt esse commu
nis opi-

nis opinio omniũ doctor. uide Bal.
8 in l.ictus fustium.ff.de infa.† Et ex ijs infertur, ꝙ confessio facta corãm iudice non in forma iudicij, uel coram actuario causæ, absente iudice, non sufficit condemnandum, ut dicunt præfati Docto.in locis sup.allega.& sequit Ro.consi.viij.& Frãcis.Bru.in trac.de indi.& tort.iij.q. in j.par.nu.17.& firmat Bal.in add. Specu.in titu.de confess.uer.confessio.sufficit tamẽ ad torturam, ut habetur in dictis locis.quod quidem limit atur, ut procedat, nisi fuerit reuocata, quia tunc non sufficit ad torquẽdum, ut habetur per Petrum de Gera.in sing.lxvij.incip.scire debes ubi dicit esse de hoc doctr. Bal.in l. j.pe.col.C.de confess. adde sup.dictis Tiraq.in trac.de retra.§.xxxvj. fol.dccxlvj.nu.54.& 55.& an aliqd operetur uide Bal.in l.ictus fustium
9 ff.de infa.†Sed an confessio dicatur iudicialis facta coram iudice tacente, dicas, ꝙ sic, ut est tex.cum Gloss. in l.iusiurandũ, qđ ex ꝯuentione.§. j.in uer.obstabit.ff.de iur.iurand.& uideas Bal.in l. interrogatam.C.de lib.cau.& uide Hippo.à Mars.in l.i. in prĩ.ff.de quæst.iiij.col.uer.& hãc partem, & in l fin.C.de probatio.& in l.de minore.§.plurimũ.ff.de q̃st.
10 ij.col.uer.& facit Glo. †Et ad corroborationem prędictorum de confessione facta coram actuario causæ, facit, quia ad hoc, ut testes examinati ad inquisitionem faciant indiciũ ad torturam, necesse est, ꝙ examinẽtur à iudice, non per notarium actorum, ut colligitur ex cle.j.de of.dele.& per Bal.in rub.de contro.iudi.ij.col.& habetur per Mars.in practi.cri.§.nunc uidendum.nu.30. nã probationes faciendæ sunt iudici.l. quinquaginta.ff.de probati.l eos.& l.si quando.C.de test.& l.j.C.de re-alie.non alienan.l.ij.C.ex quib.cau. maior.& plenè per Mars.in l.j.ff.de quæstio.in prin.nu.16.uer. septimò
11 requiritur.†Item facit ad corroborationem præfatorũ, quia testes deponentes falsum, dum examinantur coram actuari o causæ, non puniunt de falso.s'm Bar.in l.si quis legatũ. ff.de fal.quem sequitur Ange.in l.j.
12 C.de sepulch.uio.†Facit, quia id dicitur fieri apud acta, quod apud iudicem fit, s'm Lucam de Pœn.in l.in-
13 star.de iur.fisc.li.x.†Facit & notabile dictum Afflict.in consti. magistri camerarij.in xij.not.quod si recipiatur fideiussio extrà locum iudicij in domibus priuatarum personarum ꝑ tabellionem, uel obligatio in absentia iudicis, si fideiussores postea negent, se fideiussisse, uel principales se obligasse, non erit standum tabellionis scripturæ, quia eam facit sine testibus & iudice ad contractus.& sic non est scriptura publica, nec est scriptura pœnes acta, quia facta sine præsentia iudicis est.facit etiã, quia color iudicij, & p̃sentia iudicis multa operantur, ut habetur per Doct. in l.pacta nouiss.C.de pact.maximè per Ias.qui multa notabilia dicit.& sequitur consulendo remissiuè Marsi.consi.cvj.ij.li.nu.7.cum sequen.& ex ijs clare apparet, illam dici cõfessionem iudicialem, quæ fit coram iudice, & in figura iudicij, id est, iudice ipso sedente pro tribunali, non illa, quæ fit coram notario actorum. ꝑ illam Glo.solennẽ in d.l.iubemus.
14 †Quæ limitari potest. iudicio meo, nisi iudex mandaret notario, ut illã scribat, quia cum iudex mandat, non est necesse, ꝙ postea sit præsens.per ea quæ dicit Ias.in l.uideamus.§.de ferre.ff.de in lit.iur.licet posset dici quòd p̃dicta limitatio procederet, quando cõfessio requireret ad suũ

robur

robur solam præsentiam iudicis, & non figuram iudicij. quia tunc potest esse uerum, ꝙ præsentia iudicis, & mandatum à pari procederēt. sed quia in cōfessione requiritur figura iudicij, ut suprà demonstraui: & sic iudicē sedere pro tribunali: ideò nimirum, si non sufficit mandatū iudicis. sed præcedentem limitationē uidetur tenere Marsi. in pract. crim. §. postq̄. nu. 17. & eam expresse tenet Ang. in l. unica. C. de confes. & uidetur eam tenere Affli. in decis. ccxlv.

15 † Requiritur quintò, ut iudex non ducat inquisitum blandis uerbis, & promissionibus gratiæ ad confitendum: sed ꝙ confessio sit facta sponte: quia confitens taliter, non potest ex tali cōfessione damnari. secundū Ioan. de Imo. cōsi cix. incip. uisa inquisitione. quem uidi in fonte. & firmat Marsi. in pract. cri. §. postquàm. nu. 16. ubi ad corroborationem dictæ doctri. alia adducit. & idem sequitur in l. si quis obrepserit. ff. nu. 9. ff. de fal. contrariam autē opinionem nulla de prædictis mentione facta, tenet Affli. in constit. inter cætera. in fine. sed secundū primam opinionē consuluit idem Marsi. in consi. xiiij. in j. lib. in fi. & in consi. xxxij. nu. 22. eo lib. & sequitur Par. lib. syndi. in uerbo, torturæ. uersic. sequitur quæstio. & in uerbo, aduertendum est. & Gramma. in q. iij. post suas decisio. incip. notabilis & pulchra. & firmat idem Marsi. in sing. ccj. incipien. in confessum. & in singu. clxxvij. incipien. malitijs hominum. & habetur in addi. ad Affli. in d. constit. inter cætera. & plenè ac nouissimè per Carre. in sua practi. in l. obseruare curabis. in prin. num. 173.

16 † Ad quorum corroborationē adducitur id, quod no. Affli. in constitu. si quis rapere. in ij. nota. in iij. quæstio. ubi dicit, ꝙ stuprum uiolentum punitur pœna mortis: non uiolentum punitur medietate bonorum omnium. & stuprum uiolentum non tantum dicitur, quando interuenit uis & uiolentia uera: sed etiam, quando interueniunt blanda uerba, & allectamenta, ac dolosæ promissiones. & isto casu etiam punitur stuprū pœna mortis: quia illa promissio & seductio est uis interpretatiua. sic ergo in confessione facta blandis uerbis & allectamentis iudicis, & promissionibus dolosis, nō debet nocere: eò, quia uidetur extorta per uim & uiolentiā.

17 † Nam confessio debet manare ex proposito. undè si aliquis confiteretur aliquid per iracundiam, talis confessio non noceret. secundum Ioan. de Imo in c. fi. de confe. Glo. in c. ex literis. in uersi. admonita. de diuor. & confessio extorta tot blandis uerbis & dolosis promissionibus rectè intuenti non potest dici ex proposito manasse. uide infrà. nume. 136.

18 † Vnum tamen uidetur prædictis obstare, nam habemus, ꝙ confessio iudicialis extorta etiam dolo aduersarij, præiudicat. l. minor xxv. annis ff. de mino. secundū Glo. in uer. probata. Bal. in l. de tutela. ij. col. uer. secundo oppo. C. de in inte rest. sed Bal. ibi dicit, ꝙ interuenit sola scientia aduersarij sine doli inductione ad fieri faciendum illam confessionem falsam. sed etiam potest dici pro solutione, ꝙ aliud est, quando interuenit dolus iudicis, à quo totaliter confessio substantiatur. Circà cōfitentis porrò personā plura alia requirunt.

19 † Et primò requiritur, ꝙ confessio fiat per habentem legitimam personam: & sic per maiorem, uel minorē, seruatis seruandis: ut dicit Ange. in lib. malefi. in uerbo, comparent dicti inquisiti, & confitentur totum. uers.

necnon sis benè cautus. & dicit ita uoluisse Cy.in l.clarum.C. de auth. præstan.& Bart.in l.fi.§.pupillus.ff. de uerbo.obligat.& Saly.in l.j.C.de confes.& Gandi.in lib.malefi.in rubrica.de aliquibus quæstionibus uarijs in male.vj.colum.uersi.sed quæritur.& Hippo.à Marsi.in pract.crimi.§.nunc uidendum nu.46.& in.§.expedita.& in §.postquàm.& in l.j. in princ.col.iiij.uersi.octauo requiritur.& in §.siquis ultro in fi.& in l. statu liber.ff.de quæstio.& in l.qui cæden.ff.de sicar.& in cõsi.ix.nu.18. & consi.xxvj.& nu.9.& consi.xlviij. nume.31.& in consi.lxij.nu.14.& in consi.cxx.nume.22.23.& 24.& per Tho.Gramma.consi.xvj.& consi.lx. nu.11.fallit in crimine læsæ maiestatis,& in atrocioribus ut per Marsi.in d.consil.ix. & in l.de minore.ff. de quæstio.& per Affli.in consti.minorum iura.post Docto.in d.l.clarum. & fuit decisum in sacro regio consi. Neap.ut refert Affli.in decis.ccviij. quòd si facta confessione in iudicio absq; curatore minor, se petat restitui in integrũ aduersus dictam confessionem tanq̃ læsus, illa confessio nihil ipsi nocebit ex prædictis, & ex doctrina Ange.in l.certum.§.in pupillo.ff.de cõfes.& Alex.in l.nam & postea.§.si minor.ix colu ff.de iur. iurand.& in cõsi.cxxvj.in iij.li.j.col. incip.in causa appellationis Sed ꝙ si non fuerit illi datus curator,sed legitimè constitutus procurator an ualeat cõfessio?dicas,ꝙ sic:ut per Mar. in l.de minore. hum.36.ff.de quæst.

20 † Et sit cautus iudex,ut ad uidendũ iuramentũ minoris,faciat eius curatorem adesse: secundũ Saly.in l.j.de

21 cõfes. † Sed pone,ꝙ minor ducitur ad torturã, ut torqueatur,qui uidẽs se torquendũ esse,dicit:non torqueatis me,omnia confitebor,& iuro me non uenturum contrà: an eiusmodi cõfessio præiudicet ipsi minori.Bal. in l.j.C.de confes.uersi.sed pone.dicit,ꝙ nõ præiudicat, ne inducatur per indirectũ renunciatio iurium & defensionis.& sequitur Ang.in lib.malefi.in uerbo, comparuerũt dicti inquisiti,& confitentur totũ.uersi.nec non sis benè cautus. circa medium.

22 † Sed quid si minor negat, & propter suam negationẽ crimen crescit, uel eius pœna ex forma statuti, uel perdit beneficium confitentis,an restituatur, ut habeatur pro confesso: dicas, ꝙ sic:ut est tex.& ibi Bar.in l. si ex causa.§. nunc uidendum.ff.de minor. & sequitur Ange.ubi suprà.

23 † Prædicta uerò nõ habent locum, quando minor confitetur contrà alium, ut testis.quia eo casu etiamsi non interuenerit authoritas curatoris, ualet & tenet eius confessio. ut pulchrè tenet Bal.in l.clarum.C.de author.præstan.conclusionem uerò principalẽ firmat etiam Boer.decisio.lxiij.num.vij.in j.par.& habetur per Bertran.consi.94.in iij.lib.nu.1.

24 † Et intantùm sunt uera prædicta, ut non solùm procedant & habeant locum in minore accusato:sed etiam accusante: ut tunc etiam requiratur authoritas curatoris:secundùm Bal. consi.lx.incip. factum sic proponitur.v.lib.& firmat,& sequitur Hipp. à Marsi.in l.j.ff.de quæstio.in princ.

25 num.18. † Item intantum sunt uera prædicta,ut non solum procedant in confessione uera: sed etiam ficta, uigore statuti dicentis, quòd contumax habeatur pro confesso. nam eo casu minor contumax non dato curatore, non potest puniri uirtute illius fictæ confessionis: ut habetur per Cepo.consi.xxx.&.xxxj. & Bald.in l.clarũ.C.de autho.præstan. & sequitur Marsil.in l.de minore.

nu.63

nu.63.ff.de quæst.& Afflict.in constitu.minorū iura in v.not.& Nell. in tra.bannito.in prima q.primi tēp. & Boer.in decisio.lxiij.in j.parte & Bal.in l.unica.C. de cōfes.uer.iuxtà hoc quæro.qui uidetur tenere contrarium in adulto:& non in pupillo. & dicam plenius in quarta parte,ubi de confessionibus fictis tractabitur

26 † Et nō solum requiritur datio curatoris, ut confessio sit ualida: sed etiam requiritur,nō eodem momento,quo datur, curator autorizet ipsi minori.nā esset nullus ille actus propter breuitatē temporis. ex quo apparet, ꝙ in tali præstatione autoritatis non processit aliqua causæ cognitio, quæ debuit interuenire ad ualiditatē actus: ut habetur per Pet. de Anch.consi.lxxxij.incip.uisis diligenter actis. & habetur plenè per Hippo.à Marsi.in practica crimi.§. nunc uidendum nu.32.& ideò semper antè præstationem autoritatis, facias apparere aliquem actum separatum, in quo appareat fuisse informatum curatorem de informatione & iuribus, & defensionibus pupilli & minoris,& de meritis processus,& ꝙ adhibita fuit causæ cognitio: quo facto securè potest præstari autori-

27 tas. † Secundò requiritur ut si mulier in iudicio confiteatur delictum, de quo aliter non apparet,nisi per ipsius confessionem, ipsiusq; intersit non esse confessum id, ac ob id petat se restitui in integrum aduersus suam cōfessionem,nō condemnetur uirtute dictæ confessionis:sed concedatur ei restitutio in integrum. quia in hoc habebit beneficium minoris: ut notabiliter dicit Afflict.in constitu.obscuritatem iij.colum.in ij.q.

28 † Tertiò requiritur,ut confitens nō sit furiosus & demens: quia ex confessione non posset damnari instar minoris:ut habetur per Specu.in tit. de cōfes.§.sequitur. uersi.xiij.& plenè per Tho.Gramma.in consil.xvj.

29 † Requiritur quartò,ut cōfessio fiat per reum criminis tanquam reum,& inquisitū ut reum: aliàs si fieret per aliquem ut testem, & sic representantem aliam personam,non sufficit ad condemnandum: ut dicit cap.in decis.sac.regij consil.lij.& Marsi.in consi.cxv.num.3.ij lib.& hęc de requisitis circà personam confitentis.

30 † Sunt etiam, quæ requiruntur circà qualitatem temporis, ut dixi suprà. atque ut ea nunc persequamur sciendum est, ꝙ requiritur, ut confessio fiat tempore habili:aliàs si fieret tempore inhabili, uidelicet elapso tempore dato & statuto per leges uel statutum ad inquirendum, confessio non noceret cōfitenti. secundum Bal.in c.j.de offi.deleg.pe. col.uersi.pone, quod maleficium.& firmauit Soc.in consi.cviij.inci.supposito statuto.in pe.col.post mediū: & firmat Marsi.in pract.cri.§.postq̄. nume.10.Cōtrariam opinionem firmauit Bald.in l.properandum.iiij. col.C.de iud.ubi intrepidè firmat, ꝙ etiā perempta instantia iuris communis in criminalibus,uel statutaria seu secundum consuetudinem loci, confessus delictum potest condemnari,quia non petijt:confessio,& delictum est factum notoriū. & ita tenet Marsi.sibi contrarius consi.xlvj. nu.18.refert & sequitur Ange.in li. malefi.in uerbo, inchoata & facta.& in uerbo, comparuerunt dicti inquisiti,& confitentur totum.uersi.quæro an confessus, quam doctrinam corroborauit pluribus medijs Marsi. in l.j.§. diuus Antonius.ff.de quæstio.iiij.col.& contrarium:& aliàs tenuit in d.l.j.num.69.sequitur etiam doctrinam Bald.Ias.in d.l.properan-

dum.nume.21.in iij.limitatione. & dicit ita teneri per Panor.in c.pe.in pen.col.de iudic.& faciunt ea, quæ not. Bart.in l.si confessus. cum suis concordantijs. ff. de custo.reo. quid uerò dicendum in ista uariata quæstione? ego pro nunc dicerem ad cõcordandas opiniones, ꝙ prima opinio loquitur, & habet locum iuxtà terminos l.querela.C.de fal.de tempore statuto ipsi actioni, seu accusationi, seu iuri inquirendi, quo elapso præscribitur illi iuri: sequens uerò opinio loquitur simpliciter de tempore instantiæ iuxtà terminum d.l. properandum.& ita locuntur Doct. in locis sup.allega.si rectè inspiciantur: & sic nulla est inter eos contrarietas seu diuersitas. ¶Circà requisita concernentia formam & qualitatem confessionis, notandum est, ꝙ plura requiruntur:& idem tenet etiã ipsemet Bald.in l. quoniam aliàs.l. genero.ff.de ijs, qui no.infa.& Fel. in c.ad aures. de præscrip.& ibi Par. in fine. & idem uoluit Areti.in ca. cum Petr. Manconella. de accusat. col.iiij.licèt Roma.in l.j.§. occisorum.ff.ad Sylle.uoluerit contrariũ, quem reprobat Areti.ubi suprà.

31 † Et primo requiritur, ut confessio fiat principaliter, & non incidenter, ut confessus condemnari ualeat ad pœnam ordinariam delicti. secundũ Bar.in l.si confessus.ff.de custo.reo. & Io.de Imo.in c.fi.pe.col.de confes.& Sali.in l.mercalem.C.de cõdi. ob turp.cauf.& plenè habetur per Marsi.in l.j.§.diuus Antonius. ulti. col.in prin.ff.de quæstio.& in pract. crimi.§.postq̃.nu.9.& ita fuit decisum in sacro regio consil.ut refert Afflict.in decisio. clxxvj. nu.4.operatur tamen dicta confessio ad instruendũ iudicem, ut possit formare inquisitionem:& non, ut ex hac sola possit condemnare: quia iudicium non erat ad hoc ordinatum:& sic est sine instãtia. & proinde erit necesse, ut specialiter inquiratur de illo delicto, de quo extat confessio: & detur illi copia defensionis: & capituletur illi confessio facta. licèt enim confessio incidenter facta non sufficiat ad condemnandum: sufficit tamen, ut condemnetur cõfitens ad interesse partis. secundum Ange.in l.infamem.ff.de pu.iu.& in l.ij.in fi.C.de edendo. & uidetur tenere Bart.& Ange.in l.interdum.§.qui furen.de furt.& Ange.in l ij.§.j. circa fin.ff.

32 ui bo.rapto.† Ad quorum corroborationem adducitur: ꝙ siquis examinatur ut testis, & confitetur aliquid, ac postea inquiritur, ut principalis de eo, quod confessus fuit ut testis, illa confessio ipsi nõ nocet: ut dicit Capy.decisi.lij.& consuluit Marsi.consi.cxv.2.uol.nume.50.

33 † Requiritur secundò, ꝙ confessio ipsa sit uerosimilis: aliàs non nocet confitenti. secundum Bal.in l.siquis in hoc genus.C.de episco.& cler.j. col.& Pet.de Anch.consi.xxiij.inci. uisa inquisitione formata cõtra Philippum.pro quo facit text.c.quia uerosimile.de præsumptio.& l.non est uerosimile.ff.quod me.cau.& tex.l. si ita quis uer.quod nemo sanus diceret.ff.de euiction.& pro hoc faciunt multa similia allegata per Mar.in l.j. in prin.nu.65.cũ sequen.ff.de quæst.

34 † Requiritur tertiò, quòd confessio ipsa sit probabilis. & sic antè omnia debet constare de corpore mortuo: & sic de delicto in genere commisso. nam siquis confitetur se hominem occidisse & postea proiecisse in mare, non debet puniri, nisi de corpore mortuo constet, saltem per famã. secundùm Bald.in addi.Spec. in titu.de senten.xviij.col.in fin.& idem

idem etiam firmat idem Bal. in l.cũ probatio.ff.de probatio. in suis addi.& in authen.s.d nouo iure .C. de fur.& faciunt dicta per Ange.in l.j. C.de confes.ubi ponit de illis Malandrinis,qui confessi sunt, se occidisse plures mercatores peregrinos, & illos proiecisse in mare,uel flumẽ an standum sit tali confessioni.& dicit,quòd inspiciendum est, an mare uel flumen sit propè, quia si est propè,eis nocebit : secus autem, si non sit propè. facit etiam pro prædictis doctrina Angel.de Are. in li.malefi. in uerbo,& uestem cœlestem abstulit.in vj.car.uers. quòd si quis confitetur.ubi dicit, quòd si quis confitetur se commisisse plura furta diuersis temporibus,huic cõfessioni standum non est,quia talis confessio est generalis,cum non constet de rebus subtractis, & ideò iudex debet esse cautus,ne damnet corpus & animã suam , quia tales confessiones non debet simpliciter admittere, sed debet eas uerificare inquantum potest mittendo nuntium qui ueritatem, & quas seres furatum esse confessus est inquisitus,inquirat:ita ut appareat,quæ distraxerit , quæ pignorauerit,& quæ penès se habeat , aliàs si hoc iudex non faceret , sæpè innocentes condemnaret, ut firmat etiam Grammati. in decis.ij. nume. 38.& Mars.cons.cix.num. 19.ij. lib. & cons.viij.num.2.& cons.xl. num. 6.& cons.xlix.num. 11.& cons. liij. num.3.& cons.lxxvj.num.4. & consi.cxxx.num.13.ij.lib.& cons. xiiij. num.18.& cons.xxij.num.9. & Frãcis.Brun.in tract.de indic. & tor vj. quæst.ij.partis.num.8. & nume.29. uers.postremò quæro.& Par.a Put. in lib.syndi.in uerbo,confessio. el j. num.7.& Grammat.cons.xxxvij nume.20.& cons.xxxij.& cons.lx. nume.2.& in decis.38. & Aymo. Craue.cons.cxxxiiij.nume.38.uidi omninò Aymon. Craue.consil.ccxliij. ij.lib.& cons.cclx.eo.lib.uide Boer.

35 in decis.164.nume.9.j. par. †Et an dicatur constare de furto commisso si apparet de fractura capsæ,uel alterius loci , non aliter constito , uide Mars.in cons.viij.in j.par.& Marsil.

36 cons.xlviij.num.40.& 50. †Requiritur quartò,quòd confessio ipsa sit possibilis.aliàs confitenti non præiudicaret , utputa , si reus confiteatur se occidisse hominem uiuentem adhuc.per textũ.l.inde Neratius .§. si quis hominem uiuum .ff. ad legem Aquiliam,& habetur in l.confessionibus,& in l.si is.ff.de interroga. actio.& hanc partem firmat dominũ Anton.in cap.significasti , secunda

37 colum.de homicid. †Et pro prædictis facit,quòd si aliquis confitetur se ueneasse aliquem , & mortuum esse , ex hac confessione non debet condemnari,quia est impossibile,ut sciatur,an mortuus sit ex illo ueneno, ut latè habetur per Mars. in l.j. §.prætereà.ff.de sicar. nume. 37. & per Afflict. in constitu. mala noxia. prima colum.& dixi infrà in confessione extorta per torturam.nu.102.

38 xxxiij.q. † Item facit,quia si quis fatetur se alicui fregisse capitis cranium, talis confessio non nocebit, quia impossibile est scire an quis percutiendo caput fregerit uerè cranium,quia an id sit fractum,laborarunt medici periti procurando uulnus,bis aut ter adhibita candela. secundùm do.Anto.in c.fi.vj. colum. uer.quæritur.extra de cõfe.& plenè per Mars.in l.j.in princ.nu.62.ff.de

39 quæst.†Requiritur quintò, ꝙ talis cõfessio sit perseuerata, etiam ꝙ sit spontanea & iudicialis,s͂m Lud. Bolo.in addi.ad Guid.de Suz. in tract

de indi.& tor.num.46. ubi ex nonnullis iuribus & authoritatibus firmat hanc opinionem, & antè eum tenuit istam opinionem Ang. de are.in lib.male.in uerbo,fama publica.pen.col.& per Cum.cōs.c xxxvij.& per Mar.in practi.cri.§. postquam,in v. colum. uers.addo ulterius, sed contrariam opinionem tenet Bal.in l.unica.C.de confes.& in l.fin.C.de proba.& in l.addictos.C. de epis.aud.& Fran.Bru.in tract. de indi.& tor.ij.par.in vj.q. nu.11. ubi dicit,ꝙ uera,communis,& quasi omnium conclusio est,ꝙ cōfessio iudicialis spontanea unica sufficit ad cōdemnandum,licet insuper dicat, ꝙ cauti assessores semper in arduis negotijs faciunt sæpius repeti confessionem apud acta.secundùm Bald.in l.ij.C.de custo.reo.licet ipse ex mēte eiusdem Bal.dicat posteà, id esse uerum in confessione in tormentis facta,& ꝙ ita de generali consuetudine seruatur,distinguit tñ Bal.ibidem, cuius distinctionem sequitur idem Fran.bru.ꝙ quandoque in cōfessione perseueratur expressè per expressam confessionem factā apud acta,& tunc non est dubium,quin talis confessus ex sola confessione facta possit damnari, secundum omnes,quandoque in confessione perseueratur tacite,quia nō reuocatur talis cōfessio, & tunc aut emanauit spōte,& sufficit ad cōdemnandum, aut metu tormētorum,& nō sufficit sed repetēda est, quandoque in confessione nō perseueratur tacitè, nec expressè,sed reuocatur cōfessio, & tunc,si quidē sunt aliqua indicia faciēda pro reuocatione, admittitur reuocatio,sed potest cogi confiteri, ergo fortius potest cogi perseuerare in cōfessione,si autem nulla indicia apparent pro vel ꝯ,vr, ꝙ ista reuocatio spōte facta nō procedat,nisi error allegetur & probetur,uel staret per iudicem,nō per allegātem, quo minus probaretur, & ꝙ unica cōfessio etiam nō ratificata, sufficit ad cōdemnandum,tenet Mar.in practi.§.qm.iij.col.& Imo.in cō. cix.refert hanc fore cōem opi. ꝙ nō requiratur perseueratio,sed statim cōfessus cōdemnandus sit,ut per Thom. Gram.cōs.xl.& per Mars.sing. 201. & per Gādi.in rubr. de quæst.& per Par.in li.syndi.in uerbo, tortura,lo j.uer.officialis.in fi.& uers.an ex sola cōfessione,& in uerbo tortura,lo ij.uer.sequitur quæstio.& in uerbo, tortura,lo iij. uers. nunc uidēdum. & in uers.an stetur dicto torti. circa fi.& in uer.ratific.in fi.& plenè Carre.in l.obseruare curabis.C. quorū appel.nō recipi.nume.23.cū seq. & do.Guid.de Suza.in trac.de indi. & tor.nu.43.

40 †Requirit sextò,ꝙ ꝯ talem cōfessionem nō sit aliàs sentētia lata, aliàs etiam si esset cōfessio spōtanea,nō noceret secundū Inn. in c.mulieri.de iureiur. refert & sequitur Bal.in l.si quis in hoc genus. C.de epis.et cler. et sequitur Marsi. in practi.cri.§.postquam. num.11.& magis plenè,licet Doc præfati non allegent per eundem Innoc.in c.cū uenerabilis,de excep. & ibi per Fel. an cōfessus et absolutus possit alibi conueniri uirtute illius cōfessiōis, uide Boer.in deci.289.nu.8. in secūda parte.

41 †Sed hic aduertendum esse puto,quia uidetur obstare text.in l. qui seruum.ff.de interroga. actio.et habetur per Bal.in l.ij.C.qui res iudi.nō no.ubi colligitur, ꝙ si qs confessus se hominem occidisse, suspensus fuerit,et post paucos dies uerus homicida captus planè fassus, fuerit omnia,certè damnandus erit, et hic ad mortem,ob dictam suam confessio-

sionem.si ergo uera esset simpliciter doctr.supra relata, hic secundus confitēs non deberet damnari. quia uidetur, quòd aliàs sit sentētiatum cōtra ipsius confessionem, nam apparet alium damnatum ad mortem ob illud delictum commissum per unum solum.et sic perinde haberetur,ac si ista secunda cōfessio reprobata esset per illam sententiam,& sen
42 tētiatum esse contra ea.n. †Praeterea si loquimur in uno eodemquemet confitēte post sententiam, adhuc uidetur posse dici,quòd confessio sua ipsi noceat,non obstāte sententia. nam habemus,quòd si quis ubi obtinuit sentētiam in sui fauorem,confiteatur ueritatem, et retractetur dicta iam sentētia. secundùm Inno.in c.quia plerique.col.j.de immun.eccle.& Abb.et Ant.de but.in c.is qui fidem.de spon.& Abb. in c. quantò.de praesump.& in c.j. in fin. de concess.praeb.& Ias.in repetitione l.admonēdi.colum.xxiiij. uersic. ego inter alios,& in l.si duo.§.idem Iulianus,in sexto notab.ff.de iureiu
43 rando.†Praetereà cōfessio post sententiam est tanti uigoris & momēti,ut licet confessus possit appellare post latam sentētiam,si condemnatus sit ob dictam suam cōfessionē tamē id non habeat locum in confitente post sentētiam,quia appellare nō potest,ut per Barto. & alios,in l. obseruare curabis. C. quo.app.non reci.et traditur in l.nō tantum.ff. de app.et in l.addictos.C. de epi.audi. et Bar.in l.constitutiones.ff.de app. et Bald.in l.ut debitum.C.de haere. act.et Philip.Fran.in c.cum speciali.§.porrò.uer.ex praedictis not. iij. colum.de appella.et plenè per Ludo.Carre.in d.l.obseruare, num.25.
44 in prin.†Quare intelligere oportet dictum Innoc. et intelligi debet secundùm text.in quo eius dictū fundatur,uidelicet ex c.mulieri. de iureiuran.et ultra exemplum ibi traditum(ut intelligatur,quomodo procedat)pone casum,ꝙ stante statuto quòd occidēs bānitum habeat praemium,euenit ut repertus fuerit quidam bannitus occisus quem Titius asserit et confitetur occidisse,ut cōsequatur praemium statuti, uerum quia non probauit,nisi per suam cōfessionem iuratam, fuit determinatum,et sententiatum, non debere gaudere praemio statuti, ex quo nō probauit se occidisse ipsum, modo quia reperitur illum bannitum occisum non fuisse legitimè bannitum, et proinde non potuisse occidi, et sic Titius impetitur ob dictam suā confessionem,et praetenditur per fiscum condemnari ad poenam ordinariam delicti uirtute dictae suae cōfessionis,certè non potest, q̄a sententiatum est contra dictam cōfessionem,et ratio est secundùm Abb. in d.c.mulieri. nume.10. quia curia non approbauit,nec recepit illam, et idcircò non potest super illa se fundare,et cogere confitentem ad eius obseruantiam,et hoc modo intelligendo cessant omnia contraria, quae licet sint uera in se, tamen doctrinae Innocentij non obstant.
45 †Requiritur septimò, ꝙ confessio sit roborata causa, nam aliàs,si est nuda, et nō coadiuuata alijs cōiecturis et adminiculis, et non adest causa legitima,ut suprà, nō sufficit ad cōdemnandum,ut cōsuluit Pet. de anch.in cōs.xxiiij. incip. uisa inquisitione formata cōtra Philippū, quem sequitur Mars.in practi.cri.§. postquā.nu.21.adde Mars.in l. j.§. praeterea.nu.104.ff.de quaest.et Afflic.in consti.uolumus,in vij.et not. et eundem Marsil. in singula.219.

46 incip. obligatio. †Requiritur, octauo, quòd confessio sit simplex, ut ex ea quis ad mortem condemnari ualeat. nam licet Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de libe. lega. uoluerit, quòd confitens se occidisse hominem, tamen ad sui defensionem, & sic qualificate, potest licitè condemnari ex illa sua confessione, & potest iudex illam acceptare, quatenus confitetur se occidisse hominē, & respuere, quatenus confitetur ad defensionem (cuius opinionem sequitur Bal. in l. unica. C. de confes. xiiij. colum. uers. denuo quæro de quæsti. cotidiana. & in l. si quidem. C. de excep. licet contrarium uoluerit Saly. in d. l. unica. in uers. quarto, opponitur. & opin. Bar. sequit Ang. de are. in lib. malef. in uerbo, comparent dicti inquisiti, & partem confitentur, & partem negant. ubi dici se uidisse seruari opinionem Bar. de qua quæstione latiùs dicam infrà) tamen ex tali confessione non simpliciter facta, sed qualificata, nunquam potest condemnari ad mortem, & pœnam ordinariam. secundùm Panorm. in c. auditis, de præscri. pe. colum. & sequitur Iaso. in l. ut uim. ff. de iust. & iur. num. 13. in fin. & Bertran. consi. cccxlj. j. lib. & addo uidendum Abb. in c. afferte, extra de præsump. in tertia colum. & habet plenè per Thomam de Ferra. in caute. quinta, ubi plene, & sequitur Afflic. in consti. terminum uitæ. in vij. q. & hæc intelligenda sunt, non aliter ꝓbata defensione, & habet per Marsi. in pract. crim. §. ij. q. num. 14. & in §. postquam. nu. 23. & 24. & Gram. in consi. lxix. num. 13. & Capy. in deci.
47 clv. num. 11. †Et ut plenius uideamus, an confessio qualificata sit in totum acceptanda, an in partem: si, & quatenus, conclusiuè dicas, quòd aut contrà qualitatem annexam adest præsumptio iuris, & tunc potest pro parte acceptari, ut si reus confiteatur se occidisse hominem ad sui defensionem, uel non animo occidēdi, uel dixisse iniurias non aīo iniuriandi. nam istis casibus statur confessioni contra se, ut. ff. de interrog. actio. l. de ætate. quatenus uerò dicit non animo occidendi, uel ad sui defensionem occidisse, huic qualitati non adhibetur fides, ut l. exemplo. C. de proba. tamen licet non statur, non propterea reijcitur, ut non debeat admitti ad probandum confitens, ut est text. & glos. & alij, in l. si quidem. C. de excep. & tenet Alexā. cōs. xx. num. 22. iiij. lib. & plenè per Marsi. in cōs. cxxxv. nume. 5. & consi. cxxxvj. nume. 28. & cōs. cxxix. num. 1. in ij. libr. nam etiam confessis reis non denegantur legitimæ defensiones, l. si filius. §. exceptionibus. ff. de interro. actio. & ibi Bal. ad quas probandas reus debet admitti l. j. C. ad leg. Cor. de sica. l. si non conuitij. C. de iniu. & tunc non fit distinctio, an sit unum capitulum, an plura, secundùm Abb. in c. bonæ. el ij. col. pe. de postu. præla. & Pet. Phil. Cor. consi. xciiij. col. ij. in litera i. in iij. uolu. & tenet Io. Mi. in pract. cri. fol. 70. nu. 18. cum plurib. seq. aut contra illam qualitatem nulla adest præsumptio iuris, & tunc aut confessio continet unum capitulū, aut plura. & primo casu debet tota acceptari, & nō pōt diuidi, ut si reus confiteatur se promisisse sub conditione, uel si dicat, uerum est, quòd recepi a te decem, quæ mihi debebas ex causa mutui. secundùm Abb. in d. c. bonæ. & Bartol. in l. Aurel. §. idem quæsijt. ff. de liber. lega. secundo uero casu, quando continet plura capitula, ut si dicat, uerum est, & mutuasti mihi decem, sed

Videas Clar. q. 55. uers. Bene [illegible] [illegible] et diffuse in [illegible] [illegible] qualific. [illegible] in 2a part. 6 part. [illegible] [illegible] [illegible] uers. [illegible] ad [illegible]

sed fecisti pactum de non petendo,
& tunc potest acceptari pro parte,
& tenetur reus probare pactum de
non petendo,aliàs condemnatur,se
cundum præfatos Doctor.& prædi-
ctis adde Andr.de Iser.in consti. ter
minum uitæ.in fin.& Ioann. Mil.in
prac.cri.fol.71.num.33. cum pluri-
bus seq. ubi aliter & latiùs distin-
guit.& uide Aug.de aret.in lib.ma-
lefi.in uerbo,comparent dicti inqui
siti,& partem confitentur, & partē
negant.& ibi dicit, ꝙ si confitetur
quis factum, sed negatur qualitas,
potest condemnari,si non probetur
qualitas per no.per Barto.in l. eum
qui.in prin.ff.de iureiuran. & in l.se
natus.ff.de accus.& Angel. in l. de-
nunciasse.§.quid tamen.ff. de adult.
uide Alexan.in cons.lxxxvij.pri. uo
lu.num.1.& quando dicuntur plura
capitula,uel unum,uide per Bart. in
d.§.idem quæsijt.ff.de liber. lega.&
per Mars.in §.postquam.num.23.&
48 24.in practi.crim.†Sed ecce, confi-
tetur quis se occidisse hominem,ta-
men ad sui defensionem, uel aliter,
quæro an possit torqueri,ut explici
tè deponat.Bald.in l.unica.xj.colū.
C.de cōfe.uers.si tamen iudex. uide
tur tenere,ꝙ sic.& idem tenet Lan-
fran.in c.quoniam contrà, de prob.
in uerbo,cōfessiones. uersic. quæro
iuxta præmissa,& Thom.Grammat.
in voto ij.num.12. & in uoto 24. li-
cet Thom.Ferra.in caute.v.tenuerit
cōtrarium.& idem cum Bal.uidetur
firmare Ang.are.in lib.male.uerbo,
comparent dicti inquisiti,& partem
49 cōfitentur,& partem negant.†Re-
quiritur nonò,ꝙ confessio sit exp̄s-
se accepta per querulantem, uel iu-
dicem inquirentem.ita dixit Cyn.&
Saly.in l.unica.vj.q. C. de cōfes. &
Saly.in l.iubemus.C.de libe.cau. &
in l.generaliter.C.de non nu.pec.&

Alex.cōs.xx.incip.in causa appella
tionis.4.lib.& refert ac ita consul-
uit Gramma.vo.xvij.nume. 10.cum
seq.aliàs secundùm eum non noce-
50 ret cōfitenti.†Requiritur decimò,
ꝙ cōfessio non sit reuocata prætex-
tu erroris,quia eo casu etiam si con
fessio esset perseuerata, & allegare-
tur antè sententiam ipsam fuisse, &
esse erroneam,nō debet procedi ad
cōdemnationem,sed debet audiri,
& dari terminus ad probandum de
errore,ut habetur per Gandi.in lib.
male.in titu.de q.& tor.v. col. vers.
sed quid si confessus, & per Sal. in l.
ij.pen.col.C.de custod.reo. & idem
firmat Guido de Suzar.in tracta. de
tormen.xj.col.ver.sed quid de quæ-
stione.idem firmat Bal.in l.fi.j. col.
C.de probat. & in l.in bonæ fidei.
ij.colum.C.de reb.cre.& Pe. de an-
cha.cōs.xxiiij.inci.uisa inquisitione
formata,& plenè per Mars.in l. j. ff.
de quęst.§.fi.num. 89. & idē firmat
Gramma.voto vij. ubi refert ita te-
nere And.de Iser.in const. si damna
clandestina.iiij.col.etiam in confes-
sione iurata,& ita etiam firmat Grā-
ma.uoto x.num.33. cum sequenti.
idem firmauit cons.lxix.& Mars.in
pract.§.quoniam,& ꝙ non obstante
iuramento possit reuocari, conclu-
dit Bal.in auth.iubemus,circa med.
C.de iudic.& in l.j.C.de confe. xv.
col.uer.sed pone,minor.& Ludoui.
Rom.cons.cccxcj.incip.ut præposi-
ta,circa medium,& consuluit Mars.
cons.cxviij.num.21.ij.libr.& habe-
tur per Card.cons cj. incip. in causa
appellationis, & an confessio filij
possit per patrem uel aliam coniun-
ctam personam reuocari, uide glos.
in l.ij.§.si absens.ff. si ex no. cau. &
Bar.in l.cum filius.in prin.ff.de uer.
ob.& plenè per Par.de Pu.in li.syn.
in uerbo,tortura.el iij.uer, sequitur
quæ-

quæstio cotidiana.v.col. & ad probandum errorem confessionis admittuntur consanguinei illius confitentis. secundùm Ang.in l.si is,cum quo.ff.de confe. & ibi per Par. de Put. & adde,ꝙ allegata erronea cõfessione per tormenta extorta,tempore ratificationis, non potest procedi ad torturam: sed debet dari terminus ad probandum de errore: ut plenè habetur per Gram.in not.vij.
51 † Prædicta sunt uera,nisi ultrà confessionem adessent indicia indubitata, quæ coniuncta cum confessione indubitabiliter indicant ueritatem. secundum Bal.in l.fi.ff. de quæst. & Fran.Bru.in tra. de indi. & tor.iiij. q.primæ partis nu.4. nam tunc non
52 prodest reuocatio.† Item prædicta procedunt in uera confessione: secùs est in ficta. nam in ea non admittitur reuocatio prætextu erroris: ut latè prosequitur Hippoly. à Marsi.in d.l.j.§.fi.ff.de quæstio.nu. 93.& latiùs dicam in ultima parte,
53 ubi de confessionibus fictis.† Et an in causa appellationis possit reuocari confessio erronea: dicas quòd sic. secundùm Bald. in l. edita.xxxvij. col.C.de eden. & Alex. in l. admo
54 nendi.ff.de iureiuran. † Et an probando rem aliter se habere, confessio dicatur erronea,per Philip.Cor. consi.cclxj.incip. de duobus.iiij.li.
55 † Et an confessio possit reuocari post terminum præfixum ad reuocandum. Ang.Are.instit. de actio. §.si minus dicit,quòd non: per Ro. per Bar.in l.j.ff.de confe. & in l.error.de iur.& fa.igno.& Bar.Cæpo. caute.cxlix.& est Gl.sing.in c.ex literis. in uersic.admonita. de diuor. quam allegat Bal.in l.cum precum. C.de libe.cau. & per do. Ias.in d.l. error.xxij.col.uer.ij.princi. quæro.
56 † Et an confessio facta post sententiam possit reuocari. Bart.in l. non fatetur.ij.col.ff de confe. & in l.error.in princ.& ibi Bal.in ij.oppo.& in j.col.uer. modò uenio ad secundam regulã,& in iij.q.C.de iur. fa. igno.ubi Bar.dicit,ꝙ non,si est spõtanea, uel ad interrogationem partis: secùs, si ad positionem partis, quia restituitur in integrum: licèt ibi Bal.alias dicat: quod etiã tenet Alex.post Bart.in l.j.in prin.de eo, per quẽ fa.erit.& ibi Fulgo.& Pau. de Cast.& Panor.in ca. ex parte.ix. col.extrà.de cõfessis.uersi. nunc ue
57 niamus. † Requiritur undecimò,ꝙ confessio non fiat ex causa pietatis: ut,si pater uidẽs filium morti tradi uel torqueri,confiteatur. nam sicut confessio facta metu tormẽtorum, non nocet, nisi perseueretur in ea: ita confessio facta ex causa pietatis, non prodest ad condemnãdum,nisi perseueretur. secundum Abb. in c. afferte.j.col. de ꝑsumptio. & refert & sequitur do. Alex. in apostill. ad Bar.ĩ l.j.§.diuus Seuerus.ff.de quæstio.ubi Mar.in final.uerbis. & per eundem in pract.crimi.§.quoniam. nu.39.& per Boer.in deci.clxvj.nu.
58 8. prima parte. † Requiritur duodecimò, ꝙ non liqueat de innocentia confitentis: cùm alias etiamsi confessio esset perseuerata,non noceret. secundum Tho. Gramma.in
59 uoto vij. † Requiritur decimotertiò,ꝙ confessio sit clara. & non dubia, quia si est dubia, interpretatur in fauorem rei. secundùm do. Anto.in ca.ex literis.el j.in fi. de sponsa. quem refert & sequitur Decius consi.cxviij.incip.uiso.in ult.col.& sequitur Marsi. in pract. cri,§.postquàm.nu.25. † Sunt etiam alia re-
60 quisita concernentia loci qualitatẽ, quæ debent cõcurrere, ut ualida sit confessio. Ac primò quidem,quòd fiat

fiat confessio coràm iudice in loco solito iudiciorum,& non alibi: secũdùm Bal.in l.unica.C.de confes. in xix.col.in prin.uersi.quæro, nũquid confessio.sed Angel.in d.l. unica in prin.dicit,quod si fiat confessio coram indice, & locus sit honestus, & iudex nõ habeat determinatum tribunal,ꝙ confessio facta tenet.si uerò,iudex habeat determinatum tribunal,erit idem, si confessio emanatur per modum uoluntariæ iurisdictionis: ut,quia sine interrogatione pars confitetur, uel cum interrogatione, sed iudice non præcipiente, ꝙ responderet: si uerò emanatur per modum cõtentiosæ iurisdictionis,in duobus casibus est idem: primò,quãdo nõ requirit plenam causæ cognitionem: secundò, quando emanatur ad ordinationem iudicis. in alijs uerò casibus secundum eum semper requiritur, iudicẽ sedere in loco maiorum, ad hoc, ut dicatur actus in iudicio factus ualidus. & ita ẽt tenet Sal.ibi.nu.7. benè tamẽ confessio facta in loco nõ solito sufficit ad imponendam pœnam extraordinariam: ut consuluit Marsil. in consi.ij.nu.28.& 29.primo lib.& Marc.Anto.Blan. in repeti.l.fi.ff.de quæstio. nume. 212. cum sequen.

61 † Requiritur secundò, q̃ confessio fiat in loco iurisdictionis,nõ extra. per not.in l.fi.ff.de iurisdi. om.iud. quod est uerum, nisi fuerit habita licentia à iudice illius loci ibi procedendi contrà subditum, quia tũc ualet confessio, per no. per Afflict. in cõstit.de quæstionibus,quas primo no.per illum text.

62 † Requiritur tertiò,ꝙ confessio ipsa nõ fiat in loco torturæ,in carceribus,et in uinculis sed solutis uinculis et catenis: opus est extrà locum ex aspectum torturæ.fiat,ut dicatur confessio iudicialis spontanea. alias nanque, diceretur metu torturæ facta, et requireret perseuerantiam ac ratificationẽ, sicut quæ facta est in tormentis, et quòd diceretur facta metu tormentorum, si fieret propè tormenta.tenet Bartol. in l.j.§. item diuus Seuerus.ff.de quęst.sed Ang.in l.item apud Labeonem.§.quæstionis.ff.de iniur.dicit, quòd sola ductio rei ad torturam,et ad funem,est leuis territio: sed ductio et ligatio faciunt uideri confessionem extortam metu tormentorum. et sic uidetur tenere contrà Bar.Gandi.in tract.malefi.in rub.de quæstio.et tor. dicit, ꝙ sufficit, quòd sit quis ductus ad chordam,etiamsi non fuerint ligatæ manus post tergum,ut confessio uideatur facta metu tormentorum,et sic contrà dictum Ange. et dictum Gandi. sequitur August. de Arimi. in addi. Areti. in uerbo, fama publica,in ante pen.colum. et idem,ut uidetur,sequitur Bart.in l. nouissimè. ff.quod fal.iu.auto.et cum hac opi. transit Francis.Bru.in lib.de indi.et tor.in secũ la parte.secun.q.in prin. sequitur Marsi.in pract.crimi.§ expedita. num. 10.et Guido de Suza. in tract.de ind.et tor.num.72.et ibi do.Ludo.Bolo.in addi. dicit, quòd confessio in tormentis æquiparatur cõfessioni, quæ fit ad pedem ipsius torturæ: uerum dicit: si fuerint ligatæ manus. Pau.Grilla. in trac.de quæstio. et tor. in q.4. dicit, quòd cõfessio facta in istis præparatorijs tormẽtorum, dicitur extorta metu tormẽtorũ.et indiget. ratificatione. sequitur Tho.Gram consi.xv.nu.7. cum pluri.seq. ego tamen pro nunc limitarem prædicta ut procedant in homine debili et infirmo,et formidoloso alias si fuerit robustus et nõ meticulosus, etiam non data perseuerantia,

seuerantia, possit talis confitens in loco torturæ damnari, nulla alia ratificatione quæsita. ꝑ hoc est, quod dicūt Doct. ꝙ si quis uere sit tortus sed modicè, & sit homo robustus, confessus potest ex illa confessione damnari, nulla data perseuerātia: ut dicit Bal. in l. j. C. de confes. & sequitur Par. in uerbo, tortura. el j. uersi. an ex sola confessione. & sequitur Gramm. uoto 6 nu. 8. cum alijs seq. quantò magis, si solummodò timor sit illatus per ductionem solam ad locum torturæ? & in hoc uide Guido de Suzar. in tract. de indi. & tor. nu. 72. & ibi Ludo. Bolo. in addit. & inquantum suprà dixi ꝙ confessio debet fieri solutis uinculis & cathenis, & extrà carceres. Bald. in l. j. C. de custo. reo. dicit, ꝙ ligatus manicis ferreis, dicitur torqueri, sed confessio facta in carceribus, in quibus non denegantur cibus & potus, nō dicitur facta metu tormentorum. secundum eundem Bal. in l. j. C. de cō fes. in vj. col. & habetur plenè per Marsi. in pract. cri. §. attingam. à nu. 20. usque ad 30. & cōtrarium tenuit idem Marsi. in §. expedita. nu. 10. cū seq. & tenet do. Guido de Suzar. in præalle. loco. nu. 72. nam dicit, ꝙ sufficit probare solam detētionem, ut præsumatur facta metu tormentorum. & idem tenet Bald. in l. falsiis. C. de fur. & idem sequitur & firmat Cy. in l. ij. quod met. cau. & uidetur firmare Par. à Put. in uerbo, tortura el. iij. uersic. quia sæpè. quidquid sit pro nunc ad concordandum prædictas opiniones dicerem ex mente Bald. in d. l. j. C. de custo. reo. & l. j. C. de confe. in vj. col. ꝙ aut fit in loco carceris confessio per confitentem existentem in dicto loco carceris cum ferris, aut compedibus, aut alijs ligaminibus, & tūc dicitur extorta metu tormentorum: aut liber existit in loco carceris, solutus uinculis & cathenis, & tunc non potest dici facta confessio metu tormentorum. aliàs sequeretur inconueniēs, ꝙ omnes confessiones reorum dicerentur metu tormentorum extortæ: & non data perseuerantia, non nocerent: cuius contrarium quotidie uidemus. & hoc est uerum, si non denegatur ei cibus & potus, de omnibus uideatis d. Io. Mille. in praxi. cri. fol. 106. nu. 3. cū seq. adde quod Bald. in d. l. unica. C. de confes. vij. col. dicit ꝙ contraria procedūt, ubi quis confitetur in utilitatem carcerantis, idq; nō in figura iudicij, alias secus: ad euitandum tamen euitanda, facias semper confiteri reum extra carceres in loco publico, & ex-
63 tra locum & aspectum torturę. † Et ex hoc inoleuit practica, qua quando duceretur reus ad ratificandum confessa in tormentis, solet scribi: talis reus ductus ad ratificandum, ac constitutus coram tali iudice sedentē pro tribunali ad hunc actum, solutus uinculis & catenis extrà locum & aspectum torturæ, lecta prius eidem sua depositione, eam ratificauit atque ueram fassus est de uerbo ad uerbum: ut est tex. & ibi Afflict. in consti. humanitate: & docet Iacob. de Bel. uis. in pract. cri. in tit. de quæst. col. xv. & Marsi. in prac. §. quoniam. & Fran. Brun. in tra. de ind. & tor. ij. par. vj. col. nu. 4. & Guido de Suxar. in tra. de indi. & tor. num. 78.
64 & ibi Lud. Bolo. † Viso de requisitis concernentibus personam iudicis, confitentis, loci, temporis qualitatem & formam, & qualitatem ipsius confessionis: sequitur ut uideamus de requisitis, quæ debent seruari per ipsum iudicem, habita ipsa confessione, seruatis omnibus prædictis.

dictis. & primò requiritur, quod iudex ipse, habita confessione, statuat ipsi confitenti terminum ad se defendendum, si petatur, secundum Bal. in l. ij. C. ut intra cert. tēp. cri. quæst. termi. & idem tenet Are. in lib. male. in uerbo, qui iudex statuit ter. ad eorū defen. & ibi uide apostillam Aug. & Afflict. in consti. super incisionibus. iiij. nota. ij. q. uer. aduerte. sed intellige bene, quod practica omnium criminalistarū est, quod detur terminus prædictus, siue petatur, siue non; ut dicit idem Aug. ubi sup. in prin. & tunc, si delinquens non probat aliquid aduersus suam confessionem in termino sibi dato, uidetur perseuerare in confe. delicti, secundùm Afflict. in consti. omnes nostri. in vj. not. uide Saly. in l. si quis. nu. vij. C. de custo. reo. & quod debet dari etiam non petenti, firmat Par. à Pu. in lib. syndi. in uerbo, cōdēnatio. & firmat Mars. in practi. §. nunc uidendum. per totum. quando reus inquisitus est ignarus literarum, & qui nesciat se defendere: alias secus. sed quod debet dari simpliciter etiam non petenti, est tex. in l. iij. §. si ad diem. ff. de re mi. quem ad hunc effectum no. Bal. in l. unica. C. de confe. x. col. uersic. denuo quæro de quæst. quotidiana. ubi dicit, quod iuris & moris est dari talem terminum sponte confesso. sed idem Bal. tenet contrarium, quod non detur, nisi petenti in l. nouerint. C. ut intra cer. ter. & Alex. in addit. ad Bart. in l. unius. §. cogniturum. ff. de quæstio. tenet, quod detur etiam non petenti. & ibi Bart. uidetur sentire contrarium. Afflict. in constitu. si damna clandestina. in ix. nota. uidetur uelle, quod semper detur, etiam si non petatur. & uidetur tenere Ange. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. & Marsil. in practi. §. examinanda. in fine. & idem uidetur uelle Bald. in l. raptores. C. de episc. et cler. et Gandi. in titu. quid sit agendum reo præsen. et non contu. uer. sed pone, quòd accusatus.

65 † Istis omnibus requisitis concurrentibus sciendum est, quod confessio ipsa nonnulla specialia habet, et maximos effectus parit. primò uerò, quòd confessus sponte, etiam data nullitate processus, et ex inualido processu, potest damnari, ut tenet Pe. de Ancha. in cle. j. de homici. et est text. et ibi no. in c. j. de accus. li. vj. et refert ac sequit. Ang. Are. in li. male. ī uerbo, fa. publica. in v. col. uersi. aduertas. et idem tenet Ang. in l. si uacantia lib. xiij. C. de bon. uacan. et consuluit Cæpol. consil. lxvj. incip. teneo. et Pet. de Ancha. consi. xxiiij. et Roma. consil. cxlix. uel clxvij. et habetur per Ange. in l. denuntiasse. ff. de adulte. nume. 5. et in l. si quis. C. de custo. reo. num. 2. et ibi per Salyc. in fin. et ita tenet Inno. in cap. qualiter et quando. el ij. de accusa. et Salyc. in ij. col. ulti. C. de custod. reo. et Bald. in l. unica. §. col. uersic quæro. C. de confes. et Matthesi. in nota. incip. nota. pulchram regulā. Ange. de Are. in lib. male. in uerbo comparent dicti inquisiti et confitentur totum. et Angel. in l. j. ff. de confe. fina. col. et Marsi. in l. j. §. diuus Antoninus. nu. 12. ff. de quæst. per Fely. plenè in c. at si clerici. de iudi. et in ca. qualiter et quando. de accusa. el ij. et Cap. in decisi. clxxix et Gramma. consil. iiij. nume. 27. ... Marsil. consil. xlvj. num. 17. pri. lib. et consil. xlviij. nu. 3. eo. lib. et Bertran. consil. ccxj. pri. li. Fely. tamen in d. c. qualiter et quando. in d. ca. at si clerici. dicit limitandam hanc communem opinionem pluribus modis. primò, ut procedat in confessione

fessione

fessione simplici, non implicata, et conditionali. secundò fallit, si reus imperitus, nec aliter uocatus in ius, ultrò se offerat & confiteatur. tertiò limitatur, nisi præscriptum esset iuri inquirendi ex præscriptione statutoria. quartò limitatur, ut procedat, quando confessio est facta expressè: secus, si tacitè. quintò limitatur, nisi confessio fieret in iudicio nullo non principaliter, sed incidenter per quandam consequentiam. sextò limita, nisi confessio fieret in iudicio nullo ratione incõpetentiæ iudicis. septimò limita, nisi iudiciũ esset nullum rõne præposterationis ordinis. octauò limita, nisi confessio fieret in iudicio nullo propter partium inhabilitatem. nonò limita, nisi confessio esset facta per torturam non præcedentibus iudicijs. alias limitationes uideas per te: sed Marsil. uidetur tenere contrà octauam limitationem in d.§. diuus Antoninus, & etiam uidetur tenere contrà nonam limitationem: uide per eum. nos autem dicamus intelligi prædictam conclusionem concurrentibus omnibus prædictis re-
66 quisitis. † Secundò operatur alium mirabilem effectum, ut si quis confessus spontè. & condemnatus ex dicta confessione appellarit, iudex à quo nõ tenet deferre appellationem: sed suam sententiam mandare executioni potest appellatione non obstante: ut est text. & ibi not. Io. And. in ca. Romana. §. si autem post sententiam de appella. lib. vj. & sequit Bal. in l. unica. C. de cõfes. vj. col. uersi. sequitur uidere, quando confessio. & in l. j. col. xj. C. ne ex de lict. defuncto & Archid. in d. §. si autem. & Ange. in l. ij. C. quo. appell. non recipia. in prin. plenè per Ca. pel. Tolosa. decisio. clxxvj. & per eundem Bald. in d. l. ij. C. quo appel. non recipia. ij. colum. uersicu. quæro, utrum in pecuniarijs causis. prædicta tamen procedunt, & sanè intelligi debent, ubi confessus appellat, & nullam causam obfuscantem suam confessionem, & per consequens condemnationem, allegat: aliàs si allegat erroneam suam confessionem, uel aliter contrà eam dicit, obmittitur appellatio. item procedunt, nisi facta appellatione statim sit inhibitum per superiorem: quia stante inhibitione, non procedi ad executionem. Item procedunt, ubi iudex à quo non detulerit appellationi, & eam admiserit: alias si admiserit statim iurisdictio est deuoluta ad superiorem. itẽ procedunt, ubi non steterit per triginta dies ad dandum apostolos instanter petitos. nam ex tunc caret omni iurisdictione: ut dicit Bald. in d. l. pri. C. de confess. iudex uerò ad quem tenetur appellationem admittere. & interim examinare, an subsit iusta causa appellandi, & impedire executionem. sed iudex à quo, ut suprà dictum est, non tenetur admittere, si in appellatione non fuit allegata causa: ut habetur plenè per suprà allegatos Doctores.
67 † Tertiò operatur alium effectum, cùm non obstante, quòd perempta sit instantia, nihilominus potest cõfessus condemnari: sicut plenè dixi suprà in requisitus concernentibus
68 qualitatem temporis. † Quartò operatur. nam licèt confessio extorta per torturam indicijs nõ præcedentibus non ualeat, ne dicam in tertia parte: tamen confessio spontanea, etiam non præcedentibus indicijs, ualet & tenet: ut est text. & ibi not. in ca. j. de accusat. lib. vj. & not. Petr. de Anchara. in clem. j. de homi.

homi.& firmat Angel.de Aret. in lib.malefic. in uerbo, fama publica. in ix.columm.uersi.aduertas tamen.
69 † Quintò operatur. nam si in una causa constat per confessionem alicuius producti in testem de crimine & eius inhabilitate, remouetur a promotione, ut dicit Abb. in c.cũ dilectus. 4. char. uersicu. ex prædictis infertur ad aliam quæstionem. de ordi. cogni. & refert & sequitur Afflict.in decisio. ccclxij.incipient.
70 fuit lata.in iij.colum.mihi.† Sextò operatur. nam confessus cum iuramento delictum,dicitur manifestus delinquens, ut probatur in c. cum olim.ad fi.ibi.manifestam, quæ uel per confessionem. extra de uerbo. signifi.& in c.fi. in fi.ibi. super confessionem factam. extrà. de cohabi. cler. & mulie. & est tex. in c. super quibusdam. in princip. de uerbo.signifi. & not.Gloss. in c.j. in uerbo, manifestos de usur.lib.vj. & Specu. in ti.de noto. cri. §. iã de notorio. uer.notoriũ iuris.& no.p Fede. de Sen.con.viij.& cõ.vi.& no.p Doc. in c.ad nostrã.extra. de iureiur. & in c.cũ diœcesi. extrà de usur. & p gl.& doc.ii.q.i.de manife.& p Bar. ĩ.l.iii.ff.de usur.et p do.Lau.de Rodul.in tra.de usur.qõ.88. & p Cęp.
71 consi.lviii.nu. 10. † Item septimò operatur. nam licèt tertius possit appellare pro condemnato capitaliter, etiam ipso inuito, ut habetur in l. non tantum .ff.de appella.tamẽ istud fallit, quando talis reus condemnatus, sponte confessus sit crimen, & in confessione perseuerauit. quia tunc non poterit appellare secundum Baldum post Glos. in l.ictus fustium. in fin.ff. de ijs. qui nota.infa.& in l.j.§.cùm urbem.ultima columna.de offi.præfec.urb.& Angel.in l.ij.C. quo.appell. non re.

& Felin.in ca.cùm super. in princi. de re iudi.& habetur per Marsi.in l. j.§.diuus Antoninus.iiij.col. ff. de
72 quæstio. † Octauò operatur, nam licet reus criminis regulariter nõ possit renũciare suis defensionibus uel termino defensionis,ut habetur per Glos.& Docto.in l.pactum inter hęredem.ff.de pact.& habetur per Ias. in l.iubemus.xij. colum.C. de iudi. & Par.de Pu.in lib.syndic.char. 30. in iiij.colum.in ca.incipien. an potestas, quæ mi sit. tamen hoc non procedit in sponte confesso. quia potest renunciare defensionibus,& talis renunciatio ualet, & tenet, secundùm Baldum in l. si accusatoribus. prima columna. C. de accusat. & l.i.23. colum.uers. super quinto. C.qui accu.non po. & habetur per Mars.in l.unius.§. cogniturum.12. colum.uer.fallit tamen ista conclu-
73 sio.ff.de quæst. † Nonò operatur. nam licet reus sit fideiussionibus relaxandus, quando ueniret imponẽda pœna pecuniaria,tamen hoc non procedit. si sponte confessus est delictum,quia tunc non relaxatur sub fideiussoribus. secundum Baldum in l.nullus.C. de exhiben. re. & sequitur Aug.de Ari.in additio.ad tractã.mali.Ange.de Are.in uerbo,pro quibus Anto.fideiussit.in pri. addi. & idem dixit idem Ang.in lib.malefic.in uerbo,fama publica.ĩ vj.char. uers.x.quæro.& habetur per Mars. in d.§.cogniturũ.ij.col.uer.mihi an
74 tem. † Decimò operatur. nã licet confessus coram iudice incõpetẽti uigore illius confessionis,nõ possit condẽnari, tamen est tãtæ potẽtiæ, ꝙ eius uigore potest cogi ad persistendum in dicta confessione corã iudice competenti.secundum Angelum in l.j.in fi. C.de.confes.ubi agitur ad eundem effectum, ut in-

tel-

telligit Capy. decis.clxxjx.nu.5. cũ seq.& habetur per Afflic.in constit. si damna clandestina ix. nota.in iiij. q.& Ange.Aret.in lib.male. in uerbo,comparent dicti inquisiti & confitentur totum.uersi.& tene menti.
75 †Vndecimò operatur aliũ effectũ. nam per cõfessionem spontaneam, factam in iudicio, inducitur notorium: ut dicit Andr.& sequitur Afflic. in consti. si damna clandestina. in nono no.& probatur in c.uestra.
76 de coha.cle.& mulie.†Duodecimò operatur,quia habet uim rei iudicatæ,ſm Phil. Cor. consil.cclx. incip.
77 uisa.in iij.lib. † Decimotertiò operatur, quia est plenissima probatio. ſm Philip. Corne. consil. cclxj.in-
78 cipi.de duobus. iiij. lib. † Decimoquartò operatur mirabilem effectũ in fauorem inquisiti. nã siquis confitetur, se non fuisse uulneratum a Titio, non poterit Titius torqueri ex indicijs existentibus cõtra eum: quia habet indicium innocẽtiæ pro se. ſm Alexan.de Imol. consilio.j. iij.lib.allegat Bald. in l.j.ulti. colũ. uersi. pone testator.C.commu. de leg. allegat l.Paulus.§.j.ff.de bon. quæ libe.& firmat Afflic.in constit. terminum uitæ.viij q.uersi. quibus
79 adde.† Decimoquinto operatur.nã facit transire actionem contrà hæredes conuenti: & ideo siquis confessus furtum mox moriatur, eius hæredes poterunt conueniri ad rei restitutionem: ut dicit not.Specu. in titu.de interroga.§ ij.uersic.quid si is,qui confessus est.nume.4.& in titu. de accusa.§ primo.uersicu.quid si latro. & ibi plenè Ioã.And.in additio. & habetur plenè per Bald. in l,j.C.ne ex delict.defunc. colum.ij. in fine.uersic.sed hic dubitatur.ubi idem dicit,quando pro crimine confessato ueniret imponenda pœna publicationis bonorum.uide Ange, de Are.in lib.maleficio. in uerbo,& uestem cœl. abstu. uersicu. quid si
80 fur confiteatur. † Decimosextò operatur, nam si adultera confitetur, se antè coitum cõtraxisse matrimonium cum adultero, dicta confessio liberat eos à pœna,& legitimat prolem:ut ẽ Glo.singu. in l.penul.C.de fideiuſ. & sequitur Bald. in l. eam quam.vij.colum. uersic.attende tamen.C.de fideicom.& in d.l.penul. & ibi Docto. tamen idem Bal.in l. quicunque.vj.colum.uersi. ulterius uides.C.de fur.dicit, ꝙ mulier hoc confitens est torquenda, & torqueri debet. & idem Bald. in.l.j.C. de col. deteg. dicit prædicta uera, ubi qualitas personarum hoc suadet, & indicia concurrunt: aliàs secùs & uide ibi And.Barba. in addi. & in primum dictum sequitur idem Bal. in l.unica.viij.colum.uersi.quæro,fuit quæstio.C.de confeſ. adde Bartho. Cæpol.caut.lxxxiij. & lxxxviij.adde Ang.Are.in lib.malefi.in uerbo, *che mi hai adulterata la mia donna.* ver.pone,ꝙ quidam iuuenis. & Afflict. in constit.siquis rapere.in.v.q.
81 † Septimodecimò operatur singularẽ effectum. nam siquis confitetur crimen,de quo aliàs ſm formam iuris,uel statutorum, nõ potest ꝑ inquisitionem procedi, nisi ad querelam partis: nihilominus stante confessione potest procedi, cùm delictum fuit effectum notorium: & sic non est necessarius accusator: ut in c.euidẽtia.extra de accusa.& ibi no. & in l.ea quidem. C.de accusa.& firmat Ang.Are. in li. male. in uerbo, cõparuerũt dicti inquisiti, & confitenẽ totũ.uer. quæro,an cõfessus.& fuit ita determinatũ in sacro regio consil.ut refert. & testatur Afflict. decis.clxxvj.inci.quædã mulier ui-

dua. et uide Panor. in c. ij. de confe. col. v. contrarium tenet Ang. in l. si filius. ff. de inte. acti. per illum text.
82 † Decimooctauò operatur aliũ mirabilem effectũ, nam confessus sponte mitius debet puniri: ut est Glo. in c. ad hoc. uersi. confessio. de pœni. & v. quæst. j. in summa. & ij. q. j. in præmissis. uersi. sua sponte. facit l. j. C. ne tuto. uel cura. & Io. Andræ. in c. qualiter & quãdo. el ij. de accu. Bartho. Cæpol. in l. sponsio. de uerbo. signi. & tenet Panor. in c. per inquisitionẽ. in fi. extrà. de elec. uide Angel. in l. non solùm. nu. 8. ff. de procur. & firmat etiam Alber. de Ro. in l. j. §. quæstioni. ff. de quæsti. num. 3.
83 † Decimononò operatur. quia confessio tollit præsumptionem iuris, & de iure: ut nota. in auth. sed iam necesse. C. de do. antè nup. quod est uerum, nisi in causa matrimonij, in qua si mulier confitetur contrà copulam, nihilominus præsumitur matrimonium copulatum. c. super eo. de eo, qui cogno. consan. uxor. suæ
84 & Bartho. Cæpol. in caut. xij. † Vigesimò operatur, quia facit rem liquidam, & habetur pro ueritate, secundùm do. Pet. Philip. Cor. consil. xviij. incip. pr incipale in litera h. ij.
85 par. † Vigesimoprimò operatur, q̃a si fuerit facta coram iudice incompetenti, nocet hæredi: si cõfessus moriatur, antequam remittatur ad iudicem suum competentem. secũdùm Ang. in l. ij. ff. ui bo. ra. & Floria. in l. inde Neratius. §. si dolo. ff. ad l. Aql. Inno. in c. fi. in Gl. sua. in. uerbo, asse
86 ruit de succe. ab intest. † Vigesimosecundò operatur, quia confessio in iudicio facta, non præsumitur erronea, sed uera. secundùm Dy. in regula. quod semel. de regu. iur. in vj. & Bal. in addi. Spec. in titu. de positio. uer. confessio facta. Vigesimotertiò operatur, quia quãdo formatur inquisitio contra sponte confessum, non requiritur, ꝙ præcedat infamia. secundum Angel. in l. si uacantia. C. de bo. uacan. lib. x. colũ. xix. allegat not. in c. ij. de accu. in vj. et refert et sequitur Marsil. in praxi. cri. § constante. nume. 20. Vigesimoquartò operatur, quia licet corrumpens iudicem puniatur, et perdat causam, hoc tamen non procedit, ubi sponte cõfitetur: quia ei parcitur. auth. nouo iure. C. de pœna iu. qui ma. et est Glo. in l. j. §. ij. ff. de calum. Vigesimoquintò operatur, quia licet conspirãs, ut fractis carceribus euadat, puniatur: tamen si confitetur, et reuelat curiæ tractatum, non punitur l. in eo. ff. de custo. reo. Vigesimosextò operatur. nam licet nõ possit imponi pœna ordinaria clerico ꝓ delicto, quando proceditur per uiam inquisitionis: ut in c. inquisitionis. de accus. fallit tamen, si de crimine constaret per confessionem. secundum Inno. in c. qualiter. el ij. de accusa. et plenè per Ioan. Bernard. Hispa. in pra. cri. in uerbo, confessioni-
87 bus propriis. † Visis iam tandem requisitis et effectibus iudicialis sponteneæ confessionis, ut sequar ꝓmissum, ordinem, uideamus de aliquibus quæstionibus extrauagantibus in materia. et quidem primò quærò, an stante statuto, ꝙ pœna minoretur per confessionem, et augeatur per negationem, qualis debeat esse confessio, ut sic habeat locum præmium statuti: Bal. in l. ea, quæ. post. Bart. in ulti. col. C. de condi. inde. dicit, ꝙ debet esse simplex et pura: et si circa substantia, qualitatem, circunstantias, locum, uel tempus inueniatur negatio, nõ meretur prẽmiũ: sed si negatio foret in aliquibus articulis et incidentibus separatis à

causa maleficij,nõ per hoc perditur beneficiũ statuti.exemplum,si antè confessionem dicitur, ꝙ locus non est de territorio: uel si confitens dicit se clericum,etiamsi nõ probetur de clericatu: consequitur beneficiũ statuti.uide Fely.in c.de hoc.extrà.
88 de simo. † Sed quid si confitetur uulnus, sed negatur, ꝙ est mortale, an consequatur beneficium statuti? idem Bald. ibi dicit, ꝙ non consequitur.sed quid si negat cicatricem remansuram, an consequatur præmium.ibi Bald.putat.ꝙ sic eo,quia spectat ad iudicium medicorum.
89 † Sed quid si primò confitetur,demum negat,uel econtrà, an habeat beneficium statuti?idem Bal.ubi suprà,dicit,ꝙ non:eò,quia requiritur perseuerantia.& de multis aliis circà materiam istam uide per te do.
90 Bald. ibi. † Secundò principaliter quæro, an confessio possit reuocari post latam sententiam condemnatoriam.Bar.in l.non fatetur.ff. de confes.dicit, ꝙ potest reuocari beneficio restitutionis in integrum. idem Bart. in l.error.C.de iur.& fa igno. dicit,ꝙ potest reuocari,quãdo confessio facta est ad interrogationem aduersarij:secus,si sponte. quia non potest reuocari.Bald. ibidem.j.col. uersi.modo uenio ad secũdam regulam dicit,ꝙ si est maior,nõ restituitur.& si est minor,restituitur.& uide ibi Alex.& Panor.in c. ex parte. ix.colum.de cõfes.sed quicquid sit, procedunt prædicta in confessione in causis ciuilibus:secus tamẽ est in criminalibus.nam etiam post sentẽtiam confessio reuocatur prætextu erroris:& in causa appellationis admittitur ad probandum de errore: ut habetur,ut dixi supra sub nume. 52.& adde Ang.in l.si debitori.nu.
91 7.ff.de iudi. † Tertio principaliter quæro,ꝙ si testis in mortis articulo confitetur se falsum testimoniũ tulisse: uel iudex se uenalem sententiam, et contra ius dedisse,an eis sit credendum?Bar.quem sequitur Angel.in l.si quis in graui.§.si quis moriens.ff.ad Sylle.dicit,ꝙ non est eis credendum,ut noceat aliis: puta ꝓducendi testem pro se, uel reportanti sententiam in sui fauorem.et plene prosequitur Fran.Cur.seni.consil.lxx.incip.circa primum. in prin. et plenè prosequitur Iaso.in l. iusiurandum.§.procurator. ff. de iur.iuran.nu me.24.et consuluit Ang.pro ista parte in cons.cccix.incipien.pactum est tale.penul.col.limitatur tamen præcedens dictum,ut dicit Ias. nisi duo iudices,qui tulerũt sententiam, fuerint concordes in mortis articulo,ꝙ uenalem tulerunt sententiam: licet id non procedat in duobus testibus: et sequitur præcedens principale dictum. in ca. literas. de præsump.num.2 et Bal.in auth.si dicatur.ij.col.C.de test.et in l.generaliter.et idem est in notario conficiẽte falsum instrumentum, si confitetur falsum instrumẽtum fabricasse. secundum Spec.in ti. de instru. edi. §.postremò.uersicu.sed nunquid.
92 †Quartò quæro, an confessio infamet,ubi sententia non infamat, nec infert infamiam.Ange.in l.quid ergo.§.ex compromisso.ff. de iis, qui no.infa.dicit,ꝙ non.et idem firmat ibi Gl.uide Bal.in l.ictus fustium.ff. de infa.et an confessio in actione famosa infamet, Bal. in l.quoniam.ff.
93 de infa.numer.9.† Quintò quæro, quid si quis in testamento confitetur,se esse usurarium, an per hoc eius testamentum irritetur et annulletur?et quid,si ita fuerit in iudicio confessus?Bald.in l.unica.C. de confes.ulti.colum.uersi.remanet unum dubium.

dubium . ubi dicit, ꝙ ista confessio non obligat neque probat propter omnimodam eius incertitudinem: sed in l.j §. similiq; modo.C.de Lati.liberta.tollen.§.ij. dicit, quòd si quis confitetur se usurarium corpore, dicetur manifestus usurarius. sed primum dictum Bal. sequitur Alex. in addi. ad Barto.in l.j. de fur.in addit.magna.in fi.dum allegat Bal. in l.j.de confes.et sequitur Bald.in l.j. iij.colum.uer.quidam cõfessus fuit.
94 C. de fal. cau. adie. lega. † Sextò quæro, in cõfessio clerici uel episcopi accusati de homicidio, quòd promisit decem,ne accusetur de homicidio,noceat,ut posset deponi. Ioã. Andræ.in c.j.de accu.in vj.in nouella.dicit,quòd si fuit facta antè institutam accusationem,non nocet. et Alexan.in l.eius, qui. de iure fin. et per Bald.in c.j.§.iniuria de pa. iurã.
95 firman. † Septimò quæro, an cõfessio surdi et muti in criminalibus noceat. Bald.in l.j.vij.col.C.de confe. dicit,quòd nocet.uide omnino Bal.
96 ibi in contingentia facti. † Octauò quæro,an confessio facta coram syndico denuntiante maleficium , noceat, ut ex ea posset damnari.dicas, ꝙ non nocet ad condenandum. secundum Salyc.in l.ea quidem.xiiij. q.C.qui accu.non poss.et Ang.Are. in lib.male.in uerbo, ad denuntian.
97 in vj.colum. † Nonò quæro, an confessio procuratoris in criminalibus noceat principali:dicas,ꝙ non, nam non est uera confessio principalis, sed ficta ; ut dicit Panor.in cap. per inquisitionem. extra. de elect.et sic non nocet.et Bald. in addi Specu. in titu.de pro.j colum.in fi. et uide in Cle.ij.de pro. et text. l. certè. de precar.et Alex.post Barr.in l.creditor.§.iussus.ff. de app. et in l.certũ. §.sed an. ff. de confes. et Panor. in
98 c.j.ut lit.non cont. † Decimò quæro, an confessio in criminalibus habeat executionem paratam , ut sic sine sententia possit exequi.dicas,ꝙ non : sed expectatur sententia. secũdum Inno.in c.quærenti. in Glossa sua.in uerbo,quadrimestre.uersi. in criminali de offic.dele. & Bart.in l. quoniam.ff. de infa.& Bald.in Margarita.in uerbo,confessio.uer.iij. secus est in ciuili.sed And. in constit. pœnã eorum.decidit, ꝙ in delictis, in quibus potest procedi sine accusatore,potest etiam sine sentẽtia cõfessus mitti ad supplicium . & tunc iudex debet notificare delinquenti; ꝙ mittit eum ad supplicium pro tali causa,ut possit de præcepto appellare.& uidi seruari per iudices superiores.cogitate.uide Par.de Put. in lib.syndica.in uerbo, tortura. el iij. uerb. sequitur quæstio quotidiana. ij.col.ubi tenet cõtra And. de Iser. & uide Gramma.decisio.xxxvj.nu-
99 me.57.cum seq. † Vndecimò quæro,ꝙ si stat statutum,prout est in regno hodie,ꝙ pro tertio furto , licet minimo,quis debeat mori:& confitetur , se fecisse plura furta eodem, loco,diuersis tamen temporibus,an debeat mori ex ista ꝯfessione, quasi plura furta fecerit.Bal.in authẽ. sed nouo iure.iij.colũ. uer.item quid si confitetur. C.de ser.fugi.decidit, ꝙ ex quo illa uerba:diuersis temporibus,sunt obscura (quia potest intelligi diuersis temporibus continuatis:ut not.ff.de actio.& obliga.l.nũquam actiones) et pro cõfitente interpretatur in mitiorẽ partem : nisi dicatur in confessione cũ temporis interuallo:et sic concludit,ꝙ nõ debet mori uirtute dictæ cõfessionis.
100 Boer.deci.ccix.ij.par. † Duodecimò q̃ro,quid si fur cõfitet se fecisse plura furta diuersis locis et tempo-

ribus, an uirtutæ dictæ confessionis debeat condemnari? Bal. in authen. sed nouo iure. col. iij. uer. sed pone. C. de ser. fug. dicit, ꝙ non. quia confessio est generalis & incerta, cũ nõ constet de rebus subtractis. & habetur per Ang. in l. certum. in princip. ff. de confe. & Pe. de Anchar. consil. xxiiij. & Gandi. in ti. de præsump. & indi. iudi. uersi. aliud etiam no. & iõ debet constare de rebus subtractis.

101 † Decimotertiò quæro, quid si dãtur capitula reo inquisito de furto, & capitulatur eum esse publicum & insignem latronem, & commisisse unum furtum, qui confitetur omnia & singula in capitulo cõtenta, fuisse et esse uera, an noceat ad pœnã mortis, si furtum non est ultrà unciam? dicas, ꝙ non, licet cõfiteatur se esse insignem & publicum latronem: ex quo constat cõtrarium per eius depositionem, cum nõ constat, nisi de uno furto: secundum Ang. in consi. inci. proceditur per inquisitionem.

102 † Decimoquartò quæro. an, & qñ confessio socij criminis probet contrà alios: circa cuius quæstionis decisionem oportet uidere, an, & quãdo socius possit & debeat interrogari de sociis participibus receptatoribus, & aliis. Bar. in l. repeti. §. j. ff. de quæs. distinguit: aut sunt delicta, quę principaliter in offensam alicuius committuntur, et isto casu non põt interrogari: aut sumus in delictis, quæ principaliter in offensam alicuius non committuntur, ut: falsificare monetam, latrocinia cõmittere, & similia & isto casu interrogari põt: ut ibi per eum. Saly. in l. fi. C. de accu. aliter distinguit: & reiecta distinctione Bar. quam reprobat rationibus, de quibus per eũ, distinguit aũt sic: aut socius est seruilis conditiõis & tunc indistinctè interrogatur: aut liberæ conditionis: & tunc aut sunt delicta, quæ non possunt committi sine sociis, & tunc non est licita interrogatio, nisi delictum sit cõtrà salutem omnium. per l. fi. C. de male. & istã distin. uidetur sentire & seq Alex. in l. repeti. ff. de quæs. in addi. an quis sit interrogandus de sociis. & eam refert & sequitur Bertr. cõsi. xxxij. j. lib. fallit secundùm Ang. de Are. in lib. male. in uerbo, Sempronium mandatorem. j. col. uersicu. & benè no. in crimine assassinij. Afflic. in consti. si damna clandestina. remittit se ad doctrinam Bar. & Alexã. in d. l. repe. xvj. col. & aliter non dicit: & dicit ipse, ꝙ in criminibus, in quibus licita est interrogatio de sociis, sola confessio socij non facit sufficiens indicium ad torturam, nisi alia præsumptio concurrat, uel aliud indicium. et dicit, ita se uidisse iudicari & practicari per sapiẽtes regni in crimine læsæ maiestatis. licet aliter dixerit Ange. de ma. in uerbo, fama publi. uersic. x. quæro. tamen opinio Afflic. communiter obseruatur: ut dicit Gram. consil. xxj. et uide pro hoc Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, tortura. el iij. uersic. an stetur dicto. & Marsi. in l. j. §. diuus Anto. ij. col. uersi. sed dubium. ff. de quæstio. Blã. in l. fi. nu. 378. eo. ti. & Signoro. consi. ccix. & Calca. cõsi. cix. & Grãma. consi. xxj. determinat, ꝙ extrà casus positos per Glo. in d. l. fi. C. de accu. socius non põt interrogari de sociis. & uidetur sequi distinctionẽ Bar. de qua suprà Gramm. similiter consi. xxxvij. num. 11. & consi. lxvj. nu. 5. & consi. lxx. nu. 7. & an socius criminis probet contrà socium in furto, uide Gram. consi. lix. ubi determinat, ꝙ non: sed in latrocinio sic. & sic ex prædictis habes, an confessio socij probet, nam in casibus exceptua-

exceptuatis probat quò ad indiciũ, & licet in casibs exceptuatis stetur dicto socij, ut supra, id uerum tamẽ tum intelligitur, quãdo ipse socius alias non est infamis ex alio delicto. Gramma. cons. lxj. & plenè, an confessio socij criminis faciat indicium ad torturam, uide Mars. in pract. crimi. §. diligenter, nume. 59. & Boer. deci. cccxix. ij. par. & Fran. Brun. in tract. de indi. & tor. iij. colum. j. partis, nume. 18. & ibi nume. 24. ponit modum interrogandi nam dicit ipse, si adest præsumptio aliqua contra illum, de quo interrogatur quis, potest fieri interrogatio in specie, alias secus, qa debet iterrogari gnaliter adde Lud. & Gui. de Suza. tra. de indi. & tor. nu. 50. & uide Gramma. deci. xxviij. & sciendum est, ꝙ etiã in criminibus exceptuatis, de quib⁹ per Glo. in. l. fi. C. de accu. confessio socij criminis, non est sufficiens indicium ad torturam, ut dixit Alex. cons. cccclxxv. incip. quoniam abunde in fi. Ioan. de Imo. c. j. de confe. Mars. sing. ccix. Gandi. in lib. malefi. sub. rub. de quæstio. iiij. col. in prin. uersi. sed quid si persona, & do. Alexan. cons. lxix. incip. ui sa facti narratione. ij. lib. Fran de Aret. in. c. cum Pet. Manconella. vij. col. de accu. & adde, ꝙ in casibus, i quibus creditur socio criminis, non creditur ei, nisi dictum suum fecerit in tormentis ita singulariter dixit Rapha. Fulgo. cons. clxxiij. incip. in causa inquisitionis. j. colũ. antè fi. & Saly. in. l. fi. col. ulti. uers. quæro nunc, an cũ tormentis. C. de accu. & aduertendum est secundùm Mars. in practi. §. diligenter, nume. 63. cum seq. ꝙ nõ creditur socio criminis, nisi iudex antequam ponat ipsum ad torturam deferat iuramentum de ueritate dicenda contra auxiliatores, fautores participes, & receptatores, & nota ulterius, ꝙ ubi creditur socio criminis, id intelligitur, dummodò non sit infamis ex alio delicto, ut not. Ange. in. l. qui iudicio. ff. de accusa. sequitur Anto. Cors. in suis singularibus in uerbo, integer. & ita consuluit Mars. cons. lxxiiij. iiij. colũ. j. lib. & Gramma. uot. xxxiiij. num. 9. & Grãma. cons. xxj. per totum, & consil. xxxviij. & consi. xliij. nume. 1. & Afflic. in consti. si damna clandestina. ix. no. iiij. q. & Ange. de male. in uerbo, fama publica colum. iiij. & . v. uersicu. quæro, an participes, & ibi.

103 Aug. & Bernar. in addi. † Et adde, ꝙ si socius criminis alium nominat in socium non interrogatus, sed spõte, non facit eius confessio aliquam fidem, cum uidetur suspecta, ita, & quidem pulchrè dixerunt Moder. Sene. in tract. de indi. & tort. iij. car. ij. col. uers. qualis autem sit modus, & Gramma. cons. xxj. numer. 5.

104 † Et ultra sciendum est, ꝙ socius criminis non debet interrogari de socio in materia furti, licet secus sit in latrocinio, consuluit Gram. cons. xxxvij. num. 14. & Marsi. consi xxij. colum. iiij. primo. uolu. Nec obstat doctri. Bart. in. l. repe. §. j. ff. de quæstio. dum dicit in crimine furti socius interrogatur, quia dicunt præfati Doct. doctrinam Bar. debere intelligi in latrocinio, secus in furto ratio diuersitatis est, quia latrociniũ communiter sine socijs committi non potest, cum latrones dicantur, qui in stratis publicis aggrediuntur & disrobant, fures uero, qui clam furãtur.

105 † Decimoquintò quæro, an si quis confitetur se occidisse hominem. cuius nomen ignoratur, possit uirtute dictæ confessionis damnari ad mortem Bald. in. l. si cum exceptione. §. in hac. ff. ꝙ met. cau. di-

cit, ꝙ si constat de corpore mortuo damnari potest, & idem uoluit Bal. in l. data opera co. xij. uers. sed quid si testis. C. qui accusa. non possunt.

106 † Decimosextò quæro, an confes. serui noceat domino, dic, ꝙ non, ut est text. in l. j. §. si serui quasi. ff. de quæst. & ibi Docto. tamen secus est in confessione serui facta de se, quia talis confessio præiudicat sibi, & non nocet ipsi domino, nisi ipse dominus contrarium probet ita dicit Glo. in l. ij. in. ij. Gl. ff. si ex no cau. aga. quā Gl. ibi summe commendat Bart. & scriben. ibidem. & Marsil. in d. §. si

107 serui quasi. † Decimoseptimò quæro, an confessio facta per delinquentem, qui alias tortus fuerat ante cō fessionem irritetur per dictam torturam dicas, ꝙ non secundùm Ang. in l. cum te. C. de ijs, quæ ui me. cau. gest. nu 20. uide Mathesilan. in notabilibus suis no. 55.

108 † Decimooctauò quæro, quid si inquiritur cō tra aliquem de adulterio commisso in personam alicuius mulieris, & cō fitetur se cognouisse carnaliter ipsam, an uideatur confiteri illam esse uxorem querulantis Bart. in l. si cui la. ij. ff. de lega. j. dicit, ꝙ si confitetē simpliciter omnia contenta in accusatione seu inquisitione esse uera, tunc confessio refertur non solū ad principale delictum, sed etiā ad qualitates facti, aut confitetur simpliciter se cognouisse illam mulierem, & tunc uidetur confiteri factum principale tantum, & non qualitates, & ibi sequitur Bal. Ang. de Are. in lib. malefi. in uerbo, comparuerūt dicti inquisiti, & cōfitentur totū in prin. dicit contra opinionem Bar. in secū do casu nonnullos doctores tenere, & etiam ipse contrarium decidit, & dicit se consuluisse, & ibi plenè habetur per Augu. de Ari. & Bernarde Landri. in additio. qui post multa ui detur sequi opinio. Angel. in dicto loco contra Barto.

109 † Decimononò, quæro an confessio trium latronum, & malefactorū sigillatim habita operetur, ut ex ea possint nominati condemnari dicas ꝙ sic, ut est tex. in c. frequēs, & ineffrenata hoc tamē uerum est, ubi nominati per eos alias sint leues personæ, & infamatæ, ut est tex. in c. cō stitutionem diuæ memoriæ, & an prædicta procedant, quando illi tres latrones sunt infames ex alijs delictis dicas, quòd sic licet aliud sit, quando opponūtur eis alij defectus puta minor ætas, & corruptela, ut dicit do. Pet. de Monteforte in dicto c. frequēs, & ineffrenata per totum.

110 † Vigesimò quæro, an cōfessus delictum debeat liberari sub fideiussoria cautione, dicas, ꝙ non ut est tex. in consti. humanitate, & ꝙ si reuocatur confessio, & allegatur erronea, an interim donec probetur de errore, debeat liberari? Petrus de Monteforte in dicta constitutione humanitate, decidit, ꝙ debet interim liberari, & intelligit ita demum procedere dispositionem illius tex. in cō sti. humanitate, si perseuerat in confessione tacita, & expressā alias si reuocatur, dicit ipse, non procedere.

111 † Vigesimoprimò quæro, quid si aliquis confitetur, se uulnerasse Titium, & ex uulnere ipsum decessisse cum constet decessisse ex malo regimine, & uulnus non fuisse mortale, an ex dicta confessione debeat ad mortem damnari? dicas, ꝙ non, ut plenè consuluit Signo. de Homo. in consil. clv. incip. in processu facto contra Petrolum, & consi. clxiij. incip. factū sic se habet, & est pulchrū consilium materia confessionum.

112 † Vigesimosecundò quæro pone,

com-

commissum est furtum,& fiunt pro
clamationes,ꝙ quicunque reuelaue
rit furtum parcetur ipsi,si est de so-
cijs, & quidam qui uere commisit
furtum,reuelauit , ac se commisisse
confessus fuit,an stante dicta procla
matione possit condemnari ex illa
confessione?dicas,ꝙ sic,non obstan
te pacto in dictis proclamationibus
facto,ut singula.dixit Vber.de Bob.
in.l.si pro fure.ff.de condi. furti &
refert,& sequitur Hippo. de Mars.
singula.clxxvij. incip . malitijs ho-
113 minum.†Vigesimotertiò quæro,
an confessus possit obijcere de nul-
litate iudicij propter inhabilitatem
& illegitimationem personarũ quæ
rulantium,dicas , quòd sic secũdum
Bald.in.l.fina.C.de fideicom. liber.
ij.colum. & Felyn.in.c. qualiter, &
quando de accusa.el.ij.§. licet autē
nume.11.& Marsil.in.l.si quis.ff.de
114 quęstionib.ij.col.num.9.† Vigesi
moquartò quęro quid si aliquis spõ
tè confessus reuocat suam confes-
sionem,& non uult perseuerare, an
isto casu cogi possit per torturam
ad perseuerandum ? uide de hac.q.
Marsil. in pract. crimi .§.quoniam,
nume.18.uersic.ulterius quæro ubi
habetur,ꝙ sic Bald.in.l.in bonæ fi-
dei.iij.col.uersi.item quæro, de con
fessione.C.de re.cre. & Alexã.in.l.
115 unius.§.j.ff.de quęstio . † Vigesi-
moquintò quæro,quid si aliquis in
supplicatione dicit,se condemnatũ
& supplicat pro gratia,an dicta con
fessio sibi noceat ? dic ꝙ si per sup-
plicantem probetur de ueritate nõ
nocebit erronea confessio eidem se
cundùm Bald.in.l.ij.C.de erro.ad-
uo.& sequitur Marsi.in.l.qui igno-
rans.ff.de fal.nume.13.alias ei noce
116 bit.†Vigesimosextò quæro, quid
si aliquis confitetur se commisisse
usuras,an noceat confitenti,ut con-
demnetur ? dicas ꝙ non secundum
Bal.in cons.xciij. incipit. Bectonus
de Couo.li.j.& plenius per Aymo.
Craue.cons.xlviij.nu.7.in.j. li. nisi
aliter appareat de ueritate usurarũ,
117 & de contractibus usurarijs. † Vi-
gesimoseptimò quæro,quid de ꝯfi
tente se extorsisse usuras,si tempo-
re ꝯfessionis esset damnatus ad mor
tē,an fisco,noceat?Bal.ꝯs.cccclxxvj
inci.testamenta lib.v.dicit ꝙ præiu
dicat fisco,licet sit seruus pœnæ , &
testari nõ possit,nec præsumit facta
in fraudē.cũ nemo præsumat mori
cũ mendacio,& prædicta sequit con
sulendo Aym.Craue.in cons. clviij.
in.j.par.nu.8.& in cons.vj.nu.53. in
118 ea.par.† Vigesimooctauò quæro,
quid si aliquis sponte confessus est
crimen,& tamen nõ constat de deli-
cto in genere cõmisso,an possit con
demnari uirtute illius cõfessionis ui
de Fran.Bru.in tract.de indi.& tor.
vj.q.ij.partis prin.nu.11. contrariũ
potest attentari,& dicit in cõfessio-
ne clericorum , quando non est tale
delictum pro quo deberent tradi cu
riæ seculari,quia etiamsi non con
stat de delicto,damnantur ſm Ioã.
Bernar.Hisp.in pra.cano. in uerbo,
119 confessionibus proprijs.†Vigesi-
mononò quæro,pone,ꝙ quis inqui
ritur,& impetitur tãquã mandator
ordinator,& tractator homicidij,&
is confitetur oĩa cõtenta in inquisi-
tione esse uera,an ex tali confessio-
ne possit dãnari?dicas ꝙ nõ secun-
dũ Ang.in cõs.xxij. quem refert,&
sequit Bernar.de Laudri.in addi.An
ge.de Are.in lib.male.uerbo, cõpa-
ruerunt dicti inquisiti , & confitent
120 totum . † Trigesimò quæro,ꝙ si
aliquis dicat uolo cõfiteri,an intelli
gat ꝯfiteri?Bal.in.l.unica.C. de ꝯfe.
distinguit,& quo ad effectũ nostrũ
121 dicit, ꝙ non uř cõfiteri† Trigesi-

moprimò quæro,pone,ꝙ quis com misit furtum Romæ,deinde cum re furtiua inuentus est in ciuitate Nea po.& ibi captus confessus fuit furtum,an ibi possit puniri? Bal. in.d.l. unica.C.de conf. vij. col. decidit,ꝙ sic,& ita fuit decisum in sacro regio conf. ut testatur Capy.deci.ciiij.incip.in causa domini comitis Mon-
122 tellæ,†Trigesimosecundò quæro, pone,ꝙ in medio duarum ciuitatū est locus quidam communis inter aliquos dominos,& ibi commissum est delictum, coram quo iudice est facienda confessio,ut ex ea confitēs possit damnari? Bal.in.d .l. unica.C. de confes.in.vij.col.in fi. ponit qōnem,& decidit,ꝙ si potest apparere aliqua linea distinctiua territorij,ille iudex cognoscit:cuius est territorium,& si non potest apparere, ille, qui præuenit cognoscit, & dicitur præuenire eo ipso,ꝙ citat, secundū
123 eum.†Trigesimotertiò quæro,q.d si clericus propter homicidium cōmissum per eum,captus sit, & confiteatur se esse laicum darū, an hæc confessio ei noceat? Bald.in.l.unica. C.de conf.ix.col.decidit, ꝙ non no
124 cet.†Trigesimoquartò, quæro,an confessio contra matrimonium no ceat ad illud dissoluendum dicas,ꝙ non secundùm Inn.in.c.cum dilecto. de accu.& Bal.in Margarita uers.cōfessio. Specu.in tit.qui ma.accu.po. uersi.si uero fallit, quādo probatio matrimonij fundatur in sola confessione partis.& illa confessio est qualificata,ut plenè per Ioan. Anto.de san.Gemi.in.c.tua nos de sponsa.
125 †Trigesimoquintò quæro, pone, ꝙ quis confitetur instrumentum,ꝙ est falsum,esse uerum,an possit postea per cōfitentem allegari falsum? dicas,ꝙ si est fulsum,non obstante confessione potest allegari falsum, ut not.Bald.in.l.alia.ij.col. uersicu. item addo dictum. C.de ijs,quib.ut
126 indig.†Trigesimosextò quæro,an confessio coniugis, in cuius fauorē lata est sententia diuortij ;sufficiat ad retractandam ipsam sententiam, dicas,ꝙ non ut est text.in.c.consan guinei, & ibi Doct. de re iudi.uide Fely.in.d.c.consanguinei de re iu-
127 di.nume. 1. † Trigesimoseptimò quæro,pone, quis fuit foriudicatus nulliter,an si captus confiteatur spōte delictum possit condemnari ? dicas,ꝙ sic secundùm Ange.in. l.ij.ff. de libe.& posth.ut tradit cautelam
128 & ibi latè per Alex. † Trigesimooctauò,ecce,quis confitetur se fecisse homicidium,sed ad sui defensionem,& non dicit necessariam, an sibi prędiudicet ? dicas,ꝙ præiudicat, & uenit puniendus, quia debuerat adiungere ad sui defensionem necessariam,ut tradit Roma. sing.xxviij.
129 incip.accusatus.†Trigesimononò quæro,an uideatur confiteri ille,qui recepit literas ad se missas per assassinum,qualiter ad sui instantiam cōmisit homicidium,& ꝙ debeat mittere pecuniam, uide Matthesila.in no.22.incip.nota mirabilem modū, & per Doct.in.l.filiusfamilias .ff.ad
130 Macedo.†Quadragesimò quæro, an confessio possit declarari, & exponi per confitentem ? dicas. ꝙ sic, ut est tex.in.c.cum dilecti de accusati.& ibi per Inn. Abb. & Fely. & sequitur Bald.in Margarita in uerbo,confessi.idem Bal.in.l.j.§. item si uassallus de contro.īuesti.iij.col. & Bal.in addi.Spe.in tit. depositio. v.col. uers.potest quis interpretari, & in.l.ij.in fi.C.de custo. reo ; & in aut.contra,qui propriam.C. de non nu.pecu.pen.col.in fi.& Alex.in ꝯs. cclxvj.inci.uiso processu īquisitionis formatæ ꝫAnt.ult.co.libet Bertran.

tran.in repertorio in uerbo,confes-
fessio.lo ultimo teneat contrarium
per doctr.Barto.in l.Aurelius.§.idē
quæsijt.ff.de libera.legata. vide Al-
cia.in tract.de præsumptio.35.præ-
sumptio.n.10.& Dec.cōsi.clxxxix.
in ix.col.& consi.cclxxviij.ulti.col.
131 †Quadragesimoprimò quæro,an
confessio syndici probet delictū cō
missum per municipes,uel admini-
stratores ciuitatis,ut uideatur noce
re ipsi ciuitati: uideatis Cor.in con.
ccxxiiij.in 4.lib. nu.7. cum sequen.
132 † Quadragesimosecundò quæro,
quid si aliquis confessus fuit se com
missis stuprum cum uirgine tanquā
sua uxore.& sic etiam confessa fuit
mulier, ꝓpter quod uir ille fuit ab-
solutus , modo mulier stuprata pe-
tit illum stupratorem in uirum,ille
negat,quid iuris?uide Alber.de Ro
sa.in l.procuratore.ff.de interroga.
actio. ubi uidetur decidere in fauo-
133 rem mulieris. uide eum.†Quadra
gesimotertio quæro, nunquid si ali
quis confitetur se fuisse absolutum
ab excommunicatione,uideatur cō
fiteri se fuisse cōmunicatum , uel si
quis inquisitus , & interrogatus de
homicidio,dicat se fuisse indultatū,
an uideatur confiteri homicidium.
Barto.in l.decem.2.col.in fine. uer.
ex ijs apparet.ff.de uer.obli.& in l.
j. in fine principij. ff. de noui ope.
134 nuntia.dicit, ꝙ sic.† Quadragesi-
moquarto quæro, nunquid confes-
sio rei noceat tertio comparenti in
indicio pro suo interesse ad sui de-
fensionem. Bart.in l.si pro lusorio.
§.j.ij.col.uers.quæro, q̄d si ille pri-
mus.ff.de appell.& Par. de Put.ī li.
syn.in uerbo,robbaria.dicunt ꝙ nō
nocet,uide Fely.ī c.causam quæ.de
135 testi.nu. 23. †Et an tertius com-
parēs pro suo interesse, in criminali
debeat audiri?dicas quòd sic,ut cō-
suluit Aymon. Crauet.in consi.58.
136 in prin.incip. accusatur.†Quadra
gesimoquinto quæro , an confessio
facta per irā noceat, dicas.quod nō,
ſm Glos.sing.in ca.ex literis.extrà.
de diuor. & sequitur Ro. sing.108.
137 incip.uolo commentari. †Quadra
gesimosexto quæro, an istæ lamiæ,
& incātatrices uulgariter dictæ fa-
trochiare, possint ex sola sua cōfes-
sione damnari , alijs non apparenti-
bus.dicas,quòd sic , ut habetur per
do.Fran.Ponzini in tract.de lamijs.
138 nume.70.in vij.conclusio.† Qua-
dragesimoseptimò quæro , ꝙ si ali-
quis cōfitetur se aliàs in iudicio ab-
iurasse hæresim in manibus alterius
inquisitoris,an ex noua confessione
& relapsu possit dici plene relapsus,
ita,ut possit condemnari , etiā si nō
appareat de illa alia confessione.do.
Frā.Pōzini ī trac. de lam.in nu.62.
uer.ex quibus interro. dicit, ꝙ non
potest condemnari, quia non appa-
ret de prima cōfessione, facta in ma
nibus inquisitoris:licèt modo in se-
cunda confessione ipse dicat,aliàs se
139 confessum. †Quadragesimoocta-
uo,quæro, an confitens hæresim ex
sola confessione possit damnari,di-
cas,ꝙ sic,ut dicit Bal.in l.si quis nō
dicam rapere.C.de episc.& cleri. &
dicit Franc. Ponzini in trac.de lam.
nume.52. uersi.nec habet obstare.
140 †Quadragesimonono quæro , q̄d
si confessio fuerit incontinenti re-
uocata , an debeat probari de erro-
re? dicas,ꝙ Glo.in ca.fin. in uerbo,
iusta causa.de iureiurā.in vj. & Ias.
ī l.error.2.col.C.de iur.& fac.igno.
tenent, ꝙ non debet probari de er-
rore.quod limitat Alex. in cōsi.92.
incip.uiso & opportuno.col. fin.li.
5.& consi.87. quamuis. eo. lib.nisi
fuisse redacta in scriptis . tunc enim
debet probari de errore, ut habe-
tur

tur etiam per Alciat.in trac.de præsumptio. in præsumpto.21.num.3.
141 †Quinquagesimo quæro,an confessio officialis publici, utputa ærarij,thesaurarij, & receptoris fiscalis noceat fisco.dicas,ꝙ sic, si est diues secus,si pauper. ſm Bal.post Glo.in l.in cōtractibus.§. sed quoniam.C. de non nu.pecu.in pri.uersi.quæro,
142 an confessio.†Quinquagesimoprimo quæro, an confessio facta in causa ciuili. præiudicet in causa criminali.Innoc.in ca.per inquisitionem. de electio.dicit, quòd sic. quia contrà cōfessionem propriam nihil potest obijci. cap.per tuas. de probat. in contrarium sentit Glo.in c.ex pœnitētibus.l.distin.& facit, quod no. Bart.in l. si confessus.ff. de cu.reo. Fely.in cap.qualiter.el 2.nu.47. plenè tangit,& tandem dicit, quòd tūc nocet, quando est facta coràm iudice competenti, orta iam suspitione aut infamia.item quando sumus in eodem iudicio inter easdem personas: secus,si in alio iudicio. item quando uera esset confessio: secùs, si ficta ſm Bald. in l.ij. ultima col. C.de edendo.item, quando confessio facta, facta esset per principalem: secus, si per procuratorem,ui-
143 de eum in dicto loco.† Quinquagesimosecundo, quæro, an confessio facta præmissa negatiua, sit sufficiens ad condemnandum(ut si dicā, nego me commisisse homicidium, & si constiterit me commisisse, dicam,me fecisse ad mei defensionē) dicas,quòd non.Glos. est not.in l.si quidem,in princip.C. de exceptio. & ibi not.Bald.& sequitur Ias.in §. item si quis.insti.de actio.col.4.uer
144 si.secundo not.†Quinquagesimo tertio quęro, ecce quis accusauit iudicem de corruptela, quia ipsi pecuniam dedit,& nō probauit: si iudex sit absolutus,an hic possit ex sua cōfessione damnari? Bald. in auth. sed nouo iure.C.de se. fu.concludit,ꝙ non,quia ista confessio fuit facta ad aliū finē.& firmat Par. de Put.in li.
145 syndi.in uerbo,corruptio. † Quinquagesimoquarto quæro, an soluēs aliquid curię per uiam compositioni,uideatur fateri delictū. uide Par. de Put.in li.syndic.in uerbo,cōpositio.uers.an officialis episcopi.ubi uidetur concludere,ꝙ non, si est illicita solutio.uide Bald.in l.ea quæ.ulti.col.uers.sed quid si non uult negare.C. de condic. inde.& Paul. de Cast.cons.ccxx.incip.notandum,ꝙ in fi.& quid de soluente aliquid animo euitandi inquisitionem criminis,an inducat cōfessio: uide Paul. de Cast.in consi. præalle.220.notādum,ꝙ adulterium.in fi.uide Paul. Grilla. in trac. de rela. carce.4.q.& quo ordine, & quomodo debeat fieri,ut non infamet per eundē ibi.ubi
146 dat pulchrum modum.†Quinquagesimoquinto quæro, an confessio mulieris asserentis & confitentis se uirginem,ualeat.dicas, quòd si non est contra matrimonium,ualet,& tenet.secundùm do.Anto. & Host.in cap.attestationes.extrà de despon-sa.impu.& eam potest quandocunque reuocare tanquam erroneam, & indeliberatam, etiam non docto aliter de errore,quia satis est, quòd confessio emanauit in materia, in qua fallit potuit,cùm interueniente nixu copulæ potest falli, an corruptio interueniret,an nō, & sic an ꝑmanserit uirgo,&sic habetis limitationem ad ea,quæ dicuntur in ca. fi. de cōfes.& in l.error.C.de iu.&fac. igno.dum ibi dr̄, ꝙ confessio emanata in iudicio non potest reuocari,nisi docto de errore. quia procedūt ꝑdicta, nisi confessio emanet in

materia

materia tali, in qua falli potest con fitens, quia tunc potest reuocari indistinctè, nisi emanasset dicta cōfessio deliberate. secundùm do. Anto. & Io. Anto. de san. Geor. in ca. attestationes. extrà de despon. impub.

147 †Quinquagesimosexto quæro, an clerici confitentes delictum absque accusatore puniantur: dic, quòd sic. secundùm Hostien. in cap. 2. de con fess. sequitur Ioan. Bernard. in pract. crim. cano. in uerbo, confessionibus

148 propsijs. †Quinquagesimo septimo quæro, an ex confessione clerici possit argui, quòd sit incorrigibilis, dicas, quòd sic: ex modo confitendi delictum, dicēdo talia uerba, per quæ appareat non solum non pœnitere delicto, sed dolere, quòd delictum non fuit perfectè consummatum, ut fuerat attentatum, & sicut intenderat committere, secundùm Cardin. in quodam consi. ut refert Felyn. in c. Rhodulfus. xxv. col. de rescrip. & Ioan. Bern. in prac. cri. cano. i uerb. data incorrigibilitate.

SECVNDA PARS tertiæ partis.

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis, probatur per duos testes.*
2 *Testes deponentes de confessione extraiudiciali, debent esse contestes.*
3 *Argumentum de ciuili ad criminale, ualidum est.*
4 *Confessio extraiudicialis debet roborari causa.*
5 *Verosimilis debet esse confessio extraiudicialis.*
6 *Indicia ad torturam debent esse uerosimilia.*
7 *Cōfessio extraiudicialis debet esse probabilis, & possibilis.*
8 *Indicium est demonstratio ad detegendam ueritatem.*
9 *Confessio extraiudicialis nō debet extorqueri per metum.*
10 *Confessio extraiudicialis non debet emanari per iram.*
11 *Testes deponentes confessionem extra iudicialē, debet examinari per indicē.*
12 *Testes debent examinari parte citata ad uidendum iuramentā eorum.*
13 *Testes deponētes confessionem extraiudicialem, debēt dicere quo tēmpore.*
14 *Confessio extraiudicialis debet probari per testes, qui examinari debuerūt.*
15 *Testes deponētes de confessione extraiudiciali, debent deponere cum iuramento.*
16 *Testes super confessione extraiudiciali, debent principaliter deponere super ea.*
17 *Confessio extraiudicialis requiritur, quòd non sit elisa ex contrarijs probationibus.*
18 *Sententia contra confessionem extraiudicialem, quid operetur.*
19 *Delinquente uero apparente, non operatur confessio extraiudicialis.*
20 *Reuocata confessione extraiudiciali, quid operetur.*
21 *Confessio extraiudicialis debet esse certa & clara.*
22 *Cōfessio extraiudicialis est sufficiens, indicium ad torturam.*
23 *Pœna extraordinaria potest imponi ex confessione extraiudiciali.*
24 *Carcerari potest quis ex confessione extraiudiciali.*
25 *Confitens extraiudicialiter potest priuari beneficijs.*
26 *Confessio extraiudicialis aliquando plene probat. & nume. 37. & 38.*
27 *Animus probatur ex confessione extraiudiciali.*
28 *Minor sine curatore potest extraiudicialiter confiteri.*
29 *Confessio extraiudicialis facit, ut non*

non requiratur ratificatio dictorum in mentis.

30 Testis extraiudicialiter confitens se scire factum, si id negat in iudicio potest torqueri.

31 Confessio extraiudicialis quando plene probat.

32 Confessio extraiudicialis testis accusati, de falso, quando operetur contra ipsum.

33 Notorium dicitur maleficium ex confessione extraiudiciali.

34 Confessio extraiudicialis nō infamat.

35 Confessio extraiudicialis accusatoris prodest reo.

36 Confessio extraiudicialis dicitur probatio probata.

IVDEX.

SEQVITVR, ut uideamus secundo loco de confessionibus extraiudicialibus postquam uidimus de confessionibus iudicialibus spontaneis. & primo uideamus de requisitis ad confessionem extraiu-
1 dicialem. †Et quidem requiritur primo, ut confessio extraiudicialis obstet, quòd probetur per duos testes, cum sit indicium remotum, quo casu duo testes requiruntur, secundùm Gloss. l. fin. C. fami. hercisceu. & ibi Barto. in l. fina. ff. de
2 quæstionibus colum. fin. †Secundo requiritur, quòd testes deponentes de tali confessione extraiudiciali, sint contestes de loco, tempore, & causa scientiæ, ut in dicta Gloss. & uoluit Bald. in l. j. uersi. quemlibet actum. C. de testibus. & Cyn. in l. generaliter. C. de non numerata pecu. & Innocent. in cap. per tuas. extra. de probationibus, & Alexander consil. xviij. primo lib. & intantùm est uerum istud, ut si unus testis deponat de una cōfessione facta in loco, alter in alio loco, uel alio tempore, non coniungantur, & sint singulares, ut tenuit domi. Anton. de Butri. in cap. licèt ex quadam. penult. col. uersi. & pro hoc deciditur quæstio. de testi. allegat Cyn. in l. ij. C. de consuetu. idem uoluit Anton. de But. in ca. fin. antepe. col. de consue. & Alex. in conf. lxxij. pri. lib. iij. col. & conf. lxvij. iij. uol. incip. uiso processu. & plenè habetur per Afflict. decisio. cccl xiiij. inci. fuit decisum.
3 †Et licèt præfati Doct. loquantur in ciuilibus. tñ ualidū est argumentum de ciuili ad criminale. l. absentem. ff. de pœn. Iaso. in l. magistratibus, col. 2. ff. de iurisf. om. iu. qđ adeò procedit, ut statutum corrigens in causa ciuili porrigatur ad criminale. secundùm Are. in consil. cix. col. ij. & plenè Aymon. Craue. conf. 58.
4 1. lib. incip. accusator. † Tertiò requiritur, quòd nedum quis extra iudicium confiteatur delictum, sed confiteatur etiam causam, quare ad delictum prorupit, uel aliter de ea constet. aliàs si confessio extraiudicialis sit sine causa, non operatur effectum, per ea. quæ dixi in confessione spontanea, in requisitis concernentibus substantiam, & qualitatem confessionis. & proprie in materia extraiudicialis confessionis, habetur per Cæpol. conf. xxxij. colum. pe. & not. Bal. in l. clarū. C. de auth. præstan. & firmat Mar. Ant. Blanc. in repe. l. fi. ff. de quæst. nu. 207. ubi inter alia dicit, ꝙ talis confessio debet esse uerosimilis, & sic, quòd habeat causam præexistentem, in qua consistat honor, utilitas, uel quid
5 aliud simile. †Quarto requiritur, quòd dicta confessio extraiudicialis nedum sit uerosimilis respectu causæ, ut supra dictū est, sed etiā respectu

ſpectu loci temporis,& aliarum circunſtantiarũ,ut probat optimis rationibus Marc.Ant. Blanc.in d.l.fi. nu.208.in fine.& confirmaẽ per ea, quæ dixi ſuprà in materia confeſſionis iudicialis.& ideò ſicut iudex debet modis omnibus uerificare confeſſionem iudicialem,ut poſſit peruenire ad condẽnationem uirtute ipſius,ita pari modo debet,inquantũ poteſt,uerificare & reddere uerosimilem confeſſionẽ extraiudicialẽ, ut ex ea poſſit ad torturã peruenire & non ita nimis ꝓperè & repentinè habita dicta ꝯfeſſione, torquere, ut aliqui minus docti intelligunt.

6 †Facit pro prędictis,quia in tortura debent præcedere uerosimilia indicia,ex quibus obiecto crimine reo, per præſumptionem culpæ,animus iudicis informetur.l.prima.ĩ reſpõ. ff.de quæſtio.& l.milites.§.oporret & l.ſicut.C.de fal.& Bar.ibidem.itẽ indicia debent eſſe legitima.l.j.ff.de quæſtio.& l.milites.C.eod.tit.facit optime ad prædicta not. doctri.Bal. in l.non hoc.C.unde cogn. in fi.dũ ponit,quid ſit indicium.

7 † Requiriẽ quintò, ꝙ cõfeſſio extraiudicialis, ut operetur effectum ſuũ,ſit probabilis,& poſſibilis,intãtum, ut ſiquis extraiudicialiter confiteatur ſe occidiſſe hominem,debeat ſaltem per famam publicam cõſtare de corpore mortuo,uel ſi confiteatur ſe cõmiſiſſe furta,debeat cõſtare de rebus ſubtractis,ſicut dicimus de confeſſione ſpontanea,ut ſuprà dixi.

8 †Facit,quia indiciũ eſt demonſtratio ſine adminiculum ad detegendã ueritatem.l.adulter.ff.de adulteriis. & in l.ſolent.ff.de præſcriptis uerbis.& id,quod non eſt poſſibile nec probabile,non poteſt detegere ueritatem,nec poteſt eſſe adminiculũ ad eam detegendam,& impoſſibile nõ obligat.ẜm Spec.in titu.de aduoca. §.iij.uer.ad euidentiam.& habetur in l.non dubium.C.de legib. & in l. apud Iulianũ.§.j.ff.de legat.primo & in l.cõtinuus.§.ſub hoc.ff.de uerborum oblig.adde Marſi.in l.j.ff.de quæſtio.nu.62.cum ſequentibus.

9 †Requiritur ſextò,ꝙ talis cõfeſſio extraiudicialis non ſit extorta ꝑ metum,uel præcedentibus minis uel ꝑſuaſionibus aduerſarii & ueri delinquentis,ut ſic ſe exoneraẽ poſſet ab indicijs contra ſe exiſtentibus. ẜm Pari.de Puteo. in libro ſyndica. ĩn uerbo,Robbaria.& euenit in diebus meis in terra ſancti Seuerini, dũ ibi aſſiderem pro iudice in quodam maleficio,ut quidam,qui occidiſſet hominem,induceret quendam pauperculum iuuenem ad confitendum extra iudiciũ,ſe eſſe illũ, q occidiſſet.

10 †Requiritur ſeptimò, ꝙ talis confeſſio extraiudicialis non ſit emanata per iracundiam,ſed ex propoſito & non per laſciuiam,ſicut ſolet quãdoque fieri inter amicos. argumen. no.per Ioan.de Imol.in c.fi.de confeſſio.nam quod calore iracundiæ factum eſt,ad pœnam non eſt trahendum.l.j.C.ſiquis impera.male.& Alexã.cõſ.clxxxj.in cauſa angelorum col.ii.uer.prætereà.uolu.ij.& Hippol.de Marſ.in practi.§. diligenter nu.36.faciunt ad corroborationem præfatorum ea, quæ ſcribit Marc. Anto.Blanc.in rep.l.fi.ff.de quæſt. nu.183.in uerbo,minæ. quod quidẽ bonus iudex ex qualitate perſonæ& facti perpendere poteſt,& ex uerosimilitudinibus,uel in uerosimilitudinibus,& ex aliis circunſtantijs conſiderandis per eum.

11 †Requiritur octauò,ꝙ teſtes deponentes de confeſſione extraiudiciali,ſint examinati per iudicem & nõ per actuarium, uel alium examinatorem.nam ĩ cauſis cri-

sis criminalibus iudex ipse debet recipere & examinare testes, nec notarius potest hoc facere, nisi ex causa, sine commissione iudicis, ut colligitur ex tex.in cle.j.de offic.deleg. & ibi Glo.& Bal.in rubri.de cõtro. inuesti.ij.col.& tenent Gloss. Bald. Paul.de Cast.& alij in l.hac consultissima §.fi.uers.depositiones.C.de testamẽ.& habet per Mars. in l.j.numero 16.ff.de quæstio.

12 †Requiritur nonò, ꝙ testes ipsi sint examinati parte citata ad uidẽdum iuramenta testium, & ꝙ sit facta cõ testatio litis. ſm Angel.de Are.in libro malefi.in uerbo, fama publica. in ij.charta.uers. quæro qualiter ꝓbetur.allegat. Barto hoc uolentem. in l.fi.in fi.ff.de q̃stio.& uoluit Salyce.in l.fi.C.eod.titu.& Bal.in l.iubemus.in iij.colũ.uers.item dixi.C.de proba.& Ange.in repe.l.si uacantia. xxvij.colũ.C.de bo.uacan. libr.x.& plenè per Mars.in d.l.j.nu.7.ij.col. & in proprijs terminis ita concludit Afflict.in constitut. humanitate.in v.not.uers.item quæro.

13 †Requiritur decimò, ꝙ cõfessio taliter probetur, ut non solum dicat, cõfessum esse aliquem, se occidisse, sed etiam ĩsuper, quo tempore, quo loco occiderit, cõfessum esse, ut dicit Bald.in l.in bonæ fidei.C.de iureiurã.& latius per Frãc.Bru.in tra, cta.de indi.& tor.in quæstio.iii.primæ partis.nu.16.uer.aduerte tamẽ.

14 †Requiritur undecimò, ut cõfessio extraiudicialis nõ sit probata per testes, qui examinari nõ debuerũt.nã in quibus casibus examinati nõ faciũt indicium, in illis casibus deponentes de confessione extraiudiciali, non probant ad indicium inducẽdum, & per consequens confessio prædicta nihil operatur. sunt autem non pauci, qui non debent examinari propter reuerentiam, quæ debetur ab eis aliquibus personis, atque ijs quidem non faciunt indicium, si examinati fuerint secundum Bartol.in l.maritus.ff.de quæstio. & probatur in l.j.§.diuus Antoninus.&.§.Antonius.eod.titu.sunt rursus, qui propter ætatem non debent examinari. nam examinati non faciunt indiciũ plenum, sed qualequale, ut l.j.§.impubes.ff.ad Sylle.& not.Glo.in l.talis.C.de ijs, qui ut indi. secundum Barto.ibi. sunt & tertij.qui non debent examinari, de quibus ad plenũ per Barto.in d.l.maritus.& Bald.in l.cunctos populos.C.de summa tri & fi.ca.Bal.& Sali.in l.seruos.C.de test.Abb.in c.ex literis.in princ.de transact.Mar. Anto.Blanc.in repe.l. fi.ff.de quæst.num.344. cum pluri. se.Alexãd.cõs.xxiiij.incip. animaduersis.in ij.colũ.in fi.ij.uolu. Mars. in practi.§. diligenter.numero.141. Franc.Bru.in tract.de indi.& tor.in q.ij.primæ partis.nu.xj.cum seq.itẽ non debent esse testes, qui patiunt plures defectus, quia eo casu etiam in subsidium non admittuntur, ut consuluit Sozi.cõs.cxviij. incipien. uisis.in antepenul.colũ.& Barba.in cõs.lxv.incip.sapienter.iiij. colum. in iiij.uolu.& Mars.in cõs.cij.incip. pauci sunt.j.colũ.num.11.colũ.xij. & Gramm.cõs.xxxv.nu.34.

15 †Item testes deponentes de cõfessione extraiudiciali, debent deponere cum iuramento, aliàs non faciũt plenũ idiciũ.sed qualequale. ſm Abbatem in c.cum olim.de dol.& ꝯtu.

16 ¶†Requiritur duodecimò, quòd testes deponentes & probantes cõfessionem extraiudicialem, sint principaliter examinati super cõfessione extraiudiciali, & de ea tantùm deponant, aliàs si unus testis ubi deposuit super facto, simul deponat de

cõfes-

confessione extraiudiciali eiusdem facti, & iungatur cum alio teste similiter deponente de confessione, nihil probat eius dictum super cõfessione prædicta. quia idem testis non potest facere plus, quàm semiplenam probationẽ, & sic remanet dictum unius tantum testis, per quẽ non probatur confessio, ut cõsului Alex.in cõs.clij.in ulti.colũ.in fi.in v.uolu.& idem tenuit idem Alexã. in l.Gallus.§.ille casus.ff.de libe.& post.refert & sequitur excellẽs Th. Grã.in decisio.xxviij.nu.3.uide eũ.

17 † Requiritur decimotertiò, quòd confessio prædicta non sit elisa ex contrarijs indicijs & præsumptiõnibus.nam tunc non operatur effectum suum,cùm indicia tollãtur ex contrarijs indicijs & præsumptionibus,ut dicit Barto.in l.fi.C.familiæ hærc.& habetur plenè per Francisc. Bru.in tract. de indic.& tor.in.v.q.

18 primæ partis per totum.† Requirit decimoquarto, ut non sit sentẽtiatum cõtrà talem confessionem,quia eo casu non operaretur effectum, ꝑ pter ea,quæ dixi suprà in prima par

19 te.†Requiritur decimoquintò, ut non appareat de uero delinquente, quia si constaret,confessio extraiudicialis non operaretur.per text.l.qui seruum.ff.de interro.actio.& ita dixit Inno.in ca.significantib.in fi.de purga.uulga. & plenè prosequitur Marsi.in l.j.§.siquis ultrò.ff.de quæ

20 stio.nu.72.cum sequen. † Requirit decimosextò,ut dicta confessio non sit reuocata per confitentẽ antè cœptum iudicium. secũdùm Fely.in c. at si clerici.de iudi.& Bal.in l.j.§.fi. C.de co.Ias.in l.magistratibus.ff.de iuris.om.iudic.licet Decis.in d.c.at si clerici.impugnet istud dictum.de quo plenè per Blan.in d.repe.l.fin. ff.de quæstio.nu.209.ubi plenè.

21 †Requiritur decimoseptimò,ut cõfessio prædicta extraiudicialis,sit certa,clara,& nõ dubitata. quia alias interpretatur in fauorem rei, ut dixi sup.in prima parte in requisitis concernentibus qualitatem cõfessionis. Istis uero omnibus concurrentibus uidendum restat de effectibus extra

22 iudicialis confessionis. † Et primò operatur, quia confessio extraiudicialis est tantæ potentiæ, ut faciat sufficiens indicium ad torturam,ut habetur, per Gloss. in uerbo, accusatori.in l.cap.v.ff.de adul.& per Inno.in c.sicut.extrà.de testib. & ꝑ Barto.& alios in l.quoniam.ff.de infa.& Alexand.& Sozi.in l.magistratibus.& ibi Decis.& alij.ff.de iuris. om.iudic. Abb.& communiter Canonistæ in c.at si clerici.de iudic.& communiter secuntur omnes criminalistæ,ut habetur per Marcum Anto.Blanc.in repet.l.fi.ff.de quæstio. nume.204.quod est uerum præterquàm in tribus casibus, primo, ubi agitur de crimine ciuiliter, secundo nisi cõfessio fuerit reuocata, tertio, nisi confitens sit clericus,quia requiritur infamia,ut dicit notabiliter Fely.in cap.olim. de rescrip.in princ.

23 †Secundò operatur.ut talis confessio extraiudicialis, sit sufficiens ad imponendam pœnam extraordinariam.per l.ictus fustium.ff.de infa. & consuluit Angel.in cons.x.incip. in causa.ij.colum.& est text.in cap. quàm sit graue.de excep.prælato.& firmat Par.de Puteo,in libro syndi. char.lxix.uersicu.adde unum singulare.& firmat Hippol.de Marsi.in l. de minore.ff.de quæstio. nume.53.

24 †Tertiò operatur, ut taliter confitens possit detineri in carcere, ut.ff. de custo.reo.in l.si confessus. & cõsuluit Angel.in d.consil.x.

25 †Quarto operatur, ut taliter confitens

fites possit priuari beneficio ecclesiastico iam adepto, & etiam abstinere debeat a suscipiendo alia, ut no. Inno. extrà. de elect. ī c. per inquisitionem. & consuluit Ang. ubi suprà. & plenè per Oldra. cons. cclxxij. incip. an negatio. & habetur per Alber. de Rosa. in l. quæro. ff. de edil. edi.

26 † Quintò operatur mirabilem effectum, uidelicet plenam criminis probationem, quando statutum, & lex requirit probationem animi. & de facto constat exemplum ſm Angel. in d. cō. x. si quis effugerit cum esset citatus. sed dubitatur an animo latitandi id fecerit, si probatur confessio extrà iudiciū facta, ꝙ animo latitandi aufugit. hæc confessio sufficit ad cōdemnādū, ut l. Fufcinius. §. q̄d sit latitare. ff. qui. ex cau. in po. ea.

27 † Et per huiusmodi dictum notabile potest in terminis regiæ pragma. de ictu scopetti & balistæ decidi casus, cum euenerit. nam uos scitis, ꝙ emittens ictum balistæ & scopetti, etiam si non sit secutus alicuius læsionis effectus, punitur pœna mortis si ad offendendum emiserit. nam si ꝯstat de ictu, & nō de animo, sed adest extraiudicialis ꝯfessio, ꝙ animo nocendi emisit, punitur ad mortem. quod ipsum recolo aliàs me dixisse in quodam apparatu, quem feci ī dicta regia pragma.

28 † Sextò operatur alium effectū. nā licet cōfessio iudicialis facta per minorē sine curatore, nō teneat, tamē si minor cōfessus fuerit extrà iudicium, facit indicium ad torturam, & operatur solitum effectū, licet fuerit facta absque curatore. ſm Bald. in l. clarum. C. de authori. præstā. & refert & sequitur Frāc. Bru in tract. de indi. & tor. in iii. char. in iij. col uerf. aliud indicium. & Hippol. de Marf. in l. de minore. in prin. nu. 51. uersic. an hoc habeat locum. ff. de quæstio.

29 † Septimò operatur alium effectū. nam cūm cōfessio delicti in tormentis, egeat ratificatione & perseuerātia, alijsque nō noceat, fallit id, qñ ultimæ cōfessioni, in tormentis, adest extraiudicialis. quoniam eo casu nō requirit ratificatio. ſm Inn. ī c. at si clerici. extrà. de iudic. & Fel. in c. olim. v. col. de præscrip. & Par. in uerbo, tortura. lo. j. uer. quia sæpè. & Iason. ī l. magistratib. ff. de iurisd. om. iudic. & Marf. in praxi. §. quoniam. uerf. quæro, dixi suprà. & ī sing. 500. incip. spōsalia de futuro. Alex. post Bar. in l. capite v. ff. de adulte. & per Tho. Gram. in cōs. xl. & Carre. in sua practi. in princ. nu. 48. & 49.

30 † Octauò operatur. nam si examinatur testis in iudicio de aliquo facto, an sciat & interfuerit, & deponat, ꝙ nō, & cōstet extraiudicialiter cōfessum fuisse se interfuisse facto, & scire, isto casu ex tali extraiudiciali cōfessione potest torqueri. per tex. unius. §. testes. ff. de quæst. & refert & sequitur Frāc. Bru. in tract. de indic. & tortu. in iiij. q. ij. partis. nu. 13. cū

31 sequentibus. † Nonò operatur aliū effectum. nam concurrentibus prædictis requisitis, & concurrentibus uerosimilibus, puta, partis præsentia, & causæ expressio, & loci, nedum confessio extraiudicialis facit indicium ad torturam, ut suprà dictum est, sed etiam sufficit ad plenam probationem, ut præcisè cogi possit talis confitens, ut perseueret in tortura, ut cōdemnetur. & hoc firmauit per multa iura & authoritates Tinda. in tract. de testi. uaria. in vj. capit. & præcisè per text. l. quæro. §. fi. de edil. edict. & per tex. in d. cap. v. & firmat & sequitur Marfi. in l. de minore. nu. 52. ff. de quæs. adde Capy. ī decisi. clxxix. & Fel. ī c. olim. viij. limi. extrà.

extrà.de rescri.adde etiam,ꝙ quan-
do in confessione extraiudiciali in-
teruenisset iuramētū,tunc ēt præiu-
dicat quò ad plenā probationem: ut
dicunt Bald.& Angel.in l.generali-
ter.ulti.colum.C.de non nu.pec. &
Gramm.plenè in decisio.xxxiiij.nu
32 me.59. cum seq.† Decimò opera-
tur alium effectum. nam cùm dicto
testis extrà iudicium non stetur cō
trà tertium: & stetur dicto testis in
iudicio facto potius, quàm extrà iu
diciū,illud quidem est uerum, quò
ad tertium, & in præiudicium ter-
tij:sed quo ad ipsum testem accusa
tum de falso, habet uim confessio-
nis extraiudicialis, & sufficit ad in-
quirendum de falso: & si concurrūt
uerosimilia, puta: partis præsentia,
causæ expressio, & loci, sufficit ad
plenam probationem, ut possit de
falso puniri:ut notabiliter & subtili
ter prosequitur Tinda.in tra. de te-
sti.ua.in c.vj.& vij.& tenuit & con-
suluit Alex.consi.cxiij.incip. omis-
sis necessariis,dico,in j.lib. ubi dicit
ex tali confessione posse testem tor
33 queri.† Vndecimò operatur alium
effectum secundum Alber.de Rosa.
in l.quæro.ff.de ædil.edict. quia fa-
cit maleficium esse notorium:quod
dicit probari ex text. c. conseruato
res. extrà. de offi.deleg.adde quòd
Fely.in c.olim.de rescrip.in iiij.fal-
len.nu.6.uidetur intelligere, quan-
do talis confessio facta esset coram
magna multitudine personarum.
34 † Duodecimò operatur alium effe-
ctum contrarium. quia confessio ex
traiudicialis non infamat. secūdum
Alber.de Rosa.in l.j.C.de requi.re.
35 nu.6.†Decimotertiò operatur aliū
effectum. nam confessio extraiudi-
cialis accusatoris uel instigatoris ꝓ
dest reo & accusato ad absolutionē:
ut dicit Bald. in l.j.col.ij. ff.de. co,
per quem factum est.& Gerar.in sin
gul.lv.& pulchrè Ludo.Roma. con
sil.lxvij.inchoan. Antonius accusa-
tus.col.ij.uer.vj. & tenet Boer. de-
36 cisio.cx.nume.5.† Decimoquartò
operatur.quia confessio licet extra-
iudicialis, dicitur probatio.secundū
Ang.de Aret.in.§.omnium.vij.col.
insti. de actio.allegat Bald.in l. deo
nobis. post princip.C.de episcop. &
cler. & Barto.in l.admonendi.ff. de
iur.iuran. et sequitur Marsi.in con-
sil.cxiij.nume.22.in ij.lib.Decimo-
quintò operatur.quia confessus ex-
traiudicialiter nō debet liberari sub
fideiussoria cautione in casu, quo a-
lias esset liberandus. secundum Af-
flict.in constitu.humanitate.in prin
cip.in prima fallentia. et in v. nota.
uersicu.sed quid si esset confessus.
37 †Sed quæro,an confessus extrà in-
dicium bis possit ex ea confessione
condemnari. Bald.in l.cum scimus.
C.de agri.& censi.li.xj.quem refert
et sequitur Ro.in l.nuda ratio.ff.de
dona.Pau.de Cast.in l.publici.in fi.
ff.de po. & Fely.in c. de hoc. nu.3.
38 de simo.tenet,quòd sic.† Secundo
quæro, an confessio extraiudicialis
in pertinentibus ad salutem animæ,
noceat & præiudicet plenè: dicas,
quòd sic. secundum Bald.in l.j. iiij.
col.C. de fal.cau.adie.lega.quem re
fert et sequitur Felyn. in c. de hoc.
de simo.num. 4. exemplificando in
eo,qui extra iudicium confitetur,se
esse usurarium.

TERTIA PARS tertiæ partis.

SVMMARIVM.

1 *Indicia legitima debent præcedere confessionem extortam per torturam. & nume.2.*

88 Processus debet esse ordinatus, ut cõfessio per torturam extorta, ualeat.

89 Confessus per torturam, dicitur sponte confiteri.

90 Confeßio per torturam, est ualidior spontanea.

91 Testes reprobati à iure, cum tortura probant.

92 Testis uarius cum tortura probat.

93 Confeßio minoris in tortura, absque curatore ualet.

94 Confeßio in tortura, etiam reuocata, probat semiplenè.

95 Cõfeßio in tortura, dicitur uolũtaria.

96 Confeßio in tortura coram incompetenti, perseuerata coram competenti, ualet.

97 Confessus unũ delictum in tortura potest de alijs interrogari, etiamsi nõ extant indicia.

98 Confeßio reuocata concurrentibus alijs indicijs nocet.

99 Confessus non appellat.

100 Confitens damnatur ex confeßione.

101 Damnatus ad mortẽ, si insontem dicat nominatum per se, an prosit.

102 Confitens se non cõmisisse delictũ, sed fuisse autorem ad illud committendũ, an damnetur.

103 Socius raptoris quomodo puniatur.

104 Confitens sponte delictum, & non perseuerans, an poßit torqueri.

105 Torqueri an poßit quis, ut manifestet mandantem.

106 Inquisitus negans se commisisse delictum, si postea conuictus dicat quidem se commisisse, sed fecisse ad sui defensionem, an audiatur.

107 Torqueri an poßit quis de libello infamatorio.

108 Torqueri an poßit, qui noctu ædes cuiuspiam lapidibus impetijt.

109 Tortus qui tertio confessus non ratificat, an iterum torqueatur.

110 Condemnari an poßit, si quis conuictus adhuc tamen neget.

111 Torturæ metus, an æquiparetur torturæ.

112 Confeßio quæ dicatur extorta metu torturæ. & nu. 113.

114 Torqueri an poßit confitens se combußisse scripturas.

115 Ratificatio an requiratur, ubi est plenè probatum delictum.

116 Confitens delictum, quod uere constat ipsum non commisisse, quando puniatur.

IVDEX.

Tertio loco uidẽdum restat de confessionibus extortis per tormenta, uel metu tormentorũ: & ꝓcedendo, ut procedere inchoaui: primo loco uideamus de requisitis ad istam confessionem per torturã extortam: & quæ requiratur. omnino, ut sit efficax ad condemnandũ: secundo loco de effectibus ipsius
1 confessionis. † Primò ergo requiritur, ꝙ cõfessio per torturam extorta, ad hoc, ut ex ea possit sequi condemnatio, sit taliter extorta, ut legitima indicia appareant præcessisse, antequàm deuentum sit ad torturã: aliàs nullius est ualoris & momenti ad condemnandũ, etiamsi sit ratificata apud tribunal: ita uoluit Gl. in l. pe. ff. de qõ. quã sequuntur Bar. & cõmuniter alij. & Ange. in l. j. C. de confes. & Gandi. in trac. male. sub rub. de quæstio. & tor. in vj. colũ. uer. item pone, ꝙ quidam. & Pet. de Anch. in Cle. j. de ho. & Salyc. in l. j. ult. col. C. de custo. reo. ꝑ id, quod habetur per Inno. & alios in ca. j. quod met. cau. & plenè per Mar. in l. j. ff. de quæsti. nu. 24. cum
2 sequen. † Et intantùm prædicta procedunt, ut ẽt habeant locum in crimine læsæ maiestatis: in quo iudex non potest reũ subiicere tormẽtis

sine indiciis. secūdùm te. nota. & ibi Glo. Cy. Bal. & Saly. in l. si quis alicui. C. ad leg. Iul. ma. & uoluit Ang. de Aret. in lib. malefi. in uerbo, *che hai tradito la tua patria*. in primis uerbis. & habetur plenè per Mar. in repe. l. fi. de pro. & in l. de minore. in prin. col. ij. uersicu. & aduertas. ff. de quæstio. & Brun. in trac. de indi. & tormen. in v. q. ij. par. nu. 6. cum seq.
3 † Item procedent prædicta, etiam si iudex habeat liberum arbitrium in criminalibus. quoniam nec tunc poterit torquere sine indiciis: aliàs teneretur in syndicatu. secūdum Pau. de Elea. in c. grauis. extrà de deposi. & Alex. in l. filiusfamilias. in v. apostil. ff. de dona. & per consequens si torqueretur quis in prædictis casibus, & confiteretur, confessio illa erit inanis & uacua.
4 † Limitātur prædicta, quādo inquisitus nollet respōdere inquisitioni. quia tunc iussus respondere, & factis eidem debitis monitionibus, si est præsens, etiam nullis præcedentibus indiciis torquebitur: non ad eruendam confessionem, sed ad eruendam responsionem affirmatiuam uel negatiuam, ut ipsi melius uidebitur. secundùm Bal. in l. accusationem. C. qui accu. non pos. in ulti. col. quem sequitur Bru. in trac. de indi. & tor, in v. q. ij. partis. nu. 4. quorū doctrina approbata fuit in sacro regio consi. Neapoli. ut refert Capy, in decisi. cxlv. inchoanti: in causa cuiusdam accusati. quo casu si sequatur confessio, licet extorta uideatur sine indiciis: tamen efficax erit & ualida. quam quidem conclusionem sanè intelligo, ut procedat, quando inquisitus uel accusatus interrogatus super facto substantiali, uidelicet an commisit tale delictum, uel homicidiū, non uult respondere, uel non dat responsum affirmatiuum uel negatiuum. non autem intelligo, quando non respondet aliis interrogatoriis sibi factis concernentibus qualitates seu circunstantias, & non factū principale: & ita uidentur innuere præfati Docto. dum dicunt, quādo non respondet accusationi seu inquisitiōi. intelligo etiam prædicta procedere, quando cōstat delictum esse commissum in genere: sed non constat de delinquente. intelligo etiam prædicta procedere in iis personis, quæ habent legitimam personam standi in iudicio: aliàs si esset minor, uel alius, debet interrogari & moneri, ut respōdeat, dato ei curatore. item prædicta procedūt, nisi fortè habuerit aliquam legitimam causam nō respōdendi. & est ratio huius decisionis, ꝙ uidetur cōtemnere iudicem: & efficitur cōtumax taliter, ut ratione illius cōtemptus & contumaciæ possit cogi, ut certū respondeat: ut dicit Bar. in l. de ætate. §. qui tacuit. &. §. sequen. ff. inter rogato. actio. aliàs cùm ego practicassem istam limitationem tribus uicibus in terra sancti Seuerini, fuit mihi oppositum, quòd non poterat torqueri non respondens interrogationibus iudicis: ex quo inquisitus non tenetur respondere positionibus curiæ criminosis: & ꝑ consequens nō potest dici inobediens: ut dicit Bal. in l, j. C, quo. & q[illegible]do iu. & in l. ij. §. quod obseruari. C. de iur. calū. & in l. ij, C, de edē. & ubiq; per Docto. & qui hæc dicebat, erat magnus leguleius: ego autem dicebam, ꝙ quidem uerum sit, quem non teneri respondere positionib⁹ datis à parte parti ad releuandum eū ab onere probādi: sed interrogationib. iudicis ex eius officio factis compelli respondere & teneri. quia

non

non interrogat ponendo, sed inuestigandi causa ueritatem interrogãdo, ꝙ facere potest, ut dicit idẽ Bal. in.d.§.ꝙ obseruari, & idẽ tenet Philip. Fran. in. c.ij. de confes. in. vj. et melius Bald. in.l.ii.C.de exhi. re. & in.l.si accusatoribus.C. de accu. & Bar. in.l.iiij.§.hoc autem iudiciũ ff.de dam.infect.& Alber. de Rosa. in.d.§.quòd obseruari, & est text. & ibi Barto.in.l.de minore.§.plurimum quoque.ff.de quæst. & in.l.di uus.ff.de custo. reo. & Archi. in.§. Item ꝙ dicitur.22.q.ij. ubi dicit, ꝙ reus à iudice interrogatus an deliquerit respondere tenetur ueritate, etiamsi tractaretur de periculo mortis, ex quo per uiam institutam est interrogatus, & adde Abb.in.c.cũ super de cõfes.ad fi.& Ioan. Bernar. in pract.cri.cano.in uerbo, promo-
5 tor seu fiscalis. †Secundo limitantur prædicta, ut procedant quando quis torquetur ad eruendam confessionẽ cõtrà se, secus, si torquetur ad eruẽdam confessionem contra alium, ut testes, quia eo casu etiam non præcedentibus indicijs torquetur, quod quomodo procedat, dixi supra in uerbo, item capiat informationem.
6 †Sed ut possit torqueri testis, requiritur, ut conuincatur quod interfuit
7 ut dixi suprà. †Tertio limitãtur prędicta, ut non procedant in custodibus pecuniarum, uel aliarum rerum furto subtractarum, quia ut indicent fures, sine alijs indicijs torqueri possunt, & confessio eorum ualida erit ſm Bar. per illũ tex.in.l.j.in.iiij.no. ff.de offi.præfe.uigi.& in.l.j.in fi.ff. de fur.ad uer.nau.caupo.stab. & Ioan.de Imo.in conf.ij.in casu proposito, & not.Bar. uero in consi.xviij. statutum est Vicentiæ col.pen.Ang. de Are.in lib.malef.in uerbo, & uestem cœlestẽ col.iiij.uersic.& etiam tu iudex aduertas quod dictum sequitur Philip. Deci. in consi. cccclxxiij.& hoc est uerum, si uerosimiliter potuerunt habere notitiã, prout per Ange.& Bar.in addi.ubi supra.
8 †Quarto limitantur prædicta, ut nõ procedant in bannito, & contumace, qui ex solis banno, & contumacia nullis præcedẽtibus indicijs torqueri poterit, & si tortus confitetur eius confessio ualida erit secundum Nicol.de Matta, & post eum Bald. in.l.prima in.iij.colum.C.de hæredi.insti.quos refert, & sequitur Frã. Bru.in tract.de ind.& tortu.ĩ. xxxv. colum. in prin. uer. addo alium casum.& Mars.in.l.prima.ff.de quæst. num.3.& Nicol.Boer.in deci.clxiij. nume.5.in.j.par.& Marsil. in pract. crim.§.diligenter ego autem semper dubitaui de ista communi conclusione Doctorum, & adhuc dubi-
9 to.† Inquisitio porrò nõ potest formari non præcedentibus indicijs, & formata aliter, non tenet, & ipso iure est nulla secundum Fulg.in conſ. cvij.incip.super eo.iij.col.& in cõs. cxlix.incip.in causa ĩquisitionis formatæ post princi.& Cuma.in consi. cxxxv.incip.ad primum post princ. de quo etiam per Marsi.in praxi.cri mi.§.constante, nume. 33. ergo non potest citari super inquisitione nulla, & citato sic aliquo, & facto contumace, cõtumacia non debet sub-
10 esse. †Nam contumacia, & bannum faciunt tunc demum indicium ad torturam, quando rite, & rectè præcesserunt omnia, & seruatis seruandis emanata sunt, & quando emanata sunt super in quæstione ualida, alias autem non sortiuntur effectũ, cum nulla, & inualida non sint in cõsideratione, & nullum operentur effectum, ut.l.iiij.§.condemnatum.ff. de re iudi.l.non putauit.§. non quæ

uis.ff.de bo.poss.contrà tab.& in ꝓprijs terminis consuluit Marf. in cō
11 fil.cxvij.nume.51.in.ij.lib.† Præterea ad torturam deueniri non potest non constito de delicto.l.prima §.illud autem.ff.ad Sylle. & ibi Barto.& Trācre.de Cor.in compe.sua. in.xvij.quæstio.Barto.& Ludo.Roma.in.l.fina.prima colum.ff. de quæstio.& Barto.in.l.prima.ff. de testa. milita.& plenè Marsi. praxi. crimi. §.primo nume.17. & in proprijs terminis de contumacia, & banno ita arguit,& firmat Boer.ī dec.sup.alle. nume.5.de quo perAymo.Craue.in consi.ccxliiij.in.ij.lib.& consi.cclx.
12 eod.lib.† Præterea nonne habemus quòd ad hoc,ut īquisitio ualida formetur necesse est ꝙ constet de offendente,saltem per signa ? ut quia claudus, cæcus, uel aliter, maxime, quādo proceditur contra absentem ut in casu nostro, ut plene habetur per Marsi.in praxi. cri. in.d.§ j.nume.17.nec constare potest, nisi capiatur informatio,& capi nō potest informatio de offendente, quin probentur indicia contrà eum,& sic nō uidetur posse dari casum,in quo ꝓ-
13 cedat cōclusio supra formata.† Præterea nonne habemns, ꝙ accusator non admittitur ad accusandum, si non habet probationes paratas?secū dum Spe.in tit.de aduo.§.iij. uersi. facta autem,& in tit.de accu.§.j.usque ad uersi.cum autem, & sic,si nō admittitur accusatio, minimè conceditur citatio contra accusatorem, non existentibus aliquibus indicijs contra eum,nec capta aliquali informatione ex quibus omnibus apud me satis redditur dubitabilis prædicta communis conclusio Doctorū,
14 quam Boer.ubi supra dicebat.† In uno uero casu procedere opinionē, & conclusionem supra firmatam ad mittendum est,quando uidelicet captæ sunt informationes,& ipsis mediantibus processum est faciendum inquisitum contumacem,& demum perditæ sunt īformationes, & remāserunt contumacia,& bannum,quo casu potest deueniri adtorturam ex
15 solis banno,& coutu. † Sed dicat quicquid uelit Boer.pro saluatione communis conclusionis supra formatæ adhuc tamen remanent dubia præposita,& perditio īformationis non reddit ualidam contumaciam, & bannum,ubi non cōcurrentibus prædictis apparent inualida illi iudici, qui nunc habet torquere reum quare ipsemet recedit à dicta saluatione,& isto etiam casu tenet requiri examinationem testium de nouo super delicto& debere audiri ipsum contumacem super ipsis banno, & cōtumacia,& testibus de nouo examinandis quid ergo dicendū in ista utili,& subtili quæstione,& male ex
16 plicata per doct.† Ego sane pro tenui facultate mea dicerem firmam remanentem dictam communē cōclusionē quòd ex solis contumacia, & banno quis possit torqueri non præcedentibus alijs indicijs pluribus modis esse limitandam.
17 † Et primo limitatur, ut procedat, quando constat delictum esse commissum in genere,per sup. allegata.
18 † Secundo limitatur prædicta conclusio,ut procedat, quando rite,& rectè processerunt bannum, & contumacia seruatis de iure seruandis, & seruata consuetudine loci, uel dispositione statuti,ita ut aliqua nullitas contumaciæ,& banni non possit impingi,quod est,quando aliqua ex
19 causa citatio est inualida.† Quia uitiata citatione, non tenet processus in coutumaciam factus, secundum Bald.in aut.si omnes.C.si minor ab

hæ.

hæ.se absti.& Affli.in constitu.causas in.v.not.in fi.defectus enim citationis est defectus iuris naturalis,ut in cle.pastoralis de re iudi.& Alex. in.l.iustè possidet.ff.de acquir.pos. & ideo actus iudiciales nulli, nullū producunt effectum,ut dixit Bald. in.l.j.C.ne ex deli.de.& sic citatio minus legitimè facta, habetur pro nulla dixit Bald.in.l.properandum. §.& si quidem.ij.col.C.de iud.post Inno.quem ipse allegat in.c.præterea de dilatio.& sic uidēdum est ante omnia,num seruata sint omnia requisita per constit.citationis literæ, & edictorum, & num alia requisita & solennia seruata sint in ipsis contumacia,& banno, atque hæc quidē circunspectus iudex prospicere debet, antequā ad torturam deueniat debet etiam considerari qualitas delicti,& an pro eo possit habere locū tortura,an non, & an inquisitio sit ualida, an inualida ex aliqua causa, per alleg.per Marsil. in consil. sup.

20 al.117†Tertiò limitat̄, ut procedat non ita indistinctè non præcedentibus indicijs,sed ita demum, si constat de delinquente per aliquas coniecturas,& præsumptiones, licet nō graues,& per aliqualem informationem,& licet non sint plena, & perfecta indicia,tamen sint talia ut ex ijs animus iudicis merito moueri possit ad expediendam citationem, & hoc ex supra allegatis,sed in hoc Affli&.in const.Pœnam eorum in.12. no.uidetur tenere, quòd non sit necesse,quòd aliter constet de delicto, sed sufficiat,ut constet de contumacia,& banno,ut quis possit foriudicari,& tanto quidem magis torqueri,& sic ex dicto ipsius uidetur sustineri posse præcedens conclusio,sed dicat quicquid uelit Afflict.nos alia sequi docet ratio, quia si eius dictū est uerum, & debet intelligi dummodò contumacia, & bannum rite & rectè processerint, non potest tamen esse, nisi concurrentibus prædictis,ut supra latè disserui,si uero dicamus eius dictum non esse uerum, prout contrà eum tenuit Iaso.in.l. omnes populi.12.colum.ff. de iust. et iur.quatenus dicit, quòd quis ex sola contumacia non potest occidi habemus intentum nostrum.

21 †Quartò limitatur, ut procedat facta litis contestatione,et audito contumace in suis iuribus, et defensionibus,ut sentit Boer.in deci. clxiij. nume.5.in.j.par.et uoluit Carre.in praxi.cri.in repetitio.l. obseruare. C.quo.appe. sed non obseruant iudices superiores,et uidetur uelle Afflict.in consti.pœnam eorum in.iij. nota.inquantum uult,quòd contumax potest se defendere, et etiam opponere,quòd accusatio,uel inquisitio nō procedit, uel probare suam

22 innocentiam. † Quintò limitatur, ut non procedat,quando constat de innocentia contumacis, et banniti, uel apparent indicia innocentiæ fortiora nam sicut alia indicia tolluntur per contraria indicia, et contrarias probationes, ita, et bannum,ut per Bald.in.l.obseruare curabis. C. quo.appel. ibi in tex. de uisu quem

23 sequit̄ Carr.ubi supra.† Sextò limitat̄,ut non procedat in clerico ꝯtumace,et bannito ꝗ quem nō potest procedi ad torturam ex quibusuis ī dicijs,nisi alias sit infamis, ut tenet Abb.Antiquus in.c.grauis extra de depos. quem seq̄t Abb. Sic.in.c.cū in contemplatione de reg.iur.et plene in proprijs terminis firmat Boer.

24 in deci.sup alle.163.†Septimò limitat̄,ut nō ꝓcedat in ꝯtumace, et bānito intra duos mēses à die ꝯtumaciæ,et bannitionis cōparente,ꝗ nec in bonis

in bonis nec in psona offendi pōt ĩ. dictum tempus per text. in consti.
25 clemētiæ.† Octauo limitatur, ut nō procedat, quando comparet sponte, prius impetrata securitate ab eo iudice coram quo comparet iuxta terminos consti. clementiæ in secun
26 do casu.† Nono limitatur ut procedat, quando contumax, & bannitus captus est ab eo iudice, qui eum cō tumacem, & bannitum fecit, non autem, si ab alio iudice captus est, & hoc ex doctri. Afflict. in consti. humanitate in.xiij.nota.uersi. sed iuxta præmissa quæro ubi ponit quæstionem de eo, qui contumax est in una curia, & demum capitur ab alia, & affert tum fideiussoriam cautionē de stando iuri, & petit se liberari, & ei opponitur, ꝙ non debet admitti, quia ꝙ contumax in alia curia, finaliter ipse dicit distinguendo, ꝙ aut una curia dependet ab alia, uel depē dent ab eodem rege, ut est magna curia, & iustitiarius regius, uel alius regius officialis, & tunc contumacia habet uires etiam in alia curia, ita ut non habeat locū fideiussio, aut sunt diuersæ curiæ omnino, & eo casu cō tumacia non habet uires in alia curia, ut non admittatur ab oblatam fideiussoriam cautionem, & sic eo casu minimè potest procedi ad torturam, quod est notandum, & alibi
27 non inuenies.† Decimo limitatur, ut procedat in uero contumace, & sic in citato personaliter, non autem in ficto contumace, & sic in citato domi. secundum Gramma. in consi. xlv. nume.25. cum seq. sed intelligerem hanc limitationem procedere de iure communi, non autem de iure consti. regni, secundum quas constitutiones nō fit distinctio, an quis sit personaliter citatus, an domi dū modo sit citatus, seruata forma ꝯsti. citationis literæ, ut plenè prosequitur Carre. in. l. obseruare curabis. C. quo. appel. non recipiant, nume.59.
28 uers. sextus casus.† Vndecimo limitatur, ut nō procedat, quando extat stilus, uel ritus in curia, ꝙ non procedatur ad citationem, nisi capta in formatione, & constito, quia tunc si aliter fieret, contumacia esset nulla, & ex hoc infertur, quod in magna curia uicaria, ubi est talis ritus præcedens conclusio Doctorum omnino non procederet quia cum in aliquo actu requiritur aliqua qualitas, necesse est, prius de ipsa qualitate, ut constet, dicit Ang. in. l. j. §. si quis neget. ff. quemadmo. test. aperiā. sequitur Ale. consi. lxxxij. ij. col. j lib.
29 † Duodecimo limitatur, ut non procedat in omnibus personis, sed habita ratione ad qualitatem personarū, ut si est aliqua persona, quæ ex caussa necessaria, iusta, & excusabili, se absentauerit, uel potuerit coniecturari, quod se absentauerit, & non metu delicti, ut si est aliquis mercator, qui continuo solet accedere per nū dinas huc illuc, uel si est aliquis nobilis in dignitate constitutus illum uerosimile est, se absentasse ex caussa probabili, & necessaria, uel si est scholaris, qui recessit à studio, ut ꝓ fici sceretur in patriam, et sic de singulis nam in talibus dicta conclusio Doctorum non procederet, ut etiam dicūt Nico. de Matta. et Bal. in. d. l. j. C. de hæred. insti. et ita per plura firmat Bland. in repeti. l. fi. ff.
30 de quæstio. nume.293 † Decimotertio limitatur, ut non procedat, quā do accusator. uel iudex inquirēs dedit caussam fugæ, ut quia armata manu insecuti fuerunt reū antè citationem, et quando ab ipsis processerūt minę, et cōminationes, se ipsum torturæ subiecturos, uel malè tractaturos,

ros, uel quia officialis esset nimis seuerus & solitus de facto procedere ad carcerationem, & torturam, ut pulchræ uoluit Pet. de Anch. in cōs. 409. probata tanta sæuitia. & sequitur Gram. in cōs. j. post decisio. nu.
31 22. † Decimoquarto videtur limitari posse in minore. per ea, quæ dixit Paul. de Cast. in l. ubi exigitur. in fin. prin. ff. de edendo. & Bald. & Ange. & Alexan. in l. ij. j. col. ff. si quis in ius uoca. non ier. & domi. Phil. de Petu. in cap. Nicola. in ulti. col. de appellatio. & ex ijs remanet ex-
32 pedita plenè quæstio. † Sciendum tamen est, quòd intantum est uerū istud, quòd confessio extorta per torturam non præcedentibus indicijs est nullius efficaciæ & momenti, ut dicta confessio non conualidetur superuenientibus ex post facto indiciis, ut est Glos. singu. & ibi notat Bart. in l. maritus. ff. de quæstio. & sequitur Bald. in l. fi.. C. de accus. & Ludo. de Ro. in conf. 167. & Bru. in tracta. de indi. & tortu. in 5. q. 2.
33 partis. nu. 47. † Illud tamen omittēdum non esse censeo, quòd licèt cōfessio extorta non præcedentibus indicijs nō ualeat, tamē si confessio facta fuit in tortura de aliquibus delictis, de quibus extabant indicia, poterit interrogari, & torqueri de aliis delictis in genere: licet de eis aliqua indicia non extarent. & hoc de generali consuetudine Italiæ, ut dicit Ange. de Arc. in lib. malefi. in uerbo, fama publica in finalibus uerbis. idèm tenet Odof. in suo tracta. de quæst. q. xj. incip. quid de quæstione cotidiana. idē sequitur Cæp. in conf. xxxix. in viij. col. & firmat Lud. Bol. in addi. ad Guido. de Suza. in tracta. de tor. fol. 3. uersi. quid si persona inculpata. & ita refert seruari Gramma. in decis. 34. nume. 34. cum seq. & in decis. 48. & dicit nedum procedere in furtis, sed in omnibus delictis. & ita dicit seruari per magnam curiam uicariam. & si sequatur cōfessio, ualida erit, licet nō ad condemnandum. quia indecenter. ut supra dixi in confessione spō-
34 tanea. † Vlterius sciendum est circà huiusmodi primum dictū & requisitum, quod si tortura fuit modica, ut quia parum altatus supra terram, quis confiteē, et homo nō infirmus, sed robustus tortus, & demum cum interuallo temporis ratificat, & expressè perseuerat in cōfessione, etiāsi legitima indicia non præcesserint, confessio ipsa ualet & tenet: ut magistraliter firmat Par. de Put. in li. syndic. in uerbo, tortura. el iij. uersi. an ex sola cōfessione. & idē Amod. in lib. sing. fol. 8. uers. item tenetur. & consuluit Mars. in conf. 80. in j. li. qui cuncta regit. & conf. ciij. j. lib. in præsenti casu inquisitiōis. iij. col. & firmat Grāma. in decis. 34. nu. 55. cum sequen. & ita dicit uidisse seruari in magna curia uicaria. sed uide ad hæc Alex. conf. 47. j. col. iiij. li. & consi. 99. & 98. in ij. lib. & Paul. Grill. in tract. de quæstio. & tortur. uersi. quartò. nunc uidendum. nu. 4. & Bald. in le. obseruare. C. quorum non recipian. uersic. quæro quid si quis. & ibi And. Barba. in additio. & uide ea, quæ dicit. Marsil. in l. j. ff. de quæstio. nu. 42. cum sequent. ubi idem operatur tortura, quod metus torturæ, ut confessio infringatur extorta per torturam non præcedētibus indicijs. cogitate super prædictis in
35 facti contingentia. † Item adeò sunt uera prædicta: quòd confessio extorta per torturam nō præcedentibus indicijs est inualida, ut si aliquis tortus leuato uelo, & ex abrupto, & nullis præcedentibus indicijs confiteatur,

confiteatur, se occidisse hominē, & illi intulisse tria uulnera, & eum sepeliisse in horto suo, etiamsi ea confessione audita iudex mittat militē ad dictum hortū, & ibi ille inueniat cadauer sepultū cum tribus uulneribus, sicut ipse tortus dixerat, iudex ilicò nō possit eū cōdēnare ad mortē ex d. confessione, ēt sic uerificata per oculorum inspectionem. atque idcircò id, ꝙ extorta fuit nullis præcedentibus indicijs. quinimò debet ipsum iudex absoluere ab instantia, seu obseruatione iudicii, & tum demum inchoare nouam inquisitionē & ꝓcessum, & sic tandē ipsum punire, ut latè ꝓsequitur Mars. in praxi.
36 cri. in §. secūda qō. per totū §. †Sed iuxta prædicta quæro, quid si tortus ab aliquo potestate prædito non seruatis seruādis, sed leuato uelo, & in dicijs nō præcedentib. confessus sit, ac postea ab illo remissus ad aliū iudicem superiorē examinānti illi, & interroganti num uera esset illa cōfessio, quā in tortura fecit corā priore præside, responderit uerā esse, an uigore talis cōfessionis possit condēnari. dubium facit. quia primo loco fuit tortus indebitè, & minus iustè, unde quicquid postea sequit̄ uř fieri metu torturę. ſm Glo. in l. pen. ff. de q. hanc qōnē tangit Mar. in praxi. cri. in §. occurrit per totū. & post multa distinguit sic: aut iste reus erat homo rudis, & idiota, ac ignarus literarum, & tunc uř, ꝙ secunda confessio facta coràm illo iudice superiore ipsi non noceat, nec ēt prima. per Gl. ī d. l. pe. quia ipse reus uidet̄ hoc dixisse uigore torturæ præcedētis, & timore, ne iterum torqueat̄. aut erat homo sagax practicus, & expertus, qui uerosimiliter poterat scire, ꝙ potestas eū non torqueret, nisi haberet sufficientia indicia, & tunc talis confessio secundo loco facta ei noceret, quia non uidetur illam fecisse metu torturæ, uel si per secundum iudicē fuisset reo dictū, ꝙ non deberet timere đ aliqua tortura, sed ꝙ deberet dicere ueritatem, & isto casu ipsi noceret talis secunda confessio. aut econtrà fuit dictū, & non nocet, ut latè hř per eum. ad prædicta facit, ꝙ dicit Gram. in consil. lx. nu. 14. ubi tenet, ꝙ confessio sponte ratificata extra torturā, licet primo loco fuisset extorta per torturam legitimis indiciis nō præcedentibus, nocet, & tenet, maximè, si est iurata, & ꝓ prædictis facit notabilis doctri. Bal. in l. unica. C. de confe. in v. col. in iij. oppo. ubi ait: ꝙ si tortus fuit quis non præcedentib. indiciis: si postea perseuerat expresse in publico, ualida est cōfessio: & dicitur no. in Gl. d. l. j. & ī l. diuus. ff. de qō. sed cōtra Bal. tenuit Roma. in cōs. 167. incip. Antonius accusatus, & circa prædicta uide Par. de Put. in tract. syndic. in uerbo, tortura. el j. uersi. an ex sola confessione. ubi uř uelle sustinere opinionem Bal. ubi supra. & uide Paul. Grilla. in trac. de quæstio. & tor. uersi. quarto nunc ui
37 dendum. †Non omitto, ꝙ licet confessio torti non præcedentibus indiciis sit inualida, tamen confessio territi et etiam confitentis apud chordam ualeat & teneat. qm̄ licet non præcedētibus. indiciis minime quis torqueatur terreri tñ potest & duci ad chordam, & ualet confessio. secundùm Bal. in l. ij. C. quo. appel. non reci pia. & dixi ut suprà in uer-
38 bo, rei indurati torqueātur. †Item est sciendum, ꝙ etiam in crimine læsæ maiestatis confessio extorta non præcedentibus legitimis indicjs etiam ratificata, non tenet, ut satis abunde prosequitur cōsulēdo Marsi. in

st.in cōsi.xlvj.n.14.in j.li.& cōs.14. nu.20.eo.uolu.&consi.18.nu.7.eo. lib.& per Fran. Brun. in trac.de in-
39 di.& tor.in q.v.ij.par.nu.49.†Secū do principaliter requiritur, ꝙ lis sit contestata. secundum Barto. in l.si adulterium cum incestu. per illum textum.ff.de adulte. quem refert et sequitur do. Alexan.in l.j.ff.de quæstio. & ibi Marsi.nu. 14. & Brun.in trac.de indi.et tor. in v.q.ij. par. et sequitur Afflict.in consti. si damna clandestiua.in nono not. aliàs confessio inde extorta non ualet,ut docet prædicta Hippo.a Marsi. in praxi.cri.§.postquam. et §.nunc uidendum. per totum.
40 †Tertio requiritur,ꝙ facta litis cōtestatione,et dato termino ad probandum, testes examinati ad informationē curiæ, repetantur et examinentur parte citata ad uidendum iuramenta testiū, aliàs non probarent. ac de hoc plene dixi in uerbo, et demum repetātur testes curiæ. et quòd aliter non probarent, dixit multum notabiliter Ange. de Aret.in lib. malefic.in uerbo.fama pub.ij. char. uersi.qro qualiter ꝓbet.et Bar.ī l.fi.ff. de qō. et uoluit Saly.in.l.fi.in fin.C.eo. et Bald.in l.iubemus.iij. col. uersi.itē dixi.C.de probatio.et Ang.in repe. l.si uacantia.27.col. C. de bo.uacā. lib.x. plenè Marsil.in l. prima.ff. de quæst.ij.col.nu.7. et uide Afflict.in consti.humanitate. et in constitu.si damna clādestina.et Bru.in trac.de indi.et tor.in ij.q.primæ partis, nu.
41 9.et 10. †Limitantur prædicta duo in disrobatoribus stratarum insignibus,incendiarijs,uiolentis, raptoribus, et committentibus grauia crimina, qui oēs laborant infamia. nā in istis ex processu informatiuo ꝓceditur ad torturā ex præeminētia magnæ curiæ uicariæ, ut testatē Afflic.in decis.cccl j.incip.fuit dubitatum.quæ præeminentia qualiter intelligatur,uideaē Gram.in uoto 3.ꝑ
42 tot.ubi plene. †Sed aduertēdū est, ꝙ non solum prædicta habent locū ex præeminentia magnæ curiæ uicariæ,sed ēt ex dispositiōe iuris cōis, ut uoluit Hipp.de Marsi.in l.j.ff. de quæst.nu.37.et 38.et 39. et hoc dicit uelle Guido de Suzar.in trac.male.sub rub.qualiter fit inquisitio. in prin.et Gād.in li.male.sub rub.qūo cognoscatur de male.per inquisitionem.in uerbo, facta et completa.et uoluit Gram.prędicta referens in dicto uoto iij. et iudex torquens aliquē ex processu informatiuo in casu arduo, erit excusatus. secundùm Alexan.in consi.lxv.in j.lib.et in cōsil.xli.ii.uolu.incip.habita super cō-
43 tentis.†Sublimitatur etiam prædicta tertia iimitatio inquantum dixi, quòd testes debent repeti parte citata, ut non procedat in crimine læsæ maiestatis, quia etiam si non sint repetiti parte citata,tamen probant. secundnm Marsi.in l.de unoquoque.ff.de re iudi.et Fely.in cap. qm̄.de probat.et Capy.in deci.127.
44 †Et idem dicit procedere in crimine assassinii.ſm Archi.in ca.j.de homi.in sequiē Gemi.ibi in §.fi.et do. Fely.in ca. qm̄ frequenter.in pe.col. ut lite non contesta.idem tenet Hostien.Lap.&Philip.Fran.ibidem. et Gram.in consi.xl.nu.8. tn̄ Fely.in c. in nomine dn̄i in 5.lim. de test. et Gram.uoto 11.tenent cōtrariū. sed pro pri. opi.facit,ꝙ crimē assassinatus æquiparatur crimini læsæ maiestatis.secundùm Mars.in consi.xix. Gram. uoto ij. sed in crimine læsæ maiestatis probant, ergo ita etiam dicendum est in crimine assassinatus æquiparato crimini læsæ maie-
45 status. † Vnum tamen non puto omittendum

omittendum in ista materia, ꝙ licet testes recepti parte non citata non faciant indicium, tamen faciunt ali quod argumentum & præsumptionem, ut dicit Gramma. in d. decis.
46 xxxiiij. nume. 33. †Sed iuxta prædicta quæro, an semper & omni tempore possint testes repeti parte citata: dicas, ꝙ non, quia postquam pronũciatum est in causa, non possunt repeti, ut dicit Gramma. in deci. 28. & post cõclusionẽ minimè, & sic post citationem ad dicendũ: ut dicit Capy. in deci. xxxv. incip. in causa magistri Antonini. & dixi suprà. & uidetur tenere Afflict. in constitu. ter minum uitæ, in uersi. sextò quæro, vbi distinguit, an ad instantiam partis, an ex officio procedatur. Vide
47 eum. †Quartò requiritur, ꝙ testes repetendi, & examinandi nõ solùm examinentur parte citata, sed etiam requiritur, ꝙ examinẽtur per ipsum iudicem, & non per solum notariũ actorum: aliàs non probarent, & per consequens, si uigore eorum fuerit ad torturam processum, & extorta cõfessio, ipsa esset inualida: nisi fuerint examinati ex causa, & cum commissione iudicis: ut est tex. in cle. j. de offi. delega. & ibi hoc uoluit clarius Glo. & Bal. in rub. de contro. in ue. ij. col. & plene prosequitur Marsil. in l. j. ff. de qõ. in prin. n. 16. uersi.
48 septimò requiritur. †Quinto requiritur, ꝙ si est minor torquendus, iudex det ipsi curatorem, aliàs processus est nullus, nulla etiã confessio inde secuta: ut dixi etiã supra in confessione spontanea. & not. Ang. Aret. in l i. malefi. in uerbo, cõparuerunt dicti inquisiti, & confitẽtur totum. & plenè dixit Marsi. in l. de minore. quę ulterius minor xiij. ann. ff. de quæ. et Par. de Put. in tracta. syndi. ĩ uerbo, tortura. uersi. an cõfessio adulti. & idẽ Marsi. in l. j. ff. de quæstiõ. nume. 17. uersic. octauò requiritur. at non similiter curator debet authorari minori, quãdo torquetur, ut sic respõdeat, quia nec debet interesse: ut habetur per domi. Lanfr. in cap. quoniam contra. in uersic. confessiones. extra. de probatio. & per Bartol. in l. minor xxv. annis. omissam. ff. de minor. et sequitur idem Marsil. in l. de minore. nu. 55.
49 ff. de quæstio. † Vbi plus subdit: quòd si non fuit datus curator, sed constitutus procurator legitimè, processus ualet et tenet. et hoc dicit probari ex doctri. Bald. in l. cùm et minores. per illum tex. iij. not. C.
50 si aduer. rem iudi. †Sexto requirit, ꝙ confessio non sit extorta per torturã post appellationẽ legitimè interpositã, quia esset nulla sententia qñ à decreto de torquendo esset appellatũ: et statim facta appellatione ligantur manus iudicis non expectata inhibitoria: ut est doctrina Ang. in lib. male. ĩ uerbo, fama pub. uers. aduertas tñ. et hr̃ in c. regni. si iuste. circa qđ est aduertẽdũ, ꝙ d. c. dicit, si iuste qs appellauerit, recipiatr̃ appellatio ante adhibitã torturã. ergo à cõtrario sensu, si iniusta est appellatio, põt iudex non recipere appellationẽ, et ea non obstãte ꝓcedere ad torturã, qđ puto esse qñ oia ritè et rectè processerunt, quia datæ fuerũt defensiones, et repulsa cõcessa, cũ esset petita, et publicatus ꝓcessus. et auditus reus ĩ oĩbus sui iuribus cũ eius ꝓcuratore legitimè cõstituto, et indicia nõ sunt euacuata per defensiones, et sufficientia sunt ad inferendã torturã, et nõ leuia, et moderate fuit tortus, et sic non haberet, de quo conqueri posset, imò indiciũ vr̃ potius fieri ad dilatãdũ, q̃ alia ex causa, et hunc intellectum

ad

ad dictũ capi. sensit Seba. Neap. in d. c. licet nõ ita declaret, sed succinctè dicat. & hunc eundem intellectũ sensit ad dictũ c. Ludo. Carre. in repe. l. obseruare curabis. nu. 188. iiij. colũ. mouetur per Gloss. in l. ij. C. de epi. audien. ubi dicitur in textu, ꝙ clericus frustatoriè appellans, punitur certa pœna. dicit Glo. ꝙ si appellatio nõ tenet, nõ est in pœna. ego autem ꝯfirmo hanc eãdem opinionem ex alijs infrà dicẽdis. nã ubi calumnia est euidẽs, iudex ex officio potest ipsam repellere Glo. in l. si quis cum maior. §. si patris. de bo. quæ liber. Fely. in c. dilecti. de iu. imo eo casu iudex nõ debet admittere proponẽtem, & minimè si cõtigerit appellari de ipsa appellatiõe, curare debet. ſm Imol. in c. post electionem. de cõce. præbẽ. & in cap. super eo. de appell. & Abb. ĩ c. nullus. de præsum ptio. & ideo dixit Iacob. Butrica. in l. ij. C. de fal. ꝙ ubi iudex uidet aliquid fieri ad procrastinãdum litem, debet ex officio occurrere, & idem uoluit. Pau. de Castr. in l. properandum. ij. col. C. de iudi. & Bald. in ca. quoniam cõtra. in antepe. col. extrà. de probat. prout refert & sequitur Fely. in c. pastoralis. §. quia uero. de offi. dele. dicit. ꝙ si homicida instat ad defensam, ut res protrahatur, debet homicida ipse ĩterfici, & postea inqri, quãto magis hæc ꝓcedũt ĩ tortura? ad cognoscẽdũ, an iusta sit appellatio, an iniusta, sufficiũt ꝯsiderationes ś. dictæ, quas ꝯsideret iudex, & benè ꝑcũcteť ꝓcessum, & si dubitat, an in processu adsit aliquod grauamẽ nec ne, admittat appellationem, si uero est securus, omnia ritè & rectè processisse, & ꝙ nihil deest de ꝑdictis, quin oĩa sint seruata, reiecta appellatione securè procedat. quæ oĩa notes, quia nullibi ĩuenies ita late examinatã hãc quæstionẽ, & posset tibi facere ingentẽ honorem, ut mihi in facti cõtingentia aliàs fecit, dum essem auditor generalis olim

51 P. Salerni. † Septimo requiritur, ꝙ antequàm quis torqueatur, deť ipsi torquẽdo copia indiciorum cum termino competẽti ad se defendẽdum. ſm Ange. de Are. in suo opere malefic. in uerbo, fama publica. in j. char. uer. & benè noť. & in eo. uerbo, uer. item aduertas. & uoluit Gãdi. in lib. malefi. in rub. incip. nũquid torquẽdus sit audiẽdus. refert & sequitur Marſ. in l. j. ff. de qõ. in tertio requisito. num. 8. Afflict. autem in cõstit. si damna clãdestina. ix. nota. plenè disputat, & finaliter cõcludit, ꝙ tã de iure regni, quàm cõi dãda est copia repertorum ĩquisito, antequàm torqueatur, ꝙ dicit nõ procedere, quãdo crimen est notoriũ, quia eo casu nõ datur copia repertorũ. item dicit nõ procedere, ubi testes sunt examinati ex officio, nõ ad denũtiam seu querelam super infamia de crimine, dicit tñ posteà, ꝙ ĩ magna curia uicaria uidit seruari, ꝙ copia repertorũ nõ deť, nisi datis defensionib. & repetitis testibus examinatis citata parte ad uidendum iuramẽta testiũ, & ita dicit fuisse decisum ĩ sacro regio cõs. Capy. in decis. lxxiiij. incipi. in causa Frãcisci de Serino. & an dãda sit etiã inquisito nõ petẽte, uide suprà ĩ uerbo, detur copia capitulorum. & adde, ꝙ intantũ debet dari copia capitulorum, ut si nõ sit data, cõfessio extorta nõ sit alicuius momẽti futura. ſm do. Pet. de Mõ. for.

52 in c. tormẽta. nu. 2 † Octauo requiritur, ꝙ iudex recipiat & audiat defensiones rei, & per ipsum nõ stet, quo minus eas recipiat. aliàs quicquid inde sequitur, nõ ualet, nec ad cõdẽnationem deueniri potest. ſm Ang.

in l.

in l.pactum inter hæredẽ.ff.de pac. pro quo allegat text.in l.iij.§. si ad diem.ff.de re mi.& latius per Ange. in tra.male.in uerbo, qui iudex statuit terminũ.nã iudex prætextu alicuius liberi arbitrij,nõ põt denegare defensiones reo.sm Alex.in cõs. lxv.incip.habita super cõtẽtis.ij.co. j.uolu.& idem dixit Pe.de Ancha.ĩ cõ.clxvij.incip.uisis diligẽter. & firmat Mars.in praxi.cri.§.cõstãte nu.
53 26.cum seq.†Et intãtum sunt uera prædicta,ut & princeps nõ possit in causa criminali, tollere defensiones inquisito,ut in specie uoluit An.de Iser.in cõsti.regni.item dura & dira.& idem in c.j.in uer.bona cõmittentium.in ti.quæ sint rega. & uoluit And.de Iser.in cõsti.regni.prosequẽtes.& habetur plenius in uoto
54 xxx.per Gram.†Imò nõ solum iudex debet recipere defensiones producta ducẽdas à reo,sꝫ ẽt ex officio suo debet quærere defensiones rei. l.si nõ defendãtur.ff.de pœn. uolũt Doct.in l.j.§.fi.ff.de quæst.& d.Alexãd.in cõs.ccccclxxvj.incip. pulchre respõdet.in fi.& Ang.in ꝯs.xxxviij. incip.factum tale est,Christophorus Petri.ulti. colũ.ante fi.& Cuma.in cõs.cxxxiiij.incip.uisis denunciationibus.in ij.col.& Mars.in praxi.cri.
55 §.nunc uidẽdum.nu.7.†Item intantum sunt uera prædicta,ut si inquisitus sit adeo pauper,ut non possit se defendere,iudex debeat prouidere, ut gratis fiant acta,& recipiãtur defensiones.text.est iũcta Gloss.in l. tam de mẽtis C.de episc.audiẽ. & illum tex.extẽdit ad actuarium Affli. in cõstit.appellationum tempora.in v.no.uer. rursus.& ponit Par.à Pu. in lib.syndi.in uerbo,expẽsæ.& Afflict.in cõstitu.ii qui.in not.& plene Boer.in decis.cccxxv.in ij.lib.ubi etiam dicit, ꝙ accusator,si procediẽ ad querelã, uel fiscus, si proceditur ex officio,debet prouidere de expẽsis circa uictum inquisito pauperi,&
56 ut possit se defendere.†Item adeò sunt uera prędicta,ut debeãt recipi & admitti defensiones reorum, etiã facta publicatiõe tam super nouis, quàm antiquis capitulis. secũdum Saly.in l.fi.C.de quæstio.in ulti.co. & Mars.in pract.§.sequẽs. per totũ & in l.j.§.si quis ultrò.ff.de quæsti. & fuit decisum in sacro regio cõsil. Neapo.ut refert Capy.in dec.lxxxxj. incip.in causa hominum.ubi etiam postquàm cõclusum in causa sit,licitum est in criminalibus examinare ad defensam, licet in criminalib.nõ
57 cõcludatur. † Item adeo prædicta procedũt,ut inquisitus nõ possit defensionibus renũtiare,& si renũtiat, talis renũtiatio etiam iuramẽto firmata,nõ tenet.secũdum Gloss.ordi. in l.pactum inter hęredẽ.ff.de pact. & gloss.in l.custodias.ff.de pu. iud. & uoluit Bald.in authẽ.iubemus.C. de iudi.& Bar.in d.l.pactum.& plene per Fely.in ca.cũ uenissent.in iij. col.extrà.de test.in quo dicit id nõ procedere in nouem casibus, primo in cõfesso spõte secũdo quando renũtiatur ijs,quæ sunt de apicibus iuris & statutorum , & nõ de iure gẽtium,tertio si tacite renũtiat permittẽdo labi terminum statutum,quarto in latrone famoso,quinto si notorium est,nullam defensionem competere posse,sexto si reus captus est in flagrãti crimine , septimo si reus renũciat exceptionibus declinatorijs,octauo si renũtiat per cõclusionem in causa,nono ubi pœna nõ est corporalis , quos casus prosequere, ut per Mars.in praxi.crimi.§.exami
58 nãda.per totum.†Nonò requiritur si examinatis & receptis defensionibus.reorum,petatur publicatio pro parte

parte ipsorum, quod fiat, aliàs si nõ petatur, potest ea nõ facta procedi ad torturam. secũdùm Bru. in tract. de indic. & tor. in ii. par. in. v. quæsti. nu. 49. & Afflict. in cõstitu. si damna clãdestina. & Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, tortura lo. iij. uer. sequitur quæstio. in fi. & Carre. in pra. in l. obseruare curabis. numer. 188. C. quo. appell. recipiã. licet Bar. in d. §. reus. dicat procedere. quãdo proceditur ex officio, & nõ ad instãtiam
59 partis. †Decimo requiritur, quòd si petatur repulsa per inquisitum, cõcedatur. quia est species defensionis ut uoluit Bar. in extraua. ad reprimẽdum. in uerbo, & figura iudicij. & habetur per Afflict. in deci. ccclj. incip. bis fui dubitatum in duabus causis, & suprà fuit demõstratum. adde Afflict. in cõstit. siquis in posterum. in. x. not. & in cõstitu. pessimam. in viij. not. & Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, tortura. el. ij. uers. & an si quis dixerit. ij. colũ. sed in hoc aduertẽdum esse puto, quòd licet nõ cõcedatur repulsa, uideat tamẽ posse dici, quòd ex hoc nõ inualidetur cõfessio, cum habemus, ꝙ testes repulsati, licet nõ ad cõdemnationẽ, tamen ad torturam bene sufficiãt, ut uoluit gloss. in l. fi. C. de ijs, qui. ut indi. & habetur per Gramma. in cõs. j. & Ludo. in cõs. ccccli. incip. quædam mulier. ij. colũ. & Bald. in l. cũctos populos. C. de summ. tri. & fi. catho. & Frãcisc. Bru. in tract. indic. & tor. iij. colũ. & sequitur Gram. in uo. xxv. ergo uidetur, quòd cõcessa nõ operatur, ut reus nõ torqueatur & sic si nõ cõceditur, nõ debet operari nullitatem cõfessionis secuturæ ex tortura, cùm etiam cõcedi nõ debeat illud quod cõcessum nõ releuat. sed prædicta puto procedere, quãdo testibus obijcitur infamia, uel paupertas, uel alius defectus, qui in totum nõ eneruat dicta ipsorum, nõ autẽ quando obijcitur inimicitia, uel inhabilitas, aut corruptio, aut falsitas, aut alius defectus, quo probato dicto ipsorum totaliter inualidãtur. & ita intelligo procedere istud decimum requisitum. uide tamẽ omninò. Abb. in c. cum in iuuẽtute. de præsumptio. & in c. qualiter & quãdo. extrà. de accu. & an quãdo testes infames ĩfamia iuris, uel facti admittantur in testes, an nõ, plenius quã alibi per Afflict. in cõstitu. patarenorum. in viij. not. et uide Gramma. in deci. xj. num. 9. cum sequẽtibus. et ĩ
60 deci. lxxxv. et lxxxvj. †Illud proximè sciẽdum est, quòd repulsa testiũ criminosorum, debet cõtinere omnes circũstantias, quibus debet esse formata accusatio, uel ĩquisitio. secũdùm Bart. in l. iij. §. lege Iulia. ff. de testibus. et Angel. ab Aret. in lib. malefi. ĩ uerbo, qui iu. statuit ter. ad oppo. compro. ĩ fi. Ludouic. de Ro. in cõs. cclxxxx. et Boer. ĩ deci. cccxxj. ij. part. licet Bald. ĩ l. edita. C. de edẽd. ĩ repet. Padua. tenuerit cõtrarium. ĩ viij. col. uer. oppo. et ĩ authẽ. si dicatur. C. de test. ĩ fi. et ad hoc, ut probẽt testes deponẽtes ĩ repulsa, necesse est quod deponãt se nõ esse testes criminosos et ita tenetur cõmuniter ab alijs, ut plenè per Gramma. in decis. xj. incipi. dum in noua.
61 †Cæterùm repulsa testium ad hoc, ut inepte non proponatur, necesse est, quod ĩ specie proponantur defectus, et non in genere, uidelicet non dicendum est, quod sunt infames, adulteri, fures, et homicidæ, sed debent proponi sigillatim causæ infamiæ et similium per text. in c. præsentium. extrà. de testi. §. testes. in uerbo, sigillatim. in vj. et idẽ tenet Bald. in l. j. C. de testa. ij. q. et Ludo.

Ro.in cõſ.ccxc.incip.in caſu propoſitæ cõſultationis. Glo.ĩ cle.cõſtitutionem.in uerbo circũſtãtiarum.ff. de elect.Pau.de Caſtr.in cõſ.xxvij. incip.uiſa appellatiõe.ij. colũ.facit, quod notabiliter uoluit Bal.in l.turpia.poſt Glo.& Bart.ibi de lega.j.facit,quod not.Bald.ĩ l.ſi quis teſtib. ad fi.de teſt.& Grãm.ĩ deci.xxxiiij.
62 nu.49.†Item repulſa debet referri ad cõditionẽ teſtis,quæ eſt ſecũdũ tẽpus teſtimonij,nõ ad eam,q̃ ĩ præteritum fuit.& ideo ſi quis repulſat teſtes propter aliqua delicta ĩ præteritum,& probatur bona fama de p̃ſenti eorũdem teſtium,talis repulſa nihil obſtat,& ita in particulari cõſuluit Ange.ĩ cõſ.cccix j.& ij.colũ. & Sozi.ĩ cõſ.liiij.ĩ iij.lib.ii.colũ.uerſic.item & tertio. & eſt aduertẽdũ ꝙ duo teſtes nõ ſufficiũt ad probãdũ quẽ eſſe bonæ uel malæ famę.ſm Ang.ĩ authẽ.quomodo opor.epiſc. §.quarta.uerſ. nota cũ lex. adde tamẽ,ꝙ unum fecit me dubitare,quia dicit Specu.ĩ titu.de teſt.§.j.nu.89. ĩ fi.ꝙ olim criminoſus , præſumitur & hodie criminoſus.l. quiſquis .C. ad l.Iul.ma.& ultimo opponitur de c.fi.extrà.de præſump.ubi quilibet præſumitur bonus.& ibi Ioã.And. reſpõdet ĩ addi.Specu.illud eſſe uerum,quod dicitur ĩ d.c.fi.quãdo nõ cõſtat,ꝙ aliàs fuiſſet criminoſus, & ita poſteà reperi Fely.ĩ d.c.fi.limitãtem d.c.fi.ut nõ procedat,quãdo ꝓbatur aliàs fuiſſe criminoſum. quia criminoſitas illa præſumitur perdurare,niſi probetur ſublata,ut ibi per eum nu.15.uerſ fallit quarto & ultimo.tamẽ ſi bene cõſiderẽtur dicta Ang.& Soz.procedũt,quãdo ex aduerſo probatur de bona fama ipſorum.teſtium.dicta Spec. ĩtelligo,qñ probatur criminoſitas ĩ præteritũ, & ex aduerſo nõ probatur bona fama.& ſic cõcordãdo opiniones,bene.procedũt dicta Doctorum. uide Iaſo.ĩ l.j.C.de teſta.nu.9 ubi refert
63 cõſ.Ange.†Vndecimo requiritur, ꝙ facta publicatione ĩ cauſa , & cõceſſa repulſa, & elapſo termino datõ ad percũctãdum,citetur ĩquiſit⁹, & eius procurator ad diſcutiẽdum ĩdicia,& ad dicẽdum cauſam , quare nõ debeat ex ĩdicijs cõtrà ſe exiſtẽtibus,torqueri,& ad hæc debet ſtatuti competens terminus , ut eſt tex.et ibi hoc no. Bart.ĩ l.cuſtodias. de pu.iu.licet ſi nõ ĩteruenìſſet hæc citatio,nec auditi fuiſſent procuratores et aduocati,nõ ex hoc ĩualidet, cõfeſſio.ſm Bar.ubi ſuprà.arg.eius quod no.ĩ l.j.C.ꝗ ſentẽ.aduer.fi.la.
64 †Duodecimo requiritur,ꝙ cõfeſſio extorta per torturam,ſit extorta ex delicto,ꝓ quo uenit imponẽda pœna ultrà relegationẽ,& nõ infrà.ꝗa aliàs nõ poteſt quis torqueri, & per cõſequẽs ſit tortus cõfiteatur , eius cõfeſſio nõ obſtabit,ut eſt tex.in c. tormẽta.& latè diſpu. Grammat.in cõſ.xv.& uoto xv.& Afflict.in cõſt. in quæſtio.in viij.nõ.& in cõſtitu.ſi damna clãdeſtina.& Par.de Put.ĩ li. ſyndi.ĩ uerbo,tortura.lo.iij. uerſic.
65 an in cauſa pecuniaria.†Et quæ ſint delicta pro quibus ueniat imponẽda pœna ultrà relegationem, dicam infrà ĩ uerbo.pœnis debitis feriãt.
66 †Sed pone,ꝙ quis commiſit plura delicta,quorum nullum ſua natura eſt tale,ut pro eo habeat locum tortura,ſed cumulatis omnibus bene habet locum,an eo caſu habeat locũ tortura?Philip.Cor.ĩ cõſ.ccxvij. in j.lib.cõſuluit,ꝙ nõ,cum uniuſcuiuſque natura ĩſpiciatur, & nõ omniũ
67 cumulatio.†Tertiodecimò requiritur,ꝙ cõfeſſio per torturã ſit extorta ab eo,cõtrà quem erãt ĩdicia,& ꝗ erat leuis uitæ,& diffamatus de alijs delictis:

delictis:ut in c.regni incip.tormentis.& dicit And.de Iser.in consti.si damna clandestina.quod fallit secũdum eum,qñ contrà tortum fuerat examinatus unus testis omni exceptione maior de uiso, qui non fuerat reprobatus:& firmat Gramm.in
68 consi.xv.nu.5.† Quartodecimò requiritur,ꝙ tortus & confessus, non sit tortus ultrà modum cõsuetum, & per nouas species tormentorum. quia tunc confessio secuta,esset inualida.quia in torquendo attendendus est modus consuetus. secũdùm Cy. Bal.& Saly.in l.Gracchus.C. de adulter.per l.sed an ultrò.ff.de neg. gest.& iudicabitur,modum consuetum excedere ex qualitate tormenti,conditione personæ, & consuetudine loci.secundùm Par. de Put. in lib.syndi.in uerbo,tortura.el j.uer. an si officialis aliquem tormentauit, qui mortuus est. & ideò iudex non debet scindere carnes torquendi,ut confiteatur.secundùm Bal. in l.pen.de eme.propin.& in prædicto casu etiam punietur iudex: ut ibi ꝑ
69 Par. ubi supra. † Et ideo malè faciunt iudices, qui passim in omnibus casibus,quando torquẽt aliquẽ, in pedibus imponunt magna pondera,uel adhibent aquam frigidam in dorso pendentis in tortura: quia hæc non nisi in grauissimis criminibus fieri possunt.secundùm Par.de Put.in lib.syndic.in uerbo,tortura. lo iij.in fine uersic. de repetitione.
70 †Et quod peius est, inueniũt noua genera tormentorũ,ut scindant carnes: ut est tormentum polletri.nam hæc nõ nisi in grauib⁹ fieri possunt. secundùm Bald. in l.j.C. de iis qui ad lib.perue.refert Par.in dic. uerbo tortura. lo iij. uiso de repetitio.
71 †Decimoquintò requiritur,ꝙ non sit tortus quis ultrà tertiã uicem:& ob id confessus,ꝙ esset immoderatè tortus,nullum sibi periculũ creat rit.secundùm Pau.de Ca. in consil. cxcvij.incip.uisa inquisitione. circà si.& sequitur Par.de Put.in lib. syndica.in uerbo,tortura.lo iij.in c.ui-
72 so de repetitione torturæ. † Decimosextò requiritur, ꝙ antequam quis torqueat, accusator petat torqueri:aliàs accusatore non petente nec requirente,iudex non debet ꝓcedere ad torturam.secundùm Bal. in c.j.§.iudices.iij.de pa.iur.fir.sed Bal.non dicit,ꝙ non potest torqueri:sed dicit,ꝙ iudex nõ tenetur torquere:quæ sunt diuersa. imò statim ac quis aliquem accusat, & dat indicia,uidetur interpellare,ut torquea-
73 tur. † Decimoseptimò requiritur, ꝙ non sit illata tortura die feriato, idq; ob honorem Dei:quia cõfessio inualidabitur . & hoc est uerum in criminibus leuibus et non ità grauibus.secundùm Brun.in tract. de indic.& tor.in ij.par.v.q.nu.52.uersi. quæro ulterius . & uidetur decidi ꝑ tex.in l.nemo.C.de episc.audien.& in l.prouinciarium.C.de fer.& concordat c. regni incip. idem prouisa
74 iuris sanctio. † Decimooctauò requiritur, ꝙ antequam quis torqueatur, pronuncietur per iudicem fore torquendum.secundum Brun. in sæpe allegato trac. in ix. char. iiij.
75 col. † Decimonono requiritur, ꝙ non extorqueatur confessio à muliere prægnante per torturam. quia esset nullius ualoris. nec intrà . xl. dies,quibus ex puerperio decũbit. secundũ Bart.in l.prægnantis.ff.de pœn. post Gloss.& Ioan.de Ana in c.intelleximus.ij. & iij.colũ. de iis, qui fi.occi.& Bald. in l. imperator. ff.de sta.homi. & firmat Mar.in l.j. ff.de quæstio.uersicu.nonò requiritur.v.col.nume. 19.ubi idem obseruari

uari dicit etiam post.xl.dies, si non posset reperiri nutrix puero, ne pe-
76 reat.† Vigesimò requiritur, ꝙ confessio non sit extorta per suggestionem: ut puta, factis interrogatoriis, an Seius homicidium fecerit: & similia. quia id esset suggerere. ꝑ tex. & ibi Barto. in l.j.§. qui quæstionē. ff. de quæstio. debet enim in genere interrogari. secundùm Angel. de Aret. in lib. malefic. in uerbo, fama publica. uer. uideamus de tortura. in ulti. colum. & Ludo. Bolo. in addit. ad Guido. de Suza. in tracta. de
77 indi. & tormen. nume. 23.† Vigesimoprimò requiritur, ꝙ non sit extorta confessio à personis, quæ regulariter prohibentur torqueri: ꝗa esset inualida. & regulariter omnes possunt torqueri, siue liberi, siue serui, siue masculi, siue fœminæ, siue patresfamilias, siue filiifamilias: nisi expressè reperiatur prohibitum. l. unius.§.j. & in l. Labeo. ff. de quæstio. & latissimè prosequitur Brun. in tract. de indi. & tor. in iiij. q. principali. & Angel. de malefic. in uerbo, fama publica. uersi. nunc uidea-
78 mus de tortura. vj. q. † Vigesimosecundò requiritur si confessio extorta sit per repetitionem torturæ, ꝙ repetitio ista rite & rectè processerit, & in casu permisso à iure. & ideo uidēdum erit, num tortura repeti poterat in eo casu. nam tortura ut repeti possit secundum Bar. in l. unius.§.j. ff. de quæstio. requiritur, quòd noua superueniāt indicia. sed posteà idē Bart. ibidem distinguit, ꝙ aut contrà tortum erant, & sunt urgentiora & euidentiora indicia, & potest quæstio repeti: aut erat & sunt leuia indicia cōtrà eum, & isto casu nō potest. ita tenendum dicit, licet aliter eius doctrina referatur ꝑ Ang in lib. malefi. in uerbo, fama publica. in uersi. tertiò quæro an tortus ubi finaliter dicit: caueas iudex, ut non repetas tormēta, nisi superuenerint noua indicia. Salyc. in l. ij. C. de custo. reo. in fi. refert opinionem Bar. in d. l. unius. prout ego retuli. & se confirmat cum dicta opinione Bar. ut consideretur qualitas indiciorum: & ita dicit in practica seruari. Bal. in l. milites. C. de quæstio. in ij. col. refert Cy. & Odof. & concludit, ꝙ aut quis fuit sufficienter tortus, & non adsunt noua indicia, & non potest repeti: aut nō fuit sufficienter tortus, & potest repeti. Gandi. in tit. de quæstio. & tor. iiij. col. dicit hæc formalia uerba conclusiuè: tu tamen dic secundùm do. Odof. ꝙ non potest repeti sine nouis indiciis: qualia erunt, ut quia tortus dixit, nullum cubasse secum ea nocte in illa domo, ubi maleficium fuit cōmissum, & posteà per testes probetur contrarium, uel aliud simile. & hæc est cōmunis opinio aliorum Doctorum. assessores tamē honoris auidi, hoc nō seruāt: imò quotidie quæstiones repetunt sine nouis indiciis, quousque de imperitis criminibus ueritas eruatur. quia possunt defensari per l. in corpore. ut ui. sine quoquo suffragio. §. oportet. ibi: iudices torquebunt fures & non cessabunt: consideret autem iudex in quæstione repetēda, quomodo tortus in animi et corporis fortitudine perdurauerit. & sic, ut uides, refert cōmunem opinionē Doctorum esse, ꝙ non repetatur, nisi ut supra: tamen dicit de consuetudine aliud seruari. & sic potest potius Gandi. allegari pro cōtraria opinione. sed considera, ꝙ in uersi. sequenti uidetur uelle, ꝙ adsint noua indicia: sed illud intelligo de iure: aliud in practica, ut ipse dicit. & quòd nō

possit

possit repeti tortura sine nouis indiciis, tenuit Augu. de Ari. in addit. Ang. in loco supra allegato. & idem ibidem concludit Bernard. Par. de Put. in tracta. syndica. in uerbo, tortura. el iij. uersic. de repetitione torturæ scias. post relatas hinc inde opiniones dicit hæc uerba formalia: & sic erit arbitrarium: quod quidem de repetitione torturæ, & hoc communiter obseruatur: quia quando iudici uidebitur, quòd non sit sufficienter tortus prima uice, habita consideratione robustitatis torti, & tolerantiæ tormentorum, eius debilitatis, indiciorum uehementiæ uel ipsorum debilitatis, & immanitatis delicti, ac etiam loci torturæ: an uidelicet tractus fuerint dati à loco multum alto, an humili, & an fuerit parum altatus. quia tunc reperitur tortura quasi prima non fuisset integra: uel si iudex dicat non plus pro hodiè, & det cautelam, quòd protestetur & interloquatur, quòd intendit pro tūc supersedere in tortura iam data non perfectè, sed leui modo, & ipsam repetere, si & quoties opus fuerit: & non aliter quàm ad indagandam ueritatem. & ita in effectu residet. Afflict. in constitu. si damna clandestina. dicit hæc formalia uerba: & ego uidi obseruatū à bonis iudicibus, ꝙ sufficiēter tortus, non torquetur iterum sine nouis indiciis. & dicitur sufficienter tortus secundùm qualitatem personæ ipsius torti. et indicia præhabita, & totum hoc est in arbitrio iudicis, ut suprà dictum est. Marsil. in l. repeti. ff. de quæstio. nume. 5. in fi. dicit hæc formalia uerba cōcludendo: & finaliter hæc est communis omnium opinio, quòd leuiter tortus potest repeti in tormentis, ut sufficienter torqueatur: sed si fuerit sufficienter tortus, & nihil dixerit, tunc non poterunt repeti tormenta, nisi superuenerint noua indicia fortiora primis: & ita seruandum est in practica. quia ista opinio est æquior & sustentabilior, & magis iuri consona. & ita residet. & quando dicantur noua indicia, uide Angel. de Aret. in lib. malefic. in uerbo, suprà allega. Francis. Brun. in tract. de indi. & tortu. in. v. q. num. 58. ubi plenè uideas Boer. in decisi. clxiij. uum. 9. j. par. Guid. de Suza. et ibi Ludo. Bolo. in additio. in tra-
79 cta. de indi. & tortu. nu. 57. † Vigesimotertiò requiritur, quòd confessio extorta et habita per torturam, sit extorta mediante illata tortura per habentem merum imperium. quia potestas torquendi, est meri imperij: ut l. defensores. C. de defen. ciui. et tenet Guliel. de Cun. in l. imperium. ff. de iurisdi. om. iudi. et Mar. in l. pen. nu. 5. ff. de quæstio. et ideò locumtenens potestatis, et simplex assessor, non possunt
80 torquere. † Vigesimòquartò requiritur, ꝙ confessio fiat principaliter de delicto, de quo inquiritur, et nō incidenter, ut confitens possit damnari pœna ordinaria. secundū Bart. in l. si confessus. ff. de custo. reo. et Inno. in c. fi. pen. colū. de confes. et Marsi. in l. repetitio. nu. 24. ff. de qō.
81 et in l. j. ff. eo. circa fin. † Vigesimoquintò, requiritur, quòd confessio facta in tormentis, ratificetur extra locum et aspectum torturæ in publico testimonio. secundùm praxim, quam tradit Iacob. de Belui. in praxi. cri. in titu. de quæstio. col. xv. et ad longum per Mar. in praxi. crimi. §. quoniā. et Fran. Brun. in trac. de indi. et tor. ij. par. vj. q. num. 4. et Guido. de Suza. in tracta. de tortu. nume. 78. et ibi Ludo. Bolog. in additio.

82 ditio. † Vnum tamen scias, quod ratificatio confessatorum in tormẽtis, non requiritur, ubi ultrà confessionem adest confessio extraiudicialis præcedens istam cõfessionem secundùm Ioan. de Imol. in c. at si clerici. de iudic. & Fely. in c. olim. v. col. de rescrip. & Ias. in l. magistratibus. ff. de iuris. om. iudi. ij. colum. & Mar. in pra. cri. §. quoniam. nu. 38.
83 † Item licet confessio extorta per torturam, absq; ratificatione sit inutilis, ut suprà dixi: tamen hæc uera sunt, quando tortura fuit magna. secus autem, si leuis & modica, & tortus fuisset robustus. nam tunc ualebit talis confessio absq; alia perseuerantia, ex quo censetur spontanea & non tortura extorta: ut Bar. in l. j. §. diuus. & §. si quis ultrò. et in l. pen. ff. de quæst. et Bald. in l. j. C. de confes. & Par. de Put. in trac. syndi. in uerbo, tortura. lo j. uersi. an ex sola confessione. & in uerbo, tortura. lo iij. uersic. uiso de repetitione. & Bal. in l. ij. C. quorum appel. & Grã
84 mati. in uo. vj. † Vigesimosextò requiritur, si confessio etiam iurata & ratificata, fuerit allegata erronea, ꝙ detur terminus ad probandum de errore, & admittatur reuocatio: & interim non debet exequi: ut plenè habetur per Grammati. in uot. vij. & in uot. x. allegat And. in constitutione, si damna clandestina. et habetur per Mar. in l. j. §. si. xviij. colum. ff. de quæst. & Thom. Gram. in cõsi. lxix. & Marsil. in praxi. §. quoniam. & Ias. in l. magistratibus. ff. de iur. om. iudic. & in l. error. C. de iur. & facti igno. & Paris in uerbo, confessio. & in uerbo, tortura. lo iij. uersi. sequitur quæstio quotidiana. Tho.
85 Gram. in consi. xl. † Vigesimoseptimò requiritur, si quis confitetur aliquod delictum, quod requiritur ad sui probatiónem & uerificationem uerificari aliquam probabilitatem, ut puniri possit, ꝙ expresse confiteatur illam qualitatem, uel confiteatur generaliter omnia contenta in accusatione uel inquisitiõe, quia tunc uidetur confiteri omnes qualitates. exemplum: si inquiritur de adulterio commisso cum Berta uxore Titij, et confitetur reus se cognouisse Bertam, non sufficit ista confessio ad condemnandum: nisi probetur, ꝙ Berta sit uxor Titij. nam confitendo simpliciter se cognouisse Bertam, non uidetur cõfiteri matrimonium inter Bertam & Titiũ: & sic debet probari illa qualitas. uel quòd confiteatur exprefsè in genere uel in specie. ut sup. dictam qualitatem: ut tradit Bar. in l. si cui. §. j. ff. de lega. j. sed de ueritate huius dicti uide Angel. de Are. in lib. malefi. in uerbo, comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur totum. & ibi Bernar. de Land. in addit. & August. de Ari. ibi. & Marsi. in l. lege Cornelia. §. constitutum. ff. ad l. Cor. de sicar.
86 † Vigesimooctauò requiritur, si qs confitetur se uenenasse aliquem, & ex eo illum mortuũ esse, quod probetur per alias probationes, & per expertos & signa, quòd ille talis ex ueneno mortuus fuerit: alias ista confessio sola non sufficit ad condemnandum: et est ratio, quia talis confessio est impossibilis, qa si reus confitetur ex ueneno per se dato, mortuum esse, confitetur illud, ꝙ est ipsi impossibile scitu: uidelicet ꝙ ille mortuus sit ex illo ueneno. nã impossibile est idiotis scire oꝑationem, quam facit res in corpore. secundùm Alex. in consi. cccxxxix. incipiẽ. in causa inquisitiõis formatæ. pri. col. & firmat ac sequit Marsil. in l. j. §. præterea. nume: 37. ff. de sicar.

ficar.& Afflict.in consti. mala. no-
87 xia.pri.col.& dixi supra. † Vigesimonono requiritur ꝙ iudex statuat terminum confesso ad faciendũ omnes defensiones aduersus illam confessionem, ut latè docet Afflict.in consti.super incisionibus. iiij.not.
88 †Trigesimò requiritur,ꝙ dicta confessio non sit fundata super inordinato,& nullo processu,quia non potest uirtute ipsius procedi ad condemnationem secus,quando confessio esset spontanea, quia eo casu ex ea confitens damnari potest,ut dicit Ange.de Aret.in li.malefi.in uerbo fama publica in uersi.& aduertas tamen, & habetur plenè per Fely. in c.at si clerici extra de iudi.

¶Istis autem omnibus requisitis cõcurrentibus plures effectus opera-
89 tur dicta confessio.† Et primò operatur, quia ut per torturam habita sit, tamen licite iudex potest scribi facere, quòd sponte reus confessus fuit,& nec notarius,nec ipse ĩcidũt in falsum,secus,quãdo non concurrentibus prædictis habita fuit, sed tamen Ang.& Imo.in.l.qui in aliena.§.fi.ff.de acqui.hære.& not. Ange.de Aret. in lib.malefi. in uerbo, comparuerunt dicti inquisiti,& cõfitentur totum in fi.& est hoc uerũ dato aliquo interuallo inter confessionem,& tormenta,quod relinquitur iudicantis arbitrio. secundum Alexã.in consil.j.in.iij lib.
90 †Secundò operatur, quia ualidior est confessio cum tormentis, quam sine,ut habetur in authẽ.de test.§.j.sed pro ueritate huius.d.Bart. quę sequitur Marsi.ĩ.l.j.ff.de quæsti.§.j. facit tres casus, primus casus est, quãdo quis torquetur in se tantum, & tunc ualidior est cõfessio spontanea,quam cum tormẽtis,ut in.d.§.j.& in.§. diuus ead.l. secũdus est, quando quis de illo interrogatur,& tunc est ualidior illa,quæ fit cũ tormentis, quandoque quis torquetur in se,& in alium,& tunc debilior est confessio, quæ fit cum tormentis, quàm quæ sine tormentis.
91 †Tertiò operatur, quòd in quibus casibus testes reprobati à iure,examinati,sine tortura non probant in ijs cum tortura benè probant,ut habetur per Inno. Gl.in.c.cum P. de accusa.& per Alexã. in consil.xj.in primo lib. & Marsi. in.l. ex libero, num.8.ff.de quæstio.& hoc ubi specialiter inductum est,quòd tales testes reprobati admittantur.
92 †Quartò operatur.nam licet cõfessio,& depositio testis uarij seu conuicti de mendacio,nullum operetur effectum,secundum Inn.in.c. præterea de testi.cogen.& do. Anto.in.c. cum in tua ult.col.de testi.& Ange. in consi. cclxxv.incip. quædam domina Margareta,& Alexã.in consi. ccclxiiij.incip.in causa appellationis in.v.col.tamen si tortus persistit in sua confessione pri.erit ualida dicta cõfessio,ut habetur.in.l.ex libero,& ibi Gl.& Bart.ff.de quæstio.& per Inn.& alios in.c. cum in cõtemplatione de regu. iuris per Dy. in regu. sine culpa de re.iur. & Cy. in l.fi.C.de quæstio.Bald. in.l.iij.C.ad l.Iul.de adulte.Saly.in le.nullus.C. de testibus.de quibus uideas Bar.in l.quicquid astringendæ.ff. de uerb. ob.& Gramma.in cõsi.xxxiij.nu.iij.
93 †Quintò operatur nam licèt confessio spõtanea minoris nõ ualeat, nisi sit facta in præsentia curatoris, tamẽ facta in tormẽtis etiam absq; præsentia curatoris, ualet, & tenet, dummodò in prĩcipio causæ ei datus fuerit curator,& adhibita fuerit causæ cognitio,ut habetur per Bal. in.l.clarum.C. de autho. præstan.

94 †Sextò operatur nam confessio facta in tor. etiam si fuerit reuocata, probat semiplenè secundum Bald. in.l. bonæ fidei.ij. colum. uersicul. item quæro de confessione.C.de re. credi.& Alexã.ĩ.l.prima.§.diuus.ff. quæstio.& habetur per Panor.in.c. ex literis extra.de cõfes.iij.col.uersicu.nota unum casum, & quòd si reuocans dicat se errasse,& ꝯfessum fuisse dolore tormentorum, an debeat ei dari terminus ad probãdum de errore, antequam torqueatur? dic, quòd sic. secundum Gramma.
95 uo.vij.† Septimò operatur, quia licet facta sit tormẽtis adhibitis,tamẽ dicitur confessio uoluntaria, licet nõ spontanea secundum Bald. in.c. j.§.iniuria.iiij.col.uers.quæro,utrũ semel tortus de pac. iur. fir. & Flo. ĩ.l.de ætate.§.j.de ĩter.actio.& Barto.Cæpo.in.l.spõsio.ff. de uerb.sig.
96 †Octauò operatur, quia licet fuerit facta coram iudice ĩcompetenti tamen si perseueratur coram iudice competẽti,ualet.& tenet secũdũ Cardi.ĩ cle.j. §.ij. de hære. & cogiẽ in ea perseuerare coram competenti,ut habetur suprà in.j. par. nume.
97 xj.ubi dixi.† Nonò operatur, quia si cõfessus fuerit quis in tortura aliqua delicta,de quibus indicia extiterant,potest interrogari, & torqueri de alijs delictis in genere,de quibus nulla apparent indicia, & hoc de generali consuetudine Italiæ secundũ Ang.in tra.male.in uerbo,fama publica in finalibus uerbis, & recolo dixisse suprà in uerbo, rei indurati
98 torqueantur. † Decimò operatur. quia licet confessio ipsa reuocetur, tamẽ si omnia prædicta requisita cõcurranr,& maximè,si cõcurrant indicia sufficientia, & talia, quæ indubitabiliter indicant ueritatem coniuncta confessione ipsa, secundum Bald.in.l.fi C.de proba. nõ prodest dicta reuocatio, sed cõdemnari potest,si nõ probetur contrarium per reuocãtem, & prosequitur Gramma.in deci.lxij.per totam.
99 † Vndecimò operatur, quia stante cõfessione prædicta, & concurrẽtibus indicijs coadiuuantibus ipsam cõfessionem,confessus ipse appellare non potest secũdum Bald. in .l. cum nõ solum .§. necessitate .C. de bo.quæ lib.in.iiij.colum. per tex.in c.Romana.§.si autem de appella.in vj.& sequitur Gram.in deci .lxxij.
100 nume.5. † Duodecimò operatur, ut ex ea cõfessione possit confitẽs damnari,ut habetur in.l. si cõfessus ff.de custo.reo.& extrà de cõfes.c. cum super,& latè firmat Fran.Bru. in tract. de indi. & tortu.in.vj. q.ij. par.nu.29.in uerbo,postremo quæro operatur etiam multos alios effectus,quos operatur cõfessio iudicialis,de quibus uide suprà. Sequitur, ut uideamus de aliquibus quæstionibus uarijs in materia.
101 †Et primò quæro, quid si confitens in tortura, & extra torturam, quòd Titius fuit suus socius ad cõmitẽdum tale homicidium,uel delĩctum,posteà cõdemnatus ad mortẽ apud furcas dixit, reuoco cõfessionem,quo ad illum socium, & quòd falsò eum inculpaui confiteor,an ex hoc illa confessio reddatur inanis, quo ad illum nominatum?hanc quæstionem pouit Marsil. in praxi.cri. §.restat in prin.& finaliter decidit, ꝙ talis reuocatio nihil prodest illi nominato, quãdo ultra confessionẽ torti adesset aliquod aliud indicium corroborans dictam confessionem. Gramma.in uoto.xj.nume.18.uidetur tenere talem reuocationem indifferenter ualere,& prodesse nominato,sed adde,ꝙ intentio Gramm. rectè

rectè intuenti uelle uideatur cōcordantiam cum distinctione Marsi. ꝙ apparet, quia in repertorio, in uerbo cōdemnatus dicit, quòd quando cōdemnatus, dū ducitur ad furcas, exculpat eos, quos inculpauit, ualet talis exculpatio, dummodò alia non appareant uerificata, & allegat .d. uo. 11. uide And. de Iser. in consti. si damna clandestina ubi dicit, quod relinquitur arbitrio iudicantis qui debet considerare, an aliquo procurante fuerit facta illa reuocatio.

102 † Secundo quæro, pone, ꝙ commissum est aliquod delictum, quod non potest sciri à quo commissum sit, ꝙ in magna aliqua multitudine admissum sit, unus uero captus de illis, qui interuenerant, & tortus cōfitetur, se nō commisisse illud delictū sed fuisse autorem, & principalē ad coadiuuandum illos homines ad aliquid faciendum, quod erat de genere prohibitorum, an hic ex hac confessione puniatur? marsi. in repeti. l. uni. C. de rap. uirgi. nume. 79. uersi. & tene menti dicit, quòd sic alios Doctores in hoc citās ita tenentes.

103 † Tertiò q̄ro, ecce quis inqrit̄ de raptu mulieris, & seruatis seruandis fuit tortus, & cōfessus se nō rapuisse, sed fuisse in societate raptoris, an ex hoc poterit puniri de raptu, alio non cōstito dicas, quòd nō secundū eundem Marsi. ubi supra nume. 81. in. vj. char. alios Doctores adducen-

104 tem ita tenere. † Quartò quæro, ecce inquisitus spōte confessus est delictum, post uero ad tribunal ductus nō uult illud ratificare, an cogi possit per torturam? Marsi. in praxi. cri. §. quoniam nume. 18. distinguit, ꝙ aut iste cōfessus est maior. 25. annis aut minor primo casu si confessus fuit in iudicio, & habet cōfessio sua requisita, ut diximus in prima parte & non est opus alia ratificatione, sed potest condemnari, aut confessus fuit extra iudicium, & tunc non poterit condemnari, sed operatur, ut diximus supra in. ij. parte secundo casu etiam si cōfessus fuerit spōte cum authoritate curatoris, non poterit definitiuè condemnari, nisi ratificauerit, & approbauerit.

105 † Quintò quæro, ecce aliquis cōfitetur delictum cōtra se sponte, uel per torturam, an possit sine nouis indicijs torqueri, ut manifestet mandantem? dicas, quòd sic secundùm Angel. in. l. & si certus. ff. ad Sylle. & idem tenet Angel. in lib. malefi. in uerbo, Sempronium mandatorem. ij. colum. & Deci. in consil. clxxxix. incipien. lætatus sum. vj. colum.

106 † Sextò quæro, ecce quis inquisitus de homicidio semper negauit, tandem uero ex indicijs cōtra eum existentibus tortus confessus est, se illud quidem delictum patrasse, attamen ad sui defensionem, idque offert probare, an admitti debeat ad id probandum, nec ne? And. de Iser. & Afflict. in constit. terminum uitæ in. vij. quæ dicunt, quòd sic, licet aliud dicant iudices sitiētes sanguineum humanum, licetque se remittant ad dicta per eos in titu. de contro. inuest. §. item si uassallus, & tenet hoc Luc. Pen. in. l. professio. C. de mu. patri. lib. xj.

107 † Septimò quæro, an inquisitus de libello in famatorio, puta quia fecit libellum infamatorium contrà honorem alicuius, & ipsum posuit in locis publicis, si apparent indicia ad torturā, de hoc possit torqueri. istū casum habui de facto Salerni, quo tēpore ibi erā iudex in pſonā cuiusdā mulieris, quæ per suū filiū minorē scribi fecit, se dictante plures libellos infamatorios ꝯ quendā quē

honestatis causa nõ nomino, ꝙ eius uidelicet soror esset stuprata, & de alijs infamijs, & satis dubitaui, an posset torqueri, & saluo, semper meliori cõsilio, dico, ꝙ totum hoc in eo pẽdet, ut inspiciatur, quòd crimẽ positum sit in libello ipso famoso. nam si est tale delictum, ut si uerum esset, pro eo ueniret imponenda pœna ultra relegationem contrà nominatum in tali libello, tum si author libelli non docuerit uerum esse id crimẽ, punitur ipse pœna illa, qua puniretur ille nominatus, & sic haberet locum tortura, alias si imponeretur pœna pro eo crimine ibi nominato infra relegationem, non haberet locum tortura, ut est text. iuncta Gl. & ibi not. Saly. in. l. unica. C. de famo. libe. quæ omnia notes in actu
108 practico. † Octauò quęro, an possit torqueri ille, qui domum alicuius saxis impetierit de nocte. hoc dices dependere ex qualitate pœnæ, qua ueniret plectendus faciens talem impetitionem, &. cum hic casus factò euenisset in terra Sancti Seuerini, quo tempore ibi eram iudex uolui casum reperire, & reperi text. in. l. si statua. ff. de iniur. ponent in indiuiduo casum, quòd actio iniuriarum competit, & sic tortura non habet
109 locum. † Nonò quæro, ꝙ si aliquis tortus fuit, & confessus, deinde non perseuerans in ratificatione iterum torquetur, & confitetur in ratificatione uerò iterum negat; et denuo tortus confitetur, et in ratificatione negat, quid sit faciẽdum istam quæstionem posuit do. Par. de Put. in lib. sindica. in uerbo, tortura. lo. iij. in uersicu. uiso de repetitione, et dicit se habuisse de facto, et per sentẽtiam eundem liberasse. de quo. per Boer. in deci. clxiij. in. ij. parte.
110 † Decimò quæro quid si tortus quis perseuerat in negando, et contrà eum apparent nonnullæ probationes apparentes ex processu, et tortus est citra præiudicium probatorum, an possit cõdemnari, cum negauerit, & licet Bartho. Cæpol. consil. xxxij. incipien. rustici Vicentini teneat, quòd non tamen cõtrarium est uerius per casum singularem in. l. qui sentẽtiam. C. de pœ. quem dicit ad hoc esse singularem Alex. in leg. unius. §. reus. ff. de quęstio. & Ludo. in. l. j. §. hoc rescriptũ. ff. ad. Sylleia. & Par. de Put. in lib. sindi. in uerbo, tortura. lo ultri. in. c. quidam latro famosus. j. col. & plenè Gramma. in consi. xij. nume. 14. & de pœna extraordinaria, & ordinaria
111 uide ibidem. † Vndecimò quæro, an metus torturæ, & ipsa tortura, æquiparentur ad hoc, ut confessio facta indicijs non præcedentibus, non teneat si facta fuit metu torturæ dicas, ꝙ sic secundùm Bald. in. l. interpositas. C. de transa. circa fin. quem ibi secuntur Doct. & Alex. in. l. j. §. diuus. ff. de quæstio. & Bal. in. l. maximè. ff. ꝙ fal. tu. autor. & Marsi. in. l. j. ff. de quæst. nume. 42.
112 † Et quæ dicatur confessio metu torturæ extorta, relinquitur arbitrio iudicis secundum Bar. in. d. l. iterpositas. j. col. in uerbo, ulterius not. & Ang. Are. in li. male. in uerbo, fama publica in fi. Alex. in. l. j. §. Diuus. ff. de quæstio. Cy. & Saly. in. l. ij. C. de
113 custo. reo. † Sed an confessio facta per eũ, qui fuit spoliatus, ut torqueretur, sed non ligatus, dicatur metu torturæ extorta? Nico. de Neapo. ĩ l. nouissimè. ff. de eo, ꝙ fal. tuto. autho. dicit, ꝙ non sed Saly. in. l. ij. C. de cust. reo. tenet oppositum, & idẽ tenet Cardi. in cle. j. §. ij. de hære. dicens, ꝙ nuditas est tormẽtum, sicut ieiunatio Barto. in. l. j. §. diuus Se-

uerus

uerus.ff.de quæstio.dicit, quod tunc dicitur facta metu torturæ, quãdo est facta adhibitis tormentis, uel facta prope tormenta, aliquo ligato, & præcedentibus minis de torquẽdo. non autem quælibet leuis territio facit uideri cõfessionem ipsam, factã formidine tormentorum, sed requiritur, quod sit positus in tormentis, uel ductus ad ea. item si esset positus in carceribus, in quibus fame periret. sola enim ductio ad funem, est leuis territio, sed ductio & ligatio bene faciunt uideri confessionem extortã metu tormentorum. secundùm Angelum in l. item apud Labeonem. §.quamuis.ff. de iniur. & dixit Bal. in l.j.C.de custo.reo. quod ligatus manicis ferreis dicitur torqueri. confessio autẽ facta in carceribus, in quibus non denegatur cibus et potus, non dicitur: facta metu tormentorum, secundùm Bal. in l.i.C. de cõfes.vj.col. sed Gandi.in lib.malefic. in rub. de quæst. & tor. dicit: sufficit, si sit quis ductus ad chordam, etiam si non sint ligatæ manus a tergo, ut confessio uideatur facta metu tormentorum. & sic contrà dictum Ange.in d.§.quæstionis, & dictum Gandi. sequitur Augu.de Ari. in addi.ad Ange.in uerbo, fama publica.in antepe.col.& idem uidetur sequi Barto.in l.nouissimè.ff. quod fal.tuto.autho. ubi dicit sufficere duci, & spoliati ante torturam, licet non sit legatus, & cum hac opinione transit Fran.Brun.in tracta.de indi.& tor.in ij.par.ij.quæstio.in princi. sequitur Marsi. in praxi.cri.§.expedita.nu.10. licet ibi teneat, quòd confessio facta in carcere, dicitur facta metu tormentorum: & quòd sufficiat probari solam detentionem, ut præsumatur facta metu tormentorum, et tenet Guido de Suzar.in tracta.de indi. & tortu.nu.72. & ibi Ludo.in addit.dicit, quod confessio in ipsis tormentis æquiparatur confessioni, quæ fit ad pedem torturæ cũ cum ligãtur manus, & terror incutitur a iudice semper dicẽte, quod si nõ confiteatur subijciendus sit torturæ.nã talis cõfessio, nisi detur perseuerantia, et ratificatio, non sufficit ad condemnandum. Pau. Grilla. in tract.de quæstio.& tor.in 4.quæstio. dicit, quod confessio facta in istis præparatoriis tormentorum, dicitur extorta metu tormentorum, & indiget ratificatione, et sequitur Thom. Gramma.in consil.xv. nume.7. ego pro nunc limitarem omnia prædicta, ut procedant in homine debili, et infirmo ac rustico: secus erit, si est homo robustus, et sagax, quia tunc ualet confessio nulla alia data perseuerantia, et ratificatione, quia si uerè sit tortus idque modice, et est homo robustus, et confitetur, confessio ipsius ualet et tenet, etiã non data perseuerãtia et ratificatione, ut dicit Bald.in l.i.C.de cõfes.& sequitur Par.de Put.in lib.syndi.in uerbo, tortura.lo.j.uersic. an ex sola cõfessione. et sequitur Gramma. in uoto vj.nu.8.cum aliis sequentibus quanto igitur magis, si solus terror sit illatus.

114 † Duodecimo quæro, pone, quis cõfitetur se combussisse scripturas: an possit torqueri, ut cõfiteatur, qua de causa combusserit? dicas, quod sic, ut consuluit Bald. in consil.ccxxiij.in iiii.lib. & refert, & sequitur Bern. de Landria.in additio.ad quæstionem, quam tangit Ange.de Are.in uerbo, falsario dilacerante, comburente, uel celante literas alienas.

115 † Decimotertio quæro, an confessio requirat ratificationem, ubi facta est in tormẽtis, si plenè est probatum delictum per

capturam personæ in flagrāti crimine dicas, ꝙ non. per tex. in l. qui sententiam. & ibi Doct. C. de pœn. & plene per Thom. Gram. in decis. 36.
116 nu. 60. † Decimoquarto quæro, quid si aliquis confitetur se commisisse delictū, quod reuera constat ipsum non commisisse, an puniatur? dicas, ꝙ non, nisi mendaciter aliquis confiteretur sperans ex tali mendacio impetrare gratiam & utilitatē, ut si quis diceret se occidisse bannitum, peteretq; præmiū iuxta formā statuti existentis in regno (sicut sperabat cōsequi filius Amalachiæ confitendo mēdaciter se Saulem interfecisse, qui loco gratiæ & utilitatis reportauit mortem) ac si uerè eum interfecisset. & in cōtingentia facti ita fuit decisum in ciuitate Parisiorum, ut refert & concludit Guliel. Bened. in cap. Raynutius. in uerbo, mortuo itaq; testatore. el j. nu. 341. & est notanda hæc doctrina.

QVARTA PARS tertiæ partis.

SVMMARIVM.

1 *Contumax de iure cōmuni an habeatur pro confesso.*
2 *Statutum, quòd cōtumax habeatur pro confesso, an ualeat, & quomodo intelligatur, & an in quolibet contumace. nume. 3.*
4 *Citatus non auditur, si alleget ad suam notitiam non peruenisse citationem domi factam.*
5 *Exceptio, quæ a principio poterat inualidare cōtumaciā, inualidat cōfeßionē.*
6 *Confeßio ficta debet fundari super ualido processu.*
7 *Minor uel mulier pro confeßis haberi non possunt ex contumacia. & nu. 8.*
9 *Qualitas debet probari aliter, quàm ex confessione ficta.*
10 *Citatus extrà territorium citātis, non potest pro confesso haberi.*
11 *Citari an quis poßit ratione delicti extrà territorium.*
12 *Interlocutoria debet ferri, quem haberi pro confesso. & nu. 63.*
13 *Hæredi an noceat ficta confeßio.*
14 *Confessio ficta operatur effectum, ubi fundata est inquisitio super crimine punibili.*
15 *Confeßio ficta non sufficit, nisi constet de delicto, & conuincatur.*
16 *Citari quis debet pro tribus citationibus, ut habeatur pro confesso.*
17 *Confeßio ficta reprobata cōtrariis probationibus, non operatur.*
18 *Reuocari an poßit confessio ficta prætextu erroris.*
19 *Contumacia & bannum debent ritè, & rectè procedere, ut operentur.*
20 *Contumacia debet accusari per partē.*
21 *Contumax habens legitimam causam non comparendi, an excusetur.*
22 *Confeßio ficta in uno capitulo, in eo tātum operatur.*
23 *Contumacia contracta in uno iudicio, an operetur in alio.*
24 *Contumax an dicatur, coràm iudice incompetenti non comparens.*
25 *Confeßio ficta debet esse probabilis, uerosimilis, & poßibilis.*
26 *Innocentia apparente, non operatur ficta confeßio.*
27 *Defensor pro absente, an, & quando poßit comparere.*
28 *Confeßio ficta dicitur liquidißima probatio.*
29 *Confeßio ficta æquiualet ueræ confeßioni & nu. 30.*
31 *Confeßio ficta habetur pro ficta condemnatione.*
32 *Confeßus fictè potest condemnari, etiā post peremptam instantiam.*
33 *Sententia contrà fictam confeßionem, non ualet.*

34 Notorium

IVDEX

IVDEX.

SEQVITVR, ut uideamus iuxtà propositum ordinem de confessionibus fictis: & primò uidendum est, quo modo, & qualiter inducatur ficta cõfessio, secundò, quæ requirantur ad substantiam ipsius ut debitum sortiatur effectum: tertiò, de aliquibus uariis in materia, & de effectibus ipsius.

1 † Circa primum sciendum est, ꝙ de iure communi nunquam contumax habetur pro confessio in criminalibus. ſm Bal. in l. j. col. ij. uers. oppo. quod contumax. C. quo. & qñ iud. & Bal. post Glo. in l. ij. §. diuus. ff. de iur. fisc. & Oldra. consi. lxiiij. & Bart. in l. quæstionis. la ij. ff. de quæstio. sed omnino uide Marsil. in consil. xlix. nu. 29. cum seq. ubi uidetur uelle, ꝙ etiam de iure cõmuni cautum est, ꝙ contumax habeatur pro confesso: allegat text. in cap. decernimus. & in cap. absens. iij. q. ix. & in ca. rursus. ix. q. iij. & l. iij. C. de accus. & in auth. qua ĩ prouincia. uer. quia contumacia eius. C. ubi de cri. agi opor. & l. senatus. §. diuus. ff. de iur. fisc. & uoluit Spe. in ti. de accu. §. fin. in iiij. par. j. col. sed tu uideas Afflic. in consti. pœnam eorum. in v. nota. quicquid tamen sit, uerum est, ꝙ regulariter de iure communi nunquã quis habetur pro confesso in criminalibus sub prætextu solius contumaciæ. sed benè in multis partibus Italiæ per statuta terrarum prouidetur. Et in hoc est uidendum, an tale statutum ualeat, an non: & certè sic: ut tenet Ioan. And. in c. ueritatis. de do. & contu. & Bald. in usi. feu. in ti. de pa. iur. fir. §. iniuria col. iiij. uersi. quæro utrum ualeat statutum. ad quod allegat l. Gallus. §. & quid si tantum. de lib. & posth. Glos. quam dicit non esse alibi, in l. locorum. C. de omni agro deser. lib. xj. ubi dicit, ꝙ talis contumacia est ficta probatio. & habetur plenè per Nel. in tra. bannitorum. in suo præludio.

3 † Sed occurrit dubium, an dictum statutũ intelligatur et procedat in quolibet contumace: uidelicet, ficto, et uero. nam, ut scitis, dupliciter contrahitur contumacia: fictè, & uerè. fictè uero dicitur contumax, quotiescunque citatus domi nõ comparet, nec fuit personaliter inuentus. ſm Bar. in l. diuus. ij. col. uersic. nota, quod hic Glos. de in inte. resti. post Glos. ibi. & in l. fi. iiij. col. uersi. fictus contumax est. eo. titu. & aliquãdo quis est fictus contumax apparẽter, & existenter: ut quãdo citatus est domi, & citatio ipsi non innotuit aperte. secundùm Barto. in d. l. fin. iiij. col. in uersi. iiij. quidam est fictus. de integ. resti. & aliquando fictè apparenter & uerè existenter; ut quãdo citatus non fuit personaliter inuentus, sed citatio ipsi innotuit, & non uenit. secundùm Barto. in d. l. fina. penulti. colum. uersi. quidam est fictus. contumacia autem uera contrahitur pluribus modis, primo, si quis citatus personaliter non comparet. secundùm Bart. in l. j. C. quo. appel. non recipian. item dicitur uerus contumax, qui citatus dixit: nolo uenire. secundum Glo. in uersi. cõtumacia. & Doct. in l. consentaneũ. C. qũo & qñ iud. & ibi per Barto. in iij. col. uers. ulterius. opp. & Bar. in l. ex consensu. §. fi. circa prin. uersi. quæro, quis est uerus cõtumax. ff. de appel. & plenius, q̃ alibi ꝑ Mari. Sozi. in tra. de cita. in arti. 27. nu. 28. cũ pluri. seq. et per Bald. in l. falsus. iiij. col. uersi. aduerte sicut uerus. C. de fur.

fur.& in l.tres.j.col.uer.modò quæro.C.quo.& quãdo iu.& Bar.ĩ l. si finita.§.Iulianus.uer.quæro,si iste citatus.ff.de dam.infec.& in l.fin.iiij.col.in prin.uer.pro huius declaratione.ff.de ĩ integ.rest.&procedit,siue id dixerit nũtio citãti, siue iudici in iudicio.ſm Bar.in l.diuus.ĩ prĩ.uer. ex quo not.ff.de resti.in inte.item dicitur uerus cõtumax, qui citatus fugit nihil dicẽs.ſm Bal.in l.falsus. iiij.col.uer.aduerte sicut.C.de fur. item uerus cõtumax dicitur ille,ad cuius notitiam peruenit citatio.ſm Ang.in cõſ.ccxvj.& cõtumax uerus aliquãdo dicitur apparẽter & existẽter,ut est ille,qui citatus dixit,nolo uenire,& nõ uenit sine iusta causa, uel nihil dixit,& nõ uenit. aliquãdo dicitur apparẽter & nõ existẽter,ut est ille,qui citatus dixit,nolo uenire sed mutato proposito cum uenisset ad iudicium,fuit impeditus dolo aduersarij,uel aliquo casu sine culpa sua.ſm Bar.in l.fi.pe.col.uer.redeo ad primum.ff.de in ĩte.resti. modò redeũdo ad propositum dubium re. Cor.in cõſ.xcvij.nu.9.iiij.lib.mouẽtem quæstionem,& dicit, ꝙ tale statutum nõ extẽditur ad citatum domi,& sic nõ ad fictum cõtumacem. quia est statutum exorbitãs,& contra rationem,& pœnale, & nõ extẽditur ad casum fictũ. per l.iij.§.hęc uerba.ff.de neg.gest.& ibi Bar.& in l.omnes populi.ff.de iust.& iur.no. Ioã.And.in c.fi.de cõsue.& Bal.in l.si quis seruo.C.de fur.& Pe.de ancha.in repe.c.canonum statut.de cõsti.xiiij.q.principali.col.lxxxvj. pro quibus faciũt.ea. quæ cõsuluit Angel.in cõſ.cxcv.de quibus meminit Alex.in l.ait prætor.§.hæc uerba.ff. de nego.gest. ꝙ statutum loquens de cõtumace.intelligi debeat de uero contumace,nõ autem de ficto.ꝓpter quæ dicta Grãm.in cõſ.xlv.nu. 26.cõsuluit, ꝙ dicta Nico.đ Matta. & Bal.in l.fi.de hære.institu. ꝙ cõtumax ex solo bãno & cõtumacia possit torqueri,nõ procedũt in ficto cõtumace,& sic cita to domi, sed in citato personaliter,&sic uero cõtumace.& an hæc procedãt in regno, in quo uidemus quotidie procedi ad sentẽtiam foriudicationis ex fictæ cõtumacia, & sic ex citatione domi facta,cogitetis.Nellus in tract.bãnito.in iij.par.j.tempo.in tertia quæstio.decidit,ꝙ de cõsuetudine sufficit citatio ad domum,& sic ficta cõ-

4 tumacia.†Vnum tamen est sciẽdum ꝙ in regno nõ auditur citatus domi quoties allegat ad suam notitiã nõ peruenisse citationem,licet aliud sit de iure,ut est tex.in cõstitu. citationis literæ & ibi not.Afflict.in j.not. in fi. uerſ.an autem.

5 ¶†Viso quomodò inducatur ficta cõfessio,uidẽdum restat,quæ requirãtur,ut debitum sortiatur effectũ, & primo requiritur, ꝙ cõtrà eã nõ sit opposita aliqua exceptio, quæ si fuisset opposita à pricipio antè bãnum,ipse bãnitus nõ fuisset cõpulsus iudicium suscipere. nam nõ debet exequi,sed audiri,& iudex declarabit iudiciũ & bãnũ nullũ, ita singulariter dixit Bar.ĩ l.nõ uidet.quæ est l.iij.in fi.ff.de iu.quod dictum refert,& sequitur Nell.in tracta.bãnito.in ij.par.primi temporis.in ij.q. in fi.& latissimè prosequitur Mars. in practica crimi..§.examinãda. nu. 27.uerſ.octauò alia ratione.

6 ¶†Secũdo requiritur, ꝙ sit fundata super processu ualido, & sic ꝑcedat inquisito ualida,& in casu permisso, aliàs nõ sortitur effectum.tex.est,& ibi hoc not.Bald.ĩ l.si filius.la.ij.ff. de interro.actio.facit tex.in l.sed si fine.§.sed si seruus.eo.titu.& illum

text.

tex.in d.l.si filius.ad hoc allegat Roma.cõs.ccxxiiij.incip.ista captura.j.col.& plures concordantias allegat Mar.in pract.crim.§.postquàm.nu.59.& no.Bal.in l.ij.§.ꝙ si actor.ulti.col.uer.ulterius no.C.de iura.calũ.& per Fely.in cap.cum dilecti.de rescri.quia confessio ficta nõ tollit in eptitudinem processus.uide Angel.Are.in lib.male.in uerbo,qui iudex uidens.uers.quæritur tamen an tale statutum.uide Guliel.Bene.in repe.c.Raynutius.in uerbo,mortuo itaq; testatore.el.j.nu.160.cum pluribus
7 sequen.ubi multa.†Tertio requiritur,ꝙ ille,qui est bãnitus & effectus cõtumax,ut possit pro cõfesso haberi,nõ sit mulier,minor, uel rusticus, qui nisi sint in dolo expresso, nõ in præsumpto,ut est contumacia, non possunt haberi pro confessis.secũdũ Pau.de Cast. in l.ubi exigitur.ff.de eden.pro quo faciunt optime dicta per Bal.Ang.& Alex.in l.ij.j.col.ff.si quis in ius uoc. non ier.idem expresse dixit Philipp.de Peru.in ca. Nicolao.in ulti.col.extra.de appel. ubi refert hoc uoluisse Bal.& Ang. in d.l.ubi exigitur.ff.de eden. refert sequitur Marsil.in pract cri.§.postquàm.nu.60.sed quid in adulto?uide Bal.ĩ l.unica.col.xvj.C.de cõfe. in uers.iuxta hoc quæro. & habetur per Bal.in l.clarum.C.de auto.præstan.& per Cępol.cõsi.xxx.& xxxj. & Mars.in l de minore in prin.num. 63.ff.de quæstio.& decidit Afflic.in consti.minorum iura.in v.not.uide Boer. decisio.lxiij.in.j.par. adde,ꝙ contrarium uidetur sentire Nell.in tracta.banni.in j.quæst. primi temporis.qui tandem posteà dicit ualere bannum,& contumaciam, & con fessionem ĩde ortam,licet subiaceat beneficio restitutionis in integrum.
8 †Sed iuxta prædicta quæro si citat̃,
infans,furiosus,minor, uel quiuis alius,qui licite & iure permitẽte deliquerit,an opponi possit,& audiatur. & impediatur contumacia & bannũ idẽ Nell. in tracta.banni.in.ij.q.primi temporis decidit,ꝙ sic, ubi dicit
9 se pluries uidisse ita seruari.†Quarto requiritur,quòd constet aliter de qualitatibus aggrauantibus delictũ rõne ꝑsonæ,uel aliter,uel ẽt ad qualitatem personæ in qua delinquitur. quia ficta ꝯfessio operat̃ quo ad delicta principaliter,non quo ad qualitates,ita not.Pet.de anch.in cõs.ccccviij. probata tanta uiri scẽtia.uers. quartò principaliter põderandum. motus per l.aut facta.§.sunt personæ.ff.de pœn.& firmat Mars.in practic.cri.§.postquàm.nu.62.& habetur per Ang.cõs.cxlvj.& Pet.de Ancha.cõs. cccxcij.in Christi nomine probata certi iuris sciẽtia.& Alexã. in l.absentem.ff. de pœ.sed Bald.cõtra in l.ij.§.ꝙ si actor.ad fi.C.de iu. calum.& uide Bald.in l.iij uers.sed quid si nõ.C.de fid.instrum.uide ad hoc Guliel.Bened in repeti.c.Raynutius.in uerbo, mortuo itaque testatore.numero.168.
10 †Quintò.requiritur,ꝙ citetur existens in territorio iudicis citantis,secus,si citatur delinquens existẽs extrà territorium bãnientis, & citatur à iudice loci delicti.nam hoc casu ipse nõ comparens,nõ habebitur pro cõfesso, uirtute cõtumaciæ modo prædicto cõtractæ secũdum do.Anto.in cap.proposuisti.ij.colũ.extrà. de fo.competẽ.refert & sequitur d. Catal.in tract.syndica.uer.cccccliij. incip.adde,& tene mẽti perpetuo. & secundum hoc cõsuluit Mars.in cõ.lxxxij.incip.sciẽtiarum omnium largitor.ix.char.ideò cautela est, ut in cuius iudicis territorio degit, ab illo citetur. secundùm Marsil.in d. practi.

pracţi.§. postquàm. numer.65.dixi supra in uerbo,citëtur uerbaliter.

11 † Sed an citari possit quis ratione delicti extra territorium commissi? Ioã.And.in ca.Roma .§.cõtrahẽtes de for.competen.lib.vj.tenet, quòd sic, etiam nõ requirendo iudicem & talis citatio afficit citatum.secũtur Iaco.de Are. & Cyn.in l.fi.ff.de iurisdi. omn. iud.& Ioan. Mona.in d.§.cõtrahentes.sed Afflict.in cõsti. edictorum.j.q.circa medium dicit,

12 ꝙ hæc opinio nõ est tuta. † Sexto, quo ad hoc,ut quis habeatur pro cõfesso,non requirit, sola cõtumacia, sed ultrà requiritur, ꝙ iudex super tali cõtumacia interloquatur,ipsum haberi pro cõfesso stante cõtumacia,alias si procederet iudex ad sententiam cõdemnatoriam uirtute dictæ confessionis,nõ facta dicta interlocutoria & declaratione, malè faceret.secundùm d.An.in c.cum dilecti de dol.cõtu.v.col.uers. ultimo aduerte.& in c.cum dilecti.de electio. & uidetur tenere ita Bar.in l.ij.§.ꝙ si actor.C.de iura.calum.& Paul.de Cast.in cõsil.xxxiij.incipien. super primo.& Ang.de Are.in lib.malefi. in uerbo,qui iudex uidens.ĩ v.char. uer.statutum dicit.& Mars.ĩ.§.postquàm.nu.37.quem omninò uideas. & uide Bal.in l.unica.C.de confes. colũ.xx.uers.sed nunquid.& Corn. in consi.cclxiiij.incipien. insurgit.in litera,e.in iij.par.& Bart.in l.eius, qui delatorem.in princi.in fi.primæ colũ.uers. aduertendum tamen. de iure fi.& Pet.de Ancha.in consil.in Christi nomine dicendum est, dictã appellationem.& Bald.in l.j.in pri. colum.uer.quærit Ioan.Mon.C.de pœn.iu.qui ma.iudi.& Paul.de Castr.consi.xxxj.& uide Afflict.in constitu. pœnam eorum.v.colum.v.requisito & in iiij.not. uersicu.sed hic

13 quæro.†Septimo requirit, ꝙ uiuat ille,qui reputatus fuit contumax,aliàs illa ficta cõfessio non nocebit hæredi,si antequàm super dicta cõfessione sit pronunciatum, decedat contumax?ut dixit Bart.in l.j.§.sed hæc consti.ff.de calum.& in l.eius, qui delatorem.ff.de iure fis.& in l. ii.§.ꝙ si actor.C.de iura.calumu.in fin.& Bal.in l.j.iij.col.uer.sed dubi-

14 tatur.C.ne ex deli.defuncto.†Octauo requiritur ad hoc, ut contumax habeatur pro cõfesso,& illa ficta cõfessio operetur effectum, ꝙ sit fundata inquisitio super crimine,&ꝙ sit punibile crimen,aliàs est impossibile, ꝙ fiat condemnatio. secundum Bal.in l.ij.§.ꝙ si actor.circa fi.C.de iura.calum. pro quibus optimè faciunt dicta per eundem Bald.in addi.Specul.in titu.de accusa.in j.par. v.col.uersi.& nota,ꝙ ubi libellus.

15 †Nono requiritur, ꝙ ultrà cõtumaciam constet de delicto,& conuincatur,aliàs non ualet bannum,nec cõdemnatio,nec confessio, ut probat tex.l.raptores.C.de epi.& cleri.post princi.in uerbo,conuicti.& ita dixit Specu.& ibi Ioan.And. post eum. in tit.de accusa.in iiij.par.§.fi.ix.colum.uer.sed pone,an fuit accusatus. & idem tenet Oldra.consi.lxj.incip. hic agitur.& plene habetur per Marsil.in pract.crimi.§.postquàm.num. 48.sed istud non tenet Afflict.in cõsti.pœnam eorum.in xii. requisito. Item requiritur, quòd illud delictum poterat cadere & concurrere in illum, qui de eo inquiritur, aliàs si in personam illius cadere, non poterat, non potest haberi pro confesso.ut per Gulielm. Bened.in capitu. Raynutius. in uerbo. mortuo itaque testatore. numero 169.

16 uer.sextò aduertere dẽt.†Decimo requirit ad hoc,ut cõtumax habeatur

tur

tur pro cõfesso,& cõfessio illa sortiatur effectum,quòd ille sit citatus tribus citationibus,aliàs nõ sufficit una pro omnibus, propter magnũ præiudicium,quod inde sequitur.secundùm Bal.in l.receptitia. ante fi. C.de cõstitu.pecu.quem refert & sequitur do. Catal.in lib.syndi. uersic. ccccclilj.icip.adde & tene mẽti per petuo.adde Afflict in cõstitu. pœnã eorum.in iiij.nota.uer.iterum quæro,ubi dicit nõ seruari ĩ regno.

17 † Vndecimo requiritur, ꝙ nõ sit reprobata talis cõfessio ficta cõtrarijs probationibus,ẜm Bald.in l.error. ulti.colũ.uer.utrum cõfessio.C.de iur.& fact.igno.nisi statutum ultrà procedere,ꝙ nõ possit probari cõtrariũ,ut est ĩ regno in foriudicatione,uel nisi cõfessio ficta esset fundata super uero,licet ibi quo ad istud, aliter dicat idem Bal.& habetur per Bar.in l.absentem.in ulti.colũ.ff.de pœn.in l.cum filijs.ulti.col.uer. pro hoc,quia cõfessio.ff.de uerbo.obli. Bald.& Paul.de Castr.in l.ij.C.qui testa.fa.po.& in l.ij.§.ꝙ si actor.C. de iura.calũ.& ĩ addi. Specu.in tit. depositio.iiij.colũ. uer.qui nõ uult respõdere.& istud procedit ante sententiam,nõ post.ẜm Bald.ubi suprà. & in l.j.ij.col.in fi.uer.modo dubitatur.C.ne ex delict.defuncto. & ĩ l.iubemus nulli.§.sane.el.j.ij. col. uer. quædam est pœna tacitæ cõfessionis.C.de sacrosa. eccles.& do.Petr. Philipp.Cor.cõs.cclxxxiij. inchoã. in præsenti.in litera.c.in iij. par.uide Bald.in l.cõtra negantem.ulti.colum.C.de non num.pecu.& specu. in tit.de accus.uer.sed pone.& Bal. in l.ita demum in fi.C.de procurat. uide Afflict.in cõstitu.pœnam eorũ iiij.no.uer.& est sciendũ.adde Cor. in cõs.ciiij.j.lib.& cõs.xxxxv.iij.li.

18 † Duodecimò requiritur, ꝙ talis cõfessio ficta,nõ sit reuocata prætextu erroris.quia probato errore, potest reuocari.ẜm Ioan.And.in addi.Specu.in ti.de depos.§.nonò tangendũ uer.uerùm in addi.incip.uidi dubitare.& Bu.in c.fi.de confe.& Lu.Ro. in singu.in uerbo,cõfessio erronea. sed contrariam opinionẽ tenuit Bal. in l.seruum quoq;.§.publicè interest iij.colũ.in fi.ff.de procura.ubi dicit ita cõiter seruari. & idem uoluit in addi.Spec.in ti.de app.ij.col.uer. an fictè cõfessus.& Ioã.And.in add. Specu.in ti.de iura.calum.& idẽ dicit Fran.de Are.in cons.cxlvij.ij.colum.incipien. uisa cõsultatione.sed primam opinionẽ tenet Franc.Are. in d.cons.idem uoluit Ioã.de Imo. in l.creditor.§.iussus de appel.& uidetur casus in terminis ĩ l.ij.C.qui testa.face.possunt.iuncta l.fi.de bonis eorum,qui mor.sibi cõsci.& ita determinat Ange.in d.l.ij.in lectura Paduana.& idem tenet.Bal.in l. error.in ult.colum.C.de iur.& facti igno.& in l.ita demum.in ulti.q.C. de procur.& plenius,quàm alibi per Mar.in l.j.§.si quis ultrò.in antepenul.& pe.col.ff.de quæstio.adde Afflict.in constit. pœnam eorũ.in iiij. no.uer.an autem post sententiam.

19 † Decimotertiò requiritur, ꝙ bãnũ & contumacia ritè & rectè processerint,et sint ualida,aliàs confessio resultans ex dictis bãno, et contumacia nullis,non sortitur effectum, ut declarat Bald.in l.error.ult.colũ.C. de iur.et facti igno.et habetur per Barto.in l.absentem.ff.de pœn.uide Afflict.in consti. pœnam eorum.in v.colũ.in tertio requisito cũ sequẽtib.vide Guliel.Bene.in ca.Rayn.in verbo,mortuo itaq; testatore.el primo.nu.160.cũ seq.

20 † Decimoquarto requirit̃, ꝙ contumacia sit accusata per partem, aliàs non nocet,et per cõ-

per consequens confessio ex ea descendens.secundùm Bal.in l.prope randum.§. & siquidem.j.col. uersi. nota etiam.C.de iudi.& in l.pen.§. j.secũda col.uer.sed quidã debent. C.ad Trebel.& Bar.in l.ij.pen. col. ff.si quis in ius uoca.non ier. sed cõ trariam opinionem tenet Bal. in l. si tutor.C.de interdi.ma.præsuppo sito dicto statuto, quòd contumax habeatur pro confesso, et per Alex. in l.absentem.de pœn. & Bart. in l. inter.ff.de publ.iudi. & adde, quod Affl in constit.pœnam eorum.v. col.uersi.quartò requiritur.dicit: ꝙ de generali cõsuetudine Italiæ de-
21 bet accusari cõtumacia.†Decimoquintò requiritur, quòd contumax non habuerit iustam causam non comparendi. quia aliàs non habebitur pro confesso.secundùm Io. in l. seruum quoq;.§.publici.ff. de procur.& Bal.in c.j.ult.col.uer. utrum recedens de iudi. Et sic si fuit quis effectus cõtumax,cùm fuit coactus aufugere, ꝙ habuit iustam causam non comparendi,non potest haberi pro confesso,secundùm Guliel.Benedi. in repe. c. Raynuti.in uerbo, mortuo itaq; testatore.el j.nu.165.
22 ubi plenè. † Decimosextò requiritur, antequam possit haberi quis ꝓ confesso, ut in omnibus operetur effectum confessio ipsa; aliàs si in uno capitulo tantum operatur,non operatur,nisi in eo: nõ in totum:ut habetur per Bal.in l.ij.§. ꝙ si actor, in fi.C.de iur.calum.et in l. generali.§.sed iuram.j col.uer.deinde no. C.de re.cred.allegat no.per Innoc. in c.consuluit.de offic.delega.et habetur per Corne.cõsi.ccc.in iij.par.
23 †Decimoseptimò requiritur,quòd dicta ficta confessio sit facta, & resultet ex contumaciis & banno,contractis in eo iudicio, ubi ipsa exeq̃ prætenditur:& ubi est statutum, nã alias non operatur effectum.tex.est secundùm unam lecturam in l.ij.§. diuus.ff.de iure fisc.idem tenet Barto.in l.eius,qui in fi.princip.eo.tit. uide per Bal.in l.ij.ult.col.uers. sed iuxta prædicta quærunt.C.de eden. et Pet.Philip. cor.in consi.ccxxxv. incip.uidetur.in litera,a. in iij. par. et uide etiam Ioan.de Imo. in c. de
24 iis.de accusa. † Decimooctauò requiritur, ꝙ sit reputatus contumax per iudicem competentem,ut uigore statuti & contumaciæ prædictæ habeatur pro confesso:secus,si a iudice incompetenti:sicut dicimus in confessione uera, ut dixi in j parte, et tenet Afflic. in constitu. pœnam eorum.iiij.col.uersi.secundò requiritur, et non debet plus operari fictio,quam ueritas. facit, quia dum statutum facit mentionem de contumace intelligitur de ritè contumace.secundùm Bar.in l.iiij.§.condemnatum.ad fin.ff.de re iudi.& in l.non putauit.§.nõ quæuis.ff.de cõtracta. et contumax condemnatus per iudicem incompetẽtem, etiam si capiatur per illum,potest se tueri ex nullitate processus.secundũ Bal. in auth.generaliter.ij.col.in princi. C.de epis.et cleri.et dixit Bal.in l.si quis ex consensu.iij.col.uer.deinde not.C.de epi.audien. ꝙ citatus per iudicem incompetentem, si nõ cõparet et sit contumax, et ob contumaciam iudex illum ponat in banno,ex hoc non debet timere. quia acta sunt nulla facta coram iudice incompetenti; et ex illa cõtumacia non oritur aliquis pœnæ effectus. et in hoc addo uidendum Gramm. in consi.j post regias decisiões. nec contumax uidetur prorogare iurisdictionem.secundùm Inno in c.innotuit.circa medium.de eo,qui fur.

or.fusce.et Bald.in l.si quis ex consensu.iij.col.uersi.deinde not.C.de episc.audien.et per Bal. in l.j. de iuris.om.iud. et optime facit dictum Bal.in c.j. de iu. ꝙ qui non tenetur comparere, non potest haberi pro
25 confesso uirtute cōtumaciæ. † Decimononò requiritur,ꝙ ipsa cōfessio resultans ex contumacia,uigore statuti sit probabilis,uerosimilis,& possibilis: sicut diximus in confessione uera & spontanea in j. parte. quia confessio ficta non operatur plus,quàm confessio uera. secundū Bald.in consi.incip.do.Cyn.de Bononia. & Pau.de Castr.in consilio. cxlj.et uide Hippo.de Marsi.in con sil.xlix.& Bald.in l.si.§ si.uer.ultino.C.de iura.calum.debet etiā con currere,ꝙ uerè cōstet delictum esse commissum:ut per Guliel.Bene. in repe.c.Raynutius.in uerb.mortuo.
26 itaq; testatore.el j.nu.162.† Vigesimò requiritur,ꝙ non constet iudici habitum pro confesso esse innocentem. quia confessio non operetur ad ipsum confitentē condemnandum.secundùm Alex.in l.absentem.ff.de pœn.& Bal.in l.ij.§. pen. C.de iura.calum.& Afflic.in consti. pœnam eorum.xix.col.iij.not.in fi. uide hic Guliel.Bened.in c. Raynutius.in uerbo,mortuo itaque testa-
27 tór.el j.nu.164. †Sed nūquid præsupposita dicto statuto de cōtumace habendo pro confesso possit defensor pro absenti comparere,& allegare eius innocentiam: et dicas, ꝙ sic secundùm Ant.de But.in c.ueniens.de accu.& ad longum consuluit do.Maria.Sozi. in quodam suo consi.inserto in uolu.trac.i trac.de excusa.& ibi sequitur Anto.de Cana.et consuluit ibi quidam d. Thomas doctius in quodam suo consil.
28 ibidē inserto. † Viso de requisitis, sequitur ut uideamus de eius effectibus.& primò operatur,quia ficta confessio dicitur liquidissima probatio.in l.manifestè. secundùm Alexan.ibi de iureiurando.uide multa per Guliel.Bene.in repe. c. Raynutius.in uerbo,mortuo itaq; testatore.el j.nume.169.& 170. cùm se-
29 quen.† Secundò operatur, quia cōfessio ficta, et à lege præsumpta,æquiualet confessioni ueræ, factæ in iudicio, et præsente parte.secundùm Bald.in l. si tutor.C. de inter.
30 matri. † Tertiò operatur ficta confessio idem, quod uera . secundùm Bald.in consi.domi.Cyn.de Bo.et nō operatur plus.secūdùm Pau. de
31 Cast.in consi.cxlj. † Quartò operatur, quia ficta cōfessio resultans ex contumacia, habetur pro ficta condemnatione . secundùm Pet. Philip. Cor.in consil.lv. in litera, g. in iiij.parte. licet in multis differat:ut per Angel. de Aret. in lib. malefic. in uerbo,qui iu.ri.quòd non co. iu.
32 quòd banni.vj.col.†Quintò operatur, quia habitus pro confesso potest condemnari, etiam post peremptam instātiam : secundùm Ioan. Adræ.in c.fin.de confes. et Petr.de Ancha.in c.ij.eod.titu.& Alex.in l.
33 absentem.de pœn. † Sextò operatur,quia non ualet sententia contra istam fictam confessionem.secūdū Bal.ī l.error.C.de iur.& fact. igno, & Alex.in l.absentem.ff. de pœnis.
34 † Septimò operatur, quia ex tali confessione resultat notorium.secū dùm Bald.& Alexan.ubi suprà. uide ad hoc Guliel.Bened.in ca.Raynutius.in uerbo.mortuo itaq; testa-
35 tore.el primo. nume. 122. † Octauo operatur, quia contumax habitus pro confesso,non appellat. secū dùm Pet.de Vbal.in con.in Christi nomine.amen.& Petrus de Ancha. in c.

in c.canonum statuta.xxxvij. chat. de constitu.contrarium uidetur tenere Bald. in l. ita demum. ad fin. uersic. restat uidere.C. de procura. & Pau.de Castr.in consi.xxxj. not. post Glo.& Doct.o.in l.ij.§.quòd si actor.C. de iura. calum. facit etiam Gloss.in clem. causam.de electio.et probatur in l. diuus. secundùm lect.u.Azon. et ibi per Bart.in j.colũ. uersi.trãseamus.ergo.ff.de in integ. resti.& Bar.in l.si.pen.col.uer.ubicunq;dixi.de in integ.resti.Nell.in trac.bannito.in iiij.par. primi temporis arguit ad partes tandem distinguit,ꝙ si statutum dictat quem ex contumacia haberi pro confesso & conuicto,tunc non potest appellari.per l.ij.C.quo.appel. non recipian.si uerò statutum dictat tãtùm haberi pro confesso,tunc aut est uerus contumax (secundùm ea, quæ habentur in l. properandum. §. sin autem reus.C.de iudi.& l.j.C. quo. appella. et l. ad peremptorium. de iudi.) et non potest appellari, non ex ui confessionis inductæ: sed ex natura ueræ contumaciæ. fallit hoc in duobus casibus:primus est,si uenerit adhuc iudice pro tribunali sedente.ff.de in integ. resti.l.diuus. secundus,si ex forma statuti reseruatur etiam post latam sententiam aliquod tempus ad purgandum moram seu contumaciam : ut l. ij.C.si pen.appe.mor. inter. si autem.non est uerus contumax, ut regulariter est non citatus personaliter, tunc aut iudex & ultrà contumaciam examinauit testes, & tanquam confessus & conuictus nõ appellat.l. ij. C.quo.appe. aut ex. sola contumacia condemnauit,& poterit appellare:non ea ratione,ꝙ sit multa, quia non est simpliciter, uerùm & cui incumbat onus probandi in causa appellationis. iudici ne inquirenti, an accusatori,an ipsi habito pro cõfesso:uide ibi per Nel.in ij.q. hodie autem in regno in materia foriudicationis nõ appellatur, sed tantùm de nullitate dicitur: ut habetur in consti.pœnam eorum.et ibi per Do-

36 cto.moder. † Viso de effectibus & requisitis,restat uidere de aliquibus quæstionibus uariis in materia: & primò quæro, an habitus pro confesso, sit infamis: Bald.in d.l. si tutor.C.de inter. ma. dicit, quòd nõ est infamis.& Bald.in l.etiam.C.de furt.& in l.cùm mulier.xx.col.uers. ad secundum dubium.solu.mat.uide Bar.et Alex.plenius in l.ictus fustium.de infa.& do.Philip.Corn.in consi.lv.in litera,f.in v.par. & in cõsil.xlij.in j.lib.nu 6.& uide Bald.in addi.Specu.in tit.de senten.uers. an condemnati. & Ang.de Are. in lib. malefi.in uerbo, qui iudex uidens. uide Nellum in tra.banni.in iij.par. primi tempo.in xlix.q.uide Bald.in l.quoniam.ff.de iis, qui not. infam.

37 † Secundò quæro, an ficta confessio noceat non solum principali, sed etiam fideiussori de uiuendo pacifice, et de non offendendo: dicas,quòd non.secundùm Pet. Philipp.Cor.in consi.xxij.incip. quanquam. in litera, d. in iij. parte.

38 † Tertiò quærò, an ficta confessio probet uerè delictum. Angel.de Aret.in lib.malefic.in uerbo, qui iudex uidens.dicit,quòd non: & ideò infert, ꝙ si unus notarius est damnatus de falso ex confessione uera, uel, quia conuictus, nunquàm potest instrumenta conficere: quod secus est in fictè confessio: ut ibi per eum. uide Nell. in tracta. banni. in iij par. primi temporis.in lj.quæst.

39 †Quartò quæro: pone, quòd per statutum uel per leges cauetur, ut

de aliquo delicto non inquiratur, et aliquis inquisitus, et citatus nō cōparet, et effectus est contumax, an habeatur pro confesso, ut sic possit postea condemnari. dicas, ꝙ quandoq; ex processu constat illud non esse maleficium, et tunc non potest procedi ad condemnationem: quandoque constat inquisitum se posse tueri aduersus illud delictum, ut nō teneatur: est tamen delictum, et tūc potest condemnari: ut plenius prosequitur Nell. in tracta. banni. in iij.
40 par. primi tēporis. in 6. q. † Quintò quæro, an ficta confessio operetur etiam, ut uideatur extendi ad interesse partis, et pœnam ciuilem ei applicandam: dicas, ꝙ non, secundum Pet. de Anch. in consi. ccccix. et refert et sequitur Bernard. de Landri, in addi. ad Ang. de Are. in lib. male. in uerbo. qui iudex uidens. in addit. incip. ualet. uide Cor. in consil. ccc.
41 in iij. lib. † Sextò quæro, an statutum loquens de uero malefactore, habeat locum in condemnato de maleficio, et habito pro confesso propter contumaciam ex forma statuti. Bal. in consi. cxlix. in ij. par. cōsuluit, ꝙ sic: sed contrarium consuluit Corn. in consi. xlij. in j. lib. num.
42 4. & 5. † Septimò quæro, an ficta cōfessio noceat fictè confitenti in alia causa: dicas, ꝙ non. ut cōsuluit Cor. in consi. ccc. in iij. par. num 3. circa.
43 & in consi. xcvij. nu. 6. iiij. lib. † Octauò quæro, an ficta confessio noceat alteri, quàm confitenti: dicas, ꝙ non. l. eius, qui delatorem. & ibi per Bar. ff. de iur. fil. & Cor. in d. cō-
44 sil. xcvij. † Nonò quæro, an bona damnatorum ad mortem, ratiōe fictæ contumaciæ, & ex forma statuti publicentur. dicas, ꝙ nō. secundū Bal. in l. data opera. C. qui accu. non pos. & consuluit Corn. in cōsi. xlij.
45 in pri. lib. nu. 5. † Viso porrò dē cōfessione ficta, quæ inducitur per statutum ex contumacia, sequitur, ut uideamus de confessione ficta, quæ resultat contra carceratum aufugientem ex carceribus fracto carcere. & facta conspiratione, & primò requiritur, ut talis carceratus aufugiens habeatur pro confesso, quòd sit carceratus pro speciali inquisitione. secundùm Bal. in cōsil. xxxij. in iij. lib. incip. primus quæstionis articulus. & refert & sequitur Par. de Put. in lib. syndi. in uerbo, carce-
46 ratus. uersi. qualiter autem. † Secundò requiritur secundū Par. de Put. in tracta. præ. ubi suprà. ꝙ fugerit fracto carcere, & facta conspiratione. & idem uoluit Boer. in decis. cc-
47 xv. in j. par. † Tertiò requiritur, ꝙ non exiuerit ostio carceris aperto. quia tunc non habebitur pro confesso. secundùm Angel. in l. uerùm post medium. ff. de fur & ibi Boer. nume. 14 nisi ruptis & fractis compedibus exiuerit per ostium apertum. quia tunc perinde habetur, ac si effracto muro fugisset. Boer. ubi
48 suprà † Verum si quis fuerit traditus et positus nō in carceribus, sed in domo alicuius seruientis curiæ in aliqua camera cum ianuis clausis sub claui, & ille scissa ianua aufugiat, habebitur etiam pro confesso. secundùm Iaco. Butri. in l. succurritur. ff. ex qui. cau. maio. quem ibi refert & sequitur Alber. dicens ita uidisse de facto determinari. et idem Felyn. in c. nullus. in iiij. fallen. uer. item hanc fallentiam. de præsumptio. & Guido Pa. in quæstio. ccliij. & plenissimè Boer. ubi suprà. n. 15.
49 † Quartò requiritur, ꝙ ad hoc, ut fugientes à carcere habeantur pro confessis, ultrà prædicta requiratur aliud: uidelicet, ꝙ uerè fugerint,

rint,& fregerint carceres, & ad effe-ctum perduxerint conspirationem, secus, si attentauerint aufugere facta cōspiratione,non tamē fugerint & ad effectum pduxerint,puta quia detecta fuit,uel aliter,nam licet puniantur pro motu iudicis,non tamē habentur pro confessis,& iste est casus.d.l.in eos, quādo nō perfecerūt fugam,nō tamē dicta l.in eos determinat,& probat istud quartum requisitum,sed benè text.in.l.j.de effracto secūdum Alber.in.d.l.in eos, & ita tenuit Ray de Forli.ibi.& Ange.ibidem in uersic.& nota hanc legem,& ita intellexit dictam Rapha. Cuma.in consi.cv.incipiē.casus talis est,& Felyn.in.c.nullus de præsum.colum.j.uersicu. fallit in eo.& ita intellexit Boer.in sæpè allegata decisio.debet tamen iudex, qui habet pro cōfesso dictum fugientem, habere ɔsiderationem,an culpa,uel negligentia custodis aufugerit.

50 †Quintò requiritur, quòd ille carceratus fugiendo modo prædicto, fuerit carceratus ex causa iusta,& legitima,alias si aufugerit, nō habebitur pro cōfesso, ut uoluit Bartol in l.uis eius. quem ibi Saly. sequitur. C.de proba.& Alexā.in.l.sed eximē di.§.si quis circa fi.& ibi Iacob. de sancto Geor.nume.3.ff. ne quis eū, qui in ius uo.& Alexā.cōsil. ccxlj. nume.vij.lib.vj.& Iacob. de sancto Georgio in.l.j.de ser.fugiti. & Par. de Put.in lib.sindi.in uerbo carcer. uersic.qualiter autem in si.

51 †Sextò requiritur,quòd fuerit carceratus ab habente iurisdictionem altam alias, non posset incarcerari, & per consequens ipse aufugiēs nō habebitur pro confesso secundùm Pau.de Cast.in.l.cum proponas.C. de bo.autho.iu.poss.& habetur plenè per Boer.ubi supra, nu.34.

52 † Septimò requiritur quòd sit seruatus ordo iuris in carcerando aliquem,alias si non seruetur ordo iuris,etsi fugerit fracto carcere, & facta conspiratione, non habetur pro confesso secundùm Ioā.And.& Gemi.in.c.dilecto . de senten . excom. in.vj.& Ang. in.l.j ff.ne quis eum, qui in ius uo.& Ang.de Aret. in.§. quadrupli. insti. de acti. de quo per Marsi.in.§. attingam, nume. 43 .in praxi.crimi. & Bald. in consi.xl.in ista captura uol.j.& Boer ubi supra

53 num.34.†Octauò requiritur,quòd ille,qui tenebat carceratum illū aufugientem fuerit iudex competens illius carcerati alias illa fuga non faciet confessionem talem,ex qua posset condemnari,nec plus debet operari confessio ista ficta quam uera, & sponte facta ergo etiam in ista cōfessione facta debet seruari id,quod dixi in prima parte in.j. requisito in dictum tamē credo quòd faciet, ut

54 uera facit,ut ibi dixi.† Nonò requiritur, quòd dicta confessio sit facta in eo iudicio , ubi posteà prætenditur uirtute illius procedi, secus si in alio iudicio, puta , quòd carceratus fugerit ab eo iudice,qui uirtute illius fugæ,& fictæ confessionis uult procedere,secus, in alio iudicio per ea quæ dixi supra in cōfessione ficta uigore contumaciæ ex statuto , in decimoseptimo requisito. num.23. cogita tamen in dicto nono requisi

55 to.†Decimò requiritur, quòd non fugerit iusta de causa , puta timore ignis uel aquæ imminentis , ut late per Boer.in dicta decisione , de cuius ueritate me remitto ad eum.

56 † Vndecimò requiritur , quòd ille aufugiens,ut habeatur pro confesso sciuerit suam causam capturę,& carcerationis , uel uerosimiliter scire potuerit,putà,ꝗa fuit exposita que-

rela, uel examinatus super delicto, uel aliter ex processu potuerit apparere, ꝙ habuerit notitiã, alias non poterit haberi pro confesso, cum id ꝙ ignorat, uerè confiteri nõ potest imò nec fictè, & confessio debet cadere super certo. l. prima. C. ut omnes iudi tam ciuiles, quàm criminales, & in authenti. ut iu. sine quo suf fra. §. necessitas, & firmat Bald. in dicto consil. xxxij. in. iij. lib. quod est satis notandum, & alias fuit magna controuersia in ciuitate Salerni, quo tempore ibi pro iudice assidebam, & non reperio ab alio tam clarè tactum cogitate.

57 † Duodecimò requiritur, quòd iudex non dederit causam fugæ aliqua de causa. quia tunc puto eum non haberi pro confesso. per ea, quæ consuluit Pet. de Anca. in consil. ccccix. probata tanta sæuitia & habetur per Grammati. in cõsil. primo post decisio. sacr. re. consi.

58 † Decimotertiò requiritur, quòd carcer, undè fugit, sit publicus, secus si priuatus, secundum Ludoui. Ponta. in. l. admonendi. ff. de iur. iura. & Alexã. in. l. capite quinto in fi. ff. de adulte. quia eo casu non habebitur pro confesso, nisi, ut supra dixi in nume. 42.

59 † Decimoquartò requiritur quòd non culpa, uel negligentia custodis aufugerit. per tex. in. l. prima ff. de effracto. & dixi supra in nu. 43. in fine.

60 † Decimoquintò requiritur, quòd ad hoc, ut habeatur pro confesso, & dicta ficta confessio debitum sortiatur effectum præcesserit inquisitio ualida, & in casu permisso, alias non sortiretur effectum per ea, quæ dixi in secundo requisito confessionis inductæ per statutũ supra nu. 81.

61 † Decimosextò requiritur, ut talis ficta confessio sortiatur effectum, ꝙ talis aufugiens non sit mulier, minor, uel persona rustica, quia non possent haberi pro confessis, nisi sint in dolo expresso, non in præsumpto per ea, quæ dicta sunt suprà nume. 9. in tertio requisito, sed potest dici contrarium, quia in casu proposito talia committendo sunt in dolo expresso.

62 † Decimoseptimò puto dicendum, ꝙ debeat constare aliter de qualitatibus delicti aggrauantibus eũ. quia non credo eum haberi pro confesso qualitatibus non manifestis, per ea, quæ dixi supra in quarto requisito confessionis per contumaciam uigore statuti, nume. 10.

63 † Decimooctauò requiritur, quòd iudex interloquatur ipsum haberi pro confesso, per ea, quæ dixi in sexto requisito confessionis uigore contumaciæ, & tenet Boer. in decisione sæpius allegata, nume. 22.

64 † Decimononò requiritur, quòd fiat perquisitio per locum carceris, & uocetur per tubicines nõ inuento autem fiat citatio contra eum ad dicendum causam, quare non debeat pro confesso haberi, & reputari, ut tenet Boer. in dicta decisione, nume. 22. & est generalis practica, & obseruãtia totius Italiæ, & omnium curiarum.

65 † Vigesimò requiritur, quòd ipsa confessio resultans ex fuga carcerati, sit probabilis, uerosimilis, & possibilis, ut sortiatur effectum cõdemnationis per ea, quæ dixi supra in decimonono requisito confessionis inductæ per statutum sub nu. 25.

66 † Vigesimoseptimò requiritur, ꝙ non constet iudici de innocentia habiti pro confesso, quia si constaret uirtute dictæ confessionis, non posset procedere ad condemnationem. per dicta supra in uigesimo requisito confessionis habitæ ex forma statuti sub nu. 26.

67 † Vigesimosecundò requiritur, ꝙ constet de delicto in genere

genere commisso. per text. in.l.si is ff.de confes.& in proprijs terminis uoluit Albe.in.d.l.in eos uersic.aut
68 est innocens.†Viso de requisitis uideamus de effectibus,& pri.operatur ea, quæ operatur uera confessio facta ore proprio,ut est Gl.in.c.nullus de præsumptio.& ibi Bal.& Al-
69 ber.in.d.l.in eos in fin. † Secundò operatur, quia fictè confessus non, appellat,ut probat Alber. de Rosa. in.d.l.eos in fine. æquiparando talẽ fictam confessionem confessioni ueræ in qua non appellatur, ergo ubi in confessione uera appellatur,uidetur debere admitti appellatio, sed ꝓ resolutione uidenda sunt ea quæ dixi supra ĩ hac ultima parte in nu.34.
70 †Viso de confessione ficta, quæ inducitur propter fracturam carcerũ, uidendum restat de confessione ficta,quæ resultat ex morte illius,qui se interemit metu supplicij,ut habetur in toto titulo de bo.eo.qui.mo. sibi consci. & uidendum est primò de requisitis. Et primò requiritur ad hoc,ut ille, qui seipsum occidit, habeatur pro confesso, ꝙ sit accusatus de crimine,uel sit deprehensus, quia eo casu præsumitur se occidisse metu supplicij,& habebitur pro cõfesso,alias si nec accusatus nec deprehensus se occiderit,non habebitur pro confesso, ut.l.iij. ff. de bon. eo.qui mor.si.consci.& istud primũ requisitum uidetur approbare Bal. & gl.in.l.ij.C. qui testa. facere po. sed ibi Alexan.tenet contrarium,& id contrarium communiter tenetur quando fiscus probat,ꝙ non aliquo dolore,sed ob conscientiam criminis se interemit,& tenendo contrarium respondet ad.l.fi.ff. de bo.eo. quia loquitur secundùm eum in casu dubio,quando dubium est, an se interemerit conscientia criminis,an aliquo dolore,quia tunc fit illa distinctio,an fuerit accusatus, & præsumitur ob conscientiam criminis, an non fuerit accusatus, & tunc secus,sed opinionem Bal.alias defendebat do.Io.de Vica.de Salerno,& adducebat tex.ĩ.l.j.C.de bo.eo.põderando illum tex.ibi.eorum demũ dicto enim demum, est restrictiua, ut in.l.ita demum.C.de procura.& l.ea demũ.C.de colla.& deinde subdit,delati admissique criminis,& sic pondera illam dictionem copulamque,quia recipit cõcursum utriusq; copulati.l.si hæredi plures.ff.de cõdi.insti.ut sit sensus,eorum dũtaxat bona uendicanẽ,qui conscientia metuq; criminis delati, & admissi sibi manus intulerint, & sic requiritur, ꝙ sit delatus, & crimen admissum cogitandum est multa de hoc uide copiosissimè per Guli.de Benedi.in c.Ray.in uerbo,mortuo itaq; testatore el.j.num.41.cum pluribus seq.
71 †Secundò requiritur,ꝙ non possit præsumi alia iusta causa,qua mediãte potuisse ille se occidens moueri ad se intermedium quam metus supplicij,sic ubi pater occidit filium,se quoque occidit,uidetur potius hoc fecisse propter dolorem mortis filij, quàm metu supplicij,ut probat tex.in.d.l.iij.§.si quis autem tædio.
72 ff.de bo.eo.qui mor.† Tertiò requiritur,ꝙ fuerit accusatus, uel deprehensus pro eo delicto, pro quo ueniebat imponenda pœna mortis,uel deportationis, non alias,ut probat etiam tex.d.l.iij.§.ut autem diuus Pius cum seq & an requiratur, ꝙ si tale delictum,ꝙ numeretur inter crimina publica,uide plenissimè Alex.
73 in.l.ij.C.qui te.fa.po.† Istis cõcurrentibus operatur primo dicta confessio confiscationem bonorum,ut habetur in. d.l.iij. intellige ubi es-

set tale delictum, pro quo si ueniret condemnandus, eius bona publicarentur, alias secus, ut dicit Barto. in l. iij. §. de illo in fi. per auth. damnatorum. C. de bon. damna.

74 †Secundò operatur, quia si talis accusatus, uel deprehensus se occidere uoluerit, & non perfecerit, quia detentus fuit ab hominibus, nihilominus debet puniri, non obstante, ꝙ nõ perfecerit, ut in. d. l. iij. probatur

75 §. sic autem. †Tertiò operatur, quia efficitur intestabilis, ut est text. in. l. ij. C. qui testa. face. poss. iuxta. l. eius qui. ff. de testi. benè facit. l. fina. post princip. in uerbo, uelut confessio. ff. de bo. eorum, qui sibi mor. consci.

76 †Quartò operatur, quia licet alias ficta confessio alicuius non noceat hæredi suo. l. eius, qui delatorem in prin. & ibi not. Barto. ff. de iur. fisc. qui tex ad hoc singu. est, secundum Bald. in. l. ij. in ulti. col. C. de eden. & secũdum Imo. in. l. qui à latronibus §. j. ff. de testa. tamen hoc fallit, ubi talis confessio resultaret ex eo quod quis se occidat, ut supra.

77 †Sed quæro, an in casu isto requiratur sententia, ut habeat locum confiscatio bonorum, uide Bar. in. l. fi. ff. de bo. eo. qui mor. sibi consci. & per cy. in. l. ij. C. qui test. facere pos. & Saly. in. l. j. C. de bo. eo. qui mor. sibi

78 consci. † Secundò quæro qualiter probent hæredes occisi, quòd accusatus se nõ occidit ob ꝯscientiã criminis uideatis plenè cy. ind. l. ij. &

79 ibi Bar. i. d. l. fi. & ꝑ Saly. in. d. l j. †Habet ẽt pro confesso ille, qui delatorẽ suũ corrupit, & hoc procedit in causis fiscalibus per text. l. eius, qui delatorem. ff. de iur. fis. & etiam in causis criminalibus, ubi non uenit imponenda pœna sanguinis, & sic, ubi à iure non est permissa transactio ꝑ text. in. l. in. omnibus. ff. de præuaricator. & ut talis ficta confessio

80 operetur effectum. † Primò requiritur, quòd per pecuniã sit facta corruptio non si per pactum gratuitum, quia paci scẽdo non intelligitur reus fateri delictum. l. in fisci. ff. de iure fis. l. furti §. pactus. ff. de insa. nisi in casibus specialibus, ut no. in. l. quoniam

81 ff. de infami. † Secundò requiritur, quòd non fiat iussu iudicis, quia nõ haberetur pro confesso. l furti. §. ius

82 su. ff. de infa. † Tertiò requiritur, ꝙ transactio ipsa fiat per ipsum accusatum cum corruptione, non si fiat per notarium stipulantem nomine omnium, quorum interest, quia nõ habetur pro confesso accusatus secundùm Albert. in. l. transigere. C.

83 de transa. †Quartò requiritur, ꝙ nõ sit facta cum protestatione, quòd eã facit ut culpabilis, sed pro euitãdis sumptibus, & expensis litis, secundũ do. Alexã. in. d. l. transigere, quem sequitur Veronensis in caut. 240.

84 †Quinto requiritur, quod aliter nõ constet de innocentia corrumpentis, quia si constat de innocentia, illa ficta confessio ipsi non præiudicabit ut est Gl. notabilis in. d. l. in omnib᷒ intelligas istud quĩtum requisitum quando constaret de calumnia accusatoris uera, & manifesta, alias, si accusatus uellet probare, quòd non commiserit delictum, de quo accusatur, hoc non sufficeret, ut ualeret transactio, ut declarat Albet. in. l. transigere in princ. j. col. & sequitur clan. de Seise, ibi an autem operetur confessio, ut non admittatur ad probandum de innocentiã cogitate & uidete supra nume. 26.

85 †Sexto requiritur, ꝙ sit facta corruptio, & transactio in casu non permisso à iure censetur autem permissa quo ad tres effectus, primus est, quia non imponitur pœna, quæ

aliàs imponitur corrumpenti accusatorem. iuxta tex. l. imperatores .ff. de iure fi. Secundus, quia non habetur pro confesso. tertius, quia iste aliàs amplius accusare ex nouo processu posset. l. iiii. §. si is. ff. de sepul. uio. iuncta. l. qui destitit. ff. ad Turpi. declarat Bart. in l si maritus. §. si negauerit. ff. de adult. & Iason in. l trâ-
86 sigere. nu. ij. † Septimò requiritur, ꝙ transactio & corruptio fiant in delicto adhuc cõmittendo: secus, si fiat in delicto omittendo, quia licitè potest fieri, quãdo nõ est casus, in quo veniat pœna sanguinis, & non habebitur pro confesso transigens, ut est Glo. nota. in l. ij. ff. ad Sylle. quam sequitur Cyn. & Ias. in l. transigere. supra allegata & Bal. ibi. in pe. col. alia uerò requisita poteritis per uos colligere ex suprà dictis in materia
87 fictæ confessionis. † Istis uero requisitis concurrentibus. primo operatur, ut ex ea possit quis condénari, ut declarant Doct. in locis sup. al-
88 legatis. † Secundo operatur, nam dicta ficta confessio infamat. l. qm̃. ff. de infami. & habetur per Doct. in lo
89 cis supra allegatis. † Tertio operatur, quia condemnatus nõ posset appellare, quia habetur pro confesso & conuicto, vt probatur ex dictis duabus ll. in oĩbus. & eius, qui delatorẽ. per ea, quæ dicit Nel. in tra. banni. in
90 iiij. par. pri. tẽporis. † Habet̃ etiam pro cõfesso testis examinatus & deponens falsum, si posteà citatus non comparuit & effectus fuerit contumax. vt dictat regia pragm. incip. testẽ falsum. sed ad hoc, vt procedat,
91 plura requirũtur. † Primò quidem requiritur, ꝙ præcedat accusatio uel inquisito contrà testem de falsitate, & si præcesserit accusatio, potest testis ipse ex cõfessione sua resultante ex cõtumacia, cõdemnari uera pœna falsi & ordinaria, secùs, si procéditur per inquisitionẽ, quia puniretur pœna extraordinaria. ſm formã l. nullũ. C. de testibus. & per Gl. ibi. & in l. quem falsa. ff. eo. titu. & tenet Ange. in auth. de testi. §. & licet. iij. col. colla. vij. & habetur per Io. Pa. in summa. in materia iuramẽti. uersi. & falsitate. & per Bal. in l. negãda. C. qui accu. nõ po & sequitur Ioã. de Firmo. in suo aureo repertor. in verbo, falsi pœna, vbi refert se ità obtinuisse in ciuitate sua in primo anno sui doctoratus, & dicit esse notãdum ad statuta punientia testes de
92 falso. † Secũdò requiritur, ꝙ testis fuerit examinatus in iudicio, & fuerit iuratus. ſm Bal. & Ange. in l. j. C. de sepul. uiola. licet aliter uoluerit Bart. in l. si quis legatũ. ff. de fal. cõtrà quem etiam tenet Saly. in d. l. j. & Lãfran. in c. qm̃ cõtrà. uers. testes. uersi. solet dubitari. extrà. de pro. & Ang. Are. in lib. male. in uerbo, falsario. & Bal. in l. iurisiurãdi. in fi. C. de testi. licet aliter sit, qñ alia de causa dictum testis nõ ualeat, ut ibi per di-
93 ctos Doctores. † Tertio requiritur, ꝙ ex actis & processu cõstet & appareat de falsitate, uel ex facie ipsius depositionis, uel aliter, aliàs nõ procederet id quod dicitur in d. pragm. per ea, quæ dicit Bar. in l. Fulcinius. §. qui hoc. ex qui. cau. in po. ea. & in
94 l. diuus. de re iudic. † Quartò requiritur, ꝙ testes sint examinati corám iudice, nõ corã actuario causæ, aliàs nõ punientur de falso, ſm Bar. in l. si quis legatũ. ff. de fal. quem sequitur
95 Ange. in l. j. C. de sepul. uiol. † Quinto requiritur, ꝙ testes deposuerint per verbum affirmatiuum, & nõ per verbum, credo: quia nõ punientur. argu. l. nam & si sub conditione. §. rumpendo. de inoffic. testa. & plenè habetur per Tinda. in tracta. de re-

96 pro.test.in c.v.in fi.† Sexto requiritur, ꝙ scienter appareat eos dixisse contrà ueritatem, quia falsum nihil aliud est quàm mutatio ueritatis scienter facta, ſm Azon.in sum. tit. de fal.allegat text.in auth.de instru. cau.in principio. & habetur per Hostien.in summa.extra.de crim.fal.& plenè habetur per Mar.in rubric.de
97 fal.in principio. † Et ideò si testis ductus iusta credulitate, deponat aliquid affirmando id esse uerum, credens esse uerum, licet ueritas sit in contrarium, non tñ erit falsarius, nec punietur de falso: ut habet per Mar-
98 sil.in dicto loco.† Sed cõtrarium uidetur posse dici, quia affirmans pro certo id de quo nõ erat certus, præsumitur dolo affirmasse, si posteà reperiatur cõtrarium: quia non debet esse facilis ad temerariam assertionem. sed hoc est uerum, dũmodò tale mẽdacium sit ei proficuum & utile: aliàs secùs. ſm Fely.in c.si autem. extrà.de rescrip.j.& ij.col.& probatur in l. eleganter. §. idem Pomponius.& ibi Bar.ff.de dolo.& quis potest mẽtiri sine dolo ſm Alexã. in l. quid sit falsum.ff.de fal & Moder.in l.quis sit fugitiuus. §. idem Celsus. ff.de ædil.edict.& habetur plenè per
99 Marsil.in consi.lxxvij.ij.lib.† Septimò requiritur, ꝙ dolose testes dixerint falsum: ut probat text. in dicta pragma.& plenè per Marsil. in dicta
100 rubrica.ff.de fal.† Et ex hoc infert Ang.in authẽ.de testi.§.licèt.ij.col. quem refert Marsil. ubi suprà. ꝙ si quis errore ductus deponit contrarium eius, quod primò deposuit, tũc
101 nullatenus debet puniri.† Octauo requiritur, ꝙ non sit homo rusticus, simplex, grossus, parum oculatus, & ingeniosus, quia non punietur de falso. ſm Marsi.in.d.consi.lxxvij.se
102 cundo lib. †.Nono requiritur, ꝙ falsitas commissa per testes, alteri noceat, uel possit nocere. ſm Glo.& Doctor in l. diuus Adrianus. ff. de fal.& Gloss.in c.quanto.in Glos.pe. extrà, de iur. iura. & Bart. & Imo. in l. is, qui in omnibus. ff. de fal. & Ang.de Are in lib. malefic.in uerbo falsario.ij.col.& Alex.cõsi.lxx.no.i. in.j.lib.& Saly. & Doct. in l.damus. C.de fal.& Marsil.in cõsil.iij.secundo lib.nu.17.cum sequẽ.& in cõsil. cxx.nu.24.ij.lib.& firmat Marsil.cõsil.lxx.num.13. cum sequẽ. & Sozi. cõsil.cxiiij.j.lib.& consi.cxij.col.ix. pri lib. distinguit: aut falsitas est cõmissa in aliquo actu habente suam essentiam & formam in genere suo: & nisi fuisset detecta falsitas, nocuisset uel ad plenam probationem, uel ad aliquam præsumptionem: & tunc talis falsitas uenit punienda: & ita intelligit tex.in l. damus. C.de fal.aut committitur falsitas in aliquo actu: puta, scripturas, uel attestatione, & deficiunt in forma, circà substantialia: & tunc dicit, ꝙ magis communis opinio est in l. siquis legatum. ff.de fal.ꝙ talis falsitas non punitur, aut dictum testis est falsum, tamen id quod deponit testis, siue esset uerum siue falsum, non poterat aliquod præiudicium generare: & talis falsitas non nocet.adde Gramma.in decisio.ij.nu.28.& decisio.xxvij.nume. 5. & si dictum testis est nullum, licet Docto.dicant testem nõ puniri de falso, intelligitur id de pœna ordinaria: nõ autem de pœna extraordinaria, ut plenè per Marsil. in l.i.§.
103 præterea.ff.de sicar.nu.29.† Decimo requiritur, ꝙ testes deposuerint falsum in articulis causæ productis ab una partium eos producente, & de eo quod continetur in ipsis articulis, ut puniantur pœna ordinaria, secus si deposuerint extrà articulos.

quia

quia tūc extraordinariè punientur: ut latè habetur per Grāmat.in deci-
104 sio,xxvij.nu.3.cum sequē.† vndecimo requiritur, ꝙ testes deponant super eo falsum,in quo consistit substantia negotij, propter quod principaliter examinantur: secus si super alijs.quia eo casu si mentiantur,non ex hoc dicuntur falsum deposuisse, nec de falso poterunt puniri,sed extrà ordinem arbitrio iudicis punientur:ut uoluit Iaco. Butri. in l. Lucius. ff. de infami. & idem ibi tenet Ange.in.ij.col.& sequitur Ange. in cōsil.cxciiij. incip. uisis processibus .ij.col.& plenissime per Gramma. in decisi.xliij. incip. Lucianus de Santis.vide Marsil.in l.j.§.prętere a.nu-
105 me. 31. ff. de sicar. † Duodecimo requiritur,ꝙ non sit falsitas,quæ resultat ex dictis testium vtriusque partis deponentium contraria inter se.quia hæc non dicetur falsitas, sed potius repugnantia, & nemo ipsorum de falso punietur, ut sequitur latissimè Grāma.in decisi.lx.per to
106 tum. † Decimotertio requiritur, ꝙ citentur cum insertione earum depositionum, quæ prætenduntur falsæ,ut dictat text.in d.pragma. te-
107 stem falsum. † Decimoquarto requiritur, ꝙ in ultimo peremptorio citationis nō appareat aliquem comparuisse ad eos testes excusandum, ut habetur in d.pragma. testem fal-
108 sum. † Decimoquinto requiritur, ꝙ testis habitus pro confesso,uirtute contumaciæ fateatur id,quod deposuit in iudicio,& nō negetur id dixisse, aliàs si diceret aliter dixisse, quàm sit scriptum, non punietur de falso uirtute dictæ confessionis. sm Bart.in l.siquis legatum.pen.q.ff.de fal. & Spec.in titu.de test.§.j.uersic. quid si testis.Fely.in c.ad audientiā. de.præscrip.Abb. in c.cum causam. de test. & in c. cum autem.eo.titu. & idem tenet Spec.in titu.de test.§. j.uersic. pone,ecce iudex. & in titu. de instru.edi.§.restat.uersi.sed quid. si unus.& Gramma.consil. xxx.nume. 11.& consi.xlvij.in prin.& Tho.
109 Ferra.in caute.xxvj.† Decimosexto requiritur,ꝙ dicta confessio non sit reprobata contrarijs probationibus. per ea,quæ dixi suprà in unde-
110 cimo requisito. † Decimoseptimo requiritur,ꝙ contumacia ritè & rectè processerit per ea quæ dixi suprà in materia fictæ cōfessionis per statutum in decimotertio requisito.
111 † Viso postremo de requisitis, sequitur uidere de effectibus, & primo operatur condemnationem ipsius ad pœnam falsi, ut dictat text.
112 in d.pragma.† Secundo operatur, quia dictum ipsius habetur pro non dicto,ut not.in l.j. & ibi Cyn.C.qui accusa.non poss.& per Salyc.in l.damus. C. de falsi. esset modo uidendum de multis aliis effectibus, & aliquibus uarijs in materia, sed quia lata est materia & clara, me remitto ad Doctores in locis suis ordinarijs. esset etiam uidendum de pluribus aliis casibus, in quibus per leges communes ex contumacia & alijs modis resultat ficta confessio: sed quia reperio me impeditum aliis negotiis, relinquenda hoc tempore censeo.

QVARTA PARS principalis.

¶ Pęnis debitis ferientur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Condemnari debent inquisiti, si confessi uel conuicti uidebuntur. & nume. 102.*

IVDEX.

1 FORMATO tandem processu, auditoque reo inquisito in iure et in facto, ut suprà dictum est, receptisque defensionibus ipsius, ac omnibus seruatis, ut particulariter demonstraui: uiso insuper per iudices pcessu, eoque benè et fideliter percunctato in omnibus partibus tam fisci intentionem concernentibus, quàm

quam reorum inquisitorum, tenetur enim & punitur iudex, si omisit punire criminosos: uel si puniuit, quando non debuit, uel si plus puniuit: ut l.iij.in fi.C.ne san. bap.reite. debet iudex sua sententia condemnare reos inquisitos ad pœnas à iure statutas, si confessi uel conui-
2 cti uidebuntur. † Et licèt ex causa iudicibus pmissum reperiatur, ut possint minorare pœnam a legibus statutum: id tamen procedere sciendũ est in casibus, in quibus ex officio proceditur: secùs autem, quando ad querelam proceditur. ſm Hostien. in c.in archiepiscopatu, de raptor. quem refert & sequitur Bald.in margari.in uerbo, pœna.in ij.col.uersi. pœna legalis. & sequitur Marsil.in sua praxi.crimi. in §.constante. nume.84. quod intelligendum puto, quando causa, ex qua iudex uult minorare pœnam, non est approbata a iure, ut ex ea possit & debeat minorari pœna: aliàs cogetur etiam, quando proceditur ad querelam, minorare. uidete Marsil.in l.j.§.diuus Adrianus.ff.de sicar. in princi. ubi plura. & quando recedit a pœna ordinaria, an debeat inferi causa in sententia.quare ab ea recedatur.uide Ange.de malefi in uerbo, quas si
3 non soluerit. † Et est aduertendum per iudices, ut sit seruatus ordo in procedendo contra delinquentes. quia si contrarium facientes grauarint reos inquisitos, non poterunt pœna ordinaria ipsos condemnare, sed pœna extraordinaria & minori. ſm Bald.in margari. in uerbo, pœna. in ulti.colum.in uerbo, pœna ordinaria.& sequitur simpliciter Mar. in d.§.constante. nume. 100. ꝙ est intelligendum regulariter: secus in certis casibus, in quibus ordo est ordinem non seruare, ut aliàs dixi.

4 † Et si sententia condemnatoria ad mortem erit proferenda per iudices, debent seruari ea, quæ posuit & docuit Marsi.in sua praxi.cri.in §. q̃m.nu.31. ut pridie quàm sententia feratur, reo condẽnando ad mortem indicetur quòd se benè disponat, & confitetur peccata sua uiris religiosis, ab iisque confortetur ad patientiam. eo autem sic facto, postridieque eo ducto ad tribunal iustitiæ, iudice pro tribunali sedente, debet proferri sententia condemnatoria. ea autem lecta statim tradendus reus est carnifici ad ipsam exequendam: atque executione facta,
5 facienda est relatio in actis. † Nec mireris, quod dixi, statim esse exequendam sententiam capitalem, quia licèt sit difficultas in puncto iuris: nunquid non expectatis decem diebus, intrà quos potest appellari, sit exequenda sententia, quando non est appellatum per ipsum condemnatum, uel alium eius nomine: in quo puncto Guliel.de cun. Petr. & Bald. in l.addictos.C.de episco. audien. tenuerunt, quòd potest, & idem uidetur tenere Barto.in l.non tantum.ff.de appellatio.& Dy.in dictis locis allegatis. idem Barto.in l. qui ultimo. in fine.ff.de pœnitẽ.tenet cõtrarium. & Imo.in dicta l.nõ tantum. & hanc partem negatiuam sequuntur nonnulli. tamen ut hæc secunda opinio sit uerior: de consuetudine seruatur cõtrarium. quia etiam antè decem dies, quando pro parte condemnati non est appellatum, ducitur ipse ad supplicium. & pro hac parte est bonus tex.in dicta l.addictos. & quòd ita seruetur de consuetudine, uidetur tenere Albe. de Rosa.in l.j.C.de exceptio. rei iudi. Pau.de cast.in dicta l.addictos.& firmat Ange.de Are.in lib. malefic. in uerbo,

in uerbo,& ibi caput a spatulis am-
6 pute.iiij.col.† Si uerò reus cōdem-
natus appellauerit,cùm sit cōuictus
& cōfessus,non obstāte appellatio-
ne interpositæ debet sententia exe-
qui : ut per Docto. communiter in
l. obseruare.C.quorum appellatio.
nō recip.si uerò sit solum cōuictus,
uel confessus , tunc si sumus in cri-
minibus enormibus & grauioribus
non admittitur appellatio, ut habe
tur per Glo.in d.l.obseruare.in uer-
bo,propria.& traditur in l.constitu
tiones.ff.de appella.& ibi per Bart.
Albe.& Ange.in pen.col. uersi. se-
cūdo.non auditur. & in l.j.C.de ra-
ptu uirgi.ubi per Mar. & per Spec.
in titu.de appel.§.in quibus. & Car
re.in d.l.obseruare. in prin.nu.36.si
uerò ubi est cōfessus & cōdemna-
tus , appellarit in appellatione alle-
gādus est uel error cōfessionis, uel
alia iusta causa, quæ possit infringe
re cōfessionem : & tunc admittitur
appositio . si uerò nō allegatur er-
ror,uel alia iusta causa,sed simplici-
ter sit appellatio,tūc si per iudicem
appellationis nō est inhibitum, po-
test appellatione nō obstante exe-
qui sententia ſm Ioā. Andræ. in c.
Romana.§.finautem.de appellatio.
in vj. in Glos. & in nouella . & ibi
Archidia.& Domi.de sancto Gemi.
Imol. in l.cōstitutiones.ff.de appel
latio. & in l.creditor.§.iussus.ff.eo-
dem titu.Imo.& domi.Abb.in c.cū
speciali.§. porrò. de appella. & ibi-
dem Phil.Fran.in ij.col.in ij.cōclu-
sio. Bal.in addi.Spec. in ti.de appel.
7 ¶ INQVI.† Nūquid sit dare aliquē
casum ī iure,quo possit differri snīa
cōdemnatoria ad mortem ? ¶ IVD.
Planè habeē de hoc per Mar. in sua
praxi.cri.in §.opportunè. per totū.
ubi plures casus enumerat,quos vi-
8 de per eū. † Et aduertēdum est per

iudices, ut quoties uoluerint cōde-
nare aliquem ad pœnā ultimi suppli
cij,nūquam dicant in snīa, ꝙ cōdē-
nant reum ad pœnā capitalem. quia
nō ītelligeretur de pœna mortis na
turalis,sed ciuilis.sed debent cōclu-
dere ita & taliter,ꝙ anima eius sepa
retur a corpore.ut habetur per Mar
sil.in d.§.opportune. nu.39. ¶ FIS.
9 † Quid si aliquis cōgregarit arma-
tos,an possit cōdemnari ad pœnam
portationis armorum, & de cōgre-
gationis armatorum. ¶ IVD. Dicas
ꝙ de utroq; puniri nō potest . quia
ista duo tendūt ad eundem finem
& efectū ſm Bart.in l.j.ff.ad legem
Iul.de vi pub.& in l.quoniam.eo.ti
tu.ubi dicit se multoties hoc practi
casse.ac ꝓ eo facit Glos.no.in l.qui
de crimine.C.de accus. & dicta per
Bald.in l.aduersus . in fi.C.de furt.
10 ¶ FIS.†An statutum puniēs uulne-
rātem , comprehēdat insequentem,
qui cadendo seipsum uulnerauit.
¶ IVD.Dicas ꝙ nō debet puniri tā-
quā uulnerās , sed solùm ut fieri fa-
ciens uulnus.ſm Bar. in l.si gemina
arbor. in ij. col.ff.arbo. furt . cæsa.
pro quo uide Bal.in l.de pecoribus
C.ad leg. Aquil. & in l.iij.ff.de iure
iur. in §.j.& Bal.in l.qua actione.§.
11 Celsus.ff.ad leg.Aquil.† Aduertant
insuper iudices , ꝙ iustè cōdemnēt
reū.quia alias ēt clerici licitè possēt
eū eripere de manibus familiæ, ſm
Alex.in cōsi.cxliiij.incip.post redi-
tum primū.& per Albe.de Ros.in l.
addictos C.de epis.aud. & Marsi.in
12 praxi.cri.§.attingam.nu.41.† Opor
tet enim cūcta rimari,& nō est festi
nādū ad snīam cōdemnatoriam.cō
trariū enim facientibus sæpius uana
& frustratoria pœnitētia est comes,
quare attendi debet id quod habeē
in c.iudicātē.xxx q.v.& in c.graue.
xxxv.q.ix.ubi dicit tex. qđ fructus
diuinus

diuinus est iustitiam sæpius recenseri, præcipitata enim uoluntas iudicis est nouerca iustitiæ, ſm Cardi. per illum tex. in cle. pastoralis. §. uerum. in prin. de re iudi. inhærendum est enim potius tarditati, ut euitetur omne periculum animæ et cor-
13 poris. † Et esto memor, quãdo eris iudex, ut non procedas nimium seueriter in causis criminalibus, ꝑpter nimiam enim sæuitiã poterit iurisdictione priuari: ad quod facit illud, qđ Theodosius Honorio filio præcipit: sis pius imprimis, nam cũ uincamur in omni munere, sola Deum æquat clementia nobis asperitas. n. & seueritas apud quemlibet prudẽtem damnatur: & quod tibi fieri nõ uelis, alteri ne feceris, sis etiam memor ꝙ homo est factura et creatura Dei, nõ autem hominis. consideres etiam lector amantissime, omnem hominẽ: esse mendacem, et septies in die cadere iustum, et melius esse peccare in pietate, quàm in seueritate: ut dicit text. in c, allegat. xxvj.
14 qõ. vj. † Nec putes, amantissime lector, uile esse absoluere reos, et magnificẽtius aliquid cõdemnare. inquit enim Pau. de ca. in cõsi. cxcvij. incip. uisa inquisitione in ulti. uerbis. ꝙ maiorem honorem cõsequitur quis absoluendo, quàm cõdemnãdo. pro quo faciũt dicta per Pet. Anch. in cõsil. xxiiij. inci. uisa inquisitione. ubi inuehitur in iudices maleficiorum, qui anhelant ad cõdemnationẽ: et dixit Bal. in cõsi. cccciij. incip. quidã fuit, in iij. uol. ꝙ iustius peccatur in absoluendo, quàm condemnando. allegat l. item Mela. §. si plures. ff. ad legem Aquil. & idem dixit do. Phil. Deci. in cõsil. clxxv. inci. in causa falsitatis. ult. col. & ideò quando eris iudex maleficiorũ, non semper seueriter ꝑcedas ad cõdemnationem mortis naturalis: sed cum quodam temperamento studeas uitia corrigere, & nolle mortem peccatoris, sed ut cõuertatur & uiuat, iuxtà Dominicũ dictum: ut latè do cet Marsil. in sua praxi. crim. in §. oc
15 currunt. in fi. † Et aduertas, ꝙ si condemnaueris aliquẽ, qui poterat pluribus pœnis cõdemnari ex pluribus legibus, ad mitiorem & mediocrem pœnam, non poterit alius iudex, qui fortè potest etiam ipse de delinquẽte illo cognoscere, condemnare ad aliam pœnam maiorem, uel minorẽ pro eodem delicto; ut latè habetur per Boer. in deci. cclxxxix in secũ-
16 da par. per totã. † Unum tamẽ scias, quod ibidem Boer. dicit in fi. si aliquis pro uulnere illato sit punitus per iudicem, ac deinde tribus annis elapsis uulneratus uelit agere ꝓ iniuria sibi illata, & ad interesse possit
17 agere: ut ibi per eũ. † Aduertas insuper ꝙ minor delinquẽs nõ punitur pœna ordinaria, sed mitiori; ut habetur in l. j. §. impuberes. ff. ad Sylle. & in l. excipiuntur. ff. eo. titu. & in l. de minore. in princ ff. de quæstio. & & c. j. & ij. de delict. puero. & tenẽ de necessitate iudex in eo minorare pœnam: adeò nõ est arbitrarium: ut tenuit Bal. Saly. & Paul. de cast. in l. & si seuerior. C. ex qui. cau. infa. irroga. Saly. & Pau. de cast. in l j. C. si aduer. delic. & Alex. de Imol. in d. l. & si seuerior. & ideò aduertas, ne erres, ut ad longum cõgerit Gramma. in deci. xxiij. inci. dum fuisset mihi.
18 † Scias etiã charissime lector, licèt inordinatè ꝑcedam, ꝙ si cõtigerit iudicem uelle procedere ad executionem sniæ capitalis, & non habuerit ministrum, qui faciat dictã executionẽ, ꝑõt capere aliquem quẽ uisum fuerit, eumq; cogere, ut faciat officium carnificis, dummodò sit uilis

lis persona. secundùm Bart. in l.fi. §.fi.ff.de pigno.actio. ubi plus noluit, ꝙ potest capere boues, quò facilius adigat hominem : uel equum & sequitur.Marsi.in l.j.ff.de quæst. nume. 18.plenè per Par.de Put. in lib.syndica. in uerbo,maniuoltus.

19 † Vbi plus dicit, ꝙ si iudex habet plures carceratos, inter quos est unus,qui potest condemnari ad opus publicum,uel in perpetuum, is potest condemnari, ut exerceat officium carnificis ad tempus, uel in perpetuum,prout erit qualitas delicti.secundum Bart. in l.ij.ff. de pu.

20 iudi.& post eum Ang.†Item ibi dicit,ꝙ etiam potest capere iudex seruum hominis priuati, et exequi facere

21 sententiam capitalem. † Item ibidem dicit, ꝙ potest facere gratiam reo morituro, dummodo exerceat officium carnificis & mani-

22 uolti.†Item est aduertendum à iudice circà pœnarum impositionem & condemnationem,ꝙ si aliquis ex proposito & deliberatè excesserit modum in se defendēdo,& occiderit aliquem, non potest iudex eum punire pro toto, sed pro illo excessu tantùm,secundũ Bal.in l.ut uim. ff.de iusti.& iure.ulti. col. & sequitur Pet.de Anch.in cle.j. de homi. ubi dicit, ꝙ licet Gloss.c. significasti el ij.de homicid.& Glos.ccxliiij. in summa.teneat, ꝙ si quis se defendendo excesserit modum, & nō ex proposito,nō punitur de tali excessu : tamē secundùm Pet.de Ancha. etiam si ex proposito excedat modum,& sic dolosè,punietur:nō pro toto tamē,sed pro excessu.& Alex. sequitur & refert in consi.cxl.aliàs. cclxxxiij.in ij.uol.in ulti.col. & allegat hoc uoluisse Salyc.in l. Gracchus.in ulti.col.C. de adul.& Petr. Philip.Cor.in consi.cciiij.inci.pro deci.in fin. pri.lib.& nouissimè per Mar.in practi.cri.§.quoniam. num. 92.& in l.j.nu.40.ff.ad l. Cor. de sicar.uide tamen Iacob.de Nouel.in praxi.defen.fol.15.num.23.ubi uidetur innuere cōtrariũ. ¶ Fiscvs.

23 † Quòd si aliquis occidit aliquem cum quo erat data fideiussio de uiuendo pacificè, & de non offendendo, an possit exigi pœna fideiussionis,& pœna corporalis? ¶ Ivdex. Hanc q.posuit Mar.in consi. nono. in uers. capio modo tertium. ulti. colum.ubi finaliter dicit, ꝙ potest exigi pœna fideiussionis à promittente,uel eius hæredibus, & pœna corporalis : ut ibi.& an quandò facta est offensio ex noua causa,committatur pœna,necne:ibidem.quod non in pace.fallit in treuga. & quādo propriè dicatur rupta fideiussio de non offendendo, uide Marsil. in consi.xxj.uide Barto. in quæstionibus suis.in j.quæstio.†

24 Et an pœna fideiussionis de non offendendo, si est commissa, possit exequi contrà hæredes fideiussorum, uide optimā doctrinam Angel.Aret. insti. de fideiu.§.fideiussor.

25 † Item est aduertendum circà impositionem pœnarum, an aliquis deliquerit magno dolore motus. quia tũc non debet imponi pœna ordinaria delicti, sed mitior : ut est text. in l.si adulteriũ cum incestu. §. imperatores. ff. de adulter.& firmat Angel.de Aret. in lib maleficio.in uerbo.& dictus Titius se defendendo.uers.aduertas.& Fran.de Aret.in cōsi.clxv.inci.sicut in ult.colum.plenè per Marsi. in l.

26 j.ff.de sicar.nu.58. † Itē est aduertendũ, ꝙ in casu incertitudinis : uidelicet,quādo homicidium est certum,sed homicida incertus : ut puta,quia plures fuerũt in rixa, & uulneratus nō habet nisi unicũ uulnus

uel minora uulnera & pauciora, q̃ fuerũt rixantes: nemo ipsorum rixantiũ debet puniri pœna mortis. secũdùm Glo.in l.item Mela.§. sed si seruum plures.ff.ad legem Aqui. & latissimè per Mar.in d.l.j. nu.71.

27 in xvj. limi. † Item nõ imponitur pœna mortis pro homicidio cõmisso per patrem in filium, qui commisit unam de causis ingratitudinis cõtrà eum.secundùm Barto. in l.diuus.ff.ad Pompe.de parri.& sequitur Marsil. in l.j.nu.100.ff.de sicar.

28 †Item est aduertendum, ꝙ ubicunque per statutum imponitur pœna mortis,semper requiritur, ꝙ cõcurrat dolus: ut probat̃ in l. qui ædes. & in l.si fortuito. ff. de incen. ruin. & na.à cõtrariò sensu.et habetur ꝑ Bald. in l.data opera.iiij. colum.C. qui accusa.non pos.& in l. quicũq;. v.col.C.de se.fugi.latè per Marsil. in d.l.i.nu.11.§ præterea.uide Decisi.consi.ix.j.uol.Cæpol.cõsi.xxx. & xxxj.Marsil.in l.de minore.ff.de quæstio.nu.39.Ang.in lib. malefic. in uerbo, scienter & dolosè. Bal.in l.j.nu.5.ff.de legi.Ang.in l. in actionibus.§.j.ff.de in litem iur.& in cõsil.cclxxxviij.incipiẽ.uiso themate. Bartho.Cæpol.in cõsi.xxxiiij. Bal. in l.quicunq;.C.de ser.fu.v.col. Rapha.Cu.consi.cxxxiiij.in fin.Gram. cõsi.lxviij.& in uot.21.& in decisi. v. nu. 29. & in dictis locis habetur, an lata culpa equipparetur dolo.& ꝑ Marsi.in l.in l.Cornelia.ff. de sicar.

29 †Considerandum etiam erit à iudicibus circà impositionẽ pœnarum, ut inspiciatur qualitas personarum, in quibus cõmittitur delictum.quia alteratur pœna in plus & in minus secũdum qualitatem personarũ. sic qui occidit infantem, punitur maiori pœna,quàm qui occidit uirũ ꝑfe. ctæ ætatis,secũdùm Saly.in l.pe.C.

30 de sicar.†Item magis punitur qui occidit clericum,quàm qui laicum. secũdùm Glo.in c.sicut qui.xvij. q. iiij.Item magis punitur homicidiũ recens,quàm antiquũ:ut est text.& Gloss. in l.si diutino.C.de pœn.Itẽ magis punitur,qui occidit seruum, quàm qui liberum. quia tenetur ad interesse domino serui, et tenetur de sicariis.& qui occidit liberum,tenetur solùm de sicariis. de quo per Spec.in tit.de iniur. & dãno dat.§.

31 ij & sic de singulis.† Itẽ cõsiderari debet, casualiterne, an data opera delictum sit cõmissum. quia primo casu debet minorari pœna.secundo nõ.secundùm Bar.& docto.in l. diuus.ff.de sicar.& Bar.in l.si quis ser

32 uo.C.de furt. cum simi. † Item est considerandum instrumentum,quo facta est percussio.nam percutiens baculo nõ tenetur de uulnere letali:quia nõ præsumitur habuisse animum occidendi, ut inquit Bald. in proœ.digestorum.iij.col.id tñ non habet locum, si percussio, facta sit in capite.secũdùm Ang.in l.j.§.sed si claua.ff.de sicar. quẽ refert & sequitur Fely.in c.significasti. extrà. de homi.et Bar.in l.j.§.diuus.C.de emen.seruo.Ang.in tract. malefi.in uerbo sciẽter et dolosè.uersic.pen.

33 †Itẽ si percussio sit facta lapide, licet mors sequitur, minor pęna imponitur:ut.l.omne delictum.§.si q̃s commilitonem.ff.de re iudicata.

34 †Licet occidens aliquem manu uacua,puniatur ita,ac si armis percussisset.l.qua actione.§. j.ff. ad legem Aquil.& ibi Bal.& idem c.j.§.iniu-

35 ria.ult.col.de pa.iur.fir.†Scias etiã, ꝙ propter multitudinem delinquẽtium non imponitur pęna mortis: ut puta,si plures occiderũt unum, secundùm Ang.in l.pen.de sicar. & Augu.de Ari.in addi.Ang. in tract. malefi.

malefi.in uerbo,& dictus Titius. &
Alber.in l. quoniam multa.C. ad l.
Iul.de ui pu.& Afflic.in cõstitu.ter
minum uitæ.uers. tertiodecimò fal
lit.sed Gramma in cõsi.iiij.tenet,ꝙ
si deliberato consilio,& ad hoc co-
adunati occiderũt,omnes debẽt pu
36 niri de occiso.† Scias ulterius, ꝙ si
aliqui uenerint ad me armati peten
tes aliquid à me,ad quod non tene
bat,& ego perterritus cesserim eo-
rum uoluntati,licet arma nõ extra-
xerint,nec mouerint: tenẽtur tamẽ
pœna portatiõis armorum, & de ui
publica.per tex.in l.iij.§. qui arma-
ti.ff.de ui & ui arma. & firmat in ꝓ
priis terminis Afflict. in cõsti.inten
37 tionis.in xj.& ult.q.in ij.not.† Itẽ
percutiens manipulo ensis, cũ pote
rat ense percutere, ẽt, si ex tali per-
cussione sequatur mors, non debet
puniri pœna mortis.quia uidet̃ non
habuisse animum occidendi:ut pro-
bat tex. & ibi omnes scribentes. in
l.eum qui.C.de sicar.& dixit Ange.
de Aret.in lib.male.in uerbo, scien
ter.pen.uer.& Soz.in cõsi.clxxviij.
inci.primo aspectu. nisi percussisset
in cap.secundùm Ang.ubi suprà.ui
de Bartho.Cæpol.in cõsi.xxxvj. &
Gramma.uoto xxiij.nu.10. cũ seq.
38 †Et si fiat percussio bastono, & nõ
sequatur uulnus,licet Barth. de Ca-
pu.dixerit, ꝙ est pœna uiginti du-
catorum curię,& decem parti:tamẽ
Afflict.in constit.si quis aliquem in
ij.Glo.dicit,ꝙ ipse arbitrariè punie
tur,consideratis qualitatibus perso
næ, loci,& temporis.& Gramma.in
uoto xv. dicit, ꝙ si fiat percussio
congregatis hominibus, uel exco-
gitato insultu, est pœna deporta-
tionis.& uide decisio.sac. regij con
silij eiusdem Gramma.num.17. per
39 totam. †Item est aduertendum, ꝙ
si ex forma legis uel statuti alicui
imponitur pęna infamiæ.qui est ex
alio delicto infamis,debet per iudi-
cem pęna alterari,& imponi alia. ꝑ
text. sing.& in l.nouerint.C. ut in-
trà certum tempus.& ibi Angel.al-
legat illum lex.pro singu.& Ludo.
in l.si uerò.§.de uiro.ff.solu. matri.
& Anto.Corse.in sing.suis. in uer-
40 bo,pęna. † Item est sciendum, ꝙ,
stante statuto,ꝙ offendens officia-
les regios puniatur duplicata pœ-
na,non habet locum in amputatio-
ne manus.secundùm Bald. in l.j.C.
de sen.quæ pro eo,quod interest.in
ulti.col. & sequitur Afflict.in con-
stitu.si quis aliquem. in x.quæstio.
41 †Quinimò pœnæ duplicatio, quæ
habet locum in iniuriante officiali
regio per constit.ea, quæ ad decus.
non habet locum in officiali non
commorante in curia regis. secun-
dùm Afflict.in d.constit.si quis ali-
42 quem.in x.q.† Est etiam notandũ,
quòd uulnerans aliquem, si uulnus
nõ debilitauit aliquod membrum,
nec est lætale, & ipse uulnerans est
homo bonæ conditionis, uitæ, &
famæ,etiam si uulneratus non uelit
pacem facere, potest per sentẽtiam
definitiuam condemnari uulnerans
ad pœnam pecuniariam,non potest
offensus conqueri. secundùm Af-
flict.in d.cõsti.si quis aliquẽ.ij. not.
43 in v.requisito.† Est ulterius aduer
tendum, ꝙ solutio pœnæ facta per
aliquem de aliquo delicto, de quo
erat innocens,cum propter tormẽ-
ta confessus se commisisse illud de-
lictum,condemnatus esset,non libe
rat uerum delinquentem. quia ille
quandocunq; repertus debet puni-
ri.l.qui seruum quoq;.ff.de interro.
actio.& no. Ang.& Imol.in l.quot.
§.fi.ff.sol.ma.& firmat Ang. in lib.
male.in uerbo, Andream auxiliato-
44 rẽ.iij.col.in princ.¶Fiscus.† An

quis possit puniri hic de delicto alibi commisso? ¶ IVDEX. In hoc passu Barto. in l. si cui. §. fi. ff. de accusatio. dicit, quod non, nisi sit ciuis. uerum tamen est, quòd delicta alibi commissa, aggrauant delicta hic commissa. quam opinionem tenet Salyc. in l. seruos. C. ad legem Iuli. de ui. pub. num. 5. in fin. & sequitur Angel. de Aret. in lib. maleficio. in uerbo, existens Florentiæ. in princ. Angel. in d. l. si cui. §. fin. dicit, si hic aliquis unum furtum ualde leue cōmisit, alibi uerò plura, quod potest hic puniri, & furca suspendi. & dicit ita seruari de consuetudine. & hanc opinionem firmat Bald. in l. fin. ff. de iurisdi. om. iud. num. 3. Augu. in addit. ad Angel. in loco, de quo suprà, dicit hanc opinionem esse rigorosam: & quod si ipse esset iudex, nō seruaret eam. contrarium tenet Alber. de Rosa. in d. l. si cui. §. fi. limitat tamē, nisi esset uagabundus. uide Angel. in uerbo, & uestem cœlestē abstulit. iij. col. & ibi Aug. & quod de delicto alibi commisso non possit quis puniri, nisi sit ciuis, uel nisi sit uagabundus, consuluit Angel. in consil. xxvij. inci. quidam uictor de castro Sicardo. & an iudex origiuis seu domicilij. possit inquirere de delicto alibi cōmisso per subditum suæ iurisdictionis. Marsi. in practica cri. §. constante. numer. 90. refert opiniones: tandem uerò concludit magis communem opinionem esse, quod non potest punire. & ita secundùm hanc opinionem dicit Gramm. fuisse decisum in magna curia uicaria, sub num. 26. per totam. Gandi. in tit. de furi. & latroni. ij. col. uersic. sed iterum pone. decidit, quod si aliquis Rhegius commisit furtum Mutinę, aliò uerò Parmæ, ubi captus est, officialis Parmę debet punire de furtis cō-missis in territorio suo, & de reliquis remittere: licet subdat feroces iudices hoc nō obseruare. & Rapha. Fulgo. in cōsi. cxlix. & hanc partem uidetur tenere Gandi. et est notandū quod si quis aufugiat à patria sua propter crimen, talis fuga facit eum haberi pro uagabundo: ita, ut ubiq; possit conueniri. l. j. C. ubi quis de cur. lib. xj. & firmat Luc. de pen. in l. si coloni. C. de agri. & censi. libr. xj. iij. colum. in fi. et uide do. Catal. de Boncompa. in tract. syndica. numer. 97. cū seq.

45 ¶ IN. † Quid si ubi probatum est delictū esse commissum in persona Titij mēse Nouembri, econtrario probatur Titium impune potuisse offendi, quod eo mense bannitus esset, ut ex forma statuti potuerit impunè offendi, an debeat sequi absolutio, si nō apparet, fueratue Titius bannitus antè delictū, an post. ¶ IVDEX. In hoc casu Bartol. in l. nō solum. §. sed ut probari. ff. de nou. oper. nuntia. tenet, quod debet sequi absolutio. & istam opinionem sequitur Aug. in lib. malefi. in uerbo, de præsenti anno. uersi. quid si accusator. & ibi firmat Augu. de Arim. licet multa cōtraria adducat. & firmat Bernar. ibidem in additio. et sequitur Bertran. consi. j. nu. 26. pri. lib. licet secus dicat in ciuilibus.

46 ¶ FISCVS. † Quæ nam sint pœnæ ultrà relegationem. ¶ IVD. Dicas quod sint illæ, quæ cōtinent seueriorē ultionē: ut pœna mortis naturalis, quā uita adimitur: ut pœna mortis ciuilis, quæ adimit libertatē. quia seruitus quò ad actus ciuiles morti æquiparatur: ut est quā quis libertatē priuatur, puta quia damnatur in metallū, uel in opus metalli: uel in opus publicū in perpetuū: ut est hodiè cōdēnatio ad triremes, uel quā imponitur pœna abscissionis membri. istæ

enim

enim pœnæ sunt ultra relegationē & sunt de mero imperio maiori col ligitur ex dictis Iacob.de Are.in.l. imperium col.j.ff.de iurisdi. om.iudi.in.ix.col.in.v,q.& ibi Bar.col.iij. uersi.jj.est imperium merum. & sequntur communiter Doctor.

47 ¶Fis.† Quando pœnæ mortis specificè dicantur impositæ per leges, uel statuta.¶Ivd.Dicas, ꝙ ubicunque in legibus,uel statuto fit mētio de furca,laqueo, gladio, fero, flamma,igne, leuissimo, grauissimo, nouissimo,amarissimo, ultimo supplicio,ferali peste,obligatione mortis, uel sanguinis dispositione datur intelligi,ꝙ criminosus, de quo ibi fit mentio, ad literam occidendus est. sic intelligitur Glo.in.l.eius, qui.in uerbo,aut ferrum .ff. de testa. & in

48 autho.scenicas.¶Fis.†Quæ autem dicātur pœnæ capitales simpliciter. ¶Ivd. Dicas, ꝙ ubicunque per leges,& statuta fit mentio simpliciter de pœnis capitalibus intelligitur de perpetuo exilio,& deportatione,ut not.Glo.C.ne Christia. mancip.l.j. in prin.uersi.capitali.& Gl.l.fi.C.de ueter.numisma.po.lib.xj. & Gl.l.in criminali.C.de iurisd, om. iud.& si mater.ff.de institu.& substi. &.l.uni ca.C.de cri.pecu.&. C. de naufrag.l. si statutum lib.xj.&.l.si quis non di cam rapere.C.de epis. & cle. in fi.& l.pe.C. qui accu.non pos. & prosequitur do.Iaco.de Bello uiso in pra xi.crimi.in tit.de pœna capitali.

49 ¶Fis. † An punitus per iudicem ecclesiasticum in crimine sacrilegij, ꝙ est mixtum,uel in alio crimine si militer mixto, possit postea puniri per iudicem laicum.¶Ivd. Istam quā tangit Afflict. in consti. multæ leges de cri.sacri.& disputat pro,& contra,tandem decidit,ꝙ per pœnā impositam in similibus criminis ꝑ unum iudicem, non prohibetur alter iudex imponere aliam pœnam.

50 †Sciēdum tamen est, ꝙ non habet locum pęna mortis in eo,qui proijcit lapidem de nocte in aliquem ex lasciuia,etiam si is inde mortuus sit secundum Pau.de Cast.in.l.j.C.ubi sena.uel clari,& idem tenet Cæpol. in.l.j.col.viij.uersi.ex quo refert.C. de ser.fugi.& firmat Nicol. Boer.in

51 tracta.de seditio.nume.51. † Item notandum est,ꝙ potest imponi pœna pecuniaria per iudicem blasphemanti deum coram iudice pro tribunali sedentē,ut est Gl.in.c. deus omnipotens in uerbo,iudicis.ij. qō.j.& l.prima.C.qui,& apud quos, & tenet Cassā. in titulo *des* iustices, & *droit*, & de *incelles* in. §. *lamende*,

52 §.vij.fol.74.nu.2.†Item est aduertendum,ꝙ pœna in ordinarijs, & extraordinarijs non debet excedere modum consuetum, & prout hactenus fieri consueuit, & si exceditur, pars grauabitur,& potest recurri ad superiores uel sindicatores, quo tēpore officiales sindicantur,ut habetur plenè per Par.de Put.in lib.sindi.in titu.de offi.sindi.uersi.an si potestas condemnauit,uel composuit,

53 ¶Fis.†An possit ferri sententia ꝓ absente,qui aufugit ligdata causa. ¶Ivd.Dicas,ꝙ sic,secundùm Saly. in.l. absentem. viij.q.C. de accu.& hoc uerum est,nisi pro absente fuisset commissa aliqua fraus uel dolus. secundum Afflict.in consti. grandi

54 in.vj.not.¶Fis. † An, & quando transeat in rem iudicatam sententia in criminalibus. ¶Ivd. Distingue, aut est absolutoria,& transit in rem iudicatam etiam quo ad tertiū, qui non potest posteà accusare. secundùm Abb. & Ioan. de Ana. in.c.de ijs de accusa.sed si est condemnatoria etiam transit in rem iudicatam,

licet aliqui teneant contrarium.secundùm Abb.in.d.c.de ijs.de accu. & dicit de hoc esse casum singularẽ in.l. diui.ff. de pœn. sed secundùm Marsi.in.§.ordine successiuo in praxi.crimi.est similis text.in.l.j.§ fi.in fi.ff.de quest.& si est sententia lata contrà contumacem uigore statuti nunquam transit in rem iudicatam, secundùm Ioã.de Ana.in.d.c.de ijs uide Marsi.ubi supra uide Præposi-
55 tum in.c.si quis.ij.q.vj.in prin.†Et est aduertendũ, ꝙ sentẽtia in criminalibus potest ferri etiam absente accusatore tex.est singu.in.l.quamuis indubitati.C.de adulte.secundũ Ang.de malefi.in uerbo, qui iudex commisit.l.præconi, ꝙ bãniat con.
56 generale.¶Fis.†An sententia lata per ecclesiasticos iudices super crimine hæresis,debeat statim executioni demandari, ut non considetetur,nũ ritè, & rectè processerit.

¶Ivd.Barto.in.l.diuus.ff.de custo.reo.quem sequuntur legistæ,maximè Paul.de cast. & Alber. dicebat, ꝙ non,sed debere uideri processum,& si ritè rectèque processerit, debere exequi,non aliàs. canonistæ tamen cõiter tenent ɔ̃riũ,& ſm hanc opi. ꝫ Bar.dicit Afflict.in ɔsti. post mũdi in Gl in uerbo,gladij uersi.ij.cõclusio,se uidisse iudicatum per iudices magnæ curiæ uicariæ.

57 ¶Fis.†An hoc procedat,& habeat locum etiam in alijs sententijs datis per iudices ecclesiasticos super crimine, de quo alias iudex secularis possit cognoscere. ¶Ivd. Dicas,ꝙ non debent sententiæ prædictæ exe cutioni demandari statim per seculares iudices quoties inuocãt, brachium ipsorũ, sed requiritur prius uideãt processum,& benè dispiciãt, num ritè rectèque talis sententia cõ demnatoria processerit,& si repetiatur iniqua,suum brachium non præstent. ita per multa firmat Afflict. ubi supra in Glo. in uerbo,gladij in
58 tertia conclu. † Et est sciendum,ꝙ si lata est sententia contrà aliq em de infamia uel periurio in una causa probat etiam in alia inter diuersas personas. secundùm Abb. in.c.j.de exceptio,& in.c. ex parte. de testa.
59 † Insuper aduertendum est, quòd quotiescunque quis condemnatur ex præsumptionibus, nunquàm ei imponitur pœna ordinaria, & uera pœna delicti, sed alia mitior,secundum Inno.in.c.quia uerosimile extra.de præsumptio.& not.Docto.in c.afferte.eod.titul. & Bald.in.l.non est uerosimile.ff.quòd metus causa Abb.in.c. quanto de præsumptio. plenè per Mars.in.l. prima.§.diuus Adrianus,nume.25.ff.de sicar.
60 †Item sciendum est,quòd ubicunq que per legem, uel statutum non fuerit certa, & determinata pœna imposita, erit illa imponenda arbitrio iudicis,ut habetur i.l. prima §. expilatores.ff.de effr.& expila.l.hodiè,& ibi not.ff.de pœ. Bald.& Ange.in.l.prima.§.hæc autem uerba. ff.quòd qui.iur. & per do. Alexã.in cõs.iij.v.lib.& plenè Marsil. in.l.in lege Cornelia,nume.5.ff.de sicar.
61 † Item non est præmittendum, ꝙ illa regula, quæ habet pœnam corporalem,uel minimam esse maiorẽ quacunque pecuniaria habet locum in personis nobilibus non autem ui libus, secundùm Bartol.in.l.prima. §.fi.ff. de pœ. qui ita intelligit.l.in seruorum.in fi.ff.eod.titu. & est ratio,quia uiles personæ magis timẽt pœnam pecuniariam,quàm corpora
62 lem.¶Fis.†Qua pœna puniatur ille qui ligat homines,ne ualeãt uxores cognoscere. ¶Ivd. Dicas, ꝙ punit publicatione omniũ bonorũ,&

ad pœnã carceris per annum,ut habetur in consti. incip. amatoria pocula.& ibi notat Afflict.

63 ¶Fis. † Sed quid de eo, qui dedit poculum amasiæ suæ prægnanti,ut abortum faceret, qua pœna puniri debet?¶Ivd. Dic,quòd si amasia illa propter illud poculum sumptum fecerit abortum,punitur pœna mortis,non alias.l.si quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœ.& firmat Affli. in consti.suprà allegata, & quando non est secutus effectus,ut uidelicet abortum non fecerit,punitur pœna arbitraria,nempe pœna publicationis bonorum,& carceris per annum ut dicit idem Afflict. ubi supra in tertio notabili.uide Angel.de Aret. in lib.malefi.in uerbo,& ex interdi. Titu.mort.est secũda colum.

64 ¶Fiscvs.†Sed quid de casu contrario, uidelicet quando quis dedit medelam mulieri ad eam ingrauidãdum,inde tamen mortua est,qua ille pœna puniatur.¶Ivdex.Dicendum est, quòd debet relegari per text.in.l.iij.§.ex senatusc͠osulto.ff. ad.l.corne.de sica.& in.l.si mulieré eod.tit.& ita ad hoc propositum allegat Afflict.in.d.constitu.

65 ¶Fis.†Sed qua pœna punitur mulier,quæ accepit medelas,ut faceret abortum,si fecit abortum.

¶Ivd. Dicas, ꝙ aut hoc fecit antè quadraginta dies,& tũc punitur pœna exilij.l.si mulierem.ff.de sicar.nisi fecerit per pecuniam,quia tũc punitur pœna mortis.secundùm Bart. & Ange.in.l.diuus.ff.de extraor.crimin.sed post quadraginta dies,quia partus est animatus,ut.l. Cicero.ff. de pœ. & declarat optimè Marf. in

66 d.l.si mulierem.¶Fis.†Sed qua pęna punitur mulier, quæ accepit medelas,ut non efficeretur prægnãs ex coitu?¶Ivd.In hoc habemus text. in.c.si aliquid extra de homi. & ibi per omnes scribentes quòd debet puniri,ut homicida,& licet ita dicatur in illo text.debet tamen itelligi non de pœna homicidij, sed mitiori ut notabiliter dicit Marf.i.d.l.si mulierem,& eadem pœna punitur ille, qui dederit dictas medelas.

67 ¶Fis. † Quòd si rixãte Titio cum Seio,superueniẽs frater Seij occidat Titium,nunquid ipse Seius debeat puniri pœna mortis,quasi qui causam dederit?¶Ivd.Dicas, quòd nõ debet puniri Seius,nec d͠ occiso,nec de auxilio,nec tanquàm astans maleficio.secũdùm Bald.in.l.data opera pen.col.C.qui accu. non pos.refert,& sequitur Mar.in.l. nihil inter est.ff.de sicar.nume.13.

68 ¶Fis.† Nunquid pendente dilatione ad faciendas defensiones possit exequi,& proferri sententia capitalis.¶Ivd.In hoc passu est aduertẽdum,quòd quotiescũque metuitur ne affines, uel amici subtrahant, & eripiant inquisitum,potest,& debet proferri,& exequi sententia capitalis,ut est doctrina Bal.& Ange.in.l. cũ reis.C.de pœnis.refert,& sequit͠ D.Catal.in lib.findi. uersi. dxiiij.& Mar.in.l.qui cæden.in.j.col.ff. de sicar.sed aduertas, ne erres, ꝙ debes antè omnia capere diligentem informationem,per quam tibi cõstet de congregatione hominum, & tumultu cõcitãdo, & quòd testes dicant,quòd si fieret tumultus, nõ remaneret spes occultãdi, & retinẽdi inquisitum,quin auferatur,& libertati restituatur,& quòd sequerẽtur maiora scãdala in personam iudicis, & aliorum,item,quòd tumultus nõ poterat aliter sedari, nisi per mortẽ illius inquisiti alias nõ probatis istis

69 caueas à prædictis.¶Fis.†Qua pœna puniatur frater,qui sciens tracta-

ri de cæde fratris, non releuat.

¶IVDEX. De hoc est text. in. l. frater. ff. ad. l. Pompe. de parri. ubi habetur, quòd debet puniri pœna relegationis, & est ratio, quia sciens, & tacens, uidetur tacitè consentire per tex. in. c. sicut dignum de homicid.

70 ¶FISCVS. † Qua pęna afficiatur quis de auxilio præstito ad delictum committendum. ¶IVDEX. In hoc passu habemus doctrinam Bald. in. l. iudices. C. ad. l. Iul. pecula. & in. l. j. C. de agge. Nili nō rumpen. in quibus duobus locis dicit, quòd aut auxilium est præstitum per actum proximum assistendo maleficio, ut habilius, & commodius committeretur, & tūc punitur eadem pœna, qua punitur principalis, aut per actum remotum à facto, iuuando in præparatorijs, & in alijs rebus, & tūc mitiori pœna plectitur, & hæc mitior pęna erit arbitraria secūdùm eum. hāc etiā casum latius reperies apud Saly. in. l. unica. C. de rap. uir. ubi post multa hinc inde dicta dicit, esse distinguendum, quòd aut lex punit facientem aliquod delictum nulla facta mentione de opem seu auxiliū præstāte, & tunc quia ius generaliter disponit opem præstantem puniri, ut in multis legibus cauetur puniri opem præstās; sed diuersimode quia si causam præbuit maleficio, pariter punifitur faciens. & opem præstans, si non minus puniatur opem præstās, ut cōtingit in casu. l. is, qui opem. ff. de fur. nā licet ibi, qui opē præstitit, fuerit causa furti, non tamē illius speciei, uidelicet, manifesti aliquando lex, quæ punit faciētem delictum, facit mētionem de opem præstāte, & tunc aut singulariter, & specifice de certa, & determinata opę præstita, puta, si dixerit, qui illum comitatus fuerit uel qui arma sciens commodauerit, & similia, tūc seruanda erit lex illa, sed in non expressis standum est distinctioni prædictæ, aut lex punit uniuersaliter, & collectiuè de omni, uel quacunque opis specie, & tunc aut pęnam specificat, & exprimit, aut nullam specificat, sed indeterminatam relinquit exemplum primi puta, si lex dicat, & eadem pęna puniatur, qui ipsi quomodocunque, uel quancunque opem præstiterit, & tunc, quia lex generaliter, & certè disponit, standum erit legi. exemplum secundi, si lex dicat, qui opem quancunque præstiterit, puniatur per iudicem, nulla pœna specificata, & tunc recurrendum est ad distinctionem primi membri, aut lex punit opem prestātem simpliciter. & indistictè de nulla opis specie factā mentione, puta qui opem præstiterit, puniatur in tātum, & tūc aut hæc pęna est mitior illa, quæ est imponenda principali, & tunc dicit se credere quamlibet speciem opis, etiamsi causam non præbuerit mortis, uel maleficij sub illa indefinita comprehēdi, quia est eadem ratio omnium particularium sub illa indefinita comprehēsorum, aut pœna est eadem cum principali, & tunc debet intelligi secundū Dy. de tali ope, quæ fuerit causa maleficij secuti, & est ratio, quia particularium sub illa indefinita comprehensorum non est eadem ratio, nec uerba sunt clara, sicut quando uerba sunt uniuersali, uel collectiua adiecta, & ideò ubi præstatio opis non præbuerit causam maleficij, debet imponi mitior pœna pro modo culpæ, & cum hac longa distinctione pertransit ipse, & sic effectualiter uidetur tenere opinionem Bald. quæ antè ipsum fuit, Dyn. ut etiam ipse Bald. refert sequitur etiam Angel.

gel.de Aret.in lib.malefic. in uerbo, & dicto maleficio semper astitit. Mar.in l.si sciente.ff.ad l.Pô.de par ri. habet, ꝙ per text. illum uidetur destrui doctrina Bal.in d. loco. nam per illam legẽ imponitur pœna parricidij ministrãti pecuniam, ut possit parricidium cõsummari.& sic est casus, in quo qui præstat auxilium per actum remotum,punitur eadem pœna, qua faciens. demum ipse soluit,quia illud est propter enormitatem delicti.sed puto etiam dici posse, ꝙ ibi præbuit causam mortis. & an,& quando, & quibus casibus dicatur præstari auxilium, uide per Salyc.ibi.& Mar.in ea.l.unica.& ibi latè,qualiter puniatur associãs se malefactori antè,uel post delictum cõmissum,per eosdem.& Ang.de Areti. in loco suprà allegato. & Bald.in consi.ccxxxv.in j.parte.Mar.in pracri.§. cõstante.nu.55. Bald.in l.non ideò minus.C. de accusa.pe. col.uide Hipp.de Marsconf.xxiiij.nu.11. & cõsi.xliiij.eod.uol.j.& conf. xiij. nume.49.& conf.xlvii.nu.6.& cõsi. xxx.nume. 23.& consil.lxvij.nu.44. & 69.nu.7.& in cõs.xxxiiij.nu. 7.& conf. lxxxj. nume.32.& in cõsil.cx. nume.26.& cõs.cxxij. nu.21.ij. uol.

71 ¶ Fis.† Quid si aliquis præstitit auxilium occidẽti aliquem,cui occisor præiterat cautionem sub pœna se illum nõ offensurum, an hic auxiliator debeat puniri pœna iuris pro auxilio,& ultrà pœna pecuniaria pacis ruptæ? ¶ Ivd. Hãc qõnem in indiuiduo posuit Cor.in cõsil.viii. circa

72 primũ.in iij.lib.quem uideas. † Illud proximè sciẽdum esse arbitror. vt si contigerit aliquem furem condemnari ad pœnam mortis.per c.regni.ad hoc,quod nostrorum cõdemnetur etiam in eadem sentẽtia ad pœnam mortis,& ad restitutionem bonorum furto subtractorum, ut est cautum per c.regni. incip. si de furto. & antè dictum capitulum ita uoluit Glo.& Bar.in l.interdum.§.qui fur.ff.de fur.& Inno.in c.cum oportet.extrà.de accusa.aliàs iudex teneretur de suo. quare aduertas, ne er-

73 res. ¶ Fisc. † Quid si tres sententiæ conformes fuerint prolatæ condemnatoriæ ad mortem, an iterum appelletur, uel dicatur de nullitate? ¶ Ivd. Dicas, ꝙ in criminalibus, ubi executio est irretractabilis, non habet locum titulus,ne li.ter pro.& Cle.j.de re iudi. sed nõ obstante, ꝙ sint tres sentẽtiæ conformes,potest iterum appellari,& dici de nullitate & interim suspẽditur executio.secũdum Pau.de Elea.& Pe.de Anca. in d.Cle.j.& refert & sequitur Ang.de Aret.in lib. malefic. in uerbo, fama publica.ix.col. circa mediũ. ¶ Fis.

74 † Quid si accusator non posuit in libello, ꝙ delictum fuit commissum tempore punibili,sed in processu est probatum, an possit sequi cõdemnatio ¶ Inqv. Videtur, ꝙ debet sequi absolutoria,& nõ condemnatoria:ut format Ludo.Rom.in l. nõ solum.§ sed ut probari.ff. de no. ope. nuntia. ubi dicit ita tenuisse Fran. Accur. pro quo allegat Angel. in l. eum actũ.ff.de nego. gest.& Specu. in titu.de actio. & peti.§. sequitur. uersicul.hoc quoq;. ¶ Ivd. Si benè inspiciatur Ludo. in loco allegato, tenet cõtrarium, ꝙ debet sequi condemnatio. & hãc opinionem sequitur Angel.de Are.in lib.male.in uerbo,de anno præsenti in iij.col. licèt ibi Augu. uideatur tenere contrarium propter cõsi. Angel.in nu. 298 atque in regno est sopita illa quæstio per ritum magnæ curiæ uicariæ incip. Isabella.ut dixi supra in uerbo, audiantur exceptiones proponẽdæ.atque

dæ. atque eo cauetur,in criminalibꝰ procedi debere sola facti ueritate in specta,& attenta ueritate,non obstã tibus quibusuis nullitatibus,ineptitudinibus, & defectibus, ut ibi dixi. & sic satis erit, si cõstet de ueritate.

75 † Item scias,adeo faueri innocẽtię, & absolutioni reorum,ut posit ferri sentẽtia absolutoria in diebus feriatis,modo nõ sint feriæ inductæ in honorem Dei: ut habetur per Bart. in l.custodias.ff.de pu.iud.& ibi Gl.

76 & in l.dies festos.C.de fer.† Sed sententia cõdemnatoria nõ potest ferri in diebus feriatis, etiam messium, vel uendimiarum, uel aliorum temporum,ut habetur per Gl.& Bart.in d.l.custodias.& cõgerit Pau. Grillã. in trac.de relaxat.carce.in tit.de ab-

77 solutione innocẽtis. † Insuper non est omittendum, quando tractatur de absoluendo reo, ꝙ aliqua forma absolutionis debeat esse, exempli gratia, inquisitus fuit quis de delicto,de quo erãt indicia,propter quę tormentis expositus fuit, si nihil cõfessus fuerit, & sic purgarit indicia, petierit que absolui, debebit reponi in carceribus, & citari accusator, ut intrà breuem terminum compareat ad dandum alia indicia, aliàs procedẽdum esse ad relaxationem carcerati, nemine tum comparẽte ad dandum alia indicia,debebit absolui ab obseruatione iudicij, ut habetur in l.properãdum.§.& siquidem.C. de iudi.& ibi Glo.Bart.& Moder.& cõgerit Paul.Grillan.in tracta.de relaxa.carce.in ij.q.ubi plenè. vel secundum Marsi.in l.repeti.ff.de quæstio. debet liberari sub fideiussoria cautione de stãdo iuri, & se præsentando,&c. ita seruatur indifferenter in magna curia uicaria.sed quãdo quis est inquisitus de delicto,& uenit ab soluẽdus uti innocẽs, quia suam innocẽtiam probauit, uel quia uerus delinquens repertus sit,debet definitiue absolui.& est maxima differentia inter hos duos modos absoluendi.nam ex primo nõ potest opponi exceptio rei iudicatæ & litis finitæ curiæ inquirenti de nouo, sed super uenientibus indicijs iterum uocatur & inquiritur,ex secũdo uerò compe tit exceptio rei iudicatæ & litis finitæ aduersus curiam uolẽtem de nouo inquirere,uel alium uolẽtem accusare,ut plene per Paul. Grilla.vbi

78 supra. † Item est aduertendum, ꝙ executio sentẽtiæ corporalis,est facienda in locis publicis,& nõ in carceribus, ut vnius exemplo cæteri permitescãt. l.capitalium. §. famosos.& l.aut facta.§.fi.ff.de pœ.l.j.C. ad l.Iuliam repet.plenè Pau.Grilla. in tra.de relaxa.carce.in prima quæstione . & hoc nisi fieret gratia propter cõsanguineos nobiles,ut quan

79 doque vidi fieri.¶ Fis. † Nunquid si inquisitus moriatur pendente iudicio,posit suspendi. ¶ Iudex. Regulariter non potest in corpus mortuum exequi. secundum Ange. in l. defuncto.ff.de pu.iu.& ibi Imo.fallit secũdum eundem in famosis latronibus.quæ sequitur Ang.ab Are. in lib.malefic.in uerbo , qui iu.vi.ꝙ

89 nõ compa.iu.ꝙ ba.vij.† Et an posit cõcedere corpus mortuum sciẽdæ anatomiæ gratia medicis,Bar.in l.fi ff.de cada.pu.dubitat, & nõ soluit.Franciſ.de Rip.in tracta. de peste.nu. 124.cum sequẽ.& Fran.Cur. in.l.imperium . quem refert Lãcello.Dec.ibi col.ij.versic.in ea Gloss. ff.de iurisdict. om. iud.dicunt,ꝙ facere anatomiam spectat ad publicã utilitatem,ut medici pro cõseruandis corporibus hominum fiant periotiores. & hoc nõ potest imputari ad iniuriã.argumẽ.op .l. ꝙ reipublicæ.

ff. de iniur. & sic anatomia est permissa, & non peccat iudex tradendo cadauera medicis. & firmat Boer. in decisi. cclxxxvij. par. † Et aduertas domine Fisce, quod si fertur sententia te inaudito, est nulla. & ex integro recognoscẽdum est. tex. est not. in l. non intelligitur. §. diuus, & in l. si fiscus alicui. ff. de iur. fisc. & Gloss. in l. j. C. de senten. aduer. fisc. lat. lib. x. & hoc procedit, si est lata cõtrà fiscũ. secus, si est lata pro fisco, quia tunc ualet, etiam si sit lata absente & inaudito fisco. ita dicit Gloss. not. in

82 d. §. diuus. † Vnum tamẽ nõ obliuiscaris, quod fiscus nõ potest appellare à minoritate pœnæ uel à sententia absolutoria: secũdum ritus magnæ curiæ vicariæ duos. prior incipit: item in causis. alter est sub rubrica, quæ incipit, practica super compositionibus, in fine. & sunt in uiridi obseruãtia: & secũdum eos fuit determinatum in sacro regio cõsil. ut testatur Grammati. in deci. xiiij. incip. in causa magnifici Pyrrhi. & si quis fuerit punitus ex delicto minori pœna, quam iuris sit, an denuò posiit puniri, uide Boer. in deci. cclxxxix. ij.

83 par. † Sed licet fiscus non posiit appellare per dictos ritus. puto tamen, quod potest dicere de nullitate, quæ ex eisdem actis, & sententiæ inspectione apparet, vt uoluit Ang. in l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pact. vbi voluit, quod prohibita appellatione per statutum, nõ censetur prohibita nullitas manifesta. & voluit Anto. de Butri. in c. cũm Bertoldus. de re iudica. in pe. char. versic. quintus casus. & plenè per Pet. Philip. Cor. in consi. iiij. in. ij. libr. & consil. cciii.

84 in eo. libr. † Licet prohibita appellatione, cẽseatur prohibita etiam supplicatio, ut uoluit Cyn. in l. fi. C. ut lit. penden. ubi bona Gloss. Inno. d. Anton. & communiter alij in cap. ex literis. de in integrit. restitu. post Gloss. ibi in uerbo, supplicauit. licet uideatur prima facie contrariari text. leg. si quis. cum authenti. quæ supplicatio. C. de præc. impo. offer. vide multa per Paris de Puteo in libro syndica. in uerbo, appellatio, uersicul. an si statuto superioris. † Est etiam aduertendum, quod secundùm consuetudinem uon citatur reus inquisitus nominatim & specifice ad audiendum sententiam, ut testatur Angelus Aretinus in libro malefic. in uerbo, qui iu. commi. leg. preco. quòd banni. ad consil. in principio & maxime procedit, quia de consuetudine proferuntur sententiæ in præsentia rei.

85

86 † Item est sciendum, quòd in criminalibus potest ferri sententia, etiam nulla parte instante. per text. in leg. quàmuis indu. C. de adulter. per quam ita tenuit Angel. ubi

87 suprà. † Item aduertat assessor, quia absente potestate non poterit in causis criminalibus sententiare, etiam si fuerit vicarius ipsius ab ipso constitutus. secundum Angel. in uerbo, hæc est quædam sen-

88 tentia. † Item aduertas, quòd in sententiis maxime capitalibus est inferenda causa, licet secus sit in ciuili. secundum Bald. in cap. sicut nobis. extrà. de re iudic. Alber. de Rosa in leg. properandum. §. illi. C. de iudi. & firmat August. de Arimi. in addi. ad Angel. in verbo, & quia

89 nobis constat. † Item aduertas, ut in pœnis ordinarijs & extraordinarijs nunquàm excedas nondum consuetum, qui modus consuetus demonstratur per quinternos prouentuum, ut late per Parri. de Put. in lib. syndi. in titu. de offic. syndi. versic. an si potestas condemnauit, aliàs

alias diceretur grauare partē. † Et est notādum, ꝙ si fuerit appellatum a sententia cōdemnatoria in criminalibus, & introducta causa per remedium appellationis corām iudice appellationis, causa verò fuerit deserta, uel confirmata per iudicem appellationis sententia, & tractetur de facienda executione, executio debebit fieri per iudicem appellationis, ut habetur in ritu magnæ curiæ vicariæ, incipiente, item seruat ipsa curia, ꝙ quādo. † Item est aduertendum, ꝙ executio sententiæ capitalis non debet fieri in diebus feriatis in honorem Dei, ut plenè congerit Boer. in decisio. cclix. in. ij. parte. vbi etiam ponit, quādo fallat hæc regula, & dicit, ꝙ latrones insignes omni tempore possunt morti tradi. † Item est aduertendum, ꝙ antequàm proferatur sententia capitalis, debet quis conuinci, quòd ore proprio sit confessus; nec sufficit, quòd post sententiam latam condemnatus conuincatur. quia illa sententia ex nouis probationibus non reconualescit, ut habetur pulchrè per Boer. in d. decisio. cclix. per totam. † Item est aduertendum, ꝙ si iudex ecclesiasticus aliquem puniuit de delicto, de quo ipse & iudex secularis poterant cognoscere, ex quo erat mixti fori, non potest iudex secularis ipsum denuo punire, ut plenè congerit Boer. in decisi. cclxxxix. in. ij. parte, & dixi suprà.

100

101

102

103

QVINTA PARS. principalis.

¶Et taliter se gerat in omnibus, ut in fine officii mereatur laudari. Rub.

SVMMARIVM

1 *Officialis bene se in officio gerens, laudandus erit.*

2 *Officialis non debet discedere ex officio, nisi prius steterit syndicatui.*

3 *Officialis si bene se gessit, non debet in syndicatu calumniis uexari.*

4 *Officialis non debet deponere officium ante aduentum successoris.*

5 *Officialis deposito officio, quid debeat facere. & nume. 6.*

7 *Officialis male se in officio gerens, debet puniri.*

8 *Officialis quid debeat facere ante finitum officium.*

9 *Officialis si steterit syndicatui, & innoxius repertus fuerit, debet liberari.*

IVDEX.

1 Cvm † autem officialis bene, diligenter, honorificè, ac laudabiliter, secundum supradictas regulas se in officio ei pro tempore commisso, gesserit, in fine ipsius ab omnibus laudandus veniet, & magna fulgebit gloria. secundum Angel. in authen. ut in fi. quo. suffra. §. oportet. per illum text. & adeo id uerum est, ut nec rationem reddere cogendus sit coram syndicatu. secundum Bald. in l. iij. C. de ma. te-

2 sta. † Non tamen debet ab officio discedere, nisi steterit syndicatui, & permissum fuerit. ad hoc, ut cum maiori laude & gloria possit inde discedere. l. meminisse. ff. de offic. procon. in princip. & ibi. Bald. & est prodita de hoc regia pragmatica de

3 syndic. offic. † Debet tamen si furtis, & sceleribus minime se maculasse inuentus fuerit, mereri omnem dignitatem & honorem l. iudices. C. de dignita. li. xij. & l. pen. de vetera. & si stat syndicatui, non debet calūniis impeti, & vexari cōtrà

4 honorem & dignitatem suam. † Et non

nō debet desistere ab officij exercitio, priusquā uenerit eius successor, & præsentatæ fuerint literæ desistētiæ: ut cauetur per capitulum regni incip. scire uos uolumus. & ꝓbatur in l. meminisse. ff. de offi. ꝓcon. propter ciuium utilitatem. l. j. §. administratores. C. ut omnes cau. & in l. præfectus. ff. de offi. præfe. august. l.
5 si fortè. ff. de offi. præsi. † Et præsentatis literis desistētie, debet suo successori cōsignare omnes carceratos de quorum cōsignatione fieri faciat actum publicū: & pariter cōsignet omnia acta pendentia: & quinternos ꝓuētuum si penes se habebit. & similiter de omnibus fieri faciat actū publicum: & particulariter ac distinctè informet suum successorem de omnibus causis pēdentibus, ac alijs ad officium spectantibus de pertinē tibus: ut inquit Bald. in l. j. an fer. ex
6 suo fact. † Quibus peractis eligi faciat syndicatores, ꝓmulgari faciat bāna. ꝼm formam traditam in hoc per Par. de Put. in lib. syndi. in titu. de mo. & for. synd. uer. deinde uerò. & ipsis bānis emanatis, seipsum publicè exponat risiurum, & redditurum rōnem super querelis, quæ sibi per subditos fortè fierent. l. j. C. ut omnes cau. l. ij. & ad leg. Iul. repet. nec latenter maneat in domo potētis, uel propria: sed publicè se exhibeat, & omnibus sui copiam faciat.
7 † Vt sic, si malè in officio se gesserit, puniatur, & restituat damna subditorum: sinautem benè & fideliter, tantò magis possit laudari & præmiari: ut habetur in cōsti. regni in-
8 cip. uolumus. † Et consulo officiali, & assessori, ut antè aduētum successoris ꝑ mēsem cū suo actuario perquirat omnes compositiones & informationes, ex quibus deuentum fuit ad ipsas, omnesq; sñias à se latas, & interlocutorias: & cōmemoret causas, ex quibus motus fuit: & omnia summatim in quinterno cōscribat, ut sic possit deposito officio de singulis rōnem expeditam reddere: ut etiam docet Par. a Put. in lib. syndi. uersi. uiso de modo proce. in fi. in ti. qualiter offi. debet se ha. de-
9 po. offi. † Et postquā steterit syndicatui, & innoxius repertus fuerit, debet obtinere literas syndicatus, quæ uocantur liberatoriæ, in qbus debet publicè cōmendari. l. iustissimos. de offi. recto. ꝓuin. & in signū bonæ administrationis debent dari ab uniuersitate aliqua iocalia, uel arma, uel uexilla, quæ deinde in signū bonæ administrationis deferunt ad alia offic. ut dicit Par. in lib. syndic. in tit. de quibus syndi. offi. uer. qūo autem probabitur.

SEXTA PARS principalis.

¶De forma capitulorum in pluribus delictis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium an potest ex officio puniri.*
2 *Adulterium ut puniatur & capituletur, debet probari de matrimonio.*
3 *Adulterium nō potest probari directo.*
4 *Mulierem inhonestè uiuere quomodo probetur.*
5 *Coitus nepharius qualiter puniatur. & nu. 7.*
6 *Virginitas probatur per depositionem principalis.*
8 *Incestus crimen cum quibus committatur, & qualiter puniatur. & nu. 9.*
10 *Memoria defuncti quando damnetur,*

tur, & qualiter procedatur. & numero.11.& 12.
13 *Incendium qualiter puniatur. & numero.14.*
15 *Vulnus quomodo puniatur. & nume ro.16.17.& 18.*
19 *Vulnus quod dicatur letale.*
20 *Cicatrix quando dicatur remansura.*
21 *Vulnus letale quando sit. nu.22.*
23 *Membrũ quando dicatur debilitatũ.*
24 *Homicidium commissum a pluribus, quando puniatur in pluribus.*
25 *Auxiliator quando puniatur, & q̃uo debeat in capitulis dici.*

¶De forma capitulorum in adulterio.

IVDEX.

CAPITVLA specialis inquisitionis formatæ & formandæ ad querelam T. contrà & aduersus G. de adulterio per eum cõmisso cum A. uxore legitima & naturali dicti T. sup quibus omnibus, & eorum singulis cum annexis, connexis, emergentibus, & dependentibus ab eis, ac prorsus extraneis curia ipsa magnifici Straticoti Salerni intendit iustitia mediante procedere, & repertum culpabilem dictum G. punire & castigare, ut iura uolũt & mandant: & si semiplene tantum constare contrà eum reperierit, seruatis seruandis eundem subijcere quæstionibus & tormẽtis ad eruendam ueritatem, cum eam nõ ualeat aliunde habere, idq; instante dicto T. querulãte, & nũc in casu prædicto petente fieri & prouideri, ut suprà, omni meliori modo, &c. 1 † Ideo dixi: ad querelam, quia ex officio in adulterio ꝓcedi non potest, ut plene per Afflict. in cõstit. legum asperitate. fallit tamen si adulterium sit notorium. Afflict. in deci. clxxvj.

In primis inquirẽdum est, qualiter de anno, &c. de mense, &c. regnãtibus, &c. sub p̃sidatu, &c. dominante &c. in ciuitate Salerni, et proprie in loco, ubi dicitur d. G. suis iuribus non cõtentus, animoq; diabolico instigatus, et spiritu nequam ductus, temere dolose, scienter, et appensate, pluribus et reiteratis uicibus, nõ aduertens quàm graue scelus sit adulterium cõmittere, commisit et patrauit adulteriũ cum dicta A: ipsam carnaliter cognoscendo, coitũ cum ea cõmittendo, & emittendo sperma in eius uuluam, sciẽs ꝙ dicta A. esset uxor legitima et naturalis d. T. quare incidit in pœnam in tales a iure statutam. quod inquirendum est, &c. quod fuit &c.

Item inquirendum est, qualiter d. A. tam ante dictum adulterium cõmissum, quàm tunc, et posteà, et nunc similiter fuit, erat, et est legitima et naturalis uxor d. T. et extendatur.

2 † Quòd erat uxor, et sic matrimoniũ debet ante omnia uerificari et capitulari in adulterio, ut dixi supra in uerbo, capiat informationem.

Item inquirendum est, qualiter fuit, erat, et est publicum, notorium, et manifestũ inter hoĩes, et per hoĩes Salerni, d. A. fuisse et legitimã et naturalem uxorem d. T. et proprie in uicinia habitationem dicti G. et extendatur.

Item inquirendũ est, qualiter de præsenti anno et mense d. G. fuit uisus sæpenumero introire domũ d. T. in ipsius absentia, ubi erat d. A. sola, et q̃uo tam d. G. q̃ d. A. soli fuerunt ui si ĩtroire cubiculũ quodpiã et claudere ostia ipsius ac fenestras, et q̃uo fuerint ibidem magno cõtinue tp̃is

spatio

3 spatio &c. †Adulterium nō pōt ꝓbari directo: ideò debet ꝓbari per cōiecturas et præsumptiones.c.præ tereà.c.hoīs.et c.tertio loco. de testi.uide Ange. Are.in lib.malefi. in verbo, *che me hai adulterata la mia donna*.v.col.

Item inquirēdum est, qualiter d A.est pulchra et formosa, et dictus G.fuit, erat, et est iuuenis aspectu pulcher et formosus.

Inquirendū est, qualiter d.G.nullā habuit, nec habet cōsanguinitatem, et affiuitatem cum d.A.et d.T.

Item inquirendū est, qualiter d.G.pluries fuit uisus ponere manus ad pectus d.A.et eam osculari. Et fiāt sic alia capitula, prout facti qualitas requiret.

¶*Exceptiones aduersus adulterium.*

Exceptiones et defensiones, q̄ ꝓbandæ offerūtur in curia magnifici Straticoti Salerni per G. in causa uertēte inter ipsum querulatum ex una, de & super adulterio prætēso, ut ponitur, cōmisso in personam A. uxoris T.& dictū T. querulātem ex altera, super quibus omnibus instat & petitur examinati testes ꝓducendos semotim & in secreto, ut moris & iuris est, q̄bus examinatis ex nūc pro tūc petitur publicationem fieri, qua facta quatenus opus est, petitur terminus ad uberius ꝓbandum, terminus ad repulsam, publicationē fieri pulsa, audiri cum aduocatis super discussione iudiciorum, & gradatim, cōditionaliter, & successiue audiri in oībus, nō se astringendo &c. & protestatur, &c.

In primis reuocat omnes cōfessiones factas per eum in iudicio., & extrà, in parte & partibus cōtra se facientes, & non aliter.

Et contrà acceptat omnes confessiones quomodolibet factas per d.T. querulātem, & curiæ coadiutorem, in parte et partibus pro se facientibus, et non aliter.

Item excipiatur de bona et optima uita, cōditione et qualitate d.G.

Item excipiatur de bonis et perfectis moribus, et cōscientia ipsius.

Item excipiatur de amicitia ītrinseca et inueterata ipsius G.cum d.T.

Item, ꝙ fuit uisus cōuersari in domo d.T.id factū esse de eius uoluntate, uidente et uidelicet patiēte eo, ac ipsum rogante, ut accideret.

Item, ꝙ pluries d.G.fuit uisus et auditus reprehendere et hortari d.T.ut tollere malas conuersationes de domo sua.

Item, quòd pluries fuit uisus et auditus hortari dictam A. ut honeste et caste uiueret, et uti fidelis uiro suo esset.

Item, quòd adeò ipsam hortari solet ad bonam et castam uitam; ut dicta A. id ægerrime ferret, ac multo tempore odio ipsum prosecuta sit.

Item, quòd pluries fuit uisus et auditus dict. T. dicere et rogare ipsum G. ut in sua absentia accederet domum suam, et uideret, quid faceret dicta A.quia multum confideret illi.

Item, ꝙ d.A.uiuebat meritricio more, et passim et īdistincte permittebat iuuenes ad se introire.

4 † Quomodò ꝓbetur mulierem inhoneste uiuere, per Alexā. consil. xiij.uolu.vij. et an istud excuset ab adulterio, uide Saly.in l.quæ adulterium.C.de adul.

Item excipiatur, quòd d.T. permittebat et patiebatur d.A. lasciuire e- luxuriari,

Item

d. F. ex quo nephario coitu sit stuprata & effecta prægnans. & sequat.

Item inquirendum est, qualiter dictus I. semper fuit uisus & auditus tenere, tractare, & reputare d. F. uti suã filiam legitimam et naturalem: & ꝙ sciebat ac scire poterat fuisse, & esse suam filiam, & sequatur.

Item inquirendum est, qnaliter fuit uisus & auditus dictus, I. pluries osculari dictam suã filiam, & ponere manus subtus uestes, & ad pectus per lasciuiam. & sequatur.

Item inquirendum est, qualiter dicta F. pluries fuit audita cõqueri dicto I. suo patri de dicto coitu: ad quod ipse Io. ei diceret, ꝙ taceret, & nemini diceret, ꝙ id euulgatũ utriq; periculo foret. Et fiant alia capitula prout facti series requiret.

¶ *Defensiones & exceptiones aduersus coitum nepharium.*

EXCEPTIONES & defensiões, quæ probandæ offeruntur, &c sequatur, ut suprà mutatis personis, & specie delicti.

In primis reuocetur & acceptetur, ut suprà.

Itẽ excipiatur ut supra, de bona uita, conditione, & qualitate d. I.

Item de bonis & pfectis moribus, et de bona conscientia.

Itẽ excipiat de matrimonio cõtracto inter ipsum, & B. eius uxorem.

Itẽ excipiatur, ꝙ ɔtracto matrimonio inter ipsum, & B. carnaliter eam cognouit cõsummando matrimoniũ taliter, ut eam impregnauit.

Item, ꝙ eam prægnantẽ reliquerit ꝓficiscendo extra regnum, & quindecim annos absfuerit.

Item, ꝙ postquam redit reperit suam uxorẽ esse mortuã, et d. F. in domo sua, quam iusta credulitate ductus credidit esse pedissequam domus, et non filiam.

7 †Ille aũt, qui ignorãter committit nephariũ coitũ per uiam fornicationis, nõ punitur pœna mortis, ut alias puniret, si nõ ignoranter cõmisisset: ut benè notat Gril. in trac. omnifa. coi. pœ. in ij. q. circa fi. ubi multa habebis de hoc crimine. uideatur in facti contingentia.

Item uideatur, si põt excipi et probari, ꝙ ab alio fuerit cognita. et aliter excipiatur, ut qualitas et natura facti expoposcerit.

¶ *De forma capitulorum in crimine incestus.*

CAPITVLA specialis inquisitiõis factæ, et faciendæ ex mero curiæ officio, necnõ ad denuntiationẽ F. baiuli iurati, ac denuntiatoris dictæ curiæ, & c. sequatur, ut supra, mutatis personis, et specie delicti.

In primis iuquirẽdum est, qualiter de præsenti anuo, &c. de mense, &c. regnantibus. &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. in ciuitate Salerni, et propriè, &c. dictus D. suis iuribus nõ cõtentus, animoq; diabolico instigatus, et spiritu nequam ductus, non aduertens quam graue scelus sit incestus crimen cõmittere, cum sua cognata, carnali sorore suæ uxoris, nominata D. rẽ habuit, ipsamq; stuprauit, committendo incestum, et prægnantẽ reddidit pluries eam carnalirer cognoscendo. quocirca incidit in pęnã a iure statutã. quod inquirendum est, &c. & infra particulariter describetur.

8 †Crimen enim incestus cõmittitur cum consanguineis, affinibus, ascendentibus ac descendentibus, quocũque gradu uel sexu cõiunctis, & ei lineæ transuersalis homiuibus, in

qua matrimonium est prohibitum. omnis inter tales coitus, est incestus: ut dicit Glossa in rubrica. C. de incest. nuptiis. et l. qui contra legum.in authen. incestas. et in authen. ex complexu.eod. tit. et hæc non solum intelliguntur de illis, quæ sunt coniunctæ cognatione legali: sed etiam de coniūctis cognatione spirituali, mediante baptismatis uel chrismatis sacramento: inter quas etiam stante uinculo sacramenti, matrimonium illicitum est.capit.j.ij.& iij. per totum.titu. de cogna. spiritua. † Et in hoc crimine de iure canonico in foro conscientiæ imponitur pœna secūdùm ius antiquum: clerico erat indicta pœnitentia decennalis,ut tanto tēpore ab ingressu ecclesiæ, communione fidelium, et participatione sacramentorū, se abstineret.lxxxij. distin. præsbyter. et xxvij.quæsti.j. capit. deuotam. laicus uerò septem annis duntaxat illa pœnitentia cruciabatur,xxxiij.q.ij.ca. hoc ipsum, uerùm.hodie autem septēnali pœnitentiæ, tam clerici, quam laici subiiciuntur.d.ca. hoc ipsum.aliud tamen in grauioribus,ut si cum matre, filia,masculo,uel brutis se commiscuisset. in foro autem contentioso de iure canonico clericus deponitur ab omnibus sacris ordinibus, ac beneficiis officiisque ecclesiasticis priuatur: ut not. in capi. at si clerici.§.de adulteriis.et ibi Glo. de iudic. Abb. & cæteri scribentes. laicus uerò si commisit dictum crimen in figura matrimonij,idq; scienter, est excommunicatus, et fit separatio matrimonij.cap.j.& ij.de consan. & affi. & c. non debet eo. titu.si uerè ignoranter,mitius punitur arbitrio iudicis: & fit separatio matrimonij.d.c.primo.si uerò committitur in actu fornicationis, tunc si uir sit coniugatus, priuatur perpetuò, ne possit petere debitum ab uxore, cuius consanguineam uel affinem cognouit: et priuatur insuper, ne possit uxore mortua, alterā ducere: ut c.j.ij.& capit. transmissæ.de eo,qui cog.consan. uxo.suæ. sed de iure ciuili est pœna mortis. Gloss.est in l. si adulterium. & ibi Barto.ff. de adulter. & ibi dicit, ꝙ est eadem pœna in masculo, et in fœmina: sed hodiè est immutatum in fœmina,sicut pœna adulterij.per authen. sed hodiè.C. de adulter. et hæc procedunt, ubi talis incestus committitur per uiam fornicationis. sed si nuptiæ præcesserunt, et talis coitus est commissus in figura matrimonij, tunc si scienter, sunt separandi, et etiam aliis pœnis afficiūtur,de quibus in l.qui contra legum.C.de incest. nup. sed si ignoranter contraxerunt, parcitur illis. et est notandum,quòd quando per uiam fornicationis committitur incestus, non fit illa distinctio, ignoranterne an scienter: sed utroque modo puniuntur pariter: nisi mulier sit meretrix, uel aliter impudica. tunc enim non punitur uir pœna incestus, si modò uerè erat ignarus: ut plenè per Pau.Grillan.in tracta. de pęnis omnifariam coitus, iij.quæstio.

Item inquirēdum est, qualiter dictus Dominicus contraxit matrimoniū legitimè & solenniter, interuenientibus omnibus solennitatibus à iure et cōsuetudine requisitis, cum N. et quod ut uir & uxor fuerunt habiti, et reputati, &c. et extendatur.

Item inquirendū est, qualiter constante matrimonio plures procreauit filios ex dicta N.&c.et extendatur.

Item

Item inquirẽdum est, qualiter tam antè contractum matrimonium, quàm post, dicta N. habuit, et habet sororem B. quæ fuit, erat, et est eius soror carnalis, nata et procreata ex eodem patre et matre. et extendatur.

Item inquirendum est, qualiter dictus D. sciebat, et scire poterat eandem B. fuisse et esse sororem carnalem dictæ suæ uxoris, &c.

Itẽm inquirendum est, qualiter fuit, erat, et est publica uox et fama apud hominum dictæ ciuitatis maiorem et saniorem partem, dictam B. fuisse et esse sororẽ carnalem dictæ N. et per consequens affinem carnalem dicti D. &c.

Itẽm inquirendum est, qualiter tam de iuris dispositione, quàm de consuetudine fuit, & est in dicta ciuitate prohibitum, fieri matrimonium inter sororem carnalem uxoris, & maritum sororis carnalis, et cætera.

Item inquirendum est, qualiter dictus D. pluries fuit uisus solus in loco secreto cum dicta B. ipsam osculando, ponendo & tenendo manus ad pectus, amplexando, & alia faciendo, quæ citrà commissionem incestus fieri, nequeunt, &c. & extendatur.

Item inquirendum est, qualiter fuit, erat, & est publica uox & fama, &c. et extendatur indicium famæ.

Item inquirendum est de uirginitate ipsius B.

Item inquiratur, ꝙ tradita matronis in talibus expertis, fuit reperta stuprata & prægnans.

Item ponantur alia ordine præscripto per extensum, prout facti qualitas exegerit.

¶ *Exceptiones & defensiones aduersus incestum & stuprum.*

Exceptiones & defensiões, quę probandæ offeruntur in curia magnifici Straticoti ciuitatis Salerni per d. inquisitum de crimine stupri cum incestu, ut præmittitur, commissi, ab eo in personam B. & sequatur, ut suprà.

Reuocetur ac acceptetur, ut suprà.

Item excipiatur de bona fama, uita, & conditione dicti D. per extensum.

Item excipiatur de honesta uita, quã semper duxit & ducit, & maximè erga suas affines & consanguineas.

Item excipiatur, quòd semper fuit & est zelotipus honoris suarum consanguinearum & affinium.

Item, ꝙ semper fuit uisus & auditus hortari suas cõsanguineas & affines ad honestam uitam ducendam, & reprehendere, si quid inhonesti in eis consideraret.

Item, ꝙ semper adeò uixit honestè & castè, ut meritò dici possit esse autor colendi bonos mores affinibus & consanguineis.

Itẽ, ꝙ semper fuit uisus adeò adamare & colere suas consanguineas & affines, ut meritò dici possit eas adamasse amore paterno.

Item, ꝙ nunquàm fuit uisus committere cum affinibus & cõsanguineis actus inhonestos.

Item, quòd si aliqua uice fuerit uisus osculari dictam B. id fuit & erat in præsentia suæ uxoris, quæ quia uidebat id fieri citrà malitiam, non ægrè ferebat, etsi natura esset summopere zelotypa.

Item excipiatur de impudicitia dictæ B. & de eius malis moribus.

Item excipiatur, quòd pluries cõquestus fuit cum affinibus et consanguineis dictæ. C. de eius impudicitia dictus D.

Item quod dictum Dominicum ob hoc summo odio prosecuta fuit. d. B.

Et aliter ut materia facti expoposcerit.

¶*De forma capitulorum, quando damnatur memoria ob crimen læsæ maiestatis.*

CAPITULA specialis inquisitionis, quæ fit, & fieri intenditur per curiam magnifici Straticoti Salerni ex mero eius officio contra, & aduersus memoriam quondã F. & sequat̃ ut supra, mutatis personis, & facto. In primis inquirendum est, quod de anno &c. de mense, &c. regnantibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. quondam F. suis iuribus non contẽtus, animoq; diabolico instigatus, non aduertens quod erat feudatarius. Cæs. Ma. & ad iuramentũ fidelitatis obstrictus, ut proditor spretis præceptis dei, & legis, ac postpositis honore, & fidelitate, aĩo & intentione crimẽ proditionis, & læsæ maiestatis cõmittendi ꝯ dictã Cæs. M. prodidit secreta ipsius Cæs. Ma. hostibus, & inimicis ipsius, propter quã reuelationẽ fuit directò offensa Cæsa. ipsa maie. & nõnulle ciuitates fuerunt debellatæ, & deuictæ quare incidit in pœnam ad id à iure statutã, quod inquirendum est, &c. quod fuit, &c.

10 † Contra delinquentes in crimine læsæ maie. in primò capite tñ damnatur memoria defuncti, & sic morte non finit, ut dixi in uerbo, item cõmisit crimẽ læsæ maiestatis, & uoluit Ang. de Are. in li. malefi. in uerbo, *che hai tradita la tua patria.* uers. & benè aduertas. Cæpo. consi. xvij. nu. 6. & 7. Lud. Roma. consi. dxxij.

11 † Et in hoc iudicio debẽt citari hæredes, & successores etiã propinqui qui ueniant, & comparere debeant recepturi copiam capitulorum specialis inquisitionis, formatæ, & formandæ ꝯ memoriam quondam F. eorum patris, & ad dicendum causam, quare non debeat damnari dicta memoria alias ipsis non comparentib. procedet̃, ut iuris erit, citatione uerò ista facta, & comparẽtibus formant̃ dicta capitula, & interrogantur illi super eis, & dabit̃ copia ipsorum, & sic procedit̃, ſm Bald. in cõsi. lxiij. in. iiij. lib. & in citatione inserat̃ tenor capitulorum, ut docet Ang. de Are. in lib. male. in uerbo, *che hai tradita la tua patria.* in uerbo

12 & bene aduertas. † Et forma sententiæ in dicto criminæ hæc erit, pñũciamus. d. quõdã F. cõmisisse crimẽ læsæ maiestatis, & contra imperium fecisse, & idcircò bona eius esse cõmodis fisci applicanda, ut uoluit Glo. insti. de hære. quæ ab intest. deferun. §. per contrarium.

Item capitulent̃ successiuè oĩa capita criminis læsæ maie. sup quibus prætendit̃ defunctũ incurrisse, & est aduertẽdũ, quod debẽt esse ꝯtẽta ĩ primo capite, non secũdo, ut dixi s̃. in uerbo, itẽ cõmisit crimẽ læsæ maiesta.

¶*Exceptiones, & defensiones aduersus crimen læsæ maiestatis.*

EXCEPTIONES, quæ probandæ offerunt̃ in curia magnifici. Straticoti Salerni p G. & A. filios, & hæredes quondã F. eorũ patris in causa uertente inter ipsam curiã inquirẽtẽ ex una, & memoriã dicti quondã F. inqsitã ex altera ꝑ, & sup prætenso crimine læsæ maiestatis, ut asserit̃ cõmisso p dictũ quõdã F. & alias, ut in actis asseritur. contineri, & ipsos exponentes citatos pro suo interesse, & sequatur.

¶In

¶In primis opponat, ꝙ est elapsum quinqueñiũ à die præteriti criminis quo casu præscriptum est iuri inqui rendi de dicto crimine contra memoriam, ut firmat Ang. Aret. in lib. male. in uerbo, *che hai tradita la tua patria*. uersi. & bene aduertas.

Et si dicta exceptio non competierit, formes exceptiones, & defensiones ex ijs, quæ dixi suprà in uerbo, itẽ commisit crimen læsæ maiestatis. per transcursum.

¶*De forma capitulorum in crimine incendii.*

CAPITVLA specialis inquisitionis factæ, & faciendæ ex mero curiæ officio per curiam magnifici Straticoti ciuitatis Salerni contra, & aduersus V. de & super incendio. sequatur, ut suprà, mutatis mutandis.

In primis inquirendum est, qualiter de anno, &c. de mense. &c. regnantibus &c. dominante, &c. sub p̃sidatu, &c. in ciuitate Salerni, & propriè ubi di cit, &c. ĩ dicta ciuitate dictus V. suis iuribus non contentus, &c. temere, dolosè, sciẽter, & appensatè animo, & proposito comburendi D. & eius domũ, bona, ac familiam, ignem im misit in dictã domũ, taliter, ut nisi auxilium Dei interuenisset nedum D. cõbustus esset, sed etiam eius familia, & alia dãna illata essent dictæ ciuitati, & licet domus solum combusta cum bonis sit incidit tñ propterea in pœnam in tales à iure statutam. ꝙ inquirendũ est, &c. ꝙ fuit,

13 &c. †In materia istius criminis incendij in regno habemus unam con stitutionẽ, inci. qui dolosè in tit. de incendi. qua puniunt incẽdiarij pœna mortis, si dolosè sit factum incẽ diũ ubi And. de Iser. & ibi post eũ Afflic. dicunt id procedere, quando domus, in qua factum est incedium erat in ciuitate, secus, si in pago, & est ratio, poterat enim maius, & grauius periculum resultare in ciuitate quàm in pago. item debet haberi ratio, an ille, qui imposuit ignem, sit uilis persona. item an illa domus cõ busta sit preciosa, an uilis. item an propter incendium aliquis homo sit mortuus, an non, item an ille, qui in cendium fecit, sit solitus committe re incendium, an non nam secundũ, eos considerata qualitate personæ, delicti habet locũ dicta pœna mortis. habet ergo iudex arbitrium con demnandi ad pœnam deportationis cum publicatione bonorũ, uel mortis, uel incendij consideratis prædictis, ut habetur in consti. qualitas ꝑsonæ, & cum istis cõsiderationib. dicunt Iser. & Affl. consti. prædicta. & uide per Ang. de Are. in lib. male.

14 in uerbo, incendiario. † Et de materia incendij uide Gramma. in deci. iij. & Afflict. in consti. super incisionibus, & in deci. lvij. et Alexand. in con. lxxiiij. in, vj. lib. ubi tractat, quomodò possit probari in incendio dolus abesse, et Bald. in consi. lxxvij. in iij. lib. et Bar. Cæpo. in consi. lxix. et Barto. Sozi. in consi. ccxxij. et Bald. in consi. ccccxlj. j. lib. et Bal. in cõsi. clxxiiij. in. ij. lib. et Calca. ꝯsil. lxiiij. nume. 13. et consi. lxj. lxij. lxiij.

Item inquiratur de inimicitia dicti Vicentij et D. et extendatur.

Item inquiratur de eius mala fama, cõ uersatione, et consuetudine delinquendi.

Item inquiratur factum immissionis ignis particulariter, et damnum sub secutum.

Item inquiratur damnũ, quod potuit inferri.

Item inquiratur de utilitate immitentis ignem.

Item inquirat, quòd domus erat pretiosa, & in ciuitate.

Item inquiratur de omnibus alijs indicijs, quæ possunt haberi.

¶*Defensiones, & exceptiones ad uersus istud delictum.*

EXCEPTIONES, & defensiones, quę probandæ offeruntur.

In primis excipiatur de amicitia incēdiarij prætensi cum eo, in quem prætenditur factum incendium.

Item excipiatur de bona fama, uita, cōditione, qualitate, & bona conscientia ipsius prætensi incendiarij.

Item excipiatur, ꝙ nunquam fuit solitus committere incendia nec alia delicta.

Item excipiatur de qualitate domus combustæ, ut quæ uilis sit.

Item excipiatur, ꝙ licet si in ciuitate, sit tñ ubi nullum damnum potuerit inferri uicinis ex dicto incēdio ꝓut & nullum intulit.

Item quòd ex dicto incēdio nullus fit mortuus.

Item ꝙ nulla pretiosa bona suus sunt combusta, sed aliqua parui ualoris.

Item excipiatur, ꝙ ille, cuius domus combusta est, multos habet inimicos in ciuitate.

Item, ꝙ nimis est rixosus, & scandalosus, & aliter, prout fuerint indicia in contrarium.

¶*De forma capitulorum in uulnere.*

CAPITULA specialis inquisitionis formatæ, & formandæ per curiā magnifici Straticoti ciuitatis Salerni ad querelam. T. contra, & aduersus, &c.

In primis inquirēdum est, qualiter de anno, &c. regnantibus, &c. dominā-te, &c. sub. presidatu, &c. in ciuitate Salerni, &c. & propriè, &c. dum staret, moraretur, & esset pacificè, & quietè sub protectione Dei. & Cæs. maiesta. nemini iniuriam inferendo, sed sua negotia peragendo, d. T. in loco prædicto, nulla præcedēte causa, ex abrupto F. de G. suis iuribus non contentus, sed animo diabolico instigatus, & spiritu nequā ductus, non aduertens, &c. in ipsum ensem euaginauit, & plures ictus intulit taliter, ut ei uulnera īflixerit, quę manifesta essent, quare incidit temere, scienter, & appensatè in pœnam in talibus à iure statutam, ꝙ inquirendum est. &c. ꝙ fuit, &c.

Item inquiratur de inimicitia.

Item inquiratur de fama.

Item inquiratur de minis.

Item inquiratur de qualitate uulneris.

Item inquiratur de mala fama uulnerantis, & sic de singulis, prout facti qualitas exegerit, cum non possit dari certa doctrina.

15 †In crimine uulneris est sciendum quòd in regno est prouisum per iura municipalia ipsius, uidelicet per constitutio. regni incip. si quis aliquem. qua cauetur, quòd uulnerās aliquem ense. animo occidendi, si nō est secuta mors, punitur pœna manus, qua percussit. posteà uerò superuenit capitu. regni incipien. siq; cum rōcha. ꝙ uenit ad declarationē & extensionem d. cōstitutio. si quis aliquem. quia cum per eam solum dicatur uulnerātem ense puniri pœna manus, & non dicat de alijs armis, per dictum capitulum est prouisum, ut siue ense sit factum uulnus, siue roncha, manaria accepta, seu alio quocunque instrumento, habet locum pœna manus postremò autem superuenit capitu. ad peruersorum.

uerforum per ꝙ limitatur dicta con ftitut.fi quis aliquem.ut ita demum ꝓcedat id ꝙ in ea dicitur, fi uulnus illatum fuerit lætale, uel aliter debi litans membrum,uel deformans, & uulnerãs fit homo malæ cõditionis & famæ, & fimilia patrare folitus. alias pro modico uulnere nõ habet locum pœna manus,ut etiam fir mat,& refert Afflict.in d.ꝯfti.fiquis
16 aliquem in.ij.not.† Vbi plus dicit, ꝙ fi eft tale uulnus,per ꝙ nõ fit debilitatum membrum,nec fit reman fura cicatrix,& uulnerãs fit alias bo næ cõditionis,uitæ, & famæ, & non eft cõcordia partis, poteft iudex cõ demnare uulnerãtem ad pœnam pe cuniariam per fentẽtiam definitiuã & querulãs nõ poteft cõqueri,maximè,fi probauit, ꝙ nõ in contemptum legis,fed in rixa impræmeditatè fit fecutum uulnus, quia tunc etiamfi uulnus fit lætale, non habet locum pœna manus, ut per Afflict. ubi fupra,& etiam poteft probari ꝙ prouocatus, id fecerit, qua ratione ceffat pœna manus.
17 †Quid fi aliquis uulnerauit in facie aliquem uafe uitreo, uel terreo, an habeat locum pœna manus ?dicas,ꝙ non ut dicit Angel. in.l.armatos.ff.
18 ad.l.Iul.de ui pub. † Et idem dicas de uulnerante aliquẽ baftono,uel la pide, uel plumbo, ꝙ non teneatur pœna manus,ut firmat Ifer.& Affli. in.d.confti.fi quis aliquem.
19 † Et ꝙ uulnus dicatur lætale,uide Cæpol.cõfi.xxviij.nume. 20. cõfil. lxj.& cõfil.xl. nume. 26. & Marfil. cõfi.vij.nume. 28.j.lib.& nume.30. & ꝙ cõftitu fi quis aliquem habeat locum ĩ hoc uulnere,& nõ in paruo uide Ange.de Aret. in lib.malefi.in uerbo,una alia ꝑcuffione in fi.Marf. in confil. lxxx.nume. 22. & confil. lxxj.nume.4.& confil.ciij.nume. 16 & Afflict.in. d.confti.fi quis aliquẽ, & in confti.afperitatem. iiij.colum. in princi.& uulnus lætale dicitur id ꝙ ita iudicant medici,& an,& quan do ftetur dicto unius, & quando requirantur plures,& per Ange.& Augu.de Ari.in addi.in li.malefi.in uer bo,una alia percuffione in princip.
20 †Et quando dicatur remanfura cica trix, dic ꝙ quando remanet aliqua deturpatio poft fanatum uulnus,uel quãdo reftat deformitas,ut bene de clarat Ange.in lib.malefi.in uerbo,
21 cicatrix. † Et aduertas, ꝙ fi aliqui medici ex patre curiæ deponãt uulnus fore lætale,in defenfionibus ad hibeas peritiores medicos, quia illis ftatur,& in exceptionibus articules de pauca experientia illorum pro cu ria,& de magna peritia illorum,qui producuntur ad defenfionem,fed fi funt periti,& docti illi,qui deponũt pro curia,adhibeãtur alij pro defen fionibus,qui fint æquè periti, & pares uel plures numero,quia ftabitur magis illis,qui deponunt pro defen fionibus, quã ad inftantiam curiæ, ut dicit Ang.in lib.malefi.in uerbo, cicatrix in fine licet Bald.in.c.j.qui. ma.feu.amitta.in.vj.col.tenuerit,ꝙ fi medici diuerfimodè deponunt in dubio iudicandum eft cõtra percuf forem,& fic in fauorem curiæ,& ita alia fecutus fui fimpliciter doctrinam Bal.in appa.quem feci ad prag. de ictu baliftæ.nũc autẽ fequor opi. Angel. quæ innititur æquitati, & hanc probo per tex cum Gloff.in.c. clerici.lxxxj.diftin.& per Bald.in.l. data opera C.qui accufa. non poff. Fet.de Ancha.in confil.cclxxxv.
22 †Et aduertas, ne erres, & ut fcias practicare,et defendere clientulum tuum uulnerãtem,ut compareas co rã iudice,et petas,mittantur medici ad infpiciendum uulneratum, ex

quo uulnus nō est mortale, ut eo ui so possint deponere de eo: & nō ꝓducantur testes priusquā præcedente tua instantia, medici accesserint de licētia & electione iudicis: & facias, ut antequàm uadant, iurēt corporaliter tactis scripturis, se ueritatem dicturos. iis enim secutis, & facta relatione, plenè eis creditur: ut optimè docet noster Afflic. in cōstitu. qui de alto. in vj. not. & est mēti tenendum. & ad hanc materiā uide Tiraquel. in trac. de nobi. cap. xxxj.

23 nu. 373. † Et ut scias practicare d.c. ad peruersorum. & quando dicatur membrū mutilatū uel debilitatum, uide Ang. de Aret. in li. male. in uerbo, membrū. ubi latè disputat, an digitus dicatur mēbrum: adeò ut si digitus sit debilitatus, nō possit fieri cōmutatio pœnæ uigore dicti capituli ad peruersorum. & dicit, ꝙ si ex debilitatiōe digiti debilitet̄ manus, uel reddat̄ inefficax: ut ꝯtingit in pictore, cuius si pollex debilitet̄, et manus redditur inutilis: dicitur tūc membrum debilitatū: nō aliter. sed ad cautelam adhibendi sunt medici & periti, qui habeant uidere & inspicere, nūquid membrū sit debilitatū: & nūquid ex digito debilitato sit debilitata manus. & eius dicta redigantur in acta: & pari modo scribatur, quàmnam percussus artē exerceat, ut sic sciatur num commutatio fieri possit, an non, uirtute d. ca. ad peruersorum.

¶*De forma capitulorum homicidij.*

Capitula specialis inquisitionis formatæ & formandæ.

IN primis inquirēdū est, ꝙ regnābus, &c. dominatē, &c. sub præsidatu, &c. de anno, &c. de mense, &c. in loco, &c. & propriè, &c. T.G. & Ant. alij aliis auxiliū dātes, temere, dolosè, sciēter, & appensatè, animo & intētione occidendi S. prout iam occiderūt, cōicato cōsilio ipsum S. insiluerunt pluribus & diuersis ictibus & percussiōibus, ensibus & ronca percusserūt & uulnerauerunt ita & taliter, ut ex uulneribus & ꝑcussionibus illico mortuus fuit & est: idq; alij aliis, et alter alteri assistentes, ut habilius & commodius male uolū sum animū effectui traderent, prout iam tradiderunt: quapropter inciderūt in pœnā à iurib⁹ & regni constitutionibus in tales statutā & ordinatā. quod inquirēdum est, &c. quod fuit, &c. et infrà particulariter describetur.

24 † Materia homicidij est satis nota, iō parū insistam. solum sciendum est, ꝙ quādo formantur capitula homicidij contrà plures, ut oēs una pœna eademque possint puniri, necesse est capitulari, ut in hac forma: ꝙ uidelicet alteri alter assistebat, ut homicidium facilius cōmitteretur. aliàs si simpliciter capituletur, aliquos astitisse armatos, nō tenentur illi de eo, quod fit: sed de eo, quod per ipsos fit: ut optimè docet Angel. de Are. in lib. male. in uerbo, dicto maleficio semper astitit. in fi. & credo dixisse suprà. in uerbo, capiat informationē.

25 † Itē est aduertendū, ꝙ qñ sunt plures inquisiti, quorū alter alteri auxilium dedit, nō debet dici in capitulis: alter alteri auxiliū dando: sed alij aliis auxiliū dando. aliàs annullarentur capitula & inqsitio: ut plena ꝑ Ang. in loco, de quo suprà, licet in regno parū curet̄ de istis formulis. ꝑ ritū magnæ curiæ uicariæ reginæ Isabellæ: de quo supra mentionē feci in uerbo, audiantur exceptiones proponendæ. Sequantur postea alia capitula

capitula particularia super quolibet indicio ex processu apparente, ordine præscripto in alijs.

SEPTIMA PARS. principalis.

¶ De laudibus & fructibus officiorum. Rub.

SUMMARIUM.

1 *Magistratus sunt uenerandi & honorandi. & nu. 2. 4. 5.*
3 *Magistratus ex officiis consecuntur nobilitatem.*
6 *Iniurians magistratū atrocius punitur.*
7 *Magistratus etiam a parentibus uenerandi sunt.*
8 *Imperatores exercuerunt officium.*
9 *Iurisconsulti exercuerunt officia.*
10 *Officiorum fructus sunt mors, carcer, & calamitates.*

IUDEX.

ET vt finem huic praxi criminum imponamus, nō absurdum & extrà rem putauimus aliqua summatim in medium afferre de laudibus fructibusq; officiorum & magistratuum.
1 † Et primo exordium faciendo à veteri & nouo testamento, est sciendū magistratus, potestates & principes à Deo præcipi colēdos, summa reuerētia habēdos, & nullo pacto execrēdos: ut Exo. capite. xxii. in fi. de quo in act. Apo. ca. xxiij. ipse enim qui cūcta fecit & regit, magistratus in populo creauit, ut Numer. c. xx. in fi. & Sapien. c. vj. & Petri j. ij. c. hinc Aposto. ad Roma. c. xiij. inquit, omnis anima potestatibus subdita sit. nō enim est potestas, nisi à Deo, quę uero sunt potestates, à Deo sunt ordinatæ, itaq; quisquis resistit potestati Dei ordinationi resistit. qui autem restiterint, sibiipsis iudicium accipient, & cætera. hinc quia populus aduersus Mosen murmurauit in deserto iuxtà aquas cōtentionis, cum esset potestas à Deo constitutus in populo, varijs plagis & pœnis affectus fuit, ut legitur Numer. 100. 20. hinc potestas in populo, minister Dei dicitur, secūdum Apost. in d. c. xiiij. hinc exemplo Dauidis, qui Saulem suum inimicū & olim potestatem & magistratum in populo, cum Deus in suas illū manus tradidisset, ut facile occidere valeret, territus maiestate prioris officij & dignitatis, & reuerentia, quæ ei ob id debebatur, liberū dimisit de propria salute minimè curans, habetur lib. j. Samu. c. xxvj. quiq; nūtiantem se Saulem interfecisse prælachrymis cōtinere nō valēs, interimi iussit, ut lib. ij. Reg. capi. j. monemur, ꝙ magna reuerētia magistratibus debetur, & ꝙ maxima autoritate tuentur. hinc magistratuum creatio & ordinatio tot solemnitatibus & obseruationibus per Deum fiebat, ut in Iudicum regumq; lib. legitur. hinc Prouer. c. xx. scribitur in hæc verba, terror regis perinde ut rugitus leonis, qui illum prouocat ad iram, peccat cōtra
2 animam suam. † Quid ergo de nostris censendum sit, habemus audi. cum Imperator, qui est princeps & dominus totius mūdi, ubiq; terrarū habeat defendere ecclesiam & iura eius, nec possit hoc efficere in propria persona, necesse est, ut cōstituat iudices & officiales, qui ei cōsilio, & auxilio possint prodesse in defensione reipub. & ecclesiæ. constituit igitur hac de causa hos officiales & magistratus, & ijs obediendum est ex præcepto domini, sicut ecclesiastiicis. extrà, de maio. & obe. c. solitæ. & c.

& c.omnes.& de cẽsi.& c.omnis anima.hæc Hostien.in summa.de offic. or.§.quis possit cõstituere. sup verbo, principes. & horum officialium & magistratuum proprium,iudiciũ, iustitia,liberare de manu calumniãtium vi oppressos,peregrinos,pupillos.& viduas quæ facilius opprimũtur à potestatibus, præbere auxi-
3 lium.† Maximam proinde magistratus & potestates propter officia eis commissa,consecũtur authoritatem & prærogatiuã,hinc dicit Bart.in l. iudices.C.de dignita eos cõsequi ex officijs nobilitatem.hinc Arch.in c. j.de consue. lib.vj. inquit,ꝙ dignitas est habere iurisdictionem cum administratione. quod & sequitur Colle.in c.forus.col.ij. versic.iudex doctor.de verbo.signifi. vbi & idem prorsus dicit,quod dixit Barto.in.j. cõstit. C.col.iij.versic.circá hoc.vbi inquit,doctores esse cõstitutos in dignitate, ꝙ iudicandi ius habeant.
4 † Hinc magistratibus magnus honor impendi debet, ꝙ apertè demõstrat Callistratus iurisconsultus in l.semper.in princip.de iur.immu.& præcipit Imperator honorem iudicibus impendi, quod & cẽset Papa in c.vt debitus.de appel. quibus concinit text.l. iij.§.j.ibi.iure honoris.ff. quod me.cau.& l.j.ibi.iudicium dignitatis tuendæ & decoris causa. & l.obseruandum.in fi.ff.de offic.præsi.& l.vlti. in princ. C. quando pro. nõ est necesse.cum dicitur, omnem. honorem saluum iudicibus reseruã-
5 tes.† Hinc alibi dicitur iudicis officium,id est iudicãdi munus,esse honorem secundum Io. And. in c pastoralis.col.ij.in verbo,onere.per illum text.in uerbis.honore & onere.
6 extrà.de offic.or. † Hinc illi antiqui verissimi rerum moderatores multo esse contumeliosiorem ac atrociorem,adeoq; etiam atrocius puniendam censuerũt iniuriam,quæ sit magistratui,quàm quæ priuato,ut attestatur Aristoteles libro proble. xix. c.xiiij.in fi.& Fab.lib. vi.oratoriarũ institutionum. & nostris quoq; legibus statutum est.in l. prætor.§.ulti. de iniur.adeo vt singulariter dixerit Bald.in c. j.§.iniuria. in primis verbis.in titul. de pa. iur. firmand. ꝙ si quis daret alapam officiali propter priuatam inimicitiam, posset capitaliter puniri, & hoc habet locum nedum durante officio, sed etiam finito, propter reliquias & memoriam pristinæ dignitatis.secũdum Bal. in l.obseruare.§.proficisci.col.iiij.uersicul.vij.quæritur.ff.de offic.procõ.
7 & le. † Hinc adeo veteres prætoribus honorem impendi scripsere, vt etiam ipsi à parentibus,cessante omni lege naturæ, ut superiores reuerẽter colerentur,cuiusmodi factum de Fabio Maximo retulit Claudius Quadrigarius in animalium suorum lib.vj.iis verbis,cum facti essent consules Sempronius Gracchus iterum, & Q.Fabius Maximi filius,eius,qui priore anno fuerat consul,ei consul pater procõsul obuiam equo venit, neque descendere voluit, ꝙ pater, erat,lectores non ausi sunt descendere iubere.vbi iuxta venit, tum cõsul ait,descẽdere iube, quod posteaquã lictor ille,qui apparebat, cito intellexit, Maximum proconsulem descendere iussit.unde postea nostris legibus statutum est,filium familias iudicem ius præcipiendi cogendique habere in patrem.l.ille,à quo.§.ult. & sequen.ff.ad Trebe. hinc Bald. in l.senium. statim post princ. C. qui testa.fa.po. maiorem esse asserit authoritatem magistratus, quàm pa-
8 tris. † Hinc adeo iudicandi munus honorem & maximam authoritatẽ

prisci

prisci Imperatores cēsuere, vt & ipsi personaliter iudicādi munus exercere non dedignati fuerunt, ut apud Suet. in Octauij uita c.xxxiij. ubi ipsum assidue, & in noctem non nunquàm ius dixisse scribitur. & habetur idē de Vespasiano, Domitiano, Traiano, Adriano, Aurelio, Marco, Maximo, Anto. de Aurelio scribitur in l. nō putabam. ff. de condi. & demon. & in l. Roman. ff. de tuto. & cura. da. ab iis. & de Marco & Maximo in l. extraneo. ff de quæstio. & in l. mulier. ad sena. Trebel. & de Antonino in l. Aemilius. ff. de mino. & in l. proxime. ff. de iis, quæ in testa. delen. & de Commodo in l. Procula. ff. de probat. & l. j. §. si cohæredes. ff. ad l. Fal. & de seuero, & Antonino. Caracalla in l. minor. autem. §. j. ff. de minor. & de Iustiniano in authen. de deposi. in princ. & in authē. vt exac. inst. dot. in princip. & de Federico in l. Imperialem. in princ. ibi, pro tribunali sederemus, de pro. feu. alie. per Fe. & alios Imperatores in l. Offidius. ff. de lega. iij. & in l. Imperatoribus. de iure fisc. & in l. vlt. ff. quod cum eo. & ex recentioribus noster inuictissimus Caro. v. Imperator pro tribunali sedens, ius dixit aduersus Gandauū ciuitatem in Flādria, cuius sententia ponitur per Ioan. Mill. in sua praxi nume. 119. fol. 19. nec minus fecisse reges legitur. de Priamo enim rege potentissimo idem factitatum esse satis constat ex Virgilio lib. vij. Aenei. Hoc Priami gestamen erat, cum iura vocatis, More daret populis. & alios penè infinitos congerit, qui id fecissent, Tiraquel. in tracta. de nobilita. in capite xxviij.

9 † Quid vero dicam de illis priscis iurisconsultis, ex quibus fermè tota legalis disciplina effluxit? legitur enim & hos assessores & iudices fuisse. ut Vlpianus, Papinianus, Martianus, Mutius, Domitius, Appianus, ac cæteri, quos enumerat Hiero. Cagno. in l. ij. de ori. iur. in uersi. fi. & plenè habetur per Ias. in rubr. ff. de offic. asses. & Pau. de Castr. gloriatur se fuisse assessorem Card. Flor. in l. ij. & in authe. ad hæc in fi. de iud. & habetur per Cagno. in l. diē functo. ff. de offic. asses. & Bar. excellentissimus doctor fuit assessor Pisis, et Tūdeti. ut habetur per Par. de Put. in lib. syndic. in uerb. doct.

10 fi. col. circa princ. † Nunc autē pro missorum memores de fructibus officiorum aliqua disseramus, & quidē legitur. C. Cassium à cæsare in exilium actum propter officium, Vlpianum cum ignominia ab Heliogabalo à dignitate remotum, Martianū à Didio Iulio interfectum, ex duobus posterioribus Sabinis, incertum pater, an filius Heliogabali mādato in tumultu populi fuste percussus, sit in publico relictus. Papinianus præfectus prætorio iuris asylum ab Anto. Caracallo. militū furori obiectus, securi pcussus obijt, sic & Mutius et Domitius in senatu interfecti, et eorum corpora edicto Marij fluuio immersa. Appianus scriptum reliquit. sic decemuiri, à quibus omne ius nostrum profluxisse videtur, partim in carcere, partim in exilio periere, quibus quātum legalis philosophia ad animi trāquillitatem et rempu. tuendam profuit, tāt um magistratuum moles nocuit, ut congerit Hierony. Cagnol. in l. ij. ff. de origine iuris. in uersic. fin. nu. 560. sic è nostratibus And. de Iser. euangelista in regno propter sententiam per se dictam, à quodam Gallo Neapo. interfectus est, ut per Par. de Puteo in lib. syndica. in titu. de excep. consil. in fin. et Angel. Aret. pater practicæ

ctica & famosus doctor, posteaquã exercuisset assessoratus officiũ, Nursiæ annum carceratus fuit in syndicatu, & nisi collegia Italiæ homini fauissent capitis supplicium subiisset, vt per eũdem Par.in tit. de offi. syndi.in iij.col.in fi. Quid de me ipso feram? qui quã primùm adeptus fui auditoratus officium in toto statu olim P. Salermi pòst assessoratus officium in ciuitate Salerni, terra sancti Seuerini, aliisq; partibus dicti status, tanquã ad latronẽ cum gladiis, fustibus, & laternis è magna curia vicaria exierũt ad me comprehendẽdum, & sex mẽses me carceratum tenuerũt sub prætextu, ꝙ in terra sancti Seuerini nocte quadam quodam presbytero capto in monasterio sancti Francisci à forafcitis ferè cẽtum, ad pulsum campanæ nõ tulissem auxilium ipsi præsbytero, cũ essem solus & simplex assessor, sed causam meç capturç & carcerationis, Deus, qui est scrutator cordium, scit. quãobrem prudẽter fecisse putandũ est Labeonem, qui oblatum ab Augusto cõsulatum recusauit. Aul. Ge.c. xx.li.x. ¶ c.xij.lib.xvij. quod idẽ fecisse legitur & Aulũ Cassellium, fertur & de Octauio, ꝙ spreuit honores à populo oblatos, & dictaturam magna vi offerẽte populo, genu nixus deprecatus est & depulit, secundum Sueto.in Octauio. Manlius autem Torquatus consulatum recusauit, ꝙ diceret, neq; se populi vitia, neque illũ seueritatem suam posse sufferre, testis Plinius de viris illustribus.cap.xxviij. hinc Seneca, lubrici sunt (inquid) humanorum gradus ascensuum, tremulus vertex, horrẽdũ præcipitium, ægre conscenditur ad eminentem statum, anxie ibi cõsistitur, grauiter inde & repẽte descenditur. nam &, sæpius ventis agitatur ingens pinus, & celsæ grauiore casu decidũt turres, quãto securior aurea fuerit mediocritas verbũ etiam veritatis nos hoc admouere uoluit, ꝙ cũ cognouisset in secessu mẽtis, populum se velle regem & magistratum creare, abijt in montem. et si plura quæris exempla, qui fructus ex officiis habeatur, audi in l.veteri quid de sanctis patribus legatur xxxij, ca. Exod. prelege murmurationem populi aduersus Moysen suum ducem et potestatem, et similiter in c.xxx. Num. et ex peccato populi Moysen obiurgatũ ibi reperies. q̃d de Aarõ legitur, propter peccatum populi à Deo morti tradito, ut permissum nõ fuerit in terram promissionis venire? vt Nu.c.xx.in fin. quid de Dauide? qui a proprio filio Absalõ, imperij causa, tot ærũnis et laboribus fatigatus, per mõtes et syluas insecutus fuit, ut morti traderetur, ut li. ij. Samuel. c.xvij. iam et Seba filius Bichri ab obedientia Dauidis se subtrahẽs, congregatione hominũ facta conatur ipsum solio maiestatis exuere, ut eo.libr.ij.c. xx. et uarias ille semper pertulisse angustias legitur. legito c.xxiiij.eo. quo suprà libr. ibique reperies, quàm misere angebatur Dauid, quãdo triduana pestilentia populi haud cõtemnendam partem interimeret, suamque ipsius domũ vastaret. et porrò si recẽsere uellemus totũ vetus testamentum, infinita exempla de iis haberemus. sed hæc sufficiant, et sic impono finem huic praxi crim. ad laudẽ oĩpotentis Dei, beatæque Luciæ virginis, cuius festũ hodie celebratur. xiij. videlicet die Decẽbris, anno 1553. atq; in ea praxi si quid boni dixerim, Deo optimo gratia et laus, sin autem mali, meo exiguo ingenio adscribatur.

F I N I S.

FRAGM.

FRAGMENTA QVIBVS RECENSENTVR EA, QVAE In criminibus per Ius Regni correcta, addita, uel de nouo statuta sunt.

¶*De summa Trinitate & fide Catholica.*

1 EBET REX † sacro sanctam Ecclesiam, & catholicam fidem taliter tueri, ut nõ pmittat clãdestinis pfidijs detrectatorum fidei maculari, & ipsam debet ab icursibus hostiũ publicorum potẽtia materialis gladij defendere. hoc uoluit cõstit. incip. post mundi machinam.

¶*De episcopis & clericis.*

2 † Clerici pro delictis conueniendi sunt coràm iudice ecclesiastico, nisi de proditione & crimine læsæ maiestatis: ut habetur in cõstitu. inci. de personis clericorum. sed ẜm Andræ. de Iser. Glo. & Afflict. ibi, etiã in istis casibus debent conueniri coràm ecclesiastico iudice.

3 † Nõ est licitum officialibus regijs capere domus clericorum & religiosorum causa ibi hospitandi, nec lectos uel res ipsorum: & si de uolũtate ipsorum fuerint captę domus, nõ debent ibi tractari iudicia criminalia; ꝙ si secùs factum fuerit, post emendationem damni, si comes fuerit uel baro, qui contrà fecerit, teneatur ad pœnam xij. vnciarum, si simplex miles, ad sex, & si burgensis ad três, ut habetur in c. item statuimus, quòd domos. hoc c. sumptum est ex doctrina Bal. in l. j. C. de epi. & cle. quam refert & sequitur Par. à Put. in lib. synd. in verbo, clericus versi. an apparitor. circa fin. & intelligitur iste tex. de domo ad habitandum deputata. secundùm Pau. de Castr. in consi. 45. viso puncto suprascripto.

4 † Clerici coniugati in criminalibus non conueniuntur coràm iudice seculari, in cæteris autem non differunt à laicis, ut habetur in c. iustitiarius non exigit. & licèt ritus incip. item quòd si aliquis voluerit, quòd procedatur contrà clericum coniugatum, sicùt si ipse esset laicus, tamen procedit & intelligitur in ciuilibus. sed in criminalibus procedit id, quod suprà, vt dicit Afflict. in cõsti. si damna clandestina. nu. 33.

5 † Clericus vbi coràm seculari citatur, non auditur super declinatoria fori, nisi personaliter comparuerit cum instrumento clericatus. & tunc data per eum præsentatione de clericatu, datur terminus ad probandum de ipso clericatu, atque eo probato fit remissio, vt habetur in ritu incipiente, item seruat ipsa curia, ꝙ nullus

nullus clericus. & nota, quòd iste ritus est contrà ius canonicum, uidelicet contrà text. c. si iudex. de senten. excōmuni. libro vj. ubi probatio clericatus debet fieri coram iudice ecclesiastico, quoties dubitatur de eo, & si notoriè constet eum esse clericum, remittetur sine causæ cognitione. iste uerò ritus habuit ortum ex dicto Bald. in l. si qua per calumniam. C. de epi. & cle. & quatenus ritus voluit, quòd absque familia remittatur ad ecclesiasticum clericus, concordat cum text. c. quē pœnitet. versi. oportet. de peniten. distin. j. & idem voluit ritus incipi.
6 item, ꝙ si aliquis clericus. † Clericus denuntians aliquem, debet dare fideiussorem, qui se obliget, si fortè clericus cum reo pacificatur absque permissu curiæ, uel non probetur: nec se obligabit clericus, sed alius pro eo, qui voluntariè promittat. & si est miserabilis persona, non requiritur fideiussio. hoc voluit ritus incipi. item seruat ipsa curia, quòd
7 quando. † Clerici non admittuntur ad accusandū, nisi suam, uel suorum iniuriam prosequantur, etiam citra pœnam sanguinis. ad denunciādum verò admittantur cum obligatione pœnali, facienda per laicū pro parte ipsorum. hoc voluit ritus incip. item ꝙ nullus adde quod Innocen. in c. cùm P. Manconella. tenuit, ꝙ clericus nunquàm potest accusare laicum, etiam si iniuriam propriam prosequatur. xj. q. j. c. clericū nullus. refert tamen alios tenere, ꝙ potest accusare, si non uenit imponenda pœna sanguinis. Abb. verò in d. c. cum P. Manconella. extrà. de accusa. distinguit, quòd ad vindictam publicam clericus laicum accusare non potest, etiam si veniat imponenda pœna sanguinis. adducit c. sacerdotes. ij. q. vij. ratio est, quia accusatio dicitur genus illaudabilis intētionis. ij. q. vij. c. si quis. unde clericus immiscere se non debet. aut clericus prosequitur iniuriā propriam aut ecclesiæ suæ: tunc si pœna sanguinis non uenit imponēda potest licitè accusare laicum, iuribus de quibus per eum. si uerò uenit imponenda talis pœna, potest accusare laicum prosequendo iniuriā propriam: debet tamen potestari, quòd non intendit, ut pœna sanguinis emittatur: ut in c. prælatis. de homici. lib. vj. & ibi etiam ponit, nunquid clerici possint accusare clericos. & an laicus possit accusare clericos: ibi per Felyn. & qui contineātur appellatione suorum, & usque ad quē gradum dicantur: & an istud extendatur ad illegitimos progenitores vel posteros: & an extendatur ad aliquem gradum affinitatis: & an inter coniunctos sit aliquis gradus prælationis in accusando: & an amicus veniat appellatione suorum: & an commater uel compater. de iis omnibus me remitto ad Bal. in l. j. C. qui accusare non po. in xj. col. & nota, quòd iste ritus de facto sumptus est ex doctri. Abba. vbi suprà in j. membro. idcirco uide eum.
8 † Clerici primæ tonsuræ non gaudent priuilegio clericorum, si non incedunt in habitu & tonsura: ut habetur in prag. regis Ferdinandi inci. vniuersis. vide de iure cano. per Docto. in c. perpendimus. & in c. audientia. & in c. cum non ab homine. & in c. contingit. el. ij. extrà. de senten. excom. & per affli. in const. apostantes. ver. 19. † Clerici in criminalibus nullatenus admittantur in testimonium, & nisi ad defensionem: vt habetur in ritu incipiente, item quòd clerici. pro quo uideatur Tho.
9

Gram-

Gramma.in consi.iij. & quòd si aliter ueritas haberi non potest nisi p clericos,& sumus in criminibus nō ingerentibus.pœnam sanguinis, an admittātur.Abb.in c.de cætero. de testi.dicit,quòd sic: quem sequitur Alex.in consi.152.in v. lib.in versi. ad idem.&quòd in ciuilibus nō possint examinari, nisi cum licentia superioris,ut in dicto ritu, concordat cum c.monachi. xvj.q.j. & c. ij.de postula.& c.nō magno.ne cleri uel mo.& quòd si deposuit non obtenta licentia,& non fuit oppositum, an valeat depositio,dicerem, quòd sic:per id,quod dicit Feder. de Sen. in consi.403.incip. factum tale est. ubi dicit, quòd licet religiosi non possint exercere officium executoris,nisi a superiore petierint, & obtinuerint licentiam:vt in c. religiosus.de testa.lib.vj. tamen si religiosus executus fuerit voluntatem testatoris non obtenta nec impetrata venia,& non fuerit oppositum, valet & tenet.

De hæreticis, Patarenis, eorumque receptatoribus.

10 †Crimen hæreseos est publicum, & horribilius crimine læsæ maiestatis.& sicùt in crimine perduellionis est pœna mortis naturalis & publicationis omnium bonorum,& post obitum damnatio memoriæ : ita ēt in hoc crimine.& officiales debent inquirere contrà hæreticos:& si aliquos notatos inuenerint etiam leui suspitione,faciant eos examinari p ecclesiasticos iudices,& si deprehēdantur in errore, & noluerint ad fidem reuerti,uiui comburantur, &, nullus p talibus interuenire debet hoc est,quod voluit tex.in const.in consutilē tunicā.de iure ēt cano.hę retici puniūtur publicatione bonorū,ut in c.cū fm.de hær.lib.vj.& in c.excōmunicamus.lo.ij. de hære. & viij.dist.c.quo iure. & si sunt laici, applicātur bona fisco seculari, ut dictis iuribus:si sunt clerici,applicantur ecclesiæ,cui sunt subditi: ut ibi. dicitur:& habetur p Pet. de Anca.ī c.ut cōmissi.de hær.li.vj.& in c. vergētis.in antiquis, & patet ēt ī auth. Gazaros.de statu.con.liber.eccl.& si non uult reuocare errorem suum hære.& uult stare in tenebris,est excōmunicatus.ut in c.excom. de hære.item hæreticus deponitur ab oī dignitate,quam habet.xl.dicā.si papa.& xxiiij.q.j.c.qui contra pacem. item si est laicus,ēt de iure cōmuni punitur,quia cōburitur.ut l. Arriani.C.de hær.&in auth.credētes.eo.tit.& si est clericus, in sacris degradatur p propriū episcopū conuocatis abbatibus,& aliis prælatis,& religiosis psonis ac literatis suæ diœcesis:ut in c.j.de hær.li.vj. facta aūt degradatione dicit episcopus potestati seculari, q recipiat degradatū in suum forum: & episcopus rogat potestatem, ut citrà mortem eum puniat.c.nouimus. de uerbo. sign. item punitur hæreticus, quia postquam est mortuus,non debet sepeliri ī ecclesia:sed debet carere sepultura,ut in c.quicūque.in prin.de hære.in vj.itē puniūtur eius filii,quia sunt inhabiles vsque ad secundam generationem ad publicum officiū uel beneficium ecclesiasticum, ut in d.c.quicunque.§.iij. item si postquàm depræhensus fuerit incidisse hærēsim, statim & in continenti vult hæresim abiurare, debet abiuratio recipi, & ipse in perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam includi,vt in cap.pe.de here. & nota.Glo.in c.ad abolendam.

in uerbo

11 in verbo.recurrere.eo.tit. † Receptatores hæreticorum, credentes, & complices, publicatis bonis omnibus in perpetuum relegentur, & filij ipsorum nullatenus ad honores aliquos assumãtur, sed infamiæ perpetuæ nota laborent, & si aliquis de filiis istis detexerit aliquem patarenum, restituatur in integrum. hoc voluit consti. Patarenorum. de iure verò canonico tales puniuntur excommunicatione, vt suprà dixi per c. excommunicamus. §. credentes. de hære. item efficiuntur infames et inhabiles ad publica officia, vt in c. ij. de hære. libr. vj. & concordantiæ sunt in Glo. i.

De blasphemantibus.

12 † Blasphemantes deum & virginẽ gloriosam, linguæ maliloquæ mutilatione puniantur, vt in consti. blasphemantes. superuenit demum regia prag. incip. hac perpetua. qua cauetur, quòd blasphemantes puniuntur mutilatione linguæ, & publicatione tertiæ partis bonorum omnium, & quòd non attenta qualitate personarum, semper irremissibiliter corporaliter debent puniri pœnis, de quibus ibi. hodiè verò non mutilantur linguæ, sed tantummodò perforantur ferro, & contrà tales blasphemantes non fit processus ordinarius, sed statim ac quis conuincitur de blasphemia, condemnabi-
13 tur. † Et blasphemans non potest repulsare testes, nisi ex capite inimicitiæ. arg. l. famosi. & l. in quæstionibus. & ibi not. per Bart. ff. ad l. Iul. ma. & dixit Pa. de Pu. in lib. syndi. in verbo, condemnatio. in c. an potestas. iij. col. & Gramma. con. 15. nu. 12. & ibi sentit, ꝙ blasphemans potest se defendere probando negatiuam coarctatam loco & tempore, uel probando, ꝙ calore iracundiæ blasphemauit, & sic non est verum id quod dicebat Par. ꝙ in blasphe-
14 mia nulla cadit defensio. † Et an blasphemia Dei dicatur, si quis dixerit, *despetto de Iddio*, ut puniať pœna, de quo suprà Bal. in consil. ccccLXXXVIJ. 3. lib. tenet, quòd non, sed cõtrarium fuit decisum in sacro regio
15 consil. vt in decisio. 50. † Et de iure canonico blasphemantes puniũtur secundùm Hostiẽ. in summa de male. & in §. blasphemantes. versi. grauior etiam pœna arbitraria. & secũtur Ioan. And. & Abb. in c. ij. de maledi. sed nouissimè in concilio Lateranensi sub Leone decimo celebrato, sic statutum est: si clericus fuerit blasphemator, uel sacerdos, puniri debet in fructibus omnium beneficiorum suorũ per unum annũ pro prima uice: pro secunda uerò, si unicum habuerit beneficiũ, eo priuari debet: si autem plura, id debet amittere, quod ordinarius uoluerit: & ꝓ tertia uice dignitatibus & beneficijs omnibus, quæcunq; habuerit priuatur, & ad ea ulterius retinẽda inhabilis redditur: adeò, ut liberè conferri & impetrari possint: ut habetur per Ioan. Ber. in practi. cri. cano. in verbo, blasphemi. de iure uerò ciuili erat simpliciter pœna mortis: ut in authẽ. ut non luxu. cõtrà nat. §. j. & quæ fuerit ratio minorandi dictã pœnam, uide per Afflict. in dicta cõsti. blasphemãtibus.

¶*De apostatis.*

16 † Apostatantes a fide penitus execrantur, & bonis omnibus spoliantur: & naufragantes a uoto uel professione, legibus coarctantur. & successiones tollũtur, & omne ius legitimum.

timum.hoc uoluit consti.apostatan tes.hæc constitutio secundùm Glo. de duplici apostasia loquitur:uideli cet,de apostasia fidei,& perfidiæ,in qua nihil est immutatum.de iure e- nim codicis est similis pœna, ut to- to tit.de aposta.& de apostasia reli- gionis,de qua traditur specialis titu lus de iure canonico:ut extrà eo.ti. & hæc secūda apostasia etiam de iu- re ciuili punitur.nam clericus apo- stata cadit à sacro ministerio,& erit inter idiotas laicos illius ciuitatis, cuius erit:& nihilominus erit curiæ illius ciuitatis, in qua clericus erat cum tota sua substantia: ut in auth. quo. opor.epi.& c.ad ord.produ.§. neq; autem.& §.semel autē. & mo- nachus si postquā fuerit professus, à religione recesserit, eius bona e- runt monasterij:& si fuerat seruus, reuocatur in seruitutem prioris do mini:& si fuerat curialis uel officia- lis,curiæ, officio,cui subiectus fue- rat,redditur & si fuerat liber,debet poni in aliud monasterium cum re bus suis:& si rursus inde recesserit, debet deputari ad seruitiū illius cu riæ,ubi fuerit repertus:ut in authē. de mo.§.si uerò seruitij.& §.si quis aūt fortè semel.& §. si uerò relin- quens monasteriū.ut plenè ꝑ Glo. in d.consti. de iure uerò canonico, si quis recedit ab ordine suo siue as- sumpta religione. dimittendo ton- suram uel coronam,uel accipiendo uxorem, uel abiiciendo religionis uestem uel clericalem,redeundo ad seculum, illa durante repellitur ab accusatione & testimonio, & infa- mis est ipso iure:ut in c. alieni.ij.q. vij.& in c.beatus.iij.q. iiij. nec pōt ad dignitatē eligi: ut in c. legi. xvj. q.j.& clericus admonitus, si se non correxerit,deponendus est c.fine or natu.& c.ꝑcipimus.xxj. q. iiij.c. fin aut.cū duobus sequē.ix.q. iij. item caret priuilegio clericali:ut c.j.eod. tit. & procedunt dictæ pœnæ quo- ties constat de apostasia. est & alia apostasia inobedientiæ, de qua hic nō tractatur,et pœna eius est,ꝙ du rante apostasia erit infamis, & à te- stimonio repellet̄:& excōicatur.sm Hostiē.in summa eius titu.§ quali- ter puniantur . & si non resipuerit, degradatur secundùm eum.

De ijs qui ad eccle.confugiunt.

17 † Rei cōfugiētes ad ecclesias, inde nō debent inuiti extrahi, nisi in casi bus à iure permissis.hoc uoluit tex. c.item statuimus,ꝙ ecclesiæ:& con cordat cū l.ij.C.eo.tit.& l. præsen-

18 ti.eod.titu.† Sed si fur exponit res furto subtractas propè ecclesiam,et deinde aufugit ad eam, an possit ca pi?dicas,ꝙ sic.secūdùm Paulum de Cast.in consi.cccclxxj.inci. uiso ca-

19 su proposito in nouis. † Sed quid faciendum,si aliquis de facto ab ec- clesia extrahitur?potest peti,ut re- stituatur pristinæ libertati , quia ea de facto est priuatus.secundū Bart.

20 in d.l.præsenti.†Sed an ecclesia in- terdicta habeat priuilegiū?uidetur, ꝙ non.arg.c.pe.extrà.de immu.ec- cle.sed dicas contrarium, quia cleri cus interdictus, suspēsus,et excom- municatus,retinet priuilegium im- munitatis circà manuū iniectionē, et circa forum.lxxxj.distin.c.dictū. secundum Goffre.quia à deo datur immunitas. c. non delinquit.de iis, quæ fi.à ma.par.c.sed quæ pœna im ponatur cōtrà facientibus de iure cōi,uide c.si quis contumax.xvij.q.

21 iiij.& ꝙ ibi notatur.† An huiusmo di immunitate gaudeat ecclesia nō- dum consecrata Glo.in c. pe.de im mu.eccl.dicit,ꝙ non:sed Abbas, &

Hosti.contrarium tenent, sufficere existimantes, quòd locus sit Deo destinatus autoritate pontificis, primarium lapidem imponentis: cum posteà nõ possit ad humanos usus conuerti: ut extrà. de religio. do. sed uideatis Ant. de Butr.in d.c.pe.

22 † Item sciendum est, quòd priuilegium istius c. non habet locum, in officiali, qui debet stare syndicatui. per tex.l.j.C.ut omnes iud.tam ci.uersic. uel intrà sacrosanctos terminos.et tenet expresse Par. de Puteo.in lib. syndi.in tit.de offi.syndi. in uerbo, uiso de modo procedendi.circà iij.colum.

De legibus, & constitutionibus.

23 † Ius Francorum, quod disponebat, quod antè litem contestatam contumax damnaretur in pœnã priuationis omnium bonorum mobiliũ: & quòd contumax in ciuilibus lite cõtestata, uel in criminalibus, amitteret causam, est correctum cũ aliis obseruantiis, hoc uoluit constit. incip.speciale quoddam.

24 † Leges, quæ introducebant probationem per furtũ calidum, ut appareret nocẽtia uel innocẽtia, sunt sublatæ.hoc uoluit constit. incip.leges, quæ.

De precibus, imperatori offerendis.

25 † In causis magnæ importantiæ licet supplicationes principi offerri, eiusq; collaterali consilio, quod nõ expediatur causa per inferiorem iudicem, nisi facto uerbo & relatione: quæ relatio debet fieri intrà octo dies: aliàs censetur causa deuoluta ad inferiorẽ iudicem, absq; onere, faciendi dictam relationẽ. hoc uoluit regia prag.Imper.Caro.incipieo.& quia per dictæ.

De officio eius, qui uicem alterius gerit.

26 † Officia non possunt neq; debent exerceri per substitutũ: sed personaliter per eos, quibus sunt cõmissa: & si quis ordinatus fuerit uicarius & locũ tenens, tam ipse ordinatus, quàm ordinator capite punitur: ut statuit rex Guliel. in constit. incip. officia, quæ personis. quod quidem est correctũ per consti. duram & dì ram.& tantũmodò puniuntur ordinator & ordinatus pœna publicationis omnium bonorum.

De iurisdictione iudicum.

27 † Nullus prælatus, comes, baro, potest in terris suis exercere merũ & mixtum imperiũ, sub pœna publicationis illius terræ, ubi exercuerũt merum imperiũ. hoc uoluit consti. ea, quæ ad decus. sed rex Alfonsus primus cõmunicauit per sua priuilegia comitibus, baronibus, & prælatis, merũ & mixtũ imperiũ.& alij reges confirmauerunt: ut dicit Afli. ibidem.& sic cessat consti.

28 † Vniuersitates creantes per se absque licentia regis officiales, perpetuam desolationẽ patiantur: & oẽs homines eiusdem ciuitatis angarij in perpetuũ habeantur: & officiales sic electi capite puniantẽ. hoc uoluit consti.cũ satis abundeq;. de iure uerò communi uniuersitates conferebant iurisdictionem l.& quia. ff. de iuris.om.iudic. secundùm Gloss. in dicta constitu.

29 † Barones nõ debent in suis terris exercere iurisdictionẽ ultrà sua priuilegia

nilegia:aliàs in pœnã uiurpatæ iurisdictiõis incurrũt:ut in prag. Car. v. Imper. incip. prohibemus etiam.

Vt omnes officiales deposita administratione stent syndicatui.

30 † Finito officio debent officiales syndicari per quinquaginta dies: & cõtra eos proceditur per querelam & inquisitionẽ:& si culpabiles inueniantur ultra id, ad quod parti tenẽtur, ad pœnã arbitrio regis condemnãtur: & qui calumniose accusant, puniuntur, & officiales præmiis decorant̃. hoc uoluit consti. uolumus. demũ superuenit ca. itẽ statuimus, ꝙ tam iustitiarij. quo cauetur, quòd officio deposito officiales debent syndicari per xl. dies coram suis successoribus de querelis eiusdẽ faciendis. extat aliud c. inci. nouas formas regis Caroli, quo cauetur, ꝙ tẽpus ad standum syndicatui durat quousq; acta omnia facta in officio, fuerint compilata & tradita successori in officio. superuenit ẽt regia prag. quæ voluit, ꝙ officiales deposito officio deberent stare syndicatui per tempus statutum à cõstitutionibus & capitulis regni:& ad decidendum querelas contra eos factas. debet assumi legisperitus de locis uicinis & propter appellationẽ uel querelam non retardatur executio, præstita cautione de restituẽdo in casu retractationis: & ultima tertiaria nõ datur officiali, sed debet stare in deposito. hoc uoluit d. prag. est etiam ritus incip. Itẽ, ꝙ quilibet. qui uoluit, ꝙ officiales debẽt stare syndicatui. ẽm consti. & capitula regni. alias nõ possunt assumi ad aliud officium. & sic uides, ꝙ consti. erat conformis cũ iure cõi circa tẽpus quinquaginta dierũ: ut l. j. C. eo. titu. sed c. quoties. statui tempus quadraginta, & est contra ius commune.

De inhibendis donationibus in personam iudicum.

31 † Officiales debent habere mundas manus, & nihil recipere a litigã tibus, etiam neq; esculentum neq; poculentũ: licet a non litigantibus, idq; semel tantùm, possint recipere esculentum & poculentum, sub pœna priuatiõis officij, infamiæ, & furti. hoc uoluit constitu. apud iustitiarios. superuenit demũ c. incip. hac edictali. quo cauetur, ꝙ officiales exceptis esculentis & poculentis, alia recipere nõ debent. & dictum c. cõcordat cũ c. item ꝙ iustitiarij. & cũ tex. c. item ꝙ nullus. & cũ regia nouella prag. incip. Ferdinandus uniuersis & singulis. & cũ prag. inci. nos Ferdinandus. confirmata ꝑ sac. Cæs. maiesta. cõcordat etiã cũ pragma. incip. & ut ẽt. & cum pragma. incip. Ferdinandus uniuersis. & concordat cum l. unica. C. eo. titu. & cũ l. plebiscito. ff. de offi. præsi. & cum l. solent. in fi. ff. de offi. procon. & lega. & dum ille tex. dicit exceptis esculentis & poculentis, licet concordet cũ iure digestorũ, ut d. l. plebiscito: tñ secundùm Gl. ibi discordat cum iure authenticorum: quo cauetur non posse recipi, nisi in defectũ salarij: ut in auth. scriptũ exemplar. in fi. penul. col. colla. secunda. sed ꝑ Bar. reprehenditur ibi. & uide oĩno Glo. & Cyn. in auth. principales. C. de iura. calũ. & in auth. de ma. prin. §. oportet. & in c. statutum. §. insuper. de rescri. in vj. & c. cũ ab omni. de ui. & hone cleri. & uide Par. de Put. in lib. syndica. in uerbo, iudex. uersi. iudices puras.

De officio magistri officiarij.

32 † Magister iustitiarius in curia regis debet commorari cum quatuor iudicibus, & potest cognoscere de crimine læsæ maiestatis, de feudis etiam quaternatis, et quota parte ipsorum. de appellationibus ordinariorum & delegatorum, et de quæstionibus curialium et miserabiliũ personarum: in aliis uerò casibus nulli licet aduersarium suum in ius coram eo uocare: sed apud iudices ciuiles uel criminales eos euocet, et de crimine læsę maiestatis potest cognosci per iustitiarios, si placuerit accusatori. iustitiarij uerò debẽt interrogare uenientes ad se, an adfuerint iudicibus criminalibus: & si negauerint, ad ipsos remittant cum expensarum dispendio: sed si dixerint sibi fuisse denegatam iustitiam ab eorum iudicibus, tunc remittentur ad eos cum literis, et iudices illi intrà mensem debebũt comparere, reddituri rationem de diligẽtia uel negligentia. hoc uoluit constit. sta-
33 tuimus, ut. † Et est notandum, ꝙ officiũ magistri iustitiarij in regno exercet magna curia uicaria & regens ipsius: et officiũ iustitiarii est penes gubernatores prouinciarum.
34 † Item est notandum, ꝙ per regiã prag. regis Ferdinandi incip. queru la expositione. est statutum, ꝙ pro primis causis non extrahantur extra districtum proprij incolatus: et sic officium magistri iustitiarij nõ
35 se extendit in primis. causis. † Item magister iustitiarius cognoscit de iniuriis et oppressionibus factis per inferiores iudices, uecnõ de spolio facto ad utilitatẽ ipsius curiæ iuris ordine nõ seruato: et carceratos et iniustè detentos procurare debet, et ꝑ iustitiarios liberare faciat. hoc est, quod uoluit constitu. incipien. magister iustitiarius. & in eo, quòd dicit, quòd cognoscit magister iustitiarius. & sic magna curia uicaria de oppressionibus factis per inferiores iudices, id procedit deposito officio. secundùm text. cap. regis Caroli. incip. Nicolao. ut ibi dicit Afflict. sed cogita. num dici possit contrarium per text. c. incip. insuper ad fidelium. dum inquit, ꝙ si uidebitur magistro iustitiario esse amouẽdos officiales inferiores, poterit amoueri re. & sic loquitur de existentibus in officio. & est notandum, quòd extat ritus magnæ curiæ incipiẽ. item quòd curia ipsa, & quælibet ipsarum. quo cauetur, quòd dicta magna curia cognoscere possit de excessibus officialium inferiorum: de delictis tamen, quæ committuntur in exercitio officij: & nõ aliter, & uidi semper per magnam curiam uicariam cognosci contrà inferiores iu-
36 dices, etiam durante officio. † Itẽ est notandum, ꝙ omnes regnicolæ nullo priuilegio obstante, possunt accusari, denuntiari, et euocari, in magna curia uicaria: ut habetur in ritu inci. in primis. sed corrigitur ꝑ prag. regis Ferdinandi incip. queru la expositione.

De iudiciarijs eorumq́; officio.

37 † Iustitiarij seu præsides prouinciarum, cognoscunt de latrociniis, incẽdiis, fractura domorum, insultu excogitato, incisiõe arborũ, uiolentia mulieribus illata, duello, crimine læsæ maiestatis, portatione armorũ spreta defensa: & de omnibus delictis. ubi uenit imponẽda pœna mor-
38 tis uel mutilationis membri. † Itẽ de furto magno etiam cognoscũt. & est furtum magnũ quod excedit xx. augu-

39 xx.augustales.†Et ĩferioribus iudicibus iustitiam denegantibus, ipsi præsides iubere debent, ut iustitiam
40 faciant.†Et iustitiam denegare dicentur, ubi fuerit eis mandatum, ꝙ iustitiam faciant,& intra duos menses non fecerint. hæc omnia uoluit
41 consti.iustitiarij nomen.† Et sic, ut uides, per hanc cõsti.statuitur, ut in defectum iudicum baiulorum, baronum, ac officialium inferiorum cognoscant præsides prouinciarum,& non aliter, pro quo uide multa scripta per Andr.de Iser.in.§. præterea si inter duos in.xj.colũ.de pro.feu.
42 aliena.†Et est notandum, ꝙ si non data negligẽtia inferiorum iudicũ, præsides prouinciarum se immiscuerint causis eorum, tenentur ad pœnam.xxv.unciarum, ut habetur in re
43 gia prag.incip.discordias.†Et ꝙ in defectum iustitiæ non factæ per officiales inferiores, possit adiri superior, concordat dictum Inno. in.c. ex conquestione, de testi.spolia. & Spec.in tit.de iudi.dele.§. sequitur ad fi.& Alexã.in.l.de qua.de iudi.& l.fi.§.illud,& ibi Bal.de tẽpo.appel. ubi habetur, ꝙ per uiam querelæ superior est adeundus. facit.c. nullus. de iure patro.non per uiam appellationis, secundùm Bart.& Alexã.in.l. de pupillo.§.si quis ipsi.de ope.no.
44 nun.†Et hæc uera intelligas, si euidenter constet de iustitia denegata, alias potest dicere in dubio, se facere iustitiam,& uelle stare ad sindicatum in fine officij.secundùm Bar.& Alex.in.d.l.de pupillo.§.siquis ipsi ff.de noui ope.nun.& Bar. in.l.si tutor pupillo.de autho.tuto & in terminis nostræ constitutionis.tunc dicetur euidenter constare de iustitia denegata ubi fuerit facta admonitio ꝙ intra duos menses causa expediri debeat,& non fuerit expedita, maxime si iustum non allegetur impedi-
45 mentum.†Et est notandum ꝙ præsides prouinciarum hodierni de facto capiunt carceratos pœnæs inferiores iudices,& eos ad se trahunt, & ipsi cognoscunt. ꝙ quidem, ut uides, minimè fieri potest,& malè fa-
46 ciunt.†Item debent præsides prouinciarum seu iustitiarij, ꝙ idem est continuò perquirere loca suæ prouinciæ nec debent permittere subditos uocari ad loca remota ꝓpter iustitiam, flagrãtia maleficia statim debent punire, persequi etiam famosos latrones, fures, itinerumq; obsessores, cæterosq; maleficos, & pro dicta persecutione possint capere ex pecunijs fiscalibus, & ij si capiantur non cõsideratis solennitatibus accusationum seu denũciationum, ilicò puniantur, hoc est, ꝙ uoluit consti. incip.iustitiarij non per calendas,& quatenus tex.dicit, ꝙ tenentur præsides perquirere loca pronunciæ cõcordat cum text.c. hac edictali.ubi plus dicit, ꝙ non possunt permanere ultrà tres dietas in quolibet loco,& concordat text.c. Carolus, ꝙ decretam tibi prouinciam, & quatenus tex.dicit de puniendis delictis flagrantibus, concordat cum tex.d. c.ꝙ decretam tibi prouinciam in fi.

De sacrilegio.

47 †Sacrilegos pœna arbitraria eẽ plectendos iura communia sanxere.l. sacrilegij pœnam.ff.ad.l. Iul. pecula.ꝙ,& iure municipali huius regni approbatum esse cõstat, ut in cõsti. ĩcip.multæ leges excipit tamẽ duos casus quãdo uidelicet templa Dei manu franguntur, item nisi bona,& uasa sacra furentur de nocte, ut ijs proximis duobus casibus pœna capitalis habeat locum, & ibi Afflict.

intelligit de pœna capitali, uidelicet mortis, ciuilis scilicet deportationis per Glo. singu. in. l. j. C. ne Christia. mancipi. intelligiturque quãdo res sacra de loco sacro furto subtracta est at secus, si à loco priuato, & ita antè se dicit ĩtellexisse And. de Ise. tu uerò dic, ꝙ si quid furetur ultrà unciam, siue de loco sacro, siue priuato, siue de nocte, siue de die, pœna mortis naturalis plectitur per. c. regni. ad hoc ꝙ nostrorum, ꝙ & in sacrilegis procedit, ne sint melioris cõditionis, quàm nõ sacrilegi. & ita seruatum fuit in magna curia uicaria, in quodam Salernitano, qui furto subtraxerat quãdam crucem ab ecclesia sancti Florentij, qui statim fuit suspensus propè dictam ecclesiam.

48 † Quid dicendum de casu, quẽ nunc habeo in facto? uenerũt in die sacratissimi corporis Christi in casali Cerasij uallis nouę, quidam de Fusco ferẽtes pallium, sub quo præsbyter etiam de Fusco, filius, & frater fetẽtium pallium, gestabat in manibus sacratissimum corpus Christi, fuerunt insultati à quibusdam eorũ inimicis, & fuerũt interfecti. in ictu oculi pater, & duo filij ferentes pallium, & præsbyter ferens corpus Christi fuit uulneratus, & fugam faciẽs se subduxit in quoddam stabulum, & non fuit aliter offensus dubitatur, quòd crimẽ sit istud, & qua pœna plectatur. dicebãt quidam, ꝙ sit crimen læsæ maiestatis diuinæ. per text. in capitul. si quis suadente diabolo. §. qui autem. xvij. q. iij. ubi habetur, quòd si quis aliquam iniuriam intulerit sacerdotibus, & ministris in ecclesia, ad instar publici criminis, & læsæ maiestatis accusabiť, & cõuictus capitali sentẽtia plectetur. quãtò magis in casu isto, ubi ferentes sacratissimum corpus Christi, & ferẽtes pallium (qui etiam ministri rectè dici possunt) offensi exti terunt, nõ solum debet dici crimen læsæ maiestatis, sed ultrà (si ultrà dici fas est) dici posset, quòd in casu prædicto habeat locum pœna. capitu. fœlicis extra. de pœ. in. vj. nam ibi statuatur, quòd insequentes cardinalem, aut percutiẽtes, in crimen læsæ maiestatis incurrunt, adeo, ut perpetuò sint infames, diffidati, banniti, & intestabiles, & insuper eorum domus in ruinam, & desolationem dentur, & eorum bona fisco publicẽtur, & morti tradantur, & aliter puniãtur, ut ibi, quãtò magis debent puniri tales offendentes realiter ministros Christi in cõspectu ipsius sacratissimi corporis Christi, & offendẽtes præsbyterum gestantem in manibus ipsum sacratissimũ corpus Christi quo casu ipse Christus uidetur offensus, & tãtò maius reputandum est delictum, quantò persona, quæ patitur, maior est, ut not. Archi. in. xxij. q. v. capitu. ij. & quod habetur ea. cau. q. j. mouet. & habeť in Glo. d. c. fœlicis sicut enim læditur maiestas Papæ læso collaterali, ut. vj. quæst. j. capitu. si quis cum militibus ita læditur maiestas diuina, & nõ est dubitandum, si summi pontifices, & reges cõsiderassent talem casum potuisse euenire, quin statuissent à fortiori in casu premisso, sicut in casu. d. capitu. fœlicis, sed cogitãdum relinquo, cum pendeat adhuc in facto, & situ aduocatus nõ interficientium, sed fratrum, quos prætenditur consensisse, & auxilium præstasse, & si non esset in facto plura dicerem de anno. 1554.

De usuris.

49 † Vsura iure etiam communi prohibita

hibita est, ut not.in authẽ. ad hæc. C.de usur.& in.l. cunctos populos. C.de sum.tri.& fid.catho.iure autẽ nouo ↄstitutionum regni usurarijs noua pœna imponit puniunt enim publicatione omnium bonorum, ut in cõsti. usurariorum nequitiam & in hac consti. illa cõtinet ius no-
50 uum,ut ibi dicit Glo.†Imo usurarum crimẽ adeò publicum ius consti.regni putauit, ut omnibus deferendi ius, siue proprium damnum, uel suorum prosequãtur,siue nõ cõcesserit,ut.d.cõsti. usurariorum nequitiam. quod quidem immutatum esse scias per ritum magnæ curiæ uicariæ incipiẽ.item, quod nullus admittatur.quo cauetur, quòd nullus possit denũtiare aliquem de usura, nisi proposita querela, & tunc procedẽdum est ordinariè, & idem est statutum per capitu. regni. reginæ Ioannæ, ut etiam refert Afflict. in d.consti.usurariorum in Glo.deferẽ
51 di.† Est etiam sæpè constitutum, ementes fructus antè tempus usurã committere capitu.nauiganti,& ibi Doct.& c.cõquestus extrà de usur. cõcordat in hoc capitu.regis Rober
52 ti.inci.pro publici.† Item ulterius illud indubitati iuris esse dignoscitur,testes in facto proprio, & singulares, regulariter nõ probare quod quidem in crimine usurarum minimè procedere scias, cum in eo tres testes singulares,& in facto proprio deponẽtes cõuincant quem de usura,ut est decisum in regno per capi. incipien.Ludouicus, & Ioanna,& arguit Feder. de Sen. in cõsil.cxvij.& Bar.in.l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.uersi.sed nunquid statutum inualidum, & Alexã. in cõsil.lix.in.j. uol.& consi.xxxviij. in. iiij. lib.nu. 19.an potuerit rex disponere de modo probandi cõtractum usurarium, cùm ad ipsum nõ spectet sed ad hoc ut procedat decisio,text. requiritur ꝙ præcedat fama publica probata ꝑ alios testes,& cum omnibus requisitis suis,ut decet, de quo suprà dixi requiritur etiam articulari,& probari testes esse fide dignos ꝭm Afflict. in cõsti si iudex fraudulẽter .§. corruptelæ,nume.5.incip.an autem, & Fely.in.c.cum Ioannes eremitta extrà de fide instrumẽ.xiiij.col. uersi. xliiij.in fine.unum adde, ꝙ nõ uidetur,ꝙ sit speciale in hoc crimine, ut admittantur isti testes singulares, postquã lex requirit, ꝙ sint fide digni.nam licèt testes singulares non probent,attamẽ iusta causa, ut puta nobilitas,& magna integritas ipsorum testium,poterit mouere iudicẽ nõ obstante eorum singularitate,ad iudicandum secũdum eos secũdùm Pau.de Cast. in.l. admonendi.ff. de iur.iurã & in.l.Lucius in recollectis Florẽtinis.ff.de ijs qui notã.infa.refert & sequitur Marsi.ĩ.l.j.§. si quis ultrò.col.x.uersi.de qua iusta causa ff.de quæstio.sed dic, ꝙ specialiter est,quia isti tres testes deponunt in facto proprio,& sunt singulares,sed uidetur, quòd antè istud.c. sit hoc inductum,quòd ad probandum quẽ usurarium sufficiunt testes singulares,ut firmat Afflict.in consti.usurariorum,nume. 17.sed dic, quòd sufficiunt ad probãdum infamiam,sed nõ ad condemnationem,ut hic deciditur.& sentit ibi Afflict. & ad intellectum istius.c.uide Bald.in cõsi.x. in.iij.lib.attẽde insuper diligẽter lector,ut tales testes facias renũciare proprio commodo,id est repetitioni usurarum alias nõ probarẽt secũdùm Bal.in.l.dictãtibus circa me.in uersi.item facit ad aliam.q.C.de te-
53 sta.& ita semp practicaui.†Item in crimine usurarum ex officio proce-

di cōstitutum fuit per regiam prag. incip.magnifico uiro Berardo Striuerio editam per regem Ferdinādū ꝙ quidem cōtrà usurarios manifestos interpretatum,& statutum fuit procedere,at secus contrà nō manifestos,ut habetur in regia prag. inuictissimi Caro.v.incip. usurarum. per quam cassatur suprà dicta prag.

54 †Item quoties dubitatur,an contractus sit usurarius,an nō iudex secularis erit iudex competens hoc est, ꝙ uoluit consti.incip.statuimus.

55 †Sed dubium erit,nunquid accusatore desistente in crimine usurarū, possit iudex procedere ex officio Afflict. in.d. consti. usurariorum in ult.col.mouet difficultatem,& tandem dicit,ꝙ sic refertq; id fuisse de intentione And.de Iser.in.d.consti. argu.l.iij.C.de aboli.& ibi dicit firmari id per Bald. post Cynum, sed salua pace tanti uiri, omnino contrarium dicit ibi Andr. ꝙ uidelicet si antè sententiam desistat accusator non possit ex officio procedi.fallit quando constat,per fraudem partē destitisse,& contra opinionem Affl. facit,ꝙ trāsactio permissa,sit ubi uenit imponenda pœna omnium bonorum. secundùm Moder. Peru.in l.transigere.C.de transa. & ibi Lancello.Deci.colum.pen.& secūdùm Bar.ibidē col.ij.in quibus uerò criminibus est permissa transactio iudex parte desistente cognoscere nō potest,ergo.&c.& ꝙ sit licita transactio,uide Alexā.in cōsi.xcj.ij. colū. ij.lib.alias pro opinione Affli.inducebam ritum magnæ curiæ uicariæ incip.Item ꝙ procurator curiæ ubi habetur ꝙ causam usurarum persequi potest procurator curiæ,& inducebam alium ritum sequentem,qui incipit,item ꝙ in huiusmodi causa & ita plurios seruaui,sed ad maiorē cautelam, quando recipiebam querelam,faciebam, ut querulans daret mihi licentiam procedendi se absente,& non citato, & desistente, quo casu potest ex officio procedi secundum Afflict. in consti. grandis pen. colum. & ita refert esse de consuetudine Italiæ.

Vnde ui.

56 †Vim ui repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ in continenti ubique licere,iura communia cōstiterūt.l.ut uim.ff.de iust.& iur.l.sciētiam.§.qui cum aliter.ff.ad.l.Aquil. l.j.C.undè ui.cum concor. ꝙ approbauit consti.regni.incipiē.pacis cultum ibiq; declarat,quale debeat esse istud moderamen inculpatæ tutelæ:

57 † Vnum tamē adnotādum hic esse putaui,ꝙ moderamen inculpatæ tutelæ nō cōsideratur,si indeliberate, & accensus furore iracundiæ insultatus excessit modum in defendendo.nam tunc nō imputatur excessus quia in hoc casu nō potest quis uti moderatione.quia primi motus nō sunt in potestate nostra, & sic patet ꝙ in rixa nō potest cōsiderari dictū moderamē.ita singulariter dicit Affli.in cōsti.asperitatem in . vij.nota. subdit tamē totum residere in pectore iudicis, & pro certo est uerbum aureum, & alias practicaui Salerni.

58 †Illud insuper nō omitto ꝙ defensionis metam, & modum excedens ex proposito,& deliberatè,nō punitur pro toto,sed pro excessu tātum secūdùm Bal.in.l. ut uim circà ulti. col.ff.de iusti.& iure,& sequit Pet. de Anch in cle.j.de homi. ubi dicit, ꝙ licet Glo.in.c. significasti el.ij.& Gl.xxiiij.q.j.in summa teneat, ꝙ si quis se defendendo excessit modū nō ex proposito, nō punitur de tali

excessu

excessu,tamē secūdum Pet. de Anc.
si ex proposito excesserit modū, &
sic dolose,punietur, non tamen pro
toto,sed pro excessu,& Alex.sequit
& refert in cōsi. cxl.aliàs cclxxxiij.
in ult.col. & allegat hoc voluisse Sa
ly in l.Gracchus.in ult.col.de adult.
& Pet.Philipp.Corn.consi. cciiij.in
cipiē.pro decisione.in fi.j. lib.& no
uissime per Marsil. in sua praxi. §.
quoniam.nume.92.& in l.j. nu. 40.
ff.ad l.Cor. de sicar.

De crimine læsæ maiestatis.

59 † Guerram in regno mouētes publi
cationem omnium bonorum,& ulti
mo supplicio plectēdos fore, statuit
constitu.regni incip.comes & baro.
quod quidem secūdum Glos.ibi.est
cōforme cum iure communi, ut l.j.
C.de sedit.sed ibi Afflict. nō placuit
in commento dictæ const. versus fi-
nem. quia leges allegatæ per Gloss.
solum dicūt de pœna mortis,& non
de pœna publicationis bonorū, nec
loquūtur de mouētibus guerram. &
concordat dicta cōstitu.cum c.regis
Caroli primi incip.dum regiæ consi
60 derationis. † In crimine læsæ maie-
statis nō debet dari copia reo inqui-
sito absq; consultatione regia,& tūc
debet per inquirentem referri de cō
ditione deferētis atque delati,de no
mine & fama ipsius criminis,de qua
litate testium atq; numero, de depo
sitionibus ipsorū & fama eorūdem,
& in hoc crimine exprimendum est
nomē delatoris,& omnes solemnita
tes sunt seruandæ,quæ de iure in de
lationibus seruari debēt, præterquā
quando agitur de crimine isto dire-
ctè cōmisso contra principem,uel ni
si iusta & probabilis per eum, apud
quē facta est delatio,uidebitur cau-
sa timoris,propter quam in publicū
delator prodere formidet, & inte-
rim iudex inquirens animo circūspe
cto agere debet, ut consideret quis
sit zelus delatoris, aut causa quæ ip
sum ad delationē inducat,& qualita
tes testium,ut voluit cōstitu.ij. qui
per inquisitiones, & dixi suprà in
verbo, item crimen læsæ maiestatis
61 commisit. † Item inculpatus de cri-
mine isto non liberatur fideiussori-
bus,ut habetur in cōstit. humanita-
te.& dixi suprà. & alia, quæ in hoc
crimine specialiter sunt statuta de iu
re regni,dixi suprà,& sic nō repeto.
verùm quia proximis diebus habui
quēdam casum in facto in hoc crimi
ne,& in eo allegaui, ideo subdam di
ctas allegationes.quia credo fore vti
62 les,& sunt hæ uidelicet. † Posito,ꝙ
quis principis hostium literas rece-
perit,quibus proditiones, tractatus,
& alia quæuis obstantia regiæ maie
stati,aut eius securitati, cōtineri cō
pertum fuerit,nunquid in crimen læ
sæ maiestatis incurrere uideatur? &
non arguendo ad partes, ut fieri ad-
solet,dico indubitanter esse cōcludē
dum, ꝙ non.& primo argu. eorum,
quæ not.per Marti. Lauden. in tra-
cta.de crimine læsæ maiestatis §.ij.
vbi voluit, ꝙ mittens nuntium vel
literas rebellibus & hostibus Cæsa-
reæ maiestatis, ita demum crimine
ipso obstringitur,si eo respectu mi-
serit, ut directè offenderetur regia
maiestas,uerbi gratia, ut hostes oc-
cuparēt ciuitatem vel dominium il-
lius,uel aliud machinari possent,nō
aliàs.a quo non dissensit Lud.Rom.
in cōsi.ccclxv.in fi.sequitur Cæpol.
in consi.xvij.col.vij.in princ.& Ol-
dra.in consi. xliij.in qō.vj.& Boer.
in tract.de se. di.in vj.præmisso. nu.
15.sic igitur & à fortiori dicendum
erit in casu, de quo agitur, si literæ
prædictorum haud quicquam conti

nere

63 nere videntur.† Secundo prædictis adstipulatur, id quod scriptum reliquit Bald.noster. in l.fi.C.de priua. car. quẽ secutus fuit cõsulendo Alber.Bru.in cõsi.lxix.col. ij.circa me dium.& And.de Iser.in tit.quæ sint regalia.in uerbo, & bona committẽtium crimen læsæ maiestatis.ix.col. uersi.aduertẽdum est.& Aymo. Craue.in cõsil.vj.nu.79.cum seq. ꝙ tũc solum committitur crimẽ lęsæ maiestatis,quãdo directè & principaliter aliquid fit,ut offendatur regiæ maiestati,aliàs si aliquid fit, nõ vt principaliter & directè offendatur regiæ maiestati,licèt secũdario & per quã dam consequentiam,ꝙ ex eo, quod fit,sequatur offensio in regiam maiestatem,nõ tamen cõmittitur dictũ crimen. in casu uero proposito non uideo in quo posset dici, ꝙ fuit offensa regia maiestas, siue directè siue secũdario. ergo nullo modo dici potest dictũ crimen fore cõmissum.

64 †Tertio & illud prædictis concinit, ꝙ ad hoc,ut dictum crimẽ committatur,necesse est, ꝙ præcedat dolus: vt est texr.in l.j.§.dolo malo.ff.ad l. Iul.maie. illud enim tantum dicitur crimen, quod dolo committitur.l.j. ff.de sicca.voluit Lu.Pẽ.in l qui relictis.in iij.col.C.de deserto.libr.xij. hic autem nullus potest cõsiderari dolus in recipiendo literas rebelliũ, præsupposito ꝙ prædicta non conti

65 neant.† Quaıˊò cõfirmatur per ea, quæ in fortioribus terminis dixit Marti. Lauden.in c.j.§.item fidelis. quibus mo.feu.amit.& sequitur Ia. in quæstione feu.in xvj.q.& nouissimè Grãm.in decisio. xviij.ꝙ si quis contrahit amicitiam cum hostibus, & non in perniciem domini, & ad eos accesserit,citra tamen armorum usum & opem,nõ potest dici incurrisse in crimen læsæ maiestatis & rebellionis,quãtò magis prædicta procedunt.si solummodo simplices literas rebellium quis receperit, non in perniciem & damnũ domini regis.

66 †Quinto nõ a longè distat id,quod scribitur in l.si vehẽda.§.j.ver.Pau. ff.ad leg.Rho.de ia.l.& in totum.ff. de impe.l.is qui.ff.de act. & oblig.l. si alius. §. est & alia. ff. quod vi aut clam.Bart.in l. si ut certo.§.nunc uidendum.ff.commo. ꝙ nõ potest culpa imputari loquẽtibus uel aliud facietibus cõtra prohibitionem legis vel officialis, quãdo ex tali locutione seu facto fiscus nõ lęderetur, vel respublica. quæ iura ad hoc proposi tum citat Pau.Castr.in cõ.ccxxxvj. uisis & cõsideratis omnibus superius enarratis. ij. col. ante medium. lib. j. inhibitio enim quæ fit à iure de nõ scribendo rebellibus, seu de nõ habendo commercium & amicitiam, fit eam ob causam, ne aliquid triste quis machinetur cõtrà principem & eius securitatem. secundum Bal.in cõsi.clix.super eo,quod quæritur.col.iij.lib. iij. per l. si quis ita. ff.de test.tut.& probatur per totum titu.ff.& C.ad leg.Iul.maiesta.undè quoties id nõ fit,cessat illa ratio inhibitionis,& per cõsequens cessat omnis pœna,pro quo ad saturitatem cõferunt ea quæ scribit Aymo.Craue. in cõsil.iij. per totum diem.cõsuluit prohibitionem de nõ loquendo cum carceratis, nõ extendi ad eum, qui uerba cõsolatoria dixerit.sed diligenter perpẽso facto casus nostri, sumus extra omnem dubitationẽ, cum inquisitus nullas habuit literas rebellium, nec in posse alterius vidit,sed uidit literas tãtum fidelium, in quibus cõtinebantur aliqua noua bellorum,quæ erant notoria,& partim erant in fauorem Cæs. maiestatis, & partim contra, nec in eis aliquod

quod secretum cõtinebatur, quod quidem debuisset reuelari.per text. L quisquis. §. id qđ de prædictis.cũ simi.C.ad l.Iul.maie.cũ simi.& iuxtà not.per Bar.in l.utrum.ff.de partic.& habetur in c.j.de for.fi. & Ancha.in cõs.cclxxvij.ex prædicta facti narratione.col.j.ad fi.versic. item dicit ibi text.ꝙ cõsi.est repetitũ in cõsi.ccccxxxix.de quo per Rom.sing. cccxciiij.nunquid & Soz.consil.xxi. col.ij.lib.j.id enim procederet, quãdo foret aliqua cõspiratio uel tractatus,qui fieret cõtra principem.nã id debet reuelari,aliàs nõ reuelãs eadem pœna ferietur,ut ibi.sed cũ fuerint literæ cõtinentes ea, quæ vbiq; erant nota & publica, & nullius momenti,nõ debebãt reuelari.ac verosimilius erit,ꝙ nullus dolus & machinatio poterit considerari, postquam præsupponetur prætensas literas in platea publica, & corã pluribus,fuisse lectas.
67 † In ijs enim, quæ palàm fiũt aut in publico,cessat omnis mala suspicio.l.nõ existimo.ff.de administra.tuto.l.ita fidei.ff.de iure fisci. l.cum ipse. C. de cõtrahen.emp. & quod in pulchro casu cõsuluit Bald. in cõs.ccccclxxij.super primo pacto, lib.iiij.vbi,ꝙ accipiẽs pecuniam alienam palam & bona fide,non animo occultãdi,nõ incidit in crimẽ furti. tradit idem Bal.in cõsi. cccxlvij.Titius gessit lib.iiij. Castren.in consil. cclxxxv. uisis & põderatis omnibus suprà scriptis.col.j.Alex. cõsi.xxxi. ad fi.lib.vij. & ad corroborationem omnium prædictorum faciunt optimè ea,quæ in pulchro casu cõsuluit Aymo.Craue. in cõsi.vi.in j. lib.dũ voluit, ꝙ licet quis miserit pecuniã hostibus regis, nõ committit crimẽ læsæ maiestatis,nisi misisset in perniciem principis aut reipubl.non si misisset ex causa præcedẽtis obligationis.
68 † Pro quo etiam illud facit, ꝙ in fortioribus terminis dixit consulendo Aymo. Craue. in consilio ccxxiiij. in secunda parte. ꝙ licèt quis casualiter interueniat in coniuratione contrà principem, & videatur consentire, non puniatur pœna capitali,dicit semper prudentis iudicis esse,accuratè inspicere qualitatẽ personæ inquisitæ,an aliquid fecerit vel potuerit facere, & an per lasciuiam & ex lubrico linguæ quid dixerit feceritve,pro quo verba text. in l.famosis literis aureis scribenda sunt. ff. ad le. Iul. ma.
69 † Nec dicatur crimen læsæ maiestat s,uel aliud quidpiam extraordinariam pœnam importans, ex eo, ꝙ dicatur, quòd cum magna lætitia & alacri vultu, legebat & indicabat bellorum noua, quasi videlicet gaudens de prosperis hostium,& tristans de felicitate regiæ maiestatis, quia etiam dato,quòd verbis hoc declarasset, non videretur sonare ad àliquam iniuriam vel maledictionem, sed esse nt potius demonstrationes gaudij de aliena infelicitate. & sic pertinerent ad vitium illud inuidiæ, quæ dupliciter. consideratur, uel contristando de commodo alieno, uel gaudendo de incommodo. quod vitium licèt capitale sit respectu animæ, si in eo quis dolose perseuerat, tamen quo ad pœnam temporalem, non est dicendum idem esse. nam licèt in manu & potestate superioris sit, vt a subditis timeatur metu pœnarum, non æque tamen in facultate est, ab omnibus vt ametur. iam Deus ipse ab inuitis amari non uult, sed milites sibi uoluntarios eligit. c. non est. xxv. q. i. hæc enim sunt uerba formalia Aymo. Cra. in proposito casu consulentis, in d. consil.vi.nume. 125.

† Imo

70 † Imo licèt text.l.quisquis. C.ad l. Iul.maie.innuere videatur rectè nō intuēti, ꝙ cogitationis pœnam quis patitur in hoc crimine, id tamen receptum est procedere, quādo ad aliquem actum processum foret. at secùs, si in meris finibus cogitationis steterit, ut elegāter tradit Accur. in d.loco, & sequūtur ibi omnes scribētes. & Bald. in cōsil.xxiiij.in iiij.lib. & Bonifa. in tract.de crim.in tit.de sedi.versicu.ut dixi perueniendo ad actum. & habetur per Boer. in tract. de sedi.in vij.præmisso.nume 42. & hoc uoluit Bart. si rectè inspiciatur, in extra.qui sint rebe. in uerbo, machinantur. & latissimè ac pulchrè declarat id And.de Iser.in c.j.§.si uero uoluerit.de cap.qui cur. uen. ubi singulariter dicit, ꝙ indistinctè non punitur pœna aliqua cogitatio, & pari modo, si ipsa cogitatio sit uerbis expressa. quia verbum est ipsa cogitatio, & vox sonus, & index cogitationis. citat Augustinum in titu. de percussore. nō enim posset sciri, ꝙ quis cogitauerit, nisi quia ipse dixit, cum Deus sit scrutator cordium. sic dicit probari turpem cogitationem. quia ipse hoc dixit. ff.ex qui. cau.in
71 po.ea.l.Fulcinius. † Ex quo ipse infert, ꝙ licèt quis dixerit se uelle occidere regem, si aliud nō fecit, nec laborauit, ut faceret, nō ex hoc punitur, nisi hoc dixisset cum pluribus, faciendo coniurationem, & adhiben
72 do socios. † Minime etiam dicatur, tale cōmissum esse delictum, ut pœna extraordinaria habeat locum, ex eo, ꝙ dicatur, ꝙ audiuit inquisitus dici à quodam, ꝙ in aduentum hostium Cæsareæ maiestatis uellet impetrare officium magistri equitatus & ꝙ hoc affectabat, & nō reuelarit, quia ad id facilis est responsio. nam dato, ꝙ hoc si uerum, nihilominus nulla pœnā ex hoc meret, ut in terminis determinauit Iser.in d.c. j. ij. col. vbi dicit, ꝙ si vn⁹ solus dixisset, ꝙ vellet accedere ad hostes, & nō accesserit, nullā pœnā pati debet. ergo quanto magis in casu proposito, in quo nō est dictum, se velle accedere ad hostes, sed in aduētū hostiū uellet impetrare offic. hoc.n.non sonat in delictū, hostes.n. possunt venire cū gratia Cęs.maie. & hæc coniectura sumi debet.l.merito.ff.pro socio.
73 † Prætereà tūc demū nō reuelans punitur ex sola scientia, qñ scit tract. & coniurationē factam de interficiēdo principem, vel de proditione alicuius ciuitatis, terrę, uel castri, & nō reuelat, ut d.l.quisquis.in fi. C.ad l. Iul.maie. & ita in isto casu debet intelligi ille text. ut dicūt oēs Docto. ſm Ange.de Are.in lib.male. in uerbo, *che hai tradita la tua patria*. col. iiij.in uer.quod crimē læsæ maiesta. & Mar.in sing.clxiiij.in l.vtrū.ff.de parr. & expresse tex. hoc dicit, ibi. ini
74 tæ factionis. † Præterea dato, ꝙ fuisset tractat. nihilominus nō reuelās, non punitur, ex quo non poterat id probare, ut plenè per Ange.de Are. in d.suo tra. in d.verb. *che hai tradi*
75 *ta la tua patria*. † Nec etiā obstare videbitur, ꝙ inquisitus ipse scripserat noua mala, & non bona. quia ex hoc nullū delictum oriri pōt, qñ id dolo malo actū nō fuit, uel ex eo nullum præiudicium ortū fuit regiæ maiestati, ut est text. in indiuiduo. & ibi no. Alex.in l. j. ff.de eo per quem factum eo.quo.quis iu.fi. hic autē nullū præiudicium ortū fuit, ergo, &c. & tanto magis omnia corruunt, quātò verius sit, ꝙ erat & est inimicitia capitalis inter hostes Cæs. Maiestatis, & hunc inquisitum, quo casu omnia cessant. & ita sentio iuris esse ego Petrus Follerius.

De prohibita portatione armorum.

76 †De iure etiam communi armorum delatio prohibita reperitur.l. j.ff.de vi publica. licèt quibusdam nobilibus pmittatur.l.fi.C. de præ. fac.cu.tamē de iure regni noua pœna deferentes arma plectuntur,quæ non erat de iure communi. nam si comes fuerit delator, quinque vncias persoluet:si Baro, quatuor, si miles simplex, tres, si burgensis, duas:si rusticus,vnam.& non potēs talem persoluere pœnam, publicis ad tempus operibus deputabitur: vt dictat constit. regni. intentionis nostræ.quod confirmatum fuit.per c.regni incip.vt inter subiectos no-
77 stros. † Et plus additur ibi,quòd habentes potestatem deferendi arma, non possunt deferre in propria patria,etiam si fuerint domestici, commensales,aut familiares regis, &contrà facientes vltrà pęnam prædictam,puniūtur de præsumpto te-
78 meritatis excessu. † Et ex hoc quidam aliàs dicebant,ꝙ licèt pęna sit pecuniaria pro delatione armorum: tamen quia per capitulum regni datur potestas puniendi nedum pecunialiter, secundùm formam consti. regni,sed ulterius potest puniri de præsumpto temeritatis excessu. secundùm tenorem d.c.ut inter subiectos.ꝙ non habet locum oblatio fideiussorum, secundùm formam tra-
79 ditam per const.humanitate.† Cuius contrarium ego teneo,quia ubi certa pęna non est determinatè posita in statuto, illa est arbitraria seu extraordinaria.l.j.§. expilatores.& ibi Bar.ff.de effra.& expi.l. sanctio. de pęn.quæ non debet excedere relegationem.d.§.expilatores. sed in regno non proceditur ad torturam: nisi ubi uenit imponenda pęna ultra relegationem. per c. tormenta. & ubi non habet locum tortura,nō habet locum carceratio, ut sæpiùs dixi,ergo oblata fideiussoria cautio ne pro armorum delatione, quis li-
80 berari debet.†Castellani autem eorumq; seruitores, possunt extrà castrum deferre arma, donec fuerint in aliquo seruitio curiæ, & non aliter,ut in consti.regni incip. castellanis.concordat c. incip. castellanos.
81 †Et nō solo dicta pęna plectuntur pro portatione armorum illi, qui sunt de regno,sed etiā illi qui sunt extranei,quando regnum intrauerint,ut habetur in consti.incip. ho-
82 mines.†Et simili pęna plectuntur portantes cultellos feritorios, eos uidelicet qui ad alium effectum, q̃ ad ostendendum,non portantur, p c.regni incip.plectantur.

De extrahentibus contra aliquem arma.

83 † Si quis animo occidendi aliquē, extraxerit arma, licèt mors non sequatur,pęna,quæ contrà ueros homicidas deberet imponi,eo casu de iure communi imponebatur.l.j. §. diuus.ff.de sicar.hodiè autem in regno humanitate const.regni incip. asperitatem.hoc innouatum est,ut si nec vulnus nec mors sequatur, sed sola extractio armorū facta fuerit,licèt animo occidendi, pęna duplicata portationis armorum locū habeat,ut ibi.

De uulnerantibus aliquem.

84 †Et si uulnus,& non mortis periculū,quis passus fuerit, pœna manus, qua percussit, percutiēti imponi debet,ut habetur in constit. regni. si quis

85 quis aliquem. † Et est notandū ad practicam, quòd in articulis & querela poni debet, qua manu facta sit percussio. iuxtà practicam traditam per Luc. Pen. in l. pe. C. de erro. mi. anno. libr. xij. quod est notandum.

86 † Est tamen benè uerum, quòd si percutiens est homo bonæ vitæ, cōditionis, & famæ, & non est secuta mutilatio membri, potest pœna cōmutari in pecuniariam. per c. regni incip. ad peruersorum refrænādam audaciam. & est notandum pro intellectu illius c. ad peruersorum. ꝙ licet ibi dicatur, si iudici videbitur, & sic videatur arbitrarium, an admittatur commutatio pœnæ, an non, tamen dico, quòd de necessitate tenetur id iudex facere. quia verbum uidetur, importat arbitrium boni viri. secundùm Dec. in consi. 13. vlt. col. lib. 3. & Aret. in consi. 94. pri. li. adeò, ut si non faciat, quod conuenit bono uiro, possit appellari. quia videtur grauare partem. Fely. in c. exceptionem. ij. col. versi. quod intellige. de excep. & quando aliquid committitur, uidetur committi æquitas. Bal. in l. ædē. C. loca. iij. col. & bonus vir dicitur, qui in causa aliena facit, quod in sua faceret, & fieri vellet. secundum Bal. in l. j. C. de solu. imò rex in proœ. d. c. respuit asperitatem, rigorem, & atrocitatē, ibi. eò, quia pariter bonos & malos puniebat. ideò in homine bonæ famæ æquitas seruari debet. & sic tenetur ipsum admittere ad pœnam pecuniariam, imò posset dici, ꝙ ex quo rex prius decidit casum in homine non malæ cōditionis & famæ ibi admittatur ad compositionem, illa uerba. si iudici visum fuerit, referuntur ad præcedentia, scilicet nō malæ conditionis & famæ. hoc est dicere, si iudici visum fuerit, ꝙ non sit malæ conditionis & famæ, admittatur, & intelligendo, vt suprà dixi, ꝙ tenetur admittere, cum sit suo arbitrio commissum, teneatur facere, quod viro bono conuenit, vt tenet Abb. in c. j. nu. 7. de dila. vbi dicit, ꝙ si non facit, quod bonus vir faceret potest appellari, & iudex ad quem, debet arbitrari. secundum Dec. in l. si fugitiui. v. col. C. de ser. fugit. & in arbitrariis iudex debet inclinare in mitiorem partem pro reo. secundū Alex. in consi. v. lib. j. in fi. & consi. cxj. pe. col. eo. lib. intellige tamē secundùm Afflict. ꝙ præcedat partis remissio, & si non præcedit partis remissio, potest iudex per sententiam cōdemnare ad pœnam pecuniariā,

87 vt ibi dicit Afflict. † Et si vulnus factum sit ronca, accepta mannaria, uel cultello feritorio, eadem pœna habeat locum, ac si ense factum esset, ut per c. regni incip. qui cum roca ferrea.

De homicidiis.

88 † Homicidæ iure antiquo & cōmuni interdum ad mortem, interdum ad deportationem puniebantur. l. 3. §. pe. ff. de sicar. hodiè verò indifferenter ad mortem naturalem condemnantur, vt habetur in const. terminum vitæ. exceptis aliquibus casibus, vt in eo, qui occidit ad necessariam defensionem, uel furem nocturnum cum clamore, quem comprehendere non poterat. infantes etiam, & furiosi minimè comprehenduntur, in quibus exceptis casibus const. illa ius commune continere

89 cōstat, ut ibi dicit Glo. † Et si quis de alto se præcipitauerit, aliumque occiderit, pœna capitali plectetur, vt in consti. qui de alto. sed per constit. pœnam præcedenti. est hoc correctum,

rectum,& statutum est, ꝙ si hoc est factum in loco habitabili, per annũ carceribus mancipari debet: si verò in campestribus contigerit, ipso iurante, ꝙ transeuntem non uiderit, quando se præcipitem dedit, vel ramum proiecit, absoluitur.& si ex p̃dictis percussus minimè moriatur, omnes medicorum & aliæ impensæ debent resici.& sumitur illa consti. ex l.si putator.ff.ad legem Aquil.

¶*De defensis.*

90 †Non valentes propter aduersariorum potentiam seipsos defendere, sub inuocatione nominis domini regis requirere eos, qui offendere cupiunt, ut non audeant eos in rebus uel personis eorum uel suorum offendere, possunt. & hoc etiam possunt facere uasalli aduersus suos dominos, cum per eos offendi timent: qui domini si spreta defensa in rebus eos sic inuocantes offenderint, restitutis rebus, quas acceperint, tãtundem fisco persoluant. & si uasalli iniustè defensam imposuerint, tunc perdent id, quod petebant, & aliud tãtundem fisco persoluere debent.& pro istis defensis à uasallis dominis factis super mobilibus, ciuiliter & non criminaliter agitur. & erunt iudices competentes iustitiari regionum. & si uasallus vnius domini contrà alium vasallum alterius domini defensam imposuerit, de pœna, quæ debetur regiæ curiæ, dominus illorum habebit illam partem, quam haberet pro illo delicto si non esset imposita defensa, & reliquũ erit regiæ curiæ. si verò spreta defensa per dominos in personã uasallorum violentia inferatur, ius commune seruabitur inter eos: ut dictat constit. regni. iurisgentium. & non solum priuati talem defensam imponere possunt, sed etiam officiales, cum viderint aliquam rixã præparari.& de spreta defensa erit iudex competens iustitiarius regionum,& hoc voluit consti. fidelium nostrorum,& si quis conuictus fuerit per tres testes fide dignos, quòd spreuerit defensam, si uiolentia fuerit cum armis commissa, punitur in tertia parte omnium suorum bonorum, si verò sine armis, in quarta parte omnium bonorum. & nõ potest probare negatiuam coarctatam loco & tempore aduersus tres testes omni exceptione maiores, probantes spretam defensam: bene tamen personæ illorum testium possunt reprobari in termino reprobatorio:& accusatus de spreta defensa poterit opponere, ꝙ aliàs de hoc fuit accusatus & absolutus,& sic obstabit exceptio rei iudicatæ, potest etiam facere alias defensiones, vt de iis omnibus habetur in constitu. si quis in posterum. & si iniusta fuerit defensa,& ob id non fuerit ei obtemperatum, non punitur contemptor, nec imponens, sed si fuerit ei obtemperatum, licèt esset iniusta, punitur imponens ad eam pœnam, qua puniretur contemptor, si iusta foret, ut habetur in const. defensas. & omnes dictæ const. continent ius nouum.

¶*De raptu & uiolẽtia monialibus illata*

91 †De iure communi raptores uirginum honestarumque mulierum, & monialium, pœna mortis puniebantur. l.raptores.C.de epis. & cle. & l.j.C.de rap. virg. quod quidem per ius regni approbatur: ut in const. si quis rapere,& const. capitalem pœnam.

De

De uiolentia meretricibus illata.

92 †Licèt de iure communi sit impunibilis violentia meretricibus illata l.verum.la.ij.in fin. ff.de fur.l.item apud Labeonem.§.si quis virgines. ff.de iniur.tamen iure regni vltimo supplicio talia perpetrantes plectũtur:dummodò sint conuicti & confessi: & meretrices intra octo dies clamorem emiserint de ipsa uiolentia:aliàs eis non uidetur illata:nisi ꝓbetur,ꝙ per illos octo dies fuerunt detentæ,ut habetur in const.omnes nostri.

¶*De probationibus.*

93 † Olim asserentibus mulieribus sibi esse uiolentiam illatam, si non erant probationes de dicta uiolentia poterat indici duellum:quod quidẽ per cõstitutio.in quæstionibus uiolentiarum remouetur,& in hoc cõcordat l.negantes.C.de actio.&obligatio. & datur modus probandi dictam uiolentiam per dictam constitutionem:vt probetur uel per confessionem uiolẽti, uel per testes de uisu.sed si hæ probationes non fuerint,sed sunt tantùm indicia, uerbi gratià,quòd probatur,ꝙmulier,uel alius pro ea,nuntiauit illi, qui dicitur intulisse uiolentiam, tribus vicibus,quòd abstineat & desistat a signi.& acti.tentantibus eius pudicitiam:uel fuerit facta fides,quòd mulier acclamauerit uociferando auxilium:quando asseritur, quòd fuit ei uis illata:uel fuerit facta fides,quòd ille,qui dicitur vim intulisse fuit inuentus in domo mulieris: vel visus fuit fugere ab ea, vel prope eius domum:uel fuit uisus colluctari cũ ea, uel alia indicia probentur,secũdùm terminos constit. prædictæ. tũc uerò iudex compilato processu.debet regem consultare, & interim nõ potest absoluere, nec condemnare, & aliàs in ciuitate Salerni tempore assessoratus magnifici Laurentij de Licto optimi doctoris, & etiã quando ego eram auditor, euenit de facto talis casus, & dictus magnificus Laurentius uoluit consultare magnam curiam uicariam,& omnes iudices dictæ magnæ curiæ mirabantur,dicentes, quòd recessit ab aula illa constitutio,quò ad talem cõsultationem,si modò consuetudo contrà constitutiones allegari licet, & per dictam consti. corrigitur auth. siquis ei.C.de adulter.ubi post tres denunciationes tradebatur denuntiatus iudici puniendus.

94 †Terminus autem ad probandum debet esse condecens iuxtà materiã causæ,& locorum distantiam,& nisi intrà terminum saltem sint examinati duo testes, de cætero non recipientur,ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ,incipiens. In primis detur terminus. qui loquitur in ciuili & criminali,sed non seruatur, quia datur etiam terminus ad uberius se defendendum,& semper recipiũtur testes.secundùm practicam per me suprà traditam,in uerbo, detur terminus.

¶*De testibus.*

95 † Et audientia testium nõ committitur in criminalibus, nisi testes adeò senes & ualetudinarii sint,ut sine suo periculo in curia præsentare se nequeant,quo casu audientia cõmittitur,& post commissionem nõ auditur pars aduersa, si uoluit probare,ꝙ testes ad curiam uenire poterant,& si examinator fuerit negligens,

gens,cũ testes uenire nequiuerint, punietur habetur in cõstι. incip. in
96 pecuniariis.† Itẽ si testibus citatis & cõdemnatis (quia fortè ad se exa minandum ad instantiã accusatoris uel fisci noluerint uenire) non ex hoc debet retardari expeditio causæ inquisiti: sed debet ad ulteriora procedi,ad liberationẽ uel cõdemnationẽ:ut dictat ritus magnæ curię uicariæ inci.itẽ seruat ipsa curia, ꝙ citatis testib. quod est notandũ ad practicam hodiernam, qua utuntur nõnulli proterui iudices dicẽtes, ꝙ curia stat in se informando, & nunquàm uolũt prouidere. adde hic c. expeditũ per Cæs.Maie.sub die 12. mensis Martij.1550. sub data:Bruxellis,ad instantiã magnificæ ciuitatis Neapolis: quo cauetur, ꝙ intrà quindecim dies ad summũ post capturã alicuius,debẽt dari defensiones:& dictũ c.est impressum cũ aliis gratiis tũc concessis dictæ ciuitati
97 Neapolis.†Item si contigerit fieri nominationẽ testium extrà regnũ, debet dari dilatio condecens secundùm distantiam locorum: sed tunc debẽt nominari in specie testes per nomen & cognomen: debetq; fieri depositum pecuniæ necessariæ pro examinatione dictorũ testium: & nihilominus pars faciẽs dictam nominationem,debet iurare,ꝙ non petit dictam dilationem animo differendi & calumniandi: & si posteà non usus fuerit dicta dilatione in nõ examinando testes,ipso facto incidit in pœnam quinquaginta florenorum: & nihilominus tenetur parti ad solutionem expensarum: ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incip.item nisi essent testes extrà regnum.est tamen benè uerum, ꝙ regia prag.inci.post prædictas responsiones,imponit pœnam duarum unciarum facienti nominationem in locis distantibus,& non utenti, nec postea examinanti in dictis locis. & alia prag.sequens,quæ incipit, si qs petierit dilationem. imponit pœnã unius unciæ.& tamen Afflic.in constitu.causas alias.in vj.not. dicit, ꝙ hic ritus est in uiridi obseruantia. & etiam refert Moder. Neapol. in dicta pragm.si quis petierit.
98 † Item est notandum, quòd audientia testium reprobandorum non committitur extrà curiam: ut cauetur in ritu magnæ curiæ uicariæ incip.Item ipsa curia nõ committit.
99 †Item ulterius sciendum est, ꝙ si citatur quis ad uidendum iuramenta testium,si est absens, potest comparere excusator, & ipsum excusare: ut est ritus magnæ curiæ uicariæ incip.Item fuit quæsitum & nota quòd audientia testium senum & ualetudinariorum committitur in criminalibus,etiam secũdùm formam ritus magnæ curiæ uicariæ: ut habetur in titu.incipien. Item ser-
100 uat ipsa curia alicui.†Item est notandum, ꝙ licet audientia testium non committatur in criminalibus nisi prout suprà dictum est: tamen actuariis curiæ & aliis literatis committitur examen & audientia, ut in ipsa curia examinentur testes, & tunc uidentur examinati per ipsam curiam:ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incipiẽ.item seruat ipsa curia,quòd quamuis regulariter.
101 †Et ex dicto ritu infero, quòd licet testes non faciant indicium ad torturam, nisi examinentur coràm iudice,ut dixi in uerbo, repetantur testes:tamen si sunt examinati in curia per actuarium de commissione iudicis,idem erit,ac si examinati essent per ipsum iudicem:& hoc pro-
102 bat ipse ritus. † Item in illo ritu

probatur, ꝙ examinator nihil debet habere, quando examinantur testes ad instantiam fisci in processu extra ordinario: ut quando proceditur ꝑ inquisitionem: sed solummodò debet fieri solutio iurium competentium ipsi examinatori, quando examinantur testes ad instantiam partis, quæ defertur, quæ notes pro magnificis auditoribus regiæ prouinciæ, ut non debeant habere caualcatam, quando uadunt ad examinandos testes ex officio ad instantiã fisci: sed benè quando proceditur ad querelam, & querulator requirit ipsos magnificos auditores.

De non succurrentibus mulieri clamanti, & uiolentiam patienti.

103 †Mulieribus uiolentiam patientibus, & ob id adiutorium clamantibus, audientes uelociter occurrere debẽt: quod si nõ fecerint, quatuor augustales in pœnã tam nociuæ desidiæ persoluere debẽt. excusantur tamẽ iusto & rationabili impedimẽto irretiti: ut cauetur in regni instit. incip. quicunq; mulierem. & cõtinet hæc constitu. ius nouum. nam de iure ciuili non teneor defendere alium, nisi mihi præsit ratione dominicæ uel patriæ potestatis. l. culpa caret. ff. de regul. iur. & habetur per Gloss. & Andræ. de Iser. in dicta constitutio.

De calumniatoribus.

104 †Si mulieres conuictæ fuerint, se iniustè de uiolentia querimoniam dedisse, capitali sententia feriuntur: sicut puniri deberent uiolentiã inferentes, si modò uerò uiolentiam intulissent: ut habetur in constitu. pessimam. quæ in hoc continet ius commune, quo similitudine supplicij calumniantes plectuntur. l. fi. C.

105 de accu. †Et si mulieres, quæ cõdemnari deberent ad mortẽ, essent prægnantes, differtur condemnatio usq; ad quadraginta dies: ut d. cõsti. quæ cõcordat cum iure communi: uidelicet l. prægnantis. ff. de pœn.

106 †Et licet iure antiquo accusatores tenebantur se ad pœnam talionis inscribere. c. super iis. de accusa. & c. tuæ. de procu. tamẽ hodiè non tenẽtur, nisi se obligare ad pœnam de probando: nec aliter ad querelam dum admittũtur: ut habetur in constit. pœnam calumniæ. quod confirmatur per ritum magnæ curiæ uicariæ inci. item ꝙ curię ipsæ. & in alio ritu inci. item curia ipsa cognoscit.

107 † Et licet accusator non probet, non propterea dicitur calumniatus esse: sed tũc dicetur calumniare, quãdo apparet, quòd sit in euidenti calumnia: uel fuerit temerarius accusator. & in hoc est correctum in commune, quia illo iure nõ probans accusationem, calumniator præsumitur. l. j. C. de aduo. d. iure. & l. fi. C. de calum. & per ius regni, ut suprà, nõ punitur quis de calumnia, nisi quando probatur, quòd est in euidenti ca-

108 lumnia. † Et si probaretur quem esse in euidẽti calumnia, & iudex eũ nõ puniret, pœna infamiæ ipse puniret, & duarũ librarũ auri purissimi: ut in c. regis Ruberti inci. accusatorũ temeritas. itẽ tenetur iudex cõdẽnare uictũ uictori ad expẽsas, ut in

109 cõsti. diuorũ nostrorum † Hodiè autẽ obsoleuit illa obligatio de ꝓbando, sed simpliciter recipiuntur acccusationes.

De uiolentijs circà possessiones.

110 †Iure communi illud receptum est, ut

eſt, ut ſi quis per uiolentiam aliquẽ re ſua immobili exuerit, teneatur ipſam poſſeſſionem reſtituere, dominiumq; illius procedat: & ſi nullum habebat dominium in ea re (quia res illa nõ erat ſua) tenetur pro illa uiolentia æſtimationem totius rei illius in dominio & poſſeſſiões ſoluere. l. ſi quis in tantam. C. undè ui. & l. extat. ff. quòd met. cau. ius uerò Longobardicum diſponebat, ꝙ ſi ille, qui dicebat ſe uiolenter exutum poſſeſſione rei immobilis, nõ poterat rei prædictæ dominium probare, eo caſu ſpolians puniebatur ſolum pœna ſex ſolidorum: in regno uerò utroq; iure ceſſante per cõſtitu. uiolentias. ſpolians aliquem poſſeſſorem rei immobilis, tenetur poſſeſſionem ipſam reſtituere, unà cũ fructibus obuentionibusue: & pro pœna uiolentiæ commiſſæ tenetur ſoluere medietatem æſtimatiõis ipſius rei, in qua uiolentia eſt commiſſa. raptor uerò bonorum mobilium, punitur pœna quadrupli computata rei æſtimatione, & hoc etiã erat de iure communi; ut inſtit. ui

111 bo. rap. in prin. † Et contrà tales ſpoliatores forma procedẽdi datur per c. regni incip. ſubditorũ noſtrorum. quo cauetur, ꝙ ille, qui denuntiare de uiolentia uoluerit, debet iurare, & ſi poterit, præſtare fideiuſſoriam cautionẽ de ſtando iuri in eo foro iam de poſſeſſiõe, quã de proprietate eius rei, cuius poſſeſſiõe dixerit ſe exutum: ac parere ſuper eo curiæ mandatis: deinum recepto ab eo iuramento de ueritate dicenda, interrogetur & examinetur ut principalis ſup infraſcriptis: in primis, quo tẽpore ipſe adeptus fuerit poſſeſſionem illius rei: qualiter ipſam tempore uiolentiæ poſſidebat: per quem & quorum auxilio uel fauore ſit ſpoliatus: quibus præſentibus: ubi, quando: qualiter, qua occaſione uel cauſa: & utrum cũ armis, an ſine armis fuerit depulſus. tũ examinantur illi, quibus præſentibus fuit uis cõmiſſa: uel alij, quos produxerit deferens. poſtremò examinatur principalis querulatus ſup prædictis omnibus. debet tamen ipſe querulatus factis prædictis liberari ſub fideiuſſoria cautione, & præſtare debet eam fideiuſſionem, quam præſtitit ipſe querulator: & ſi noluerit uel nõ potuerit præſtare dictam fideiuſſionẽ, & de ſpolio adeſt aliqua præſumptio, detinebitur in carcere, donec preſtet eam, uel feratur ſentẽtia. demum procedatur ad receptionem teſtium, quos produxerit ipſe querulatus: & ſi fortè querulatus ipſe confeſſus fuerit uel cõuictus de ſpolio prædicto, debet cõdemnari ad reſtituendam poſſeſſionem querulanti, uti poſſidebat tempore ſpolij: & ad ſatisfaciendum de damnis, expenſis, & intereſſe: necnõ ad pœnam ordinatam, ut ſuprà, per regni conſtitutionem, aut maiorem reſeruatam in arbitrio regis.

112 † Et compellitur prædicta facere non obſtante appellatione, & ſtatim ac conuictus aut confeſſus quis fuerit, debet notificari regi: ad hoc, ut poſſit deliberare, num maior pœna ſit imponẽda, & à principio cauſæ debet mandari utriq; parti, ne lite pendente quid innouent, nec inuicem ſe offendant: & ſi contrà fecerint, pœnã irremiſſibiliter ſoluãt: & ſi aliqua partium dictæ pœnæ nõ obtemperauerit, uaſſalli, ſi quos habuerit, ei non teneantur ne obtemperare quidem: quòd ſi fecerint contrarium, punientur, & poterit iudex partem nolentẽ dictæ pœnæ obtemperare, reputare cõtuma-

cem,et carcerare:nec poterit eam liberare inconsulto rege. demum superuenit c. de uiolentiis illatis quo cauetur, ꝙ si causa spoli.ordinariè proponatur coram iudice competēti, debet procedi summariè sine libello,litis contestatione, strepitu & figura iudicij: & potest procedi ad instantiam partis,& ex officio:& debet sequi restitutio possessionis prædicto modo summariè: sed quo ad pœnam,ad quam uenit condemnandus querulatus,debet agi & ꝓcedi iudiciario ordine:et sic quò ad damna & expensas: nisi fuerit processum per uiam inquisitionis generalis uel specialis,& legitimè constiterit de uiolētia.

113 † Et qñ iudex ꝓcedit ad instantiam pauperis & miserabilis personæ, debet in principio processus determinare illũ esse pauperem:& sic,ut uides c. de subiectorum. de quo supra, corrigitur per d.c.de uiolentiis.secundùm Bartho.de Capu.in dictis capitulis. nã restitutio possessionis tantũ fit summarie: & quò ad pœnam & damna agitur ordinariè: licet Io.Crispan. in d.c.de uiolentiis.dicat,ꝙ c.subiectorum.intelligitur,quando proceditur ad instantiã partis,&c. de uiolentiis.qñ proceditur ex officio: & sic non corrigatus.& d.c. de uiolentiis.allegat Affli.in cõsti. pacis cultum.col.xvij.& inquantum per ca. regni subditorum.ordinetur nõ appellari a sententia possessorij, concordat cum l.j.C.de mome.po. secundùm Bar.de Cap.in d.c.

De committentibus uiolentiam in personis.

114 †Capientes per uim aliquem de persona,& eum arrestantes uel detinentes,pœna capitali feriuntur: ut habetur in c.incip. contrà effrænatas.de iure uerò communi, si quis personam liberam propria authoritate præsumpserit retinere,aut rem locare uel pignorare,perdit debitũ. & pœnis corporalibus subdi debet: ut in auth.ut nu.iu.§. quia uerò. de quo per Afflict.in constit.duram & diram.iij.col.

115 † Et in d. ca. contrà effrænatas.dicit unũ mirabile Petr. de Mon.for.ꝙ quis non potest propria authoritate capere bõa sui debitoris,etiam ex pacto:nisi sit renuntiatum dicto capitulo:sed contrariũ ubique seruatur.

116 † Est etiam aliud ca.incipien.amplius nulli. quo cautum est, quòd non potest quis propria authoritate quem capere, nisi ubi magistratus abesset, & in criminibus publicis: & tunc si quis aliquem ceperit, non potest retinere ultrà duos dies:& contrà faciens in pœnam priuati carceris incurrit: & prædicta procedunt etiam in domino capiente uassallum: quod confirmatur per capitu. incipien. quòd nulli aliquos. & de hoc est aliud ca. incip.terrerij.

De maleficijs clandestinis puniendis.

117 †Statutum iure communi reperitur,ut pœna suos authores teneat.l. sancimus. C. de pœn. at iure regni eius contrarium receptum est: nam si malefactores inueniri minimè poterunt,uniuersitates in quarum territorio factum est maleficiũ,tenentur: ut habetur in consti.super inquisitionibus.sed si malefactores inueniãtur ipsi, ultimo supplicio puniuntur. & intelligitur illa constitutio in omnib. maleficiis: & in quolibet genere maleficij, in quo quis damnum rei familiaris prosequitur. secundùm

cundùm Andræ.de Isern. ibi. super uenit demum. c. regni. incipien. item statuimus, ꝙ uniuersitas locorum quo cauetur, quòd uniuersitates non tenētur ad emendationem furtorum, quæ per speciales ꝑsonas fiunt est aliud.c. incip. clādestinis. quo daē modus procedēdi ꝯ eos ꝯ quos apparuerint indicia, quòd ipsi fecerint damna illa, de quo.c. infrà de homicidijs clādestinis, dicemus. extat etiam aliud.c. incipiē. uniuersis præsentis. quo cauetur, quòd uniuersitates tenētur de disrobationib⁹ & deprædationibus cōmissis in territorijs locorum ipsarum uniuersitatum, si nō capiāt ipsos malefactores, & ducāt illos præsidi puniēdos ad emendationem damni, & per capitu.frequēs, & ineffrænata statuitur ut uniuersitates teneātur ad emendam damnorum clādestinorum, si non manifestauerint malefactores, & in hoc uideatur Gramma.decisio. xlvij.ubi tenet fuisse decisum, quòd uniuersitas tenetur tm̄ da emēdam damnorum, & nō ad aliquam pœnā curiæ. benè tamē uerum est, quod Afflict.in consti.super incisionibus in.iiij.not.refert, quòd extat unum c.regis Caroli, quod incip. statuit dominus rex. quo dicit caueri, quòd uniuersitas nedum debet cōdemnari ad emēdationem damni pro damno clādestino, sed debet cōdemnari

118 ad tātundem regiæ curiæ. † Et forma procedēdi in talibus erit, ut primò fiat inquisitio generalis contra malefactores, quia facta si nō reperiuntur malefactores, neque sint indicia sufficiētia, per quæ possit perueniri ad torturam, tunc potest procedi cōtra uniuersitatem illius loci ut resarciat damnum, & si nolit fortè, seruato iuris ordine cōdemnabitur, & ita dicit practicādum esse afflict.in dicta cōstitu. super incisionibus in.iiij.not.

De homicidiis clandestinis.

119 † Et si contigerit committi homicidium in personam alicuius in aliquo territorio, & nescitur à quo debeat fieri inquisitio generalis cōtra homicidam, si fortè reperietur, punietur, sin autem indicia apparebūt & persona erit leuis, procedetur ad tormēta, & si confiteatur, punietur ultimo supplicio si uero non repe riatur occisor, nec appareant indicia tenetur uniuersitas illius loci, ut si erit Christianus occisus, teneatur uniuersitas ad pœnam cētum augustalium, si uerò Sarracenus, teneatur ad pœnam quinquaginta hoc est, ꝙ uoluit cōsti. incip. si damna clandestina, & cōtinet ius nouum. demum superuenit.c.regis Caroli primi incipiē. clādestinis maleficijs quo prouidet, ut dicta cōstitutio, præterquā in eo ꝙ statuit, ꝙ si locus, ubi repertus est occisus, sit uniuersitas mille focholariorum uel ultrà, debet mulctari in uncijs centū, si uerò sit quingētorum focholariorum, uel ultra usque ad mille, mulctet in uncijs quinquaginta si uerò sit infrà quinquaginta focularia, mulctetur in uncijs uigintiquinque. superuenit etiam aliud.c.incip. ꝙ si fortè. quo statuitur. ꝙ officialis regis debet notificare regiæ curiæ inquisitionem, quam fecit super ipso homicidio clandestino cum nomine inculpati, & testium deponētium de ueritate, uel super argumētis, uel indicijs, & interim nō procedat ad exactionem pœnæ. item notificet nomē, & cognomē, occisi, & undè sit, & fines territorij, ubi reperitur occisus, ut dicitur in.c.eiusdem regis incip. uolen-

tes, ꝙ quādo item statuitur per eundem regem in.c.incip. pridem mandatum nostrum ꝙ si non reperiatur ille, qui posuit ignem in restuchijs ante factum assumptionis beatæ Mariæ, & propterea sequatur damnum, uniuersitas tenetur ad emēdam damni, & idem dicitur in alio.c.īcip. nuper apud Tranum. itē statuitur per eūdem regem Carolum, ꝙ pro maleficio clādestino seruetur cōstitutio. super incisionibus. corrigēdo. c. clādestinis maleficijs, ut habetur in.c. incipiē. statuimus, ꝙ cōstitutio quōdam Federici, & istud ultimum.c. regis Caroli primi mādatur seruari ꝑ regem Carolum secūdum in.c.inci. cōstitutionem domini patris nostri ut tūc uniuersitas mulctetur in augustalibus cētum pro maleficio clādestino Christiani occisi, quādo uniuersitas habet focularia mille, uel plura si minus usque ad cētum quinquaginta mulctetur in augustalibus quinquaginta, si uerò sit focular iorum quinquaginta, in augustalibus duodecim, si uerò sit Iudæus uel Saracenus, seruetur ꝯstitutio regis Caroli primi, incip. clādestinis maleficijs. item similiter fuit statutum ꝑ regem Robertum, ut in.c.incip. uniuersis præsentis edicti seriem, ut seruetur cōsti. & capitula regni super homicidijs clandestinis. & iubet ad beneplacitum dicti regis, ꝙ uniuersitates locorum debeāt capere ipsos malefactores, alias teneātur ad emēdam damna passis. item per eūdem regem Robertum fuit prouisum in c.incip. incumbit nobis nō minus, ꝙ uniuersitates locorum, ubi commissa sunt maleficia, debeāt capere ipsos malefactores, & ducere ad iustitiarios prouinciæ alias ipsa uniuersitas teneatur ad emēdationem damna passis in uniuersitatibus regis, & reginæ ducissæ Calabriæ debet seruari prima ordinatio, & si uniuersitas fuerit baronis pro medietate damna passis soluāt barones, & ꝓ medietate ipsa uniuersitas, & ad excusandas uniuersitates, & barones terrarum domini regis, & reginæ ducissæ Calabriæ ab emēdatione damni, sufficit, si probetur per unum testem, & famam publicam cōtrà aliquam personam, quæ commisit tale delictum. item prouisum fuit per c. Papæ Honorij, ꝙ in pœna cōtra uniuersitates pro Christiano, uel Iudæo clādestinè occiso, debet seruari cōstitutio. si damna clādestina in locis populosis, & non augmētum pœnæ impositæ per regem Carolū primum, & īcipit illud.c. Papæ Honorij in homicidijs clādestinis item statuit, ꝙ pro furtis clādestinis uniuersitates nō teneantur ad emendationem damni, & dictū.c. Papæ Honorij fuit factum ad supplicationem regis Caroli secūdi. item fuit prouisum per reginam Ioannam secundam, ut ciuitas Neapolis nō teneatur in aliquo pro homicidio clandestino, uel damno, & omnia dicta iura refert Afflict. in rub. de homicid.
120 clan. †Et est sciēdum, ꝙ tunc demum habet locum dispositio huius cōsti. si damna clādestina quādo homicidium fuerit commissum extrà ciuitatem in eius territorio, nō autē si commissum est in ipsa ciuitate, & ita fuit decisum in sacr. regio cōsil. ut testatur Bar. de Cap. in. d. cōsti.
121 †Forma autem procedēdi contra uniuersitatem hæc erit, reperto cadauere hominis occisi scribi debet actus inuentionis, ut dixi suprà in uerbo, capiat informationē debetq; describi per fines, & cōfines territorium, ubi fuerit inuentum demum debent examinari testes super ipsa

Inuentione, & debent interrogari de nomine, & cognomine occisi, qui si deposuerint de nomine, & cognomine, benè erit, ꝙ si non cognouerint, scribantur particulariter signa quæ habet ipse occisus, cũ indumẽtis, & alijs demonstrationibus ad re cognoscendum hominem aptis, demum procedatur ad inuestigationẽ occisoris cum diligentia examinando testes ɗ illa terra, ciuitate, castro uel uilla, & præcisè ɗ illo tractu, ubi fuit repertum cadauer summatim interrogando affines cognatos, & amicos illius occisi, si fuit cognitus occisus ipse, ut sic possit sciri occisor, ut dixi suprà in uerbo, capiat informationem, & si contigerit non posse reperiri occisorem per probationes, indicia, uel coniecturas, tunc fiscus debet comparere, & porrigere libellum accusatorium continentem in effectu, ꝙ reperto tali sub tali die cadauere hominis occisi Christiani in territorio talis ciuitatis iuxta tales fines, regnantibus, &c. dominante, &c. sub præsidatu, &c. de præsentibus anno, & mense, & facta diligenti perquisitione, ut reperiri posset occisor, ac formata de super inquisitione, minimè repertus fuit neque per coniecturas, ut sic potuisset puniri, quo circà petit procedi contra dictam ciuitatem terram, uel castrum, ipsamq; condemnari petit ad debitam pœnam iuris iuxta formã sacrarum regni consti. &c. quo libello porrecto cum ipsius insertione, iudex ipse citari faciat dictam uniuersitatem, ut compareat legitimè, & per sindicum ad id specialiter deputatũ, & legitimè electũ, intra terminum statuendum ẜm distantiam locorum ad damnum designationẽ suspectorũ de dicto homicidio, una cum indicijs, uel coniecturis existẽtibus, alias ad dicẽdum causam, quare non debeat condemnari ad pœnã in regni constitutionibus statutam, & citata ipsa uniuersitate si comparet sindicus, & sit legitimè ordinatus, & petierit copiam inquisitionis factæ ex officio, uel ad querela, tũc iudex iubeat ei dari dictam copiam, ut docet Afflict. in dicta cõstitutione si damna clãdestina ĩ. iij. q. & pulchrè ibidem docet prædicta in. viij. no. & siue dederit, siue nõ suspectos fiet litis cõtestatio, & dabitur terminus ad probãdum, legitimaturque processus, & si in termino nihil fuerit probatum, ꝙ releuet ipsam uniuersitatem, condemnabitur uniuersitas ipsa ad ipsam pœnam.

De rapientibus aliqua de incendijs, & naufragijs.

122 †De iure communi raptores rerũ ex naufragijs, & incẽdijs, pœna quadrupli intra annum, post annum pœna simplici sunt afficiẽdi. l. in eum. C. de fur. sed per auth. nauigia. C. de fur. quę est incorporata in usibus feudorum, in titu. de sta. cõtra libe. eccle. imponitur pęna publicationis omnium bonorum, & alia arbitrio regis hodiè ex cõsti. regni incipien. rapinas utrunq; eius correctum est circa pœnæ impositionem, quia imponitur pœna mortis, & successores raptoris tenentur ad restituendum res raptas, quatenus ad eos peruenit una cum quadruplo dominis eorũ & ĩ tali periculo omnes qui possunt debent succurrere, ꝙ si nõ fecerint & sine legitima excusatione fuerint negligentes, pœna unius augustalis mulctabuntur, nec ualet cõsuetudo de capiendis rebus ex naufragijs, & incendijs absque metu pœnæ, ut dicit capitu. regis Caroli. incip. abu-

sum contra naufragos.

123 †Cautela tamen erit, ut capientes tales res ad pœnam non teneātur,ut protestētur se eas capere pro cōseruādo ipsas domino ipsarum rerum per.l.falsus.§.qui alienum.ff.de fur. & uoluit Affli.in.d.cōsti. rapinas in j.not.uers.rursus quæro.

De rapinis & raptoribus aliarum rerum.

124 †Aufurentes res aliquas sine pretio cōuento,& soluto,excepta palea pro pœna primæ rapinæ, si nō sunt nobiles,pubicè fustigātur, & amittūt triplum ipsius rei, ꝙ applicatur regiæ curiæ, & damnum passo simplum emēdare debēt, si uerò nobiles sint,sex uncias debēt soluere, & triplum rapinæ curiæ, & damnum passo emēdēt, nisi uoluerint potius fustigari,quia fustigabūtur, & ī frōte signabūtur, & si soluere nō possunt,& nolūt fustigari, ponātur in carcere per annum, & si uoluerint exire,emēdēt rapinam, & triplū curiæ,& simplum damnum passo, & soluāt sex uncias, post uerò annum liberētur sine pœna,pro secunda rapina ille, qui nō est nobilis amittit manum,si est exterus,& si est de regno,pedem,nobilis autem post secūdam rapinam amittit arniscum,& gagia,& quicquid illi debet curia,& si curia nihil ipsi debet,soluat curiæ uncias. xx. & si non potest soluere, stet in carcere, & posteà expellatur de toto regno, & si postea inueniatur in regno, capiatur personaliter, & carceri mācipetur,& pro tertia rapina nobilis capite puniat̄, & ignobilis furcarum suspēdio, ut habetur in.c. incipiē. placuit de consilio, & est contra ius commune, ut in toto titu.ff.ui bono.rapto.

De furtis.

125 †Si quis furtum in re unum augustalem,uel infra ualēte, commiserit,fustigabitur,& signabitur in frōte,& de tota prouincia bānietur, si uerò in re ultrà augustalem,usq; ad unam unciam quis furetur, manum perdere debet, sed si ultra unciam, uel plura furta,licet minima fecerit quis suspēdio cōdemnatur, si ignobilis,est & si nobilis, capitali pœna plectatur hoc est, ꝙ uoluit.c.regis Caroli,incip. ad hoc. ꝙ nostrorum, & de iure cōsti.regni publicabātur bona furis pro furto,ut patet in cōsti.incip.baiulus si furem, & de iure communi tali pœna nō puniebātur fures,ut per Bald.in authē.sed nouo iure.C.de ser.fug.& Ias.in.§.ex maleficijs insti.de actio.& Ang. Are.in tract.malefi.in uerbo,& uestem cœlestem,& Gādi.ī tit.de fur. & latro. & est aduertēdum,ꝙ Affli. in cōsti. terminum uitæ in.vij.not.facit mē-

126 tionem đ isto.c.† Et tenet nō esse faciēdam differētiam inter nobiles, & ignobiles in furto ultrà unam unciam,quia ambo suspenduntur,sed salua pace,quia expressè cōtrarium dicit tex.in.d.c.in fi.& de isto.c.facit etiam mētionem idem Affli.in cōsti.super incisionibus ī fi.col.ubi quærit, an duo furta dicātur plurā.

127 † Nūquid hæc pœna habeat locū in eo,cui mercator dedit magnā pecuniæ quantitatem, ut perferret ad aliū,qui nō tradidit,sed in proprios usus ɔuertit Ias.ī.l.eius qui.§.quas uerò.ff.si cer.peta.in.iij.col.dicit,ꝙ istum casum habuerūt de facto Floria.& Imo.& nihil potuerūt allegare ad euasionem īquisiti, taliter, ꝙ fuit suspēsus tādem dicit ipse, ꝙ si ipsi allegassent doctrinam Bart.non

ita fortè succubuissent, idq; vbi dicit, ꝙ si mercator dedit pecuniã ad numerũ, videtur translatũ dominiũ in recipientem. nã si est trãslatũ dominium, vt dicit Bart. sequitur, ꝙ iuuenis cõtrectãdo, furtum nõ cõmittit rei suæ. postea tñ dicit ipse, ꝙ talis iuuenis fuit suspensus propter tex. in l. si is cui. C. de fur. qui ad literam decidit casum nostrũ, licet ipse

128 conet̃ subterfugere illũ tex. † Finge porrò ꝙ de furto ducẽtorum ducatorum, quo casu est pœna mortis, nõ deponunt nisi tres mulieres, an procedi debeat ad cõdemnationem. do. Io. de Lare. dicit, ꝙ non, ut. ff. de test. l. ex eo. & extrà, de uerb. signifi. c. forus. & xxxiij. q. v. c. mulierem. nisi in casibus, in quibus infames admitterẽtur. d. c. mulierẽ. & est ratio, quia mulierum uarium & mutabile est cor. l. filio. ff. de inoff. test. & uide Gandi. in tit. de furibus & latronib. in uerbo, pone quęstionẽ de facto.

129 † Sed quæro de q̃one, quam habui de facto, cum essem auditor in toto statu principatus Salerni, quidam habuit lanã à Titio, ut faceret pãnos, qui posteà aufugit non soluto prætio lanæ, & absportauit pãnos secũ, an commiserit furtum? dubium cõsistit in hoc, an ille, qui accepit lanã, promiserit soluere pretium lanæ, an vero promiserit ex lana pãnos facere, & dare domino lanæ. primo casu teneo, ꝙ dato, ꝙ iste talis factis pannis aufugisset nõ facta solutione pretij, non posset ex hoc q̃rulari de furto, ex quo pãni erant ipsius absportantis, licèt ipse esset obligatus ad pretium lanæ. nã postquàm quis ex materia fecit speciem, efficitur dominus illius speciei, maximè, quia fecit speciem nomine suo & bona fide. & est talis species, quæ nõ potest reduci ad materiam. hic est tex. in l. adeo. §. cum quis. ff. de acqui. re. domi. sed si surripuisset lanam, & nõ emisset, tũc de furto teneretur, etiam in specie. ſm tex. l. si quis uxori. §. si quis massam meam. ff. de furtis secũdo vero casu potest agi de furto. quia dato, ꝙ ipse fecerit speciem, tñ quia fecit nomine alieno, nõ efficitur dominus illius speciei, & per cõsequens dominium pannorum est illius, qui est dominus lanæ. per text. suprà allegatum in. §. cum quis. iuncta Glos. & est text. in l. quicquid. §. vbi. ff. de acqui. rer. do. & sic cum sit

130 dominus. põt agi de furto. † Item de iure cõmuni, si quis inuenit rem alienam, & domino nõ restituit, furtum committit. l. falsus. §. qui alienum. ff. de furt. & habetur per Abb. in c. sæpè. de resti. spolia. concordat in hoc consti. regni incip. pecuniam si quis inuenerit. qua cauetur, ꝙ inueniẽs pecuniam vel aliam rem, animalibus exceptis, & non restituens domino uel baiulis, furti tenebitur: & si tales res fuerint assignatæ baiulis, expectabitur dominus per annũ, quo elapso applicẽtur fisco. & licèt furtum committatur, ut suprà, non credo tamẽ, quod habeat locum pœna, de qua suprà, sed pœna iuris communis tãtum. & est ratio, quia licèt sit furtum, nõ tamen est furtum re-

131 gulare. † Item, nemo debet capere animalia aliena, & illa detinere, nisi cum latrone ceperit, & iustitiariis assignet, quod ipsum si non fecerit iste ut fur & latro. plectendus erit. & si quis inuenerit animalia damnum dantia in sua possessione, potest illa capere & iustitiariis assignare, aliàs si nõ assignauerit, pœna furti tenebitur. & qui animalia cum latrone curiæ assignauerit præmium consequetur. hoc voluit constitutio, incipiẽs, peruenit ad aures. hodie autem sufficit,

sufficit, si assignet baiulis locorum, ut habetur in constitu. cum per par
132 tes Apuliæ. † Item si tres latrones concordes deposuerint cōtrà receptatores, fautores, cōsocios, & participes, faciunt tantum fidem, quantam facerent duo testes probi uiri, nisi causa rationabilis suspitionis adesset ut est tex. in c. frequens & ineffrenata. intelligitur tñ tex. ille, quādo ille, qui nominatur per illos tres latrones, esset leuis persona & infirmata, aliàs secus, ut habetur in c. in-
133 ci. cōstitutionem. † Item iudex in eodem iudicio & instantia debet cōdemnare accusatum de furto ad debitā pœnam, & ad rei furtiuæ restitutionem. hoc est, quod voluit text. incip. si de furto. & cōcordat cum l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. pro quo videatur Bart. in l. interdum. ff. de pub. iud. & in l. interdum. la. ij. §. qui furem. de furt. & pro intellectu illius c. videatur Par. de Pu. in lib. syndic. in verbo, cōdemnatio. ver. sequitur modò alia quæstio.

De iniuriis.

134 † Si quis iniuriam fecerit, dixeritue officiali imperatoris vel regis, duplicata pœna plecti debet, qua plectitur, si dixerit feceritve priuato, ut voluit consti. regni incip. vt partici-
134 patio. † Itē iudices habētes iudicare super actione iniuriarum, debent cōsiderare qualitatem personæ, cui dicta facta, ve fuerit iniuria, ut si sit curialis uel in dignitate existens, & etiam debet considerare qualitatem eius, qui dixit vel fecit iniuriam, & quo tempore facta fuit, & in quo loco, & istis cōsideratis procedant ad sententiam. cōsiderent etiam iudices, ꝙ iniuria facta dictis regiis curialibus, respicit non tantum ipsos, sed etiam regis dignitatem. hoc est, quod voluit constit. incip. obseruēt.
136 † Item tūc demum debent duplicata pœna puniri facientes uel dicētes iniuriam regiis officialibus, qñ dictam iniuriam facerent dictis officialibus in exercitio officij, ac prætextu officij, at secus. si ex priuato odio & particulari, uel ex eo, ꝙ officiales aliquid iniuriose abstulerint ab eis. imo tunc ipsi officiales debēt puniri pœna quadruplicius, quod ablatum fuit per eos iniuriose subditoto regis, applicanda passo iniuriam, ꝙ si aliter afflixerint subditos prætextu officij, de eo conuicti cōdemnabuntur ad tertiam partem bonorum suorum omnium regio fisco, & in utroq; casu cōdemnantur ad perpetuam infamiam & ad amissionem officiorum, & declarabitur, ꝙ nullo tempore ad aliquod officium domini regis admittantur. hoc est, quod voluit constit. incipiens, eos tantū.
137 † Item in actione iniuriarum debet cōsiderari qualitas personę inferentis iniuriam, & qualitas personæ eius, cui illata est iniuria, an videlicet sint personæ publicæ, an priuatæ, & an in dignitate cōstitutę. item considerari debet, in quo loco sit cōmissa iniuria, & quibus præsentibus & an in iudicio, an extrà. itē in qua
138 parte corpis facta sit iniuria. † Itē ille, qui intentat actionem iniuriarū, debet iurare, ꝙ potius voluisset de suis propriis bonis tātum perdere, quàm talem iniuriam sustinere, & ſm dictam æstimationem debet subsequi cōdemnatio. potest tñ iudex taxare dictam æstimationem antè sententiam, & à tali sententia potest vterque appellare. & de tali cōdemnatione fiunt tres partes, duæ sunt curiæ, & tertia eius, qui passus fuit iniuriam. hoc est, apud voluit constitutio.

constitutio, incip. varietates pœnarum, & quasi tota est conformis cum iure communi. sm Gloss. & Do
139 cto. † Et est notandum, ꝙ pro uerbis iniuriosis non potest agi ad querelam vel denuntiationem ex officio curiæ, sed debet agi per libellũ legitimè ordinatum, ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ, incip. statuen
140 tes. † Sed hic occurrit dubium, ꝙ si pars iniuriata porrigat libellum, posteà vero desistat, an possit curia ex officio procedere. & videbatur dicendũ, ꝙ sic, & primo per tex. l. fi. ff. de pa. vbi habetur, ꝙ ius mihi acquisitum, non potest sine facto meo tolli. vnde si per libellum fuit acquisitum, ius curiæ, licet pars porrigẽs libellum remiserit, nõ tamen præiudicat fisco. item pro hoc facit c. regni, ꝙ accusatore desistente, curia procedit, & pari modo cauetur per regiam pragm. ergo sumus in claris. Cõtrarium videtur dicẽdum, & primo, quia fiscus nullum ius habet in pęnis antè sentẽtiam, vt notabiliter dicit Bal. in l. fi. C. de fru. & lit. expẽ. vnde si antè sententiam nullum habetur ius, nõ potest dici ipsi fuisse acquisitum ius per porrectionem libelli, secundo, quia in crimine iniuriarum est permissa transactio, & vbi est permissa transactio, parte desistẽte, curia ex officio procedere nõ potest, ut dixi suprà in tit. de usur. &c. & regię prag. de accusatore desisten te loquuntur, & habent locum in casibus, in quibus aliàs posset ex officio procedi, & ita intelligo procedere dictum Bart. in l. j. C. de abolitio. & quia pendet nunc in facto, non ali
141 ter me extẽdo. † Illud adnotandũ, est ꝙ pro iniuriis, offensis, maleficiis, atq; culpis, religiosis, clericis, & ecclesiasticis personis illatis, potest ex officio procedi, vbi nullus accusator apparet, uoluit text. in cap. de iniuriis. debet tamen aliquis denunciare ad hoc, ut ex officio possit procedi. secundum Ioann. Crispan. in dict. capitu. & aliàs obtinui dictum capit. intelligi debere non de simplici verbali iniuria, sed graui.
142 † Si quis rusticus verberauerit militem non per uiam defensionis, sed offensionis, manus detruncatione puniri debet. eadem pœna imponitur vallecto, qui militem nobilioris gradus verberare tentauerit. si autem quis æque nobilem verberauerit, punietur priuatione nobilitatis, & exulabit extrà regnum per annum. si nobilis minus nobilem verberauerit, ipso iure est priuatus nobilitate, & non poterit esse in iudicio nobilium. similes militem verberauerit, priuatur amissione omnium equorum & armorum suorum, & exulabit per annum extrà regnum. & si Burgensis aut rusticus verberatus sit à milite, qui non est ipsius domiuus, punietur miles iuxtà sacramentum passi iniuriam & taxationem iudicis. hoc uoluit constitut. regni incipien. vt dignitatum. & intelligitur hæc constitu. de nobilibus & militibus nobiliter & militanter viuentibus, non aliàs. secundum Iser. & Afflict. ibi. & sic istæ personæ non continentur in constitu. præcedenti, uarietates pęnarum. secundum Afflict. ibi.

De crimine peculatus.

143 † Si officialis pecuniam reipublicæ tempore suæ administrationis, subtraxisset, olim de iure communi pęna deportationis puniebatur. leg. iij. ff. ad leg. Iul. pecula. hodiè verò in regno punitur pœna capitis, ut voluit constitut. regni incip.

cip.offi.reipublicæ. & Gloss.intelligit de pœna capitis,id est,mortis naturalis.sed Affict.dicit debere intelligi etiam de pœna deportationis, & sic mortis ciuilis. videant tñ c.incip.nouis moribus.& c. vulgaris famæ.&c.imprimis.&c.incip.cures attentè,ubi videbis,quæ & qualia statuta sint in hoc crimine.
144 †Et si officialis ex sua negligẽtia deperire fecit bona publica, ipse tenetur regio fisco de facultatibus suis tantũdem in æstimatione soluere. hoc est qđ voluit constitu.incip.officiales,qui.

De inquisitionibus faciendis.

145 †Inquisitio generalis de iure communi solebat fieri per præsidem vel alium nouum officialem, quando accedebat ad capiendam possessionem sui officij, ad purgandũ prouinciam malis hominibus,tex.est,& ibi Bar. in l.cõgruit.ff.de offic. præsi.posteà successit in regno constitu incip.inquisitiones generales. qua cautum est,ꝙ præsides & iustitiarij prouinciarum, ubi & quãdo eis videbitur, ad libitum possent generales inquisitiones facere, ad purgandum prouinciam malis hominibus. demum successit ca. regni incip. generales inquisitiones. quo cautum est, non semper & indistinctè licere præsidibus generales inquisitiones facere, sed semel tantùm in anno.& talis inquisitio generalis non operatur, ut ex ea possit quis condemnari, quia nullus fuit contradictor, nec aliquis est citatus ad faciendas suas defensiones.sed operabitur tantum,ut ex ea posset perueniri ad specialem, & sic est ꝑparatoria, ut dicit Fely.in c. inquisitionis.col.iij.de accusa.deinde superuenit constitu.ij. qui. quæ statuit, ꝙ si facta inquisitione generali per decem testes bonæ & optimæ opinionis constiterit contrà aliquem de aliquo delicto, pro quo de iustitia non uenit inferenda pœna mortis naturalis, nec abscisio alicuius mẽbri,& de dicto delicto fuerit conuictus, debet iudex ipsum ad opus publicũ mittere suo arbitrio, si uero per decem, ut suprà, constiterit contrà aliquem de aliquo delicto,ex quo veniret imponenda pœna mortis naturalis,aut membri abscissionis,& non est probatum,ꝙ est leuis vitæ & malæ conuersationis, tunc poterit contrà eum procedi ad citationem,ut compareat ad se defendendum,& si comparuerit,dabitur copia nominum testium vna cũ eorum depositionibus,& consequẽter terminus ad se defendendum, si vero contrà eundem, per dictos testes probetur, ꝙ commisit crimẽ,in quo venit imponenda pœna mortis, uel mutilationis membri, uel perpetui carceris, & sit probatum per testes nu. 10.bonæ opinionis,& non inimicos inculpati, ꝙ sit homo leuis vitæ & conuersationis, tunc quando proceditur contrà eum,debet ei dari copia nominum testium deponentium contra eum in generali inquisitione,& non testimoniorum ipsorum,& proceditur ad condemnationem iuxtà qualitatẽ probati criminis. superuenit postmodum constitu.item dura & dira.qua cautum est,quòd etiam si ꝓbatum fuerit inquisitum esse leuis opinionis & uitæ, debeat dari copia repertorum. & concordat cum cap. incip.in generalibus inquisitionibus. & cum capi. subiungendo. & cùm in dicta constitut. requiratur probatio per decem testes, in hoc dicta constitut. est correcta per cap. subiungendo., vbi statutum est, ꝙ

sufficiunt

sufficiunt quatuor testes. post hæc superuenit pragma.reginæ Ioannæ inserta inter capitula regni,quæ incip.item,ꝙ prædicti officiales nulla tenus de cætero audeant. ibi, in regno prohibentem fieri inquisitiones.& sic correctæ sunt omnes con sti.& capitula permittentes inquisitiones generales.

De accusationibus.

146 †Nullus accusator admittitur ad accusandum, nisi se obligauerit ad certam pœnam pecuniariam,se probaturum crimen obiectum. hoc est quod voluit consti. incip. præsenti lege.quæ concordat cũ l.iij.C. qui accusa.non po.& 4.q.4.c.2.§.inscriptio.& concordat cum consti. pœnam calumniæ.&de hoc extat ritus magnæ curiæ vicariæ,incip. item ꝙ curiæ.sed hoc hodiè parum obser-

147 uatur. † Item extat ritus magnæ curiæ vicariæ,ꝙ si filius familias accusat non admittitur,nisi fiat fides, ꝙ habeat bona castrensia uel quasi, uel alius pro eo principaliter se obliget ob probationem:vt in tit.inci. item seruat ipsa curia,ꝙ quando uenit aliquis.

De accusationibus.

148 †Desistentes ab accusatione, vt quia lite contestata in accusatione criminali,non comparent in termino eis præfixo a iudicio ad aliquem actum faciendum in litem, ob contumaciam puniuntur in tertia parte bonorum mobilium, & si iterum citantur ad prosequendam accusationem,& fuerint contumaces,punientur pœna centum augustalium.hoc est,quod voluit const.incip.accusatorem.& idem erit,si remittant expressè post litem contestatam accusationi institutæ.est etiam alia constitutio,incip.postquàm citatæ partes.qua prouisum est, ꝙ postquàm citatæ partes comparent, possint transigere,& pacisci, & sic desistere ab accusatione: nisi in enormibus criminibus,in quibus non licèt. est etiam c.regni incip. ad audientiam nostram.quo cauetur, vt si quis accuset in casu,quo tangitur tantùm interesse priuatum, & iurauerit de prosequendo,antequàm partes cõpareant in iudicio,licitè potest desistere:sed vbi tangitur interesse curiæ,nõ admittitur accusatio, nisi data cautione de prosequendo, & tũc si contrà iuramentum desistat, ad pœnam periurii potest procedi contrà eum,ut ibi demum superuenit ritus magnæ curiæ vicariæ, incipi. item seruat ipsa vicaria, ꝙ accusator.sub rubrica,de desistentibus,ꝙ voluit,ꝙ si accusator vult desistere antè litis contestationem, soluit tarenos sex:post litem contestatam, tarenos duodecim, & per dictum ritum corrigitur c.ad audientiam no

149 stram.†Solennitates accusationũ seu denuntiationum remittũtur in enormibus.tex.est in const. iustitia

150 rii non per Calendas. † Non debet admitti quis ad accusandum, si est præsonerius uel familiaris officialis:nisi de crimine publico,& tũc iustitia mediante procedatur. hoc uoluit c.incipiens, item statuimus,

151 ꝙ magnifici iustitiarii.† Accusatore desistente debet substitui per iudices vnus in locum ipsius, cum quo procedatur ad definitionẽ causæ ex eisdem actis.hoc est, quod voluit c. regis Roberti incip. spectat ad præsides seu ad consultationẽ.

152 †Accusatione pendente ipse accusator accusari non potest,&aliàs ut ple-

vt plene dixi suprà in uerbo, audiātur exceptiones proponendæ.

153 †Licet enim popularis accusatio uigeret, ut in toto titulo de popu. actioni. tamen hodie in regno nullus admittitur ad accusandum, nisi suam suorumq; iniuriam prosequatur: ut dictat ritus magnæ curiæ uicariæ incipiens, quòd nullus admittatur. & alius ritus incipiens, item, quòd nullus. & in alio ritu incipien-

154 te, item, quòd nullus laicus. † Clericus non admittitur ad accusandū etiam circa pœnam sanguinis, nisi suam suorumque iniuriam prosequatur: ad denuntiandum autem admittitur cum obligatione pęnali facta per laicum pro parte ipsius clerici. hoc voluit ritus magnæ curiæ uicariæ incipiens, item, quòd nullus clericus. & est alius ritus incip. item seruat ipsa curia, quòd quando.

155 † Tam accusator, quàm accusatus, tenetur se in curia ꝑsentare in quolibet termino, & si accusatus in aliquo termino non comparet, & accusator comparet, accusabitur contumacia contrà ipsum accusatum, & sequenti die ad petitionem accusatoris vel fisci patroni potest idē accusatus seu inquisitus condemnari ad pœnam fideiussionis & banniri, & fideiussor condemnatur ad pœnam fideiussionis, hoc voluit ritus incip. item seruat ipsa curia, quòd vbicunque, & idem vult alius ritus incipiens, item nota, quòd die vlti-

156 mo. † Accusator & accusatus si colludunt, & in termino eis dato nō comparent in iudici, uel terminum prorogant, quem sponte ceperunt, puniuntur in centum augustales, v. teruis pro medietate: ut in constit.

157 sæpe contingit. de pęna collu. † Et est notandum, ꝙ accusator de adulterio, si uxorē receperit, videtur destitisse. adeò vt vlterius non admittatur ad querulandum. hoc voluit

158 consti. qui post crimen. † Licet olim de iure communi si de minori crimine accusans, reaccusaretur de maiori crimine, anteqnàm nomen esset receptum inter reos, impediebatur prima accusatio. l. j. C. qui accu. non po. tamen de iure regni corrigitur, & in vtraque accusatione ꝓceditur. hoc voluit consti. si ciuili-

159 ter agens. † Si commisso delicto in aliquem, ita ille est læsus, ut non possit suam iniuriam prosequi, nec in iudicio adesse, tum si accusator desit & constet summarie, suppleat iudicis officium, vt ex officio procedat: ut in c. regis Caroli incip. plerunque.

Ne filius pro patre, uel è diuerso.

160 † Pater pro filio delinquente nō tenetur, nec è contrà: nisi filius deliquerit in crimine læsæ maiestatis. quia tunc pater tenetur denuntiare filium regi, & ducere filium ad satisfaciendum regi: ut in auth. liceat matri & auiæ. §. si uerò contrà imperium. & est c. regis Caroli primi incipiens, ad uindictam. & è cōtrà, si pater delinquit in crimine læsæ maiestatis., filius punitur pęna l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. item si frater delinquat, alii fratres non tenentur pro eo. & idem dicendum est in coniugibus: ut si maritus delinquat, uxor nullum damnum pati debet in iuribus dotalibus. fallit si personæ præsentes filio delinquēti exuli uel fugitiuo uel foriudicato, uel fratri exuli uel foriudicato, præsentibus præstitissent alimoniam. tūc enim bona eis dimissa publicantur regiæ curiæ, & quando filius uenit puniēduspęna pecuniaria

& non

& non poteſt ſoluere, nō poteſt cogi pater,ut pro eo ſoluat. hæc omnia uoluit conſt.incip.patres pro filiis.concordat cum conſt. ob filiorum cuipias.&cum conſt.pęna carere uolentes.idem uoluit c. regis Caroli in planitie ſancti Martini, inci. item ſtatuimus, ꝙ ſi contingat aliquos damnari. item eſt ſciendum, quòd non licet filiis proditorū contrahere matrimonium ſine aſſenſu regis: ut in c. regis Caroli primi ſatis cōſtat.&ꝑ capitulū regis Caroli ſecūdi inci.itē ſtatuimus,ꝙ filiæ ꝓditorum.eſt ordinatum,ꝙ filiæ proditorum non poſſunt dotari de bonis,quæ eis obuenerunt ex ſubſtantiā paterna,ſed tantùm de illis,quæ eis obuenerunt aliunde legitimè. & per c.incip. humanitatem quoq; ſectantes. eſt ſtatutum, quòd filiæ proditorum & hæreticorū non poſſunt contrahere matrimonium abſque aſſenſu regis, ſed filiæ foriudicatorum pro aliis criminibus, libere poſſunt matrimonium contrahere.ſed corrigit prędicta aliud c.inci. item ſtatuimus.ꝙ licitū. & ī alio c. inci.itē ſeruet c.de uerbo aduerbū.

¶De foro competenti.

161 †Siquis traxerit aliquem pro aliqua cauſa coràm alio iudice, quàm regis,in caſu,quo ipſe regis officialis deberet cognoſcere,punitur pœna publicationis omnium bonorū mobilium.& inmobilium etiā feudalium,hoc eſt,quod uoluit conſti. incip.cum iuſtitiæ.

¶De reorum cuſtodia.

162 †Carcerati ſi non pernoctauerint in carceribus, nihil ſoluere tenētur: ſed ſi pernoctauerint,pro liberatione ſua quilibet eorum granos decē ſoluere debet.hoc eſt, quòd uoluit conſt.incipiens.caſtellani &ſeruientes,& ſi quis caſtellanorum uel ſeruientium ultrà receperit, nonuplum curiæ ſoluere debet, & reſtituere domino, id quod iniuſtè recepit.hoc uoluit conſtitu.ſequens incip.ſiquis caſtellanorum.ſed prima conſtitutio inquantùm permittitur poſſe exigi granos decem, corrigitur per c.regis Caroli incip. magiſtro iurato,iuſtitiario, caſtellanis. ut dicit affliđ.in d. conſtit. extat aliud c.regis Caroli primi inci. item a collectoribus.quo cauetur, quòd nihil debet recipi a carceratis pro debito fiſcali, quando liberantur, ſub pœna quadrupli.ſuperuenit demum ritus magnæ curiæ vicariæ incip.item,ꝙ carcerarius. quo cauetur,quòd carcerati pernoctantes tenentur ſoluere granos xiij. de quo ritu meminit Afflict.in d.conſt. caſtellani.& dicit,quòd neſcit, quomodò potuit illud introduci contra cap.regni.eſt etiam aliud capit. incip.item ſtatuimus, quòd priſoneri.quo cauetur ꝙ nihil poteſt recipi præter id,ꝙ ſtatutum eſt. adde ꝙ extat regia pragmatica Cæſa. maieſtatis,incip.item volumus & mādamus ꝙ carcer.qua cauetur,ꝙ nihil debet ſolui a carceratis.

163 †Si carcerati euaſerint negligentia cuſtodum, puniuntur cuſtodes ipſi pœna publicationis omnium bonorum,& incarcerentur per annum:ſed ſi doloſè & fraudulenter permiſerint carceratos fugere, capitali ſententia condemnantur. hoc eſt,quod voluit tex.in conſti.cuſtodes,de quorum cuſtodia. ſed de iure communi puniuntur eadem pœna,qua debebant puniri ipſi carcerati.l.ad commētarienſem. C.de cuſto.

164 sto.reo.†Carceribus mācipari minimè debent parati dare fideiussoriam cautionem.l.diuus. ff. de cust. reorum.concordat in hoc consti.regni incip.humanitate.fallit in crimine notorio.item in crimine læsæ maiestatis,& aliis casibus: ut plenè dixi suprà in uerbo liberentur sub fideiussoria cautione. idem voluit c. incip. item iustitiarii delatos. ubi plus dicitur,ꝙ sub pœna intra decē dies postquàm est cōclusum in causa,debent carcerati expediri. adde, ꝙ extat regia pragma.inci.inoleuit. quæ mandat ad capturam procedi seruato iuris ordine sub pœna.

165 †Incidentes in pœnam pecuniariam,uel bannum de persona: si idoneè caueant, non debent capi. hoc est,quod uoluit tex.c.statuimus,vt

166 nullus.† Non debet quis capi de persona absque consilio iudicis, si idoneè cauerit: nisi in casibus a regni constitutionibus permissis,&officialis contrà faciens, perdit medietatem gagiorum vnius anni,& insuper alia pœna plectitur ad arbitriū regis.& si iudices in casibus prohibitis consilium dederint vt capiatur aliquis,ipsi tenentur ad eam pœnam,& officiales liberantur. & si officiales aliquem ceperint contrà ius nisi iudices resistant, tenentur pœna prædicta. & si ipsis resistentibus nihilominus officiales ceperint,sub eadem pęna tenentur regi denuntiare.hoc est quod voluit c. incip. item caueant iustitiarii, ne aliquos. idem voluit cap.item, quòd prædi-

167 cti iustitiarii. † Non debent prætextu custodiæ carceratorū uel portandorum de loco ad locum,granari subditi & uassalli:sed propriis expensis curiæ,& per ipsius seruos custodiri.hoc est quod uoluit c.incip. prouisum est pro meliori. & similiter est statutum in capitulis Papæ Honorii.in c.quod incipit. ad captiuorum custodiam.de quo meminit Afflict.in const.castellani.

¶*De castellanis.*

168 †Castellani non debent se intromittere de aliquo negótio terræ,vbi est castrum,palàm uel occultè, aliàs puniuntur pęna priuationis officij,& quinquaginta augustalium. & seruientes castrorum absque licētia castellani,non exeant sub pœna augustalium quatuor, quos si non possunt soluere,ad opus publicum condemnantur.& concordat hoc c. cum c.regis Caroli primi, incip.castellani & seruientes & cum alio c. incip. ꝙ castellanis nostrarum ar-

169 cium.†Causæ criminales castellanorum per iustitiarios regionū tractantur.hoc est quod volui constit. castellanorum.

¶*De contumacibus,& pœna contumacium.*

170 †Contumaces in causis criminalibus hodiè in regno puniuntur pęna publicationis tertiæ partis bonorum mobilium,& eius nomen,& alia bona annotantur:ut erat de iure communi.l.j.ff. de requi.re. uerum est differentia inter ius commune & regni,quia de iure regni reseruātur bona filiis.secundum dispositionem const.incip.grandis utilitas.& aliud ius nouum ibi adducitur,quia contumaces banniuntur secundùm formam ibi traditam. de quo dixi supra in verbo, reputentur contumaces.& in verbo,banniuentur. & ꝑseuerantes in contumacia per annū foriudicantur:ut in const.pęnā eorum.ut satis suprà dixi in uerbo,foriudicentur.

1 iudicentur.† Contumaces securè possunt cōparere intrà duos mēses à die banni:& intrà illud tēpus offendi non possunt. hoc uoluit cōsti tu.incip.clementiæ.idem uoluit ri
17tus incip.item q nullatenus banni-
2 tus.† Si quis fuerit contumax reputatus,& de sero cōparuit ad purgandam contumac.ā,tenetur sequē ti curia personaliter comparere,& dare fideiussoriam cautionē de stando iuri,& petere, quòd procedatur in causa:aliàs contumax remanebit. hoc est,quod uoluit ritus incip.itē, quòd plerunq;.& quòd possit comparere de sero,& purgare contumaciam,est ritus incipiens,item seruat ipsa curia, q si aliquis bannitus. & fideiussor condemnatus purgat cōtumaciam, si comparet de sero, & præsentat principalem, aliàs secus:
173 ut in eodem ritu.† Et not. q nullus debet de æquitate condemnari prima die post ferias : ut uoluit ritus incip. item seruat ipsa curia, q
174 primò.† Et contumax citatus in causa ciuili,nō potest per procuratorē comparere nisi prius purgauerit contumaciā.hoc uoluit ritus incip.item,q si aliquis uel aliqua bannitus,&c. de aliis dixi suprà in uerbo,contumaces reputentur.

De citatis ad informandum.

175 † Vniuersitas citata in criminalibus, potest comparere per syndicū specialiter constitutum. idem permissum est mulieribus cōiugatis: ut uidelicet possint comparere per pcuratorem cum speciali mandato, hoc uoluit cōstitutio,generalia iura.& est ius nouum.secūdùm Glos. ibi.citari nō possunt ad nouem homines locorum.ut in c.item q iustitiarij de cætero.

De foriudicatis & bonis forꝭdicatorum.

Quia suprà in uerbo, foriudicētur, plenius retuli iura regni, ideò hic non repetam.

De citatis corām maiori iudice.

176 † Si aliquis est citatus corām iustitiario regionis pro aliqua causa, ibiq; causa est incepta:et demum citatur corām magna curia uicaria, nō potest deserere illam causam, & comparere in magna curia uicariæ nisi crimen,de quo citatur esset maius.hæc distinctio non cadit in crimen læsæ maiestatis. hoc uoluit cōstit.incip.contingit interdum.

De pœna iudicis qui malè iudicauit.

177 † Si iudex in causis ciuilibus dolosè iudicat, eius bona publicātur: sed si p ignorantiā deliquit, pœna arbitrio regis inferenda plectit: ut est ꝯsti.regni. si iudex fraudulēter.
178 †Et si malè iudicauit in causis criminalib. accepta pecunia,pœna capitali punit:ut est cōsti.incip.iudex si accepta.secūdū capitula regni iudex condemnans ad mortē, ubi nō debuit,punitur pœna similitudinis supplicij: ut in c.regis Caroli inci. si iustè quis appellauerit.de iure uerò communi non punitur iudex,qñ malè iudicauit in causa ciuili,pœna publicationis bonorū:sed qñ dolosè iudicauit in causa criminali:ut patet in auth.nouo iure.C.de pœn.iudi.qui ma.iud.secundùm Afflict. in d.consti.si iudex fraudulenter.

De crimine corruptelæ.

179 †Crimē corruptelæ est publicū

DD adeò,

adeò, ut omnibus in iudicio liceat deferre officialem de corruptela, & donatorem uel promissorem, & si per legitimas probationes constiterit de corruptela, accusans uel denũtians præmiabitur: et erit præmium, quia officialis condem nabitur ad soluendum dicto accusatori uel denuntiatori tantum, quantum fuerit promissum dicto officiali: & si dictum promissum nõ sit certum, considerata qualitate causæ & personarum, punietur iudex arbitrio iudicantis. hoc est quod uoluit constitutio, corruptelæ. & si quis dederit uel promiserit certum quid iudici, & intra tres dies non detulerit, punitur in tantundem. ut in d. consti. in fi de iure uerò communi, qui corrupit iudicem, litem perdit, siue sit persona priuata, siue publica, siue fiscalis: ut l. j. C. de pœn. iu. qui. mal. iudi. uerùm si ipsemet corrumpens id detulerit iudici, & probauerit, est immunis ab omni pęna: ubi uerò deferens non probat, si delatus iurauerit se non recepisse, liberatur ipse delatus: sed deferens in æstimatione litis punitur: & si delatus per iuramentum se purgare recusauerit, punitur ac si contrà eum probatum esset: ut in auth. nouo iure. C. de pęn. iud. qui mal. iud. & iudex corruptus efficitur infamis, & damna resarcire debet. l. fi. C. eo. tit. idem uoluit constitutio. incip. litigator autem. item de iure communi, si quis nõ pecunia, sed precibus corrumpit iudicem, punitur pęna centum aureorum. l. j. in fi. cum Gl.

180 ff. ad leg. Iul. de ambi. † Et nota unũ notabile uerbũ, quod si inquisitus corrumpit iudicem, ut certam pro se ferat sententiam, non punitur de corruptela, nec ipse, nec iudex. doctri. est Barto. in l. qui expli-

181 candi. C. de accusatio. † Et de iure ciuili attentans corrumpere, punitur ac si corrupisset. l. imperator uerus & Anto. ff. de iure fisc. & Bald. in authen. sed nouo iure. C. de pęn. iu. qui mal. iudi. in j. q. idem est de iure regni: ut in consti. incip. litiga-

182 tor autem. † Demum superuenit ca. incip. uulgaris famæ proloquiũ. quo datur forma procedendi cõtrà iudicem impetitum de corruptelà, & in primis statuit capiendam esse informationem de fama iudicis: demum procedatur ad examen testiũ super corruptela: & si duo aut tres testes conditionis electæ & morum deposuerint de corruptela, tũc si iudex fuerit bonæ famæ, datur ipsi copia nominum testium: nõ autem dictorum: & nisi aliquid probauerit, quod ipsius innocentiam demonstret, ad condemnationem ipsius procedi debet. si uerò fuerit malæ famæ, nulla ipsi data copia condemnabitur. debet tamen iudex in hoc circunspectè procedere, ut ad testimonium inimici minimè admittantur: & sic debet inuestigare, qui sint testes, & cuius qualitatis: quis sit zelus delatoris: quæ causa ipsum mouerit ad deferendum: & si per unum testem tantummodò bonæ existimationis & uitæ contra iudicẽ probetur, & deferens iuret se dedisse pecuniam iudici, & quantitas nõ sit magna, & dans sit honesta persona, condemnabitur iudex. sed si per testes nõ potest probari de corruptione prædicta, & delatus sit malæ famæ, et aliqua saltem præsumptiuè probẽtur cõtrà eum: ut quia probatur dantis captio & absolutio sine causa, uel tractatus seu pactiones cũ officiali habitæ pro liberatione, uel aliæ cõiecturæ appareant in d. c. descriptæ, & deferens iuret se dedisse, & quan-

& quantitas nõ est magna, tunc potest similiter iudex condemnari. at si officialis fuerit bonæ famæ, quantumcunq; probentur præsumptiones & coniecturæ uel indicia cõtrà eum, præcipuè, ubi deferẽs leuis uitæ compertus fuerit, tũc ad cõdemnationem minimè deueniri potest. sed si deferens sit persona approbatæ uitæ, & probentur contrà officialem uiolenta indicia, quantũcunq; sit officialis bonæ famæ repertus, si quantitas data nõ est magna, condẽnabitur officialis. sed ubicunq; propter defectũ probationis cõdemnatio sequi nõ potest, & sunt indicia, debet delatus per iuramentum se purgare, & si officiales fuerint de corruptela condemnati: nõ possunt appellare sed tantummodo supplicare. & ipsa supplicatio non suspendit pronunciatũ, nisi quousq; ipsa supplicatio coràm principe præsentetur. & dictũ cap. fuit factũ ad beneplacitum, de cuius intellectu uideatur Par. de Put. in lib. syndic. in uerbo, corruptio. & uide c. incipiẽ. item, quòd in omni casu. quo cauetur, ꝙ quando contrà officialem legitimè non probatur, potest se per iuramentum purgare: si uerò iurare recusauerit, debet stari iuramento partis aduersæ de eo, quod dicit ei deductũ.

De non opprimendis uassallis à dominis.

283 †Nõ debent barones suos uassallos indebitè opprimere, uel eis aliquid auferre: & si cõtrà fecerint, puniuntur in refectione expensarũ, & rem ablatam tenentur restituere, & soluere duplum curię. si uerò uassalli indebitè querulantur cõtrà dominos, debent in expensis condemnari. hoc est quod uoluit consti. incip. præsenti cõstitutione. demũ superuenit regia prag. incip. magnifico uiro Aloisio Copulæ. quæ est regis Ferdinandi. qua cauetur, ꝙ barones exigentes & extorquẽtes à uassallis adiutoria in casibus non permissis, ultra emendationem damni faciendam illis, quibus illa tum est, tenẽtur ad duplum regiæ curiæ. nec possunt barones suos uassallos prohibere uendere, uel cogere ut uendant, sub pœna ducatorum mille, & est prag. Cæs. ma. Caro. v. imp. inci. quin etiã. qua cauetur uassallos non opprimi a suis dominis. item eiusdem est alia prag. inci. item ex quo diuino. qua cauetur, ꝙ barones non debent impedire matrimonia inter suos uassallos directè uel indirectè, sub pœna reseruata regiæ maiestati seu uiceregi. item est alia prag. inci. audiuimus etiam. quæ mandat non imponi nouas angarias & gabellas subditis per barones. nisi in casibus a iure permissis. item est alia prag. incipien. graues insuper. quæ mandat baronibus, ut non cogant suos uassallos ad emẽdum sua bona, sub pœna reseruata regi, & perditionis pretij coactæ uenditionis: & ꝙ uenditio sit nulla. item est alia prag. incipien. audiuimus etiam complures barones. quæ mãdat baronibus, ut non constringant suos uassallos accedere ad sua molendina, furnos, uel torcularia: nisi habuerint barones ius prohibendi ex consuetudine uel priuilegio.

De seruis fugitiuis.

284 †Seruos fugitiuos nullus capere debet, & si ceperit, statim domino restituat: & si ignorauerit dñm, assignet baiulis & officialibus locorũ.

tis,& ꝙ accusator talium ipsis conuictis,debet habere uiginti augustales,& plenam fidem facit in tali crimine unus testis fide dignus de uisu,& fama publica.

De veneficijs.

195 †Capitali sententia debent plecti qui ad alienãdos animos, uidelicet ad amorem uel odium,aut ad fatuitatem causandam,mala medicamenta homini dederint,aut uenenũ, ut homo moriatur, & simile si aliquis habuerit uenenum pœnæs seu el in domo, uel illud uendiderit, simili pœna plectitur,ut in cõsti.mala noxia.cõcordat cũ.c.homicidas.xxiij.q.v.& in.l.iij.ff.ad.l.Cor. de sicar.& intelligitur tex.de uendente, & habente pœnæs se ita uidelicet, si causa occidendi hominẽ habuerit, uel uendiderit,& ibi dicit Afflict.ꝙ eadem pœna plectatur, & emptor, ut in consti.incip.eadẽ pœna, & inquã tũ s.dicitur,ꝙ eadem pęna punitur uendens uenenum ad nocendũ. idẽ statuitur in constitũ.incipien.quicũ

196 que toxicum.† Et qui instruxerit poculũ amatorium,etiamsi neminẽ læserit,nõ erit impunis, ut in cõsti. incip.poculum amatorium, sed punitur,si est honestæ uitæ, relegatione ad insulã amissa parte bonorum, & si est seruus ad metallum damnaẽ l.si quis .§. abortionis .ff. de pœ. & porrigentes,uel dantes amatoria pocula,si sequatur mors, pœna mortis plectentur,si uerò sumens in aliquo non lædatur,publicantur omnia bona,& per annum carcerantur,ut habetur in consti. amatoria pocula.

De adulterijs.

197 †Adultera licet de iure communi pœna mortis plectebatur, ut.C. eo. titu.l.castitati, &.l.quamuis tamen de iure regni puniẽ aliter, quia traditur uiro,ut ille ipsi trũcet nasum, & si uir noluerit nasum truncare,publicè flagellabitur,ut in cõsti.legũ asperitate, & sic solum in adultero est hodiè pœna mortis per.d.l. quã uis quæ per consti. regni non immutatur, & de iure etiam canonum est pœna capitis in adulterio, ut extra de procur. capitu. tuæ. insti. de

198 pub.iudi. §.sed & lex. † Et maritus si reperit uxorem in adulterio, nulla mora protractu utrũque occidere potest,ut in consti.si maritus, & est notandum, ꝙ iudex ecclesiasticus,est iudex competens in causa adulterij,ut in consti.incip. maiestati nostræ,ꝙ qualiter intelligatur,ui de Afflict.ibi.

De lenonibus.

¶ De lenocinio dixi satis suprà ĩ uerbo,& lenocinium commisit,ubi habes,quæ sint de iure regni statuta, quæ hic non repeto.

De uendente liberum hominibus.

199 †Qui sciens liberum hominem uẽdiderit,debet redimere ipsum sic uẽditum,& ipse uendens efficitur seruus curiæ,& omnia eius bona publicantur,& si non potest redimere illum sic uenditum, debet ipse tradi parentibus uenditi, & nihilominus omnia eius bona publicantur, & si contigerit,ut quomodocunque ille seruus uenditus redeat, debet ipse uendens tradi pro seruo regiæ curiæ in perpetuam seruitutem hoc est quòd uoluit consti. incipien.qui sciens.

De incendiarijs.

200 †Incendiarij domorum de nocte, puniuntur pœna mortis, ut prouisum est per consti. incip. super incẽdiarijs, & per consti. regni incip. qui dolosè statutum est generaliter, ꝙ incendiarij domorum, in ciuitate capite puniantur, ut in cõsti. qui dolosè sunt etiam duo capitula regis Caroli de imponente ignem restuchijs cãporũ, quæ aliter nõ refero.

De ludentibus ad dados.

201 †Ludentes quotidie ad aleam, & dados, & tabernarum frequentatores, inter infames habentur, & proinde à testimonio repelluntur, ut in consti. mores dissoluti.

De blasphemantibus.

202 †Blasphemantes Deum linguæ amputatione plectuntur, ut in cõsti. blasphemantes de iure cõmuni erat pœna mortis, ut in authen. ut nõ lu xu. cõtra na. colla. vj. superuenit demum regia prag. regis Ferdinandi inci. maxima nobis ingratitudo. qua cautum est, ꝙ blasphemantes nõ attenta qualitate personarum, semper corporaliter puniãtur, iuxta formã regiæ cõstit, & si officiales tales blasphemantes non puniant, priuantur suis officijs, & alijs pœnis plectãtur de iure uerò canonico, si sacerdos, uel clericus blasphemauerit, priuabitur fructibus beneficiorũ per annũ pro prima uice, & pro secunda uice si unicum habuerit beneficium, debet eo priuari, si autem plura illud ꝙ uoluerit ordinarius, debet amittere, & pro tertia uice dignitatibus & beneficijs omnibus priuabitur, eaq; liberè impetrari, & conferri poterunt, & est ius nouissimũ statutum in concilio Lateranensi sub Leone decimo, ut refert Ioan. Dia. in pract. crimi. cano. in uerbo blasphemijs.

De periurijs.

203 †Periurium committentes in iudicio, uel extrà, scienter manus amputatione plectentur, ut est consti. eos qui scienter, & nota quòd extãt duo rit⁹ magnæ curiæ uicariæ unus incipit, item nota ꝙ ille. alter ĩcipit item seruat ipsa curia, ꝙ si aliquis quibus cauetur, ꝙ contrà eum, contrà quem præsentatum, & liquidatum est instrumentum, proceditur ad mutilationem manus. hodiè tamen in periurijs, quæ extrà iudiciũ committuntur in contractibus, non proceditur ad mutilationem manus, & est notandum ꝙ est noua pœna, quæ non erat de iure communi secundum Affl. ibi.

De sepulchro uiolato.

204 †Qui spoliat mortuum uel occisum, pœna manus punitur, & non ex hoc censentur sublata dispositã per ius commune circa uiolatores sepulchorum, ut habetur in constitu. si quis aliquem occisum.

De occupantibus rem ad fiscum pertinentem.

205 †Qui occupatam tenuerit terram uel baroniam ad fiscum pertinentẽ, publicatione omnium suorum bonorum plectetur, ut habetur. in. c. incip. prædecessorum nostrorum, & similiter qui occupat aliquã rem particularem de demanio regis punitur

tur pœna quadrupli omnium redituum,& prouentuum,quos percepit occupator ex re demaniali spectante ad regium fiscum,ut in.d.c. & illud allegat Affl.in consti. inter multas
206 in.iiij.not.in fi. † Et est notandũ, quod debet seruari ordo iuris, quando fiscus prætendit, quod aliqua persona priuata detineat res uel iura fisci occupata,& antequam legitimè conuincatur occupator,non debet spoliari,ut habetur in.c item statuimus quod si procuratores fisci de quo meminit Affl.in.d.consti. inter multas in.iiij.not.in fi.est etiam aliud capitu. incipien. ex commissi nobis. quo cauetur,quod sub pœna unciarum mille occupatores rerum demanialium debent bona occupata relaxare alias sine alio processu procedetur ad exactionem dictæ pœnæ.

Vt nullus retineat commendatos in terris demanij.

207 † In terris demanij nemini licet tenere affidatos,alias tenetur restituere ipsos commendatos , & ad pœnã decem librarum auri pro prima uice,& pro secũda uice tenetur ad pœnam publicationis omnium bonorũ & pro tertia uice ultimo supplicio cõdemnabitur,ut est tex.in.c. regis Caroli incipiẽ. prædecessorum no-
208 strorum . † Item in terris baronis non possunt recipi uasalli demaniales sub pœna omnium bonorũ,quæ tenet baro i regio demanio,ut habet̃ in.c.regis Rob.inci. cũ ex nr̃a cura.

De proditoribus eorumque pœna.

209 † Proditores puniũtur pœna mortis,& publicatione omnium bonorum,ut habet̃ in.c.nuper apud Tranum , & qui dederit consilium , uel fauorem,aut receptauerit,eadẽ pœna punietur , & qui liberos receptauerit,uel dederit auxilium, uel consilium,grauissimis pœnis arbitrio regis punietur , & si quis sciuerit esse proditores in regno,& celauerit,uel ubi potuisset capere,nõ ceperit,uel si non potuit capere,nõ acclamauerit alta uoce,ut proditor regis in persona,& rebus grauissimè puniatur.
210 † Et postquam captus fuerit quis pro crimine læsæ maiestatis,non potest absolui,nec datis,uel non datis fideiussoribus à carcere liberari,uel eius bona restitui,sine regis speciali mandato,& quando denuntiatur regi debet denuntiari in forma descripta in.d.c.nuper apud Tranum.
211 † Et si ex causa proditionis bona proditorum ad curiã deuoluta fuerint,intra annum unum,uel bienniũ seruata distinctione absentium , uel præsentium , qui in dictis bonis ius habere confidit., contra curiam regiam, eumq; qui à curia tenet,ius suum intentare debet,quod si non intentare curet , ultrà nõ audit̃ ut habet̃ in.c.&
212 si frequẽter.† Et filiæ filijue proditorũ nõ possunt matrimonia contrahere absq; assensu regio,sub pœna publicationis omnium bonorum,ut in.c: satis cõstat de quo dixi s̃.ne filij ,papa.& idem statuit̃ i filijs, & filiabus bãnitorũ,& foriudicatorũ ut ibi,sed istud ultimum corrigit̃ per.c.incip. humanitatem quoq;,& probat̃ pri-
213 mum . † Et bona proditorũ ipso iure sunt fisci absq; adeptione possessionis , & intra annos uiginti numerandos à die commissi delicti,potest ea fiscus uendicare à quibuslibet detentoribus , & possessores iuuentur legitimis exceptionibus,sed proditores,& filij nulla exceptione iuuantur,ut habetur in.c . incip. bona proditorum.

De quæstionibus, & tormentis.

214 † Ad torturam procedi nō potest nisi secundùm ordinationem,& formam constitutionum regni,& iuris communis, ut in.c.incip.itē caueāt nec ad torturam procedi potest sine consilio iudicum, ut in.c.item ꝙ in cognitionibus omnium causarū, & per regiam pragma. incipien.mādamus quoque. cautum est, si sunt quatuor iudices,omnes debent notare,& subscribere decretum de tor
215 quendo.† Et tortura habet locum in ijs delictis, in quibus uenit imponenda pœna ultra relegationem in conuictis,& debet dari præcedentibus legitimis indicijs, argumentis, suspicionibus,& excussione qualitatis,& conditionis personæ quæstionibus exponendæ,ut in.c.tormenta.
216 † Et tortura debet dari in publico coram assessoribus,actorum notario & aduocatis,sed ex causa in occulto datur,sed confessio facienda per tortum,fit in secreto, ut habetur in.c. habebitur,sed de facto non seruatur quia datur tortura in occulto, & absentibus aduocatis, licet aduocatus fisci ex quodam abusu interueniat.
217 † Et antè torturam debet dari copia,indiciorum, argumentorum,& suspicionum, propter quæ deuenitur ad torturam,alias processus erit nullus,ut in eodem .c. de quo die, ut suprà,in loco suo dixi.
218 † Et in accusatis de crimine læsæ maiestatis,hæresis, & in publicis latronibus,& disrobatoribus stratarū captis in flagranti crimine,aut in fuga,& in teste uacillante,& in eo,qui deliquit iudice sedente pro tribunali,debet seruari ius cōmune,ut præter formam, & modum præsentis edicti subdantur quæstionibus,sicut iudici uidebitur, ut in.c.in accusa-
219 tis.† Et si contrà formam à iure introductam fuerit quis per officiales tormentis expositus de consilio iudicis,& assessoris, debet puniri ipse assessor,nisi arguat officialis de dolo,quo casu uterq; puniatur,ut in.d. c.in accusatis,& si officialis tormentauit aliquem absque consilio assessoris,ipse officialis punitur,& excusatur assessor,si ignorauit, uel si sciuit,& pertinaciter restitit.
220 † Et quando assessor resistit, tenetur notarius actorum sub pœna scribere illam resistentiam, ut in.d.c.in
221 accusatis. † Item per.c.incip.tormētis.est similiter prouisum, ut tormenta inferantur in crimine læsæ maiestatis, aut in disrobationibus stratarum,ita si contrà tales publica fama sit,& sufficientia præcedant indicia,sic etiam i homicida, aut alias delinquente enormiter, capto in flagranti crimine,ut habetur in.c.incipien.tormentis,& adde, quòd istud capitu.licèt sit posterius in ordine, quam capitu.in accusatis, tamen illud corrigit istud,ut etiam tortura habeat locum in teste uacillante,ut hic dicunt moderni,& intellige hoc & illud,ut tortura habeat locum in istis casibus præter formam capitulorum regni,sed seruata forma iuris
222 communis.† Item per.c.incip. itē prouisa iuris sanctio. est cautum,ut tormenta etiam die feriato inferant latronibus,& stratarum disrobatoribus,aut alijs enormiter delinquentibus,qui etiam possunt,& debēt tormētari,si,& prout uidebitur officiali,ut ex dicto cap.ē sumpta præeminentia magnæ curiæ uicariæ, & similiter est statutum per cap. incip. idē magistris.quo cauetur,ut in talibus casib. nō obseruatis capitulis regni de iure communi tormentent tales.

De appellationibus recipiendis.

223 † Si cõtigerit appellari à decreto de torquendo, & iusta est appellatio, debet admitti,& interim ad torturam nõ procedi. ꝙ si non admissa appellatione iudex ad torturam processerit, & vt dictum est, appellatio interposita erit iusta,uel processerit ad torturam,ubi non debuit, aut cõtrà formam iuris, si tortus ex tormẽtis ipsis, uel propter cõfessa in tormentis, mortuus fuerit, iudex ipse ad vltimum supplicium propterea tenetur, & simili pœna tenentur iudices, qui reiecta appellatione à diffinitiua cõdemnatoria ad mortem, executioni sententiam ipsam demandauerunt. & si tortus ex tormẽtis mortuus nõ fuerit, iudex ipse in pœnam carceris biennalis incurrit, & tertia pars bonorum ipsius omnium commodis curiæ ipso facto applicatur. & similiter si damnatus ad mortem nõ admissa appellatione, nõ fuerit traditus morti, sed ad aliud supplicium, iudex in similem pœnam incurrat, & officialis sic semel punitus, ad aliud officium nunquam recipiatur,& si per processum apparuerit, ꝙ contra formam iuris & capitulorum fuerit ad torturam processum,etiam si tortus confessus fuerit sponte, illa talis confessio nulla erit, ut habetur in c.si iustè quis
224 appellauerit. † Et est notandum, ꝙ fiscus nũquàm appellat à sententia absolutoria, vt habetur in ritu incipi.vbi vero denuntiatus.de quo suprà in loco suo dixi. est tamen bene verum, ꝙ de iure capitulorum regni vbicunque ex officio procederetur, & daretur sententia absolutoria,à qua nullus appellabat,debebat ipsa sententia absolutoria notificari superiori,ad quem deberet appellari, isque debebat intrà decem dies rescribere iudici, qui tulit sententiam, & interim cognoscere de meritis causæ, & si appellatum ab aliquo, foret, uel infrà mensem a die, quo inferioris susceptisset literas, de iuribus sententiæ & processus non cognouisset, sententia in rem iudicatam transibat, ut habetur in capi. plerunque contingit. quod est sublatum per ritum, postquàm appellari non potest.

De inuentori thesauri.

225 † Si quis inuenerit thesaurum,sine speciali mandato regis capi non potest, nisi de thesauro inuento constet, vel uerosimilibus indiciis appàreat, quo casu potest capi & carcerari, & inde statim debet rescribi ipsi regi tenor totius processus, & quicquid inde inuentũ est,ut habetur in cap.prædicti magistri procuratores.

De excommunicatis.

226 † Excommunicati qui ultrà annũ in excommunicatione perdurauerint,debent curiæ seculari denuntiari,ac per eam pœna debita plecti.hæc dicit text.in c.item statuimus, ꝙ si contingat. & hæc pœna statuitur per aliud c.incipi.si quis excommunicatione. quo cauetur, ꝙ talis excommunicatus vltra annum in excommunicatione perdurans, si comes fuerit, soluat curiæ vncias viginti quatuor, si Baro, xij. si miles simplex,sex ,si burgensis, tres,si rusticus,vnciam vnam & semis,& si secundo anno perdurauerit, est pœna dupli quantitatis prædictæ, & si ter-
227 tio,triplum,& sic de singulis † Itẽ

statutũ

statutum est, ꝙ si agatur criminaliter vel de spolio vel ex quauis alia causa cõtrá aliquem, & per accusatum excipiatur, ꝗ accusator est excommunicatus, ne causa impediatur, debet procedi in causa per iudicem, ac si nullus accusator foret, & nihilominus ipsum sic excipiētem de excõmunicatione iurare faciat, ꝙ exceptionem ipsam non calumniæ causa obiiciat, uel animo differendi iudicium, & deinde debet assignari terminus ipsi excipienti, intrà quem probet dictam exceptionem, qui si defecerit in eius probatione, debet priuari possessione ipso facto, ut habetur in c. regis Roberti
228 incip. pro bono statu. † Et si fuerint testes allegati excõmunicati, debent ad cautelam absolui, & si per eos sententia fuerit lata, retractatur sententia ipsa, ac si foret latá per falsos testes vel instrumenta, ut habetur in c. eiusdem regis Roberti incipien. ne per exceptionis anfractum.

Vbi de crimine agi oporteat,

229 † De crimine ecclesiastico non debet agi corãm seculari, sed coram ecclesiastico tantum, vt in cá. item
230 statuimus, ꝙ officiales. † Itē vassalli ecclesiarum in ciuilibus non trahuntur corám seculari, sed pro criminalibus, pro spretis videlicet defensis, portatione armorum, & aliis, ut habetur in c. item statuimus
231 ꝙ iustitiarij. † Item de grauaminibus illatis per prælatos vel alias personas ecclesiasticas vassallis ecclesiæ uel aliis, potest cognoscere iustitiarius prouinciæ, ut habetur
232 in cap. ad regale fastigium. † Item malefactores aufugiētes de una prouincia in aliam possunt insequi per xv. miliaria intrá aliam prouinciam & per capientem puniri, ut in c. Re-
233 gis Roberti, incip. diuinam. † Item si delinquētes aufugerint de vna ciuitate in aliam, debēt capi ad requisitionem iudicis delicti, & ad eũ remitti, vt puniantur, ut habetur in pragmatica regis Ferdinandi, incip. licet ut vniuersalis Italiæ pax.
234 † Item sciendum est, ꝙ pro primis causis non debēt extrahi extrà districtum proprij incolatus, vt in pragma. regis Ferdinãdi incip. item ꝙ officiales regis. est cautum, ꝙ pos sunt capi delinquētes extrà territorium, & remitti ad iudicem loci delicti ibidem puniēdi, nisi essent latrones publici & disrobatores stratarũ, qui per quoscũq; puniri possunt.

De confessis.

235 † Cõfessiones extortæ per subgestionem & promissionem gratię, sunt nullius momēti, vt habetur in c. incip. multorum ad aures nostras.

De procuratoribus.

236 † Si vltrà decem accusantur uel inquirũtur, possunt constituere procuratorem, nisi in crimine hæresis, & lesæ maiestatis, ut habetur in c. inci. idem studio. idē statuitur in c. incip. statuimus, vt quoties. sed ibi est vnũ plus quod corrigit præcedens c. in quãtum volebat, ꝙ ad hoc, ut procurator cõstitui posset, debebãt esse vltrà decem, sed istud c. voluit ꝙ si sunt decem, licèt nõ vltrà, possunt procuratorem constituere.

De pœnis.

237 † In pęnis fisco acquirēdis pecuniarijs proceditur summariæ, simpliciter,

pliciter,& de plano,ut habetur in c.
238 regis Caroli incip.ab olim† Pœna portationis armorum,homicidij clã destini, aliæq; pœnæ, siue certæ siue arbitrariç,possũt si pecuniariç sunt, componi & moderari, vbi paupertas, impotentia,uel alia rationabilis causa suaserit, vt habetur in c. regis Roberti incipiē. exercere volentes.
239 † Sed si proceditur cõtrà latrones famosos, aliosq; maleficos grauium scelerum labe respersos, non potest eorum pœna corporalis in pecuniariam commutari,vt habetur in c. regis Roberti incip.ne peruerso iudi-
240 cio. † Demum extat aliud c.eiusdem regis, quo pinguius prouidetur,ne in ullo delicto, vbi pœna corporalis veniret imponẽda, ea in pecuniariam commutetur sub pœna:
241 vt in c.ne quis sua malitia.† Sed si quis bonæ cõditionis & famæ aliquem vulnerauerit, & vulnus nón est letale, nec membri mutilatio sequitur, ad compositionem pecuniariam admitti potest:vt in c.incip. ad peruersorum. de quo suprà dixi.
242 † Item per prag. Cæs.maie.incip. & quia facilitas.cautum est,ꝙ pęnæ mortis & membri mutilationis, inconsulto prorege,minimè commutari queunt. sub pœna, de qua ibi.
243 † Et per ritum magnæ curiæ vicariæ est cautum, ꝙ nunquàm deueniatur ad commutationem pœnæ vel compositionem, nisi parte dẽnũtiante, remittẽte:vt in ritu. item ꝙ vbi proceditur ex officio. & in alio ritu incip.item ꝙ dictus locum tenẽs.licet in alio ritu statuebatur, ꝙ posset componi de quocunque maleficio, saluo iure partis:& quando fit compositio, debet fieri in presentia iudicũ, actorũ notarij & erarij curiæ. & idẽ,qđ suprà,statuitur per alium ritum incip.item seruat ipsa curia nul-
244 lum.† Item per alium ritum incip. item ꝙ nullus accusatus.est ordinatum, ut nõ possit deueniri ad compositionem,nisi probato delicto per testes, uel per confessionem rei.
245 † Compositiones nõ debent fieri absque interuentu officialium ærarij,& magistri actorum: ut in consti tut. causas.

De receptatoribus.

246 † Receptatores malefactorum eadem pœna puniendi sunt, qua ipsi malefactores pro suis criminibus puniendi essent.& terra, ubi fuerint receptati per barones,per quinquennium erit fisci. & si uniuersitates receptauerint,illi,qui sunt maiores de ipsa vniuersitate, & potuerunt prohibere receptationem, puniantur, aliàs tota uniuersitas puniatur, vt pro quolibet foculari augustalẽ vnum:soluatur: vt habetur in c. regis Roberti incip. licèt contrà re-
247 ceptatores. † Sed per aliud capit. eiusdem regis Roberti incipien. ad iniusta remouenda grauamina est statutum, quòd non possunt vniuersitates componere & puniri de receptatione bannitorum & aliorum malefactorum. alia vero iura regni super hoc uide suprà in verbo, banniantur.

De fideiussoribus.

248 † Fideiussores in criminalibus iurãt,sicut ipsi principales:ut habetur in ritu incip.in primis. & quãdo fideiussores se obligãt pro principali inquisito de eum præsentãdo, si, & quoties fuerit ipse principalis requisit⁹,uel ipsi fuerint requisiti de pręsentando,si curia voluerit præsentiã inquisiti habere, & extraiudicialiter

ter voluerit requirere fideiussores, vt præsentēt, debēt requirere ipsum principalem, ut se præsentet, & fideiussores, ut præsentēt, ad pœnam fideiussionis tenebūtur, & ipse principalis ad pœnam vnciarum quatuor. iuxtà ritum magnæ curiæ vicariæ in
249 cip. item notādum est. † Et ex hoc infero, ꝙ licèt forma fideiussionis sit, ꝙ quoties fuerit requisitus ipse principalis, ut se præsentet, toties teneātur fideiussores præsentare, tamē si nō præsentarit se reus, nō ex hoc sunt in pœna fideiussores ipsi. quia debuerūt requiri iuxtà formam dicti ritus, licèt contrarium voluerit Bald. in addi. Spe. in titu. de dol. &
250 cōtu. in rubrica. † Item debēt requiri ipsi fideiussores cū inserta forma fideiussionis, & licet requirantur in eodem loco, vbi sunt ipsi fideiussores, debet fieri citatio clausa sigillo Iustitiæ, quo curia utitur iuxta ritum magnæ curiæ vicariæ incip. itē quando requiritur. ego nō vidi fieri citationem clausam, sed cum sigillo & cum inserta forma fideiussionis,
251 † Sic nūquid iudices, si, & quādo videbitur, & ad suum libitum possint requirere fideiussores, ut præsentent principalem. Bart. & Alex. in l. pe. ff. de quæstio. dicunt, ꝙ non, sed benè si postquàm ipse principalis liberatus fuit, superuenerunt noua indicia, ex quibus posset ad torturam deueniri, & nō aliter, & tunc si fideiussores nō præsentant, cōdemnantur ad pœnam, & ipse principalis cōtumax reputatur, ac si, & prout à principio poterat, vt ibidem habetur per Bart. & intellige si superuenerunt noua indicia in eo delicto, pro quo fideiussores præstitit. adde ꝙ hoc est verum, quādo reus fuit liberatus sub fideiussoribus factis defensionibus & purgatis indiciis, at secus, si antè cognitionē delicti fuerit liberatus, quia eo casu possunt citati fideiussores ad præsentandum, etiamsi noua nō superuenerint indicia, ut benè cōcludit dom. Dyn. de Mux. in cōsi. xxxix. quidam nomine
252 Citadinus. quod nota. † Sed pone, ꝙ reus liberatus sub fideiussoribus nouum commisit delictum, cuius rei causā iudex citat fideiussores, ut præsentent reum illum, dicēs, ꝙ superuenerunt noua indicia in illo delicto, pro quo liberatus fuit ille, & ꝙ pro illo delicto eum comparere velit, cum reuera nō uelit pro eo delicto, sed pro nouo, quod quæso hic remedium dabitur fideiussoribus? dicas, ꝙ possunt comparere, & petere, vt iuret iudex pro qua causa velit illam rei præsentationem, & cum noua superuenerint indicia in eo delicto, pro quo fideiusserunt, & tenetur iurare, vt notabiliter consuluit Alber. Brun. in consil. lxxxvij. incip. circa primum uidendum est. in fine. si tamen ipsi fideiussores offerant stare suo iuramento. & ita sæpè practicaui, & practicari vidi.
253 † Sed pone quòd reuera curia cum voluerit pro illa causa, cum insuper ex nouo delicto effectus sit rebellis, an teneantur fideiussores eum præsentare. in quo Afflict. in constitutio. humanitate. in iiij. nota. versicul. iterum quæro. dicit, quòd non tenentur, ex quo cum sit rebellis, habetur pro mortuo, & morte ciuili finitur fideiussio iudicio sistendi causa facta, vt dicunt Docto. in l. si decesserit. ff. qui satisda. cog.
254 † Sed finge quòd pro nouo delicto est bannitus tantum secundum formā constitutionum regni, & practicā traditā per me suprà in verbo, banniantur. nunquid fideiussores teneantur præsentare, in quo quidem Bart.

Bar.in l.si verò.ff.qui satisda.cogã. inquit,ꝙ si fuit ille bannitus absq; culpa fideiussorum. tunc quidem si ipse reus est bannitus tantum,&bona non sunt publicata, fideiussores tenentur eum præsentare, quia potest uenire reus, & purgare contumaciam,& sistere in iudicio:at secus (dicit ipse)dicendum est in deportato,qui amittit omnia,quæ iuris ciuilis sunt,& idem (dicit ipse)potest dici ĩ eo deportato, si esset talis causa,in qua etiam post deportationẽ posset sistere in iudicio,quia fideiussor remanet obligatus.& si bona essent publicata,& fiscus accepisset illa bona,tũc si fideiussor promisisset fisco de iudicio sisti,ad fisci vtilitatem fideiussor liberatur.quia creditor succedit debitori. sed si fiscus illa bona non accepisset,ꝙnon essent soluendo:vel promisisset de iudicio sisti priuato,tunc non liberatur fideiussor.& sic,vt vides,in regno, cùm bannitus non statim amittat bona, tenetur fideiussor eum præsentare, non obstante,ꝙ sit bannitus reus ꝓ alio delicto. secundùm Bart.vbi suprà:sed Spec.in tit.de accus. in §.de contumacia accusati. ver. item quæritur:ecce Titius promisit,tenere videtur simpliciter. ꝙ si est bannitus reus propter aliud maleficium, fideiussor est liberatus & amplius non tenetur:& ita dicit debere intelligi tex.in l.sed & si quis. ff. si quis cautio.& l.ij.§.fin.ff.de custo. & exhi. reo.Gandi.in titu. de aliqui. quæst. var.in malefic.uersi.item pone quæstionem,quam Bononiæ.antep.col. ponit quæstionẽ in eo, qui propter aliud maleficium fuerat bannitus banno perpetuo,&eius bona fuerãt publicata.& sic,prout dicit Bar. tenet in eo casu non teneri fideiussores,&sic nõ loquitur in casu nostro. sed Ang.in l.si quis seruus.§.qui exhibendi.ff.de cust. reo. tenet simpliciter opinionem Spec. vt si reus sit bannitus propter aliud maleficium: fideiussores sint liberati, & amplius non teneantur:at secùs,si esset bannitus pro eodẽ delicto,pro quo ipsi fideiusserunt,quia tunc non censentur liberati. & idem videtur tenere in l.capitis.ff.de fideiussorib. in fin. & cum hac opinione nunc transeo.

255 †Sed quid si iudex dederit causã. ut reus aufugeret: vt quia iactabat se uelle carcerare inquisitum, eumque male tractare: vel quia dixit inquisito,ꝙ aufugeret,an fideiussores citati ad præsentandum teneantur, an minus. & in hoc reperio Barth. Cæpol.in consi.xxv.incip.cum per ser Iacobum,qui arguit pro & contra:tandem dicit, ꝙ fideiussores nõ ex hoc sunt liberati,sed adhuc tenẽtur.fatetur tamen, ꝙ si pœna deberet applicari ipsi iudici, ꝙ non tenerentur ad pœnam.puto tamen,si iudex dedisset causam fugæ:vt quia ĩsecutus fuit eum: uel se iactauit de eum malè & pessimè tractando, & sit solitus similia facere cum effectu:vel persuasit expresse reo, ꝙ fugeret, quòd tunc fideiussores non tenentur arg.eius,quod notabiliter dixi,Pet.de Anca. in consi cccc viij. incip.probata tanta sæuitia. voluit, ꝙ si accusator dedit causam fugæ ĩquisito & accusato, eius contumacia non obest: & ita refert & sequitur Grammat.in consi. primo post regias decisiones.nu. 23. & sic cùm contumacia ob dictas causas inquisito non obsit,minimè debet obesse fideiussoribus:cogitate tamen. & pro hoc facit Glo.no.in l. lege Corne ff.ad Sylle. & multùm notabiliter tenet Cæpol.in l.idem ait. ff. de

256 ædi.edi.† Illud tamen adnotandũ est,

est, ꝙ ad hoc, vt pœna fideiussionis possit a fideiussoribus exigi, est necesse, ꝙ fiscus accuset pœnam: aliàs non potest exigi. benè tamen uerũ est, si est factum mandatum fideiussoribus, ꝙ comparerẽt ad dicendũ causam, quare non debeat accusari & exequi pro pœna fideiussionis, quòd tunc debet declarari per iudicem pœnam posse accusari & posse exequi: vt fuit deci. in sacro regio consilio, vt testatur Afflict. in decisio. tertia incip. extat obseruantia.

257 † Quòd si carceratus fuerit reus ꝑ iudicem pro eadem causa, pro qua fideiussores præstitit, & demum aufugerit a carceribus vel a manibus familiæ, an ipsi fideiussores sint liberati: hæc quæstio latè pertractatur per afflict. in deci. 130. incip. habuimus istum casum. qui tandẽ refert in sacro regio consi. Neapolitano fuisse decisum, ꝙ fideiussores ipsi sint liberati: at secus, si fuisset captus seu carceratus reus ꝓ alia causa, quo casu si fideiussores comparuissent & dixissent curiæ, quòd eũ præsentant, & quòd nolunt amplius teneri, etiam dicendum est, quòd sint liberati: vt ibi dicit idem Affli. per doctri. Io. And. in addi. Specul. in titu. de accusa. §. sequitur.

258 † Sed pone quòd curia eum habet carceratum, nec requisiuit fideiussores, vt præsentarent eum, an fideiussores possint ex se reum præsentare, vt sic amplius non teneantur, & curia teneatur dictam præsentationem acceptare: in hoc dico, ꝙ non: vt in terminis consuluit Ludo. Roma. in consi. 137. incip. ista promissio. tamen quãdo est carceratus reus pro alia causa, tenetur curia acceptare illam præsentationem: vt dicit idem Roma. in d. consi. dum sequitur opinio. Io. Andr. quæ notes.

259 † Quòd si fideiussores promiserũt reum præsentare, non adiecta certa pœna, qualiter puniuntur ipsi fideiussores, si non præsentant ipsum reum? Spec. in titu. de accusa. §. sequitur videre. nume. 15. dicit, quòd quando certa pœna fideiussioni nõ est adiecta, tunc iudex puniet fideiussores pœna pecuniaria suo arbitrio, secundùm qualitatem & condi-

260 tionem personæ. † Sed pone ꝙ quis fideiussit pro aliquo de eum ꝑsentando toties quoties, vel de eũ sistendo iuri, & non præsentauit, nec fecit eum in iudicio sistere: quo casu fiscus accusat pœnam & exigit: an vltra penam fideiussionis teneatur ipse fideiussor ad interesse parti, ad cuius instantiam ille erat carceratus: & breuiter in hoc casu habemus decisionem Afflict. in decisio. ccxxxiiij. incip. fideiussor. ubi refert fuisse decisum, quòd vltrà pœnam debitam fisco tenetur par-

261 ti ad interesse. † Quid operentur illa verba posita in ritu, toties quoties, quæ communiter apponuntur in fideiussionibus. Ang. in l. quòd si nolit. §. si quis ita. ff. de ædi. edi. dicit, quòd operantur, quòd fideiussores tenentur præsentare usque ad sẽtentiam, sed si dicatur in fideiussione: toties quoties, & quandocunque curiæ placuerit, tunc tenentur fideiussores etiam post sententiam repræsentare, & etiam quando est dictum simpliciter, toties quoties, per binam præsentationem liberantur fideiussores, vt euitetur infinitas. secundum eundem Ang. in l. si finita. ff. de danno. infe. num. 1. sed in hoc vltimo dicto cõtrarium expressè tenuit Imo. in d. l. si finita. quem sequitur Alex. latè. in d. l. si finita. & ibi uide Paul. de Cast. & Ludo. Roma. & uide Specul. in titu. de fideiussum

262 num. 12.†Sed finge quòd quis fideiussit pro Titio inquisito de vulnere illato in personam Sempronii, qui ex dicto uulnere mortuus fuit, an teneatur fideiussor ille præsentare Titium, Bar. in l. fideiussores magistratuum. ff. de fideiuss. dicit, quòd si fuit proposita accusatio de vulnere & pro ea accusatione intercesserit fideiussor, secuta morte, non tenetur. sed si nulla fuit proposita accusatio, sed tantùm quis intercessit pro inquisito de uulnere, tunc etiam secuta morte tenetur, & idem consulendo tenuit Bart. Soz. in cons. 273. in ij. lib. sed contrarium tenuit Alber. de Rosa. in l. diuersum. ff. quo. le
263 ga.†Sed pone quòd quis promisit ad certam pœnam non offendere Titium. & dedit fideiussores, tandem uerò offendit, pro quo fuit citatus & contumax reputatus, & tandem foriudicatus. & sic fictè habetur pro confesso, nunquid illa ficta confessio sit tantæ potentiæ, quòd operetur, vt fideiussores possint condemnari? Philip. Cor. in cons. 211. in iij. lib. decidit, quòd non, sed debet aliter constare, alias non potest agi cōtra fideiussores. imò quod plus est, dicit Alber. de Rosa in l. cum procurator. ff. de fideiu. quòd nec sufficit in casu proposito confessio uera ipsius inquisiti principalis, ut ex ea possint fideiussores condemnari.
264 †Item notandum est, quòd in regno certa meta capiendarum fideiussionum data reperitur per ritum magnæ curiæ vicariæ incip. item nota, quòd in criminalibus. quo cauetur, quòd in causa homicidii debēt fideiussores tales esse, qui se obligēt ad pœnam unciarum centum, & in causa priuati carceris, uel etiam falsitatis, ad pœnam unciarum quinquaginta & in aliis delictis, ad pœnā
265 unciarum uigintiquinque. †Sed pone quòd est aliquis inquisitus, qui non potest modo aliquo præstare fideiussores pro d. summa, an præstabit tales quales præstare poterit, & quid si nullos præstare poterit? hanc q. posuit Io. Mil. in sua praxi cri. in verbo, Andreas Irus. nu. 8. & 9. fol. 150 vbi dicit, quòd si nullos præstare poterit fideiussores, præstabit iuratoriam cautionem, quòd stabit iuri, & affirmabit se fideiussorē dare non posse. & si potest præstare fideiussores, non tamen pro prædicta summa, præstabit tales, quales pōt. & ita uidi millies practicari in utroque membro in magna curia uicaria, & ego ipse tempore meo practicaui: licèt tex. in c. ab illo inchoandum. in fi. satis refragetur prædictæ opinioni. tamen utcunque sit de iure, ita practicatur, ut supra proxi-
266 mè dixi. †Item notandum est, quòd fideiussores debent esse habiles ad conueniendum & faciendum executionem contra eos, adeò ut nullus nobilis de Capuano uel de Nido recipi debeat, sed unus de Nido recipitur pro alio, & sic de sedili Capuano. hoc est quod voluit ritus magnæ curiæ uicariæ incip. item quòd nullus. & in eo, quod dicit tex. quòd fideiussor debet esse idoneus, cōcordat cum l. i. & ibi Alex. ff. in ius uo
267 cā lo. ut in ea. †Item ulterius sciēdum est, quòd fideiussiones omni die recipi possunt, siue curia regat, siue non, siue de mane, siue de sero, & in quacunque hora, die, præsentibus uel absentibus iudicibus. sufficit enim quòd magister actorum eas capiat, & stipuletur nomine & pro parte curiæ, quo casu sufficit, & perinde habetur, ac si fideiussiones ipsæ essent receptæ per ipsos iudices. & per hunc ritum

est

est sopita illa longa disceptatio, quam facit do.Pe.Philip.Cor.in cō si.ccxj.in iij lib.quatenus discutit, nunquid ualeat fideiussio capta per actuarium nomine curiæ.nam,vt ui des, hic ritus approbat talem fideiussionem.ex hoc apparet malè(salua pace)dixisse Afflict.in const.magistri camerarii. in xiij. no. qui immemor dispositionis huiusmodi ritus dixit,ꝙ semel exclamauit in sacro regio consi. quòd fideiussio unius carcerati capta per actuarium absente iudice,non ualebat. nam secundùm eum de necessitate requiritur,ꝙ fiat præsente iudice.cuius cōtrarium,ut suprà patet, aduerte, ꝙ quatenus hic ritus disponit fideiussiones posse etiam die feriato capi, corrigitur per alium ritum, quē infrà referā.quia tunc per instrumentum publicum consignatur carcera

268 tus.† Item est sciendum, quòd ꝓ quolibet inquisito debent esse duo fideiussores,qui non sint clerici,nec filii familias, & debent iurare quantum ualeant sua bona detractis debitis & dotibus mulierum, & licet ipsi fideiussores fideiubeant ad certam summam: tamen quilibet eorum tenetur in solidum. & si sunt tres denuntiati, curia recipit quatuor uel quinq; fideiussores, si sunt diuites:& quando sunt quatuor denuntiati. sufficiunt sex uel septem fideiussores diuites: sed quādo sunt multi denuntiati,curia debet recipere pro medietate eos fideiussores, quos deberet recipere secundùm ordinem prædictum, & pro alia medietate ipsi denuntiati inter se,unus pro alio,fideiubent:& uocatur fideiussio uicaria. hoc uoluit ritus magnæ curiæ vicariæ incip.item pro

269 quolibet. † Ex dicto ritu notes ꝑpetuò,quòd si sunt plures fideiussores,qui se obligant de præsentando reum ad certam pœnam, licèt nō dicatur in fideiussione, quòd in solidum promittunt:tamē quilibet eorum tenetur in solidum ex dispositione istius ritus,contrà dispositionem text.l.hoc ita.C. de duo, re.&

270 nota,quia nemo aduertit. † Item notatur ex eo, quòd quando sunt plures denuntiati seu inquisiti, tūc dantur fideiussores pro medietate, & pro alia medietate ipsi denuntiati inter se,alius pro alio,fideiubent: & sic in regno admittitur uicaria fideiussio: quod quidem concordat cum l.omnes.§.in hac autem regia. C.de episc.& cler. & notat Dyn. in l.Romanius Apulus.ff.de tut.& cura.da.ab ijs. & plenè per Specul.in titu.de satisda.§.dicto uersicu.quid de scholaribus. & habetur per Bartho.de Cap.in constit. humanitate.

271 numer.46. † Item est aduertendum,quòd quoties contigerit iudicem uelle liberare aliquem inquisitum aliquo die feriato,tunc non liberat sub fideiussoribus:sed eo casu ille inquisitus consignatur per iudicem pro carcerato per clamydem aliquibus recipientibus eum: & de dicta consignatione rogatur notarius publicus,& conficitur publicū instrumentum:recipientes verò dictum inquisitum promittunt eum præsentare pri.die iuridico, & adueniente die iuridico,ut suprà, ipsum in curia præsentant, & tunc capienda est fideiussio, vt suprà dictū est. hoc voluit ritus magnæ curiæ vica-

272 riæ incip.item si esset. † Et ex dicto ritu notes vnum pulchrum dictum,quòd licèt dictum sit suprà, quòd fideiussio potest capi in absentia iudicis, & per solum actuarium:tamen consignatio inquisiti, quæ fit modo prædicto die feriato, nullo

nullo modo potest fieri per actuarium absente iudice, sed necessariò fieri debet per ipsum iudicem stipulantem nomine & pro parte curiæ, & licet ritus non procedat ultra annullando actum, si contrarium fieret, tamen, quia ritus ille procedit dando formam qualiter capiatur uel fiat illa consignatio, sequitur, quòd forma non seruata, actus ille redditur nullus, licet ritus vltra non procedat annullando actum. secundum Alexand. in consil. xxiij. i iiij. par. & sic intelligitur id quod dicit Bald. in leg. non possunt. ff. de legibus. & in l. si quis mihi bona. §. si coram. ff. de acquiren. hæred. & habetur per Cardi. in clemen. prima. §. volumus secūda quæstio. de foro compet. & per Bald. in l. prima antepen. colū. C. qui admitti ad bo. & per Spec. in titul. de instrumen. edi. §. iiij. versicu. sed nunquid. de quo plenè per Felin. in c. cum dilecta. de rescript. vj. colum. versicul. de forma. & quòd ritus ille procedat dando formam, probatur manifestè, quia vbicunq; est prius, & posterius ibi est secundum Bald. in leg. prima. iij. col. incipien. ex dicto ergo Roffre. C. ne. li. tertio pro. sed ritus ille dicit, quòd quando assignatur captiuus aliquibus, non assignatur illis ut fideiussoribus, sed reges assignabit illum per chlamydem illis, qui promittant ad primam diem iuridicam eum præsentare, & sic ad hoc, ut conficiatur illud instrumentum consignationis, est necesse, ꝙ præcedat illa assignatio fienda per iudicem per chlamydem captiui. & de illa consignatione rogatur notarius, ut conficiat instrumentum, ergo manifestè liquet requiri pro forma, ꝙ iudex consignet carceratum, & stipuletur nomine & pro parte curiæ, & ita arguit Fel. in dict. cap. cum dilecta. in uerbo, sextum signum. & ulterius dicit Bald. in l. uniuersa. C. de preci. imperat. offer. ꝙ forma, quæ debet præcedere, est de substantia, adeo ut non possit subsequi, & sic ex prædictis teneo id quod supra dixi.

273 † Item est aduertendum, ꝙ fideiussores, qui promiserunt præsentare reum inquisitum intra certum terminum, uel ad mandatum curiæ, & non præsentauerunt, incidunt statim in pœnam, adeo ut non possint ad illam euitandum purgare moram, licèt secundum formam iuris communis (per l. & si post tres. ff. si quis cau. & sm formam c. regni, incip. legem ueterē) poterant fideiussores purgare moram. secundum enim ritum magnæ curiæ uicariæ incipientem, item non possunt. est statutum, quòd mora per fideiussores purgari non potest. tu tamen uideas Grammati. in decisio. xcv. incipien. in causa magnifici. vbi apparet in sacro regio consil. Neapolitano fuisse contrarium decisum ex æquitate leg. apud Celsum. §. Item Labeo. ff. de do. exceptio. quatenus ibi dicitur, quòd durum est hominem possidere & pœnam exigere.

274 † Item est sciendum, quòd citatis fideiussoribus ad præsentādum, & non comparentibus in ultimo peremptorio, & effectis contumacibus, licet postea compareant eodem die, non purgant contumaciam, nisi eodem die præsentauerint principalem, ut dictat ritus magnæ curiæ vicariæ, incipien. item, quòd si condemnatus. & est ratio, quia fideiussores ipsi ad duo erant citati, uidelicet ad comparendum & præsentandum. unde licet comparuerint, non tamen, cum alterum nō adimpleant

pleant, purgant contumaciam. & pro hoc facit, quia citatus ad respondendum libello, dicatur contumax, etiam si compareat, sed non respondeat libello quia ad duo tenetur, ut l.ætate. §. qui tacuit. ff. de interro. actio. & Bald. & Pau. & Alex. not. in l. secunda §. in fideiussorem. ff. qui sati. cogan. & Barto. in authent. qui semel. C. quo. & quando iu. putarem tamen ita demum procedere dispositionem ritus, quando compareret fideiussor, & nihil allegaret, sed si talia allegaret, ex quibus meritò ad præsentandum reum non teneretur, tunc credo, quòd admittitur. quia comparere eodem die operatur taliter, quòd reponitur in pristinum statum, ac si à principio comparuisset, ut habetur in ritu incipiē. item, quòd illi, qui sunt banniti, debent præstare, &c. per comparitionem enim satisfactum est, quo ad unum caput citationis, & quo ad caput præsentationis rei satis uidetur fieri, si talia allegantur, quæ si uera essent, fideiussor non teneretur præsentare, ut probatur in leg. secundo. § si quis iudicio. cum §§. sequentibus. & leg. si quis cum fideiussorem.
275 ff. si quis cautio. † Itē est vlterius aduertendum, quòd si fuerit requisitus principalis vt se præsentet, & minimè se præsentauit, possunt sine alia requisitione fideiussorum, condemnari tam ipse principalis, quam fideiussores ad pœnam fideiussionis. & hoc procedit attenta forma fideiussionis, quòd præsentabunt eum, si, & quoties ipse principalis fuerit requisitus. hoc est quod uoluit rit. incipien. item eodem sero seu die, &c. & sic, vt uides, iste ritus uidetur approbare opinionem Bald. in rubr. de dol. & contu. quatenus uoluit, quòd tenentur fideiussores ad pœnam, si fuerit factum præceptum reo, licèt non sit factum præceptum fideiussoribus, licèt durum nimis uideatur, cum regula sit, quòd nunquàm sententia alteri præiudicat, quando lata est in contumaciam partis se non defendentis. igitur si fertur contrà reum se non defendentem & in eius contumaciam, non debet fideiussoribus nocere, ut uoluit Rom. in consilio. ccxxxix. ut refert & sequitur Marsil. in singu. quarto de quo suprà dixi. imo ī indiuiduo, si fideiussor promisit aliquem præsentare intrà certum terminum, non tenetur ad pœnam, si in termino non præsentauit, eò, quia non fuit requisitus, ut habetur plene per Marsil. in leg. unius. §. cogniturum. ff. de quæstio. & contrarium uoluit ritus, de quo suprà mentionem feci, qui incipit, item notandum est. quare cogitandum est super prædictis in facti contingentia, & testor Deum, ꝙ nunquam uidi practicatum illum ritum, sed semper uidi requiri fideiussores & principalem. est tamen bene uerum, ꝙ alius ritus incipiē. item quòd a bannitis. in fine. confirmat illum ritum expresse. quia dicit attendendam esse formam fideiussionis, quæ vult, quòd quoties ipsi principales fuerint requisiti, & non se præsentarint, uel fuerint requisiti ipsi fideiussores ut pręsentent, & non præsentauerint, teneantur ad pœnam.

De sodomia.

276 ¶ Committentes sodomiam igne concremantur, vt in prag. Ferdinandus & Elisabet, in qua aliàs quædam cumulaui, & ideo breuitatis causa eo me remitto.

De

De scoppectis & balistis.

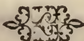
477 † Item proiicientes scoppectis & balistis ad nocendum alicui, licet non nocuerint, pœna mortis puniuntur, ut in pragma. incipien. ad restringendum. ubi scripsi. Et sic impono finem istis fragmentis ad laudem omnipotentis Dei & beati Matthæi, xvj. mensis Iulij die, anno 1554. & licet non omnia iura regni contineantur in istis fragmentis quo ad criminum materiam, comprehenduntur tamen frequentiora, & quæ versantur in palatiis ut plurimum.

F I N I S.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, AA BB CC DD EE.

Omnes sunt quaterniones, præter E E, simplicia.

VENETIIS,
Apud Dominicum Lilium.
1 5 5 8.

